

ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

ਪੰਜਾਬ ਸੀਰੀਜ਼

ਫੁਲ ਬੈਂਚ

ਭੰਡਾਰੀ, ਅੱਛਰੂ ਰਾਮ ਅਤੇ ਖੋਸਲਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜੇ.ਜੇ.

ਨੱਥੂਰਾਮ ਵੀ. ਗੋਡਸੇ, ਦੋਸ਼ੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਬਨਾਮ

ਰੈਕਸ, ਜਵਾਬਦਾਤਾ.

1949 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ 66

ਇੰਡੀਅਨ ਪੀਨਲ ਕੋਡ (1860 ਦਾ XLV)-ਧਾਰਾ 120-ਬੀ- ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਕਥਿਤ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਉਦੇਸ਼-ਕੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਸਾਰਥਕ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ-ਕੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸਿਰਫ ਠੋਸ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼-ਸਾਜ਼ਿਸ਼-ਸਬੂਤ ਦੇ ਜੁਰਮ ਲਈ ਨਹੀਂ।

ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ (V of 1898)-ਸੈਕਸ਼ਨ 239 (d)-ਸ਼ਬਦ ਟ੍ਰਾਂਜੈਕਸ਼ਨ'-ਲਈ ਇਲਜ਼ਾਮ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲਾ, ਜੋ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੀ ਧਾਰਾ (d) ਦੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਤੀ ਅੱਛਰੂ ਰਾਮ, ਜੇ.

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਜੁਰਮ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪੂਰਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀ ਕੁਝ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਸਹਿਮਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਅਜਿਹਾ ਅਪਰਾਧ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਦੋਸ਼ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਇਹ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਜੁਰਮ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੇ-ਵੱਖਰੇ ਜੁਰਮ ਹਨ ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ 'ਤੇ ਲਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਦਾਲਤ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੂਝਵਾਨ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੇਗੀ ਜੇਕਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਲਈ ਵੱਖਰੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰੇਗਾ। ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਜੁਰਮ ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੇ ਸਿਰਫ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕੰਮ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਭੁੱਲ ਹੋਣ 'ਤੇ ਰੱਦ ਜਾਂ ਮਿਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਕੇਸ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 107 ਦੀ ਦੂਜੀ ਧਾਰਾ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ, ਜਾਂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਜੁਰਮ ਖੁਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਜੁਰਮ ਅਜੇ ਵੀ ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਜੁਰਮ ਵਜੋਂ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਉਹਨਾਂ 'ਤੇ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਅਸਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਲਈ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਉਹਨਾਂ ਉੱਤੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਨੂੰ ਘੱਟ ਹੀ, ਜੇ ਕਦੇ, ਸਿੱਧੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਕੁਝ ਖਾਸ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਅਤੇ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤੀ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਹਾਲਾਤੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਨਾਲ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕਰੇ, ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਸ ਸੁਲਝੇ ਹੋਏ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਹਾਲਾਤੀ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਮਾਨ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ

ਲਈ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਨਿਰਦੋਸ਼ਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੰਗਤ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਾਜਬ ਪਰਿਕਲਪਨਾ 'ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇ ਅਯੋਗ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 239 ਦੀ ਧਾਰਾ (ਡੀ) ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ 'ਟ੍ਰਾਂਜੈਕਸ਼ਨ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਕਲੀ ਜਾਂ ਤਕਨੀਕੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ, ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਖਾਸ ਕੇਸ ਦੇ ਕਿ ਕੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜੁਰਮ ਉਸੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਜਾਂ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਹੈ।

ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਅੰਤਮ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਜ਼ਾਬਤਾ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 239 ਦੀ ਧਾਰਾ 239 ਦੀ ਲਾਗੂਤਾ ਜਾਂ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਮੁਗਲ ਸਟੀਮਸ਼ਿਪ ਕੰਪਨੀ, ਲਿਮਿਟਡ, ਬਨਾਮ ਮੈਕਗ੍ਰੇਗਰ ਗੋ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ ਅਤੇ ਹੋਰ (1), ਕਿੰਗ ਬਨਾਮ ਬੇਰੋਜ਼ਰ (2), ਕੁਇਨ ਵਰਸਸ ਲੈਬਮ (3), ਪੁਲਿਨ ਬਿਹਾਰੀ ਦਾਸ ਬਨਾਮ ਸਮਰਾਟ (4), ਓ'ਕੌਨਲ ਬਨਾਮ ਰੇਗ (5), ਆਰ. ਬਨਾਮ ਬੋਲਟਨ (6), ਪੰਜਾਬ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਜਾ ਸਮਰਾਟ (7), ਹਰਸ਼ ਨਾਥ ਚੈਟਰਜੀ ਬਨਾਮ ਸਮਰਾਟ (8), ਜੋਗੇਸ਼ਵਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਜਾ ਸਮਰਾਟ (9), ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ; ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਾਨੂ ਲਾਲ ਚੌਖਾਨੀ (10) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ।

ਆਤਮਾ ਚਰਨ, ਐਸਕਵਾਇਰ, ਜੱਜ, ਸਪੈਸ਼ਲ ਕੋਰਟ, ਲਾਲ ਕਿਲਾ, ਦਿੱਲੀ, ਦੇ ਮਿਤੀ 10 ਫਰਵਰੀ, 1949 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਅਪੀਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ।

ਚਾਰਜ. ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਦੇ ਨਾਲ, ਭਾਰਤੀ ਹਥਿਆਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 19(ਸੀ) ਦੇ ਅਧੀਨ ਜਾਂ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 19(ਸੀ) ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 114 ਦੇ ਵਿਕਲਪ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਅਸਲਾ ਐਕਟ, ਭਾਰਤੀ ਅਸਲਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 19(f) ਦੇ ਤਹਿਤ, ਵਿਸਫੋਟਕ ਪਦਾਰਥ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਦੇ ਅਧੀਨ ਜਾਂ ਧਾਰਾ 4(ਬੀ) ਦੇ ਅਧੀਨ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਵਿਸਫੋਟਕ ਪਦਾਰਥ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਕਲਪਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਿਸਫੋਟਕ ਪਦਾਰਥ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 6 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ, ਵਿਸਫੋਟਕ ਪਦਾਰਥ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਤਹਿਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ, ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 115 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 302 ਦੇ ਅਧੀਨ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ।

(ਕੇਵਲ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ।)

ਸਜ਼ਾ-(1) ਭਾਰਤੀ ਅਸਲਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 19(c) ਦੇ ਅਧੀਨ ਜਾਂ ਭਾਰਤੀ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 19(c) ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 114 ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਦਲਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ;

(2) ਭਾਰਤੀ ਅਸਲਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 19(f) ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ;

(3) ਵਿਸਫੋਟਕ ਪਦਾਰਥ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਵਿਸਫੋਟਕ ਪਦਾਰਥ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਦਲਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ;

(4) ਵਿਸਫੋਟਕ ਪਦਾਰਥ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4(ਬੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਦੇ ਨਾਲ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ।

(5) ਵਿਸਫੋਟਕ ਪਦਾਰਥ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਵਿਸਫੋਟਕ ਪਦਾਰਥ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੱਤ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ, ਅਤੇ

(6) ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੌਤ ਤੱਕ ਗਰਦਨ ਨਾਲ ਫਾਂਸੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ: ਕੈਦ ਦੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਚੱਲਣਗੀਆਂ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾ:-ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਅਧੀਨ ਵਿਅਕਤੀ।

ਜਵਾਬਦਾਤਾ:- ਦੁਆਰਾ M/S ਸੀ.ਕੇ. ਦਫਤਰੀ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ, ਬੰਬੇ, ਐਨ.ਕੇ. ਪੇਟੀਗਰਾ, ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ, ਬੰਬੇ ਅਤੇ ਕੇ.ਐਸ. ਚਾਵਲਾ, ਸਹਾਇਕ ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ, ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ, ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਐਮ.ਜੀ. ਵਿਵਹਾਰਕਰ, ਐਡਵੋਕੇਟ, ਬੰਬੇ।

ਨਿਰਣਾ-

ਭੰਡਾਰੀ, ਜੱਜ- 30 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਦੀ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਲਗਭਗ 5 ਵਜੇ, ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਮੰਚ ਦੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ ਚੜ੍ਹੇ ਹੀ ਸਨ ਕਿ ਭੀੜ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਬਾਹਰ ਆਇਆ ਅਤੇ ਖਾਲੀ ਸੀਮਾ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਤਿੰਨ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਮਹਾਤਮਾ ਆਪਣੀ ਛਾਤੀ ਵਿਚ ਪਿਸਤੌਲ ਦੇ ਤਿੰਨ ਜ਼ਖਮ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ 'ਤੇ "ਹੇ ਰਾਮ" ਦੀ ਚੀਕ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਡੁੱਬ ਗਿਆ। ਉਸਨੂੰ ਜਲਦਬਾਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਪਰ ਉਹ ਮਨੁੱਖੀ ਸਹਾਇਤਾ ਤੋਂ ਲੰਘ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਾਦਰੀ, ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੀ ਲੰਮੀ ਉਮਰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਜਖਮੀ ਹੋਏ ਮਾਸੂਮ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਖੂਨ ਨਾਲ ਲੱਥਪੱਥ ਸੀ, ਉਸ ਦੇ ਕਤਲ ਦੀ ਹੈਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਤੇ ਅਚਨਚੇਤ ਖਬਰ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਾਰਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇੱਕ ਮਹਾਨ ਦਰਸ਼ਕ, ਸੰਤ ਅਤੇ ਰਾਜਨੇਤਾ ਦਾ ਜੀਵਨ, ਜਿਸਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਮਹਾਨ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਲੰਘ ਗਏ ਸਨ।

ਕਾਤਲ ਨੂੰ ਉਸ ਪਿਸਤੌਲ ਸਮੇਤ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੀ ਕਾਬੂ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਘਾਤਕ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਪੁਲਿਸ ਇਸ ਜੁਰਮ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਬੈਜ ਨੂੰ ਫੜਨ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬ ਰਹੀ। ਘਟਨਾਵਾਂ ਹੁਣ ਨਾਟਕੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧੀਆਂ ਅਤੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਕੁਝ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਗਈ ਜਿਸਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਰਾਸ਼ਟਰ ਪਿਤਾ ਦੀ ਹੌਂਤਿਆ ਦੀ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਚਲਾਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਅੱਠ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕਤਲ, ਕਤਲ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼, ਕਤਲ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਹਥਿਆਰ ਐਕਟ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਵਿਸਫੋਟਕ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਮੁਕੱਦਮਾ 27 ਮਈ, 1948 ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਲਾਲ ਕਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ 24 ਜੂਨ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ, ਅਤੇ 6 ਨਵੰਬਰ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਹੀ। 1 ਤੋਂ 30 ਦਸੰਬਰ ਤੱਕ ਦਲੀਲਾਂ ਸੁਣੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ 10 ਜਨਵਰੀ 1949 ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਸੁਣਾਏ ਗਏ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 326 ਪੰਨਿਆਂ ਦੇ 149 ਗਵਾਹਾਂ ਅਤੇ 223 ਪੰਨਿਆਂ ਦੇ ਅੱਠ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ। ਛੇ ਸੌ ਅਠੱਤੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀਆਂ ਅਤੇ 72 ਸਮੱਗਰੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ.. ਬੇਮਿਸਾਲ ਲੰਬਾਈ ਦੇ ਇੱਕ ਮਿਹਨਤੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਉਮੀਦ ਹੈ, ਸਬਰ ਅਤੇ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਨਾਲ, ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ 110 ਪ੍ਰਿੰਟ ਕੀਤੇ ਪੰਨਿਆਂ ਵਾਲੇ ਆਪਣਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ। ਅੱਠ ਕੈਦੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੇਵਲ ਇੱਕ, ਅਰਥਾਤ ਸ੍ਰੀ ਸਾਵਰਕਰ, ਨੂੰ ਬਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਵੀ ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਨਰਾਇਣ ਡੀ ਆਪਟੇ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਬਾਕੀ ਪੰਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ, ਅਰਥਾਤ ਵੀ.ਆਰ. ਕਰਕਰੇ, ਮਦਨਲਾਲ ਪਾਹਵਾ, ਸ਼ੰਕਰ ਕਿਸਤਿਆ, ਗੋਪਾਲ ਵੀ. ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਘਾਤਕ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਵੀ. ਗੋਡਸੇ ਨੇ ਨਾ ਤਾਂ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸਨੇ ਇਸ ਖੋਜ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਹੌਂਤਿਆ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਉਕਤ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਨ। ਬਾਕੀ ਕੈਦੀਆਂ ਨੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਪੈਸ਼ਲ ਜੱਜ ਦੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਬੈਨਰਜੀ ਆਪਟੇ ਅਤੇ ਮਦਨ ਲਾਲ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ। ਕਰਕਰੇ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਐਨ ਡੀ ਡਾਂਗੇ, ਗੋਪਾਲ ਗੋਡਸੇ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਇਨਾਮਦਾਰ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਕਿਸਤਿਆ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਪਰਚੂਰੇ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਡੀ ਐਨ ਅਵਸਥੀ। ਮਿਸਟਰ ਗੋਡਸੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਅਪੀਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ। ਮਿਸਟਰ ਡੈਫਟਰੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਮਿਸਟਰ ਐਮ.ਕੇ. ਪੇਟੀਗਰਾ, ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਚਾਵਲਾ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਐਮ.ਜੀ. ਵਿਵਹਾਰਕਰ ਕਰਾਉਣ

ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਕ੍ਰਾਊਨ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਬਹਿਸ ਸੁਚੱਜੀ ਯੋਗਤਾ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਸ ਮੁਸ਼ਕਲ ਕੇਸ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਨਿਰਪੱਖ, ਸੰਜਮੀ ਅਤੇ ਮਾਨਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਿਸਟਰ ਡਾਫਟਰੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਖਤ, ਲਾਜ਼ਮੀ ਪਰ ਦਰਦਨਾਕ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਇਆ ਹੈ।

ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕ੍ਰਮਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਜੋ ਕਿ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਸੰਯੁਕਤ ਤੌਰ 'ਤੇ 1914 ਦੇ ਸਾਲ ਵੱਲ ਵਾਪਸ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਠਹਿਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਿੱਤ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਜੱਦੀ ਦੇਸ਼ ਪਰਤ ਆਏ ਸਨ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਉਸ ਪਰਦੇਸੀ ਧਰਤੀ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਦਲੇਰੀ ਅਗਵਾਈ ਲਈ ਬਹੁਤ ਉੱਚੀ ਸਾਖ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ। ਉਸ ਦੀ ਸਾਦਗੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ, ਉਸ ਦੀ ਨਿਰਸਵਾਰਥ ਸ਼ਰਧਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਬਣਾਇਆ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ, ਉਸ ਦੀ ਆਤਮ-ਬਲੀਦਾਨ ਅਤੇ ਨਸਲੀ ਹੰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਲਗਨ ਅਤੇ ਦੱਬੀ-ਕੁਚਲੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਹਮਦਰਦੀ ਨੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਉੱਚਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਲਗਭਗ ਤੁਰੰਤ ਹੀ ਮੋਹਰੀ ਦਰਜੇ ਦੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿੱਚ ਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਾਲ 1919 ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਅਸਹਿਯੋਗ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਉਸਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸ਼ਾਸਕ ਪਾੜੇ ਅਤੇ ਰਾਜ ਕਰੇ ਦੀ ਨੀਤੀ ਦੁਆਰਾ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਦੇਸ਼ਭਗਤੀ ਨੂੰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਇੱਕ ਸੰਯੁਕਤ ਮੇਜ਼ਬਾਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਜਾਂ ਕੋਈ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਾਥੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਸੀ ਅਤੇ ਮਦਰਲੈਂਡ ਪ੍ਰਤੀ ਆਮ ਸ਼ਰਧਾ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸਨੇ ਹਿੰਦੂ-ਮੁਸਲਿਮ ਏਕਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਬਣਾਇਆ। ਉਸਨੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਖਾਲੀ ਚੈੱਕ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ, ਉਸਨੇ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਖਿਲਾਫਤ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ, ਉਸਨੇ ਅਲੀ ਬੁਦਰਜ਼ ਨੂੰ ਇੱਕ ਉੱਚੇ ਪੈਦਲ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ। ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਲਈ ਉਸਦੀ ਅਸਲ ਅਤੇ ਸੱਚੀ ਹਮਦਰਦੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿੱਚ ਮੋਪਲਾ ਬਗ਼ਾਵਤ ਲਈ ਹਮਦਰਦੀ ਭਰੀ ਤਾਰ ਨਹੀਂ ਮਾਰਦੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ ਜੋ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਦਿਖਾਇਆ ਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹਿੰਦੂ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਦੇਸ਼ਤਾਨਾ ਪਹੁੰਚਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ਤੀ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਾਂਝ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਨੂੰ ਠੁਕਰਾ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਐਕਟ, 1919, ਨੇ ਵੱਖਰੇ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਇਆ ਅਤੇ ਫਿਰਕੂ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ। ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਹਾਲਾਂਕਿ ਹੌਸਲਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਉਹ ਹਿੰਦੂਆਂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵਜੋਂ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਇੱਕ ਇਕਾਈ ਵਿੱਚ ਜੋੜਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਆਪਣੇ ਹੀ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਦੇ ਜੋਖਮ ਵਿੱਚ। ਉਹ ਸਿੰਧ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉੱਤਰੀ ਪੱਛਮੀ ਸਰਹੱਦ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਸੂਬਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦ ਨਾਲ ਅੰਤਿਮ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਵਿੱਚ, ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਇੱਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਮੰਗ ਮੰਨਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਹਨਾਂ ਰਿਆਇਤਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮੁਸਲਿਮ ਮੰਗਾਂ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧਦੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਲੰਡਨ ਵਿੱਚ ਗੋਲਮੇਜ਼ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਿਮ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਇਕੱਠੇ ਬੈਠੇ ਤਾਂ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਚਾਅ ਲਈ ਆਉਣ ਲਈ ਕਹਿਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ। ਫਿਰਕੂ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣੀ, ਮਤਭੇਦ ਅਤੇ ਮਤਭੇਦ ਦੇ ਬੀਜ ਬੀਜੇ ਗਏ। ਪੱਛਮੀ ਗੋਲਾਰਧ ਵਿੱਚ ਦੂਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਯੁੱਧ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ, ਮਿਸਟਰ ਜਿਨਾਹ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਦੀ ਆਪਣੀ ਮੰਗ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ ਜੋ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਹਰ ਇੱਕ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਮੁਸਲਿਮ ਪੱਖੀ ਨੀਤੀ ਤੋਂ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਸਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕੀਤਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੁਆਰਾ ਵਕਾਲਤ

ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਹਿੰਸਾ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਹਿੰਦੂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਖੋਖਲੇ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਸੀ। ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਆਧੁਨਿਕ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਤਣਾਅ ਅਤੇ ਤਣਾਅ ਨੂੰ ਸਹਿਣ ਕਰਨ ਦੇ ਅਯੋਗ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਸਨ, ਜੋ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਦੋ ਮੁੱਖ ਅਪਰਾਧੀ ਸਨ। ਤੁਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੀ ਇਸ ਨੀਤੀ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਜਨਤਕ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸਮੂਹ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਲਿਆ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸਮਾਨ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 'ਅਗਰਾਨੀ' ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ 'ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ' ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅਖ਼ਬਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਪੇਪਰ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਅਪਣਾਏ ਗਏ ਤਰੀਕਿਆਂ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਰਤ ਅਤੇ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲਾਂ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਰਾਨ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਲਗਭਗ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ। ਆਪਟੇ ਨੇ ਉਸ ਨੀਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਆਪਣਾ ਵਿਰੋਧ ਦਰਜ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਇੱਕ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਪੱਖਪਾਤੀ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਜਾਪਦੀ ਸੀ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਚਗਨੀ ਵਰਗੀਆਂ ਕਈ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਕਈ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਪੂਨਾ, ਬੰਬਈ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਉਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤੋਂ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜੋ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਨੀਤੀ ਦਾ ਕਾਂਗਰਸ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

15 ਅਗਸਤ, 1947 ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦਾ ਉਪ-ਮਹਾਂਦੀਪ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਦੋ ਵਿਰੋਧੀ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਆਈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਲਿਆਂਦੀਆਂ। ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਬੰਗਾਲ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਆਬਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਮਿੱਟੀ ਤੋਂ ਉਖਾੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਾਲਣ ਪੋਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਲਹੂ ਪਾਣੀ ਵਾਂਗ ਵਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਝੰਜੋੜਨ ਲਈ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਮੂਹਿਕ ਕਤਲੇਆਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖਾਂ ਅਤੇ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਬੇਰਹਿਮੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਤੁਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਬਦਲਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਉਹ ਸ਼੍ਰੀ ਸੁਹਰਾਵਰਦੀ ਦੇ ਨਾਲ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਭਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਰਾਨ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਜਨਵਰੀ, 1948 ਦੇ ਮੱਧ ਵੱਲ, ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੂ-ਮੁਸਲਿਮ ਏਕਤਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਵਰਤ ਰੱਖਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਵਰਤ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਅਸਲ ਮਨੋਰਥ ਹਿੰਦੂ-ਮੁਸਲਿਮ ਏਕਤਾ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ 55 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਆਪਟੇ ਨੇ ਇਸ ਵਰਤ ਬਾਰੇ ਸੁਣਿਆ, ਉਸਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਪਰ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਨ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਬਿਹਤਰ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਲਗਭਗ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਲਾਭਦਾਇਕ ਉਦੇਸ਼ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕੈਦੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ 17 ਤੋਂ 20 ਜਨਵਰੀ ਦਰਮਿਆਨ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਪਰ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ 1 ਦਸੰਬਰ, 1947 ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ 30 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ, ਨੱਥੂਰਾਮ, ਆਪਟੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕਤਲ ਦੀ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚੀ ਅਤੇ ਇਹੀ ਕਾਰਾ, ਅਰਥਾਤ, ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਕਤਲ 30 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਉਕਤ ਸਮਝੌਤੇ ਅਤੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਸੰਸਕਰਣਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕ੍ਰਾਊਨ ਦੇ

ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨੁਕਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਨਿਰਣੇ 'ਤੇ ਆਈ ਹੈ।

ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਨੁਕਤਾ ਇਹ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿ ਕੀ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਤੱਥ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਬੈਨਰਜੀ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨੁਕਤਿਆਂ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਵਿਦਵਾਨ ਭਰਾ ਦੁਆਰਾ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਜਿੱਠਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਇੰਨੇ ਸਰਲ ਅਤੇ ਸਿੱਧੇ ਹਨ ਕਿ ਮਿਸਟਰ ਡੈਫਟਰੀ ਨੇ: ਬੈਨਰਜੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਖੰਡਨ: ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ।

ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਵੀ. ਗੋਡਸੇ ਇੱਕ ਅਖਬਾਰ ਦਾ ਸੰਪਾਦਕ ਹੈ। ਉਹ ਬੰਬਈ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਸੀ ਦੇ ਇੱਕ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਵਿੱਚ ਕਈ ਸਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਸਾਵਰਕਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਨ।

ਨਾਰਾਇਣ ਡੀ. ਆਪਟੇ, ਉਮਰ 34, ਇੱਕ ਅਖਬਾਰ ਦਾ ਮੈਨੇਜਰ ਹੈ। ਉਹ ਬੰਬੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਵਿਖੇ ਅਮਰੀਕਨ ਮਿਸ਼ਨ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਧਿਆਪਕ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਸਾਲ 1941 ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਲਗਭਗ 1941 ਵਿੱਚ ਉਹ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੂੰ ਪੂਨਾ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਵਰਕਰ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਅਤੇ 1944 ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਲਗਭਗ ਨਾਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਰੋਜ਼ਾਨਾ "ਅਗਰਾਨੀ" ਵਜੋਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਮਰਹੱਟੀ ਅਖਬਾਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ। ਮਹਾਸਭਾ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਸੰਗਠਨ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਕਹੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਿਆਸੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦਾ। "ਅਗਰਾਨੀ" ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ "ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ" ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਮੌਜੂਦਾ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜੋ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਉਹ ਸਨ ਕਿ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਵੰਡਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਉਹ ਮੁਸਲਿਮ ਪੱਖੀ ਨੀਤੀ ਜਾਂ ਤੁਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੀ ਨੀਤੀ ਜੋ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਸਿਰਫ ਹਿੰਦੂਆਂ ਲਈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਵੀ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਸੀ। ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦਲ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਸਾਲ 1941-42 ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਲਗਭਗ ਹਿੰਦੂ ਸੰਗਠਨ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਭਾਵਾਂ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਫੈਲਾਉਣ ਅਤੇ ਗਾਂਧੀਵਾਦੀ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਕੁਝ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੈਦੀਆਂ ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਸਮਾਜ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਸਮਝਿਆ ਸੀ।

ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਰਾਮਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕਰਕਰੇ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਦੇ ਇੱਕ ਵਪਾਰੀ ਹਨ। ਉਸਦਾ ਜਨਮ ਬੰਬਈ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਸੀ ਦੇ ਇੱਕ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਸਾਲ 1910 ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਬਚਪਨ ਵਿੱਚ ਹੀ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਗੁਆ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਾਲਣ ਪੋਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਾਲ 1935 ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਲਗਭਗ ਉਸਨੇ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਵਿਖੇ ਚਾਹ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ 1937 ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੀ ਟਿਕਟ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕੁਝ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ 1942 ਵਿੱਚ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਵਿਖੇ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਲਈ ਨਿਰਵਿਰੋਧ ਚੁਣੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਸਾਲ 1944 ਵਿੱਚ ਸੈਨੇਟਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਚੁਣੇ ਗਏ ਸਨ, ਅਤੇ ਉਹ 1946 ਵਿੱਚ ਉਹ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਹਮਲੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਸਮਾਜ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨੌਆਖਲੀ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਦਸੰਬਰ, 1947 ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਹਿੰਦੂ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜੋ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਆ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਦਦ ਅਤੇ ਪਨਾਹ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਨਵੰਬਰ 1947 ਵਿੱਚ, ਬੰਬੇ ਪਬਲਿਕ ਸਕਿਉਰਿਟੀ ਮੇਜਰਜ਼ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇੱਕ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਮਦਨ ਲਾਲ ਪਾਹਵਾ ਮਿੰਟਗੁਮਰੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਸੰਯੁਕਤ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜੋ ਹੁਣ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ 1945 ਵਿੱਚ ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕੀਤੀ। ਉਸਨੇ ਦੋ ਸਾਲ ਫੌਜ ਵਿੱਚ

ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ 1947 ਵਿੱਚ ਫੌਜ ਤੋਂ ਰਿਹਾਈ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਸਨੇ ਪਰਭਾਕਾ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਉਸੇ ਸਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵੰਡ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਫਿਰਕੂ ਗੜਬੜ ਫੈਲ ਗਈ। ਦੰਗਾਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅੱਤਿਆਚਾਰਾਂ ਨੇ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਦਹਿਸ਼ਤ ਅਤੇ ਸਹਿਮ ਫੈਲਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ। ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੱਦੀ ਪਿੰਡ ਨੂੰ 60,000 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਕਾਫ਼ਲੇ ਵਿੱਚ ਅਥਾਹ ਦਹਿਸ਼ਤ ਅਤੇ ਤੰਗੀ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਛੱਡਿਆ ਅਤੇ 65 ਮੀਲ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਪੈਦਲ ਚੱਲ ਕੇ ਭਾਰਤੀ ਡੋਮੀਨੀਅਨ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ ਛੂਹਿਆ। ਉਹ ਸਤੰਬਰ ਦੇ ਅਖੀਰਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਬੰਬਈ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਚੈਂਬਰ ਰਫਿਊਜੀ-ਕੈਂਪ ਵਿੱਚ ਕਾਂਗਰਸ ਵਾਲੰਟੀਅਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਉਸ ਦੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਸਥਾਨਕ ਕਾਲਜ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਡਾ. ਜਗਦੀਸ਼ ਚੰਦਰ ਜੈਨ ਨਾਲ ਹੋਈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਕੁਝ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵੇਚਣ ਲਈ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਨਾਲ ਜੋ ਆਮਦਨ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਸਰੀਰ ਅਤੇ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਫਲਾਂ ਦਾ ਵਪਾਰ ਕਰਕੇ ਆਰਾਮਦਾਇਕ ਜੀਵਨ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਵਿੱਚ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਵੱਲ ਚੱਲ ਪਿਆ। ਉਸਨੇ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਪਰਵਾਸ ਕਰ ਗਏ ਸਨ। ਉਹ ਕਰਕਰੇ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਡੂੰਘੀ ਅਤੇ ਅਟੁੱਟ ਦੋਸਤੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ।

ਗੋਪਾਲ ਵੀ. ਗੋਡਸੇ, ਉਮਰ 27, ਨਥੂਰਾਮ ਵੀ. ਗੋਡਸੇ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਹੈ। ਉਹ 28 ਅਕਤੂਬਰ, 1940 ਨੂੰ ਆਈ.ਏ.ਓ.ਸੀ. ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਸਥਾਈ ਸਟੇਰਮੈਨ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆ। ਉਸਨੂੰ ਉਸੇ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਕਿਰਕੀ ਆਰਸਨਲ ਵਿੱਚ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਗਸਤ, 1941 ਵਿੱਚ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਵਿੱਚ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਅਕਤੂਬਰ, 1941 ਵਿੱਚ ਵਿਦੇਸ਼ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਵਾਪਸ ਭਾਰਤ ਆਇਆ ਸੀ। 13 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1944 ਨੂੰ ਉਹ 2 ਮਈ, 1944 ਨੂੰ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਵਿਖੇ ਰੀਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਕੈਂਪ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆ ਅਤੇ 10 ਮਈ, 1944 ਨੂੰ ਕਿਰਕੀ ਵਿਖੇ ਐਮ.ਟੀ.ਐਸ. ਸਬ-ਡਿਪੋ ਵਿੱਚ ਤਾਇਨਾਤ ਹੋਇਆ। ਕਿਰਕੀ 30 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਸ਼ੰਕਰ ਕਿਸਤਿਆ ਕਰੀਬ 20 ਸਾਲ ਜਾਂ 22 ਸਾਲ ਦਾ ਨੌਜਵਾਨ ਹੈ। ਉਹ ਤਰਖਾਣ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਵਿੱਚ ਅਪ੍ਰੈਂਟਿਸ ਸੀ। ਦਿਗੰਬਰ ਆਰ. ਬੈਜ (ਮਨਜ਼ੂਰਕਰਤਾ) ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਖੰਜਰਾਂ ਲਈ ਹੈਂਡਲ ਤਿਆਰ ਕਰੇ ਜੋ ਬੈਜ ਵੇਚਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸ਼ੰਕਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਲਾਭਦਾਇਕ ਬਣਾ ਲਿਆ ਕਿ ਬੈਜ ਲਈ ਉਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਅਸੰਭਵ ਸੀ। ਉਹ ਸਾਰੇ ਵਪਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਜੈਕ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਾਲਕ ਦਾ ਘਰੇਲੂ ਕੰਮ ਦੇਖਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਟੋਏ ਪੁੱਟੇ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ ਗੋਲਾ-ਬਾਰੂਦ ਦੱਬ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਉਪਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਜਦੋਂ ਉਹ ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਨੂੰ ਛੁਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਗਾਹਕ ਉੱਥੇ ਸੀ। ਦਰਵਾਜ਼ਾ. ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਾ ਲੱਗਣ 'ਤੇ ਬੈਜ ਲਈ ਸਮਾਨ ਨੂੰ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਾਧੂ ਪੈਸੇ ਦੇ ਸਾਈਕਲ ਰਿਕਸ਼ਾ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਮਾਸਟਰ ਨੂੰ ਘੁੰਮਾਉਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਖਾਲੀ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਉਹ ਆਪਣੇ ਖੰਜਰਾਂ ਲਈ ਹੈਂਡਲ ਬਣਾਉਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ 30 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਦੀ ਮਾਮੂਲੀ ਰਕਮ ਅਤੇ ਭੋਜਨ ਅਤੇ ਕੱਪੜੇ ਲਈ ਖੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਕਦੇ ਬੁੜ-ਬੁੜ ਜਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਦੇ ਵੀ ਉਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ, ਉਮਰ 49, ਗਵਾਲੀਅਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੈਡੀਕਲ ਪ੍ਰੈਕਟੀਸ਼ਨਰ ਹਨ। ਸਾਲ 1939 ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਗਵਾਲੀਅਰ ਰਾਜ ਹਿੰਦੂ ਸਭਾ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਦੇ ਉਹ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਬਣੇ। ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਉਸਨੇ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਸੈਨਾ ਨਾਮ ਦੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਜੋ ਸੀਵਿਲਿਅਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਸਭਾ ਤੋਂ ਵੱਖ ਸੀ। 1942 ਤੱਕ ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਪੁਨਰ-ਸੁਰਜੀਤੀ ਲਈ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਸੈਨਾ ਦਾ

ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸਦੀ ਗਿਣਤੀ ਸਾਲ 1948 ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਹਜ਼ਾਰ ਸੀ। ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਗਵਾਲੀਅਰ ਰਾਜ ਹਿੰਦੂ ਸਭਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣੇ ਸਨ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਉੱਠਿਆ ਕਿ ਕੀ ਗਵਾਲੀਅਰ ਦੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਤੋਂ ਗਵਾਲੀਅਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਉਸਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਸਭਾ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਾਸਕ ਰਾਜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੂ ਸਭਾ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਮਨ ਬਦਲ ਲਿਆ ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਸੱਤਾ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ। ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਅਤੇ ਜਥੇਬੰਦੀ ਜਿਸ ਦੀ ਉਹ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਨੇ ਮਹਾਰਾਜੇ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਅਤੇ 24 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ। ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਡਾ: ਪਰਚੂਰੇ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਝੂਠਾ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸੱਤਾ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਕੇਂਦਰੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦਾਗੰਬਰ ਆਰ ਬੈਜ ਹੈ, ਜੋ ਲਗਭਗ 30 ਜਾਂ 40 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦਾ ਮਰਹੱਟਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਸਾਲ 1942 ਵਿੱਚ ਪੂਨਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਸਤਰ ਭੰਡਾਰ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵਪਾਰ ਕੀਤਾ ਜੋ ਉਸਨੇ ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸਾਲ 1943 ਵਿੱਚ ਉਹ ਬੰਬਈ ਅਤੇ ਮਦਰਾਸ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਸੀ ਦੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਸਬਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੌਰੇ 'ਤੇ ਨਿਕਲਿਆ ਅਤੇ ਘਰਾਂ ਅਤੇ ਦੁਕਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ 10,000 ਰੁਪਏ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੀਮਤ ਦੇ ਹਥਿਆਰ ਵੇਚੇ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਉਸਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਗਾਹਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ ਸਨ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਬੈਜ ਲੈ ਕੇ ਆਉਣਗੇ, ਸੰਭਾਵੀ ਖਰੀਦਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਉਸਦੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਦੁਆਰਾ ਵੇਚੇ ਗਏ ਸਮਾਨ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਰੁਪਏ ਦੀ ਗਰੈਚੁਟੀ ਅਦਾ ਕੀਤੀ। 5, ਰੁ. 10, ਰੁ. 50 ਜਾਂ ਰੁ. ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਮੰਗੇ ਬਿਨਾਂ ਇੱਕ ਵਾਰ ਵਿੱਚ 100. ਉਹ ਰੋਜ਼ਾਨਾ 'ਅਗਰਾਨੀ' ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਅਕਸਰ ਆਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਅਕਸਰ ਆਰਥਿਕ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਕਾਗਜ਼ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਵਿੱਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬੈਜ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਫੰਡ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਯੋਗਦਾਨ ਵਜੋਂ 4 ਜਾਂ 5 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਅਦਾ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਹ 1946 ਜਾਂ 1947 ਵਿੱਚ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਦਲ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣਿਆ ਪਰ ਦਲ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਜਲਾਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸਨੇ ਕੈਂਪ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹਥਿਆਰ ਵੇਚ ਦਿੱਤੇ ਸਨ।

ਪੈਨੀ-ਪਕੜਨ ਵਾਲੀ ਮਨ ਦੀ ਮੰਦਭਾਵਨਾ ਉਸ ਦੀਆਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਜਿਸਦਾ ਉਹ ਮੈਂਬਰ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਲਈ ਫੰਡ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਕਲਿਆ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਰਕਮ 'ਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਲੈਣ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਸਟੇਟ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਫਾਇਦੇ ਲਈ ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਗੋਲਾ-ਬਾਰੂਦ ਦਾ ਸੌਦਾ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਇਕੱਲੇ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਨਕਦੀ ਲਈ ਸਮਾਨ ਵੇਚਦਾ ਸੀ ਅਤੇ 50 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਰਿਵਾਲਵਰ ਅਤੇ 25 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ-ਸਲੈਬ ਦੀ ਰਕਮ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਕੀਮਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਸੂਲਦਾ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਉਹ ਜਨਵਰੀ, 1948 ਦੇ ਅੱਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ੰਕਰ ਦੇ ਨਾਲ ਪੂਨਾ ਲਈ ਬੰਬਈ ਛੱਡ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੌਕਰ ਲਈ ਅੰਤਰ-ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਉਸ ਦਾ ਕਿਰਿਆਸ਼ੀਲ ਅਤੇ ਉਪਜਾਊ ਦਿਮਾਗ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਉੱਠਿਆ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੌਕਰ ਲਈ ਦੋ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਟਿਕਟਾਂ ਖਰੀਦੀਆਂ, ਰੇਲਗੱਡੀ ਵਿੱਚ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ, ਪੂਨਾ ਵਿਖੇ ਉਤਰਿਆ ਅਤੇ ਫਾਟਕ ਦੇ ਕਲਰਕ ਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੇ ਕੇ ਬੈਰੀਅਰ ਪਾਰ ਕੀਤਾ। 24 ਨਵੰਬਰ, 1946 ਨੂੰ, ਉਸਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਅਸਲਾ ਐਕਟ ਦੀ ਇੱਕ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਸ਼ੰਕਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ

420 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਉਸਦੀ ਭੈਣ ਤੋਂ 200 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਲੈ ਲਈ ਸੀ ਅਤੇ ਡਰ ਦੇ ਮਾਰੇ ਭੱਜ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਸ਼ੰਕਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਭਜਾਉਣ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਨੌਕਰ ਵਿਰੁੱਧ ਕੇਸ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਲਈ ਕੋਈ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਸਦਾ ਇੱਕ ਭਰਾ ਪੂਨਾ ਵਿਖੇ ਪੁਲਿਸ ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਕਮਾਲ ਦੇ ਕੇਸ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਨਵੰਬਰ, 1947 ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ ਨੇ ਯੇਰੰਦਾਵਨੇ ਵਿਖੇ ਅਚਾਨਕ ਬੈਜ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ। ਬੈਜ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਭੌਰ ਰਾਜ ਦੀ ਤੀਰਥ ਯਾਤਰਾ 'ਤੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਤੀਰਥ ਯਾਤਰਾ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆਉਣ 'ਤੇ ਉਹ ਉਸ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਮਾਨ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਹੋਵੇਗਾ।

ਦਸੰਬਰ, 1947 ਦੇ ਆਖਰੀ ਹਫ਼ਤੇ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਨੇ ਬੈਜ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕੀ ਸਮਾਨ ਤਿਆਰ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਹਾਂ ਵਿਚ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕਰਕਰੇ 2 ਜਾਂ 3 ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਲਵੇਗਾ। ਆਪਣੇ 9 ਜਨਵਰੀ 1948 ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 6 ਜਾਂ 6-30 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਬੈਜ 'ਤੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਅਤੇ ਬੈਜ ਨੂੰ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਾਨ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਲਦੀ ਹੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਕਰੀਬ ਦੋ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੈਜ ਨਾਲ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਮਦਨਲਾਲ, ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਤੇ ਚੋਪੜਾ ਵਜੋਂ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਉੱਥੇ ਪਹੁੰਚੇ। ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਬੈਜ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਨ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਬੈਜ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੇ ਨੌਕਰ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਸਮਾਨ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸ਼ੰਕਰ ਉਹ ਸਮਾਨ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ ਦੀਆਂ ਸਲੈਬਾਂ, ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ, ਕਾਰਤੂਸ, ਪਿਸਤੌਲ ਅਤੇ ਫਿਊਜ਼ ਦੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀ ਸਮਾਨ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਚਲੇ ਗਏ।

ਆਪਣੇ 10 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ 10 ਵਜੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਬੈਜ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦਫਤਰ ਲੈ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ-ਸਲੈਬਾਂ, ਦੋ ਰਿਵਾਲਵਰ ਅਤੇ ਪੰਜ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਬੈਜ ਨੇ ਸਲੈਬਾਂ ਅਤੇ ਗ੍ਰੇਨੇਡਾਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਿਵਾਲਵਰ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਚਾਲੀਸਗਾਓਂ ਤੋਂ ਵਾਪਸੀ 'ਤੇ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਨ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਆਪਣਾ ਘਰ ਵੇਚਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਨੱਥੂਰਾਮ ਜੋ ਕਿ ਨੇੜੇ ਹੀ ਇਕ ਟੈਂਟ 'ਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਆਪਣੇ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬੈਜ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਸਮਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਕੰਮ ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਬੈਜ ਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਮੱਗਰੀ 14 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਦਾਦਰ ਸਥਿਤ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵੇ।

ਬੈਜ ਉਸੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਇਆ, 11 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ, 12 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ, ਅਤੇ 13 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਪੂਨਾ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ। ਉਸਨੇ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੁਝ ਸਮਾਨ 14 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਬੰਬਈ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਸ਼ੰਕਰ ਨੇ ਖਾਕੀ ਰੰਗ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਥੈਲੇ ਵਿੱਚ ਸਮਾਨ ਪੈਕ ਕੀਤਾ।

ਉਸੇ ਦਿਨ, ਯਾਨੀ 13 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੇ ਨਰਾਇਣ ਆਪਣੇ ਦੀ ਪਤਨੀ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਚੰਪੂਤਾਈ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ 2,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਜੀਵਨ ਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਉਸਨੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ। ਗੋਪਾਲ ਗੌਡਸੇ ਦੀ ਪਤਨੀ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਿੰਧੂਤਾਈ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ 3,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਆਪਣੀ ਨੀਤੀ।

ਬੈਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ 14 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਪੂਨਾ ਤੋਂ ਬੰਬਈ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ ਅਤੇ ਉਸੇ ਸ਼ਾਮ ਲਗਭਗ 7 ਵਜੇ ਦਾਦਰ ਵਿਖੇ ਉਤਰੇ। ਦਫਤਰ ਪਹੁੰਚਣ 'ਤੇ ਉਹ ਇਹ ਜਾਣ ਕੇ ਕੁਝ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋਏ ਕਿ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਮੀਦ ਸੀ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਉਥੇ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਬੈਜ ਦੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਤੋਂ ਇਹ ਤੱਥ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਕਿ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਬਿੱਲੇ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਖਾਕੀ ਬੈਗ ਲੈ ਕੇ ਉੱਥੋਂ ਚਲੇ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਸੜਕ ਤੋਂ ਆਉਂਦੇ ਦੇਖਿਆ। ਬੈਜ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਆਪਣੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਚੰਗਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਹ ਆਇਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਸਮਾਨ ਰੱਖਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਬਿੱਲੇ ਨੇ ਸ਼ੰਕਰ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਬੈਗ ਲੈ ਲਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣ ਲੱਗਾ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਫੁੱਟਪਾਥ 'ਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿਰਫ ਚਾਰ ਜਾਂ ਪੰਜ ਪੈਸਿਆਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ, ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਬੈਜ ਸਾਵਰਕਰ ਸਦਨ ਵੱਲ ਚਲੇ ਗਏ, ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਾਵਰਕਰ-ਸਦਨ ਪਹੁੰਚ ਕੇ, ਆਪਣੇ ਨੇ ਬੈਜ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਬੈਗ ਲਿਆ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਦੇ ਨਾਲ ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਉਹ ਪੰਜ ਜਾਂ 10 ਮਿੰਟ ਬਾਅਦ ਬੈਗ ਲੈ ਕੇ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ। ਨੱਥੂਰਾਮ, ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਬੈਜ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਾਪਸ ਚਲੇ ਗਏ, ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਅਤੇ ਉਹ ਚਾਰੇ ਆਪਣੇ ਦੁਆਰਾ ਭੁੱਲੇਸ਼ਵਰ ਵਿਖੇ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਘਰ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਚਲੇ ਗਏ। ਉਹ ਰਾਤ 10 ਜਾਂ 10-30 ਵਜੇ ਕਾਰ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰੇ। ਅਤੇ ਪੁੱਛਿਆ. ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਹਾਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਤੱਕ ਬੈਗ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਬੈਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੈਗ ਆਪਣੇ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਖੁਦ ਵਾਪਸ ਲੈ ਜਾਣਗੇ। ਦਾਦਰ ਸਥਿਤ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਾਪਸ ਆਉਣ 'ਤੇ ਬੈਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਆਪਣੇ ਨੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੂੰ ਕੁਝ ਪੈਸੇ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੇ ਬੈਜ ਨੂੰ 50 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਮਾਨ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਬੈਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਯਾਤਰਾ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਬੈਜ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਉਸਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, "ਬੈਜ ਕਬ ਏ।" ਬੈਜ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਪਛਾਣਿਆ ਨਹੀਂ ਪਰ 9 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਪੂਨਾ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਦੀ ਯਾਦ ਦਿਵਾਉਣ 'ਤੇ, ਬੈਜ ਨੇ ਕਰਕਰੇ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਦੁਆਰਾ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਠਾਣੇ 'ਤੇ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਰਾਤ ਜਾਂ ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਸੀ।

ਹੁਣ ਸਾਰੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸਨ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆ ਚੁੱਕੇ ਸਨ, ਮਦਨਲਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬੰਬਈ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਲ ਦੀ ਉਮੀਦ ਸੀ। ਸਮਾਨ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਘਰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਖਿੱਚ ਸਕਿਆ। ਸਭ ਕੁਝ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ, ਇਹ ਦੇਖਣ ਲਈ ਕਿ ਇਹ ਵਧੀਆ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਆਦਮੀਆਂ ਅਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨਾ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਅੰਤਿਮ ਕਾਰਜ ਸੀ। ਮੰਚਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ।

ਆਪਣੇ 15 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 7-20 ਵਜੇ ਉੱਠਿਆ ਸੀ, ਉਸਨੇ ਡੀਐਨ ਕਰਮਰਕਰ ਅਤੇ ਐਸ. ਮਰਾਠੇ ਦੇ ਨਾਮ ਹੇਠ, 17 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਲਈ ਏਅਰ ਇੰਡੀਆ ਲਿਮਟਿਡ ਰਾਹੀਂ ਦੋ ਟਿਕਟਾਂ ਖਰੀਦੀਆਂ ਸਨ।

ਸਵੇਰੇ 8.30 ਵਜੇ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਵਿਚ ਗਏ ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਬੈਜ, ਸ਼ੰਕਰ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਬੈਠੇ ਦੇਖਿਆ। ਸ਼ੰਕਰ ਆਪਣੇ ਦੇ ਨਾਲ ਦਫਤਰ ਤੋਂ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਕੱਪੜੇ ਨਹੀਂ ਪਾਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਬੈਜ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਗਰਾਣੀ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਪ੍ਰੈਸ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸੀ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਪ੍ਰੈਸ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਮਿਲੇ। ਆਪਣੇ, ਨੱਥੂਰਾਮ,

ਕਰਕਰੇ, ਬੈਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਪ੍ਰੈਸ ਜਿਸ ਦੇ ਮਾਲਕ ਜੀ.ਐਮ. ਜੋਸ਼ੀ ਹਨ। ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਤਖਤੀਆਂ 'ਤੇ ਬੈਠਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਪ੍ਰੈਸ ਦੇ, ਜਦਕਿ ਆਪਣੇ, ਨੱਥੂਰਾਮ, ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਬੈਜ ਪ੍ਰੈਸ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਜੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ। ਬੈਜ ਪ੍ਰੈਸ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਕਿ ਦੂਜਾ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਿਆ ਪ੍ਰੈਸ ਦੇ ਦਫਤਰ। ਉਹ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਗਏ ਲਗਭਗ ਇੱਕ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਦਫਤਰ। ਆਪਣੇ, ਨਾਥੂ- ਰਾਮ, ਕਰਕਰੇ, ਬੈਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ ਦਾਦਰ ਵਿਖੇ ਮਹਾਸਭਾ ਦਫਤਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ 'ਤੇ ਦਫਤਰ, ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਬਿਸਤਰਾ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜੋ ਆਪਣੇ ਲਿਆਏ ਸਨ। ਆਪਣੇ, ਨੱਥੂਰਾਮ, ਕਰਕਰੇ, ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਬੈਜ ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਬਿਸਤਰੇ ਦੇ ਨਾਲ ਟੈਕਸੀ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਅਤੇ ਭੁੱਲੇਸ਼ਵਰ ਵਿੱਚ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਘਰ ਵੱਲ ਚੱਲ ਪਏ। ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਆਪਣਾ ਬਿਸਤਰਾ ਹਾਲ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਉਹ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਬੈਜ ਮੰਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਪਿਛਲੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਉੱਥੇ ਛੱਡ ਗਿਆ ਸੀ। ਇੱਕ ਘੰਟੇ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ, ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੈਗ ਦੇ ਇੱਕ ਨੌਕਰ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ। ਬਿੱਲੇ ਨੇ ਬੈਗ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਦਿਖਾਇਆ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਬੈਗ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸਮਾਨ। ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਦੇ ਬਾਅਦ ਮਹਾਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ, ਬੈਜ ਨੇ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਬੈਗ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ, ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਬੈਗ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਕਰਕਰੇ। ਆਪਣੇ ਨੇ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਫਰੰਟੀਅਰ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬ ਮੇਲ ਦੇ ਨਾਲ ਮਦਨਲਾਲ। ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਬੈਗ ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹਾਲ ਵਿੱਚ ਪਏ ਬਿਸਤਰੇ ਵਿੱਚ ਬੰਨ੍ਹਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਫਿਰ ਜਗ੍ਹਾ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਵਿਅਕਤੀ ਚਲੇ ਗਏ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਨੇ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੰਮ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੋ ਰਿਵਾਲਵਰਾਂ ਦਾ ਉਧਾਰ ਮੰਗਿਆ। ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਕੋਈ ਰਿਵਾਲਵਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਕੋਲ ਇੱਕ ਪਿਸਤੌਲ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਬਖਸ਼ਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਨੇ ਫਿਰ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਲਈ ਰਿਵਾਲਵਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਣ। ਆਪਣੇ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਬਿੱਲੇ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਏ ਅਤੇ ਮੰਦਰ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਘਰ ਸਥਿਤ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਨੇ ਫਿਰ ਬੈਜ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ। ਬੈਜ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕੰਮ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਤਾਤਿਆ ਰਾਓ ਸਾਵਰਕਰ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਗਾਂਧੀ ਜੀ, ਪੰਡਿਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਅਤੇ ਮਿਸਟਰ ਸੁਹਰਾਵਰਦੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅੰਤ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੂੰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। . ਉਸਨੇ ਬੈਜ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਉਸਦੇ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਫੰਡ ਲੱਭ ਲੈਣਗੇ। ਬੈਜ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਜਾਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ ਪਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਪੂਨਾ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਘਰੇਲੂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਗੋਪਾਲ ਗੌਡਸੇ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਪੂਨਾ ਵੀ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਰਿਵਾਲਵਰ ਲੈਣ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਲੈ ਕੇ ਬੰਬਈ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਮੰਦਰ ਦੇ ਕੰਪਾਊਂਡ ਵਿੱਚ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋਈ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਬੈਜ ਨੇ ਇਮਾਰਤ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਟੈਕਸੀ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ। ਉਹ ਕਾਟਨ ਐਕਸਚੇਂਜ ਬਿਲਡਿੰਗ ਵੱਲ ਚਲੇ ਗਏ ਜਿੱਥੇ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਗੌਡਸੇ ਕੁਝ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। 20 ਜਾਂ 25 ਮਿੰਟਾਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਾਪਸੀ 'ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦਾਦਰ ਸਥਿਤ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਈ। ਬੈਜ ਦਫਤਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਟੈਕਸੀ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੇ ਬੈਜ ਨੂੰ 17 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਬੋਰੀ-ਬੰਦਰ (ਵਿਟੋਰੀਆ ਟਰਮੀਨਸ) ਵਿਖੇ ਉਸ (ਆਪਣੇ) ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਬੈਜ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ 6 ਜਾਂ 6-30 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਮਿਲੇ। ਦਫਤਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ। ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਬੈਜ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਰੇਲਗੱਡੀ ਤੋਂ ਖੁੰਝ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ

ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਟਰਮੀਨਸ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਬਿਸਤਰੇ ਨਾਲ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਉਸੇ ਦਿਨ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਣਗੇ। ਬੈਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ 16 ਜਨਵਰੀ ਦੇ ਤੜਕੇ 2 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਪੂਨਾ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਲੀ ਰਾਤ ਦੀ ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਰਾਹੀਂ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਟਰਮੀਨਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਪੂਨਾ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਵੀ ਉਸੇ ਦਿਨ ਪੂਨਾ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ।

ਲਗਭਗ 7 ਜਾਂ 7-30 ਵਜੇ 16 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ, ਬੈਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਅਮਦਾਰ ਖਰਾਤ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ, ਅਤੇ ਉਸ ਕੋਲ ਕੁਝ ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਇਆ ਤਾਂ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਾਲਾ ਸਮਾਨ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਸਟੇਟ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਵੇਚ ਦੇਵੇ। ਉਹ ਉਸੇ ਦਿਨ ਸਮਾਨ ਵੇਚਣ ਲਈ ਬੇਚੈਨ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਖਰਾਤ ਨੂੰ ਸਮਾਨ ਦੇ ਪੈਸੇ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਸ੍ਰੀ ਖਰਾਤ ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆਉਣ 'ਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਨੇ ਬੈਜ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੇ ਦੋ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਬੁਲਾਇਆ ਸੀ। ਬੈਜ ਅਨੁਸਾਰ ਨੱਥੂਰਾਮ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦਫਤਰ ਗਿਆ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੇ ਬੈਜ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ ਅਤੇ ਬੈਜ ਨੇ ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੇ ਫਿਰ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਪਿਸਤੌਲ ਕੱਢਿਆ ਅਤੇ ਬੈਜ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਰਿਵਾਲਵਰ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਰਿਵਾਲਵਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਪਿਸਤੌਲ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਬੰਬਈ ਲੈ ਜਾਣ। ਬੈਜ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਸਟੇਟ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਇੱਕ ਵਰਕਰ ਸ਼ਰਮਾ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸਨੇ ਇੱਕ 32 ਰਿਵਾਲਵਰ ਵੇਚਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਰਿਵਾਲਵਰ ਅਤੇ ਕੁਝ ਕਾਰਤੂਸ ਦੇ ਬਦਲੇ ਇਹ ਪਿਸਤੌਲ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਬੈਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ 17 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 2.40 ਵਜੇ ਰੇਲਗੱਡੀ ਰਾਹੀਂ ਰਿਵਾਲਵਰ ਅਤੇ 4 ਕਾਰਤੂਸ ਲੈ ਕੇ ਪੂਨਾ ਤੋਂ ਬੰਬਈ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ, ਸ਼ੰਕਰ ਬੋਰੀ-ਬੰਦਰ (ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਟਰਮੀਨਸ ਸਟੇਸ਼ਨ) 'ਤੇ ਦਾਦਰ ਅਤੇ ਬੈਜ 'ਤੇ ਉਤਰਦੇ ਹੋਏ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਬੈਜ ਨੇ ਟਿਕਟ ਬੈਰੀਅਰ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 17 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਟਰਮੀਨਸ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੀ ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਝ ਫੰਡ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕੁਝ ਹੀ ਰਫਤਾਰਾਂ ਦਾ ਸਫਰ ਕੀਤਾ। ਆਪਣੇ ਇੱਕ ਟੈਕਸੀ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਅਤੇ ਉਹ ਤਿੰਨੋਂ, ਅਰਥਾਤ, ਨੱਥੂਰਾਮ, ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਬੈਜ ਇਸ ਵਿੱਚ ਚੜ੍ਹ ਗਏ ਅਤੇ ਬਾਂਬੇ ਡਾਇੰਗ ਹਾਊਸ ਵੱਲ ਚੱਲ ਪਏ ਜਿੱਥੇ ਬੈਜ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸੇਠ ਚਰਨਦਾਸ ਮੇਘਜੀ ਮਥੁਰਾਦਾਸ ਦੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਰਵਾਈ। ਕੁਝ ਦੇਰ ਸੇਠ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਆਪਣੇ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਬੈਜ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਲੈਣ ਲਈ ਦਾਦਰ ਸਥਿਤ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਚਲੇ ਗਏ। ਸ਼ੰਕਰ ਦੇ ਕਾਰ ਵਿਚ ਬੈਠਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਾਰਟੀ ਤਾਤਿਆਰਾਓ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਪਾਰਕ ਸਥਿਤ ਸਾਵਰਕਰ-ਸਦਨ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਈ। ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਗਰਾਊਂਡ ਫਲੋਰ 'ਤੇ ਕਮਰੇ 'ਚ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਬੈਜ ਅਹਾਤੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ। ਆਪਣੇ ਨੇ ਬੈਜ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨੀ ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਕਮਰੇ 'ਚ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਉੱਪਰ ਗਏ ਅਤੇ 5-10 ਮਿੰਟ ਬਾਅਦ ਹੇਠਾਂ ਆ ਗਏ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਤੁਰੰਤ ਪਿੱਛਾ ਤਾਤਿਆਰਾਓ ਨੇ ਕੀਤਾ ਜਿਸਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਉੱਦਮ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਕੀਤੀ। ਪਾਰਟੀ ਫਿਰ ਟੈਕਸੀ ਵਿੱਚ ਬੈਠੀ ਅਤੇ ਰੂਈਆ ਕਾਲਜ ਵੱਲ ਚੱਲ ਪਈ। ਆਪਣੇ ਨੇ ਟੈਕਸੀ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤਾਤਿਆਰਾਓ ਨੇ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਦੇ ਸੌ ਸਾਲ ਪੂਰੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਪੂਰਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਫਿਰ ਉਹ ਅਫਜ਼ਲਪੁਰਕਰ ਦੇ ਘਰ ਚਲੇ ਗਏ ਜਿੱਥੇ ਅਫਜ਼ਲਪੁਰਕਰ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਵਿਚਕਾਰ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਚਰਚਾ ਹੋਈ। ਅਫਜ਼ਲਪੁਰਕਰ ਨੇ ਬੈਜ ਨੂੰ 100 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਦਿੱਤੀ।

ਅਫਜ਼ਲਪੁਰਕਰ ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਪਾਰਟੀ ਕੁਰਲਾ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਈ, ਸ੍ਰੀ ਆਰ.ਐੱਮ. ਪਾਟਨਕਰ (ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 87) ਨੂੰ ਚੁੱਕਿਆ ਅਤੇ ਕਾਲੇ ਦੇ ਸਿਆਹੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਮਹਾਦੇਓ ਗਣੇਸ਼ ਕਾਲੇ (ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 86) ਦੇ ਘਰ ਗਈ। ਸ਼ੰਕਰ ਟੈਕਸੀ ਵਿੱਚ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਾਟਨਕਰ ਨੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਕਾਲੇ ਨਾਲ ਮਿਲਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ

ਬਾਅਦ ਉਹ ਜਗ੍ਹਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੇ ਕਾਲੇ ਨਾਲ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਧਰਮ ਪਰਿਵਰਤਨ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕਾਲੇ ਪੌੜੀਆਂ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਅਤੇ ਨੋਟਾਂ ਦਾ ਬੰਡਲ ਲੈ ਕੇ ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਅਤੇ ਗੋਡਸੇ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ। ਪਾਰਟੀ ਫਿਰ ਟੈਕਸੀ ਰਾਹੀਂ ਬੰਬੇ ਡਾਈਗ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਈ ਪਰ ਸ੍ਰੀ ਚਰਨਦਾਸ ਮੇਘਜੀ ਮਥੁਰਾ ਦਾਸ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਕੁਝ ਕੰਮ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਟੈਕਸੀ ਸਟੈਂਡ ਲੈ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਟੈਕਸੀ ਵਿਚ ਚਲੇ ਗਏ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੂੰ ਟੈਕਸੀ ਸਟੈਂਡ 'ਤੇ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਆਪਣੇ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਟੈਕਸੀ ਵਿਚ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ। ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਮਾਲਕ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਨੇ ਬੈਜ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਕੰਮ 'ਤੇ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਦੁਪਹਿਰ 12 ਵਜੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਟੈਕਸੀ ਵਿਚ ਚਲੇ ਗਏ ਅਤੇ ਲਗਭਗ ਇਕ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਮਥੁਰਾ ਦਾਸ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਕੁਝ ਮਿੰਟਾਂ ਲਈ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਮਥੁਰਾ ਦਾਸ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਦਾਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ 1,000 ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੇ।

ਆਪਣੇ, ਸ਼ੰਕਰ ਅਤੇ ਬੈਜ ਅੱਗੇ ਟੈਕਸੀ ਵਿੱਚ ਭੁੱਲੇਸ਼ਵਰ ਵਿਖੇ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਘਰ ਵੱਲ ਚੱਲ ਪਏ। ਉਹ ਟੈਕਸੀ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰ ਗਏ। ਸ਼ੰਕਰ ਹਾਲ ਵਿੱਚ ਬੈਠ ਗਏ ਜਦੋਂ ਕਿ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਬੈਜ ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਗਏ ਅਤੇ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਮਿਲੇ। ਆਪਣੇ ਨੇ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਤੋਂ ਰਿਵਾਲਵਰ ਮੰਗਿਆ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਬਾਅਦ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਪਿਸਤੌਲ ਦਿਖਾਈ। ਆਪਣੇ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਕਿਹਾ ਪਰ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਬੈਜ, ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਫਿਰ ਉਸੇ ਟੈਕਸੀ ਵਿੱਚ ਜੁਹੂ ਏਅਰੋਡਰੋਮ ਗਏ, ਜਿੱਥੋਂ ਉਹ ਸਾਂਤਾ ਕਰੂਜ਼ ਏਅਰੋਡਰੋਮ ਲਈ ਚੱਲ ਪਏ। ਆਪਣੇ ਸਾਂਤਾ ਕਰੂਜ਼ ਵਿਖੇ ਉਤਰੇ, ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਸੌਂਪੀ। 350 ਬੈਜ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਰਾਤ ਦੀ ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਰਾਹੀਂ ਉਸੇ ਦਿਨ ਸ਼ੰਕਰ ਦੇ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਬੈਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਫਿਰ ਉਸੇ ਟੈਕਸੀ ਵਿੱਚ ਸਾਂਤਾ ਕਰੂਜ਼ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਕੁਰਲਾ ਚਲੇ ਗਏ। ਬੈਜ ਕੁਰਲਾ ਚਲਾ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਰ.ਕੇ. ਪਟਵਰਧਨ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਪਟਵਰਧਨ ਆਪਣੇ ਘਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਸ਼ਾਮ 4 ਜਾਂ 4-30 ਵਜੇ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਸੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੈਜ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਉਸਨੇ ਟੈਕਸੀ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤੀ, ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ 55-10-0 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਰਸੀਦ ਲੈ ਲਈ। ਪਟਵਰਧਨ: ਕੁਝ ਦੇਰ ਲਈ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਅਤੇ ਬੈਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਲੋਕਲ ਟ੍ਰੇਨ ਦੁਆਰਾ ਦਾਦਰ ਲਈ ਕੁਰਲਾ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ। ਦੁਪਹਿਰ 3-30 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਉਹ ਫਿਰ ਪਟਵਰਧਨ ਦੇ ਘਰ ਵਾਪਸ ਚਲੇ ਗਏ। ਅਤੇ ਪਟਵਰਧਨ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ, ਉਸ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਰਾਤ 9 ਜਾਂ 9-30 ਵਜੇ ਤੱਕ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਹੀ ਰਿਹਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਬੈਜ ਉਸ ਤੋਂ ਕੁਝ ਪੈਸੇ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਪਟਵਰਧਨ ਨੇ ਪਾਟਨਕਰ ਤੋਂ 200 ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਆਚਾਰੀਆ ਮਾਸਟਰ ਤੋਂ 200 ਰੁਪਏ ਉਧਾਰ ਲਏ ਅਤੇ ਬੈਜ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕੀਤੇ। ਉਹ ਕੁਰਲਾ ਤੋਂ ਦਾਦਰ ਪਰਤੇ ਅਤੇ ਉਸ ਰਾਤ ਆਸਰਾ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਸੌਂ ਗਏ। ਬੈਜ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 18 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਉਹ ਸ਼ੰਕਰ ਨਾਲ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ। ਬੈਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਨੇ ਦਾਦਰ ਤੋਂ ਆਪਣਾ ਸਮਾਨ ਚੁੱਕਿਆ, ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਟਰਮੀਨਸ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵੱਲ ਚੱਲ ਪਏ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਮੇਲ ਰਾਹੀਂ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ।

ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਮਦਨ ਲਾਲ ਜੋ 15 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ, ਲਗਭਗ 12-30 ਵਜੇ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚੇ। 17 ਨੂੰ ਅੰਗਚੇਕਰ (ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 5) ਨਾਮ ਦਾ ਇੱਕ ਸਾਥੀ ਯਾਤਰੀ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਫ਼ਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਤਿੰਨੋਂ, ਅਰਥਾਤ, ਕਰਕਰੇ, ਮਦਨ ਲਾਲ ਅਤੇ ਅੰਗਚੇਕਰ ਦਿੱਲੀ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਚਲੇ ਗਏ ਜਿੱਥੇ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਉਹ ਕੋਈ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਬਿਰਲਾ ਮੰਦਰ ਚਲੇ ਗਏ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਵਾਪਸ ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਕ ਆ

ਗਏ ਅਤੇ ਸ਼ਰੀਫ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਕਮਰਾ ਲਗਾ ਲਿਆ। ਹੋਟਲ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਉੱਥੇ ਬੀ.ਐਮ. ਬਿਆਸ ਦੇ ਨਾਮ ਹੇਠ ਠਹਿਰੇ ਸਨ।

ਉਸੇ ਦੁਪਹਿਰ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੇ ਡੀ.ਐਨ. ਕਰਮਰਕਰ ਅਤੇ ਐਸ. ਮਰਾਠੇ ਦੇ ਨਾਮ ਹੇਠ 154 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਸਿਰ ਕਿਰਾਇਆ ਦੇ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਜਹਾਜ਼ ਲਿਆ। ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਗੋਡਸੇ ਉਸੇ ਸ਼ਾਮ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚ ਗਏ।

ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚਣ 'ਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਚਲੇ ਗਏ ਅਤੇ 17 ਤੋਂ 20 ਜਨਵਰੀ ਤੱਕ ਐਸ. ਦੇਸ਼ਪਾਂਡੇ ਅਤੇ ਐਨ. ਦੇਸ਼ਪਾਂਡੇ ਦੇ ਮਨੇ ਹੋਏ ਨਾਵਾਂ ਹੇਠ ਕਮਰਾ ਨੰਬਰ 40 ਵਿੱਚ ਰਹੇ।

19 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਗੋਪਾਲ ਗੋਡਸੇ ਨੇ ਸ਼ਰੀਫ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਮਦਨ ਲਾਲ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ।

ਬੈਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਰਾਤ 9-30 ਜਾਂ 10 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚੇ। 19 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਟਾਂਗਾ ਲੈ ਕੇ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਸਥਿਤ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵੱਲ ਚੱਲ ਪਏ। ਉਹ ਦਫਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾ ਕੇ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਉਹ ਕਿੱਥੇ ਠਹਿਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਦਫਤਰ ਦੇ ਲੜਕੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਫਤਰ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਇੱਕ ਹਾਲ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੋਪਾਲ, ਨੱਥੂਰਾਮ, ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਮਿਲਾਇਆ ਅਤੇ ਕੁਝ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਕਰਕਰੇ ਉੱਥੇ ਆ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਬੈਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਉੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੈਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਹਾਲ ਵਿੱਚ ਸੌਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣਗੇ। ਬੈਜ, ਸ਼ੰਕਰ, ਮਦਨ ਲਾਲ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਰਾਤ ਨੂੰ ਉਸੇ ਹਾਲ ਵਿੱਚ ਸੌ ਗਏ। ਉਪਰੋਕਤ ਤੋਂ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ 17 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ 17 ਤਰੀਕ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ, ਗੋਪਾਲ 18 ਜਾਂ 19 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਅਤੇ ਬੈਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ 19 ਤਰੀਕ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ।

20 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 8-30 ਵਜੇ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਬੈਜ ਦੇਖਣ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਆਏ। ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਨਹਾਉਣ-ਪਾਣੀ ਗਰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਬਾਲਣ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੂੰ ਕੁਝ ਪੈਸੇ ਦਿੱਤੇ। ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਸਥਾਨ ਛੱਡ ਗਏ ਕਿ ਉਹ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਆਉਣਗੇ। ਉਹ ਲਗਭਗ ਅੱਧੇ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਵਾਪਸ ਆਏ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੇ ਬੈਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਆਪਣੇ, ਬੈਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਨੇ ਕਾਰ ਲੈ ਕੇ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਦੇ ਮੇਨ ਗੇਟ ਅੱਗੇ ਰੋਕ ਲਿਆ। ਉਹ ਕਾਰ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰ ਕੇ ਮੇਨ ਗੇਟ 'ਤੇ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਹੀ ਵਾਲੇ ਸਨ ਕਿ ਗੇਟਕੀਪਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕਿੱਥੇ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਗੇਟਕੀਪਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਚਿੱਟ ਮੰਗੀ। ਆਪਣੇ ਨੇ ਕਾਗਜ਼ ਦੇ ਟੁਕੜੇ 'ਤੇ ਕੁਝ ਲਿਖਿਆ ਅਤੇ ਦਰਬਾਨ ਕਾਗਜ਼ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਲੈ ਕੇ ਬੰਗਲੇ ਵਿੱਚ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਬੰਗਲੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕਾਲੇ ਸੂਟ ਵਿੱਚ ਸਜੇ ਇੱਕ ਪਤਵੰਤੇ ਸੱਜਣ ਬਾਹਰ ਆਏ। ਆਪਣੇ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ "ਇਹ ਉਹ ਸੁਹਰਾਵਰਦੀ ਹੈ" ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਬੈਠਦੇ ਸਨ।

ਬੈਜ, ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਨੇ ਜਗ੍ਹਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪਾਸਿਓਂ ਲੰਘਦੀ ਸੜਕ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਵਧੇ। ਉਹ ਇੱਕ ਲਾਲ ਇੱਟ ਦੀ ਕੰਧ ਨਾਲ ਘਿਰੀ ਇੱਕ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਆਏ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਗੇਟ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਉਹ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਚੌਲ ਲੰਘ ਕੇ ਉਸ ਥਾਂ ਵੱਲ ਵਧੇ ਜਿੱਥੇ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਬੈਜ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਨਮਾਜ਼ ਹੁੰਦੀ ਸੀ: ਆਪਣੇ ਨੇ ਫਿਰ ਇੱਕ ਥਾਂ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਅਤੇ ਸੁਹਰਾਵਰਦੀ ਉੱਥੇ ਬੈਠਦੇ ਸਨ। ਆਪਣੇ ਨੇ ਬੈਜ ਨੂੰ ਉਸ ਥਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਟ੍ਰੇਲਿਸ ਦੇ ਕੰਮ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਵਿੰਡੋ ਵੀ ਦਿਖਾਈ। ਆਪਣੇ ਨੇ ਸਤਰ ਦੇ ਇੱਕ ਟੁਕੜੇ ਨਾਲ ਟ੍ਰੇਲਿਸ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਖੁੱਲਣ ਦਾ ਮਾਪ ਲਿਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇੱਕ ਰਿਵਾਲਵਰ ਦੀ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਸੁੱਟਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਉਦਘਾਟਨ. ਆਪਣੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਖਿੜਕੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਈ। ਪਿੱਛੇ ਇੱਕ ਕਮਰੇ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਅਤੇ ਸੁਹਰਾਵਰਦੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕੀਤਾ

ਜਾਵੇ। ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤਾਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇੱਕ ਤਾਂ ਖਤਮ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬੈਜ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਫਿਰ ਚੌਲ ਵੱਲ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ ਅਤੇ ਗੋਟ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਗਏ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਨੇ ਗੋਟ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਅਤੇ ਉੱਥੋਂ ਕੁਝ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਇੱਕ ਜਗ੍ਹਾ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਨੂੰ ਮੋੜਨ ਲਈ ਹਰ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਇੱਕ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ-ਸਲੈਬ ਵਿਸਫੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ. ਬੈਜ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਫਿਰ ਗੋਟ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਅਤੇ ਚੌਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ। ਆਪਟੇ ਨੇ ਇੱਕ ਕਮਰੇ ਨੂੰ ਉਸ ਕਮਰੇ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰੇਲਿਸ ਦਾ ਕੰਮ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇੱਕ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫਰ ਵਜੋਂ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣਾ ਸੰਭਵ ਸੀ। ਉਹ ਉਸ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਜਿਸਨੂੰ ਆਪਟੇ ਨੇ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਕਰੀਬ 11 ਜਾਂ 11-30 ਵਜੇ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਤੋਂ ਚਲੇ ਗਏ।

ਬੈਜ, ਸ਼ੰਕਰ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ। ਆਪਟੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਉੱਥੋਂ ਚਲੇ ਗਏ ਕਿ ਉਹ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਵਾਪਸ ਆ ਜਾਣਗੇ। ਉਹ ਲਗਭਗ 20 ਜਾਂ 25 ਮਿੰਟਾਂ ਬਾਅਦ ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਅਤੇ ਮਹਾਸਭਾ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਗੋਪਾਲ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੇ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਗੋਪਾਲ ਅਤੇ ਬੈਜ, ਆਪਟੇ, ਗੋਪਾਲ, ਬੈਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਦੋ ਰਿਵਾਲਵਰਾਂ ਨੂੰ ਅਜ਼ਮਾਉਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧੋ। ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਜੰਗਲ, ਇੱਕ ਰਿਵਾਲਵਰ ਗੋਪਾਲ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਸ਼ੰਕਰ ਕੋਲ ਸੀ। ਗੋਪਾਲ ਦਾ ਰਿਵਾਲਵਰ 38 ਬੋਰ ਦਾ ਸਰਵਿਸ ਰਿਵਾਲਵਰ ਸੀ। ਸ਼ੰਕਰ ਦੁਆਰਾ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਰਿਵਾਲਵਰ 22 ਜਾਂ 32 ਬੋਰ ਦਾ ਰਿਵਾਲਵਰ ਸੀ। ਜੰਗਲ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਆਪਟੇ ਨੇ ਗੋਪਾਲ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਰਿਵਾਲਵਰ ਕੱਢਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਕੈਚ ਦਬਾਉਣ 'ਤੇ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਰਿਵਾਲਵਰ-ਚੰਬਰ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਇਸ 'ਤੇ ਆਪਟੇ ਨੇ ਬੈਜ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਰਿਵਾਲਵਰ ਕੱਢਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਬੈਜ ਨੇ ਆਪਣੀ ਵਾਰੀ 'ਚ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਰਿਵਾਲਵਰ ਕੱਢਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਆਪਟੇ ਨੇ ਚਾਰ ਕਾਰਤੂਸ ਨਾਲ ਰਿਵਾਲਵਰ ਲੋਡ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਇਸ ਨਾਲ ਦਰੱਖਤ 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਮਾਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਸ਼ੰਕਰ ਨੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਜੋ ਦਰੱਖਤ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚੀ ਪਰ ਵਿਚਕਾਰ ਹੀ ਡਿੱਗ ਗਈ। ਆਪਟੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਿਵਾਲਵਰ ਦਾ ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਰਿਵਾਲਵਰ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਕਰੇਗਾ। ਗੋਪਾਲ ਨੇ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਬੈਗ ਵਿੱਚੋਂ ਤੇਲ ਦੀ ਇੱਕ ਬੋਤਲ ਅਤੇ ਇੱਕ ਚਾਕੂ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜੋ ਸ਼ੰਕਰ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਫਿਰ ਉਹ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਚਲੇ ਗਏ ਅਤੇ ਬੈਠ ਗਏ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਨੇ ਆਪਣਾ ਰਿਵਾਲਵਰ ਠੀਕ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਤਿੰਨ ਫੋਰੈਸਟ ਗਾਰਡ ਬਾਹਰ ਆ ਗਏ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਸ਼ਾਲ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਰਿਵਾਲਵਰ ਫੜ ਲਏ। ਵਣ ਗਾਰਡਾਂ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਪਟੇ, ਗੋਪਾਲ, ਬੈਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨੇ ਗਾਰਡਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਹ ਚਲੇ ਗਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਟੇ ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਬੈਠਣ ਦਾ ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉੱਥੋਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਗੋਡਸੇ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਾਪਸ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਾਰੇ ਵਾਪਸ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਚਲੇ ਗਏ ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੂੰ ਬੈਠੇ ਦੇਖਿਆ। ਆਪਟੇ ਨੇ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਮਦਨ ਲਾਲ ਦੇ ਨਾਲ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੋਕ ਇਸਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਨਗੇ। ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਮਦਨ ਲਾਲ ਦੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਟੇ ਨੇ ਗੋਪਾਲ ਨੂੰ ਸਮਾਨ ਵਾਲਾ ਬੈਗ ਲੈ ਕੇ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਆਪਟੇ, ਗੋਪਾਲ, ਬੈਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ, ਗੋਪਾਲ ਗੋਡਸੇ ਬੈਗ ਲੈ ਕੇ ਗਏ ਜੋ ਮਦਨ ਲਾਲ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਲਿਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬੈਜ ਦੁਆਰਾ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਮਾਨ ਸੀ।

ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਪਹੁੰਚ ਕੇ, ਆਪਟੇ, ਗੋਪਾਲ, ਬੈਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਦੂਜੀ ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਪਏ ਦੇਖਿਆ, ਬੈਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਖਾਣਾ ਲੈਣ ਲਈ ਪਹਿਲੀ ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਚਲੇ ਗਏ ਜਦੋਂ ਕਿ ਆਪਟੇ, ਕਰਕਰੇ, ਮਦਨ ਲਾਲ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਨੱਥੂਰਾਮ ਦੇ ਨਾਲ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਵਾਪਸ ਆਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਗੋਪਾਲ ਰਿਵਾਲਵਰ ਠੀਕ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਮਰੇ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਅੰਦਰੋਂ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਆਪਟੇ,

ਕਰਕਰੇ, ਮਦਨ ਲਾਲ ਅਤੇ ਬੈਜ ਬਾਬਰੂਮ ਵਿੱਚ ਚਲੇ ਗਏ ਜਿੱਥੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਵੀ ਆ ਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ। ਆਪਣੇ, ਕਰਕਰੇ ਮਦਨ ਲਾਲ ਅਤੇ ਬੈਜ ਨੇ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡਾਂ ਵਿੱਚ ਬੰਦੂਕ ਦੇ ਸੂਤੀ ਸਲੈਬਾਂ ਅਤੇ ਡੈਟੋਨੇਟਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਈਮਰ ਅਤੇ ਫਿਊਜ਼-ਤਾਰਾਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੇ ਬੈਜ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, "ਬੈਜ ਇਹ ਸਾਡੀ ਆਖਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ-ਕੰਮ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ-ਇਹ ਦੇਖੋ ਕਿ ਸਭ ਕੁਝ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।"

ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ ਦੀਆਂ ਸਲੈਬਾਂ ਅਤੇ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡਾਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਿੱਟ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਆਏ, ਅਤੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਗੋਪਾਲ ਨੇ ਆਪਣਾ ਰਿਵਾਲਵਰ ਠੀਕ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਨੇ ਫਿਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਹੜੇ ਲੇਖ ਕਿਸ ਦੇ ਕੋਲ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਨੱਥੂਰਾਮ, ਆਪਣੇ, ਕਰਕਰੇ, ਮਦਨ ਲਾਲ, ਗੋਪਾਲ, ਬੈਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਸਨ। ਆਪਣੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਦਨ ਲਾਲ ਕੋਲ ਇਕ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ ਦੀ ਸਲੈਬ ਅਤੇ ਇਕ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ, ਸ਼ੰਕਰ ਕੋਲ ਇਕ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ ਦੀ ਸਲੈਬ ਅਤੇ ਇਕ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ, ਨੱਥੂਰਾਮ, ਗੋਪਾਲ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਕੋਲ ਇਕ-ਇਕ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ (ਆਪਣੇ) ਅਤੇ ਬੈਜ। ਹਰੇਕ ਕੋਲ ਇੱਕ ਰਿਵਾਲਵਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉੱਥੇ ਬੈਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧਮਾਕੇ ਨਾਲ ਹੰਗਾਮਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ ਦੀ ਸਲੈਬ ਕਾਫੀ ਸੀ ਅਤੇ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਦੋ ਬੰਦੂਕਾਂ-ਕਪਾਹ ਦੀਆਂ ਸਲੈਬਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਕਿਉਂ ਪਈ। ਫਿਰ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸਦਾ (ਬੈਜ ਦਾ) ਸੁਝਾਅ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ ਦੀ ਸਲੈਬ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਗੋਪਾਲ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਇੱਕ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਇੱਕ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਅਤੇ ਇੱਕ ਰਿਵਾਲਵਰ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਅਤੇ ਇੱਕ ਰਿਵਾਲਵਰ ਬੈਜ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਸੰਕੇਤ ਦੇਣ ਲਈ ਉੱਥੇ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬੈਜ ਦੇ ਇਸ ਸੁਝਾਅ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਫਿਰ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੇ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ ਦੇ ਸਲੈਬ ਨੂੰ ਵਿਸਫੋਟ ਕੀਤਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਗਾਂਧੀ ਜੀ 'ਤੇ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਸੁੱਟਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਨੇ ਫਿਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੂੰ ਕੰਧ ਦੇ ਨੇੜੇ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ ਦੇ ਸਲੈਬ ਨੂੰ ਵਿਸਫੋਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬੈਜ ਨੂੰ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਕਮਰੇ ਦੀ ਖਿੜਕੀ ਦੇ ਟਰੇਲਿਸ ਵਰਕ ਰਾਹੀਂ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਸੁੱਟ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਨੇ ਫਿਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੂੰ ਸੰਕੇਤ ਦੇਵੇਗਾ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਤੇ ਬੈਜ ਨੂੰ ਸਿਗਨਲ ਦਿਓ। ਬਾਕੀਆਂ ਨੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਥਾਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਰਲਾਉਣਾ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਨੇ ਫਿਰ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਨਾਂ ਰੱਖਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੇ ਦੇਸ਼ਪਾਂਡੇ ਦਾ, ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਬਿਆਸ ਦਾ, ਆਪਣੇ ਨੇ ਕਰਮਰਕਰ ਦਾ, ਸ਼ੰਕਰ ਨੇ ਤੁਕਾਰਾਮ ਦਾ ਅਤੇ ਬੈਜ ਦਾ ਨਾਮ ਬੰਦੋਪੰਤ ਦਾ। ਮਦਨ ਲਾਲ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਢੁਕਵੇਂ ਨਾਂ ਲਏ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕੱਪੜੇ ਬਦਲ ਲੈਣ। ਗੋਡਸੇ ਨੇ ਹਾਫ-ਸਲੀਵ ਕਮੀਜ਼, ਸ਼ਾਰਟਸ, ਸਟੋਕਿੰਗਜ਼ ਅਤੇ ਖਾਕੀ ਰੰਗ ਦੇ ਜੁੱਤੇ ਪਾਏ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਆਪਣੇ ਨੇ ਕੋਟ ਅਤੇ ਗੂੜ੍ਹੇ ਨੀਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਪੈਂਟ ਪਹਿਨੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਵਾਈ ਸੈਨਾ ਦੇ ਅਫਸਰ ਪਹਿਨਦੇ ਸਨ, ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਨਹਿਰੂ ਕਮੀਜ਼ ਪਾਈ। , ਇੱਕ ਧੋਤੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਗਾਂਧੀ ਟੋਪੀ, ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੇ ਇੱਕ ਕੋਟ, ਟਰਾਊਜ਼ਰ ਆਦਿ ਪਾਇਆ, ਗੋਪਾਲ ਨੇ ਇੱਕ ਕੋਟ, ਇੱਕ ਕਮੀਜ਼ 2 ਅਤੇ ਸ਼ਾਰਟਸ, ਬੈਜ ਨੇ ਇੱਕ ਨਹਿਰੂ ਕਮੀਜ਼ ਅਤੇ ਇੱਕ ਧੋਤੀ, ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਨੇ ਇੱਕ ਚਿੱਟਾ ਕੋਟ, ਇੱਕ ਕਮੀਜ਼ , ਇੱਕ ਧੋਤੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਟੋਪੀ ਪਾਈ। ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਝੂਠੀਆਂ ਮੁੱਛਾਂ ਪੈਂਟ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਭਰਵੀਆਂ ਕਾਲੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ, ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਲਾਲ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾਇਆ। ਆਪਣੇ ਨੇ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ-ਸਲੈਬ ਅਤੇ ਇਕ ਹੱਥਗੋਲਾ ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ; ਉਸਨੇ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੈਂਡ ਗਰਨੇਡ ਅਤੇ ਇੱਕ ਰਿਵਾਲਵਰ ਅਤੇ ਬੈਜ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੈਂਡ ਗਰਨੇਡ ਅਤੇ ਇੱਕ ਰਿਵਾਲਵਰ ਦਿੱਤਾ। ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਨੇ ਇਕ-ਇਕ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਲਿਆ। ਬੈਜ ਨੇ ਰਿਵਾਲਵਰ ਅਤੇ ਹੈਂਡ ਗਰਨੇਡ ਉਸ ਬੈਗ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਿੱਤੇ ਜੋ ਮਦਨ ਲਾਲ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਮਦਨ ਲਾਲ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਫਿਰ ਇਕ-ਇਕ ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਲੈ ਕੇ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਲਈ

ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ। ਆਪਟੇ, ਗੋਪਾਲ, ਬੈਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ 15 ਜਾਂ 20 ਮਿੰਟ ਬਾਅਦ ਉੱਥੋਂ ਚਲੇ ਗਏ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪਿੱਛਾ ਕਰੇਗਾ।

ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਦੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿੱਚ ਕੈਦੀਆਂ ਨੇ ਮਰਹਾਟੀ ਵਿੱਚ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸਮਾਨ ਕਿਵੇਂ ਵੰਡਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ, ਪਰ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਬੈਜ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਜਾ ਕੇ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕੀ ਖੇਡਣਾ ਹੈ। ਸ਼ੰਕਰ ਨੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਡੈਟੇਨੇਟਰ ਫਿਕਸ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਉਥੇ ਹੀ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ 20 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਵੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਬੈਜ 'ਤੇ ਗਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਹਦਾਇਤ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਨੇ ਬੈਜ ਨੂੰ ਜ਼ਹਿਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਕੀ ਹੈ। ਇਹ ਉਦੋਂ ਹੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਬੈਜ ਨੇ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਸੁੱਟਣਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਸੁੱਟਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰਨਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਬੈਜ ਗੋਲੀ ਮਾਰੇਗਾ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰਾਂ ਜਿਵੇਂ ਆਪਟੇ, ਗੋਪਾਲ, ਬੈਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਨੇ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਦੇ ਨੇੜੇ ਟੈਕਸੀ ਲਗਾਈ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵੱਲ ਚੱਲ ਪਏ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਦੋ ਬੈਗ ਲੈ ਕੇ ਗਏ ਸਨ। ਬੈਜ ਦੇ ਬੈਗ ਵਿੱਚ ਰਿਵਾਲਵਰ ਅਤੇ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਉੱਪਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਗੋਪਾਲ ਦੇ ਬੈਗ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ ਦੀ ਸਲੈਬ, ਕੁਝ ਫਿਊਜ਼ ਤਾਰ ਅਤੇ ਕੁਝ ਕਾਰਤੂਸ ਸਨ। ਗੋਪਾਲ ਅਤੇ ਬੈਜ ਟੈਕਸੀ ਤੋਂ ਉਤਰੇ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਭਵਨ ਦੇ ਹਾਲ ਵੱਲ ਚੱਲ ਪਏ। ਗੋਪਾਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲਿਆਂਦਾ ਬੈਗ ਅਲਮਾਰੀ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਲਿਆ। ਬਿੱਲੋ ਨੇ ਤੌਲੀਆ ਲਿਆ। ਦੋਵੇਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲੇ, ਟੈਕਸੀ ਵਿੱਚ ਚੜ੍ਹ ਗਏ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਦੇ ਨਾਲ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਚਲੇ ਗਏ। ਉਹ ਉਸੇ ਸੜਕ ਰਾਹੀਂ ਚੱਲ ਨੇੜੇ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਚਲੇ ਗਏ ਜੋ ਆਪਟੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਦਿਖਾਈ ਸੀ। ਟੈਕਸੀ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਦੀ ਗੋਲਾਕਾਰ ਥਾਂ ਵਿੱਚ ਰੁਕੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਚਾਰੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲੇ ਅਤੇ ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਕਦਮ ਅੱਗੇ ਵਧੇ। ਜਿਸ ਥਾਂ ਤੋਂ ਮਦਨ ਲਾਲ ਆਇਆ ਸੀ, ਉੱਥੇ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਵਿਅਕਤੀ ਸਨ। ਪੰਜੇ ਫਿਰ ਚੌਲ ਵੱਲ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਗੇਟ ਵੱਲ ਵਧੇ। ਆਪਟੇ ਨੇ ਫਿਰ ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ "ਤੈਯਾਰ ਹੈ ਕਿਆ" (ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਤਿਆਰ ਹੋ)। ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਤਿਆਰ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਸਲੈਬ ਰੱਖੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿਰਫ ਅੱਗ ਲਾਉਣੀ ਸੀ। ਇਸ 'ਤੇ ਆਪਟੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਇੱਕ ਮਾਰਚਿਸ ਨੂੰ ਜਗਾਉਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਜਗਾਉਣਾ ਸੀ। ਇਹ ਗੱਲਬਾਤ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੋਈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਚੌਲ ਵੱਲ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਗੇਟ ਵੱਲ ਵਧ ਰਹੇ ਸਨ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਉਹ ਗੇਟ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ, ਕਰਕਰੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਥਾਨ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਏ ਅਤੇ ਉਸ ਕਮਰੇ ਵੱਲ ਚਲੇ ਗਏ ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਪਟੇ ਨੇ ਸਵੇਰੇ ਬੈਜ ਦਿਖਾਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਉੱਥੇ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ। ਉਸਨੇ ਆਪਟੇ, ਬੈਜ, ਗੋਪਾਲ, ਸ਼ੰਕਰ ਅਤੇ ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੂੰ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਦੋਵੇਂ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਵੱਲ ਵਧੇ ਅਤੇ ਮਿਲੇ।

ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਆਪਟੇ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਮਾਂ ਬੀਤ ਗਿਆ ਸੀ, ਮਹਾਤਮਾ ਜੀ ਆਏ ਸਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਇੱਕ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫਰ ਵਜੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਆਪਟੇ ਨੇ ਬੈਜ ਨੂੰ ਇਹ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਨੱਥੂਰਾਮ ਆ ਗਿਆ। ਬੈਜ ਨੇ ਕਮਰੇ ਵੱਲ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਕਮਰੇ ਦੇ ਕੋਲ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀ ਮਿਲੇ। ਕਮਰੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਇੱਕ ਪਲੰਘ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਅੱਖਾਂ ਵਾਲਾ ਆਦਮੀ ਵੀ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਬਿੱਲਾ ਡਰ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਫਸ ਜਾਵੇਗਾ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਘਬਰਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਭੱਜਣ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਨੱਥੂਰਾਮ, ਆਪਟੇ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਬੈਜ ਨੂੰ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਲਈ ਦਬਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਡਰਨਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ। ਬੈਜ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਮਰੇ ਦੇ

ਅੰਦਰੋਂ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਹ ਸਾਹਮਣੇ ਤੋਂ ਹਮਲਾ ਕਰਨਾ ਪਸੰਦ ਕਰਨਗੇ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤੋਂ ਗੋਲੀ ਚਲਾਏਗਾ ਜਿੱਥੇ ਮਹਾਤਮਾ ਜੀ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਨੇ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਬੈਜ ਨੇ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਬੈਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਫਿਰ ਟੈਕਸੀ ਵੱਲ ਚਲੇ ਗਏ। ਨੱਥੂਰਾਮ, ਆਪਟੇ, ਕਰਕਰੇ, ਮਦਨ ਲਾਲ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਚੌਲ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਵਿੱਚ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਬਿੱਲੋ ਨੇ ਆਪਣਾ ਰਿਵਾਲਵਰ ਕੱਢ ਲਿਆ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਦਾ ਰਿਵਾਲਵਰ ਵੀ ਕੱਢ ਲਿਆ। ਉਸਨੇ ਦੋ ਰਿਵਾਲਵਰਾਂ ਨੂੰ ਤੌਲੀਏ ਵਿੱਚ ਲਪੇਟਿਆ, ਪੈਕੇਜ ਬੈਗ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਬੈਗ ਨੂੰ ਟੈਕਸੀ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਬੈਜ ਨੇ ਆਪਣਾ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਬਚਨ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਨਾਲ ਕੁਝ ਨਾ ਕਰਨਾ। ਫਿਰ ਉਹ ਟੈਕਸੀ ਛੱਡ ਕੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵੱਲ ਚਲੇ ਗਏ। ਬੈਜ ਨੇ ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਨੂੰ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਉਹ ਤਿਆਰ ਹਨ, ਆਪਣੀ ਕਮੀਜ਼ ਦੀ ਬਾਹਰੀ ਜੇਬ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਰੱਖੇ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਟੇ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਉਸਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕੀ ਬੈਜ ਤਿਆਰ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਆਪਟੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਤਿਆਰ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਥਾਨ ਵੱਲ ਵਧਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸ਼ੰਕਰ ਬੈਜ ਨਾਲ ਸਨ। ਆਪਟੇ ਨੇ ਮਦਨ ਲਾਲ ਦੀ ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਕੇ 'ਚੱਲੋ' ਕਿਹਾ। ਮਦਨ ਲਾਲ ਉਸ ਥਾਂ ਵੱਲ ਵਧਿਆ ਜਿੱਥੇ ਸਲੈਬ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਕਰਕਰੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ-ਪਿੱਛੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਥਾਨ ਵੱਲ ਤੁਰ ਪਏ।

ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਹੋਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਚੰਗਾ ਇਕੱਠ ਹੋਇਆ। ਬੈਜ ਨੇ ਮਹਾਤਮਾਜੀ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਆਪਣੀ ਜਗ੍ਹਾ ਲੈ ਲਈ, ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਬੈਜ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ, ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਥਿਤੀ ਕਰਕਰੇ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਲੈ ਲਈ। ਕਰੀਬ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਮਿੰਟ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਧਮਾਕਾ ਹੋਇਆ। ਕਰੀਬ 5 ਜਾਂ 6 ਵਿਅਕਤੀ ਉਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਭੱਜੇ ਜਿੱਥੋਂ ਧੂੰਆਂ ਨਿਕਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮਹਾਤਮਾ ਜੀ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਰਹਿਣ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣਾ ਹੱਥ ਉਠਾਇਆ। ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੂੰ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਕ ਤੰਬੂ ਵੱਲ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਬੈਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਥਾਨ ਛੱਡ ਕੇ ਮੁੱਖ ਗੇਟ ਕੋਲ ਜਾ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਰਲ ਗਏ। ਉਹ ਟਾਂਗਾ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਭਵਨ ਪਹੁੰਚੇ।

ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਬੈਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਪਹੁੰਚੇ ਬੈਜ ਨੇ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਦਫਤਰ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਕੋਲ ਜੋ ਹੱਥਗੋਲਾ ਸੀ, ਉਸਨੂੰ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ। ਸ਼ੰਕਰ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਸੁੱਟਣ ਲਈ ਬਾਹਰ ਗਿਆ, ਅਤੇ ਬਿੱਲੋ ਨੇ ਬਿਸਤਰੇ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਵੀ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਆਪਟੇ ਨੇ ਬੈਜ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕੀ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਬਿੱਲੋ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢੀਆਂ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਉਹ ਚਲੇ ਗਏ। ਸ਼ੰਕਰ ਨੇ ਵਿਸਫੋਟਕਾਂ ਨੂੰ ਦੱਬ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ। ਬੈਜ ਨੂੰ ਅਚਾਨਕ ਯਾਦ ਆਇਆ ਕਿ ਗੋਪਾਲ ਆਪਣਾ ਬੈਗ ਅਲਮਾਰੀ ਵਿੱਚ ਛੱਡ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਬੈਗ ਵੀ ਸੁੱਟ ਦੇਵੇ। ਸ਼ੰਕਰ ਬੈਗ ਲੈ ਕੇ ਬਾਹਰ ਚਲਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬੈਗ ਖਾਲੀ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਚਲਾ ਸਮਾਨ ਛੁਪਾ ਕੇ ਵਾਪਸ ਆਇਆ। ਉਹ ਖਾਲੀ ਬੈਗ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਛੱਡ ਕੇ, ਬਿਸਤਰੇ ਲੈ ਕੇ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਗਏ, ਬਿਰਲਾ ਮੰਦਰ ਦੇ ਕੋਲ ਟਾਂਗਾ ਲਗਾਇਆ ਅਤੇ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵੱਲ ਚੱਲ ਪਏ। ਬੈਜ ਨੇ ਬੰਬਈ ਲਈ ਤੀਜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੀਆਂ ਦੋ ਟਿਕਟਾਂ ਖਰੀਦੀਆਂ। ਪੁਲਿਸ ਇਧਰ-ਉਧਰ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਹੰਗਾਮਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਬੈਜ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਹੋਇਆ। ਉਹ ਟਾਂਗਾ ਲੈ ਕੇ ਸ਼ੰਕਰ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਾਤ 9-30 ਜਾਂ 10 ਵਜੇ ਟ੍ਰੇਨ ਫੜੀ। 20 ਨੂੰ ਰਾਤ 11-30 ਵਜੇ ਕਲਿਆਣ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਉਤਰਿਆ। 22 'ਤੇ. ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੂਨਾ ਲਈ ਟਿਕਟਾਂ ਖਰੀਦੀਆਂ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ 4 ਜਾਂ 4-30 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਪੂਨਾ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਉਸੇ ਦਿਨ. ਗੋਪਾਲ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਨੇ 20 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਰਾਤ ਦਿੱਲੀ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨੇੜੇ ਫਰੰਟੀਅਰ ਹਿੰਦੂ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਬਿਤਾਈ।

21 ਤੋਂ 24 ਜਨਵਰੀ ਤੱਕ ਗੋਪਾਲ ਦੇ ਦਿੱਲੀ ਛੱਡਣ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਜਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਦੀ ਮਿਤੀ ਜਾਂ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਇਆ

ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਬੰਬਈ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ 24 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਜੀ.ਐਮ. ਜੋਸ਼ੀ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਐਲਫਿੰਸਟਨ ਹੋਟਲ ਅਨੇਕਸੀ ਅਤੇ 25 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਥਾਨਾ ਵਿਖੇ ਉਸ ਬਾਰੇ ਸੁਣਿਆ ਸੀ।

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। 20 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਧਮਾਕੇ ਤੋਂ ਬੇੜੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵੱਲ ਚਲੇ ਗਏ ਅਤੇ ਕਾਨਪੁਰ ਸੈਂਟਰਲ ਸਟੇਸ਼ਨ ਲਈ ਦੋ ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ਖਰੀਦੀਆਂ। ਕਾਨਪੁਰ ਪਹੁੰਚਣ 'ਤੇ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਕਾਨਪੁਰ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਰਿਟਾਇਰਿੰਗ ਰੂਮ ਨੰਬਰ 1 ਵਿੱਚ ਗਏ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਐਂਟਰੀਆਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਤ ਲਈ ਇਸ ਵਿੱਚ ਰੁੱਝ ਗਏ।

ਉਹ 22 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਕਾਨਪੁਰ ਛੱਡ ਕੇ 23 ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਪਹੁੰਚੇ। ਉਹ ਰਾਤ 9 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਆਰੀਆ ਪਾਠਕ-ਆਸ਼ਰਮ ਗਏ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੇ ਡੀ ਨਰਾਇਣ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਦੋ ਬਿਸਤਰਿਆਂ ਵਾਲਾ ਕਮਰਾ ਮੰਗਿਆ। ਡਬਲ ਬੈੱਡਾਂ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਕਮਰਾ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਠ ਬਿਸਤਰਿਆਂ ਵਾਲੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਦੋ ਬਿਸਤਰੇ ਅਲਾਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਹ ਆਪਣਾ ਸਮਾਨ ਆਸ਼ਰਮ ਵਿੱਚ ਛੱਡ ਕੇ, ਇਮਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਚਲੇ ਗਏ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ 1 ਵਜੇ (ਸਵੇਰੇ 6 ਵਜੇ) ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ, ਮੈਨੇਜਰ (ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 63) ਨੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਦਰਜ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਮੈਨੇਜਰ ਵੱਲ ਦੇਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਉਸਦਾ ਆਪਣਾ ਆਦਮੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਛੱਡਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਾਪਸ ਆਉਣ 'ਤੇ ਉਹ ਪੂਰੀ ਐਂਟਰੀ ਕਰੇਗਾ। ਆਪਣੇ 11-15 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਵਾਪਸ ਆਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰਾ ਕਮਰਾ (ਨੰਬਰ 30) ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪੰਨਾ 110. (ਪਿਛਲੀ ਐਂਟਰੀ ਸਾਬਕਾ ਪੰਨਾ 109 ਹੈ) ਐਂਟਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਆਪਣੇ ਇੱਕ ਔਰਤ ਨਾਲ ਵਾਪਸ ਪਰਤਿਆ ਜੋ 24 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਦਿਨ ਭਰ ਅਤੇ 24 ਅਤੇ 25 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੋ ਨਾਲ ਰਹੀ। ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਔਰਤ 25 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਹੋਟਲ ਤੋਂ ਚਲੇ ਗਏ ਜਦੋਂ ਅਜੇ ਹਨੇਰਾ ਸੀ।

ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਰੀਆ ਪਬਿਕਾਸ਼ਮ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਐਲਫਿੰਸਟਨ ਹੋਟਲ ਅਨੇਕਸੀ ਵਿੱਚ ਕਮਰਾ ਨੰਬਰ 6 ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕੀਤੀ। ਉਹ 24 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ 2-15 ਵਜੇ 27 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 6-30 ਵਜੇ ਤੱਕ ਉਥੇ ਰਹੇ। ਮੈਨੇਜਰ (ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 61) ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਐਨ. ਵਿਨਾਇਕਰਾਓ ਅਤੇ ਇੱਕ ਦੋਸਤ ਸਨ। ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੋਪਾਲ 24 ਜਾਂ 25 ਜਨਵਰੀ 1948 ਨੂੰ ਦੋ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਇਆ ਸੀ।

25 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਗੋਡਸੇ ਸਵੇਰੇ ਏਅਰ-ਇੰਡੀਆ ਦਫਤਰ ਗਏ ਅਤੇ 27 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਡੀ. ਨਰਾਇਣ ਰਾਓ ਅਤੇ ਐਨ ਵਿਨਾਇਕ ਰਾਓ ਦੇ ਮਨੋ ਹੋਏ ਨਾਵਾਂ ਹੇਠ ਵਾਈਕਿੰਗ ਸੇਵਾ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਦੋ ਸੀਟਾਂ ਰਾਖਵੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ।

ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ, ਆਪਣੇ, ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਐਤਵਾਰ, 25 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਥਾਨਾ ਵਿਖੇ ਸ਼੍ਰੀ ਜੀ.ਐਮ. ਜੋਸ਼ੀ ਦੇ ਘਰ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਸਨ।

ਕਰਕਰੇ ਨੇ 26 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਥਾਨਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ।

26 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੇ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਦਾਦਾ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਿਵਾਲਵਰ ਦੀ ਮੰਗ ਦੁਹਰਾਈ। ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਟਾਲ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਤਾਂ ਹੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਗੇ ਜੇਕਰ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਚੀਜ਼ ਦੱਸਣਗੇ ਜਿਸ ਲਈ ਰਿਵਾਲਵਰ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਦਾਦਾ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਉਹ ਰਿਵਾਲਵਰ ਲੈਣ ਲਈ ਇੰਨੇ ਬੇਚੈਨ ਕਿਉਂ ਸਨ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ (ਦਾਦਾ ਮਹਾਰਾਜ) ਸਮਾਂ ਆਉਣ 'ਤੇ ਦੇਖਣਗੇ ਕਿ ਉਹ ਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

27 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਡੀ ਨਰਾਇਣ ਰਾਓ ਅਤੇ ਐਨ ਵਿਨਾਇਕ ਰਾਓ ਦੇ ਮਨੋ ਜਾਂਦੇ ਨਾਵਾਂ ਹੇਠ ਸਫਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਵੇਰ ਦੇ ਜਹਾਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ। ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸੇ ਦੁਪਹਿਰ ਰੇਲਗੱਡੀ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਰਾਤ 10-30 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਗਵਾਲੀਅਰ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ। ਉਹ

ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ ਦੇ ਘਰ ਚਲੇ ਗਏ ਅਤੇ ਰਾਤ ਉਥੇ ਰਹੇ। ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ 2 ਫਰਵਰੀ, 1948 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ "ਕੋਈ ਭਿਆਨਕ ਕਾਰਨਾਮਾ ਕਰਨ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ"। ਇਹ ਭਿਆਨਕ ਕਾਰਨਾਮਾ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਡਾ: ਪਰਚੂਰੇ ਨੂੰ ਰਿਵਾਲਵਰ ਵਿਖਾਇਆ ਅਤੇ ਗਵਾਲੀਅਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਵਧੀਆ ਰਿਵਾਲਵਰ ਲੈਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਡਾ: ਪਰਚੂਰੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਡੰਡਵਤੇ ਨਾਲ ਮਿਲਾਇਆ ਜੋ ਜਗਦੀਸ਼ ਪ੍ਰਸਾਦ ਗੋਇਲ (ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 39) ਦਾ ਪਿਸਤੌਲ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ। ਗਵਾਲੀਅਰ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਦਾ ਮਕਸਦ ਪੂਰਾ ਕਰਕੇ ਉਹ ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ।

29 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ 12 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਨੱਥੂ ਰਾਮ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਬੁਕਿੰਗ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਐੱਨ ਵਿਨਾਇਕ ਰਾਓ, ਆਪਟੇ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਦੇ ਨਾਮ ਹੇਠ ਦਿੱਲੀ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਇੱਕ ਰਿਟਾਇਰਿੰਗ ਰੂਮ ਵਿੱਚ ਰੁਝਿਆ, ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨੱਥੂਰਾਮ ਦੇ ਨਾਲ 29 ਅਤੇ 30 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੇ ਸਨ।

30 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਲਗਭਗ 5 ਵਜੇ ਐਸ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ (ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 82) ਨੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੈ। ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਕਮਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਏ ਅਤੇ ਗਵਾਹ ਨੇ ਹੱਸਦੇ ਹੋਏ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜੇ ਦੇਰ ਨਾਲ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਥਾਨ ਤੱਕ ਆਪਣੀ ਆਖਰੀ ਸੈਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ, ਬਿਨਾਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਕਿਆਮਤ ਦੀ ਕੋਈ ਪੂਰਵ-ਅਨੁਮਾਨ ਦੇ ਉਹ ਦੇ ਕੁੜੀਆਂ ਅਵਾਬੇਨ ਅਤੇ ਮਨੂਬੇਨ ਦੇ ਮੋਢਿਆਂ 'ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਵੱਡੀ ਭੀੜ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਵਰਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਦਿਨ ਸੀ ਜਦੋਂ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਥਾਨ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਥਾਨ ਵੱਲ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹੇ ਅਤੇ ਪੌੜੀਆਂ ਤੋਂ ਸਿਰਫ ਛੇ ਜਾਂ ਸੱਤ ਕਦਮ ਹੀ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਭੀੜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੰਘਣ ਲਈ ਇੱਕ ਲੇਨ ਵਿੱਚ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਈ। ਜਦੋਂ ਮਹਾਤਮਾ ਜੀ ਭੀੜ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ ਤਿੰਨ ਰਫਤਾਰ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ ਤਾਂ ਮਹਾਤਮਾ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਮ ਅਭਿਆਸ ਅਨੁਸਾਰ ਭੀੜ ਅੱਗੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਦਿੱਤੇ। ਫਿਰ ਨੱਥੂਰਾਮ ਭੀੜ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਿਆ, ਆਪਣੀ ਪਿਸਤੌਲ ਆਪਣੇ ਦੋਵਾਂ ਹੱਥਾਂ ਦੀਆਂ ਹਥੇਲੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਲੈ ਕੇ, ਮਹਾਤਮਾ ਜੀ ਅੱਗੇ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਝੁਕਾਇਆ ਅਤੇ ਖਾਲੀ ਰੋਜ 'ਤੇ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਕੀਤੀ। ਮਹਾਤਮਾ ਜੀ ਨੇ "ਹਯ ਰਾਮ" ਸ਼ਬਦ ਬੋਲਿਆ ਅਤੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਡੁੱਬ ਗਏ। ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਕਾਤਲ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ 'ਚੋਂ ਪਿਸਤੌਲ ਖੋਹਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਬੈਰਲ 'ਚੋਂ ਧੂੰਆਂ ਅਜੇ ਵੀ ਨਿਕਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਗੁੱਸੇ 'ਚ ਆਈ ਭੀੜ ਨੇ ਕਾਤਲ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਸੱਟ ਲੱਗੀ ਅਤੇ ਖੂਨ ਵਹਿਣ ਲੱਗਾ। ਸਹਾਇਕ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਅਮਰ ਨਾਥ ਨੇ ਇੱਕ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਅਤੇ ਸਾਰਜੈਂਟ ਦੇਵਰਾਜ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹਮਲਾਵਰ ਨੂੰ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਅਤੇ ਭੀੜ ਤੋਂ ਦੂਰ ਲੈ ਲਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਉਤਾਰਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪਿਸਤੌਲ ਵਿੱਚੋਂ ਚਾਰ ਕਾਰਤੂਸ ਕੱਢੇ ਗਏ। ਕਾਤਲ ਨੂੰ ਤੁਗਲਕ ਰੋਡ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲੋਂ ਕਈ ਸਮਾਨ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਇਸ ਵਾਰਦਾਤ ਵਿੱਚ ਹੱਥ ਹੋਣ ਦਾ ਸ਼ੱਕ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਬੈਜ ਨੂੰ 31 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਪੂਨਾ ਵਿਖੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਗੋਪਾਲ ਨੂੰ 5 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਉਕਸਾਨ ਵਿਖੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ 6 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ 14 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 11 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਸ਼ੰਕਰ ਕੁਝ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਭਵਨ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਇੱਕ ਜਗ੍ਹਾ ਲੈ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇੱਕ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਇੱਕ ਜਿੰਦਾ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ, ਇੱਕ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ ਦੀ ਸਲੈਬ ਅਤੇ 25 ਕਾਰਤੂਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਦੋ ਜਿੰਦਾ ਹੱਥਗੋਲੇ ਕੱਢੇ।

18 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਆਰ.ਬੀ. ਅਟਲ, ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਫਸਟ ਕਲਾਸ, ਲਸਕਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਪਿਸਤੌਲ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ।

26 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੁਝ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਭਵਨ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਲੈ ਗਏ ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਿਸਤੌਲ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਦਰੱਖਤ ਜਿਸ 'ਤੇ ਚਾਰ ਗੋਲੀਆਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਨ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੇ। ਗੋਲੀ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਵਾਲੇ ਦਰੱਖਤ ਦੀਆਂ ਟਾਹਣੀਆਂ ਨੂੰ ਕੱਟ ਕੇ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਆਪਣੇ ਨੇ ਉਸ ਥਾਂ ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਜਿੱਥੋਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਸਤੌਲ ਨਾਲ ਫਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਥੇ ਇਕ ਖਾਲੀ ਕਾਰਤੂਸ-ਕੇਸ ਪਿਆ ਮਿਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ।

ਬੰਬਈ ਜਨਤਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਅ ਐਕਟ 2 ਜੂਨ, 1947 ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਲਾਅਜ਼ ਐਕਟ, 1912 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਿੱਲੀ ਪ੍ਰਾਂਤ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ 13 ਜੂਨ, 1947 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 4 ਮਈ, 1948 ਨੂੰ ਕਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਅਤੇ 11। ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ, 109, 114 ਅਤੇ 115 ਦੇ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 302 ਦੇ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 3, 4, ਭਾਰਤੀ ਵਿਸਫੋਟਕ ਪਦਾਰਥ ਐਕਟ ਦੇ 5 ਅਤੇ 6, ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਅਸਲਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਾਰੇ ਕੈਦੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬੈਂਜ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਮੁਆਫੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਫਿਰ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਬੈਂਜ ਨੂੰ 21 ਜੂਨ ਨੂੰ ਮਾਫੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਸਬੂਤ 24 ਜੂਨ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਸਨ।

ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੁਖਦਾਈ ਅਤੇ ਦੁਖਦਾਈ ਹਾਲਾਤ ਹਨ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਰੁੱਧ ਕੈਦੀ ਅਪੀਲ ਕਰਦੇ ਹਨ; ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧੇ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਸਥਿਤੀਆਂ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਅਪਰਾਧੀ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸੰਸਕਰਣ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਹੋਵੇਗਾ।

ਉਹ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ 15 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਇੱਕ ਆਮ ਦੌਰੇ 'ਤੇ ਦਾਦਰ ਵਿਖੇ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਗਏ ਸਨ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੈਂਜ ਮਿਲਿਆ ਜਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਉਹ ਉੱਥੇ ਕੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਉਸਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉਸਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਸਮਾਨ ਵੇਚਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਜਾਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਸਮਾਨ ਲੈ ਜਾਣ ਉੱਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੁਸੀਬਤ ਵਿੱਚ ਪੈ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ 17 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ 20 ਜਾਂ 21 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਲਈ ਵਲੰਟੀਅਰਾਂ ਨੂੰ ਭਰਤੀ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਕੈਂਪਾਂ ਵਿੱਚ ਗਏ।

ਬੈਂਜ 20 ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਉਸੇ ਸ਼ਾਮ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਉਸਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਕੀ ਉਸ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਉੱਥੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਹੈ। ਸ਼ਾਮ 4.30 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਆਪਣੇ ਨੇ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਤੋਂ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਲਈ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕੀਤਾ ਪਰ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨਾ ਜਾ ਸਕਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦਾ ਸਿਰ ਦਰਦ ਸੀ। ਬੈਂਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਂਦੇ ਹੀ ਮਿਲੇ ਅਤੇ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਰ ਵਿਚ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਲੈ ਗਏ। ਉਹ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਕਾਰ ਤੋਂ ਉਤਰੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਥਾਨ ਵੱਲ ਚੱਲ ਪਏ। ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ, ਉਹਨਾਂ ਵਲੰਟੀਅਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰ ਫੇਲ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੁਝ ਵਲੰਟੀਅਰ ਉੱਥੇ ਪਹੁੰਚੇ ਪਰ ਆਪਣੇ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦਾ ਇਹ ਢੁਕਵਾਂ ਮੌਕਾ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਫਿਰ ਕਾਰ ਰਾਹੀਂ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ। ਬੈਂਜ ਕਰੀਬ ਅੱਧੇ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਹੋਟਲ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਡਰਿਆ ਹੋਇਆ ਦਿਖਾਈ

ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਨਾਮ ਦੇ ਇੱਕ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਨੂੰ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਧਮਾਕੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਫੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਮਾਨ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਉਲਟ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਮਾਨ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਅਫਸੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਸਿੱਧਾ ਪੂਨਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਰਹਿਣਾ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਨੇ ਨਬੂਰਾਮ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜੋ ਅਜੇ ਵੀ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਤੁਰੰਤ ਦਿੱਲੀ ਛੱਡਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਮਦਨ ਲਾਲ ਬੈਜ ਦਾ ਨਾਮ ਛੱਡ ਦੇਣਗੇ ਅਤੇ ਬੈਜ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਛੱਡ ਦੇਣਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਤਿੰਨੋਂ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੇ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਆਏ ਸਨ।

ਹੁਣ ਤੱਕ ਉੱਪਰ ਦੱਸੀ ਗਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਕਹਾਣੀ 1947 ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈਆਂ ਅਤੇ 20 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਖਤਮ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੈਜ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਉੱਪਰ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਮੁਆਫੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। 21 ਜੂਨ, 1948. ਇੱਕ ਸਾਬੀ ਇੱਕ ਕੈਦੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਸਮਰੱਥ ਗਵਾਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਕੇ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਤੋਂ ਬਚ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਪ੍ਰਥਾ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਗਵਾਹੀ ਕਿਸੇ ਸਾਬੀ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਸਮੱਗਰੀ ਵੇਰਵਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਜੇ ਲੋੜੀਂਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਉਪਲਬਧ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਅਦਾਲਤ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਹਾਣੀ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸਹੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ। ਟਿਡਜ਼ ਟ੍ਰਾਇਲ ਵਿੱਚ, 33 ਕਿਵੇਂ, ਸੇਂਟ ਟਰ. 1483 ਗੈਰੋ ਬੀ., ਜਿਉਰੀ ਨੂੰ ਚਾਰਜ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ:-

"ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਇੱਥੇ ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਅਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਸਾਬੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਸਾਬੀ ਦੀ ਪੂਰੀ ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਦੁਹਰਾਈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਹਰ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਅਤੇ ਇਹ ਜਾਂ ਤਾਂ ਅਸੰਭਵ ਜਾਂ ਬੇਲੋੜੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਤੇ ਬੇਤੁਕਾ; * * * ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਦੇਖਣ ਲਈ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਜਿਹੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨ ਦਿਵਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਹਿੱਸਾ ਸਹੀ ਹੈ। *** * ਤੁਸੀਂ, ਤੁਹਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਹ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ: ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਸਾਬੀ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਹਾਲਾਤ ਸੁਣੇ ਹਨ ਜੋ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦੱਸੀ ਗਈ ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕੀ ਉਹ ਮੇਰੇ ਲਈ ਬੇਲੋੜੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇੰਨਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਏ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਜਾਂ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦੱਸੇ ਗਏ ਕੁਝ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਚੰਗਾ ਆਧਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਉਹ ਹੋਰ ਕੈਦੀਆਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸੱਚ ਬੋਲਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ? ਕੀ ਮੈਂ, ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਰ ਵਿੱਚ ਯਕੀਨ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਸਦੇ ਸਬੂਤ ਸੱਚ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ?"

ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਤਾੜਨਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਸੁਤੰਤਰ ਸਬੂਤ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦੇ ਸਬੂਤ ਬੇਲੋੜੇ ਹੋਣਗੇ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ, ਆਰ. ਵੀ. ਮੁਲਿਨਸ (1)। ਕੁਝ ਸੁਤੰਤਰ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕੈਦੀ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦੇ ਕੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਯਾਨੀ ਸਬੂਤ, ਪ੍ਰਤੱਖ ਜਾਂ ਹਾਲਾਤ, ਜੋ ਕੈਦੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਕੁਝ ਸਮੱਗਰੀ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਸਾਬੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧ। ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਕੈਦੀ ਨੇ ਇਹ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਆਰ. ਬਨਾਮ ਬਾਕਰਵਿਲ, (2)। ਕੈਦੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸਬੂਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤਾੜਨਾ ਨੂੰ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਉਸਦਾ ਵਿਵਹਾਰ, ਆਰ. ਬਨਾਮ ਮੇਡਰਾਫਟ (3), ਆਰ. ਬਨਾਮ ਬਲੈਦਰਵਿਕ (4) ਵੀ ਦੇਖੋ।

ਬੈਜ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰਨ ਅਤੇ ਵਾਪਰਨ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪੂਰਾ ਅਤੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਵੇਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ

(1) 3 ਕੋਕਸ 526, 531.

(2) 12 ਕਰੋੜ . A. ਰਿਪੋਰਟਾਂ 81, (3) 23 ਕਰੋੜ। ਏ ਆਰ 116

(4) 6 ਕਰੋੜ ਏ ਆਰ 281

ਕਈ ਪ੍ਰਿੰਟ ਕੀਤੇ ਪੰਨਿਆਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਝੂਠ ਜਾਂ ਸੱਚੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਉਸਨੇ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਦਾਖਲੇ ਕੀਤੇ ਹਨ ਜੋ ਉਸਦੇ ਆਪਣੇ ਚਰਿੱਤਰ ਅਤੇ ਵੱਕਾਰ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੋ ਉਸਦੀ ਆਪਣੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਢਿੱਲੇ ਜਾਂ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਹਟੇ ਹਨ। ਸੱਚ ਬੋਲਣਾ ਉਸਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਮੈਂ ਨਿਰਣਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਉਸਨੇ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ ਕਹਾਣੀ ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸਹੀ ਹੈ।

ਆਓ ਹੁਣ ਵੇਖੀਏ ਕਿ ਕੀ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੀ ਤਾੜਨਾ ਉਪਲਬਧ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

9 ਅਤੇ 20 ਜਨਵਰੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬੈਜ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਪੈਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਸਤਾਰ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੈਜ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹਨ। ਉਹ ਖੁਦ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ 9 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਕਰਕਰੇ, ਮਦਨਲਾਲ, ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਤੇ ਚੋਪੜਾ ਨੇ ਪੂਨਾ ਸਥਿਤ ਉਸਦੇ ਘਰ ਦਾ ਸਮਾਨ ਦੇਖਿਆ; ਕਿ 10 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਦਫਤਰ ਗਿਆ ਅਤੇ 14 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਨੂੰ ਦੋ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ ਦੇ ਸਲੈਬ ਅਤੇ ਪੰਜ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ; ਕਿ ਬੈਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ 14 ਤਰੀਕ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਅਤੇ ਸਮਾਨ ਵਾਲਾ ਬੈਗ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਘਰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ; ਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ, ਆਪਟੇ, ਕਰਕਰੇ, ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਬੈਜ 15 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਘਰ ਗਏ; ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਮਾਨ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮਿਸ਼ਨ 'ਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ; ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੋ ਰਿਵਾਲਵਰਾਂ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਕੈਦੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਸਤਗਾਸਾ 9 ਵੀਂ ਦੀ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸੁਤੰਤਰ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਤੇ ਚੋਪੜਾ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਸ ਰਾਤ ਸਮਾਨ ਦੇਖਣ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬੈਜ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਆਪਟੇ, ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਕੈਦੀਆਂ ਲਈ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਬੈਜ ਦੇ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਤੇ ਚੋਪੜਾ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ ਅਤੇ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸਨ, ਇਹ ਕੁਝ ਸ਼ੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਸਾਬੀਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋ ਸਕਦੇ ਸਨ।

ਦੁਬਾਰਾ ਫਿਰ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬੈਜ ਨੂੰ 10 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਦਫਤਰ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਸਬੂਤ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਅਤੇ ਇਕੱਲੇ ਹਨ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਹ ਘਟਨਾ ਸੱਚ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਬੈਜ ਨੇ ਸੂਰਜ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਚਮਕ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਆਪਣਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਲਰਕਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦੇਖਿਆ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਜੋ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਾ ਹੀ ਇਹ

ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਸੱਚਾਈ ਦੱਸਣ ਦੇ ਇੱਛੁਕ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਸਕਿਆ। ਜੇਕਰ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਮਿਸਟਰ ਪੀ.ਵੀ. ਗੋਡਬੋਲੇ (ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 85) ਵਰਗੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਇੱਕ ਇੰਜਨੀਅਰਿੰਗ ਫਰਮ ਦੇ ਮੈਨੇਜਰ ਸਨ, ਜਿਸ ਦਾ ਇੱਕ ਭਰਾ ਨੱਥੂ ਰਾਮ ਦਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰੋਪਰਾਈਟਰ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਹ ਮਿਸਟਰ ਜੀ.ਵੀ. ਕਾਲੇ (ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 88) ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਇੱਕ ਦੋਸਤ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਗੋਡਬੋਲੇ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੈਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਮੈਂਬਰ ਜਾਂ ਕਰਮਚਾਰੀ ਜਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕਿਸੇ ਬਾਹਰੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ ਕਿ ਬੈਂਜ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ 10 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਨੱਥੂਰਾਮ ਦੇ ਦਫਤਰ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਦੁਬਾਰਾ ਫਿਰ, ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ 14 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਬੈਂਜ ਦੀ ਆਮਦ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ, ਉਕਤ ਦਫਤਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸੜਕ 'ਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਤੋਂ ਪੁਖਤਾ ਸਬੂਤ ਹਨ। ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਘਰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਗੋਲਾ-ਬਾਰੂਦ ਵਾਲੇ ਬੈਗ ਨੂੰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਬਾਰੇ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਤੱਥ ਜੋ ਉਹ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਸੱਚ ਹੈ, ਇਹ ਰਾਜ ਦੇ ਵਸੀਲਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਤੋਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੇ ਜਾਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਉਸ ਨੌਕਰ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰੇ ਜਿਸ ਕੋਲ ਬੈਗ ਬਚਿਆ ਸੀ।

ਬੈਂਜ ਦਾ ਬਿਆਨ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ 14 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਦਾਦਰ ਵਿਖੇ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਨੇੜੇ ਬੈਂਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਸਨ, ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਘਰ ਗਏ ਜਿੱਥੇ ਸਮਾਨ ਵਾਲਾ ਬੈਗ ਜਮ੍ਹਾਂ ਸੀ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੇ ਇੱਕ ਰਕਮ ਅਦਾ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਫ਼ਰੀ ਖਰਚਿਆਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਬੈਂਜ ਤੋਂ 50 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ, (ਏ) ਕਿ 14 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੇ ਪੂਨਾ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ (ਬੀ) ਕਿ ਉਕਤ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਬੈਂਜ ਨੂੰ 50 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 60 ਮਿਸ ਸ਼ਾਂਤਾਬਾਈ ਬੀ ਮੋਡਕ ਦੇ ਸਬੂਤ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ 14 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਪੂਨਾ ਤੋਂ ਦਾਦਰ ਤੱਕ ਦਾ ਸਫ਼ਰ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਮਿਸ ਮੋਦਕ, ਜੋ ਕਿ ਕੁਝ ਮਸ਼ਹੂਰ ਫਿਲਮ ਅਭਿਨੇਤਰੀ ਹੈ, ਬਿਆਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ 3-20 ਜਾਂ 3-30 ਵਜੇ ਪੂਨਾ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਲਈ ਸੀ। 14 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ, ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਡੱਬੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਲਈ ਸੀਟ ਲੱਭ ਰਹੀ ਸੀ, ਆਪਣੇ, ਜੋ ਉਸੇ ਡੱਬੇ ਵਿਚ ਸਫ਼ਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਖਿੜਕੀ ਦੇ ਕੋਲ ਆਪਣੀ ਸੀਟ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਹ ਖੁਦ ਜਾ ਕੇ ਮਿਸ ਮੋਡਕ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਲੀ ਸੀਟ 'ਤੇ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਇਕ ਹੋਰ ਸੱਜਣ ਜਿਸ ਨੂੰ ਗਵਾਹ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਨੱਥੂਰਾਮ ਵਜੋਂ ਪਛਾਣਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੇ ਕੋਲ ਬੈਠ ਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਮਿਸ ਮੋਦਕ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੇ ਆਮ ਵਿਸ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ। ਗੱਲਬਾਤ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਉਸਨੇ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਦਾਦਰ ਵਿਖੇ ਉਤਰ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੇ ਬੜੇ ਚਾਅ ਨਾਲ ਉਸਦਾ ਘਰ ਦੇਖਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ। ਦਾਦਰ ਪਹੁੰਚਣ 'ਤੇ ਮਿਸ ਮੋਦਕ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਦਾ ਭਰਾ ਕਾਰ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਦੋ ਪੁਰਸ਼ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਿਵਾਜੀ ਪਾਰਕ ਤੱਕ ਲਿਫਟ ਦੇਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਨੂੰ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੋਵੇਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੂਨਾ ਤੋਂ ਦਾਦਰ ਤੱਕ ਰੇਲਗੱਡੀ ਰਾਹੀਂ ਯਾਤਰਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਮਿਸ ਮੋਡਕ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਵਰਕਰ ਸਦਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਮਿਸ ਮੋਡਕ ਦਾ ਸਬੂਤ ਜਿਸਦਾ ਸਮਰਥਨ ਦੋ ਕੈਦੀਆਂ ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਬੈਂਜ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਇੱਕ ਹੱਦ ਤੱਕ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਨੱਥੂ ਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਸਮਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪੂਨਾ ਤੋਂ ਬੰਬਈ ਗਏ ਸਨ।

ਪਰ ਕੀ ਬੈਂਜ ਦਾ ਇਹ ਬਿਆਨ ਕਿ ਉਸਨੇ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਨੇ ਵੀ ਉਸੇ ਦਿਨ ਪੂਨਾ ਤੋਂ ਬੰਬਈ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਝਿਜਕ ਦੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਬੈਂਜ, ਸ਼ੰਕਰ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੇ

ਇੱਕੋ ਰੇਲਗੱਡੀ ਰਾਹੀਂ ਯਾਤਰਾ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਹ ਪੂਨਾ ਜਾਂ ਦਾਦਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਚਕਾਰਲੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਹੋਣਗੇ। ਮੈਂ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇਕਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀ ਇੱਕੋ ਰੇਲ ਰਾਹੀਂ ਸਫ਼ਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਫ਼ਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਲਗਭਗ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹੈ; ਪਰ ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਕੁਝ ਵੱਖਰੇ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਇਹ ਦੋ ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੇ ਸੈੱਟ ਇੱਕੋ ਰੇਲ ਰਾਹੀਂ ਸਫ਼ਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਪੂਨਾ ਤੋਂ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ ਸਨ, ਪਰ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੁਪਹਿਰ ਵੇਲੇ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਰੇਲਗੱਡੀ ਪੂਨਾ ਤੋਂ ਦਾਦਰ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਈ ਸੀ। ਦੂਜਾ, ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇੱਕ ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜੋ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਨਤਕ ਨਜ਼ਰਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਚਿੰਤਤ ਸਨ। ਬੈਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਵਿਸਫੋਟਕਾਂ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਬੈਗ ਨਾਲ ਯਾਤਰਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਿੰਨਾ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇ ਅਣਪਛਾਤੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਲਈ ਚਿੰਤਤ ਸਨ। ਦੁਬਾਰਾ ਫਿਰ, ਇਹ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੋਵੇਂ ਆਪਣੇ ਡੱਬੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਰਹੇ ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਟਿਕਟ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਆਦਤ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਇਲਜ਼ਾਮ ਕਿ ਬੈਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ 14 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਪੂਨਾ ਤੋਂ ਦਾਦਰ ਤੱਕ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

14 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਨੱਥੂਰਾਮ, ਆਪਟੇ ਅਤੇ ਬੈਜ ਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਦਾ ਦੂਜਾ ਹਿੱਸਾ, ਇੱਕ ਡਾਇਰੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ. 218 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਐਂਟਰੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ. 323 ਹੈ ਜੋ ਨੱਥੂਰਾਮ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਐਂਟਰੀ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ 14 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੇ ਬੰਦੋਪੰਤ ਨਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ 50 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਅਦਾ ਕੀਤੀ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਐਂਟਰੀ ਬੈਜ ਦੇ ਇਸ ਬਿਆਨ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨੌਕਰ ਸ਼ੰਕਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਯਾਤਰਾ ਖਰਚਿਆਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ 50 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਬੰਦੋਪੰਤ ਦਾ ਨਾਂ ਗਲਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਬੈਜ ਵਿਚਕਾਰ ਸਬੰਧ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੇ ਗਏ 2,000 ਰੁਪਏ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਫੰਡ ਵਿੱਚੋਂ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿੱਚ ਬੈਜ ਲਈ ਬੰਦੋਪੰਤ ਦਾ ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 20 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਦੁਪਹਿਰ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਬੰਦੋਪੰਤ ਨੂੰ 50 ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਪਰ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬੰਦੋਪੰਤ ਉਸਦਾ ਕਰਮਚਾਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬੈਜ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰਾ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਦਭਾਗਾ ਹੈ ਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਬੰਦੋਪੰਤ ਨੂੰ ਗਵਾਹੀ-ਖਾਨੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਮੁਨਾਸਿਬ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ। ਇਸ ਲਈ, ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬੈਜ ਦਾ ਬਿਆਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਂਟਰੀ ਦੁਆਰਾ ਸਮਰਥਤ ਹੈ, ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

ਬੈਜ ਦੁਆਰਾ ਦੱਸੀ ਗਈ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ, ਆਪਟੇ ਅਤੇ ਬੈਜ 14 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ 10 ਵਜੇ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਘਰ ਗਏ ਅਤੇ ਸਮਾਨ ਵਾਲਾ ਬੈਗ ਛੱਡ ਗਏ। ਕਹੇ ਗਏ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸੇਵਕ। ਕੈਦੀਆਂ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਹੈ ਕਿ ਨੌਕਰ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਜੋ ਉਪਲਬਧ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸਦੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਕਰਨਾ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਕਤ ਗਵਾਹ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਗਵਾਹੀ ਲਈ ਅਣਉਚਿਤ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਮੁਕੱਦਮਾ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਇਸ ਝਗੜੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ੋਰ ਹੈ, ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਬੈਜ ਦੁਆਰਾ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ ਕਹਾਣੀ ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸੱਚ ਹੈ।

ਆਓ ਹੁਣ 15 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੀਏ ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮੀ-ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੈ। ਬੈਜ ਦੇ ਬਿਆਨ ਕਿ ਉਹ ਨੱਥੂਰਾਮ, ਆਪਟੇ, ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਨਾਲ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਘਰ ਪਿਛਲੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਗਏ ਬੈਗ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ

ਲਈ ਗਿਆ ਸੀ, ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 77 ਗੋਸਵਾਮੀ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜੋ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਮੋਟਾ ਮੀਂਦਰ ਦੀ ਹਦੂਦ ਅੰਦਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਗਵਾਹ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ 15 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਬੈਜ ਨੱਥੂ ਰਾਮ, ਆਪਟੇ, ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸਦੇ ਘਰ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਬੈਗ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜੋ ਉਹ ਪਿਛਲੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨੌਕਰ ਨਾਲ ਛੱਡ ਗਿਆ ਸੀ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਬੈਜ ਨੂੰ ਉਸ ਨੌਕਰ ਦਾ ਨਾਮ ਪੁੱਛਿਆ ਜਿਸ ਕੋਲ ਬੈਗ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਬੈਜ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਅੰਗਰੇ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬੈਗ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਂਗਰੇ ਨੂੰ ਬੈਗ ਲੈ ਕੇ ਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਗਵਾਹ ਜੋ ਕਿ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਬਿਮਾਰ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਆਉਣ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਹ ਨਹਾਉਣ ਚਲਾ ਗਿਆ। 20 ਜਾਂ 25 ਮਿੰਟ ਬਾਅਦ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਆਉਣ 'ਤੇ ਉਸਨੇ ਬੈਜ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਬੈਗ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਦੇਖਿਆ। ਜਿਹੜੇ ਲੇਖ ਦਿਖਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਦੋ ਹੱਥਗੋਲੇ ਅਤੇ ਦੋ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ-ਸਲੈਬਾਂ ਸਨ। ਬੈਜ ਇਹ ਦੱਸਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਬੈਜ ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਨੂੰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਉਹ ਗਲਤ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਇਆ ਕਿ ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦ ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸਫੋਟਕਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਬੈਗ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਵਿਅਕਤੀ, ਅਰਥਾਤ, ਨੱਥੂਰਾਮ, ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚੋਂ ਚਲੇ ਗਏ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਬੈਜ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਜੋ ਅਜੇ ਵੀ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਉਸਦੇ ਘਰ ਆਉਣ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਕੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮਿਸ਼ਨ 'ਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਰਿਵਾਲਵਰ ਜਾਂ ਪਿਸਤੌਲ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਮੰਗਿਆ ਹੈ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੱਸਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਹ ਅੱਗੇ ਵਧ ਰਹੇ ਸਨ, ਪਰ ਉਹ ਉਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਰਾਜ਼ ਦੱਸਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਮਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਗਵਾਹ ਨੇ ਬੈਜ ਨੂੰ ਰੁਕਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਮਿਲਣਗੇ। ਬੈਜ 15 ਜਾਂ 20 ਮਿੰਟ ਬਾਅਦ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸਨ ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਹ ਅੱਗੇ ਵਧ ਰਹੇ ਸਨ। ਹੋਰ ਦਬਾਏ ਜਾਣ 'ਤੇ ਬੈਜ ਆਖਰਕਾਰ ਉਸ ਦਿਨ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਅਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਹੋਰ ਰੌਸ਼ਨੀ ਪਾਉਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨੇ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਉਤਸੁਕਤਾ ਨੂੰ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਬੈਜ ਨੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ 15 ਤਰੀਕ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਜਾਂ 16 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਜਾਂ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੋ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਦੁਬਾਰਾ ਦੇਖਿਆ। ਬੈਜ ਨੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਇੱਕ ਰਿਵਾਲਵਰ ਦਿਖਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਉਹ ਰਿਵਾਲਵਰ 325 ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ ਖਰੀਦਿਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਰਿਵਾਲਵਰ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਵੀ ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਥਿਆਰ ਦੀ ਕੀਮਤ ਜੋ ਨੱਥੂਰਾਮ, ਆਪਟੇ ਅਤੇ ਬੈਜ ਨੇ ਉਸੇ ਲਈ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਬੈਜ ਨੂੰ ਉਹ ਵਸਤੂ ਦੱਸਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਿਸ ਲਈ ਰਿਵਾਲਵਰ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਅਤੇ ਬੈਜ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤੀਹ ਜਾਂ ਚਾਲੀ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦੇ ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵੱਲ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਥਾਨਕ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਤਬਾਹੀ ਦੇ ਮਕਸਦ ਲਈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਗਵਾਹ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਮਦਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ। 17 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਗਵਾਹ ਹਾਦਸੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਿਆ।

ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਵਿੱਚ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਉਸਨੇ ਨੱਥੂਰਾਮ, ਆਪਟੇ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ। ਉਸਨੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਕਰਕਰੇ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਸ਼ਨਾਖਤ ਪਰੇਡ ਦੌਰਾਨ ਉਸਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਰਿਹਾ।

ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿਚਲੇ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿਚਲੇ ਕਈ ਅੰਤਰਾਂ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਹਿਲਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸਨੇ ਬੈਗ ਆਪਟੇ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ

ਜਿਸ ਨੇ ਇਹ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸਨੇ ਇਸਨੂੰ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦਾ ਕੋਈ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਆਏ ਸਨ। ਦੂਸਰਾ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਉਸ ਤਰੀਕ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜਿਸ ਦਿਨ ਪ੍ਰਵਾਨਕਰਤਾ ਨੇ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ 15 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੇਖਿਆ ਸੀ। ਬੈਜ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ 16 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਪੂਨਾ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ 18 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਫੇਰੀ ਜਾਂ ਤਾਂ 15 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਜਾਂ 16 ਤਰੀਕ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਹੋਈ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਇਸ ਸੰਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੌਰੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੋ ਦਿਨ ਦਾ ਫਰਕ ਹੈ। 15 ਦੀ ਸਵੇਰ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਆਖਰੀ ਫੇਰੀ। 26 ਜਨਵਰੀ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੈਜ ਨੇ ਉਸਨੂੰ 7 ਜਾਂ 8 ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ (18 ਜਾਂ 19 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ) ਵੇਖਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਰਿਵਾਲਵਰ ਦਿਖਾਇਆ ਸੀ ਜੋ ਉਸਨੇ ਪੂਨਾ ਵਿੱਚ ਖਰੀਦਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਤਰੀਕਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਹ ਸੋਚਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ ਕਿ ਬੈਜ ਸੱਚ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਕਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਹ 17 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਪਹੁੰਚਿਆ ਅਤੇ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਮਹਾਰਾਜ 18 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ। ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਬੈਜ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਰਿਵਾਲਵਰ ਦਿਖਾਇਆ, ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੈਜ ਜ਼ਰੂਰ ਪੂਨਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਕਥਿਤ ਦੋਸ਼ ਸੀ।

ਬੈਜ ਅਤੇ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਕਥਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਹੈ। ਬੈਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮੱਗਰੀ ਦਿਖਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਚਲੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਆਪਣੇ ਨੇ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੋ ਰਿਵਾਲਵਰ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮਿਸ਼ਨ 'ਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਲਈ ਜਦੋਂ ਰਿਵਾਲਵਰਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋਈ ਤਾਂ ਨੱਥੂਰਾਮ ਉੱਥੇ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਗੱਲਬਾਤ ਨੱਥੂਰਾਮ, ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਕਮਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਈ ਸੀ।

ਦੋ ਹੋਰ ਆਲੋਚਨਾਵਾਂ ਵੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਬੈਲੇ ਵਿਚ ਇਹ ਸਮਾਨ ਪੂਨਾ ਤੋਂ ਬੰਬਈ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਗੋਪਾਲ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਸਨਾਖਤ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ ਅਤੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ 15 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਅਤੇ ਦਿਖਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਬੈਗ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਗਲਤ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਦੁਬਾਰਾ ਫਿਰ, ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੈਜ ਦਾ ਇਹ ਬਿਆਨ ਕਿ ਉਸਨੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਦੋ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ-ਸਲੈਬਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਉਲਟ ਹੈ ਜੋ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਸਿਰਫ ਦੋ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ-ਸਲੈਬ ਅਤੇ ਦੋ ਹੱਥ ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਦੇਖੇ ਸਨ। ਜੇਕਰ 15 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਦੋ ਬੰਦੂਕਾਂ-ਕਪਾਹ-ਸਲੈਬਾਂ ਅਤੇ ਦੋ ਹੱਥਗੋਲੇ ਦਿਖਾਏ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਜੇ ਉਹ ਲੇਖ ਇਕੱਲੇ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਤਾਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬੈਜ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਹੈ। ਲੇਖ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਡਿੱਗਣ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਤਭੇਦਾਂ ਵੱਲ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਦਿਵਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਮਾਮੂਲੀ ਪਾਤਰ ਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਉਸ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੁਹਰਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਸਹੀ ਬਿਆਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਆਪਣੇ ਨੇ ਬੈਗ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕੀ ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਇਸਨੂੰ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਬਹੁਤ ਮਾਮੂਲੀ ਵੇਰਵਾ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਬੈਗ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਖਾਸ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਸਹੀ ਮਿਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੈਜ 15 ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਇਆ ਸੀ, ਪਰ ਦੁਬਾਰਾ ਸਹੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ

ਯਾਦ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਜਾਂ ਤਾਂ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਦੀ ਘਾਟ ਜਾਂ ਇੱਕ ਇਮਾਨਦਾਰ ਗਲਤੀ ਕਾਰਨ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਬੈਂਜ ਦੇ ਨਾਲ ਸਿਰਫ ਦੋ ਸਲੈਬਾਂ ਅਤੇ ਦੋ ਗ੍ਰੇਡ ਦੇਖੇ ਪਰ ਬੈਂਗ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਨੂੰ ਬੈਂਗ ਵਿਚਲੇ ਲੇਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਗ੍ਰੇਡ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਾਸ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਸਨ ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ ਨੇ ਗਵਾਹ ਤੋਂ ਰਿਵਾਲਵਰ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਮੰਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਦੁਬਾਰਾ, ਗਵਾਹ ਇੰਨਾ ਸਮਾਂ ਬੀਤ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਖਾਸ ਬੈਂਗ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬੈਂਜ ਦੁਆਰਾ ਲੇਖ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਇਤਰਾਜ਼ ਮੈਨੂੰ ਇਸ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ। ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਜੋ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਤੰਤਰ ਅਤੇ ਨਿਰਲੇਪ ਹੈ, ਜੋ ਬੰਬਈ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਇੱਕ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਪਰਦਾ ਦੇ ਮੁਖੀ ਨਾਲ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਕੋਲ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ ਜਾਂ ਦੂਜੀ ਨਾਲ ਪੱਖਪਾਤੀ ਜਾਂ ਪੱਖਪਾਤੀ ਹੋਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਗਵਾਹੀ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਨਾਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੱਚਾਈ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹਟਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਸਬੂਤ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਬਹੁਤ ਮਜ਼ਬੂਤ ਪੁਸ਼ਟੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਨੱਥੂਰਾਮ, ਆਪਣੇ, ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ 15 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਘਰ ਜਾਣ ਜਾਂ ਬੈਂਜ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਸਮਾਨ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਨੱਥੂ ਰਾਮ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਪਰਕ ਸਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ (ਨੱਥੂਰਾਮ) ਦਾ ਕੋਈ ਸੰਪਰਕ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਗਵਾਹ ਵੱਲੋਂ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਦੌਰਾਨ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਤੱਥ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿ ਉਹ 15 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਗਵਾਹ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ 26 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਜੈਸਲਮੇਰ ਰਿਆਸਤ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਮੋਟਾ ਮੰਦਰ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਗਵਾਹ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਥੇ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਗਵਾਹ ਨੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਪਛਾਣਿਆ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ 26 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਸੀ।

ਮੈਂ ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਸੱਚ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਕੋਲ ਇਹ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ 15 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਗਏ ਸਨ ਜੇਕਰ ਉਹ ਉਸ ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਉਥੇ ਨਹੀਂ ਗਏ ਸਨ। ਜੇਕਰ ਉਹ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਗਵਾਹ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣਾ ਬਿਆਨ ਬੈਂਜ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਮਤਭੇਦ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਲਈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ-ਮਿੱਤਰਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਲਈ ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ ਅਸਲਾ ਖਰੀਦ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਪਰ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਉਹ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਇਹ ਬਿਆਨ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ (ਏ) ਕਿ ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਵਿਸਫੋਟਕਾਂ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਬੈਂਗ 14 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਘਰ ਛੱਡਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, (ਬੀ) ਇਹ ਉਸਦੇ ਨੌਕਰ ਨਰਾਇਣ ਵਿਠਲ ਆਂਗਰੇ ਕੋਲ ਛੱਡਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, (ਸੀ) ਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ, ਆਪਣੇ, ਕਰਕਰੇ, ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਬੈਂਜ 15 ਤਰੀਕ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਘਰ ਆਏ, (ਡੀ) ਬੈਂਜ ਨੇ ਬੈਂਗ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਈ, (ਈ) ਬੈਂਜ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮਿਸ਼ਨ 'ਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, (ਐਫ.) ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਬੈਂਜ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹੋਰ ਵਿਜ਼ਟਰ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨਗੇ; (ਜੀ) ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਤੋਂ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੋ ਰਿਵਾਲਵਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਚਿੰਤਤ ਸਨ ਅਤੇ (ਹ) ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਜਾਂ ਤਾਂ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸੀ। ਕਸ਼ਮੀਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸੰਕਟ ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਨ ਵਾਲਾ ਬੈਂਗ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਉਸ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਹ

ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ, ਆਪਟੇ, ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਘਰ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਭੇਜਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਮਾਨ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਗਏ ਸਨ। ਬੈਂਜ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਤੋਂ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਘਰ ਆਪਣਾ ਬਿਸਤਰਾ ਲੈ ਕੇ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਸਮਾਨ ਵਾਲਾ ਬੈਗ ਉਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ, ਉਸਨੇ ਸਮਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਬੈਗ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਿਸਤਰੇ ਵਿੱਚ ਪੈਕ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਹ ਬਿਆਨ ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਆਮ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਉਸੇ ਰਾਤ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ ਸਨ।

ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਕਹਾਣੀ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀ ਉਸਦੇ ਕੋਲ ਆਏ। 15 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਬੈਗ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਘੋਖ ਕੀਤੀ, ਬੈਂਜ ਦੇ ਇਸ ਬਿਆਨ ਦਾ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਇਹ ਸਮਾਨ ਬੰਬਈ ਲਿਆਇਆ ਸੀ। ਬੈਂਜ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ 14 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਦਾਦਰ ਵਿਖੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਬੰਦੂਕਾਂ-ਕਪਾਹ-ਸਲੈਬਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡਾਂ ਦੀ ਡਿਲਿਵਰੀ ਲਈ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਆਰਡਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸਬੂਤ ਇਸ ਕਥਨ ਦੀ ਕਾਫ਼ੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣਾ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਆਂਗਰੇ ਨੇ 15 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਮਾਨ ਵਾਲਾ ਬੈਗ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇ ਉਸ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਵਿੱਚ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਹੋਈ ਸੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉਸਨੇ ਕਰਕਰੇ ਸਮੇਤ ਦੇਖਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਹ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜਾਂਚ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੂੰ ਉਸਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਕਿਉਂਕਿ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਵਿੱਚ ਕਰਕਰੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਤਾਕਤ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਗਵਾਹ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪੂਰੀ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਤੋੜਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਉਠਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ, ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਬੈਂਜ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਸਫੋਟਕਾਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਲਈ ਇੱਕ ਆਰਡਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਉਸ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ ਵਿਸਫੋਟਕ ਲਿਆਇਆ ਸੀ, ਸਮੱਗਰੀ ਵੇਰਵਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਬੈਂਜ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਪਾਸੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਬੈਂਜ ਵਿਚਕਾਰ ਜੋ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ 17 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਟਰਮੀਨਸ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਨੇ ਬੈਰੀਅਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਉਸ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ ਜਦੋਂ ਆਪਟੇ ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਕੁਝ ਫੰਡ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਐਟੱਪਾ ਕੋਟੀਅਨ (ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 80) ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਟੈਕਸੀ ਨੰਬਰ ਬੀ.ਐਮ.ਟੀ. 110 ਨੂੰ ਲਗਾਇਆ ਅਤੇ ਬੰਬੇ ਡਾਇੰਗ ਹਾਊਸ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਸੇਠ ਮਥੁਰਾਦਾਸ (ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 74) ਨੂੰ ਮਿਲੇ, ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਚੁੱਕਿਆ, ਸਾਵਰਕਰ ਸਦਨ ਜਿੱਥੇ ਸ਼੍ਰੀ ਸਾਵਰਕਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦਿੱਤਾ। , ਅਫਜ਼ਲਪੁਰਕਰ (ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 73) ਦਾ ਘਰ ਜਿੱਥੇ ਸ਼੍ਰੀ ਅਫਜ਼ਲਪੁਰਕਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੁਪਏ ਦਾ ਦਾਨ ਦਿੱਤਾ। 100, ਮਿਸਟਰ ਐਮ.ਜੀ. ਕਾਲੇ (ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 86) ਦਾ ਘਰ, ਜਿੱਥੇ ਮਿਸਟਰ ਕਾਲੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 1,000 ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਬੰਬੇ ਡਾਇੰਗ ਵਰਕਸ ਜਿੱਥੇ ਮਿਸਟਰ ਮਥੁਰਾਦਾਸ ਨੇ ਆਪਟੇ ਨੂੰ ਦਾਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ 1,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਅਦਾ ਕੀਤੀ, ਦੀਕਸ਼ਿਤਜੀ ਦਾ ਘਰ। ਮਹਾਰਾਜ ਜਿੱਥੇ ਆਪਟੇ ਨੇ ਰਿਵਾਲਵਰ ਮੰਗੀ ਅਤੇ ਸਾਂਤਾ ਕਰੂਜ਼ ਐਰੋਡਰੋਮ ਵਿਖੇ ਜਿੱਥੇ ਆਪਟੇ ਨੇ

ਬੈਜ ਨੂੰ 250 ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਉਸੇ ਦਿਨ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਾਂਤਾ ਕਰੂਜ਼ ਏਅਰੋਡਰੋਮ ਤੋਂ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ। ਬੈਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਫਿਰ ਉਸੇ ਟੈਕਸੀ ਵਿੱਚ ਸਾਂਤਾ ਕਰੂਜ਼ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਚਲੇ ਗਏ ਅਤੇ ਕੁਰਲਾ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀ ਆਰ ਕੇ ਪਟਵਰਧਨ ਦੇ ਘਰ ਚਲੇ ਗਏ। ਪਟਵਰਧਨ ਘਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਬੈਜ ਨੇ ਟੈਕਸੀ ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ 55-10-0 ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਪਟਵਰਧਨ ਦੇ ਆਉਣ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕੀਤੀ। ਬਾਅਦ ਵਾਲਾ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਅਤੇ ਬੈਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਕੁਰਲਾ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਦਾਦਰ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਲਈ ਰੇਲਗੱਡੀ ਰਾਹੀਂ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ। ਉਹ ਦੁਪਹਿਰ 3-30 ਵਜੇ ਪਟਵਰਧਨ ਦੇ ਘਰ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ। ਅਤੇ ਰਾਤ 9 ਜਾਂ 9-30 ਵਜੇ ਤੱਕ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਰਹੇ। ਪਟਵਰਧਨ ਨੇ ਬੈਜ ਨੂੰ ਲੋਨ ਦੇ ਕੇ 400 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦਿੱਤੀ। ਉਹ ਦਾਦਰ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ ਅਤੇ ਆਸਰਾ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਰਾਤ ਕੱਟੀ।

ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੋਵੇਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਲਈ ਫੰਡ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਜਾਣ ਲਈ 17 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਟੈਕਸੀ ਲਗਾਈ ਸੀ। ਬੈਜ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਇਹ ਹਿੱਸਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਬੈਜ ਦੁਆਰਾ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਹਾਣੀ ਕਿ ਕੈਦੀਆਂ ਨੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਲਈ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਆਮ ਪੁਸ਼ਟੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ 17 ਤੋਂ 20 ਜਨਵਰੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸਾਰੇ ਛੇ ਕੈਦੀ ਅਰਥਾਤ ਨੱਥੂਰਾਮ, ਆਪਣੇ, ਮਦਨਲਾਲ, ਕਰਕਰੇ, ਬੈਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਟਰਮਿਨਸ ਤੋਂ ਰਾਤ 9-15 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ। 15 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ਾਵਰ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਦੁਆਰਾ ਯਾਤਰਾ ਕੀਤੀ। ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ 15 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਰਾਤ 9-15 ਵਜੇ ਦੀ ਰੇਲਗੱਡੀ ਲਈ ਅਤੇ ਤੀਜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਡੱਬੇ ਵਿੱਚ ਯਾਤਰਾ ਕੀਤੀ। ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 5 ਅੰਗਚੇਕਰ ਜੋ ਉਸੇ ਡੱਬੇ ਵਿੱਚ ਸਫਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ 16 ਤਰੀਕ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਉਸਨੇ ਮਰਹੱਟੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਯਾਤਰੀ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਸੁਣਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਆਦਮੀ ਮੰਨ ਕੇ ਗਵਾਹ ਨੇ ਉਸ (ਕਰਕਰੇ) ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ। ਉਸਨੇ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕਰਾਚੀ ਤੋਂ ਇੱਕ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਉਸੇ ਦਿਨ ਦਿੱਲੀ ਛੱਡਣ ਲਈ ਬੇਚੈਨ ਸੀ ਪਰ ਜੇਕਰ ਰੇਲਗੱਡੀ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਸ਼ੱਕੀ ਸੀ। ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਰੇਲਗੱਡੀ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਪਾਉਂਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਬਿਰਲਾ ਮੰਦਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਠਹਿਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਟਰੇਨ ਦੁਪਹਿਰ 12.30 ਵਜੇ ਦਿੱਲੀ ਰੁਕੀ। 17 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਪਲੇਟਫਾਰਮ 'ਤੇ ਉਤਰੇ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੇ ਅੰਗਚੇਕਰ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਵੀ ਉਸੇ ਡੱਬੇ ਵਿੱਚ ਸਫਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਕਰਕਰੇ, ਮਦਨ ਲਾਲ ਅਤੇ ਅੰਗਚੇਕਰ ਨੇ ਟਾਂਗਾ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵੱਲ ਵਧੇ। ਉੱਥੇ ਕੋਈ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਫਿਰ ਉਹ ਬਿਰਲਾ ਮੰਦਰ ਵੱਲ ਚਲੇ ਗਏ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਵੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਟੋਂਗਾਵਾਲਾ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਕ ਸਥਿਤ ਸ਼ਰੀਫ ਹੋਟਲ ਲੈ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਕਰਕਰੇ, ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਅੰਗਚੇਕਰ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਇੱਕ ਕਮਰਾ ਬਣਾਇਆ। ਹੋਟਲ ਪਹੁੰਚਣ ਦੇ ਦੋ ਘੰਟੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਕਰਕਰੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਕਮਰੇ ਤੋਂ ਚਲੇ ਗਏ ਕਿ ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਵੀ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਕ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਚਾਚੇ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਗਵਾਹ ਦੋਵੇਂ ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਕ ਚਲੇ ਗਏ। ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ, ਯਾਨੀ 18 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਗਵਾਹ ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਨਾਲ ਸਬਜ਼ੀ ਮੰਡੀ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਆਪਣੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਸਦਾ ਕੋਈ ਰਿਸ਼ਤਾ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਗਵਾਹ ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਮਾਮੇ ਦੇ ਘਰ ਗਏ। ਕਰਕਰੇ 18 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਰਾਤ ਦੇ ਖਾਣੇ ਲਈ ਜਾਂ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਗਵਾਹ ਸੌਣ ਨਹੀਂ ਗਿਆ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਹੋਟਲ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਪਰਤਿਆ। ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਜਦੋਂ ਗਵਾਹ ਆਪਣੇ ਬਿਸਤਰੇ ਤੋਂ ਉੱਠਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਸੀ। ਗਵਾਹ 19 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਟਰਾਂਸਫਰ ਬਿਊਰੋ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਇਆ। ਜਦੋਂ ਉਹ

ਦੁਪਹਿਰ 3 ਜਾਂ 3-30 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਬਿਊਰੋ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆਇਆ। ਉਸਨੇ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦੇਖਿਆ ਜਿਸਨੂੰ ਗਵਾਹ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਗੋਪਾਲ ਵਜੋਂ ਪਛਾਣਿਆ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਉਹ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ, ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਉਹ ਕਮਰਾ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਨਿਵਾਸ ਵਿੱਚ ਰਾਤ ਕੱਟ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿੱਚ ਜੁਲੰਦੂਰ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਅੰਗਚੇਕਰ ਨੇ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਖਤਮ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸੇ ਦਿਨ ਬੰਬਈ ਵਾਪਸ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਵਿੱਚ ਉਸਦਾ ਸਥਾਈ ਪਤਾ ਪੁੱਛਿਆ ਪਰ ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਥਾਈ ਪਤਾ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮਦਨਲਾਲ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਵਧੇਰੇ ਦੋਸਤਾਨਾ ਜਾਪਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਬੰਬਈ ਦੇ ਚੈਂਬਰ ਰਫਿਊਜ਼ੀ ਕੈਂਪ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅੰਗਚੇਕਰ ਸ਼ਾਮ 5 ਵਜੇ ਤੱਕ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਰਹੇ। ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਬੰਬਈ ਦੀ ਮੁਫਤ ਟਿਕਟ ਲੈਣ ਲਈ ਟਾਊਨ ਹਾਲ ਗਿਆ। ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਸ਼ਾਮ 5 ਵਜੇ ਤੱਕ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਗਏ ਸਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੋ ਕੱਪੜੇ ਧੋਣ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਉਹ ਨਹੀਂ ਆਏ ਸਨ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਕਰਕਰੇ, ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਗਵਾਹ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਿੱਲ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ 20 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਅਦਾ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਸਬੂਤ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ 15 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਚਲੇ ਗਏ ਅਤੇ 17 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਰੀਫ ਹੋਟਲ ਦੇ ਇੱਕ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਇਕੱਠੇ ਬਿਠਾਏ, ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਆਪਣੇ ਆਉਣ ਦੇ ਦੋ ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਹੋਟਲ ਛੱਡ ਗਏ। ਇਹ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ 18 ਤਰੀਕ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਜਾਂ 19 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਨਾਸ਼ਤਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਟਲ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਪਰਤਿਆ, ਜਦੋਂ ਗਵਾਹ 3 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੋਟਲ ਵਾਪਸ ਪਰਤਿਆ। 19 ਤਰੀਕ ਦੀ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਅਜਨਬੀ ਮਿਲਿਆ ਜਿਸਨੂੰ ਉਸਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਨਾਲ ਬੈਠੇ ਗੋਪਾਲ ਵਜੋਂ ਪਛਾਣਿਆ, ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਉਸੇ ਦਿਨ ਕਮਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਨਿਵਾਸ ਵਿੱਚ ਰਾਤ ਬਿਤਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਜੁਲੰਦੂਰ ਵੱਲ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ। ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਢਾਹ ਲਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਿੰਧ ਦਾ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਸੀ (ਜਿਸ ਨੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਉਥਲ-ਪੁਥਲ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸਭ ਕੁਝ ਗੁਆ ਦਿੱਤਾ ਸੀ) ਉਸ ਨੂੰ ਤੂੜੀ ਦਾ ਆਦਮੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਇਸਦੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ 12 ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਗਵਾਹ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਗਰੀਬ ਹੈ ਪਰ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਹੈ। 30 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਗਵਾਹ ਨੇ 1936 ਵਿੱਚ ਬੰਬੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਅਤੇ 15 ਅਗਸਤ, 1947 ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ, ਜਦੋਂ ਸਿੰਧ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਅਤੇ ਪਾਰਸਲ ਬਣ ਗਿਆ, ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਰਾਸ਼ਨਿੰਗ ਜਾਂਚ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਮਰਹੱਟੀ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਪੜ੍ਹ, ਬੋਲ ਅਤੇ ਲਿਖ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਗੁਜਰਾਤੀ ਪੜ੍ਹ ਅਤੇ ਬੋਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹ 163 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਤਨਖਾਹ ਲੈ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਕੋਲ ਮਦਨਲਾਲ ਜਾਂ ਗੋਪਾਲ ਨਾਲ ਵੈਰ ਰੱਖਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਬਿਆਨ ਗੋਪਾਲ ਨੂੰ ਫਸਾਉਣ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚਿੰਤਾ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ਵਾਸਘਾਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਉਸ ਨੇ ਗੋਪਾਲ ਦੀ ਪਛਾਣ 30 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਹੋਈ ਸਨਾਖਤੀ ਪਰੇਡ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤੀ। ਗਿਆਨ, ਬੁੱਧੀ, ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਗੁਣ ਜੋ ਯੋਗਤਾ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਨੈਤਿਕ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਗਵਾਹ ਵਿੱਚ ਇਕਜੁੱਟ ਹਨ। ਉਸਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵਾਜਬ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਅੰਦਰੂਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਕਰਕਰੇ, ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਉਸਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਇਸਦੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਨੱਥੂਰਾਮ ਦੁਆਰਾ ਸਾਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤੱਥ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਬੈਂਜ ਜਾਂ ਮਦਨਲਾਲ 19 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਰੁਕੇ ਸਨ। ਮਿਸਟਰ ਦਫਤਰੀ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਗਵਾਹ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਬੈਂਜ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਵਾਲ ਵਾਲੀ ਰਾਤ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਵਿੱਚ ਰਹੇ ਸਨ। ਪਰ ਉਹ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੈਂਜ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ 19 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਰਾਤ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਵਿੱਚ ਬਿਤਾਉਣ ਦੇ ਲਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕੈਦੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਧਾਰਨਾ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਕਿ ਬੈਂਜ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਵਿੱਚ ਰਹੇ ਸਨ, ਇਸ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਇਸਤਗਾਸਾ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜੋ ਵੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜਿਹੜਾ ਵਿੱਚ ਜੋ ਸਵਾਲ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਫ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਵਿੱਚ ਬੈਂਜ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇੱਕ ਥਾਂ ਉਹ ਆਖਦਾ ਹੈ:-

"ਇਹ ਅਸਲੀਅਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਤੋਂ ਵਾਪਸੀ 'ਤੇ ਮੈਂ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਪੁਕਾਰ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਜੰਗਲਾਤ ਗਾਰਡਾਂ ਨੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।" ਇੱਕ ਹੋਰ ਥਾਂ 'ਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਬੈਂਜ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਵਾਲ ਇਸ ਪੁਕਾਰ ਹੈ:-

"ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ 'ਸਮੱਗਰੀ' ਦੀ ਵੰਡ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ 'ਸਮੱਗਰੀ' ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਸ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਬਿਮਾਰ ਪਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ। ਉੱਥੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਬਾਥਰੂਮ ਵਿੱਚ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਕੀ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ?"

ਫਿਰ ਇੱਕ ਨੋਟ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ: -

"ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਭੋਪਟਕਰ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਦਬਾਉਂਦੇ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਉਹ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ।" ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਵਾਲ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਪਰ ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਵਾਲ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਬੈਂਜ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਵਾਲ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੈਦੀ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ 20 ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ ਸੀ।

ਦੁਬਾਰਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਥਾਂ 'ਤੇ ਬੈਂਜ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਿਹੜਾ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ:-

"ਜਦੋਂ 9 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਮਦਨਲਾਲ, ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਤੇ ਚੋਪੜਾ ਕਰਕਰੇ ਦੇ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਏ, ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ।"

ਜਵਾਬ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੈਦੀ 10 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਬੈਂਜ ਦੇ ਦੌਰੇ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਸਤੂ ਨਾਲ ਬੈਂਜ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਗਏ ਸਨ।

ਦੁਬਾਰਾ, ਪੰਨਾ 113 'ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਬਿਆਨ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਲਾਈਨਾਂ 14 ਅਤੇ 15 ਬੈਂਜ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ:-

"ਇਹ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ 19 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਮਦਨਲਾਲ ਨਾਲ ਗੋਲੇ-ਮਾਰਕੀਟ ਵਿੱਚ ਖਾਣਾ ਖਾਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ 20 ਜਨਵਰੀ 1948 ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਗੋਲੇ-ਮਾਰਕੀਟ ਵਿੱਚ ਚਾਹ ਪੀਣ ਗਿਆ ਸੀ।"

ਇਹ ਸਵਾਲ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਬੈਜ 19 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਅਤੇ 20 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਸੇ ਪਨੇ ਦੀਆਂ 42 ਤੋਂ 46 ਲਾਈਨਾਂ 'ਤੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ:

"ਇਹ ਅਸਲੀਅਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮੈਂ 19 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੇਰ ਨਾਲ ਆਉਣ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਵਲੰਟੀਅਰ ਨਾ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਝਿੜਕਿਆ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸਨੇ ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਪੈਸੇ ਛੱਡੇ ਸਨ।"

ਇਹ ਜਵਾਬ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੈਦੀਆਂ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਬਿੱਲੇ 19 ਤਰੀਕ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਵਿਚ ਆਏ ਸਨ। ਕੁਝ ਹੋਰ ਕਥਨ ਪੰਨਾ 117 'ਤੇ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਲਾਈਨਾਂ 18 ਤੋਂ 20 ਬੈਜ 'ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ:-

"ਇਹ ਤੱਥ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਜੋ ਚਰਚਾ ਹੋਈ ਸੀ, ਉਹ ਇੱਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੀ ਜੋ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਸੀ, ਇਹ ਤੱਥ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਚਰਚਾ ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਬਾਥਰੂਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਫਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ।"

ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸੁਝਾਅ ਹੈ ਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਕਈ ਵਿਅਕਤੀ ਮਿਲੇ ਅਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਬਿਆਨ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੈਦੀ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਏ ਗਏ ਕੁਝ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ।

ਜੇਕਰ ਬੈਜ 20 ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਉਸ ਥਾਂ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਬੈਜ ਠਹਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਬੈਜ ਨੂੰ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਪੁੱਛ ਸਕਦੇ ਸਨ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਬੈਜ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ।

ਬੈਜ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 20 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 11 ਜਾਂ 11-30 ਵਜੇ ਆਪਣੇ, ਗੋਪਾਲ, ਬੈਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਆਪਣੇ ਰਿਵਾਲਵਰ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਚਲੇ ਗਏ। ਗੋਪਾਲ ਨੇ ਆਪਣਾ ਰਿਵਾਲਵਰ ਤਾਂ ਕੱਢ ਲਿਆ ਪਰ ਰਿਵਾਲਵਿੰਗ ਚੈਂਬਰ ਬਾਹਰ ਨਾ ਨਿਕਲਿਆ। ਸ਼ੰਕਰ ਨੇ ਫਿਰ ਆਪਣਾ ਰਿਵਾਲਵਰ ਕੱਢਿਆ, 4 ਕਾਰਤੂਸਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਅਤੇ ਦਰੱਖਤ 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਮਾਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਗੋਲੀ ਦਰੱਖਤ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚੀ ਪਰ ਵਿਚਕਾਰ ਹੀ ਡਿੱਗ ਗਈ। ਆਪਣੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਰਿਵਾਲਵਰ ਦਾ ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਗੋਪਾਲ ਨੇ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਤੇਲ ਦੀ ਬੋਤਲ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪੈੱਨ ਚਾਕੂ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਭੇਜਿਆ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਵਸਤੂਆਂ ਲੈ ਕੇ ਆਈਆਂ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਨੇ ਰਿਵਾਲਵਰ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਤਿੰਨ ਫਾਰੈਸਟ ਗਾਰਡ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੇ। ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਰਿਵਾਲਵਰ ਨੂੰ ਚਾਦਰ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਲੁਕੇ ਲਿਆ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਉਹ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਇੱਕ ਵਣ ਗਾਰਡ ਨੇ ਆ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਗੋਪਾਲ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਫੋਰੈਸਟ ਗਾਰਡ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਬੈਜ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪੁਲਿਸ ਮਾਰਚ, 1948 ਵਿੱਚ ਜੰਗਲਾਤ ਗਾਰਡ ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ (ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 9) ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਆਈ। ਉਸਨੂੰ 24 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਹੋਈ ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਪਰੇਡ ਵਿੱਚ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ, ਗੋਪਾਲ, ਬੈਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸਨੇ 20 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ, ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿਚ, ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਅਚਾਨਕ ਵੇਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਸਾਧਾਰਨ ਜਾਂ ਅਸਾਧਾਰਣ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜੋੜਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਾ ਸਮਾਂ। ਇਹ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ 20 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਕਰੀਬ ਚਾਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਹੋਰ ਨਹੀਂ

ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਜੋ ਚਾਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਉਹ ਆਪਟੇ, ਗੋਪਾਲ, ਬੈਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਸਨ।

ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਤੋਂ ਕਈ ਗਵਾਹ ਇਸ ਤੱਥ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਲਈ ਆਏ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਉਕਤ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ 17 ਤੋਂ 20 ਜਨਵਰੀ ਤੱਕ ਠਹਿਰੇ ਹੋਏ ਸਨ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਲਈ ਆਏ ਸਨ। ਪੀ.ਡਬਲਯੂ 8 ਨੈਨ ਸਿੰਘ ਜੋ ਕਿ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਹੈੱਡ-ਬੇਅਰਰ ਹੈ, ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਦਿਨ ਜਿਸਨੂੰ ਉਹ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਉਸਨੇ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਦੇ ਕਮਰੇ ਨੰਬਰ 40 ਵਿੱਚ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਚਾਹ ਪਰੋਸ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋ ਚਾਹ ਪਰੋਸ ਦਿੱਤੀਆਂ ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਹੋਟਲ ਰਜਿਸਟਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ P 17 ਅਤੇ P-24 ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ 20 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਵਾਧੂ ਚਾਹ ਪਰੋਸੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਨੈਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਿਆਨ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕਮਰਾ ਨੰਬਰ 40 ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਚਾਹ ਪਰੋਸ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਟਲ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕਮਰੇ ਨੰਬਰ 40 ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਐਂਟਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਨੰਬਰ 7859 ਜੋ ਕਿ 20 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਇਸ ਕਮਰੇ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ 17 ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੱਥ ਨੇ ਕਿ ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਚਾਹ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਮਾਮੂਲੀ ਸੇਵਕ ਸੀ, ਦੇ ਮਨ 'ਤੇ ਡੂੰਘੀ ਛਾਪ ਛੱਡੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਗਵਾਹ. 30 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਹੋਈ ਪਰੇਡ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪਛਾਣ ਪੱਤਰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕ ਗਲਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਮਰਾ ਨੰਬਰ 40 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵਜੋਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਕਮਰਾ ਨੰ. 40 ਜਦੋਂਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਸਨ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਤੋਂ ਕਾਫ਼ੀ ਗਿਰਾਵਟ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਮੈਨੂੰ ਅਫ਼ਸੋਸ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਨੈਨ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਜੋ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਕਤ ਬਿਆਨ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਬਿਆਨ ਗਵਾਹ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਨਹੀਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਪਰੇਡਾਂ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਮੈਮੋਰੈਂਡਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਉਸ ਬਿਆਨ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਕਹੀ ਗਈ ਗੱਲ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਉਚਿਤ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਅਗਲਾ ਗਵਾਹ ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਮ (ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 11) ਹੈ, ਜੋ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਦਾ ਧਾਰਕ ਹੈ, ਜਿਸਦੀ ਡਿਊਟੀ ਬਾਰ ਵਿੱਚ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਉਹ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਯਾਨੀ 17 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਨੱਥੂਰਾਮ, ਕਰਕਰੇ, ਗੋਪਾਲ ਅਤੇ ਬੈਜ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਇੱਕ ਪੈਂਗ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਦੋ ਪੈਂਗ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਕ੍ਰਿਕਸ ਨੂੰ ਖੁਦ ਕਮਰਾ ਨੰਬਰ 40 ਲੈ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਪਰੋਸਿਆ। ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਕੋਲ ਆਈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਡਰਿੰਕਸ ਲਈ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਚਿੱਠ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਉਸਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਚਾਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਫਿਰ ਬੰਬਈ ਦੇ ਇੱਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ 30 ਮਾਰਚ, 1948 ਨੂੰ ਇੱਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ, ਇਸ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਸਬੂਤ ਹੋਟਲ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਾਉਚਰ ਅਤੇ ਹੋਟਲ ਰਜਿਸਟਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਪੀ 17, ਪੀ 18 ਅਤੇ ਪੀ 19 ਦੁਆਰਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮੁੱਖ ਇਤਰਾਜ਼ ਜੋ ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੇ ਸਬੂਤ ਲਈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਧਮਾਕੇ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ, ਭਾਵ 17 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਗੋਪਾਲ ਜਾਂ ਕਰਕਰੇ ਜਾਂ ਬੈਜ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਗੋਪਾਲ 16 ਤਰੀਕ ਦੀ

ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਛੁੱਟੀ 'ਤੇ ਚਲਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਭਾਵੇਂ ਉਸਨੇ 16 ਤਰੀਕ ਦੀ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਕਿਰਕੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਰੇਲਗੱਡੀ ਫੜ ਲਈ ਤਾਂ ਵੀ ਉਹ 18 ਦੀ ਸਵੇਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਲੀ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੋ. ਬੈਜ 19 ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਲੀ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚੇ। ਜੇਕਰ, ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਗਵਾਹ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਧਮਾਕੇ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ, ਭਾਵ 17 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਬੈਜ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਨੂੰ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਸੀ, ਉਸਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਮਿਸਟਰ ਡੈਫਟਰੀ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਮ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਵਿਸਫੋਟ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਸੀ, ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਗਵਾਹ ਦਾ ਮਤਲਬ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਵਿੱਚ ਧਮਾਕੇ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਡਰਿੰਕ ਪਰੋਸਿਆ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਉਸਨੇ ਦੋ ਡਰਿੰਕ ਪਰੋਸੇ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਚਿੱਟਾਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਡਰਿੰਕ 17 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਅਤੇ 18 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਦੋ ਡਰਿੰਕ ਕਮਰਾ ਨੰਬਰ 40 ਵਿਚ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਦੁਬਾਰਾ ਫਿਰ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਗਵਾਹ 'ਤੇ ਬਾਰ ਵਿਚ ਡਰਿੰਕਸ ਪਰੋਸਣ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਲਗਾਈ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਿਰਫ ਵਿਰਲੇ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿਚ ਡਰਿੰਕਸ ਪਰੋਸਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਯਾਦ ਹੋਣਗੇ। ਕੈਦੀ ਜਾਂ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਅਤੇ ਦਸ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਬੀਤਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਪਛਾਣ ਕਰ ਸਕੇ ਸਨ। ਇੱਕ ਆਮ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਝਗੜਾ ਸ਼ਾਇਦ ਕੁਝ ਵਜ਼ਨ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਅਜੀਬ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੁਲਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸਨੇ ਆਪਣੀ ਲੰਬੀ ਵਹਿ ਰਹੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਨਾਲ ਬੈਜ ਦੇਖਿਆ, ਇਹ ਮੁਸ਼ਕਲ ਸੀ। ਅਤੇ ਲੰਬੇ ਵਾਲ ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਬੀਤ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਉਸਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੋਪਾਲ ਦੀਆਂ ਉੱਚੀਆਂ ਗਲ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ ਵਰਗੀਆਂ ਵਿਲੱਖਣ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਸਨ। ਕਰਕਰੇ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਲਗਾਤਾਰ ਦੋ ਦਿਨ ਡਰਿੰਕਸ ਪਰੋਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਹੈਰਾਨੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗਵਾਹ ਕਰਕਰੇ, ਬੈਜ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਸੀ।

ਅਗਲੀ ਆਲੋਚਨਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਿੱਚ ਕਾਫੀ ਦੇਰੀ ਹੋਈ। ਇਹ ਧਮਾਕਾ 20 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਥਰੌਸ ਅਤੇ ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਮ ਤੋਂ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਪਦੀ ਹੈ ਪਰ ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਮ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉਸ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਬਾਰ ਵਿਚ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਦਾਰਥ ਪਰੋਸਣ, ਨਾ ਕਿ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੇ ਗਏ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿਚ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਦੋਂ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਬੰਬਈ ਨੂੰ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। ਕਰਕਰੇ ਦਾ ਇਹ ਬਿਆਨ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਧਰਮੀ ਹਿੰਦੂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਸ਼ਰਾਬ ਨਹੀਂ ਪੀਂਦਾ, ਉਸ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਦੇ ਮੈਨੇਜਰ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 12 ਸੀ. ਪਾਚੇਕੋ ਨੇ ਸਿਰਫ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ 20 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਕਰੀਬ 11 ਵਜੇ ਮਦਨਲਾਲ ਕੁਝ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਹੋਟਲ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਮਰਾ ਨੰਬਰ 40 ਦਿਖਾਇਆ, ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਦੇ ਦੋਸਤ ਰੁਕੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਹ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਆਇਆ ਸੀ।

ਨੈਨ ਸਿੰਘ, ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਮ ਅਤੇ ਸੀ. ਪਾਚੇਕੋ ਦੇ ਸਬੂਤ ਬੈਜ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਠਹਿਰੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਨੂੰ ਕਰਕਰੇ, ਗੋਪਾਲ, ਬੈਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਮਿਲਣ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ।

ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 13 ਮਾਰਟਿਨ ਥਾਡੋਸ, ਜੋ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਰਿਸੈਪਸ਼ਨਿਸਟ ਕਲਰਕ ਹੈ, ਇੱਕ ਤੱਥ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕੈਦੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਟੇ 20 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ

ਲਗਭਗ 6 ਵਜੇ ਉਸਦੇ ਕੋਲ ਆਏ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਇੱਕ ਵਾਰ 'ਤੇ ਬਿੱਲ. ਉਸਨੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਦੀ ਪਛਾਣ ਮਿਸਟਰ ਦੇਸਪਾਂਡੇ ਵਜੋਂ ਕੀਤੀ ਜੋ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਠਹਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਦਾ ਬਿਆਨ ਕੁਝ ਮਹੱਤਵ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਹੋਟਲ ਆਇਆ ਸੀ।

ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 10 ਕਾਲੀਰਾਮ, ਜੋ ਕਿ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾਦਾਰ ਹੈ, ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਲਈ ਆਏ ਸਨ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਧੋਣ ਲਈ ਕੁਝ ਕੱਪੜੇ ਦਿੱਤੇ। ਗਵਾਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਧੋਬੀ ਤੋਂ ਵਾਪਿਸ ਲੈ ਆਇਆ ਪਰ ਕਮਰਾ ਨੰਬਰ 40 ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਵਿਅਕਤੀ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ।

ਦੁਬਾਰਾ ਫਿਰ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬੈਂਜ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਕਿ 20 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਵੱਲ ਜਾਣ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ, ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ, ਸੁਭਾਵਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਸੰਭਵ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਕੈਦੀ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਦੇ ਕਮਰੇ ਨੰਬਰ 40 ਵਿੱਚ ਸਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਤਾਲੇ ਅਤੇ ਚਾਬੀਆਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਜੇ ਕੈਦੀ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਟੈਕਸੀ ਰਾਹੀਂ ਮਹਾਸਭਾ ਭਵਨ, ਜਿਸ ਦੇ ਕਮਰੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਸਨ, ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਵਿੱਚ ਮੁਸ਼ਕਲ ਅਤੇ ਖਰਚੇ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬੰਬਈ ਵਿੱਚ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਬੈਂਜ ਨੇ ਦਾਦਰ ਸਥਿਤ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਸਮਾਨ ਵਾਲਾ ਬੈਗ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਇਆ। ਇਹ ਦਲੀਲ, ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਰੇ ਕੈਦੀਆਂ, ਅਰਥਾਤ ਨੱਥੂਰਾਮ, ਆਪਣੇ, ਕਰਕਰੇ, ਮਦਨਲਾਲ, ਬੈਂਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਨੇ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਜਾਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਦੇ ਕਮਰੇ ਨੰਬਰ 40 ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੈਦੀ ਵੀ ਅਪਰਾਧਕ ਲੇਖ ਛੱਡਣ ਦੇ ਜੋਖਮ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਚਲਾ ਸਕਦੇ ਸਨ ਜੋ ਯੂਰਪੀਅਨ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੰਬਈ ਵਿੱਚ ਸਮਾਨ ਨੂੰ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਛੱਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜੋ ਇਸ ਸਥਾਨ ਦੇ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਨਾਗਰਿਕ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੇ ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਰੱਖਣ ਦਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਦਾਦਰ ਵਿਖੇ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦਾ ਦਫਤਰ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤੀ ਉਲਟ ਰਹੀ। ਇੱਥੇ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਤਾਲੇ ਅਤੇ ਚਾਬੀਆਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਨਾਲ ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਜਿੰਨਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸਥਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਮਾਹੌਲ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀ। ਹੋਰ ਦੋਸਤਾਨਾ. ਕੈਦੀਆਂ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਹੈ ਕਿ ਖੋਜ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਦੇ ਮਾਹੌਲ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੋਸਤਾਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਗੌਰਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਕੈਦੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ੰਕਰ 20 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਹੰਗਾਮੇ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਉਸ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਭਵਨ ਵਿੱਚ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਭਵਨ ਵਾਧੂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਵਿਸਫੋਟਕਾਂ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਥਾਂ ਸੀ ਜੋ ਬੈਂਜ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਸਨ। ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਨੂੰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੈਦੀਆਂ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮਹਾਸਭਾ ਭਵਨ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਟੈਕਸੀ ਵਿੱਚ ਕੈਦੀ ਸਫ਼ਰ ਕਰਦੇ ਦੱਸੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਆਓ ਹੁਣ 25 ਜਨਵਰੀ 1948 ਨੂੰ ਥਾਨਾ ਵਿਖੇ ਨੱਥੂਰਾਮ, ਕਰਕਰੇ, ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਵਿਚਕਾਰ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੀਏ। ਉਮਰ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ 25 ਜਨਵਰੀ ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 5 ਜਾਂ 6 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਉਹ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਸੌ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਜਗਾਇਆ, ਜਿਸ

ਬਾਰੇ ਉਹ ਸਾਲ 1943 ਤੋਂ ਜਾਣਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗਵਾਹ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਐਮ ਜੋਸ਼ੀ ਨੇ ਇੱਕ ਡਰਾਫਟ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਮ ਲਿਖਿਆ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਜਾਣ ਅਤੇ ਉੱਥੋਂ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਮ ਭੇਜਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਗਵਾਹ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਕੇਂਦਰੀ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਫ ਦਫਤਰ ਗਿਆ ਅਤੇ 11-20 ਵਜੇ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਮ ਭੇਜਿਆ:-

“ਅੰਨਦਾਸਰਾਮ ਪੂਨਾ ਨੂੰ ਅਪਣੇ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋਵੇਂ ਤੁਰੰਤ ਆਉ।

ਵਿਆਸ।”

ਇਸ ਤਾਰ ਦਾ ਖਰਚਾ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਫ ਦਫਤਰ ਵੱਲੋਂ ਰਸੀਦ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ। ਗੋਪਾਲ ਗੋਡਸੇ ਸ਼ਾਮ 4 ਵਜੇ ਠਾਠੇ ਪਹੁੰਚੇ। ਅਤੇ ਨਾਥੂ ਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਰਾਤ 9 ਵਜੇ ਨੱਥੂਰਾਮ, ਆਪਣੇ, ਕਰਕਰੇ, ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਮਿਸਟਰ ਜੀ.ਐਮ. ਜੋਸ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ ਬੈਠੇ ਜੋ ਆਪਣਾ ਭੋਜਨ ਲੈ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰਾ ਕੀਤਾ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਏ ਜਦੋਂ ਕਿ ਗੋਪਾਲ ਨੇ ਪੂਨਾ ਲਈ ਅਗਲੀ ਟਰੇਨ ਫੜ ਲਈ। ਕਰਕਰੇ ਰਹੇ। ਮਿਸਟਰ ਦਫਤਰੀ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਉਹ ਇਕੋ ਇਕ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ 25 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਥਾਣਾ ਵਿਖੇ ਸ੍ਰੀ ਜੀ.ਐਮ. ਜੋਸ਼ੀ ਦੇ ਘਰ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ ਸੀ, ਸੁਝਾਅ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਸੀ. ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਆਖਰਕਾਰ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਹੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਇਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਜੀ.ਐਮ. ਜੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਗੈਰ-ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਤੋਂ ਵਾਜਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕੋ ਇਕ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਗਵਾਹ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਸਬੂਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਅਣਉਚਿਤ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਮਿਸਟਰ ਡਾਫਟਰੀ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਮਿਸਟਰ ਜੀ.ਐਮ. ਜੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਹਨ, ਕਿ ਜੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਦੇ ਇੱਕ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਪਕ ਵਜੋਂ ਇਕੱਠੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਜੋਸ਼ੀ ਦਾ ਆਉਣਾ ਕੁਝ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਦੋਸਤਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਗਵਾਹੀ ਦਿਓ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਨੱਥੂ ਰਾਮ ਵੀ. ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜੇ ਜੀ ਐਮ ਜੋਸ਼ੀ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦੁਆਰਾ ਯੋਗਦਾਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਸਕਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸਤਰਾਸਾ ਉਸਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ, ਤਾਂ ਉਹ ਜੋਖਮ ਲੈਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਨ। ਤਾਜ ਲਈ ਹਰ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪੁੱਤਰ ਨੇਸ ਬਾਕਸ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਕਰਕਰੇ ਬਾਰੇ ਉਸ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਮ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਸਮਰਥਨ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਭੇਜੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸਹੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਕੈਦੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੇਸ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸੱਚ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਬੋਲਿਆ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਲੜਕਾ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਹੱਥ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਕੈਦੀਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਝੂਠੇ ਸਬੂਤ ਘੜਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਬਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ, ਲੜਕਾ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਮ ਦਾ ਖਰੜਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜਾਂ ਜੇ ਕਰਕਰੇ ਅਨਪੜ੍ਹ ਹੈ ਜਾਂ ਤਾਰ ਲਿਖਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਮ ਲਈ ਪੈਸੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਸੱਚ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਗੋਪਾਲ 25 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਥਾਣਾ ਵਿਖੇ ਸ੍ਰੀ ਜੀ.ਐਮ. ਜੋਸ਼ੀ ਦੇ ਘਰ ਕਈ ਘੰਟੇ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ, ਆਪਣੇ, ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਨੇ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੀ ਜਿਹੜਾ ਦਾ ਆਮ ਰੁਝਾਨ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉੱਥੇ ਕੋਈ ਵੀ ਕੈਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਹ ਫਰਵਰੀ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਥਾਣਾ ਵਿਖੇ ਸ੍ਰੀ ਜੀ.ਐਮ. ਜੋਸ਼ੀ

ਕੋਲ ਗਿਆ ਅਤੇ ਰਿਹਾ। ਕਰਕਰੇ ਸ੍ਰੀ ਜੀ.ਐਮ. ਜੋਸ਼ੀ (ਏ) ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਉਸਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਹਨ, (ਅ) ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਸਬੰਧ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਬੈਂਜ ਨੇ 18 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਵਿਚ ਮਦਨਲਾਲ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਠਾਣੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਿੰਟ ਦੀ ਉਮੀਦ ਸੀ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੇ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਬੰਬਈ ਵਿੱਚ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਜੇਕਰ ਉਹ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਪੂਨਾ ਨੂੰ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਮ ਨਹੀਂ ਭੇਜ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਕੇਵਲ ਇਕ ਹੋਰ ਇਤਰਾਜ਼ ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਵਸੰਤ ਜੋਸ਼ੀ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਇਤਰਾਜ਼ ਮੇਰੇ ਲਈ ਬਹੁਤਾ ਮਾਇਨੇ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਪੁਲਿਸ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਵਿੱਚ ਲਿਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫਰਵਰੀ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਜੋਸ਼ੀ ਦੇ ਘਰ ਰਹਿਣ ਲਈ ਆਏ ਸਨ, ਯਾਨੀ ਕਿ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਹੋਣ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ।

ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੀ ਉਸ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਇਸਤਰਾਜ਼ਾ ਪੱਖ ਨੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ, ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸਨ। 29 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ 12 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ, ਨੱਥੂਰਾਮ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵਿਨਾਇਕਰਾਓ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਸੀ, ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਬੁਕਿੰਗ ਕਲਰਕ ਸੁੰਦਰੀਲਾਲ (ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 26) ਨੂੰ ਉਸ ਲਈ ਰਿਟਾਇਰਿੰਗ ਰੂਮ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਸੁੰਦਰੀਲਾਲ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕੋਈ ਕਮਰਾ ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਜੇਕਰ ਉਹ ਅੱਧੇ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਦੁਬਾਰਾ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰ ਸਕੇ। ਸ੍ਰੀ ਵਿਨਾਇਕਰਾਓ ਦੁਪਹਿਰ 1 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਵਾਪਸ ਪਰਤਿਆ ਜਿਸਦੀ ਪਛਾਣ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਵਜੋਂ ਹੋਈ। ਉਸਨੇ ਦੂਜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੀਆਂ ਦੋ ਟਿਕਟਾਂ ਦਿਖਾਈਆਂ, ਇੱਕ ਗਵਾਲੀਅਰ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਪੂਨਾ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ, ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ 24 ਘੰਟਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਕਮਰਾ ਨੰਬਰ 6 ਅਲਾਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਕਮਰੇ ਲਈ 5 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਰਕਮ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਸੀਦ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। 30 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਵਿਨਾਇਕਰਾਓ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਦੋਸਤ (ਆਪਣੇ) ਨੇ ਬੁਕਿੰਗ ਦਫਤਰ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਦਿਨ ਲਈ ਕਮਰਾ ਰੱਖਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮੰਗੀ। ਬੁਕਿੰਗ ਕਲਰਕ ਇਸ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਟੇਸ਼ਨ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਦੀ ਆਗਿਆ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਵਾਧਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਬੁਕਿੰਗ ਕਲਰਕ ਨੂੰ ਕਮਰੇ ਦੀ ਚਾਬੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਅਤੇ ਉਹ ਇਹ ਦੇਖਣ ਲਈ ਉੱਪਰ ਗਿਆ ਕਿ ਕੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕਮਰਾ ਖਾਲੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਸਾਥੀ (ਆਪਣੇ) ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਸਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਇੱਕ ਤੀਜਾ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਬੁਕਿੰਗ ਕਲਰਕ ਨੇ ਕਰਕਰੇ ਵਜੋਂ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਨੇੜੇ ਹੀ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ। ਬੁਕਿੰਗ ਕਲਰਕ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਵਿਨਾਇਕਰਾਓ ਨੂੰ ਕਮਰਾ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੇ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਬਿਸਤਰਾ ਬੰਨ੍ਹਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਬੁਕਿੰਗ ਕਲਰਕ ਦਸ ਜਾਂ ਪੰਦਰਾਂ ਮਿੰਟ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਵਿਨਾਇਕਰਾਓ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਸਮਾਨ ਉਤਾਰ ਕੇ ਜ਼ਮੀਨੀ ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਵੇਟਿੰਗ ਰੂਮ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤਾ। 29 ਅਤੇ 30 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਸਬੰਧੀ ਬੁਕਿੰਗ ਕਲਰਕ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਰਿਟਾਇਰਿੰਗ ਰੂਮ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਹਰੀ ਕਿਸ਼ਨ (ਪ. 27) ਅਤੇ ਬੂਟ ਪਾਲਿਸ਼ਰ ਜੰਨੂ (ਪ. 28) ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਤੋਂ ਹੋਈ ਹੈ। , ਦਿੱਲੀ ਜੰਕਸ਼ਨ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ. ਹਰੀ ਕਿਸ਼ਨ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ 29 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੇ ਜੰਨੂ ਨੂੰ 24 ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਧੋਣ ਲਈ ਕੁਝ ਕੱਪੜੇ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਕੱਪੜੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਧੋਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੇ ਜੰਨੂ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਹਰੀ ਕਿਸ਼ਨ ਨੂੰ 2 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਅਦਾ ਕੀਤੀ।

ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ 29 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਵਿਨਾਇਕਰਾਓ ਦੇ ਨਾਮ ਹੇਠ ਇੱਕ ਰਿਟਾਇਰਿੰਗ ਰੂਮ ਬੁੱਕ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਸਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ

ਕੀਤਾ ਕਿ ਆਪਣੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਸੀ ਜਾਂ ਉਸਨੇ ਹਰੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕੱਪੜੇ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਕਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਧੋਣ ਲਈ ਜਾਂ ਕਿ ਉਸਨੇ ਰਿਟਾਇਰਿੰਗ ਰੂਮ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਲਈ ਸਮਾਂ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂ ਇਹ ਕਿ ਜੰਨੂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜੁੱਤੀ ਪਾਲਿਸ਼ ਕਰਵਾਈ। ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਦੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਵੀ ਪਾਲਿਸ਼ ਕਰਨ ਯੋਗ ਜੁੱਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੇ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਤਾਰੀਖਾਂ 'ਤੇ ਕੈਨਵਸ ਦੇ ਜੁੱਤੇ ਪਾਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਸਨੇ 29 ਜਾਂ 30 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਜਾਂ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਗਵਾਲੀਅਰ ਵਿਖੇ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੀ ਅਪੀਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਇੱਕ ਪੂਰਾ ਕਮਰਾ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਮਹਾਨ ਉੱਦਮ ਦੀ ਦਹਿਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਸੀ ਅਤੇ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਉਸਨੂੰ ਵਿਗਾੜ ਦੇਵੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

29 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਬੁਕਿੰਗ ਕਲਰਕ ਦੁਆਰਾ ਸ਼੍ਰੀ ਐਨ. ਵਿਨਾਇਕਰਾਓ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਸੀਦ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਮ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ:-

ਨੰ: 56244

ਸ਼੍ਰੀ ਐਨ. ਵਿਨਾਇਕਰਾਓ.

ਐਨ.ਡਬਲਯੂ.ਆਰ.

ਦਿੱਲੀ, ਸੀ.ਐਮ 229.

ਰਿਟਾਇਰਿੰਗ-ਰੂਮ ਟਿਕਟ ਨੰ.

ਲੋੜੀਂਦੇ ਬਿਸਤਰਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ। ਪੂਰਾ

ਕਮਰਾ ਨੰਬਰ 6 ਪੀਰੀਅਡ ਜਿਸ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ।

.....24 ਘੰਟੇ.

ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤੀ ਰਕਮ

5 ਰੁਪਏ।

ਰੇਲਵੇ ਟਿਕਟਾਂ ਰੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ

ਨੰਬਰ II ਗਵਾਲੀਅਰ ਸਟੇਸ਼ਨ।

ਮਿਤੀ 29 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਕਮਰਾ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ- 13 ਘੰਟੇ।

(ਦਸਤਖਤ) ਬੁਕਿੰਗ ਕਲਰਕ।

ਇਹ ਰਸੀਦ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਮਰਾ ਨੰਬਰ 6 ਸ਼੍ਰੀ ਐਨ. ਵਿਨਾਇਕਰਾਓ ਲਈ 29 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਦੁਪਹਿਰ 1 ਵਜੇ ਤੋਂ 24 ਘੰਟਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂ ਸੀ।

ਸੁੰਦਰੀਲਾਲ ਦਾ ਸਬੂਤ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਡਬਲ ਬੈੱਡਰੂਮ ਲਈ ਆਮ ਚਾਰਜ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਿਨਾਇਕਰਾਓ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਦੋ ਬੈੱਡਾਂ ਲਈ 5 ਰੁਪਏ ਹਨ। ਉਹ ਅੱਗੇ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਰਿਟਾਇਰਿੰਗ-ਰੂਮ ਵਿੱਚ ਦੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਰਹਿਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਬਸ਼ਰਤੇ ਉਹ ਦੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਰ ਵਾਧੂ ਯਾਤਰੀ ਲਈ 2 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਅਦਾ ਕਰਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ 5 ਰੁਪਏ ਦੇ ਸੰਮਿਲਿਤ ਖਰਚੇ ਵਿੱਚ ਬਿਸਤਰੇ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਬੁਕਿੰਗ ਕਲਰਕ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਸੀਦ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਗਵਾਲੀਅਰ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੀ ਟਿਕਟ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰਾ ਕਮਰਾ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਧਾਰਨਾ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਕੱਲੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਕਿੱਤੇ ਲਈ ਕਮਰਾ ਰਾਖਵਾਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਇਸ ਤਜਵੀਜ਼ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨਾਥੂਰਾਮ ਉਸ ਦੁਖਾਂਤ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ੁਲਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਕਾਂਤ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੇ ਕਿਸੇ ਹੋਟਲ ਜਾਂ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। 21 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ, ਉਸਨੇ ਕਾਨਪੁਰ ਦੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਇੱਕ ਰਿਟਾਇਰਿੰਗ ਰੂਮ ਰਾਖਵਾਂ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਸੀਦ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ P73 ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ 6-12-0 ਰੁਪਏ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ 'ਤੇ 24 ਘੰਟਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਇੱਕ ਕਮਰਾ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ

ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕੁਝ ਅਸਾਧਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਗੋਡਸੇ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ ਲਈ, ਸਗੋਂ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਲਈ ਵੀ ਇੱਕ ਕਮਰਾ ਲਗਾਇਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਬੁਕਿੰਗ ਕਲਰਕ ਨੇ ਰਸੀਦ ਦੇ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਸੁਝਾਅ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਜਵਾਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿ ਕਾਨਪੁਰ ਵਿਖੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਸੀਦ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਾਲਮ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਲਰਕ ਨੂੰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੱਸਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਰਸੀਦ ਵਿੱਚ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੇ ਬਿਸਤਰਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਕਾਨਪੁਰ ਦੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੇਲਵੇ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਸੀਦਾਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੂਪ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਸਿਰਫ ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਰਸੀਦ ਵਿੱਚ ਕਲਰਕ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੇ ਬਿਸਤਰਿਆਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ ਦੱਸਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਨੂੰ ਕਮਰੇ ਦੀ ਲੋੜ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੱਸਣ ਲਈ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਮੁੱਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗੀ।

ਦੂਸਰਾ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਬੁਕਿੰਗ ਕਲਰਕ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਸੀਦ ਇਹ ਦਰਸਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸੁੰਦਰੀਲਾਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇੱਕ ਡਬਲ ਬੈੱਡ-ਰੂਮ ਲਈ ਆਮ ਚਾਰਜ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗੋਡਸੇ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ 5 ਰੁਪਏ, ਪਰ ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਦੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬਿਠਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਦੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਰ ਵਾਧੂ ਯਾਤਰੀ ਲਈ 2 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਵਸੂਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਗੋਡਸੇ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵਾਧੂ ਰਕਮ ਨਹੀਂ ਲਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਤੀਜੀ ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਬੁਕਿੰਗ ਕਲਰਕ ਨੂੰ ਦੋ ਟਿਕਟਾਂ ਦਿਖਾਈਆਂ ਗਈਆਂ, ਇੱਕ ਗਵਾਲੀਅਰ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਪੂਨਾ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਰਸੀਦ ਇਸ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਝੁਠਲਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਟਿਕਟਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਐਂਟਰੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ "ਨੰਬਰ II ਗਵਾਲੀਅਰ ਸਟੇਸ਼ਨ" ਸ਼ਬਦ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ ਗਵਾਲੀਅਰ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਟਿਕਟ ਦਿਖਾਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਪੂਨਾ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਬੁਕਿੰਗ ਕਲਰਕ ਨੇ ਪੂਨਾ ਤੋਂ ਟਿਕਟ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਐਂਟਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਗਲਤੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਟਿਕਟ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿਖਾਈ ਗਈ ਸੀ।

ਚੌਥਾ, ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਦਲੀਲ ਦੀ ਖਾਤਰ ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਕਿ ਦੋ ਟਿਕਟਾਂ ਦਿਖਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਇਹ ਸਿਰਫ ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਕਮਰੇ ਨੰਬਰ 6 'ਤੇ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀ ਕੌਣ ਸਨ? ਆਪਣੇ ਨੇ ਗਵਾਲੀਅਰ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਪੂਨਾ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਟਿਕਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਟਿਕਟ ਸਿਰਫ ਕਰਕਰੇ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਪੂਨਾ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਰੇਲਗੱਡੀ ਰਾਹੀਂ ਯਾਤਰਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਇਹ ਇਲਜ਼ਾਮ ਬੇਸ਼ੱਕ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਟਿਕਟ ਕਰਕਰੇ ਦੁਆਰਾ ਪੂਨਾ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਤੱਕ ਕੀਤੀ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਪੂਨਾ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। . ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕਰਕਰੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤੀਜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੁਆਰਾ ਯਾਤਰਾ ਕਰਦੇ ਸਨ ਨਾ ਕਿ ਦੂਜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੁਆਰਾ। ਕੋਈ ਵੀ ਇਹ ਦੱਸਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਕਦੋਂ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਦਿੱਲੀ ਆਏ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਬੰਬਈ ਲਈ ਕਿਵੇਂ ਅਤੇ ਕਦੋਂ ਆਏ।

ਪੰਜਵਾਂ, ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁੰਦਰੀਲਾਲ ਨੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਕਿ ਉਹ 30 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ 1 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਰਿਟਾਇਰਿੰਗ ਰੂਮ ਵਿੱਚ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕਿ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੇ ਕਮਰਾ ਖਾਲੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਬਿਆਨ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਨਾਲ ਭਿੰਨ ਜਾਪਦਾ ਹੈ

ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਕਦੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ 30 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਕਮਰੇ ਨੰਬਰ 6 ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀ ਜਾਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਮੌਜੂਦ ਹੋਣਾ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦਾ ਕਿ ਸੁੰਦਰੀਲਾਲ ਕਦੇ 30 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਸੀ।

ਛੇਵਾਂ, ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸੁੰਦਰੀਲਾਲ 30 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਰਿਟਾਇਰਿੰਗ ਰੂਮ ਵਿੱਚ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀ, ਵਿਨਾਇਕਰਾਓ (ਨੱਥੂਰਾਮ) ਅਤੇ ਆਪਟੇ, ਇੱਕ ਤੀਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਮਿਲੇ, ਜਿਸਦੀ ਪਛਾਣ ਉਸ ਨੇ ਕਰਕਰੇ ਵਜੋਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਉਸਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਮਰਾ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਬਿਸਤਰਾ ਬੰਨ੍ਹਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਉਹ ਤੁਰੰਤ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਨੌਕਰ ਨੂੰ ਹੀ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਨਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸਹਿਕਰਮੀ ਨੂੰ। ਹਰੀ ਕਿਸ਼ਨ ਧਾਰਕ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਤੀਜਾ ਵਿਅਕਤੀ (ਅਰਥਾਤ ਕਰਕਰੇ) ਜੋ ਸਮਾਨ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਇੱਕ ਗਾਂਢੀ ਧੋਤੀ ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਕਮੀਜ਼ ਜਾਂ ਕੁੜਤਾ ਪਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਨੰਗੇ ਸਿਰ ਸੀ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤੀਜਾ ਵਿਅਕਤੀ ਕਰਕਰੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਟਲ ਦਾ ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਸੇਠ ਵਜੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਦੱਸਿਆ ਹੈ।

ਸੱਤਵੇਂ, ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਸੁੰਦਰੀਲਾਲ ਨੇ ਆਪਟੇ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਦੋ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਸੀ, ਅਰਥਾਤ, ਇਕ 29 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਅਤੇ ਦੂਜਾ 30 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ। ਜੇਕਰ 30 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਫੇਰੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੁੰਦਰੀਲਾਲ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰਨ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਫੇਰੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਕੋਲ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹਰੀ ਕਿਸ਼ਨ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਸੁੰਦਰੀਲਾਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਜਿਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਬੀ ਸੁੰਦਰੀਲਾਲ ਨੇ ਆਪਟੇ ਨੂੰ 29 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਦੁਪਹਿਰ 1 ਵਜੇ ਦੇਖਿਆ ਸੀ, ਬੀ ਸੁੰਦਰੀਲਾਲ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਐਨ ਵਿਨਾਇਕਰਾਓ ਕਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ ਸੀ। ਉਹ ਅੱਗੇ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸ੍ਰੀ ਵਿਨਾਇਕਰਾਓ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਗਵਾਹ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੁਕਿੰਗ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਕਾਊਂਟਰ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਤੋਂ ਉਸ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਵਿਚ ਗੁੱਝਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪਿੱਤਲ ਦੀਆਂ ਡੰਡੀਆਂ ਨਾਲ ਗਰਿੱਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬਹੁਤ ਭੀੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਉਮੀਦ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਨ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿਚ ਵਿਨਾਇਕਰਾਓ ਦੇ ਸਾਥੀ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਸੁੰਦਰੀਲਾਲ ਦੇ ਮਨ 'ਤੇ ਅਮਿੱਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। 24 ਮਾਰਚ, 1948 ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਇੱਕ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਵਿੱਚ, ਅਰਥਾਤ, ਜਿਸ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਉਸਨੇ ਆਪਟੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਪਲਾਂ ਲਈ ਦੇਖਿਆ ਸੀ, ਤੋਂ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਵਿੱਚ ਚੁੱਕਣ ਦੇ ਯੋਗ ਸੀ।

ਵਿਦਵਾਨ ਸਪੈਸ਼ਲ ਜੱਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਦੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦੀ ਘੋਖ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਇਹ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਆਪਟੇ 29 ਜਨਵਰੀ ਅਤੇ 30 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਸੀ। ਸੁੰਦਰੀਲਾਲ, ਹਰੀ ਕਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਜੰਨੂ ਦੁਆਰਾ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੈਨੂੰ ਪੂਰਾ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕਰਕਰੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਤਾਰੀਖਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਸੁੰਦਰੀਲਾਲ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਇਸ ਤੱਥ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ (ਸੁੰਦਰੀਲਾਲ) 30 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਰਿਟਾਇਰਿੰਗ ਰੂਮ ਵਿਚ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਸੁੰਦਰੀਲਾਲ ਨੇ 30 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

ਦੁਬਾਰਾ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਆਪਟੇ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਦੀਆਂ ਪਤਨੀਆਂ ਨੂੰ ਨੱਥੂ ਰਾਮ ਦੁਆਰਾ ਨੀਤੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੌਂਪਣ ਲਈ ਕੋਈ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਗੋਡਸੇ ਨੇ ਅਸਾਈਨਮੈਂਟ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਅਸਾਈਨਮੈਂਟ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸਵਾਲ

ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਸਾਈਨਮੈਂਟ ਕਿਉਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ? ਇਸਤਰਾਸ਼ਾ ਪੱਖ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਵਿੱਚ ਨੱਥੂਰਾਮ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਕਤਲ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪਤਨੀਆਂ ਲਈ ਕੁਝ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਦੁਬਾਰਾ ਫਿਰ, ਇਹ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਅਸਾਈਨਮੈਂਟ ਗੋਪਾਲ ਗੋਡਸੇ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਗੋਪਾਲ ਨੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਨਾ ਲਿਆ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਸਦੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਸਦੀ ਜਾਨ ਨੂੰ ਖਤਰਾ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੇ ਗੋਪਾਲ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ। ਫੇਰ, ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਭਰਾ ਹੈ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸ ਸਕੇ ਕਿ ਇਸ ਦੂਜੇ ਭਰਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਕਾਗਜ਼ੀ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਪੰਨਿਆਂ 'ਤੇ ਮਨੋ-ਪ੍ਰਮਾਣ ਨਾਵਾਂ ਦਾ ਸਵਾਲ ਵੱਡਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਝੂਠੇ ਨਾਂ ਲਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੈਦੀ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਜਾਨ ਲੈਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਗਏ ਸਨ। ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦਾ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ 17 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੇ ਡੀ.ਐਨ. ਕਰਮਰਕਰ ਅਤੇ ਐਸ. ਮਰਾਠੇ ਦੇ ਮਨੋ-ਪ੍ਰਮਾਣ ਨਾਵਾਂ ਹੇਠ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਤੱਕ ਹਵਾਈ ਯਾਤਰਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ 17 ਤੋਂ 20 ਤਰੀਕ ਤੱਕ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਐੱਮ. ਦੇਸ਼ਪਾਂਡੇ ਅਤੇ ਐੱਸ. ਦੇਸ਼ਪਾਂਡੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 23 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨੇ ਡੀ. ਨਰਾਇਣ ਦੇ ਨਾਮ ਹੇਠ ਬੰਬਈ ਦੇ ਆਰੀਆ ਪਾਠਕ ਆਸ਼ਰਮ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਮਰਾ ਰਾਖਵਾਂ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਅਤੇ 24 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਐਨ ਦੇ ਨਾਮ ਹੇਠ ਐਲਫਿੰਸਟਨ ਹੋਟਲ ਅਨੇਕਸੀ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਰਾਖਵੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਵਿਨਾਇਕਰਾਓ ਅਤੇ ਇੱਕ ਦੋਸਤ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 25 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਏਅਰ ਇੰਡੀਆ ਲਿਮਟਿਡ ਦੁਆਰਾ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਦੋ ਸੀਟਾਂ ਮਿਸਟਰ ਡੀ. ਨਰਾਇਣ ਰਾਓ ਅਤੇ ਮਿਸਟਰ ਐਨ. ਵਿਨਾਇਕਰਾਓ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਬੁੱਕ ਕਰਵਾਈਆਂ ਸਨ ਕਿ 27 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਵਾਈ ਸਫ਼ਰ ਕੀਤਾ। ਨਾਮ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ 29 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਨੱਥੂ ਰਾਮ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਬੁਕਿੰਗ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਐਨ. ਵਿਨਾਇਕਰਾਓ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਇੱਕ ਰਿਟਾਇਰਿੰਗ ਰੂਮ ਰਾਖਵਾਂ ਕੀਤਾ। ਆਪਣੇ ਨੇ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 342 ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਝੂਠੇ ਨਾਵਾਂ ਹੇਠ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਘੁੰਮਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਦੱਸਿਆ। ਉਹ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ 15 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 'ਅਗਰਾਨੀ' ਅਤੇ 'ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ' ਵਿੱਚ ਸੰਪਾਦਕੀ ਦੀ ਪਿਚ ਹੋਰ ਉੱਚੀ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਅਖਬਾਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਲੇਖ ਫਿਰਕੂ ਝਗੜੇ ਜਾਂ ਹਿੰਸਾ ਤੋਂ ਉਹ ਆਰਾਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ। ਹੋਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਸਮੱਗਰੀ ਪਰ ਸੰਪਾਦਕ ਅਤੇ ਮੈਨੇਜਰ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਏਸੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਸਨ। ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਮੈਨੂੰ ਖੋਖਲਾ ਅਤੇ ਅਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਸੰਪਾਦਕੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸਨ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨੀਤੀ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਬੰਬਈ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਹ ਮਨੋ-ਪ੍ਰਮਾਣ ਨਾਵਾਂ ਹੇਠ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਤੰਗ-ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਜਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਕੋਈ ਖਤਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਫੇਰ, ਇਹ ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਰਕਰੇ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਸ਼ਰੀਫ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਬੀ.ਐਮ. ਬਿਆਸ ਦੇ ਨਾਮ ਹੇਠ ਇੱਕ ਕਮਰਾ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਉਹ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਇਹ ਝੂਠਾ ਨਾਮ ਲੈਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਬੰਬਈ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣੇ ਜਾਣ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹਰ ਸੰਭਵ ਸਾਵਧਾਨੀ ਵਰਤਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਕਾਰਵਾਈ 'ਤੇ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦੁਬਾਰਾ ਫਿਰ, ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਬਲ ਲੈ ਕੇ ਜਾਪਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮਾਮੂਲੀ ਸੁਝਾਅ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਜਾਂ ਬੰਬਈ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਠਹਿਰਨ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਾਮ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਡਾਕਟਰ ਜੈਨ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਖਿਲਾਫ

ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਸਦੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਉਸਦੇ ਸਹੀ ਨਾਮ ਨਾਲ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਹ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਚੈਂਬਰ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਘੁੰਮ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਦੀ ਰਾਹਤ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਡਿਊਟੀਆਂ ਨਿਭਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਕੋਈ ਮਨੋ-ਪ੍ਰਮਾਣ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ ਸੀ। ਇਹ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਬੰਬਈ ਸਰਕਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲੱਭ ਸਕੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਬੰਬਈ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਸੀ ਵਿੱਚ ਖੁੱਲ੍ਹਿਆ ਘੁੰਮ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸ਼ਰੀਫ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਉਸਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਨ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ।

ਪਰ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਕੁਝ ਕੈਦੀਆਂ ਨੇ ਝੂਠੇ ਨਾਮ ਲਏ ਸਨ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ਰੀਫ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਠਹਿਰੇ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਝੂਠਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਆਮ ਨਾਮ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸਦਾ ਸਿਰਫ ਇਹ ਨਾਮ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੱਭਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਕੈਦੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਏ ਗਏ ਹਨ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਇਕ ਪਾਸੇ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਮਦਨ ਲਾਲ ਵਿਚਕਾਰ ਸਬੰਧ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ 20 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਜੋ ਕੋਟ ਉਤਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਇਸ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ। ਉਹੀ ਸੂਟ ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ 16 ਅਪ੍ਰੈਲ 1948 ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਜੋੜਾ ਟਰਾਊਜ਼ਰ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਬਰਾਮਦਗੀ ਅਸਲੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕੀ ਵਿਦਵਾਨ ਸਪੈਸ਼ਲ ਜੱਜ ਇਹ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਣ ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ ਕਿ ਮਦਨ ਲਾਲ ਅਤੇ ਆਪਣੇ। ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇੱਕ ਸੁਮੇਲ ਬਣਾਇਆ ਸੀ।

ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 17 ਭੂਰ ਸਿੰਘ, ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 18 ਮਿਸਟਰ ਕੇ.ਐਨ. ਸਹਾਣੇ ਅਤੇ ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 116 ਸ. ਦਸਵੰਦਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਬੂਤ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ 20 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਨੀਲਾ ਕੋਟ ਉਤਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕੋਟ ਉਸ ਸੂਟ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਪੈਂਟ ਦੀ ਜੋੜੀ ਆਪਣੇ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਲਾਹ ਦੇ ਨਾਲ "ਕਹਿਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਖੌਤੀ ਵਸੂਲੀ ਮਨਘੜਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.133 ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਸ੍ਰੀ ਨਾਗਰਵਾਲਾ ਦਾ ਬਿਆਨ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਉਹ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਉਸਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਮਦਨ ਲਾਲ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚੋਂ ਬਰਾਮਦ ਹੋਇਆ ਕੋਟ ਆਪਣੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਸੀ, ਉਸਨੇ ਉਕਤ ਕੋਟ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪੈਂਟਾਂ ਦੀ ਜੋੜੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਜੇ ਹੋ ਸਕੇ ਤਾਂ ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸਬੰਧ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ। . ਉਹ ਕੋਟ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਬੰਬਈ ਲੈ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪੂਨਾ ਵਿਖੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਹਿਦਾਇਤਾਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਕਿ ਆਪਣੇ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਤੁਰੰਤ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਪਤਲੂਨ ਦਾ ਜੋੜਾ ਲੱਭਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। 31 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਉਕਤ ਘਰ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਪੁਲਿਸ ਜਿਸ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ, ਉਹ ਬਰਾਮਦ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ 14 ਫਰਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਕੋਲਾਬਾ ਦੇ ਅਪੋਲੋ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਸ ਕਮਰੇ ਦੀ ਬੜੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ, ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਗੁੰਮ ਹੋਏ ਲੇਖ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸਨ। ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਦੀ ਨਵੀਂ ਸੀ.ਆਈ.ਡੀ. ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਮਰਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਗਾਰਡ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੰਡੀਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਲੇ ਵਰਾਂਡੇ ਦੇ ਪੱਛਮੀ ਹਿੱਸੇ ਤੱਕ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੰਦ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਸ੍ਰੀ ਨਾਗਰਵਾਲਾ ਦੁਆਰਾ ਹੀ

ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਜਨਤਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਹਰ ਸੰਭਵ ਸਾਵਧਾਨੀ ਵਰਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਪਰੈਲ 1948 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ ਜਾਂ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਇੰਟਰਵਿਊ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਦੱਸਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਆਪਣਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪਰਮਿਟ ਲੈ ਲਿਆ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਨਾਗਰਵਾਲਾ। ਅਧੀਨ ਸਟਾਫ਼ ਨੂੰ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਹਦਾਇਤਾਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਜਾਂ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਵਸਤੂਆਂ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਜੇਲ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਵਸਤੂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੱਪੜੇ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਗਈਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਖ਼ਤ ਅਤੇ ਸਖ਼ਤ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਕੈਦੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਦੋਸਤ ਜਾਂ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਲਈ ਮਾਮਲਾ ਤੁਰੰਤ ਅਤੇ ਸਿੱਧੇ ਸ੍ਰੀ ਨਾਗਰਵਾਲਾ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੈਦੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਲੇਖ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਅਸੰਭਵ ਸੀ।

ਸ੍ਰੀ ਵੀ.ਐਸ. ਡਾਲਵੀ (ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 106) ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਐਮ. ਜੀ. ਕੁਲਕਰਨੀ (ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 107) ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ 16 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1948 ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਸੀ.ਆਈ.ਡੀ. ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਨਾਗਰਵਾਲਾ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਇਮਾਰਤ ਸ੍ਰੀ ਨਾਗਰਵਾਲਾ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕੋਟ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ 15 ਦਿਖਾਇਆ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਕੋਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਟਰਾਊਜ਼ਰ ਦੀ ਜੋੜਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿਣ। ਢੁਕਵੀਂ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜੇਬ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਦੋ ਚਾਬੀਆਂ ਵਾਲੀ ਚਾਬੀ ਦੀ ਮੁੰਦਰੀ ਕੱਢੀ, ਇਕ ਟਰੰਕ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਅਤੇ ਇਕ ਜੋੜਾ ਟਰਾਊਜ਼ਰ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ 67) ਕੱਢਿਆ ਜੋ ਉੱਪਰ ਪਿਆ ਸੀ। ਇੱਕ ਰਿਕਵਰੀ ਮੀਮੋ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਪੀ. 221) ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੈਂਟ ਦੀ ਜੋੜੀ ਅਸਲ ਵਿਚ ਕੈਦੀ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

31 ਜਨਵਰੀ, 14 ਫਰਵਰੀ, ਅਤੇ 13 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1948 ਨੂੰ ਜੋ ਖੋਜਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਉਹ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਨਾਗਰਵਾਲਾ ਜੋ ਪੈਂਟਾਂ ਦਾ ਜੋੜਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਦੋ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। 14 ਫਰਵਰੀ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਉਸਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਫੜ ਲਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ ਨਵੀਂ ਸੀ.ਆਈ.ਡੀ. ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਵੱਲ ਮਾਰਚ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਕ ਵੀ ਗਵਾਹ ਇਹ ਦੱਸਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕੱਪੜੇ ਦਾ ਇੱਕ ਡੱਬਾ ਜਾਂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਕੱਪੜੇ ਲਿਜਾਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਜੇਕਰ ਆਪਣੇ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਾਲੇ ਕਮਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਕੱਪੜਿਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਡੱਬਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਦੋਸਤਾਂ ਜਾਂ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਕੋਈ ਦੋਸਤ ਜਾਂ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਉਹੀ ਲੇਖ ਲੈ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸਦੀ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਭਾਲ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੈਦੀ ਦੇ ਗਲੇ ਵਿੱਚ ਫਾਂਸੀ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ? ਕੀ ਕੋਈ ਵੀ ਦੋਸਤ ਜਾਂ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਤੁਰੰਤ ਪਤਾ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੰਗੀਨਾਂ ਦੇ ਬੈਰੀਕੇਡ ਰਾਹੀਂ ਕੱਪੜੇ ਦਾ ਵੱਡਾ ਡੱਬਾ ਲੈ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ? ਚਾਬੀਆਂ ਦਾ ਝੁੰਡ ਕੈਦੀ ਦੀ ਜੇਬ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਉੱਡ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਗਈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਵੀ ਬਰਾਮਦ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਤਾਂ ਇਸ ਉਲਝਣ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਕੋਈ ਲਾਭਦਾਇਕ ਯੋਗਦਾਨ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਿਆ ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਆਪਣੇ ਨੇ ਇਹ ਦੱਸਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਸੂਲੀ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਹ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਉਸਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ, ਉਸਨੂੰ ਸਾਰੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਹ ਇਹਨਾਂ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ

ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਤਸੀਹੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਤੰਗ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਹ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਸੂਟ ਦਾ ਕੋਟ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ 15) ਅਤੇ ਪੈਂਟ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ 67) ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਿਆ ਸੀ ਉਹ ਉਸ ਦਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਹ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਇਹ ਸੂਟ ਨਵੰਬਰ ਜਾਂ ਦਸੰਬਰ, 1947 ਵਿੱਚ ਚੈਂਬਰ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਕੈਂਪ ਨੂੰ ਦਾਨ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। 16 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1948 ਨੂੰ, ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਦੋ ਚਾਬੀਆਂ ਸਮੇਤ ਇੱਕ ਤਾਲਾ ਬੰਦ ਟਰੰਕ ਸੌਂਪਿਆ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਉਹ ਟਰੰਕ ਚਾਬੀਆਂ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਪੰਚ ਆਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੈਂਟ ਦੀ ਜੋੜੀ ਸੌਂਪਣ ਲਈ। ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਪੰਚ ਆਏ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੇ ਹਦਾਇਤ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਦੋ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ਬਖ਼ਰੀ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਾਂ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੈਂ ਇਸਤਰਾਸਾ ਦੁਆਰਾ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹਾਂ, ਪਰ ਮੇਰਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਿਆਖਿਆ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਬਾਕਸ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਬਕਸੇ ਵਿੱਚੋਂ ਟਰਾਊਜ਼ਰ ਦਾ ਜੋੜਾ ਕੱਢਣ ਅਤੇ ਪੰਚਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ, ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ।

31 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਘਰੋਂ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਕੱਪੜਾ ਬਰਾਮਦ ਨਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ ਦੋ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਇਹ ਜੋੜਾ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿਚ ਆਇਆ ਸੀ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵਾਜਬ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚੋਂ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਕੱਪੜਾ ਬਰਾਮਦ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ। 14 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਅਪੋਲੋ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਸੀ.ਆਈ.ਡੀ. ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਟਰੰਕ ਨਹੀਂ ਲਿਆਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਸ੍ਰੀ ਨਾਗਰਵਾਲਾ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਗਿਆ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਕੱਪੜੇ ਜਾਂ ਕੱਪੜੇ ਨਹੀਂ ਲਿਆਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ 13 ਅਪ੍ਰੈਲ 1948 ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਗਈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਘਰੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਪੈਂਟ ਬਰਾਮਦ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। M Daphtary ਨੇ ਟਰਾਊਜ਼ਰ ਦੀ ਰਿਕਵਰੀ ਲਈ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਪਤਲੂਨ ਦੇ ਜੋੜੇ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਰਹੱਸ ਹੈ, ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਕੋਟ ਜੋ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਦਾ ਸੀ, ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਦੱਸਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਇਹ ਕੋਟ ਚੈਂਬਰ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਕੈਂਪ ਤੋਂ ਲਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦੁਆਰਾ ਚੈਰਿਟੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਤੋਹਫ਼ੇ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਵਿਆਖਿਆ ਮੈਨੂੰ ਖੋਖਲਾ ਅਤੇ ਅਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚਮੁੱਚ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਸਾਧਾਰਨ ਇਤਫ਼ਾਕ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਆਪਣੇ ਦੁਆਰਾ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਵਾਲੇ ਕੈਂਪ ਵਿੱਚ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਇੱਕ ਕੋਟ ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਉਸ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਜਿਸ ਦਿਨ ਧਮਾਕਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਬੈਂਜ ਦੇ ਇਸ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ ਕਿ 20 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਵੰਡੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੱਪੜੇ ਬਦਲਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਕਾਬਲੋਗੌਰ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਦਾ ਇਹ ਕੋਟ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਪਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ ਉਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਬੈਂਜ ਦਾ ਇਹ ਬਿਆਨ ਕਿ ਕੈਦੀ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਜਾਨ ਲੈਣ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਚਿੰਤਤ ਸਨ, ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਤੰਤਰ ਤਿਆਰੀ ਤੋਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਅਕਤੂਬਰ, 1947 ਵਿੱਚ, ਡਾ. ਜਗਦੀਸ਼ ਚੰਦ ਜੈਨ (ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 67) ਰਾਮ ਨਰਾਇਣ ਰੂਈਆ ਕਾਲਜ, ਬੰਬਈ ਦੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਨੂੰ ਮਦਨਲਾਲ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ, ਜਿਸਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਇੱਕ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਡਾ: ਜੈਨ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਮਦਰਦੀ ਅਤੇ ਮਦਦ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸਨ ਜੋ ਉਹ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਉਸਨੇ ਮਦਨਲਾਲ ਲਈ ਨੌਕਰੀ ਲੱਭਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਨੌਕਰੀ ਲੱਭਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ ਕਰਕੇ ਉਸਨੇ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਸੁੰਦਰ ਕਮਿਸ਼ਨ 'ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵੇਚਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਮਦਨਲਾਲ ਡਾ. ਜੈਨ ਦੇ ਘਰ ਅਕਸਰ ਆਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਪਾਬੰਦ ਸੀ ਅਤੇ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਨਵੰਬਰ, 1947 ਵਿੱਚ, ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੇ ਡਾਕਟਰ ਜੈਨ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਤੋਂ ਲੋੜੀਂਦੀ ਆਮਦਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ ਅਤੇ ਫਲ ਖਰੀਦਣ ਅਤੇ ਵੇਚਣ ਲਈ ਅਹਿਮਦਨਗਰ

ਜਾਣ ਦੀ ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਦੱਸੀ। ਦੋ-ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਮਦਨਲਾਲ ਸੂਦ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਇਕ ਦੋਸਤ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਡਾਕਟਰ ਜੈਨ ਦੇ ਘਰ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਗਿਆ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰ ਜੈਨ ਤੋਂ ਕੁਝ ਕਿਤਾਬਾਂ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਵਿਚ ਵੇਚਣ ਲਈ ਲੈ ਗਿਆ। ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਸੂਦ ਦੋਵੇਂ ਕੁਝ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਬਾਅਦ ਵਾਪਸ ਆਏ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰ ਜੈਨ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਸੂਦ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵੇਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਬਾਅਦ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੱਕ ਕੀਮਤ ਅਦਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ। ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਦਸੰਬਰ, 1947 ਦੇ ਦੂਜੇ ਹਫ਼ਤੇ ਡਾਕਟਰ ਜੈਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ, ਅਤੇ ਕੀਮਤ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਦੇਰੀ ਲਈ ਅਫਸੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਅਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ। ਉਸਨੇ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਤੋਂ ਡਾਕਟਰ ਜੈਨ ਨੂੰ ਦੋ ਪੋਸਟ-ਕਾਰਡ ਭੇਜੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਦੁਬਾਰਾ ਦੇਰੀ ਲਈ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗੀ ਅਤੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਸੰਚਾਰ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਕਰਕਰੇ ਦੇ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਕੋਅਰ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜਨਵਰੀ, 1948 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਭਾਵ 10 ਜਨਵਰੀ ਦੇ ਲਗਭਗ, ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਡਾ: ਜੈਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਵਾਰ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ (ਕਰਕਰੇ) ਵੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਦੇ ਇੱਕ ਸੇਠ ਵਜੋਂ ਡਾਕਟਰ ਜੈਨ ਨਾਲ ਹੋਈ ਸੀ। ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਡਾ: ਜੈਨ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ (ਮਦਨਲਾਲ) ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਵਿਖੇ ਫਲਾਂ ਦੇ ਦੋ ਸਟਾਲਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਧ-ਫੁੱਲ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਸੇਠ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਮਦਨਲਾਲ ਦੁਆਰਾ ਡਾਕਟਰ ਜੈਨ ਨੂੰ ਬਕਾਇਆ ਰਕਮ ਅਦਾ ਕਰੇ। ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਸੇਠ ਫਿਰ ਘਰ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲੇ ਗਏ ਪਰ ਮਦਨਲਾਲ ਸੇਠ ਨੂੰ ਸੜਕ 'ਤੇ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਡਾਕਟਰ ਜੈਨ ਕੋਲ ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰ ਜੈਨ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਫਲਾਂ ਦੇ ਸਟਾਲ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸੇਠ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ (ਮਦਨਲਾਲ) ਸਿਰਫ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਾਰੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਫਲ ਸਟਾਲ ਧਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਭਜਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਵਿਖੇ ਫਲਾਂ ਦੇ ਵਪਾਰ ਦਾ ਏਕਾਧਿਕਾਰ ਸੀ।

ਦੋ-ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ, 12 ਜਾਂ 13 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ, ਮਦਨਲਾਲ ਰਾਤ 8 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਜੈਨ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ। ਅਤੇ ਡਾ: ਜੈਨ ਅਤੇ ਸਰਦਾਰ ਅੰਗਦ ਸਿੰਘ (ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 72) ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਦੇਖਿਆ। ਉਹ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਵਿਖੇ ਆਪਣੇ ਕਾਰਨਾਮੇ ਦੱਸਣ ਲੱਗਾ। ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਰਾਓ ਸਾਹਿਬ ਪਟਵਰਧਨ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜੋ ਇੱਕ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਿਮ ਏਕਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਖੁਦ ਹਿੰਦੂ ਸਨ, ਕਿ ਪਟਵਰਧਨ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਉਹ ਚਾਕੂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਸੀ। ਕਿ ਉਸਨੇ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਫਾਇਦੇ ਲਈ ਇੱਕ ਵਲੰਟੀਅਰ ਕੋਰ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਮਰਹਟੀ ਅਖਬਾਰਾਂ ਜੋ ਮਦਨਲਾਲ ਆਪਣੇ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਨੇ ਉਸਦੇ ਕੰਮ ਦੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਅੰਗਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਡਾ: ਜੈਨ ਦਾ ਘਰ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਜੈਨ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਿਸ ਸੇਠ ਨੂੰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਘਰ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਕਰਕਰੇ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਵਿਖੇ ਇਕ ਪਾਰਟੀ ਬਣਾਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਰਕਰੇ ਦੁਆਰਾ ਵਿੱਤ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟੇ ਗਏ ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਵੀਰ ਸਾਵਰਕਰ ਨੇ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਵਿਖੇ ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸੁਣਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਬੁਲਾਇਆ ਸੀ, ਉਸ ਨਾਲ ਲੰਮੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਥੱਪੜ ਮਾਰਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ "ਲੈ ਜਾਓ। 'ਤੇ" ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਡਾ: ਜੈਨ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਕਿਸੇ ਮਹਾਨ ਨੇਤਾ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਰੁੱਧ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚੀ ਸੀ ਪਰ ਜਦੋਂ ਡਾ: ਜੈਨ ਤੋਂ ਉਸ ਨੇਤਾ ਦਾ ਨਾਮ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਰੁੱਧ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚੀ ਗਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਨਾਮ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਸਨ। ਇਹ. ਕੁਝ ਦਬਾਅ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਸਨੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਨਾਮ ਲਿਆ। ਜੈਨ ਇਹ ਜਾਣ ਕੇ ਘਬਰਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਮੂਰਖ ਬੱਚੇ ਵਾਂਗ ਵਿਵਹਾਰ ਨਾ ਕਰੇ। ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਫਿਰ ਸਵੈ-ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਭੰਬਲਭੂਸਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਬੰਬ ਸੁੱਟਣ ਦਾ ਕੰਮ

ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਭੰਬਲਭੂਸੇ ਵਿੱਚ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹਾਵੀ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਡਾ: ਜੈਨ ਨੇ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਇੰਨੇ ਖਤਰਨਾਕ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਦੇ ਖਤਰਿਆਂ ਬਾਰੇ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਉਸਦੀ ਜੰਗਲੀ ਗੱਲ ਅਤੇ ਜੰਗਲੀ ਯੋਜਨਾ ਤੋਂ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ। ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਡਾਕਟਰ ਜੈਨ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਲਈ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਘਰੋਂ ਨਿਕਲਦੇ ਸਮੇਂ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਡਾਕਟਰ ਜੈਨ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਮਿਲਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਦਾਦਰ ਵਿਖੇ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਦੀ ਕਾਹਲੀ ਵਿੱਚ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਕਰਕਰੇ ਦੀ ਉਸ ਉੱਤੇ ਨਜ਼ਰ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਇਕੱਲੇ ਘੁੰਮਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਡਾਕਟਰ ਜੈਨ ਨੇ ਮਦਨਲਾਲ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਗਾਲ਼ਾਂ ਕੱਢਣ ਦੀ ਆਦਤ ਵਿਚ ਸਨ।

ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੋ ਦਿਨ ਬਾਅਦ, ਯਾਨੀ 13 ਜਾਂ 14 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਅੰਗਦ ਸਿੰਘ ਜੈਨ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਇਆ ਅਤੇ ਜੈਨ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਦਨਲਾਲ ਦੀ ਗੱਲ ਦੱਸੀ। ਉਸਨੇ ਹੈਰਾਨੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਕਿ ਕੀ ਮਦਨਲਾਲ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਵਿਖੇ ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ ਗੋਲਾ-ਬਾਰੂਦ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਸ਼੍ਰੀ ਸਾਵਰਕਰ ਸਨ, ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨਾ ਡਾਕਟਰ ਜੈਨ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅੰਗਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਦੀ ਲੰਬੀ ਗੱਲ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਲਬਾਤ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮਹੱਤਵ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਡਾਕਟਰ ਜੈਨ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਨਾ ਲੈਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ।

ਮਦਨਲਾਲ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ (ਲਗਭਗ 14 ਜਨਵਰੀ) ਜੈਨ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਮਿਲਣ ਗਿਆ ਅਤੇ ਜੈਨ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕੀ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਸਲਾਹ ਬਾਰੇ ਸੋਚਿਆ ਹੈ। ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਡਾ: ਜੈਨ ਪ੍ਰਤੀ ਫਰਜ਼ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੇ ਉਸਦੀ ਬਹੁਤ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਕਿ ਉਹ ਡਾ: ਜੈਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਵਾਂਗ ਸਮਝਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਸਨੇ ਉਸਦੀ ਸਲਾਹ ਨਹੀਂ ਸੁਣੀ ਤਾਂ ਉਹ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਆਪਣਾ ਟਿਕਾਣਾ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ।

ਇੱਕ-ਦੋ ਦਿਨ ਬਾਅਦ, ਯਾਨੀ ਕਿ 15 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਜਾਂ ਲਗਭਗ, ਮਦਨਲਾਲ ਰਾਤ 8 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਡਾਕਟਰ ਜੈਨ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਗਿਆ। ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਕੁਝ ਕੰਮ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਬੰਬਈ ਵਾਪਸ ਆਉਣ 'ਤੇ ਡਾਕਟਰ ਜੈਨ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ।

ਮਦਨਲਾਲ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਭਰੋਸੇ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਡਾ. ਜੈਨ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਤਬਾਹੀ ਬਾਰੇ ਅਸਪਸ਼ਟ ਪੂਰਵ-ਸੂਚਕ ਸਨ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਕੁਆਟਰਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਚਲੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਬਾਅਦ, ਭਾਵ 17 ਜਾਂ 18 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ, ਸ਼੍ਰੀ ਜੈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਰਾਇਣ ਨੇ ਪੋਦਾਰ ਕਾਲਜ, ਬੰਬਈ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੀਟਿੰਗ ਨੂੰ ਸੰਬੰਧਨ ਕੀਤਾ। ਮੀਟਿੰਗ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਡਾ: ਜੈਨ ਨੇ ਜੈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਰਾਇਣ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜੋ ਦਿੱਲੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਕੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸੋਚਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਕੰਮ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਜੈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਰਾਇਣ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਹ ਦੱਸਣ ਦੇ ਯੋਗ ਸੀ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਡਾ: ਜੈਨ ਨੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਜੈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਰਾਇਣ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਬਣਾਇਆ ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦਾ ਬੱਚਾ ਬੀਮਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਣਾ ਪਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੈਨ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਜੈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਰਾਇਣ ਬੰਬਈ ਛੱਡ ਗਿਆ ਹੈ।

21 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ, ਡਾ. ਜੈਨ ਨੇ "ਟਾਈਮਜ਼ ਆਫ ਇੰਡੀਆ" ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਕਿ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਥਾਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬੰਬ ਵਿਸਫੋਟ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਵਿਸਫੋਟ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸੇ ਦਿਨ ਅੰਗਦ ਸਿੰਘ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਆਇਆ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰ ਜੈਨ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ

ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਜੋ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਉਹ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਰੁੱਧ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵੀ ਸੱਚ ਸਾਬਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਬੰਬਈ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਰਦਾਰ ਵੱਲਭ ਭਾਈ ਪਟੇਲ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਬੰਬਈ ਵਿੱਚ ਸਨ। ਡਾ: ਜੈਨ ਨੇ ਸਰਦਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬੇਟੇ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ 'ਤੇ ਫੋਨ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਉਹ ਉਸ ਨਾਲ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ। ਫਿਰ ਉਸਨੇ ਬੰਬਈ ਸੂਬਾਈ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ੍ਰੀ ਐਸ ਕੇ ਪਾਟਿਲ ਨੂੰ ਟੈਲੀਫੋਨ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਕੋਈ ਵਧੀਆ ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਿਆ। ਡਾ: ਜੈਨ ਨੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਬੰਬਈ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਬੀ.ਜੀ. ਖੇਰ ਨਾਲ ਟੈਲੀਫੋਨ 'ਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ 4 ਵਜੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਮੋਰਾਰਜੀ ਦੇਸਾਈ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਸਕੱਤਰੇਤ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਦੱਸਿਆ ਜੋ ਉਹ ਮਦਨਲਾਲ ਬਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਸਨ।

ਸ੍ਰੀ ਮੋਰਾਰਜੀ ਦੇਸਾਈ (ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 78) ਨੇ ਡਾ: ਜੈਨ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਯੋਜਨਾ ਬਾਰੇ ਸਾਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ, ਪਰ ਜੈਨ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਦੀ ਆਦਤ ਸੀ। ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਉਹ ਮੰਨਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਉਹ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਸੀ ਜੋ ਉਹ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਧਮਾਕੇ ਦੀ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗਲਤੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੌਕਾ ਲਿਆ। ਸ੍ਰੀ ਦੇਸਾਈ ਨੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲੈਂਦਿਆਂ ਖੁਫੀਆ ਸ਼ਾਖਾ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਸ੍ਰੀ ਨਾਗਰਵਾਲਾ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਸਕੱਤਰੇਤ ਵਿਖੇ ਮਿਲਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ, ਸ੍ਰੀ ਨਾਗਰਵਾਲਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਰੁੱਝੇ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਦੇਸਾਈ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਤ 8-15 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਦੇਸਾਈ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਉਸ ਦਿਨ ਮਿਸਟਰ ਨਾਗਰਵਾਲਾ ਨਿਯਤ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ, ਸ੍ਰੀ ਦੇਸਾਈ ਨੇ ਡਾਕਟਰ ਜੈਨ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਗੱਲ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ, ਸ੍ਰੀ ਸਾਵਰਕਰ ਦੇ ਘਰ ਅਤੇ ਹਰਕਤਾਂ 'ਤੇ ਤਿੱਖੀ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਨਾਵਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਜੋ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸਨੇ ਸ੍ਰੀ ਨਾਗਰਵਾਲਾ ਨੂੰ ਡਾ: ਜੈਨ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਡਾ: ਜੈਨ ਨੇ ਇੱਕ ਖਾਸ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਜਿਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਉਹ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਪ੍ਰਗਟ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਜਾਨ ਨੂੰ ਖਤਰਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਸ੍ਰੀ ਨਾਗਰਵਾਲਾ ਨੇ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਸਾਵਰਕਰ ਦੇ ਘਰ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖੀ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ। ਉਸਨੇ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਪੁਲਿਸ ਤੋਂ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕੀ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ 10 ਜਾਂ 15 ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਬੰਬੇ ਪਬਲਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਅ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਅਧੀਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇਸ ਜਾਂਚ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤਰਜੀਹ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਸਨੇ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਫੜਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੁਖਬਰਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ।

ਡਾਕਟਰ ਜੈਨ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵੱਲ ਕਈ ਆਲੋਚਨਾਵਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸਨੂੰ 12 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਜਾਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਸਾਥੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਮੈਨੂੰ ਅਫਸੋਸ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਇੱਕ ਸਾਥੀ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਚਿੰਤਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਥੀ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਉੱਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਹੋਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ, ਕੈਦੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਬੋਝ ਨਹੀਂ ਉਤਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਡਾਕਟਰ ਜੈਨ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਹਰ ਨਸਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾਇਆ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਉਸਨੇ ਸੁਣਿਆ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਜੀਵਨ 'ਤੇ ਮਨੋਰੰਜਕ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਬੱਚਿਆਂ ਵਾਂਗ ਵਿਵਹਾਰ ਨਾ ਕਰੇ। ਉਸਨੇ ਉਸਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਇੱਕ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਸੀ, ਕਿ ਉਹ ਬਹੁਤ ਭਿਆਨਕ ਦੁੱਖਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੁੱਖ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚੇ ਪਰਿਪੇਖ ਵਿੱਚ ਵੇਖਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਮਦਨਲਾਲ ਨਾਲ ਲੰਮੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਤੋਂ ਮਨ੍ਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਕਰਨ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਮੂਰਖਤਾ ਬਾਰੇ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਖਤਰਨਾਕ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨਾਲ ਭਰੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਦਹਿਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਰੋਕਣ ਲਈ ਉਸ 'ਤੇ ਜ਼ਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਡਾਕਟਰ ਜੈਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਲਈ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਸਨੇ ਉਸਦੀ ਸਲਾਹ ਨਾ ਸੁਣੀ ਤਾਂ ਉਹ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਡਾ: ਜੈਨ ਨੇ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਬੰਬ ਵਿਸਫੋਟ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਧਮਾਕੇ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਈ। ਉਸਨੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਗੁਆਇਆ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਵਿੱਚ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਹਾਂ ਕਿ ਡਾਕਟਰ ਜੈਨ ਕੋਈ ਸਹਿਯੋਗੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਦੂਸਰੀ ਆਲੋਚਨਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਡਾ. ਜੈਨ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਇਸਦੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੇ ਪੁਲਿਸ ਜਾਂ ਹੋਰ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਦੇਰੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ 12 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਜਾਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਅਖੌਤੀ ਵਾਧੂ-ਨਿਆਇਕ ਕਬੂਲਨਾਮਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ 21 ਜਨਵਰੀ, ਭਾਵ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਬੰਬ ਫਟਣ ਤੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਤੱਕ ਨਾ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਦੇਰੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਪਰ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇਣ ਲਈ ਉਸ ਕੋਲ ਕਾਹਲੀ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਡਾਕਟਰ ਜੈਨ ਨੇ ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮਹੱਤਵ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ, (ਅ) ਕਿਉਂਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸ਼ੋਖੀ ਮਾਰੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ (ਅ) ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਦਿੱਲੀ-ਮੱਠੀ ਗੱਲ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਦੂਜਾ, ਅੰਗਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਡਾ: ਜੈਨ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮਹੱਤਵ ਨਾ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਤੀਸਰਾ, ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਖੁਦ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਸਲਾਹ ਬਾਰੇ ਸੋਚਿਆ ਸੀ, ਕਿ ਉਹ ਡਾਕਟਰ ਜੈਨ ਲਈ ਇੱਕ ਫਰਜ਼ ਅਧੀਨ ਸੀ, ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪਿਤਾ ਮੰਨਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਚੌਥਾ, ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਰਵਾਨਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਡਾ: ਜੈਨ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਜੀਵਨ 'ਤੇ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਪੰਜਵਾਂ, ਡਾ: ਜੈਨ ਕੋਲ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਇੱਕ ਇਮਾਨਦਾਰ ਅਤੇ ਸਿੱਧਾ-ਸਾਦਾ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਇਹ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸਦੇ ਬਚਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਚੰਗਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇਵੇਗਾ। ਉਸਦੀ ਲੋੜ ਦੀ ਘੜੀ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਮਦਦ। ਉਸਨੇ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਦੋਸਤ ਸੂਦ ਨੇ ਡਾ: ਜੈਨ ਤੋਂ ਕਈ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਲਈਆਂ ਸਨ। ਇਹ ਕਿਤਾਬਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੇਚੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਸੂਦ ਪੈਸੇ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ। ਮਦਨਲਾਲ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤ ਦੇ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਤੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੀਤੇ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਡਾ. ਜੈਨ ਤੋਂ ਡੂੰਘੀ ਮਾਫੀ ਮੰਗੀ। ਬੰਬਈ ਪਹੁੰਚਣ 'ਤੇ ਤੁਰੰਤ ਉਹ ਡਾ: ਜੈਨ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਗਏ ਅਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗੀ। ਉਹ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਇਸ ਉਮੀਦ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਗਿਆ ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਡਾਕਟਰ

ਜੈਨ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦੇਵੇਗੀ ਕਿ ਉਸਦਾ ਪੈਸਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਡਾ. ਜੈਨ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਵਿਵਹਾਰ ਵਿੱਚ ਇੰਨਾ ਇਮਾਨਦਾਰ ਅਤੇ ਸਿੱਧਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜੋ ਉਸ ਦਾ ਇੰਨਾ ਡੂੰਘਾ ਕਰਜ਼ਦਾਰ ਸੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤ ਅਤੇ ਦਾਨੀ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਡਾਕਟਰ ਜੈਨ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰਨ ਤੋਂ ਝਿਜਕ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਦਰਅਸਲ, ਡਾ. ਜੈਨ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਤੀਸਰੀ ਆਲੋਚਨਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਡਾ. ਜੈਨ ਦੁਆਰਾ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਹਾਣੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸੰਭਵ ਹੈ। ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਹੈ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ 9 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਪੂਨਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਗੋਲਾ-ਬਾਰੂਦ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਉਹ 9 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਉਥੇ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਸਾਰੀ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਡਾ. ਜੈਨ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਸੀ। 12 ਜਾਂ 13 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਉਹ ਡਾ. ਜੈਨ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪੂਨਾ ਫੇਰੀ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਡਾ. ਜੈਨ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਡਾ. ਜੈਨ ਦੁਆਰਾ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ ਦੇ ਸੱਚ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਡਾ. ਜੈਨ ਤੋਂ ਮਦਨਲਾਲ ਦੀ ਪੂਨਾ ਫੇਰੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਜ਼ਿਰ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਿਰ੍ਹਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਪੂਨਾ ਦੀ ਫੇਰੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਭੁੱਲ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮਹੱਤਵ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਬਾਰੇ ਕਹਾਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਡਾਕਟਰ ਜੈਨ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬੱਚਿਆਂ ਵਾਂਗ ਵਿਵਹਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਉਸ ਨੇ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਕਹਾਣੀ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਦਿੱਤੀ। ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਨਾ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਹੋਰ ਵੇਰਵੇ ਦੇ ਦਿੰਦਾ

ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਦੁਬਾਰਾ ਫਿਰ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ 12 ਜਾਂ 13 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਡਾਕਟਰ ਜੈਨ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ ਦੇ ਸਲੈਬ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਹਰ ਇੱਕ ਖਾਸ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਰਤਾ ਨੇ ਜੋ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣੀ ਸੀ ਉਹ 20 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਦੁਪਹਿਰ ਤੱਕ ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਬਲ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਕੀ ਇਹ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਅਸਥਾਈ ਫੈਸਲੇ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੌਕੇ ਦੇ ਨਿਰੀਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ) ਜਨਵਰੀ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਲਏ ਗਏ ਸਨ? ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ 10 ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਨੇ ਬੈਂਜ ਦੇ ਨਾਲ ਦੋ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ ਦੇ ਸਲੈਬਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡਾਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਲਈ ਆਰਡਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜੇਕਰ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਤਾਂ ਹੀ ਜੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ ਇੱਕ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਕੁਝ ਕਿਸਮ ਦੀ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਅਸਪਸ਼ਟ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ ਦੀ ਸਲੈਬ ਵਿੱਚ ਵਿਸਫੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਧਮਾਕਾ ਮਦਨਲਾਲ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ 20 ਜਨਵਰੀ ਤੱਕ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਕੋਈ ਖਾਸ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਹ ਸੋਚਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਵਿਖੇ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਕਸਬੇ ਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨਾਲ ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਨਜਿੱਠਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਬੰਬ ਸੁੱਟਣ ਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕੰਮ ਉਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਚੌਥਾ ਇਤਰਾਜ਼ ਜੋ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਾਕਤ ਰੱਖਦਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਡਾ. ਜੈਨ ਨੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਦੋ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਾ ਤਾਂ 13 ਜਾਂ 14 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਸਰਦਾਰ ਅੰਗਦ ਸਿੰਘ ਨੂੰ, ਜਾਂ 21 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਮੋਰਾਰਜੀ ਦੇਸਾਈ ਨੂੰ ਜਾਂ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਸੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 26 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ. ਉਸ ਨੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ 12 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਭੰਬਲਭੂਸਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ

ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਭਾ 'ਤੇ ਬੰਬ ਸੁੱਟਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਉਲਝਣ ਵਿਚ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹਾਵੀ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੀ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਇਹ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸ. ਅੰਗਦ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰੀ ਮੋਰਾਰਜੀ ਦੇਸਾਈ ਅਤੇ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਸੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਬਿਆਨ ਸੀ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਜਿਸ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਮਹਾਨ ਨੇਤਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਨੇਤਾ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਸੀ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਭੰਬਲਭੂਸਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬੰਬ ਸੁੱਟਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ ਜਾਂ ਇਸ ਭੰਬਲਭੂਸੇ ਵਿੱਚ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਪਛਾੜਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ ਜਾਂ ਬੰਬ ਸੁੱਟਣ ਦਾ ਕੰਮ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਉਸ ਸਹੀ ਢੰਗ ਦਾ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੂਸਰਾ ਕਥਨ ਜਿਸ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਮਦਨਲਾਲ ਦਾ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਡਾ: ਜੈਨ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀ ਦਾਦਰ ਵਿਖੇ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਠਹਿਰੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਬਿਆਨ ਨਾ ਤਾਂ ਸ. ਅੰਗਦ ਸਿੰਘ ਜਾਂ ਸ੍ਰੀ ਦੇਸਾਈ ਜਾਂ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਸੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਨਾ ਤਾਂ ਸ. ਅੰਗਦ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਦੇਸਾਈ ਨੇ ਡਾ. ਜੈਨ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਕਈ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਬੀਤਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਸਮੇਂ ਉਹ ਵੇਰਵੇ ਭੁੱਲ ਗਏ। ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਸੰਭਵ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹੁੰਦੇ, ਤਾਂ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਗਵਾਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 164 ਦੇ ਤਹਿਤ ਡਾ: ਜੈਨ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨਾ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਦਫ਼ਤਰੀ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬੰਬਈ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਸ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਡਾ: ਜੈਨ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਵਿਧੀ ਨਾਲ ਜਾਣੂ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸਨੇ ਡਾ. ਜੈਨ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਦਾ ਇੱਕ ਮੈਮੋਰੈਂਡਮ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਨੂੰ ਸੀਮਿਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਚਿਆ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਡੀ. 11 ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਰਥਤ ਹੈ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਡਾ: ਜੈਨ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਬਿਆਨ ਸਖੇਪ, ਸਕੈਚੀ ਅਤੇ ਅਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਹੋਰ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵੇਰਵੇ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜੋ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਉਸਨੇ ਰਾਓ ਸਾਹਿਬ ਪਟਵਰਧਨ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਾਂ ਵੀਰ ਸਾਵਰਕਰ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਸੀ ਜਾਂ ਕਿ ਡਾ. ਜੈਨ ਨੇ ਅੰਗਦ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਈ ਸੀ।

ਡਾ. ਜੈਨ ਆਪਣੇ ਚਰਿੱਤਰ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਅਤੇ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਜੀਬ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸਨ। ਉਸਨੇ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਹਰ ਸੰਭਵ ਮਦਦ ਅਤੇ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਸਭ ਕੁਝ ਗੁਆ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗਰਮਜੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜੋ ਲਗਭਗ ਡਾ. ਜੈਨ ਲਈ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਸੀ। ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਾਂਗ ਹੀ ਹੁਸ਼ਿਆਰ, ਭਾਵੁਕ ਅਤੇ ਘਮੰਡੀ ਸੀ, ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੇ ਇੱਕ ਪਲ ਵਿੱਚ ਉਹ ਭੇਤ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਚਿੰਤਤ ਸਨ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਹਾਦਰੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਉਮੀਦ ਵਿੱਚ ਕਿ ਉਸਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਅਤੇ ਮਿੱਤਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਹੁੰਗਾਰਾ ਉਸ ਦੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਸੀ। ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੀ ਥਾਂ ਨਿੰਦਿਆ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਦੀ ਥਾਂ ਨਿੰਦਾ ਨੇ ਲੈ ਲਈ। ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਦਮ ਪਿੱਛੇ ਮੁੜਨ ਲਈ ਕਾਹਲੀ ਕੀਤੀ ਪਰ ਸ਼ਰਾਰਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਤੀਰ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਮਦਨਲਾਲ ਕੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ? ਉਸਨੇ ਡਾ: ਜੈਨ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਇਆ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਅਤੇ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਡਾ: ਜੈਨ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਸ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਨਾ। ਉਹ ਦੁਬਿਧਾ ਦੇ ਸਿੰਗ 'ਤੇ ਸੀ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ

ਸੀ। ਕੀ ਮਦਨਲਾਲ ਦਾ ਉਹ ਮਤਲਬ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜੋ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ? ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜੈਨ ਨੇ ਜੈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਰਾਇਣ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਝ ਕਹਿਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਮਦਨਲਾਲ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਜਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਯੋਜਨਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਕੀ ਇਹ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰੇ, ਇੱਕ ਤਿਲ ਦਾ ਪਹਾੜ ਬਣਾਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਪਰਦਾਫਾਸ਼ ਕਰੇ ਜਿਸਦੀ ਉਸਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਮਦਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦੋਸਤੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇੱਕ ਬੇਲੋੜੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੋਖਮ ਲਈ? ਮਨ ਦੀ ਇਸ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਡਾ: ਜੈਨ ਨੇ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਭਟਕਣ ਦਿੱਤਾ, ਇਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ 20 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਬੰਬ ਧਮਾਕਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਗਲਤੀ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ। ਉਸਨੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇੱਕ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਦੀ ਗੈਰ-ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰਾਨਾ ਗੱਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਝ ਸੀ। ਉਹ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਅਟੱਲ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦਾ ਬੋਝ ਆਪਣੇ ਮੋਢਿਆਂ 'ਤੇ ਲਿਆ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣਾ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਇਆ। ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਖੁੱਲ੍ਹੇਆਮ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਦੇਸਾਈ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਛੁਪਾਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਇੱਛਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਕੋਲ ਪੀਸਣ ਲਈ ਆਪਣਾ ਕੋਈ ਕੁਹਾੜਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਕੋਲ ਇਹ ਸੋਚਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਮਦਨਲਾਲ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਵਿਚ ਫਸਣ ਦਾ ਖਤਰਾ ਸੀ। 1942 ਦੇ ਅੰਦੋਲਨ ਦੌਰਾਨ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲਏ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਕੱਟੜ ਕਾਂਗਰਸੀ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਬਾਰ ਬਾਰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਵੀ ਮੈਂ ਇਸਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੱਚ ਤੋਂ ਸਿਵਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਦਾ ਬਿਆਨ ਸਰਲ ਅਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ, ਉਹ ਜੋ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਉਹ ਸੰਭਾਵੀ ਅਤੇ ਇਕਸਾਰ ਹੈ, ਉਹ ਜੋ ਕਹਾਣੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਇੱਕ ਜਿਗਸਾ ਪਹੇਲੀ ਵਾਂਗ ਬੈਜ ਦੁਆਰਾ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ ਕਹਾਣੀ ਵਿੱਚ ਫਿੱਟ ਬੈਠਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਡਾ. ਜੈਨ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸਲ ਪੱਖਾ ਵਿੱਚ ਇਸਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸ. ਅੰਗਦ ਸਿੰਘ, ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 72, ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਮੇਰਾਰਜੀ ਦੇਸਾਈ, ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 78 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅੰਗਦ ਸਿੰਘ ਇੱਕ ਗੁਆਂਢੀ ਹੈ ਅਤੇ ਡਾ. ਜੈਨ ਦੇ ਘਰ ਅਕਸਰ ਆਉਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਡਾ. ਜੈਨ ਦੇ ਘਰ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਦੁਆਰਾ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਬਾਰੇ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜੈਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਡਾਕਟਰ ਜੈਨ ਨੂੰ ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਇਕ-ਦੋ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਉੱਚੀ ਗੱਲ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਉਲਝਿਆ ਸੀ। ਡਾ: ਜੈਨ ਬੋਝਾ ਚਿੰਤਤ ਨਜ਼ਰ ਆਏ ਅਤੇ ਅੰਗਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਕੀ ਭਾਰ ਹੈ। ਜੈਨ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਜਿਸ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ, ਉਹ ਇੱਕ ਨੇਤਾ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਆਗੂ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਸੀ, ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਵਿਖੇ ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ ਗੋਲਾ-ਬਾਰੂਦ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਕਿ ਸਾਵਰਕਰ ਉਸ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਸਨ। ਜੈਨ ਨੇ ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਸੀ, ਅੰਗਦ ਸਿੰਘ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸਨੇ ਡਾਕਟਰ ਜੈਨ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਜੋ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਉਹ ਇੱਕ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਦੀ ਲੰਮੀ ਗੱਲ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢਣ ਦੀ ਆਦਤ ਸੀ। 21 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਧਮਾਕੇ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਪ੍ਰੈਸ ਵਿੱਚ ਛਪਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਡਾਕਟਰ ਜੈਨ ਨੂੰ ਫਿਰ ਦੇਖਿਆ। ਡਾ: ਜੈਨ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਜੋ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਉਹ ਅਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ

ਜੀਵਨ ਵਿਰੁੱਧ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵੀ ਸੱਚ ਸਾਬਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਡਾ. ਜੈਨ ਅਤੇ ਅੰਗਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਫਿਰ ਉਸ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਸੀ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਡਾ: ਜੈਨ ਨੇ 21 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ। ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਸਰਦਾਰ ਅੰਗਦ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਜਾਂ ਸੰਦੇਹ ਨਾਲ ਦੇਖਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਬੰਬੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਹੈ।

ਉਸਨੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਰੱਖੀਆਂ ਪਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਗੁੱਝਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਿਆ। ਉਹ ਸੱਤ-ਅੱਠ ਸਾਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਰਹੇ। ਉਹ 1946 ਅਤੇ 1947 ਵਿੱਚ ਬੰਬਈ ਸੂਬਾਈ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸੀ, ਪਰ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਜਦੋਂ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਗਏ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਹ ਗਵਾਹੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਉਦਾਸੀਨ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਸਵਾਲ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਹਾਣੀ ਅਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਬਿਆਨ ਡਾ: ਜੈਨ ਦੀ ਇਸ ਗਵਾਹੀ ਦਾ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ 13 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਜਾਂ ਲਗਪਗ, ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਵਿੱਚ ਧਮਾਕੇ ਤੋਂ ਇੱਕ ਹਫ਼ਤਾ ਪਹਿਲਾਂ, ਡਾ: ਜੈਨ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਇੱਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਚਿੰਤਤ ਸਨ। ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਜੀਵਨ. ਡਾ: ਜੈਨ ਕੋਲ 20 ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਹਾਣੀ ਘੜਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਰਗਰਮ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅੰਗਦ ਸਿੰਘ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਸੀ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ੍ਰੀ ਮੋਰਾਰਜੀ ਦੇਸਾਈ ਨੇ ਡਾ: ਜੈਨ ਨਾਲ 21 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਹੋਈ ਗੱਲਬਾਤ ਦਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਸਿੱਧਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਦੇ ਤੱਤ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਘਟਾਇਆ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕੀਲ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੁਰੰਤ ਇਸਦੀ ਸੂਚਨਾ ਸ੍ਰੀ ਨਾਗਰਵਾਲਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਨਾਗਰਵਾਲਾ ਨੂੰ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨ, ਸ੍ਰੀ ਸਾਵਰਕਰ ਦੇ ਘਰ ਅਤੇ ਹਰਕਤਾਂ 'ਤੇ ਤਿੱਖੀ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਉਹ 22 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਪਹੁੰਚਿਆ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਉਪ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸਰਦਾਰ ਵੱਲਭ ਭਾਈ ਪਟੇਲ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 21 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਨਾਗਰਵਾਲਾ ਨੂੰ ਡਾ: ਜੈਨ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਇਸ ਭੁੱਲ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਡਾ: ਜੈਨ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਨਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਗੁਆਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮਦਨਲਾਲ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਡਾ. ਜੈਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੀ, ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਸੀ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਇਸ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁਤੰਤਰ ਅਤੇ ਨਿਰਸੁਆਰਥ ਗਵਾਹ ਦੇ ਸਿਹਰਾ ਨੂੰ ਝੰਜੋੜਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ ਜੋ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਜ਼ਿੰਮੇਦਾਰ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਡਾ: ਜੈਨ ਅਤੇ ਅੰਗਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਿਆਨ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਨ (ਏ) ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਵਿਖੇ ਕਰਕਰੇ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਆਇਆ ਸੀ; (ਬੀ) ਕਿ ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਜੋ ਹਿੰਦੂ-ਮੁਸਲਿਮ ਏਕਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ; (c) ਕਿ ਉਸਨੇ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਵਿਖੇ ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ ਬਣਾਈ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਰਕਰੇ ਦੁਆਰਾ ਵਿੱਤ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; (ਡੀ) ਜੋ ਪਾਰਟੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ ਉਹ ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟੇ ਗਏ ਸਨ; (e) ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਰੁੱਧ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚੀ ਸੀ; (f) ਕਿ ਕਰਕਰੇ 10 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਜਾਂ ਲਗਭਗ 10 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਵਿਚ ਸਨ ਜਦੋਂ ਉਹ ਮਦਨਲਾਲ ਨਾਲ ਡਾ. ਜੈਨ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ ਸੀ; (ਜੀ) ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਦਾਦਰ ਵਿਖੇ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਬੈਠ ਰਿਹਾ ਸੀ; (h) ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਮਦਨਲਾਲ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖ ਰਹੇ ਸਨ; ਅਤੇ (i) ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ

15 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਡਾ: ਜੈਨ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਤੱਥ ਬੈਜ ਦੇ ਇਸ ਕਥਨ ਦੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਿਮ ਏਕਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਸਖ਼ਤ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਰੁੱਧ ਸਰੀਰਕ ਹਿੰਸਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ ਜੋ ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਰਗਰਮ ਸੀ। ਨੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਰੁੱਧ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚੀ ਸੀ, ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਦੋਵੇਂ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਸਨ, ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ 14 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਦਾਦਰ ਵਿਖੇ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਸਨ, ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਥਾਣੇ ਤੋਂ ਆਉਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਸੀ। ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਮਦਨਲਾਲ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖ ਰਹੇ ਸਨ, ਕਰਕਰੇ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਦਾ ਥੋੜਾ ਜਿਹਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਉਸਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਭਾਵੁਕ ਅਤੇ ਭਾਵੁਕ ਨੌਜਵਾਨ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਸਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਰਾਜ ਜੋ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ, ਉਸਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਲਈ ਗੁਪਤ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਕੋਈ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਮਦਨਲਾਲ 'ਤੇ ਇੱਕ ਪੂਰਵ ਸੰਧਿਆ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ ਕਿ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ 9 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਸੀ, ਅਤੇ ਜੇ ਨਥੂਰਾਮ ਉਸ ਦਿਨ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਰਤਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ 10 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਰਤਾ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ।

ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ 9 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚਣ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਵੰਡ ਦਾ ਐਲਾਨ 3 ਜੂਨ 1947 ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ 15 ਅਗਸਤ 1947 ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਨਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈਦਰਾਬਾਦ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਲਈ ਹਥਿਆਰ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਕੋਈ ਮਨੋਰੰਜਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਜੀਵਨ 'ਤੇ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਮੁਸਲਿਮ ਪੱਖੀ ਭਾਸ਼ਣਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ ਵਿਹਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਨੀਤੀ ਤੋਂ ਹਟਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮੰਨਿਆ। ਉਸਨੇ ਨੋਆਖਲੀ ਅਤੇ ਕਲਕੱਤੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਸਦੀ ਜਾਨ ਲੈਣ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਸੋਚਿਆ ਸੀ। ਜੇ ਕੋਈ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈ ਸੀ ਤਾਂ ਇਹ 13 ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਡੋਮੀਨੀਅਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ 55 ਕਰੋੜ ਦੀ ਰਕਮ ਦੇਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਵਰਤ ਰੱਖਣ ਦਾ ਆਪਣਾ ਇਰਾਦਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਸੀ। . ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ 13 ਵੀਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ

ਜਨਵਰੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ, ਕਿ ਕੋਈ ਸਾਜ਼ਿਸ਼, ਜੇ ਇੱਕ ਹੈਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ-

ly ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਮੁੜ-

9 ਅਤੇ 10 ਜਨਵਰੀ ਤੱਕ ਲੇਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ-

ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਅਫਸੋਸ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹਾਂ-

ਸਬਮਿਸ਼ਨ ਵਿੱਚ cur ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ

ਸਾਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਲਈ. ਨਥੂਰਾਮ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਮੰਨਿਆ ਹੈ

ਬਿਆਨ ਕਿ ਉਹ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ

ਪੂਰਨ ਅਹਿੰਸਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਸੀ

ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦੇ ਅਤੇ ਸਾਲ 1942 ਤੱਕ ਉਹ

ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਜਨਤਕ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ

ਇਹ ਬੁਰਾਈ. ਉਹ ਅੱਗੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ
ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਸਨ
ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ. ਉਹ ਅੱਗੇ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੀ
ਦੋ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਖਾੜੀ, ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ
ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ, ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅਤੇ
ਇਹ ਰਿਆਇਤਾਂ ਦੇ ਬਾਅਦ ਰਿਆਇਤਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਚੌੜਾ ਅਤੇ ਚੌੜਾ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ-
ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ 'ਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ
15 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਵੇਲੇ ਸ.

1947. ਨੇਆਖਲੀ ਤੋਂ ਵਾਪਿਸ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਵਿਸ਼ਵ-ਵਿਆਪੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ
ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਆ ਕੇ ਵੱਸ ਗਏ। ਹੁਣ ਉਹ ਪੜ੍ਹਾਅ ਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸੋਚ ਵਾਲੇ
ਵਿਅਕਤੀ ਕੋਈ ਦੇਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਉਹ

ਨੇ "ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ" ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਜ਼ਮਾਇਆ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਤਰੀਕਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਅਸਰ ਸਾਬਤ
ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 20 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ-ਸਲੈਬ ਦੀ ਵਸਤੂ ਨਾਲ ਧਮਾਕਾ
ਕੀਤਾ।

ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ। ਕੀ ਉਹ ਸ਼ਾਇਦ ਸੋਚ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ
ਆਪਣਾ ਵਰਤ ਛੱਡਣ ਲਈ ਮਨਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਉਹ ਆਪਣੀ ਜੀਵਨ-ਭਰ ਦੀ ਨੀਤੀ (ਜੋ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ
ਜ਼ਰੂਰੀ ਲੇਖ ਸੀ) ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਲਈ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ।

ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੋ ਜਾਂ 20 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ? ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਖੁਫੀਆ ਜਾਣਕਾਰੀ
ਦਾ ਪੂਰਾ ਸਿਹਰਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਾਂਤਮਈ
ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਕੋਈ ਲਾਭਦਾਇਕ ਉਦੇਸ਼ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਜੇ ਬੈਂਜ, ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਅਤੇ
ਦਾਦਾ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਜੇ ਉਹ 9 ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ
ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਸਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੇ 28
ਜਾਂ 29 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਹੀ ਲਿਆ ਸੀ।

ਸ੍ਰੀ ਬੈਨਰਜੀ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਬੈਂਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ
ਦਿੱਲੀ ਆਏ ਸਨ, ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਝੂਠੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਿੱਲੀ ਫੇਰੀ ਇਕ ਹੋਰ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੀ
ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਬੈਂਜ ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਦਾ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ
ਅਤੇ ਉਹ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਰਾਜ ਦੇ
ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਵੇਚਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਆਇਆ ਸੀ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ
ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ, ਬੈਂਜ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਪੂਨਾ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਸ਼ੰਕਰ ਇੱਕ ਰੁੱਖ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਅਣਚਾਹੇ ਸਮਾਨ ਨੂੰ
ਦੱਬਦਾ ਸੀ। ਇਥੋਂ ਵੀ, ਕੁਝ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਸਮਾਨ ਜ਼ਮੀਨ ਹੇਠਾਂ ਦੱਬਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਬਰਾਮਦ
ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਬੈਂਜ ਨੇ ਇਹ ਸਮਾਨ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਵੇਚਣ ਲਈ ਲਿਆਂਦਾ ਸੀ
ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮਹਾਸਭਾ ਭਵਨ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਵਿੱਚ ਦੱਬ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸਨੂੰ ਆਰਾਮ ਅਤੇ ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ
ਜਾ ਸਕੇ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਦੇ
ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਕੈਂਪ ਵਿੱਚ ਬੈਂਜ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਬੈਂਜ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ
ਵਿਸਫੋਟਕ ਵੇਚਣ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਆਇਆ ਸੀ। ਬੈਂਜ ਫਿਰ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਬੈਰਕ ਵਿਚ ਲੈ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਬਿਠਾ ਰਿਹਾ
ਸੀ। ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਟਰੰਕ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ 20 ਤੋਂ 25 ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ, 17 ਜਾਂ 18 ਬੰਦੂਕਾਂ-ਕਪਾਹ-ਸਲੈਬਾਂ ਅਤੇ

ਛੋਟੇ ਪਿਸਤੌਲਾਂ ਦੀ ਅਸੀਮਿਤ ਸਪਲਾਈ ਸੀ। ਫਿਰ ਉਸਨੇ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਲਈ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਨਮੂਨੇ ਵਜੋਂ ਇੱਕ ਬੰਦੂਕ-ਸੂਤੀ-ਸਲੈਬ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਨੂੰ ਅਫਸੋਸ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਬੈਜ ਪੂਨਾ ਵਿੱਚ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਦੁਕਾਨ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਇੱਕ ਦਰੱਖਤ ਹੇਠਾਂ ਸਮਾਨ ਛੁਪਾ ਲੈਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇ ਸਮਾਨ ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ, ਉਹ ਮਹਾਸਭਾ ਦੀ ਚਾਰਦੀਵਾਰੀ ਦੇ ਕੋਲ ਦੱਬਿਆ ਹੋਇਆ ਮਿਲਿਆ ਸੀ।

ਭਵਨ, ਪਰ ਇਹ ਤੱਥ, ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਹਾਣੀ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬੈਜ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਆਇਆ ਸੀ। ਬੰਬਈ, ਮੈਂ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਗੋਲਾ-ਬਾਰੂਦ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਕਾਫੀ ਚੰਗਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਝਿਜਕਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੈਜ ਸਾਰੇ ਆਏ ਸਨ।

ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਰਾਜ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੈਂਡ ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਆਦਿ ਵੇਚਣ ਦਾ ਰਸਤਾ। ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਮੱਸਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਸੀ ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਹਥਿਆਰ ਜਾਂ ਗੋਲਾ-ਬਾਰੂਦ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿੱਚ ਭੇਜਣ ਲਈ ਵੇਚਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

ਭਾਰਤ ਦੇ ਡੋਮੀਨੀਅਨ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਇਹ ਡੋਮੀਨੀਅਨ ਸਰਕਾਰ ਸੀ ਜੋ ਲੋੜੀਂਦੇ ਵਿਸਫੋਟਕਾਂ ਨਾਲ ਇੱਕ ਫੌਜ ਭੇਜ ਰਹੀ ਸੀ। ਨਾ ਹੀ ਮੈਂ ਇਸ ਸੁਝਾਅ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ ਕਿ ਵਿਸਫੋਟਕ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵੇਚੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਮਦਨਲਾਲ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਬਿਆਨ ਕਿ ਬੈਜ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ-ਸਲੈਬ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਸ਼ੁੱਧ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਇੱਕ ਨਮੂਨੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੈਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਤੁਕਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਬੈਜ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਕੀਮਤ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕੀਮਤ ਦੇ ਲੇਖ ਨਾਲ ਹਿੱਸਾ ਲਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਲੇਖ ਵਿਕਰੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਸਨ। 20 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਮਦਨਲਾਲ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਇਸ ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਨੂੰ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਜੀਵਨ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲਿਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਦੋਂ ਸ਼ੰਕਰ 14 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਜਾਂ ਲਗਭਗ 14 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਭਵਨ ਲੈ ਕੇ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮਹਾਸਭਾ ਭਵਨ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹੱਥਗੋਲੇ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਸਮਝ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਬੈਜ ਦੁਆਰਾ ਲਾਈਵ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਵਿਕਰੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਬੈਜ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਚਿੰਤਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਇਹ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹੱਥਗੋਲੇ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਤੱਥ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਕਈ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਵੰਡੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸਫੋਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੈਜ ਦੁਆਰਾ ਵਾਪਸ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਫਨਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਸਨ। ਬੈਜ ਉਸ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਭੱਜਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਨਾ ਹੀ ਮੈਂ ਇਸ ਇਲਜ਼ਾਮ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਪਦਾਰਥ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ 20 ਤਰੀਕ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਸ਼ੰਕਰ ਦੁਆਰਾ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਦੱਬਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਉਕਤ ਮਿਤੀ ਦੀ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਧਮਾਕਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ। ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਵਿੱਚੋਂ ਅਜਿਹੇ ਤਿੰਨ ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਇਸ ਤੋਂ ਇੱਕ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਹੀ ਅਨੁਮਾਨ ਅਰਥਾਤ, ਜੇ ਸਮਾਨ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ ਉਹ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਜੇ ਸਮਾਨ ਮਿਲਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਬੈਜ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ। ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਸਮਾਨ ਬੈਜ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਸੀ ਪਰ ਜੇਕਰ ਇਹ

ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਸਮਾਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਤੱਥ ਮਾਮੂਲੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਸਮਾਨ ਬੈਜ ਦਾ ਸੀ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਦੋਸ਼ੀਤਾ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ।

ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਤਫ਼ਾਕ ਦੀ ਇੱਕ ਕਮਾਲ ਦੀ ਲੜੀ ਹੈ। ਇਹ ਆਮ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਆਪਟੇ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਸਨ, ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਸਨ, ਕਿ ਕਰਕਰੇ, ਆਪਟੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਬੈਜ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਪਰ ਉਹ ਗੋਪਾਲ ਸ਼ਾਇਦ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਬੈਜ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਪਰ ਇਹ ਬਿਆਨ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ. 90 ਜੋ ਕਿ ਜ਼ਿਲਦ IV ਦੇ ਪੰਨਾ 57 'ਤੇ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਪੱਤਰ ਹੈ ਜੋ 29 ਮਈ, 1947 ਨੂੰ ਕਰਕਰੇ ਦੁਆਰਾ ਬੈਜ ਨੂੰ ਮਰਹੱਟੀ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਪੱਤਰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ:-

"ਬੈਜ ਕਰਨ ਲਈ,

ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਆਇਆ ਹੈ ਉਹ ਇੱਕ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਸੱਜਣ ਹੈ। ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਕਾਰਨ ਕੱਲ੍ਹ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਿਆ। ਮੈਂ ਇਸ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਫਿਕ ਮਨੀ ਆਰਡਰ ਦੁਆਰਾ ਭੇਜੇ ਗਏ 400 ਰੁਪਏ ਜ਼ਰੂਰ ਮਿਲਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। 'ਪੁਸਤਕ' ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਹੋ, ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਭੇਜੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹਰ ਵਾਰ ਦਸ 'ਵਾਸਤੂ' ਸੌਂਪੇ ਜਾਣੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਹਰੇਕ 'ਵਾਸਤੂ' ਲਈ 150 ਰੁਪਏ ਵਸੂਲੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ 2 ਨੂੰ ਆਵਾਂਗਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਖਾਤੇ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਾਂਗਾ। ਪੈਸਿਆਂ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਨਾ ਕਰੋ। ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਜੈਟਲਮੈਨ ਜ਼ਰੂਰ ਆਇਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਤੁਹਾਡੇ ਵੱਲੋਂ ਤਾਰ ਇੱਕ ਦਿਨ ਲੇਟ ਮਿਲਣ ਕਾਰਨ ਉਲਝਣ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ।

ਤੁਹਾਡਾ ਕਰਕਰੇ:"

ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਇਹ ਪੱਤਰ ਲਿਖਿਆ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਹੱਥ-ਲਿਖਤ ਮਾਹਰ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਰਕਰੇ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਦਿਖਾਏ ਗਏ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਿੱਟਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਹ ਪੱਤਰ ਕਰਕਰੇ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਫ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਚਿੱਠੀ ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਲਿਖੀ ਸੀ। ਵਾਲੀਅਮ-1 ਦੇ ਪੰਨਾ 92 ਲਾਈਨ 3 'ਤੇ, ਬੈਜ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ:

"ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਪੀ 90, ਕਰਕਰੇ ਦਾ ਮੇਰੇ ਲਈ ਇੱਕ ਪੱਤਰ ਹੈ।"

ਪੰਨਾ 110, ਲਾਈਨ 31 'ਤੇ ਬੈਜ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ:-

"ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਪੀ. 90 ਕਾਗਜ਼ ਦੇ ਟੁਕੜੇ 'ਤੇ ਚਿਪਕਾਏ 8 ਟੁਕੜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੈ।"

ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਬੈਜ ਤੋਂ ਜ਼ਿਰ੍ਹਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਚਿੱਠੀ ਦੇ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਲੇਖਕਾ ਨੂੰ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੈਜ ਦੇ 19 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਬੈਜ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਸਨ।

ਹੁਣ ਮੁੜ ਕੇ ਕਮਾਲ ਦੇ ਇਤਫ਼ਾਕ ਵੱਲ ਮੁੜਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੁਣੇ ਇੱਕ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਇਹ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੇਸ ਵੱਖਰੇ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ, 10 ਤੋਂ 15 ਜਨਵਰੀ ਦਰਮਿਆਨ ਬੰਬਈ ਵਿੱਚ ਸਨ। ਫੇਰ, ਇਤਫ਼ਾਕ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੇ 19 ਅਤੇ 20 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਹੀ ਹੋਏ। ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ 15 ਤਰੀਕ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਬੰਬਈ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ ਅਤੇ 17 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚੇ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਟੇ 17 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ ਅਤੇ 17 ਦੀ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਲਗਭਗ 5-30 ਵਜੇ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚੇ। ਬੈਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ 17 ਦੀ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ ਅਤੇ 19 ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚੇ। ਅਜੇ ਵੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੇ ਛੇ ਵਿਅਕਤੀ ਤਿੰਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ

ਬੈਚਾਂ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸੇ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਗਏ ਸਨ। ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਉੱਥੇ ਗਏ ਸਨ। ਜੇ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਕੁਝ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਗਏ ਸਨ।

ਫਿਰ, ਇਹ ਇਤਫ਼ਾਕ ਹੈ ਕਿ ਨਬੂਰਾਮ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਇਹ ਸਾਰੇ ਪੰਜ ਵਿਅਕਤੀ, ਅਰਥਾਤ, ਆਪਟੇ, ਕਰਕਰੇ ਮਦਨਲਾਲ, ਬੈਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ 20 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਗਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉੱਥੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮਦਨਲਾਲ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਉਸਨੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਗਟਾਈ। ਮਦਨਲਾਲ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕਈ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਲਿਆ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਸਿਰਜ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸਨੇ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਵਿਖੇ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਪੰਡਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਜੇਪੀ ਨਰਾਇਣ ਨੇ ਭਾਸ਼ਣ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਇੱਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਦੂਸਰਾ ਉਹ ਧਮਾਕੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਠੀਕ ਬਾਅਦ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਕੋਲ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ। ਜੇਕਰ ਉਹ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੁੰਦਾ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉਹ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੀ ਖੜ੍ਹਾ ਰਿਹਾ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜਿੱਥੇ ਸੀ ਉੱਥੇ ਹੀ ਕਿਉਂ ਖੜ੍ਹਾ ਰਿਹਾ। ਜਵਾਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉੱਥੇ ਖੜ੍ਹਾ ਰਿਹਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਹਿੱਸੇ ਕਰਨ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਸਨ। ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਉਸਨੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਕੋਲ ਜਾਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।

ਫੇਰ, ਇੱਕ ਹੋਰ ਕਮਾਲ ਦਾ ਇਤਫ਼ਾਕ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ 20 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਇੱਕ ਉੱਨੀ ਸਰਜ ਕੋਟ ਪਹਿਨੇ ਹੋਏ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੁਕੱਦਮਾ ਜੋ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਟੇ ਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਅਜੀਬ ਇਤਫ਼ਾਕ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਮਦਨਲਾਲ ਆਪਟੇ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਟੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇੱਕ ਕੋਟ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਆਪਟੇ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਇਹ ਮੁਕੱਦਮਾ ਉਸਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਇਸਨੂੰ ਨਵੰਬਰ ਜਾਂ ਦਸੰਬਰ, 1947 ਵਿੱਚ ਚੈਂਬਰ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਕੈਂਪ ਵਿੱਚ ਚੈਰਿਟੀ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਭੂਰ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.17, ਕੇ.ਐਨ.ਸਹਾਣੇ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.18 ਅਤੇ ਦਸਵੰਧਾ ਸਿੰਘ ਐੱਸ.ਐੱਚ.ਓ. ਦੇ ਬਿਆਨ ਵੀ. ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 116. ਜਿਲਦ IV ਦੇ ਪੰਨਾ 13 'ਤੇ ਰਿਕਵਰੀ ਮੀਮੋ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ. 32 ਦੇ ਵਿਡੀਓ, ਰਿਕਵਰੀ ਮੀਮੋ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ P. 32 ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਇਸ ਕੋਟ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਰਿਕਵਰੀ ਦੇ ਤੱਥ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਰਿਕਵਰੀ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਜਿਸ ਕੋਟ ਨੂੰ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੋਟ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਸੀ। ਬੈਜ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭੂਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕੇ.ਐਨ.ਸਹਾਣੇ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਰ ਆਪਟੇ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚੋਂ ਟਰਾਊਜ਼ਰ ਬਰਾਮਦ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਆਪਟੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਟਰਾਊਜ਼ਰ ਉਸ 'ਤੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਰਿਕਵਰੀ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਵਿਚ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਕਿ ਕੀ ਮਦਨਲਾਲ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕੋਟ ਆਪਟੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਦਸਵੰਧਾ ਸਿੰਘ ਐੱਸ.ਐੱਚ.ਓ. ਬੈਜ ਦੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਬਾਅਦ 14 ਸਤੰਬਰ 1948 ਨੂੰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਹ ਆਪਟੇ ਦੇ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਸੀ ਕਿ ਕੋਟ ਉਸ ਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਗਵਾਹ ਤੋਂ

ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨਾ ਉਸ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਬੈਂਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ 20 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਕਈ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੱਪੜੇ ਬਦਲੇ। 'ਤਬਦੀਲੀ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਦੂਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ।

ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਈ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪੂਰੇ ਪੰਜ ਘੰਟੇ ਤੱਕ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਕੋਲ ਲੈ ਜਾਣ ਲਈ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੁਣੀ। ਇਹ ਬਿਆਨ ਕਿਸੇ ਆਜ਼ਾਦ ਗਵਾਹ ਦੇ ਸਬੂਤ ਜਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਮੌਜੂਦ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਜਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਸ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਕੇ ਵੀ ਪੁਸ਼ਟਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਾ ਤਾਂ ਦਸਵੰਧਾ ਸਿੰਘ, ਨਾ ਭੂਰ ਸਿੰਘ, ਨਾ ਰਤਨ ਸਿੰਘ, ਨਾ ਹੀ ਸਲੋਚਨਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਗਵਾਹ ਨੂੰ, ਜੋ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਮੌਜੂਦ ਸਨ, ਨੂੰ ਜ਼ਿਰਾਹ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੱਸਣ ਲਈ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਕੋਲ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਈ ਵਕੀਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੀ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਕਹਾਣੀ, ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਸਲੈਬ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸੋਚਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਨਾ ਹੀ ਮਦਨਲਾਲ ਦਾ ਆਚਰਣ ਕਹਾਣੀ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉੱਥੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਉਮੀਦ ਕਰਨਾ ਕਿਸੇ ਹੱਦ ਤੱਕ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਹੈ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਉਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦਾ ਜੇ ਉਸ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸਿਰਫ਼ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣਾ ਸੀ। ਦੁਬਾਰਾ ਫਿਰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਸੀ, ਕੁਝ ਅਜੀਬ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ:-

"20 ਤਰੀਕ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਵਰਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਅੱਗੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਥਾਨ ਵਿੱਚ ਲੈ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚਿਆ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਇੱਕ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਕੇਂਦਰ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਮੱਧਵਰਗੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਸ ਦਿਨ ਮੈਂ ਬੈਂਜ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ। ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਇੱਥੇ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਅਬਾਦੀ ਵਿਚ ਆਪਣਾ 'ਸਮੱਗਰੀ' ਵੇਚਣ ਦਾ ਚੰਗਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ 'ਸਮੱਗਰੀ' ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਖੁਦ ਇਕ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਸੀ। ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਲਈ ਇੱਕ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ, ਜੋ ਇਸ ਸਮੇਂ ਮੁਸਲਿਮ ਇਲਾਕਿਆਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ ਦੀ ਸਲੈਬ ਮਿਲੀ, ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਮੈਂ, ਇੱਕ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਨੇੜੇ ਫਟ ਕੇ ਕਾਫੀ ਰੌਲਾ ਪਾ ਸਕਦਾ ਹਾਂ- ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਥਾਨ ਬਾਰੇ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਲਿਜਾਣ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ। ਮੈਂ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯੋਜਨਾ ਬਦਲਣ ਅਤੇ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ ਦੇ ਸਲੈਬ ਨੂੰ ਫਟਣ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ। ਮੈਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਿਤਾ ਅੱਗੇ ਆਪਣੇ ਦੁਖੀ ਦੇਸ਼-ਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸਿਹਰਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਸੌਤਿਆਗ੍ਰਹਿ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਰੂਪ ਸਮਝਿਆ ਜੇ ਉਸਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰ ਨੂੰ ਸਿਖਾਇਆ ਸੀ।"

ਇਹ ਕਥਨ ਦੋ ਨੁਕਸ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਕੁਝ ਔਖਾ ਹੈ ਕਿ ਬੈਂਜ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਕਠੋਰ ਸਿਰ ਵਾਲਾ ਕਠੋਰ ਪਰ ਸੰਜੀਦਾ ਵਪਾਰੀ ਸੀ, ਇੱਕ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਅਤੇ ਇੱਕ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ ਦੇ ਸਲੈਬ, ਜਿਸਦੀ ਕੀਮਤ ਲਗਭਗ 500 ਰੁਪਏ ਸੀ, ਨਾਲ ਵੱਖ ਹੋਣ ਲਈ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਦੂਸਰਾ, ਇਹ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਜੇ

ਮਦਨਲਾਲ ਆਪਣੇ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਸਿਰਫ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਆਪਣੀ ਜੇਬ ਵਿਚ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਰੱਖਣ ਦੀ ਮੁਸੀਬਤ ਲੈ ਲੈਂਦਾ। ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਕੋਲ ਇਹ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਸੀ। ਇੱਕ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਇੱਕ ਥੋੜਾ ਜਿਹਾ ਭਾਰੀ ਹਥਿਆਰ ਹੈ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕੁਝ ਅਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਨਹੀਂ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਨਮੂਨੇ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਉਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਨਾ ਲੈ ਜਾਂਦਾ।

20 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰੀ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬੈਜ ਵੱਲੋਂ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਹਾਣੀ ਝੂਠ ਦਾ ਪੁਲੰਦਾ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਹਾਣੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸੰਭਵ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਕੈਦੀ ਉਸ ਖਾਸ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਗਏ ਸਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਆਪਣੇ ਵਰਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਮਜ਼ੋਰ ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਕੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਆਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਲਈ ਵੱਡੀ ਭੀੜ ਇਕੱਠੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਰਤਾ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਉਹ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਾਰੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਗੋਲਾ-ਬਾਰੂਦ ਨਾਲ ਲੈਸ ਸਨ। ਬੈਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਰਿਵਾਲਵਰ ਅਤੇ ਹੈਂਡ ਗਰਨੇਡ ਨਾਲ ਲੈਸ ਸਨ ਜਦੋਂਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਸਿਰਫ ਗ੍ਰੇਨੇਡਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਸਨ। ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਮੈਦਾਨ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਗੇਟ ਕੋਲ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ ਦੀ ਸਲੈਬ ਰੱਖੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਮਾਚਿਸ ਲਗਾਉਣੀ ਸੀ। ਸਟੇਜ ਸੈਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਸੰਕੇਤ ਦੇਣਾ ਸੀ। ਸਿਗਨਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਮੈਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਧਮਾਕਾ ਹੋਇਆ। ਇਹ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ 'ਤੇ ਤੁਲੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਵੀ ਗੋਲੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਚਲਾਈ ਅਤੇ ਇਕ ਵੀ ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਸੁੱਟਿਆ? ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਹੈ, ਲਗਭਗ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਸਾਬਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਤਲਬ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕੁਝ ਵੀ ਸਧਾਰਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਝੂਠੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਘੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਮਹਾਨ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਮਰ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਲੋਕ ਕਾਤਲਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਅਤੇ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਉਹ ਦਲੀਲ ਸੀ ਜੋ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਸਰਲ ਅਤੇ ਮੰਨਣਯੋਗ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਇੱਕ ਮਿੰਟ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਇਸ ਲਈ ਫੇਲ੍ਹ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਕਿਉਂਕਿ ਕੈਦੀਆਂ ਕੋਲ ਲੋੜੀਂਦੀ ਗਿਣਤੀ ਜਾਂ ਵਿਸਫੋਟਕ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਂ ਪੀੜਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਕੈਦੀ ਹੰਗਾਮਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਇਹ ਅਸਫਲ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸੀ। ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਇਸਨੇ ਕੁਝ ਬੁਨਿਆਦੀ ਕਾਰਕਾਂ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਲਿਆ। ਤਿੰਨ ਗੰਭੀਰ ਗਲਤ ਗਣਨਾਵਾਂ ਕਾਰਨ ਪੂਰਾ ਢਾਂਚਾ ਢਹਿ ਗਿਆ। ਪਹਿਲੀ ਗਲਤ ਗਣਨਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਬੈਜ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਹਿੱਸਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਛੋਟੇ ਰਾਮ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਲਈ, ਟ੍ਰੇਲਿਸ ਦੀ ਖਿੜਕੀ ਤੋਂ ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਨੂੰ ਧੱਕਣ ਅਤੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠੇ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਲੰਘਣਾ ਸੀ। ਕੈਦੀਆਂ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨਾ ਬੈਜ ਇੱਕ ਮਾੜੀ ਚੋਣ ਸੀ। ਉਹ "ਸੁਰੱਖਿਆ ਪਹਿਲਾਂ" ਦੇ ਮਾਟੇ ਵਿੱਚ ਪੱਕਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਅਤੇ ਟ੍ਰੇਲਿਸ ਦੀ ਖਿੜਕੀ ਤੋਂ ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਸੁੱਟਣ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਉਸਨੇ ਉਹ ਕੀਤਾ ਜੇ ਉਸਨੇ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਹ ਕਮਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਫਸ ਜਾਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਇਆ ਕਿ ਸਾਰੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਾਰਾਂ ਦੇ ਭੱਜਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਬਿੱਲੇ ਨੇ ਆਪਣਾ ਮਨ ਬਣਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਚਲਾਵੇਗਾ। ਉਸਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਵਿਕਲਪ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਉਸਨੂੰ

ਉਹੀ ਕਰਨ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਕੀ ਉਹ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਤੋਂ ਫਾਇਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ? ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਖਤਰਾ ਉਸ 'ਤੇ ਪੈ ਗਿਆ। ਉਹ ਚੁੱਪਚਾਪ ਗੋਟ ਦੇ ਬਾਹਰ ਟੈਕਸੀ ਵੱਲ ਮੁੜਿਆ, ਰਿਵਾਲਵਰ ਲੈ ਲਿਆ। ਆਪਣੀ ਜੇਬ 'ਚੋਂ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਤੋਂ ਰਿਵਾਲਵਰ ਕੱਢ ਕੇ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਰਿਵਾਲਵਰ ਬੈਗ 'ਚ ਪਾ ਦਿੱਤੇ। ਉਸਨੇ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਨਾ ਸੁੱਟੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਦੇ ਦਿੰਦਾ, ਜਿਸਦਾ ਦੇਣ ਦਾ ਉਸਦਾ ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਫਿਰ ਉਹ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਪਰਤਿਆ, ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਆਪਣੀ ਜਗ੍ਹਾ ਲੈ ਲਈ ਅਤੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਉਹ ਤਿਆਰ ਹਨ, ਆਪਣੀਆਂ ਜੇਬਾਂ ਵਿੱਚ ਹੱਥ ਪਾ ਲਏ। ਆਪਣੇ ਨੇ ਸਿਗਨਲ ਦਿੱਤਾ, ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਫਿਊਜ਼ ਜਗਾਇਆ ਅਤੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਧਮਾਕੇ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣਾਈ ਦਿੱਤੀ। ਪਰ ਅੱਗੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।

ਦੂਜੀ ਗਲਤ ਗਣਨਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਸਲੈਬ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਕਦੇ 10 ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ ਇਹ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਦੋ ਸਲੈਬਾਂ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਦੋ ਸਲੈਬਾਂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਬੈਜ ਤੋਂ ਖਰੀਦੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿੱਚ ਜੋ ਦੁਪਹਿਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਈ ਸੀ, ਬੈਜ ਲਈ ਯੋਜਨਾ ਬਦਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਵਿਸਫੋਟਕਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਤਜਰਬੇ ਦੇ ਨਾਲ, ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇੱਕ ਸਲੈਬ ਹੰਗਾਮਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫੀ ਸੀ। ਸਲੈਬ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਧਮਾਕਾ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਧਮਾਕਾ ਇੰਨਾ ਉੱਚਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਹੰਗਾਮਾ ਮਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਹੰਗਾਮਾ ਉਸ ਇਮਾਰਤ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਾਰਾਂ ਨੇ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਰੱਖੀ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੰਗਾਮਾ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਨਹੀਂ ਸੁੱਟੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਜੇਕਰ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਸੁੱਟੇ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਾਰਾਂ ਦਾ ਬਚ ਨਿਕਲਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਭੀੜ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਰਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਭੱਜ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਸਨ।

ਪਰ ਇੱਕ ਹੋਰ ਗਲਤ ਗਣਨਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਗਲਤ ਗਣਨਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਰਾਦਾ ਪੀੜਤ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਸ਼ਾਂਤ ਅਤੇ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਬੈਠਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਇੱਛਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਧਮਾਕੇ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣੀ ਗਈ ਅਤੇ ਲੋਕ ਉੱਠਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੱਥ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਅਤੇ ਬੈਠਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚੁੱਪਚਾਪ ਗੱਲ ਮੰਨੀ ਅਤੇ ਧਮਾਕੇ ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਮਾਮੂਲੀ ਹੰਗਾਮਾ ਵੀ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਉਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ 'ਤੇ ਗਿਣਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਯੋਜਨਾ ਅਸਫਲ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਯੋਜਨਾ ਅਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਈ ਯੋਜਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਂ ਉਹ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਸਫਲ ਹੋਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ ਸਨ ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੂੰ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ 'ਚੋਂ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹੈਂਡ ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਲਿਆਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਿਉਂ ਸਮਝਿਆ ਜੋ ਉਸ ਦਾ ਇਸ ਨੂੰ ਵਰਤਣ ਦਾ ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ? ਕੈਦੀ ਹੁਣ ਲੋੜ ਨੂੰ ਨੇਕੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜੋ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਉਹ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ, ਆਪਣੇ, ਕਰਕਰੇ, ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਬੈਜ ਦਾ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਦਾਦਾਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਤੋਂ ਰਿਵਾਲਵਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਘਾਤਕ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ, ਜੋ ਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੇ ਕੀਤੀਆਂ। ਬੈਜ, ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਤੋਂ ਰਿਵਾਲਵਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਯਤਨ, ਕਿ 13 ਅਤੇ 14 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੀ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀਆਂ; ਕਿ 14 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ, ਬੈਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੁਆਰਾ ਆਰਡਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਮਾਨ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੂਨਾ ਤੋਂ ਬੰਬਈ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ; ਕਿ ਉਸੇ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਅਤੇ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸੇ ਰੇਲਗੱਡੀ ਰਾਹੀਂ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਵੀ ਪੂਨਾ ਤੋਂ ਬੰਬਈ ਲਈ ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਰਡਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਮਾਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ ਸਨ; ਕਿ 10 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਜਾਂ ਲਗਭਗ 10 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਮਦਨਲਾਲ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਡਾ. ਜੈਨ ਦੇ

ਘਰ ਲੈ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਤੋਂ ਇੱਕ ਸੇਠ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ; ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ 12 ਵੀਂ ਨੂੰ ਜਾਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਡਾ. ਜੈਨ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਬੈਜ ਕਈ ਬਿਆਨਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੈਦੀ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਜਾਨ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। 10 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬੈਜ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਅਤੇ ਸੁਹਰਾਵਰਦੀ ਨੂੰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਬੰਬਈ ਦਾ ਸਮਾਨ ਖਤਮ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਕੰਮ ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ; 14 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਕੋਲ ਸੜਕ 'ਤੇ ਬੈਜ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਚੰਗਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਹ ਆਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮਾਨ ਰੱਖਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। 15 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ, ਆਪਣੇ ਨੇ ਬੈਜ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤਾਤਿਆਰਾਓ ਸਾਵਰਕਰ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਗਾਂਧੀ ਜੀ, ਪੰਡਿਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਅਤੇ ਮਿਸਟਰ ਸੁਹਰਾਵਰਦੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕੰਮ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਹੈ। 17 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ, ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੋਕ ਐਟੱਪਾ ਕੋਟੀਅਨ ਦੀ ਟੈਕਸੀ ਵਿੱਚ ਸਨ, ਆਪਣੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤਾਤਿਆ ਰਾਓ ਸਾਵਰਕਰ ਨੇ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਦੇ 100 ਸਾਲ ਪੂਰੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਪੂਰਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। 20 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ, ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ ਬੈਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਲੈ ਕੇ ਗਏ ਸਨ, ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਹੁਣ ਤੱਕ ਜੇਕਰ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਤਾਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇੱਕ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਸੇ ਦਿਨ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੇ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਬੈਜ ਨੂੰ ਕਿਹਾ:-

"ਇਹ ਸਾਡੀ ਆਖਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ। ਕੰਮ ਪੂਰਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦਿਓ ਕਿ ਸਭ ਕੁਝ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।"

ਫੇਰ ਜ਼ਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਕੈਦੀ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਕਰਕਰੇ ਬੈਜ ਨੂੰ ਸਾਲ 1947 ਦੇ ਮੱਧ ਤੋਂ ਜਾਣਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਪੱਤਰ ਵਿਹਾਰ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੋਵੇਂ ਬੈਜ ਤੋਂ ਸਮਾਨ ਖਰੀਦਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਗਸਤ ਤੋਂ ਦਸੰਬਰ, 1947 ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ 3,000 ਰੁਪਏ ਜਾਂ 4,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦਾ ਸਮਾਨ ਖਰੀਦਿਆ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ। ਬੈਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸਦੇ ਕੁਝ ਦੋਸਤ 9 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਪੂਨਾ ਵਿਖੇ ਸਮਾਨ ਦੇਖਣ ਲਈ ਆਉਣਗੇ ਅਤੇ ਸਮਾਨ ਦੇਖਣ ਆਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਸਨ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਬੈਜ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਜੋਂ ਵੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਇੱਕੋ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਸਬੰਧ ਹੈ। ਦਾਦਾ ਮਹਾਰਾਜ (ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 69) ਨੇ ਸਹੁੰ ਖਾਧੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ 1947 ਵਿੱਚ ਪੰਚਰਪੁਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਨੇ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਉਸ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋ ਰਿਵਾਲਵਰ ਦੇਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪੰਚਰਪੁਰ ਤੋਂ ਪੂਨਾ ਤੱਕ ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵੈਗਨ ਵਿੱਚ ਸਫਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦਾ ਸਬੰਧ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਰੋਜ਼ਾਨਾ 'ਅਗਰਾਨੀ' ਦਾ ਸੰਪਾਦਕ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਹੈ। ਉਹ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਹਨ। ਉਹ 30 ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਮਨੇ ਹੋਏ ਨਾਵਾਂ ਹੇਠ ਇਕੱਠੇ ਘੁੰਮਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਦੀ ਦੋਸਤੀ ਇੱਕ ਮੰਨੀ-ਪ੍ਰਮਾਣੀ ਹਕੀਕਤ ਹੈ, ਦੋਵੇਂ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, 12 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਜਾਂ ਲਗਭਗ, ਦੋਵੇਂ ਡਾ: ਜੈਨ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਬੰਬਈ ਵਿੱਚ ਸਨ। ਦੋਵੇਂ 15 ਤਰੀਕ ਦੀ ਸਵੇਰ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਘਰ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਦੋਵੇਂ 15 ਤਰੀਕ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਇੱਕੋ ਡੱਬੇ ਵਿੱਚ ਸਫਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ 17 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਉਸੇ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਗਏ। ਉਹ 20 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਸੇ ਦਿਨ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਇਕੱਠੇ ਸਨ।

ਬੈਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਦੇ ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਨੌਕਰ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸ਼ੰਕਰ 1946 ਵਿੱਚ ਬੈਜ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਉਸ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ।

ਨਾ ਹੀ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਗੋਪਾਲ ਨੱਥੂਰਾਮ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਹੈ।

ਨੱਥੂ ਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੁਆਰਾ ਬੈਂਜ ਨੂੰ ਕੁਝ ਰਕਮਾਂ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਜਾਵੇ। 14 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਫੰਡਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬੈਂਜ ਨੂੰ 50 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਡਾਇਰੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਢੁਕਵੀਂ ਐਂਟਰੀ ਕੀਤੀ। 15 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨੇ ਬੈਂਜ ਨੂੰ 250 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਅਦਾ ਕੀਤੀ, ਜੋ ਕਿ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਤੱਕ ਦੇ ਸਫ਼ਰ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਖਰਚਿਆਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਆਪਣੇ, ਕਰਕਰੇ, ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਬੈਂਜ ਦੇ ਇਕੱਠ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ 17 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ, ਨੱਥੂਰਾਮ, ਆਪਣੇ, ਬੈਂਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਨੇ ਉੱਦਮ ਲਈ ਫੰਡ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਇੱਕ ਥਾਂ ਤੋਂ ਕਾਰ ਰਾਹੀਂ ਯਾਤਰਾ ਕੀਤੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਉਹ ਉਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਜਿਸ ਲਈ ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ।

ਇਕ ਹੋਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਬਿਤੀ ਜੋ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕਤਲ ਲਈ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਡਾ: ਪਰਚੂਰੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਾਰੇ ਕੈਦੀ 17 ਅਤੇ 19 ਜਨਵਰੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ। ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਇਸ ਲਈ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਦੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਬੈਚਾਂ ਵਿੱਚ ਯਾਤਰਾ ਕੀਤੀ। ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ 15 ਤਰੀਕ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਰੇਲਗੱਡੀ ਰਾਹੀਂ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ ਅਤੇ 17 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚੇ; ਉਹ ਸ਼ਰੀਫ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਰੁਕੇ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ 17 ਤਰੀਕ ਦੀ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ ਅਤੇ ਉਸੇ ਦਿਨ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਦੇ ਇੱਕ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਬੈਂਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ 18 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਰੇਲਗੱਡੀ ਰਾਹੀਂ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ ਅਤੇ ਲਗਭਗ 9-30 ਜਾਂ 9 ਵਜੇ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚੇ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ. ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਗਏ ਅਤੇ 19 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਰਾਤ ਉਸੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਬਿਤਾਈ। ਇਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਗੋਪਾਲ ਕਿਰਕੀ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਕਦੋਂ ਰਵਾਨਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਾਂ ਉਹ ਰੇਲ, ਸੜਕ ਜਾਂ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਉਥੇ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ ਉਹ 19 ਅਤੇ 20 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਸਨ।

ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਇਹ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਲਗਭਗ ਸਾਰੇ ਕੈਦੀ, ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਛੁਪਾਉਣ ਲਈ ਬੇਚੈਨ ਸਨ। ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਲਗਭਗ 12-30 ਵਜੇ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚੇ। 17 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ, ਅਤੇ ਸਿੱਧੇ ਸ਼ਰੀਫ ਹੋਟਲ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ। ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ ਬੀ.ਐਮ. ਬਿਆਸ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਉੱਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ। ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਹੀ ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਸਦੇ ਪਤਾ ਲੱਗਣ ਦਾ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਜਾਂ ਕੋਈ ਖਤਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਆਮ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਮਦਨ ਲਾਲ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਪ੍ਰਾਂਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਾਂਝਾ ਨਾਮ ਹੈ। ਉਸਨੇ "ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪਤਾ" ਦੇ ਕਾਲਮ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਸਹੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ, ਉਸਨੇ ਸਿਰਫ "ਭੁਲੇਸ਼ਵਰ ਫਰੀਵਾਲਾ" (ਭੁਲੇਸ਼ਵਰ ਦਾ ਇੱਕ ਹੌਲਦਾਰ) ਲਿਖਿਆ ਸੀ। ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਭੁਲੇਸ਼ਵਰ ਵਿੱਚ ਕਦੇ ਵੀ ਹਾਕਰ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਹੋਟਲ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪਤਾ ਗਲਤ ਅਤੇ ਗੁੰਮਰਾਹਕੁੰਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। 'ਭੁਲੇਸ਼ ਯੁੱਧ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਇਤਫਾਕ ਨਾਲ ਬੈਂਜ ਅਤੇ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ 15 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਭੁਲੇਸ਼ਵਰ ਵਿਖੇ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਘਰ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਅੰਗਚੇਕਰ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 5 ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ 19 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਉਸਨੇ ਕਰਕਰੇ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਸਦਾ ਬੰਬਈ ਵਿੱਚ ਸਥਾਈ ਪਤਾ ਕੀ ਹੈ। ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਆਪਣਾ ਪਤਾ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦੁਬਾਰਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਨੱਥੂਰਾਮ

ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੇ 17 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਇਕੱਠੇ ਸਫ਼ਰ ਕੀਤਾ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਡੀ.ਐਨ. ਕਰਮਰਕਰ ਅਤੇ ਐਸ. ਮਰਾਠੇ ਦੇ ਮਨੋ ਜਾਂਚੇ ਨਾਵਾਂ ਹੇਠ ਯਾਤਰਾ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਦੇ ਇੱਕ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਐਸ ਦੇਸ਼ਪਾਂਡੇ ਅਤੇ ਐਨ. ਦੇਸ਼ਪਾਂਡੇ ਦੇ ਨਾਮ ਹੇਠ ਹੋਟਲ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਚਿੱਟਾਂ ਇਹਨਾਂ ਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦੌਰੇ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ 'ਤੇ ਹੋਟਲ ਦੁਆਰਾ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਬਿੱਲ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਉਹ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਨਾਮਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, - ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ 17. ਦੁਬਾਰਾ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ 23 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਪਹੁੰਚੇ। ਜਨਵਰੀ, ਅਤੇ ਆਰੀਆ ਪਬਿਕ ਆਸ਼ਰਮ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਬੁੱਕ ਕੀਤੀ। ਆਪਣੇ ਨੇ ਡੀ. ਨਰਾਇਣ ਦੇ ਨਾਮ ਹੇਠ ਦੋ ਬਿਸਤਰਿਆਂ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਕਮਰਾ ਮੰਗਿਆ - ਵਿਡੀਓ ਐਕਸੀਬਿਟਸ ਪੀ. 109 ਅਤੇ 110। ਇੱਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪਤਾ ਪੂਨਾ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਵਿੱਚ ਪੂਨਾ ਰਬੀਵਾਰ ਪੇਠ ਸੀ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਦਾ ਸਹੀ ਪਤਾ ਸੰਪਾਦਕ, ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ, ਸ਼ਨਿਵਾਰ ਪੇਠ' ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦਾ 'ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਐਚ.ਆਰ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਲਿਮਿਟਡ, 22, ਬੁਧਵਾਰ ਪੇਠ ਪੂਨਾ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦਾ ਆਰੀਆ ਪਬਿਕ ਆਸ਼ਰਮ ਅਤੇ ਏਲਫਿੰਸਟਨ ਹੋਟਲ ਅਨੇਕਸੀ ਵਿਖੇ ਰੁਝੇਵੇਂ ਵਾਲਾ ਕਮਰਾ ਨੰਬਰ 6 ਤੋਂ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਬੰਬਈ। ਮੈਨੇਜਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਐਨ ਵਿਨਾਇਕਰਾਓ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਦੋਸਤ ਸਨ। 29 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਐਨ. ਵਿਨਾਇਕਰਾਓ ਦੇ ਨਾਮ ਹੇਠ ਆਪਣੇ ਲਈ ਇੱਕ ਰਿਟਾਇਰਿੰਗ ਰੂਮ ਰਾਖਵਾਂ ਕੀਤਾ।

ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਡਾ: ਪਰਚੂਰੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਾਰੇ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵੀ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਸਾਬਤ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਕੈਦੀ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਬੈਚਾਂ ਵਿਚ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਲਈ ਛੱਡ ਗਏ ਸਨ, ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਇਕ ਬੈਚ ਵਿਚ, ਆਪਣੇ, ਬੈਜ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਦੂਜੇ ਬੈਚ ਵਿਚ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਸਾਰੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਛੇ ਅਰਥਾਤ ਕਰਕਰੇ, ਮਦਨਲਾਲ, ਆਪਣੇ, ਬੈਜ, ਗੋਪਾਲ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ 20 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰੇਲਿਸ ਵਿੱਡੋ ਵਾਲੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਬੈਜ ਲਈ ਦਾਖਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ-ਸਲੈਬ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਇਕ ਜਿੰਦਾ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਨਾਲ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਜੋ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਉਸ ਤੋਂ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਕੈਦੀਆਂ (ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ) ਨੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਜਾਨ ਲੈਣ ਲਈ ਇਕ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸਬੂਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਲਈ ਬੈਜ ਦੇ ਨਾਲ ਆਰਡਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ; ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਬੈਜ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਲੇਖਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ; ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬੈਜ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਕਮਾਂ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ; ਕਿ ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਗਏ ਅਤੇ ਮਨੋ-ਪ੍ਰਮਨੋ ਨਾਵਾਂ ਹੇਠ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਠਹਿਰੇ; ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਾਨਫਰੰਸ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਕਿ ਉਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ 20 ਤਰੀਕ ਦੀ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਗਏ ਸਨ; ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਯੋਜਨਾ ਅਸਫਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਤੁਰੰਤ ਹੋਟਲ ਛੱਡ ਕੇ ਕਾਨਪੁਰ ਰਾਹੀਂ ਬੰਬਈ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਬੰਬਈ ਵਿੱਚ ਉਹ ਮਨੋ-ਪ੍ਰਮਨੋ ਨਾਵਾਂ ਹੇਠ ਰਹੇ। 27 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ, ਉਹ ਮੁੜ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਬੰਬਈ ਛੱਡ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਆ ਗਏ ਜਿੱਥੋਂ ਉਹ ਗਵਾਲੀਅਰ ਚਲੇ ਗਏ; ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗਵਾਲੀਅਰ ਤੋਂ ਪਿਸਤੌਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਦੇ ਮੌਕੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਲੈਣ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਹ 30 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ 'ਤੇ ਤਿੰਨ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੀ ਹੋਂਦ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਉਹ 30 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਮੰਦਭਾਗੀ ਘਟਨਾ ਲਈ ਸਾਰਾ ਦੋਸ਼ ਕਬੂਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਕੱਲਾ ਹੈ ਅਤੇ

ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਉਹ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਸੀ ਪਰ 20 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਨੇ ਗੁਪਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਮੁਸਲਿਮ ਪੱਖੀ ਨੀਤੀ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਤਰੀਕਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਉਸਦਾ ਮਨ ਬਣ ਗਿਆ, ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਆਇਆ, ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਲਈ ਇੱਕ ਕਮਰਾ ਬੁੱਕ ਕਰ ਲਿਆ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿਚ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਜਾਂਚ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹਾਂ ਕਿ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚੀ ਗਈ ਸੀ। ਜੇ ਇਹ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੋਵੇਂ ਇਸ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਨ।

ਮੇਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਰਕਰੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸਬੂਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 9 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਬੈਂਜ ਦੀ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਕੁਝ ਸਮਾਨ ਦੇਖਿਆ; ਕਿ 10 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਜਾਂ ਲਗਭਗ 10 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਮਦਨਲਾਲ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਡਾ. ਜਗਦੀਸ਼ ਚੰਦਰ ਦੇ ਘਰ ਲੈ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਤੋਂ ਇੱਕ ਸੇਠ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ; ਕਿ 15 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਕਰਕਰੇ ਨੱਥੂਰਾਮ, ਆਪਣੇ ਦੇ ਨਾਲ ਸਨ। ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਬੈਂਜ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਘਰ ਗਏ ਅਤੇ ਬੈਂਜ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਕੁਝ ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਕਤ ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਵਾਲਾ ਬੈਂਗ ਦਿੱਲੀ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ; ਕਿ ਉਸੇ ਦਿਨ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਨਾਈਟ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ; ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਅੰਗਚੇਕਰ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦਾ ਵਰਕਰ ਹੈ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਦੁਪਹਿਰ 12-30 ਵਜੇ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚਿਆ। 17 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਕਰਕਰੇ, ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਅੰਗਚੇਕਰ ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਕ ਦੇ ਸ਼ਰੀਫ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਠਹਿਰੇ ਜਿੱਥੇ ਕਰਕਰੇ ਬੀ.ਐਮ. ਬਿਆਸ ਦੇ ਨਾਮ ਹੇਠ ਠਹਿਰੇ ਸਨ; ਕਿ 18 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਅੰਗਚੇਕਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਲਾਸ਼ ਦੀ ਉਮੀਦ ਸੀ; ਕਿ ਗੋਪਾਲ 19 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਸ਼ਰੀਫ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਨੇ 19 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਅੰਗਚੇਕਰ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਉਸੇ ਦਿਨ ਹੋਟਲ ਛੱਡ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਰਾਤ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਨਿਵਾਸ ਵਿਚ ਬਿਤਾਉਣਗੇ ਅਤੇ ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਜਲੰਡਰ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ; ਕਿ ਕਰਕਰੇ 17 ਅਤੇ 20 ਜਨਵਰੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਗਏ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਇਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਮਿਲੇ ਅਤੇ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਚਾਹ ਅਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਤੀ ਗਈ; ਕਿ 20 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਭਵਨ ਦਾ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ, ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਵਾਲਾ ਬੈਂਗ ਜੋ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਗੋਪਾਲ ਨੂੰ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਸੌਂਪਿਆ; ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਸਨ ਅਤੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ 'ਤੇ ਸੁੱਟੇ ਜਾਣ ਲਈ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਕਿ 20 ਤਰੀਕ ਦੀ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਲਗਭਗ 5 ਵਜੇ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਪਹੁੰਚੇ; ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਟ੍ਰੇਲਿਸ ਵਿੰਡੋ ਵਾਲੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ; ਕਿ 25 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਉਹ ਥਾਣਾ ਵਿਖੇ ਸ੍ਰੀ ਜੀ.ਐਮ. ਜੋਸ਼ੀ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ, ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ; ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ 29 ਅਤੇ 30 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਉਸਨੂੰ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੇ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਇੱਕ ਰਿਟਾਇਰਿੰਗ ਰੂਮ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸ੍ਰੀ ਡਾਂਗੇ, ਜੋ ਕਰਕਰੇ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ, ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਮੁਵੱਕਿਲ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ, ਸ੍ਰੀ ਸਾਵਰਕਰ ਵਾਂਗ, ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਕੰਮ ਨਾਲ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਹ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੇ ਮੁਵੱਕਿਲ ਨੇ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਕੋਈ ਜੁਰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਉਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੇਸ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਉਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦਾ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਡਾਂਗੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਹੁਣ ਤੱਕ

ਕਰਕਰੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੁਝ ਹੀ ਗਵਾਹ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਹਨ। ਸਬੰਧਤ. ਇਹ ਗਵਾਹ ਹਨ ਨੈਨ ਸਿੰਘ ਪੀ ਡਬਲਯੂ 8 ਅਤੇ ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਮ ਪੀ ਡਬਲਯੂ 11 ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ 17 ਅਤੇ 18 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਵੇਖਿਆ ਸੀ, ਪੀ ਡਬਲਯੂ 16 ਛੋਟੂ ਰਾਮ ਅਤੇ ਪੀ ਡਬਲਯੂ 17 ਭੂਰ ਸਿੰਘ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸਨੂੰ 20 ਅਤੇ 26 ਨੂੰ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਵਿੱਚ ਵੇਖਿਆ ਸੀ। ਸੁੰਦਰੀ ਲਾਲ, ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 27, ਹਰੀ ਕਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 26, ਜੰਨੂ ਨੇ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ 29 ਅਤੇ 30 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਵੇਖਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਨ। ਉਹ ਕੇਸ ਜੋ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਮੁਵੱਕਿਲ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦਿੱਲੀ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਨੈਤਿਕ ਸਮਰਥਨ ਦੇਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਸਨ। ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਮੰਚਨ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਸੀ ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਜਾਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਮੁਸਲਿਮ ਪੱਖੀ ਨੀਤੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਰਗਰਮ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਉਹ 20 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਜਨਬੀ ਸੀ ਅਤੇ ਗਲੀਆਂ ਦੇ ਉਲਝਣ ਅਤੇ ਹੈਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜਾਲ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਰਸਤਾ ਗੁਆ ਬੈਠਾ ਸੀ ਜਿਸ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ ਹੈ ਕਿ ਕਰਕਰੇ 20 ਤਰੀਕ ਦੀ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ 'ਚ ਮੌਜੂਦ ਸਨ ਪਰ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ 29 ਅਤੇ 30 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਮੌਜੂਦ ਸਨ, ਉਹ ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਨਹੀਂ ਗਏ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਕੇਸ ਵਿਚ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਦੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹਾਂ ਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ, ਆਪਟੇ, ਕਰਕਰੇ, ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਬੈਜ ਨੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਜਾਨ ਲੈਣ ਲਈ ਇਕ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਵੱਲ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਸਬੂਤ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਉਹ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਰਕਰੇ, ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ 9 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਪੂਨਾ ਵਿਖੇ ਬੈਜ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਵਿਚ ਸਾਮਾਨ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਨੱਥੂਰਾਮ, ਆਪਟੇ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨਾਲ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਘਰ ਗਏ ਸਨ, ਜਿੱਥੇ ਬੈਜ ਲਿਆਏ ਸਨ। ਦਿੱਲੀ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਸਾਮਾਨ, ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਸਾਮਾਨ ਵਾਲਾ ਬੈਗ ਲਿਆ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ। ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸ਼ਰੀਫ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਠਹਿਰਿਆ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਮਰਾ ਅੰਗਚੇਕਰ ਦੁਆਰਾ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਵਾਲ ਜੋ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਤਹਿਤ ਉਥੇ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਕੀ ਉਹ ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦੇਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਉਥੇ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਕਥਿਤ ਦੋਸ਼ ਹੈ।

ਮੈਂ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪੈਰੇ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਅੰਗਚੇਕਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਉੱਚ ਸੁਤੰਤਰ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਗਵਾਹ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਗਵਾਹ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਨੀਵਾਰ, 17 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚਣ 'ਤੇ, ਉਹ ਸ਼ਰੀਫ ਹੋਟਲ ਗਏ ਜਿੱਥੇ ਕਰਕਰੇ, ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਗਵਾਹ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਇੱਕ ਕਮਰਾ ਬੁੱਕ ਕਰਵਾਇਆ, ਕਰਕਰੇ। ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਬੀ.ਐਮ. ਪੱਖਪਾਤ। ਦੇ ਘੱਟੋ ਬਾਅਦ ਕਰਕਰੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਹੋਟਲ ਤੋਂ ਚਲੇ ਗਏ ਕਿ ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਭਵਨ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਗਵਾਹ ਜੋ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਗਏ ਸਨ, ਕੋਲ ਗਏ ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਕ ਜਿੱਥੇ ਮਦਨਲਾਲ ਚਾਚੇ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਰਾਤ ਲਈ ਹੋਟਲ ਪਰਤਿਆ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਪਰ ਉਹ ਐਤਵਾਰ ਸਵੇਰੇ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੇ ਅੰਗਚੇਕਰ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵੱਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਗਵਾਹ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਗਏ

ਐਤਵਾਰ ਦੀ ਸਵੇਰ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਮਦਨਲਾਲ ਦੀ ਸੰਭਾਵੀ ਲਾੜੀ ਦੇ ਘਰ ਸਮੇਤ। ਉਹ ਇੱਕ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਵੀ ਗਏ ਸਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੀਡਿਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਜੈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਰਾਇਣ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਕਰਕਰੇ 18 ਜਨਵਰੀ, ਐਤਵਾਰ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੁੱਤਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰ ਸੀ।

ਸਾਰਾ ਦਿਨ, ਜਦੋਂ ਗਵਾਹ ਰਾਤ ਲਈ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰ ਸੀ ਅਤੇ ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਜਦੋਂ ਗਵਾਹ ਨੇ ਆਪਣਾ ਬਿਸਤਰ ਛੱਡਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰ ਸੀ। ਉਹ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਗਵਾਹ ਆਪਣੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿੱਚ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੁਝ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਗਵਾਹ ਹੋਟਲ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਸੀ ਤਬਾਦਲਾ ਬਿਊਰੋ ਦੁਪਹਿਰ 3 ਵਜੇ 19 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਉਸਨੇ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਕਮਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਅਜਨਬੀ (ਗੋਪਾਲ) ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਦੇਖਿਆ। ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਹੋਟਲ ਛੱਡ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿੱਚ ਰਾਤ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਨਿਵਾਸ ਵਿੱਚ ਬਿਤਾਉਣ ਅਤੇ ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਜਲੰਡਰ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਵਿੱਚ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਦਾ ਪਤਾ ਪੁੱਛਿਆ ਪਰ ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਉਸਦਾ ਪਤਾ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਹੋਟਲ ਦੇ ਬਿੱਲ ਦਾ ਆਪਣਾ ਹਿੱਸਾ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ 5 ਵਜੇ ਹੋਟਲ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਦੋ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਉਹ ਕੱਪੜੇ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਟਲ ਛੱਡ ਗਏ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਧੋਣ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਸਨ।

ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਾਫ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦੇਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਆਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਕਰਕਰੇ ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਲੀ ਆਏ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਕਰਦੇ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਵੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਲਈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਸ਼ਨੀਵਾਰ, 17 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਲਗਭਗ 4 ਵਜੇ ਹੋਟਲ ਛੱਡ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਦੁਪਹਿਰ ਅਤੇ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਵੀ ਦੂਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਮਦਨ ਲਾਲ ਦੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਚਾਚੇ ਦੇ ਘਰ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਜਾਣ ਦਾ ਆਪਣਾ ਇਰਾਦਾ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ 18 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਐਤਵਾਰ ਦੇ ਪੂਰੇ ਦਿਨ ਦੌਰਾਨ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਅੰਗਚੇਕਰ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸੰਭਾਵੀ ਲਾੜੀ ਦੇ ਘਰ ਸਮੇਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਕਰਕਰੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਹੋਟਲ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਆਏ ਅਤੇ ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਤੱਕ ਹੋਟਲ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਆਏ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਾਜ਼ਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ 17 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਡਰਿੰਕ ਅਤੇ 18 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਉਕਤ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਦੋ ਡਰਿੰਕਸ ਪਰੋਸੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਸਬੂਤ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ 18 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਰਾਤ ਉਕਤ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਬਿਤਾਈ ਸੀ।

ਆਓ ਹੁਣ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਸੱਚ ਜਾਂ ਝੂਠ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੀਏ ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ 19 ਤਰੀਕ ਦੀ ਰਾਤ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਨਿਵਾਸ ਵਿੱਚ ਬਿਤਾ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿੱਚ ਜਲੰਦੂਰ ਵੱਲ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਸ਼ਾਮ 7 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸ਼ਰੀਫ ਹੋਟਲ ਤੋਂ ਚਲੇ ਗਏ। 19 ਨੂੰ ਉਹ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਨਿਵਾਸ ਗਏ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਬੈਂਜ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਬੈਂਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਆਏ ਤਾਂ ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਭਵਨ ਵਿੱਚ ਸਨ। ਬੈਂਜ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ, ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਭਵਨ ਆਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਬੈਂਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਸਕੇ ਸਨ। ਨੱਥੂਰਾਮ, ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਭਵਨ ਵਿਖੇ ਬੁਲਾਉਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕਰਕੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਨੇ ਬੈਂਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਦੇ ਨਾਲ ਮਹਾਸਭਾ

ਭਵਨ ਵਿੱਚ 19 ਤਰੀਕ ਦੀ ਰਾਤ ਬਿਤਾਈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ ਜੁਲੰਦੂਰ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ ਸਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇਹ ਸਿੱਧ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ 20 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਜਿਸ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਸ਼ਾਮ 5 ਵਜੇ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਵਿੱਚ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ ਦੀ ਸਲੈਬ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਾਈ ਅਤੇ ਤੁਰੰਤ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ 'ਚੋਂ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹੈਂਡ ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਬਰਾਮਦ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅੰਗਚੇਕਰ ਦੇ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਜੋ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਕੇਸ ਦੇ ਦੂਜੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਆਪਣੀ ਦਿੱਲੀ ਫੇਰੀ ਦਾ ਅਸਲ ਉਦੇਸ਼ ਅੰਗਚੇਕਰ ਤੋਂ ਛੁਪਾਉਣ ਲਈ ਬੇਚੈਨ ਸਨ। ਨਾ ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮਦਨਲਾਲ ਦਾ 19 ਤਰੀਕ ਦੀ ਰਾਤ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਨਿਵਾਸ ਵਿੱਚ ਬਿਤਾਉਣ ਜਾਂ ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਜੁਲੰਦੂਰ ਜਾਣ ਦਾ ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਸੀ।

ਅੰਗਚੇਕਰ ਦਾ ਸਬੂਤ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ-

(a) ਕਿ ਕਰਕਰੇ, ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਅੰਗਚੇਕਰ ਨੇ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਤੱਕ ਇੱਕੋ ਡੱਬੇ ਵਿੱਚ ਸਫ਼ਰ ਕੀਤਾ; (ਬੀ) ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਰੀਫ ਹੋਟਲ ਦੇ ਇੱਕੋ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਸੀ; (c) ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਦੋ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਹੋਟਲ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਮਹਾਸਭਾ ਭਵਨ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ; (d) ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਡ੍ਰਿੰਕ ਨਾਲ ਪਰੋਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ; (e) ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਅੰਗਚੇਕਰ ਇਕੱਠੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਗਏ ਸਨ; (f) ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਨੇ 18 ਤਰੀਕ ਦੀ ਰਾਤ ਸ਼ਰੀਫ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਬਿਤਾਈ ਜਾਂ ਜੇ ਉਸ ਨੇ ਉਕਤ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਰਾਤ ਬਿਤਾਈ ਤਾਂ ਉਹ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਨਾਲ ਆਇਆ ਸੀ; (g) ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਨੇ 18 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਦੋਸਤ ਨੂੰ ਲੈਣ ਲਈ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵੱਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ; (h) ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਅੰਗਚੇਕਰ ਨੇ ਦੁਲਹਨ ਦੇ ਘਰ ਸਮੇਤ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਕਈ ਥਾਵਾਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ; (i) ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਅੰਗਚੇਕਰ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੰਡਿਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਜੈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਰਾਇਣ ਦੁਆਰਾ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ; (j) ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਦੋ ਡਰਿੰਕਸ ਪਰੋਸੇ ਗਏ ਸਨ; (k) ਕਿ ਕਰਕਰੇ 18 ਤਰੀਕ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸ਼ਰੀਫ ਹੋਟਲ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਆਏ; (1) ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਇੱਕ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਝੂਠਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ 19 ਤਾਰੀਖ ਦੀ ਰਾਤ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਨਿਵਾਸ ਵਿੱਚ ਬਿਤਾ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਜੁਲੰਦੂਰ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ; (m) ਹਾਲਾਂਕਿ ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਲੀ ਆਇਆ ਸੀ, ਉਸਨੇ ਉਕਤ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ (n) 17 ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਅਤੇ 19 ਤਰੀਕ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਖਤਮ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਸੀ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰੁੱਝਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨਿਤ ਵਿਆਹ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਰੋਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਦੇ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚਣ ਦੇ ਮਿੰਟ ਤੋਂ ਹੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਤਿੰਨ ਗਵਾਹ ਇਹ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆਏ ਹਨ ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ 17 ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ 20 ਜਨਵਰੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 11 ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਮ ਨੇ 17 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਡਰਿੰਕ ਅਤੇ 20 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਹੋਰ ਪੀਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦਿੱਤੀ। ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 8 ਨੈਨ ਸਿੰਘ ਨੇ 20 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਚਾਹ ਪਰੋਸ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕਮਰੇ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਵਾਧੂ ਚਾਹਾਂ ਦਾ ਬਿੱਲ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

20 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਵਿੱਚ ਕਰਕਰੇ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 16 ਛੋਟੂ ਰਾਮ ਘਟਨਾ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਭੂਰ ਸਿੰਘ ਕਮਰੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤਖਤਪੋਸ਼ 'ਤੇ ਟ੍ਰੇਲਿਸ ਦੀ ਖਿੜਕੀ ਰਾਹੀਂ ਬੈਠਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਸੁੱਟਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਰੱਖੀ ਸੀ। ਉਹ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਕਾਰ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਸਰਕੂਲਰ ਸਪੇਸ ਵਿੱਚ ਚਲੀ ਗਈ ਅਤੇ ਚਾਰ ਯਾਤਰੀ ਉੱਥੋਂ ਉਤਰ ਗਏ। ਉਹ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਦੇ ਗੇਟ ਕੋਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ (ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਕਰਕਰੇ ਵਜੋਂ ਪਛਾਣਿਆ)

ਗਵਾਹ ਕੋਲ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਖਿੜਕੀ ਦੇ ਟ੍ਰੇਲਿਸ ਦੇ ਕੰਮ ਰਾਹੀਂ ਫੋਟੋ ਖਿੱਚਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮੰਗੀ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਪਿੱਠ ਤੋਂ ਫੋਟੋ ਖਿੱਚਣ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲਾਭਦਾਇਕ ਉਦੇਸ਼ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਥੋੜੀ ਜਿਹੀ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੇ ਠੁਕਰਾ ਦਿੱਤਾ। ਕੁਝ ਮਿੰਟਾਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਧਮਾਕਾ ਹੋਇਆ।

ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਕਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਫੋਟੋ ਖਿੱਚਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮੰਗੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਕਰਕਰੇ ਕੋਲ ਬੈਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਛੋਟੂ ਰਾਮ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਸੀ ਉਹ ਕਾਰ ਤੋਂ ਉਤਰ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਤਰਾਜ਼ਾ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰਕਰੇ ਕਾਰ ਰਾਹੀਂ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਨਹੀਂ ਆਏ। ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫੋਟੋ ਖਿੱਚਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮੰਗਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਖਾਕੀ ਬੈਗ ਚੁੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਖਾਕੀ ਬੈਗਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਬੈਗ ਬੈਜ ਦਾ ਸੀ ਜੋ ਉਹ ਪੂਨਾ ਤੋਂ ਬੰਬਈ ਲਿਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬੈਗ 19 ਜਾਂ 20 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਬੈਜ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ 20 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਉਹ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ। ਬੰਬ ਦੇ ਵਿਸਫੋਟ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੈਜ ਟੈਕਸੀ ਵਿੱਚ ਗਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਰਿਵਾਲਵਰ ਅਤੇ ਰਿਵਾਲਵਰ ਜੋ ਸ਼ੰਕਰ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਦੋਵੇਂ ਇਸ ਬੈਗ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਿੱਤੇ। ਦੂਜਾ ਬੈਗ ਗੋਪਾਲ ਗੋਡਸੇ ਦਾ ਸੀ। ਗੋਪਾਲ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਬੈਗ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਲਮਾਰੀ ਵਿੱਚ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਰਕਰੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਬੈਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਛੋਟੂ ਰਾਮ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਕੋਲ ਬੈਗ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਕਰਕਰੇ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਛੋਟੂ ਰਾਮ ਦੇ ਸਬੂਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਝੂਠੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇਸਤਰਾਜ਼ਾ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਬੈਗ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਸੀ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਦੂਸਰੀ ਆਲੋਚਨਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਛੋਟੂ ਰਾਮ ਅਤੇ ਮੀਤ ਸਲੋਚਨਾ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿੱਚ ਮਤਭੇਦ ਹੈ। ਮੀਤ ਸਲੋਚਨਾ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ "ਕਾਰ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਦੀ ਛੋਟੂ ਰਾਮ ਨਾਲ ਗੱਲ ਹੋਈ ਸੀ" ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕੁਆਰਟਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 14 ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਚਾਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਨੱਥੂਰਾਮ, ਆਪਟੇ, ਗੋਪਾਲ ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਸਨ। ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਸਨ। ਜੇ ਕਰਕਰੇ ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਜੇ ਛੋਟੂ ਰਾਮ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਕਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਉਤਰਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਰਕਰੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਤੀਸਰਾ, ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਛੋਟੂ ਰਾਮ 28 ਫਰਵਰੀ 1948 ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਪਰੇਡ ਦੌਰਾਨ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਲਿਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਸ ਦਿਨ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਵਿੱਚ ਬੰਬ ਧਮਾਕਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਸ ਦਿਨ ਆਪਟੇ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਸਮੇਤ ਚਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਆਏ ਸਨ। ਸ਼ਾਮ 4-30 ਜਾਂ 5 ਵਜੇ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ। ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੁਆਰਟਰ ਤੋਂ ਮਹਾਤਮਾ ਜੀ ਦੀ ਫੋਟੋ ਲੈਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। 1 ਜੁਲਾਈ, 1948 ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਫੋਟੋ ਖਿੱਚਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮੰਗੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੇ ਰਿਸ਼ਵਤ ਵਜੋਂ 5 ਜਾਂ 10 ਰੁਪਏ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਛੋਟੂ ਰਾਮ 28 ਫਰਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਇਹ ਪੱਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਕਿ 1 ਜੁਲਾਈ, 1948 ਤੱਕ ਉਸ ਦੀ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਵਿੱਚ ਇੰਨੀ ਸੁਧਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ

ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਭਰੋਸੇ ਨਾਲ ਇਹ ਦੱਸਣ ਦੇ ਯੋਗ ਸੀ ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਹੀ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਚੌਥਾ, ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਛੋਟੂ ਰਾਮ ਦੀ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੀ ਅਤੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਕਹੀਆਂ ਗਈਆਂ ਗੱਲਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮਿਸਟਰ ਆਸਕਰ ਬ੍ਰਾਊਨ, ਚੀਫ਼ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਸੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ, ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਛੋਟੂ ਰਾਮ ਨੇ ਸ਼ੰਕਰ (ਦੋ ਗਲਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ) ਦੀ ਪਛਾਣ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਵਜੋਂ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਧਮਾਕੇ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਦੇ ਨੇੜੇ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਛੋਟੂ ਰਾਮ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਸਨੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਉਸਦੀ ਫੋਟੋ ਖਿੱਚਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮੰਗੀ ਸੀ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਇਸ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਦੋ ਗਲਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਚੁਣਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਰਕਰੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਪੰਜਵੀਂ ਆਲੋਚਨਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਗਵਾਹ ਨੇ 30 ਮਾਰਚ, 1948 ਨੂੰ ਦੋ ਗਲਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਤੱਥ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਕੋਈ ਮਜ਼ਾਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਰੇਡ ਮੈਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਛੋਟੂ ਰਾਮ ਸੱਚ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਛੋਟੂ ਰਾਮ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਪੂਰੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਭੂਰ ਸਿੰਘ ਚੌਕੀਦਾਰ ਨੇ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਛੋਟੂ ਰਾਮ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਕੋਲ ਬੈਗ ਸੀ।

ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਬੈਜ ਨੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਰਕਰੇ 20 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਇੱਕ ਬੈਗ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਪਰ ਇੱਕ ਬੈਗ ਕਈ ਤਰੀਕਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਉਸਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਆ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ ਬੈਜ ਜੋ ਬੈਗ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਹ ਅਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਫੇਰ ਕਰਕਰੇ ਸ਼ਾਇਦ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਸਟੀਲ ਦੇ ਟਰੰਕ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬੈਗ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਉਸਨੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਖਰੀਦਿਆ ਹੋਵੇ। ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਨੂੰ ਰੱਖਣਾ ਪਿਆ। ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਕਨਾਟ ਸਰਕਸ ਤੋਂ ਬੈਗ ਖਰੀਦਿਆ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਛੋਟੂ ਰਾਮ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਕਰਕਰੇ ਸੀ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਇੱਕ ਬੈਗ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਨਾ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਮਾਊਂਟ ਸਲੋਚਨਾ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗੰਭੀਰ ਮਤਭੇਦ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਉਤਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨੇ ਛੋਟੂ ਰਾਮ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਕਾਰ ਤੋਂ ਉਤਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਮਾਊਂਟ ਸਲੋਚਨਾ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਗੇਟ ਦੇ ਬਾਹਰ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਹੋਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਕਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰੇ ਅਤੇ ਕਿਹੜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੇ। ਗੇਟ 'ਤੇ. ਇਹ ਆਮ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਛੋਟੂ ਰਾਮ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਛੋਟੂ ਰਾਮ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਰਕਰੇ ਸਨ। ਨਾ ਹੀ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਅਤਿਕਥਨੀ ਮਹੱਤਵ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ ਜੋ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਦੇ ਸਮੇਂ ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ 28 ਫਰਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਹੋਈ ਪਰੇਡ ਲਈ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਲਿਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਸ ਦਿਨ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਬੰਬ ਧਮਾਕਾ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਦਿਨ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਸਮੇਤ ਚਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਇੱਥੇ ਆਏ ਸਨ। ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਸ਼ਾਮ 4-30 ਜਾਂ 5 ਵਜੇ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਉਸਨੇ ਬਾਅਦ ਦੀ ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਮਤਭੇਦ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ। ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਬਿਆਨ ਸਿਰਫ਼ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਗਵਾਹ ਪਛਾਣ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਦੁਬਾਰਾ ਫਿਰ, ਜੇ ਬਿਆਨ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਕਰਕਰੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸਬੂਤ ਦਾ ਅਗਲਾ ਟੁਕੜਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਐਤਵਾਰ, 25 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਮਿਸਟਰ ਜੀ.ਐਮ. ਜੋਸ਼ੀ ਦੇ ਘਰ ਥਾਨਾ ਵਿਖੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਤਾਰ ਭੇਜਣ ਲਈ ਕਿਹਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਥਾਨੇ ਵਿੱਚ ਮਿਲੇ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਨਿਰਣੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪੈਰੇ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਤਾਰ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਥਾਨੇ ਪਹੁੰਚੇ। ਰਾਤ ਕਰੀਬ 9 ਵਜੇ ਹੋਈ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿੱਚ ਗੋਪਾਲ ਨੇ ਵੀ ਆ ਕੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਗੱਲਬਾਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ ਕੋਈ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੈਦੀਆਂ ਨੇ ਮਦਨਲਾਲ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਸਰਵੇਖਣ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ।

ਕਰਕਰੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸਬੂਤ ਦਾ ਅਗਲਾ ਟੁਕੜਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ 28 ਅਤੇ 29 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਦੋਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੁੰਦਰੀਲਾਲ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 26, ਹਰੀ ਕਿਸ਼ਨ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 27 ਅਤੇ ਜੰਨੂ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 28. ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 29 ਜਾਂ 30 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਇਸ ਕੈਦੀ ਦੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਗੀ ਬਾਰੇ ਕਾਫ਼ੀ ਸ਼ੱਕ ਸੀ।

ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤ ਮੈਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਜਾਨ ਲੈਣ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਹੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਦਨਲਾਲ ਵਿਰੁੱਧ ਕੇਸ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਮੁਸਲਿਮ ਪੱਖੀ ਨੀਤੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਾ ਸੀ; ਜਦੋਂ ਉਹ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਵਿੱਚ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਕਰਕਰੇ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਜਿਸ ਨੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖੇ ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਦੋਵੇਂ ਪੂਨਾ ਵਿੱਚ ਬੈਂਜ ਦੀ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਗਏ ਸਨ ਜੋ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ; ਕਿ 12 ਜਨਵਰੀ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੋਰ ਨੂੰ ਉਸਨੇ ਡਾ. ਜੈਨ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਨਿਆਇਕ ਕਬੂਲਨਾਮਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਮਹਾਤਮਾਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਭੰਬਲਭੂਸਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬੰਬ ਸੁੱਟਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਇਸ ਭੰਬਲਭੂਸੇ ਵਿੱਚ ਮਹਾਤਮਾਜੀ ਸਨ। ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਣ ਲਈ, ਕਿ 15 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਉਹ ਨੱਥੂਰਾਮ, ਆਪਣੇ, ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਬੈਂਜ ਦੇ ਨਾਲ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਬੈਂਜ ਨੇ ਉਹ ਵਿਸਫੋਟਕ ਦਿਖਾਇਆ ਜੋ ਉਹ ਪੂਨਾ ਤੋਂ ਲਿਆਏ ਸਨ; ਕਿ ਵਿਸਫੋਟਕਾਂ ਵਾਲਾ ਬੈਗ ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਲਿਜਾਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ; ਕਿ ਉਸੇ ਰਾਤ ਉਹ ਕਰਕਰੇ ਦੇ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਗਿਆ; ਕਿ 19 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਉਹ ਅੰਗਚੇਕਰ ਨੂੰ ਇਹ ਝੂਠੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਰਕਰੇ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਦੋਵੇਂ ਉਸੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਨਿਵਾਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਫਟ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਜੁਲੰਦੂਰ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ; ਕਿ 19 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਉਹ ਗੋਪਾਲ, ਬੈਂਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਦੇ ਨਾਲ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਭਵਨ ਵਿੱਚ ਠਹਿਰੇ ਸਨ; ਕਿ 20 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਉਹ ਕਰਕਰੇ ਦੇ ਨਾਲ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਹੋਈ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆ; ਕਿ ਇੱਕ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ ਦੀ ਸਲੈਬ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ ਦੇ ਸਲੈਬ ਨੂੰ ਵਿਸਫੋਟ ਕਰਨ ਅਤੇ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਸੁੱਟਣ ਲਈ ਸੀ; ਕਿ ਉਸਨੇ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ ਦੇ ਸਲੈਬ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਜਿੰਦਾ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਮਦਨਲਾਲ ਆਪਣੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਰਕਰੇ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿੱਚ ਉਥੇ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਹ 20 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣ ਲਈ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਇੱਕ ਜਿੰਦਾ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਆਇਆ ਸੀ, ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬੈਂਜ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਲਈ ਨਮੂਨੇ ਵਜੋਂ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ ਦੀ ਸਲੈਬ ਅਤੇ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਦਿੱਤੇ ਸਨ।

ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਉਸ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਸੀ ਜੋ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਜਾਨ ਲੈਣ ਲਈ ਰਚੀ ਗਈ ਸੀ। ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ। 9 ਅਤੇ 17 ਤਰੀਕ ਦਰਮਿਆਨ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਅਤੇ 17 ਅਤੇ 20 ਤਰੀਕ ਦਰਮਿਆਨ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਈ.ਡੀ. ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਦੀ ਖਰੀਦ ਅਤੇ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਰਗਰਮ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਉਸਨੇ ਡਾ. ਜੈਨ ਨੂੰ ਇਕਬਾਲ ਕੀਤਾ ਜੋ ਲਗਭਗ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਸੀ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ 17, 18 ਅਤੇ 19 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਪਰ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਮੋਹਰੀ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਉਹ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇੱਕ ਕੋਟ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕਰਕਰੇ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਥਾਨ ਵੱਲ ਵਧਿਆ ਜਿੱਥੇ ਉਸਨੇ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ ਦੇ ਸਲੈਬ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਜੇਬ 'ਚ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹੈਂਡਗ੍ਰੇਨੇਡ ਸਮੇਤ ਰੰਗੇ ਹੱਥੀਂ ਫੜਿਆ ਗਿਆ। ਜੇ ਉਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਧਮਾਕਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜੋ ਉਹ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਜੇ ਉਹ ਸਿਰਫ ਨੁਕਸਾਨ ਰਹਿਤ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਫਿਊਜ਼ ਜਗਾਉਣ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਕੋਲ ਭੱਜ ਜਾਂਦਾ। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਉਦੋਂ ਮਹਾਤਮਾਜੀ ਦੇ ਵਾਰਡਾਂ ਵੱਲ ਕਾਹਲੀ ਨਾ ਕਰਦਾ, ਉਹ ਸਲੈਬ ਫਟਣ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਹਵਾ ਦੇ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜੋ ਉਹ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਉਤਸੁਕ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਉਸਦਾ ਆਚਰਣ, ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੰਗਤ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੁਬਾਰਾ ਫਿਰ, ਇੱਕ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਖੋਖਲਾ ਅਤੇ ਅਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗ ਹੈ। ਮੈਂ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਕਾਰਨ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ 'ਤੇ ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਸੁੱਟਣ ਲਈ ਗਿਆ ਸੀ, ਨਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ।

ਸ੍ਰੀ ਬੈਨਰਜੀ, ਜੋ ਮਦਨਲਾਲ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ, ਨੇ ਦਲੀਲ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਸੀ, 20 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਇੱਕ ਹੋਣ ਤੋਂ ਹਟ ਗਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਅਫਸੋਸ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਦੋ ਜਾਂ ਦੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ, ਇਸ ਲਈ, ਉਸ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੁਝ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰ ਜੋ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਪੱਖ ਹਨ, ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹਰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਦੂਜਿਆਂ ਦਾ ਏਜੰਟ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਇੱਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਰਤਾ ਲਈ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਹਟਣ ਲਈ ਖੁੱਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਕਤ ਕਢਵਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਤਲ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ਬਸ਼ਰਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਵਾਪਸੀ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕਰੇ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ 20 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਲਈ ਇਹ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿ-ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਮਦਦ ਦੇ ਸਕੇ ਪਰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਹਰ ਮੈਂਬਰ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚਣ। ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਰਗਰਮ ਦਿਲਚਸਪੀ।

ਖਾਮੋਸ਼ ਸਾਥੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਅਸਧਾਰਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਰਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰ ਲਿਆ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਰਾਹੀਂ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣਾ ਇਰਾਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਕਤਲ ਲਈ

ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਨਾਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਵਿਛੋੜਾ ਪਰ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੇ ਲਈ ਉਸਦੇ ਸੰਘਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ਜੋ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵਾਜਬ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੇ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਗਏ ਹਨ।

ਗੋਪਾਲ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਸੰਖੇਪ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 14 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਭਰਾ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੇ ਗੋਪਾਲ ਦੀ ਪਤਨੀ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਿੰਧੂਤਾਈ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ 3,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਜੀਵਨ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ; ਕਿ ਉਸੇ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕੁਝ ਫੌਰੀ ਖੇਤੀ ਮੇਲਿਆਂ ਲਈ 15 ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ 21 ਜਨਵਰੀ ਤੱਕ ਸੱਤ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਆਮ ਛੁੱਟੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ; ਕਿ 17 ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸੱਤ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਆਮ ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ; ਕਿ 19 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਉਸਨੇ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ ਜੋ ਸ਼ਰੀਫ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਠਹਿਰੇ ਹੋਏ ਸਨ; ਕਿ 19 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਭਵਨ, ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਇੱਕ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਮਦਨਲਾਲ ਨਾਲ ਠਹਿਰੇ ਸਨ; ਕਿ 20 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ, ਆਪਣੇ ਗੋਪਾਲ, ਬੈਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਦੋ ਰਿਵਾਲਵਰਾਂ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਮਹਾਸਭਾ ਭਵਨ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਲੈ ਗਿਆ ਜੋ ਗੋਪਾਲ ਅਤੇ ਬੈਜ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਸਨ; ਕਿ ਮਹਾਸਭਾ ਭਵਨ ਪਰਤਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਆਪਣੇ, ਬੈਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਦੇ ਨਾਲ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਖਾਕੀ ਬੈਗ ਲੈ ਕੇ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਬੈਜ ਪੂਨਾ ਤੋਂ ਬੰਬਈ ਦਾ ਸਮਾਨ ਲਿਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮਦਨਲਾਲ ਰਿਵਾਲਵਰ ਨਾਲ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਲਿਆਇਆ ਸੀ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਗੋਪਾਲ ਕਿਰਕੀ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲਿਆਇਆ ਸੀ; ਕਿ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਦੇ ਕਮਰੇ ਨੰਬਰ 40 ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਗੋਪਾਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰਿਵਾਲਵਰ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਆਪਣੇ, ਕਰਕਰੇ, ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਬੈਜ ਨੇ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਵਿੱਚ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ ਦੀਆਂ ਸਲੈਬਾਂ ਅਤੇ ਡੈਟੋਨੇਟਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਈਮਰ ਫਿਕਸ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ; ਕਿ ਉਸਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਵਿੱਚ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੇ ਬੈਜ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਖਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਸੀ, ਕਿ ਕੰਮ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਭ ਕੁਝ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਅਜੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸਨ ਕਿ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਵਿੱਚ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚਣ ਵਾਲੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਸੀ; ਕਿ ਗੋਪਾਲ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਸਲੈਬ ਦੇ ਧਮਾਕੇ ਕਾਰਨ ਹੰਗਾਮਾ ਹੋਇਆ, ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ 'ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ; ਕਿ ਗੋਪਾਲ ਆਪਣੇ, ਬੈਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਦੇ ਨਾਲ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਟੈਕਸੀ ਵਿੱਚ ਰੀਗਲ ਸਿਨੇਮਾ ਤੋਂ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਭਵਨ ਤੱਕ ਗਿਆ; ਕਿ ਗੋਪਾਲ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਿਆ, ਭਵਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਗਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਦੀ ਅਲਮਾਰੀ ਵਿੱਚ ਅਸਲੇ ਵਾਲਾ ਬੈਗ ਛੱਡ ਗਿਆ। ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਉਸੇ ਟੈਕਸੀ ਰਾਹੀਂ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਗੇਟ ਵੱਲ ਗਈ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ, ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਮਿਲੀ; ਕਿ ਗੋਪਾਲ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ, ਆਪਣੇ ਨੇ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਤਿਆਰ ਹੈ; ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਤਿਆਰ ਹੈ, ਉਸਨੇ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ ਦੀ ਸਲੈਬ ਰੱਖੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿਰਫ ਅੱਗ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਬਾਕੀ ਸੀ; ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਆ ਕੇ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਛੋਟੂ ਰਾਮ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਬੈਜ ਨੇ ਅੰਦਰ ਫਸ ਜਾਣ ਦੇ ਡਰੋਂ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਅਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਤੋਂ ਸੁਟ ਕਰਨ ਦੀ ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਦੱਸੀ। ਧਮਾਕੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨੱਥੂਰਾਮ, ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਟੈਕਸੀ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਅਤੇ ਤੁਰੰਤ ਕਨਾਟ ਪਲੇਸ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ; ਕਿ ਗੋਪਾਲ 20 ਅਤੇ 21 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਰਾਜਗੋਪਾਲਮ ਦੇ ਨਾਮ ਹੇਠ ਫਰੰਟੀਅਰ ਹਿੰਦੂ ਹੋਟਲ, ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਠਹਿਰਿਆ ਸੀ, ਕਰਕਰੇ ਵੀ ਉਸੇ ਰਾਤ ਜੀ ਐਮ ਜੋਸ਼ੀ ਦੇ ਮਨੇ ਹੋਏ ਨਾਮ ਹੇਠ ਉਸੇ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਠਹਿਰੇ ਸਨ; ਕਿ 20 ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਉਹ ਪੂਨਾ ਦੇ ਮਿਸਟਰ ਪੀ.ਵੀ. ਗੋਡਬੋਲੇ (ਪੀ.

ਡਬਲਯੂ. 85) ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਇੱਕ ਰਿਵਾਲਵਰ ਅਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾ ਲਿਆ; ਕਿ 24 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਉਹ ਨਾਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਹੋਟਲ ਐਲਫਿੰਸਟਨ ਅਨੇਕਸੀ, ਬੰਬਈ ਵਿੱਚ ਮਿਲੇ ਸਨ; ਕਿ 25 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਲਗਭਗ 4 ਵਜੇ ਉਹ ਥਾਨਾ ਵਿਖੇ ਸ਼੍ਰੀ ਜੀ.ਐਮ. ਜੋਸ਼ੀ ਦੇ ਘਰ, ਟਰੰਕ ਲੈ ਕੇ ਗਿਆ, ਅਤੇ ਨਾਥੂਰਾਮ, ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ; ਕਿ ਉਹ 27 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਮੁੜ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਕਿ 30 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਰਾ ਨਾਥੂਰਾਮ ਦੁਆਰਾ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ; ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ 5 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਜੱਦੀ ਪਿੰਡ ਉਕਸਾਨ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਕੋਲ ਬੈਗ (ਸਾਬਕਾ ਪੰਨਾ 54) ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬੈਜ ਪੂਨਾ ਤੋਂ ਬੰਬਈ ਲਈ ਸਮਾਨ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਦਨਲਾਲ ਲਿਆਇਆ ਸੀ। ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ; ਉਸ ਦੀ ਪਛਾਣ 2 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਗੋਬਿੰਦ ਮਾਲੇਕਰ, 16 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਅੰਗਚੇਕਰ, 24 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਰਾਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, 30 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਰਾਮ ਲਾਲ ਦੱਤ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਾਂਤੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਤੇ ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਮ ਅਤੇ 31 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਭੂਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਗੋਪਾਲ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੇ ਭਰਾ ਨਾਥੂਰਾਮ ਨੇ 14 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਇਸ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਬਾਰੇ ਉਦੋਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ; ਉਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਛੁੱਟੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਛੁੱਟੀ ਉਸਦੇ ਜੱਦੀ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਬਿਤਾਈ ਗਈ ਸੀ; ਉਹ 17 ਅਤੇ 21 ਜਨਵਰੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦਿੱਲੀ ਗਿਆ ਜਾਂ ਉੱਥੇ ਗਿਆ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ; ਉਹ ਪੂਨਾ ਦੇ ਮਿਸਟਰ ਗੋਡਬੋਲੇ ਦੇ ਘਰ ਜਾਣ ਜਾਂ ਐਲਫਿੰਸਟਨ ਹੋਟਲ ਦੇ ਐਨੈਕਸੀ ਵਿਚ ਜਾਣ ਜਾਂ ਠਾਣੇ ਵਿਚ ਜਾਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ; ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਸਨੂੰ ਉਕਸਾਨ ਦੇ ਨੇੜੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਬੈਗ ਬਰਾਮਦ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸੀਆਂ ਤਾਰੀਖਾਂ 'ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਹਰੇਕ ਪਛਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਕਿ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਗਵਾਹੀ ਕਿਉਂ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਪੁਲਸ ਦੇ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਗੋਪਾਲ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸਬੂਤ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਿੱਸਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 14 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਭਰਾ ਨਾਥੂ ਰਾਮ ਨੇ ਗੋਪਾਲ ਦੀ ਪਤਨੀ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਿੰਦੂਤਾਈ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ। ਇੱਕ ਜੀਜਾ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਭਰਜਾਈ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਪਾਲਿਸੀ ਸੌਂਪਣਾ ਕੋਈ ਜੁਰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਇੱਕ ਅਜੀਬ ਇਤਫ਼ਾਕ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਨੀਤੀ 14 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ; ਕਿ 250 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ ਦੁਆਰਾ ਉਸੇ ਦਿਨ ਉਸ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸੇ ਦਿਨ ਛੁੱਟੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸਤਗ਼ਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਨਾਥੂਰਾਮ ਨੇ ਗੋਪਾਲ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਨੀਤੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਨਾਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਨੂੰ ਨਿਆਂਇਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਰਸਤੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਲਈ ਕੁਝ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ। ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਰਿਵਾਲਵਰ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਗੋਪਾਲ ਨੂੰ 250 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੋਪਾਲ ਨੇ 14 ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ ਸੱਤ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਆਮ ਛੁੱਟੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਨਾਲ 15 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਗੋਪਾਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਫੌਰੀ ਖੇਤੀ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਛੁੱਟੀ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ। ਜੇ ਉਹ 17 ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ ਛੁੱਟੀ 'ਤੇ ਚੱਲਦਾ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਹ ਛੁੱਟੀ ਆਪਣੇ ਜੱਦੀ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਬਿਤਾਉਂਦਾ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਗਵਾਹ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ

ਛੁੱਟੀ ਦੌਰਾਨ ਉਥੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕੋਈ ਵੀ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਲੀਬੀ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੁਖਤਾ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਗੋਪਾਲ ਅਸਲ ਵਿੱਚ 19 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਦੁਪਹਿਰ ਅਤੇ 20 ਜਨਵਰੀ ਦੇ ਪੂਰੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਸੀ।

ਗੋਪਾਲ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਸਮੂਹ ਰਾਮ ਲਾਲ ਦੱਤ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 2, ਸ਼ਾਂਤੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 3 ਅਤੇ ਅੰਗਚੇਕਰ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 5. ਪਹਿਲੇ ਦੋ ਸ਼ਰੀਫ ਹੋਟਲ ਦੇ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਹਨ ਜਦਕਿ ਤੀਜਾ ਸਿੰਧ ਤੋਂ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਹੈ। ਰਾਮ ਲਾਲ ਦੱਤ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 19 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਕਮਰੇ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਣ ਆਇਆ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨੌਕਰ ਰਾਹੀਂ ਕਮਰੇ ਨੰਬਰ 2 ਵਿੱਚ ਭੇਜਿਆ ਸੀ। ਸ਼ਾਂਤੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਸੇ ਦਿਨ ਉਸ ਨੇ ਬੀ.ਐੱਮ. ਬਿਆਸ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਲਈ ਹੋਟਲ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਖਰਚਿਆਂ ਦਾ ਬਿੱਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ। ਬਿਆਸ ਇੱਕ ਬਾਹਰੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਦਫਤਰ ਆਇਆ ਅਤੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਖਾਤੇ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵੇਰਵੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਬਿਲ ਦਾ ਪੂਰਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਬਿਆਸ ਫਿਰ ਦੁਪਹਿਰ 2 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਦੁਬਾਰਾ ਦਫਤਰ ਆਇਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਕੁਝ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਹੋਟਲ ਛੱਡ ਦੇਵੇਗਾ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਤੋਂ ਇਕ ਹੋਰ ਦਿਨ ਲਈ ਕਮਰੇ ਦਾ ਕਿਰਾਇਆ ਵਸੂਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਕਿਰਾਇਆ ਘਟਾ ਦਿੱਤਾ। ਅੰਗਚੇਕਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ 19 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ 3 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਟਰਾਂਸਫਰ ਬਿਊਰੋ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਇਕ ਅਜਨਬੀ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਗੋਪਾਲ ਵਜੋਂ ਕੀਤੀ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਉਹ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ, ਉਸਨੂੰ ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਉਹ ਕਮਰਾ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਰਾਤ ਲਈ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਨਿਵਾਸ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਜੁਲਦੂਰ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਉਸੇ ਦਿਨ ਵਾਪਸ ਬੰਬਈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਉਸਦਾ ਬੰਬਈ ਦਾ ਪੱਕਾ ਪਤਾ ਕੀ ਹੈ। ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪਤਾ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਬੰਬਈ ਦੇ ਚੈਂਬਰ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਕੈਂਪ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅੰਗਚੇਕਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਗੋਪਾਲ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਟਲ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ ਦੋ ਘੰਟੇ ਬੈਠਾ ਰਿਹਾ, ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਪੰਦਰਾਂ ਮਿੰਟਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਅੰਗਚੇਕਰ ਖੁਦ ਵੀ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅੰਗਚੇਕਰ ਸਿੰਧ ਤੋਂ ਇੱਕ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਸੀ, ਇੱਕ ਤੂੜੀ ਦਾ ਆਦਮੀ ਸੀ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਸਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ ਦੇ ਸੱਚ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮਿਸਟਰ ਡਾਫਟਰੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਦਲੀਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਗਚੇਕਰ ਇੱਕ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਗਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਐਗਜ਼ੀਬਿਟ ਪੀ 12 ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਤੋਂ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਗਵਾਹ, ਜਿਸਦੀ ਉਮਰ ਲਗਭਗ ਤੀਹ ਸਾਲ ਹੈ, ਨੇ 1936 ਵਿੱਚ ਬੰਬੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਸ਼ਨਿੰਗ ਇਨਕੁਆਰੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਮਰਾਠੀ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਪੜ੍ਹ, ਬੋਲ ਅਤੇ ਲਿਖ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਗੁਜਰਾਤੀ ਪੜ੍ਹ ਅਤੇ ਬੋਲ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉਹ 105 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮੇਨਸੈਮ ਅਤੇ ਭੌਤਿਆਂ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਲੈ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਸਦੀ ਕੁੱਲ ਤਨਖਾਹ ਸਮੇਤ ਭੱਤੇ 163 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਸੀ। ਉਸ ਕੋਲ ਮਦਨਲਾਲ ਜਾਂ ਗੋਪਾਲ ਨਾਲ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੋ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੈਦੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਵੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਕਰਨਾ ਚੁਣਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਬਹੁਤ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸਬੂਤ ਦੇ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਬਿਆਨ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਗੋਪਾਲ ਨੂੰ ਫਸਾਉਣ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚਿੰਤਾ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। 30 ਮਾਰਚ, 1948 ਨੂੰ ਹੋਈ ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਪਰੇਡ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹ ਨੇ ਗੋਪਾਲ ਨੂੰ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਵਜੋਂ ਚੁੱਕਿਆ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ 19 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਹ ਗੋਪਾਲ ਦਾ ਨਾਮ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਨਾਮ ਉਸਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਪਿਛਲੇ ਪੈਰੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਮੈਂ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਅੰਦਰੂਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਗੋਪਾਲ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਉਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਮੈਨੂੰ ਪੂਰਾ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸ਼ਰੀਫ ਹੋਟਲ ਦੇ ਦੋ ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਬਰਾਬਰ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਮਿਸਟਰ ਡਾਫਟਰੀ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਵਾਹਾਂ 'ਤੇ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਅੰਗੂਠੇ ਹੇਠ ਹਨ। ਹੋਟਲ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਜੋਂ ਆਪਣੀ ਹੈਸੀਅਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖਣ। ਪਛਾਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਮੈਮੋਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਕਾਲ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ। ਫਿਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ 23 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਸ਼ਰੀਫ ਹੋਟਲ ਲੈ ਕੇ ਆਈ ਸੀ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ਰੂਰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋਈਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਦਰਅਸਲ, ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗੋਪਾਲ ਉਸ ਦਿਨ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਸੀ, ਇਹ ਦੋਸ਼ ਮਾਮਲੇ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚਣ ਦੇ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ, ਗੋਪਾਲ ਨੇ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੇ ਗੋਪਾਲ ਨੂੰ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਪੁੱਛਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ! ਹੋਟਲ ਛੱਡਣ ਲਈ ਅਤੇ ਅੰਗਚੇਕਰ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾ ਰਹਿਣਾ ਜੋ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਜਨਬੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੋਪਾਲ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਕਮਰਾ ਛੱਡ ਕੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਜਗ੍ਹਾ ਜਾਣ ਲਈ ਕਹਿਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਸ਼ਰੀਫ ਹੋਟਲ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਉਸ ਵਸਤੂ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀ ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਬਿਊਰੋ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਅੰਗਚੇਕਰ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਉਸੇ ਦਿਨ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਨਿਵਾਸ ਵਿੱਚ ਰਾਤ ਕੱਟ ਕੇ ਹੋਟਲ ਛੱਡ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਜਲੰਧਰ ਨੂੰ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਰਾਮਲਾਲ ਦੱਤ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਇੱਕ ਹੋਟਲ ਦੇ ਭਾਈਵਾਲ ਹਨ ਅਤੇ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲੋਂ ਬਿਹਤਰ ਯਾਦਾਂ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਹੋਰ ਕਾਲਿੰਗ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਰਾਮ ਲਾਲ ਦੱਤ ਨੇ ਹੋਟਲ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ। 11 ਨਵੰਬਰ 1947। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਇੰਨੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਿਕਸਤ ਨਹੀਂ ਕਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰ ਲਵੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਪਲ ਲਈ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਸ ਤੋਂ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਏ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰ ਸਕੇਗਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਬਾਰੇ ਕੀ ਦੱਸਿਆ ਸੀ। ਸ਼ਾਂਤੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਰ ਸਟੀਕ ਹੈ। ਉਹ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਪੁੱਛਿਆ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਬਾਹਰੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ 23 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ 19 ਤਰੀਕ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਸ਼ਾਇਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਯਾਦ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ 19 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਇਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 30 ਮਾਰਚ ਤੱਕ ਬੰਬਈ ਨਹੀਂ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨਾ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਉਸਨੇ 70 ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਪਲ ਲਈ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਇਹ ਸੋਚਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗਵਾਹ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਬੋਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੇਰਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਹਿੰਮਤ ਦੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਅਗਲਾ ਗਵਾਹ ਜਿਸਨੇ ਗੋਪਾਲ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਉਹ ਹੈ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ. 14 ਜੋ ਆਪਣੀ ਟੈਕਸੀ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਰੀਗਲ ਸਿਨੇਮਾ ਤੋਂ ਬਿਰਲਾ ਮੰਦਰ ਅਤੇ ਬਿਰਲਾ ਮੰਦਰ ਤੋਂ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਅਤੇ

ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਤੋਂ ਕਨਾਟ ਸਰਕਸ ਤੱਕ ਲੈ ਕੇ ਗਏ। ਇਹ ਗਵਾਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੋਪਾਲ ਦੀ ਪਛਾਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਯਾਤਰੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਵਾਲ ਵਾਲੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਸਫ਼ਰ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਉਪਰੋਕਤ ਤੋਂ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਬੈਂਜ ਦੇ ਬਿਆਨ ਕਿ ਗੋਪਾਲ ਦਿੱਲੀ ਆਇਆ ਸੀ, ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਪੰਜ ਗਵਾਹਾਂ, ਅਰਥਾਤ ਰਾਮ ਲਾਲ ਦੱਤ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 2, ਸ਼ਾਂਤੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 3, ਅੰਗਚੇਕਰ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 5, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 14, ਅਤੇ ਭੂਰ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 17. ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗੋਪਾਲ ਨੇ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਲੈ ਲਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਬਾਕੀ ਕੈਦੀ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਜੀਵਨ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਛੁੱਟੀ ਕਿੱਥੇ ਬਿਤਾਈ ਸੀ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਉਸ ਨੇ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜੇ ਉਹ 17 ਤੋਂ 25 ਜਨਵਰੀ ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਕੱਚੇ ਲੋਹੇ ਦੀ ਅਲੀਬੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਗੋਪਾਲ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਰਿਵਾਲਵਰ ਅਤੇ ਹੈਂਡ ਗ੍ਰਨੇਡ ਵਾਲਾ ਬੈਗ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਛੱਡੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਇਸ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਨਿਰਣਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਆਇਆ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਨਾਲ ਛੁੱਟੀ ਬਿਤਾਉਣ ਦਾ ਉਦੇਸ਼। ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨਾ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤਕ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਕਿ ਗੋਪਾਲ ਪੂਨਾ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਤੱਕ ਲੰਬਾ ਅਤੇ ਮਹਿੰਗਾ ਸਫ਼ਰ ਤੈਅ ਕਰੇਗਾ, ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ, ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਵਾਜ਼ਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੇ ਗੋਪਾਲ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਜੀਵਨ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ, ਕਿ ਗੋਪਾਲ ਨੇ ਉਸੇ ਦਿਨ ਛੁੱਟੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ ਦਿਨ ਗੋਪਾਲ ਨੇ 14 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਪੂਨਾ ਵਿਖੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨਾਲ ਦੁਪਹਿਰ ਦਾ ਖਾਣਾ ਖਾਧਾ ਸੀ। ਜਨਵਰੀ, ਅਤੇ ਆਮ ਛੁੱਟੀ ਲਈ ਤੁਰੰਤ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੇ ਗੋਪਾਲ ਨੂੰ 250 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਡਾਇਰੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ. 218; ਕਿ ਗੋਪਾਲ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਚਾਰ ਗਵਾਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 5 ਅੰਗਚੇਕਰ, ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 14 ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 17 ਭੂਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਤੋਂ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿ ਗੋਪਾਲ ਨੇ ਉਸ ਸਥਾਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਛੁੱਟੀ ਬਿਤਾਈ, ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਨੇ 25 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਥਾਨੇ ਵਿਖੇ ਨੱਥੂਰਾਮ, ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਕਾਰਨ ਮੈਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗੋਪਾਲ ਉਸ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਸੀ ਜੋ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਲਈ ਰਚੀ ਗਈ ਸੀ।

ਗੋਪਾਲ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਛੱਡਣ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ 24 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਐਲਫਿੰਸਟਨ ਹੋਟਲ ਐਨੇਕਸ, ਬੰਬਈ ਵਿੱਚ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 64 ਜੀ. 7. ਹੋਟਲ ਦੇ ਇੱਕ ਸੰਚਾਲਕ ਮਲੇਕਰ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ 24 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਆਏ ਸਨ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦਿਨ ਅਤੇ 25 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਉਹ 27 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 6-30 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੋਟਲ ਤੋਂ ਨਿਕਲੇ ਸਨ, ਉਸ ਦਿਨ ਉਸ ਨੇ ਸਵੇਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਗਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਚਾਹ-ਦੁੱਧ ਨਾਲ ਪਰੋਸਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਗਵਾਹ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੂੰ 24 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਵੇਖਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ 25 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 7 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਜਦੋਂ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਯਾਤਰੀ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਠਹਿਰੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਤਾਂ ਇੱਕ ਸੱਜਣ ਜਿਸ ਦੀ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਗੋਪਾਲ ਵਜੋਂ ਪਛਾਣ ਹੋਈ, ਆਇਆ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਜਿਰ੍ਹਾ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਅਜਨਬੀ ਸ਼ਾਇਦ 25 ਜਨਵਰੀ 1948 ਨੂੰ ਆਇਆ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸ੍ਰੀ ਵਸੰਤ ਜੋਸ਼ੀ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 79 ਤਰੀਕ ਕਿ 25 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ 4 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਗੋਪਾਲ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਐਮ ਜੋਸ਼ੀ ਨੂੰ

ਮਿਲਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਬਹੁਤੀ ਪੁੰਜੀ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਗੋਪਾਲ ਬੰਬਈ ਅਤੇ ਠਾਣੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜੋ ਇੱਕ ਹੀ ਦਿਨ 20 ਮੀਲ ਦੀ ਦੂਰੀ ਨਾਲ ਵੱਖ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਅਰਥਾਤ ਮਾਲੇਕਰ ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 64 ਅਤੇ ਜੋਸ਼ੀ ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 79 ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਦੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਗੋਪਾਲ 25 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਥਾਨੇ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸੇ ਦਿਨ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਬੰਬਈ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਪਹਿਲੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਉਹ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ, ਆਪਟੇ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਮਿਲੇ। ਉਹ 26 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸਵੇਰ ਛੁੱਟੀ ਖਤਮ ਹੋਣ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ 'ਤੇ ਮੁੜ ਜੁਆਇਨ ਕਰ ਗਿਆ। ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਦੀ ਖਬਰ 30 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਾਰਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਗੁਆਉਣ ਦਾ ਖਤਰਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਕਾਤਲ ਦਾ ਭਰਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਪੁਲੀਸ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਜੱਦੀ ਪਿੰਡ ਉਕਸਾਨ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ 31 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਬੈਂਜ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਅਤੇ 4 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਲਿਆਉਣ ਸਮੇਂ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਗੋਪਾਲ ਵੀ ਇਸ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਚਿੰਤਤ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ 5 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਗੋਪਾਲ ਅਪਰਾਧ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੈਟਲ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸਦਾ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਨੱਥੂਰਾਮ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਦਾ ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦੂਜਾ, ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੋਪਾਲ ਦੀ ਮਦਦ ਲੈਣ ਵਿਚ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੂੰ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਤਖਤੇ 'ਤੇ ਭੇਜ ਕੇ ਗੋਪਾਲ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਵਿਧਵਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਤੀਜੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਗੋਪਾਲ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਰਿਵਾਲਵਰ ਆਦਿ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਚੌਥਾ, ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗੋਪਾਲ ਨੂੰ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਹਿੱਸਾ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਰਿਵਾਲਵਰ ਅਤੇ ਹੈਂਡਗ੍ਰੇਨੇਡ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਂ-ਮਹਾਨ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਭ। ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਸਾਂਝੀ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਹਿੱਸਾ ਨਾ ਲਿਆ ਹੋਵੇ ਪਰ ਇਹ ਤੱਥ ਉਸਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਉਸ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਵੇਗਾ ਜੋ ਹਰ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜੋੜਦਾ ਹੈ ਜੋ ਦੂਜਿਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ੰਕਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਪੂਨਾ ਵਿਖੇ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਮਾਲਕ ਬੈਂਜ ਦਾ ਸਮਾਨ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਸਮੇਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਇਆ, ਕਿ 14 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਉਹ ਨੱਥੂਰਾਮ, ਆਪਟੇ ਅਤੇ ਬੈਂਜ ਦੇ ਨਾਲ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਦੇ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਮਾਨ ਵਾਲਾ ਬੈਗ; ਕਿ 17 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਉਹ ਨੱਥੂਰਾਮ, ਆਪਟੇ ਅਤੇ ਬੈਂਜ ਦੇ ਨਾਲ ਸਬਸਕ੍ਰਿਪਸ਼ਨ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਦੇ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਗਿਆ ਸੀ; ਜਦੋਂ ਉਹ ਟੈਕਸੀ ਰਾਹੀਂ ਯਾਤਰਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਆਪਟੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਵਰਕਰ ਨੇ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਦੇ ਸੌ ਸਾਲ ਪੂਰੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਪੂਰਾ ਹੋਵੇਗਾ; ਕਿ 18 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਸ਼ੰਕਰ ਬੈਂਜ ਦੇ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਗਿਆ ਸੀ; ਕਿ 20 ਤਰੀਕ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਆਪਟੇ ਦੇ ਨਾਲ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਗਏ ਅਤੇ ਇਹ ਦੇਖਣ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਉਸ ਦੇ ਖੋਲ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਾਟਕ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਦੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਦਾ ਮੁਆਇਨਾ ਕੀਤਾ ਜਿੱਥੋਂ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ ਦੀਆਂ ਸਲੈਬਾਂ ਫਟੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ; ਕਿ ਉਸੇ ਦਿਨ ਉਸਨੂੰ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟ ਦੇ ਕਮਰੇ ਨੰਬਰ 40 ਵਿੱਚ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ! ਜਦੋਂ ਕੈਦੀਆਂ ਨੇ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡਾਂ ਵਿੱਚ ਬੰਦੂਕ ਦੀਆਂ ਸਲੈਬਾਂ ਅਤੇ ਡੈਟੋਨੇਟਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਈਮਰ ਅਤੇ ਫਿਊਜ਼ ਦੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਨੂੰ ਫਿਕਸ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਹ ਉਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਈ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਸਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਬੂਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਬੈਂਜ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰਦੇ ਹੋਏ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ

ਕਿ ਉਸਨੇ ਆਪਣਾ ਹੈਂਡਗ੍ਰੇਨੇਡ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਸੁੱਟਣਾ ਸੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਸਨੇ ਆਪਣਾ ਹੈਂਡਗ੍ਰੇਨੇਡ ਸੁੱਟਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਮਾਰਨ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਜਿਸਨੂੰ ਉਸਨੇ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਇੱਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਉਸੇ ਦਿਨ ਆਪਣੇ, ਗੋਪਾਲ, ਬੈਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਟੈਕਸੀ ਰਾਹੀਂ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਨੂੰ ਗਏ। ਬੈਜ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਨੇ ਆਪਣਾ ਰਿਵਾਲਵਰ ਬੈਜ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਰਿਵਾਲਵਰ, ਅਰਥਾਤ, ਇੱਕ ਬੈਜ ਦੁਆਰਾ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਜੋ ਸ਼ੰਕਰ ਦੁਆਰਾ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇੱਕ ਬੈਗ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਧਮਾਕੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ੰਕਰ ਅਤੇ ਬੈਜ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਭਵਨ ਵੱਲ ਟਾਂਗੇ ਨਾਲ ਵਾਪਸ ਆਏ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਨੇ ਜਾ ਕੇ ਮਹਾਸਭਾ ਭਵਨ ਦੀ ਚਾਰਦੀਵਾਰੀ ਦੇ ਕੋਲ ਤਿੰਨ ਹੈਂਡ ਗਰਨੇਡ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸਮਾਨ ਦੱਬ ਦਿੱਤਾ।

20 ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ੰਕਰ ਦਾ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਇਸ ਦੋਸ਼ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ੰਕਰ ਬੈਜ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਸਾਰੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜੋ ਉਸਦੇ ਮਾਲਕ ਦੁਆਰਾ ਉਸਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਪੂਨਾ ਵਿਖੇ ਕੁਝ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਨ ਦਿਖਾਇਆ ਹੋਵੇ; ਕਿ ਉਹ ਸਮਾਨ ਬੰਬਈ ਲੈ ਗਿਆ; ਕਿ ਉਹ ਬੈਜ ਦੇ ਨਾਲ ਬੰਬਈ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੋਵਾਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਇਹ ਸਮਾਨ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਦਫ਼ਨਾਇਆ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਜੋ ਵੀ ਕੀਤਾ ਉਹ ਬੈਜ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਨੌਕਰੀ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਬੈਜ ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਦਾ ਵਿਆਪਕ ਵਪਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਸੰਭਾਵੀ ਖਰੀਦਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਨ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ; ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਲੋੜ ਨਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਦਰੱਖਤ ਹੇਠਾਂ ਦੱਬ ਦਿੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਸੰਭਾਵੀ ਖਰੀਦਦਾਰ ਆਉਂਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਲੈ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਜਦੋਂ ਵੀ ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਬੈਜ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਬੈਜ ਦਾ ਸਹਾਇਕ ਸੀ ਸਗੋਂ ਬੈਜ ਦਾ ਨਿੱਜੀ ਸੇਵਕ ਵੀ ਸੀ। ਇਹ ਦੋਸ਼ ਜਾਂ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 20 ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਬੈਜ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨੇਰੇ ਡਿਜ਼ਾਈਨਾਂ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਬੈਜ ਦੇ ਨਾਲ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਸਮਰੱਥਾ ਅਨੁਸਾਰ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ! ਨੌਕਰ ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਕੋਸਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸਨੂੰ ਭਰੋਸੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸਬੂਤ ਲਗਭਗ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਸਿੱਧ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪਲ, ਭਾਵ, ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣਾ ਸੀ, ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਤਸਵੀਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਈ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਜਦੋਂ ਨੱਥੂਰਾਮ, ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਬੈਜ 14 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਭੁੱਲੇਸ਼ਵਰ ਵਿਖੇ ਲਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਘਰ ਗਏ ਤਾਂ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਹਾਲ ਵਿੱਚ ਬੈਠਣ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀ ਸਮਾਨ ਵਾਲੇ ਬੈਗ ਸਮੇਤ ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਚਲੇ ਗਏ। . ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 15 ਤਰੀਕ ਦੀ ਸਵੇਰ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਘਰ ਨਹੀਂ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਬੈਜ ਨੂੰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਜਦੋਂ ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਪਾਰਟੀ 17 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਸਾਵਰਕਰ ਦੇ ਘਰ ਅੱਗੇ ਵਧੀ ਤਾਂ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਘਰ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਉਡੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸ਼ੰਕਰ ਨੱਥੂਰਾਮ, ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਬੈਜ ਦੇ ਨਾਲ ਟੈਕਸੀ ਰਾਹੀਂ ਯਾਤਰਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਆਪਣੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਸਾਵਰਕਰ ਨੇ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਦੇ ਸੌ ਸਾਲ ਪੂਰੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਪੂਰਾ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਇਸ ਧਾਰਨਾ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸ਼ੰਕਰ ਉਸ ਰਾਜ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਸੀ, ਇਹ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਉਸ ਲਈ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਜਾਂ ਕੋਈ ਮਹੱਤਵ ਰੱਖ ਸਕਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲਗਭਗ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂਬਾਤਾਂ ਮਰਾਠੀ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ, ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਭਾਸ਼ਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ੰਕਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਪੁੰਨ ਨਹੀਂ

ਸੀ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਸਪੈਸ਼ਲ ਜੱਜ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਕਿ ਉਹ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਮੌਕਾ 20 ਜਨਵਰੀ ਦਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਬੈਜ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਆਉਣ ਦਾ ਮਕਸਦ ਸੀ। ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਮਿਸਟਰ ਡੈਫਟਰੀ ਇਸ ਖੋਜ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਬੈਜ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ 20 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਜਾਣ ਲਈ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਆਉਣ ਤੱਕ ਬੰਬਈ ਜਾਂ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਸੀ।

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸ਼ੰਕਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੇਸ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਨੁਕਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 'ਕੀ ਬੈਜ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਦੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰਦੇ ਸਮੇਂ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਸ਼ੰਕਰ ਬੈਜ ਦੇ ਨਾਲ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ੰਕਰ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚਣ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਵੇਗਾ।

ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਸ਼ੰਕਰ ਲਈ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕਮਾਤਰ ਸਬੂਤ ਬੈਜ ਦਾ ਖੁਦ ਬਿਆਨ ਹੈ। ਬੈਜ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਸਾਥੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਸ਼ੰਕਰ ਦੀ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਅਸਲ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਜਾਂ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਜਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਕਈ ਵਾਰ ਭਾਗੀਦਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਈਜ਼ਨਰ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਰ ਬਨਾਮ ਫਾਰਲਰ (1) ਵਿੱਚ, ਲਾਰਡ ਆਈਬਿੰਗਰ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਖੁਦ ਇੱਕ ਜੁਰਮ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ, ਹਮੇਸ਼ਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਸਿਰਫ ਉਸ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਸੱਚਾਈ 'ਤੇ ਹੋਵੇ, ਬਿਨਾਂ ਪਛਾਣ ਕੀਤੇ। ਵਿਅਕਤੀ, ਇਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸ਼ੰਕਰ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬੈਜ ਦਾ ਬਿਆਨ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਬੁਲਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਸਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇਕੱਲੇ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ 20 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮਦਨਲਾਲ ਦੁਆਰਾ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ ਦੀ ਸਲੈਬ ਫਟ ਗਈ ਸੀ। ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਟੈਕਸੀ-ਡਰਾਈਵਰ ਜਿਸ ਦੀ ਗੱਡੀ ਵਿੱਚ ਉਹ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਤੋਂ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਤੱਕ ਦਾ ਸਫਰ ਕਰਦਾ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰੇਡ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਛੋਟੂ ਰਾਮ ਪੀ. ਡਬਲਯੂ 16 ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ੰਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸੀ ਜੋ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੋਵੇਗਾ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਟੈਕਸੀ ਡਰਾਈਵਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜਿਸ ਦੀ ਗੱਡੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ੰਕਰ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਪਹੁੰਚਿਆ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜੋ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 14 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਸ਼ੰਕਰ ਕੁਝ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਭਵਨ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਲੈ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਕ ਥਾਂ ਤੋਂ ਦੋ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਅਤੇ ਇਕ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹੱਥ-ਗੋਲਾ ਪੁੱਟਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਰਿਹਾ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਰਫਤਾਰ ਤੋਂ ਗ੍ਰੇਨੇਡ. ਸਿਰਫ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਥਾਨਾਂ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਲੇਖ ਦਫਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸਾਬਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਜਾਨ ਲੈਣ ਲਈ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਇਹ ਸ਼ੰਕਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਕੁੱਲ ਜੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਸੈਕਸ਼ਨ 120-ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ 'ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਕਾਫੀ ਹੈ।

18 ਫਰਵਰੀ 1948 ਨੂੰ ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਬੋਲਦਾ ਹੈ-

"ਮੈਂ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਨੂੰ 1941 ਤੋਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ 'ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦਲ' ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਾਣਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ 1939 ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੀ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਦਾ ਨਾਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦਲ ਦੇ ਵਰਕਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪੂਨਾ ਅਤੇ ਬੰਬਈ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੰਗਠਨ, ਅਰਥਾਤ, ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦਲ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਸੈਨਾ ਦੇ ਰਲੇਵੇਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ। ਪੂਨਾ ਵਿਖੇ ਮੈਂ ਸ਼੍ਰੀ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕੀਤਾ। 'ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਆਏ। ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਮੈਂ 27 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ 11 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ, ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਅਜੇ ਸੌਣ ਗਿਆ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰਾ ਵੱਡਾ ਪੁੱਤਰ ਨੀਲਕਾਂਤ ਮੇਰੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਆਇਆ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦੋ ਮਹਿਮਾਨ ਆਏ ਹਨ। ਮੇਰੇ ਬੇਟੇ ਨੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਆਉਣ ਦਿਓ ਅਤੇ ਮੈਂ ਤੁਰੰਤ ਹੇਠਾਂ ਆ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਮੈਂ ਹੇਠਾਂ ਆਇਆ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ ਕਿ ਮੈਂ ਦੋ ਮਹਿਮਾਨ ਮਿਸਟਰ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਨਰਾਇਣ ਰਾਓ ਆਪਣੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਹੈ? ਤੁਸੀਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਆਏ ਹੋ। ਮੇਰੀ ਹੈਰਾਨੀ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਆਏ ਹਨ। 27 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ, ਮਿਸਟਰ ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਏ ਸਨ। ਸ਼੍ਰੀ ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ 2 ਫਰਵਰੀ 1948 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਈ ਭਿਆਨਕ ਕਾਰਨਾਮਾ ਕਰਨ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਉਹ ਭਿਆਨਕ ਕਾਰਨਾਮਾ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਰਿਵਾਲਵਰ ਦਿਖਾਇਆ ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲਿਆਇਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਗਵਾਲੀਅਰ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਰਿਵਾਲਵਰ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਰਿਵਾਲਵਰ ਦਾ ਟਰਿੱਗਰ ਜੋ ਮਿਸਟਰ ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਸਨ, ਕਾਫ਼ੀ ਸਖ਼ਤ ਸੀ। ਉਸ ਕੋਲ ਕਰੀਬ 5-6 ਰੌਂਦ ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਇੱਕ ਪਿਸਤੌਲ ਹੈ ਜੋ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ। ਮੈਂ 27 ਜਨਵਰੀ 1948 ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਹੋ ਸਕੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਇੱਕ ਰਿਵਾਲਵਰ ਜਾਂ ਪਿਸਤੌਲ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਂਗਾ। ਮੈਂ ਮਿਸਟਰ ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਚਾਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਗੋਡਸੇ ਨੇ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਮੈਂ ਉੱਪਰ ਜਾ ਕੇ ਸੌ ਗਿਆ।

28 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ, ਮੈਂ ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਇੱਕ ਵਰਕਰ ਨੂੰ ਬੁਲਾਵਾਂਗਾ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਬਾਰੇ ਉਸ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਾਂਗਾ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਬੇਟੇ, ਨੀਲਕਾਂਤ ਪਰਚੂਰੇ, ਅਤੇ ਰੂਪਾ, ਮੇਰੇ ਬਾਡੀ-ਗਾਰਡ ਨੂੰ ਛੱਤਰੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਨੰਨਾ ਡੰਡਵਤੇ ਨੂੰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਭੇਜਿਆ। ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਨਹੀਂ ਲੱਭਣਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਕੋਲ ਅਤੇ ਪਟੰਕਰ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀ ਵਿੱਚ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਦੁਪਹਿਰ 12 ਵਜੇ ਆਪਣੀ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀ ਤੋਂ ਘਰ ਪਰਤਿਆ ਅਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੇ ਨਾਲ ਨੰਨਾ ਡੰਡਵਤੇ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ। ਮੈਂ ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਮੇਰੀ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਦੌਰਾਨ ਡੰਡਵਤੇ ਮੇਰੇ ਘਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਭਰੋਸੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਡੰਡਵਤੇ ਮੇਰੇ ਭਰੋਸੇ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਿਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨਗੇ। ਮੇਰੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਦੌਰਾਨ ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੇ ਡੰਡਵਤੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਬਿਹਤਰ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਬਾਂਗ ਖਰੀਦਣ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ 28 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀ ਤੋਂ ਘਰ ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੇਸੀ ਬਣੇ ਰਿਵਾਲਵਰ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦਿਆਂ ਦੇਖਿਆ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਕੱਪੜੇ ਆਦਿ ਉਤਾਰਨ ਲਈ ਉੱਪਰ ਗਿਆ, ਗੋਡਸੇ, ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਡੰਡਵਤੇ ਨੇ ਮੇਰੇ ਘਰ ਦੇ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਵਿੱਚ ਦੇਸੀ ਬਣੇ ਰਿਵਾਲਵਰ ਦਾ ਟ੍ਰਾਇਲ ਲਿਆ। ਮੈਂ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਅੱਗ ਸੁਣੀ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਦੇਸੀ ਬਣੇ ਰਿਵਾਲਵਰ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਰਿਵਾਲਵਰ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਰਿਵਾਲਵਰ ਫਿਰ ਡੰਡਵਤੇ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਿਵਾਲਵਰ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਕਿ

ਰਿਵਾਲਵਰ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਹੈ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਚਾਹੋ ਤਾਂ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਅੱਜ ਰਾਤ ਤੱਕ ਰੁਕ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਇਕੱਠੇ ਖਾਣਾ ਖਾਧਾ। ਭੋਜਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਸੀਂ ਮੌਜੂਦਾ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਵਿਕਾਸ 'ਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ। ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਦੋਹਾਂ (ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਆਪਟੇ) ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਹਾਲ ਦੇ ਕੋਲ ਜਿਸ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਬੰਬ ਸੁੱਟਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਕਦੇ ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸੁਣਿਆ।

ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਦੰਡਵਤੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਪਿਸਤੌਲ ਲੈ ਕੇ ਮੇਰੇ ਘਰ ਆਇਆ। ਉਹ ਪਿਸਤੌਲ ਕਿੱਥੋਂ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ, ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ। ਇਹ ਇੱਕ ਆਟੋਮੈਟਿਕ ਪਿਸਤੌਲ ਸੀ। ਦੰਡਵਤੇ ਆਟੋਮੈਟਿਕ ਪਿਸਤੌਲ ਦੇ ਕਰੀਬ 11-12 ਰੌਂਦ ਲੈ ਕੇ ਆਏ। ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਨੇ ਇਸ ਆਟੋਮੈਟਿਕ ਪਿਸਤੌਲ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਦੰਡਵਤੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਆਟੋਮੈਟਿਕ ਪਿਸਤੌਲ ਦੀ ਕੀਮਤ 500 ਰੁਪਏ ਹੈ। ਨੰਨਾ ਆਪਟੇ ਨੇ ਦੰਡਵਤੇ ਨੂੰ 300 ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਰਕਮ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ। ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਨੇ ਦੰਡਵਤੇ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆਂਦੇ ਪਿਸਤੌਲ ਦੇ ਆਟੋਮੈਟਿਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਪਿਸਤੌਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ। 28 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਰਾਤ 10-30 ਵਜੇ, ਦੰਡਵਤੇ ਨੂੰ ਟਾਂਗਾ ਮਿਲਿਆ ਅਤੇ ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਮੇਰੇ ਘਰ ਤੋਂ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ। ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਦੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਬੈਂਡਰੂਮ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਸੌ ਗਿਆ.. ਦੰਡਵਤੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਘਰ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ, 29 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ, ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਰਾਓ ਪਰਚੂਰੇ, ਜੋ ਵਿੱਤ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਸਕੱਤਰ ਹਨ, ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦੋ ਸੱਜਣ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਸਨ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਪਿਸਤੌਲ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਉਹ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਮਧੂਕਰ ਕਾਲੇ ਨੇ ਮੈਨੂੰ 30 ਜਨਵਰੀ 1948 ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 6 ਵਜੇ ਦੱਸਿਆ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਪੈਦਲ ਆਪਣੀ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਰੇਡੀਓ 'ਤੇ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਦੇ ਕਤਲ ਬਾਰੇ ਖ਼ਬਰ ਆਈ ਹੈ। ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀ ਗਿਆ ਅਤੇ 15 ਮਿੰਟ ਬਾਅਦ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਘਰ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਨੌਕਰ ਰੂਪਾ ਨੂੰ ਬਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਮਠਿਆਈ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਰੁਪਿਆ ਦਿੱਤਾ। ਉਦੋਂ ਮੇਰੀ ਸੈਨਾ ਦੇ 10-15 ਮੈਂਬਰ ਮੇਰੇ ਘਰ ਸਨ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਠਿਆਈਆਂ ਵੰਡੀਆਂ। ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਜੋ ਰਿਵਾਲਵਰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਸਨ, ਉਹ ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਕੋਲ ਹੀ ਰਿਹਾ ਜਾਂ ਦੰਡਵਤੇ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਇੱਕ ਟੁੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਸਟੈਗਨ ਸੀ ਜੋ ਮੈਂ ਮੋਰਾਂ ਵਿਖੇ ਆਪਣੇ ਇੱਕ ਦੋਸਤ ਕੋਲ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਦੋਸਤ ਦਾ ਨਾਮ ਰਮਾਕਾਂਤ ਪੁਰਾਣਿਕ, ਕਸਟਮ ਪੋਸਟ ਗੋਰਦਾਵਾਸ, ਮੋਰਾਰ ਹੈ।"

ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ੀਟਾਂ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਉਸ ਦੇ ਸਨ ਪਰ ਉਹ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਜਰ ਛੱਤੋ ਦੇ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸੈੱਲ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਮਿਸਟਰ ਆਰ.ਬੀ. ਅਟਲ ਹੋਣ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ। ਮੇਜਰ ਛੱਤੋ ਦੇ ਚਲੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ੍ਰੀ ਅਟਲ ਨੇ ਚਿੱਟੇ ਕਾਗਜ਼ ਦੀਆਂ ਛੇ ਚਾਦਰਾਂ ਲਈਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਕੁਝ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕੈਦੀ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣੇ ਬਿਨਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ੀਟਾਂ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ੀਟਾਂ 'ਤੇ ਕੀ ਲਿਖਿਆ ਸੀ।

ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੱਸੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ 2 ਫਰਵਰੀ ਦੀ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਕੁਝ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ ਅਤੇ ਗਵਾਲੀਅਰ ਦੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਇਕਾਂਤ ਕੋਠੜੀ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਉਸ

ਨਾਲ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰੁੱਖਾ ਵਿਵਹਾਰ ਕੀਤਾ; ਕਿਲੋ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਠੰਢ ਸੀ; ਸੈੱਲ ਹਨੇਰਾ ਸੀ. ਸਤਾਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਉਹ ਉਸ "ਪੱਥਰ ਦੀ ਕੰਧ ਵਾਲੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਮਨੁੱਖੀ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇ ਰਿਹਾ। ਗਵਾਲੀਅਰ ਸੀ.ਆਈ.ਡੀ. ਦਾ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਮਿਸਟਰ ਖਿਜਰ ਮੁਹੰਮਦ, ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਕਿਲੋ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਉਸਨੂੰ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਸੱਦਦ ਦੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਭੂਮੀਗਤ ਸੈੱਲ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਗਵਾਲੀਅਰ ਦੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਨੇਤਾ ਹੋਣ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲਵੇਗਾ। ਕਿਲੋ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਣ ਦੇ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ ਦੇ ਜੋੜਾਂ ਵਿੱਚ ਤੇਜ਼ ਦਰਦ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੋਜ ਹੋ ਗਈ। ਚੱਲ ਰਹੇ ਤਾਪਮਾਨ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ, ਜੋ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਮਿਸਟਰ ਖਿਜਰ ਮੁਹੰਮਦ ਨੇ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਫੋਰਟ ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮਿਸ਼ਰਣ ਭੇਜਿਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹੀ ਰਾਹਤ ਮਿਲੀ।

ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਲੋ ਵਿੱਚ ਲਿਜਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਅੱਠ-ਦਸ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸੈੱਲ ਵਿੱਚ ਜਾਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛੇ ਅਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਕੀਤੇ। ਅਗਲੇ ਹੀ ਦਿਨ ਬੰਬੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਜਿਸਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਮਿਸਟਰ ਦੇਉਲਕਰ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਗਿਆ, ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਧਮਕੀਆਂ ਅਤੇ ਸਲਾਹਾਂ ਦੀ ਬਦਲਵੀਂ ਖੁਰਾਕ ਦੇਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਧਮਕੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਕਤ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਕੈਦੀਆਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਕੈਦੀ ਉਸ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰੇ ਜੋ ਉਸ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇੱਕ ਭਾਰਤ-ਵਿਆਪੀ ਸਾਜਿਸ਼ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕੈਦੀ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਕੈਦੀ ਨੂੰ ਬਚਾਏਗਾ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਕੈਦੀ ਨੇ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਦਿਓਲਕਰ ਨੇ ਕਿਹਾ: "ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਬਾਰੇ ਸੋਚੋ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਭ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਹੋਵੇਗਾ।" ਕੈਦੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸੀ ਕਿ ਨਵੰਬਰ 28 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਆਇਆ ਸੀ ਪਰ ਸ੍ਰੀ ਦਿਓਲਕਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਕੈਦੀ ਦਾ ਪਿਸਤੌਲ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੀਲਕੰਠ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਨਵੰਬਰ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਿਸਤੌਲ ਦੀ ਥਾਂ ਲੈਣ ਤੋਂ ਸੰਕੋਚ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ। ਇਸ ਧਮਕੀ ਨੇ ਕੈਦੀ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭੰਨ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਦਰਦ ਨਾਲ ਜਾਗਦਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਮਨ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਜਨਤਕ ਹਿਰਾਸਤ ਦੇ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਮਾਹੌਲ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ, ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ, ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚਿਆ। ਦੁਖਦਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਥਿਤ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਅਤੇ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਧਮਕੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਭਿਆਨਕਤਾ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦੀ ਅਸਮਰੱਥਾ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸਨੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਉਸਨੇ ਫੋਰਟ ਕਮਾਂਡਰ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਧਮਕੀ 'ਤੇ ਝੂਠੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੇ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਨਾਲ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਇਨਾਮਦਾਰ ਜੋ ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ, ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ 18 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਵੱਕਿਲ ਦੁਆਰਾ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵੱਲੋਂ ਭਰਮਾਉਣ, ਧਮਕੀ ਜਾਂ ਵਾਅਦੇ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਾਰਨ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ. ਡਾ: ਪਰਚੂਰੇ ਨੂੰ 2 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਗਵਾਲੀਅਰ ਵਿਖੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਗਵਾਲੀਅਰ ਦੇ ਕਿਲੋ ਵਿੱਚ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਕਤਲ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ, ਜੋ ਕਿ ਹੁਣ ਉਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ,

ਪਰ ਕੁਝ ਦੋਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸਦਾ ਕੋਈ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਿਲੋ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਉਸ 'ਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਨ, ਜਿਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ 18 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਿਸਟਰ ਆਰ. ਅਟਲ, ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ, ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਕਿਲੋ ਵਿਚ ਗਏ ਅਤੇ ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਨੂੰ ਇਕ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਦਸਤਖਤ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਡਾ: ਪਰਚੂਰੇ ਦੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਲਗਾਤਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਠੀ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਮੀਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਮਾਨਸਿਕ ਸਥਿਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੁਝਾਅ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਸਨ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਦੇ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਮਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਨਾ ਕਿ ਕਿਲੋ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਕੋਠੜੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਅਟਲ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਇਆ ਗਿਆ ਤਰੀਕਾ ਆਮ ਪ੍ਰਥਾ ਤੋਂ ਵਿਚਲਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੱਖਪਾਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਸਦਾ ਗਾਹਕ. ਤੀਸਰਾ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਨੇ ਉਸ ਇਲਾਜ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਕੁਝ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਹਨ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਸਨੇ ਇਹਨਾਂ ਇਲਜ਼ਾਮਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਪਰ ਦੁਖਦਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਇਹ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਡਾ: ਪਰਚੂਰੇ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਲਈ ਮੌਜੂਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦਾ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਇਨਾਮਦਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਤੋਂ ਇਹੋ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਡਾ: ਪਰਚੂਰੇ ਨੂੰ ਸਰੀਰਕ ਤਾਕਤ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਮਾਨਸਿਕ ਦਬਾਅ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਗਣਨਾ ਉਸ ਦੀ ਇੱਛਾ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜੋ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੁਝਾਅ ਨੂੰ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜੋ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਮਿਸਟਰ ਦਫਤਰੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਹ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਗਵਾਲੀਅਰ ਦੇ ਕਿਲੋ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਥੇ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦਾ ਮੁਖੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਅਮਨ-ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਫੌਜੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਸੁਝਾਅ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਕਿ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਟਲ ਦੇ ਅਦਾਲਤੀ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਕਿਲੋ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਗਵਾਲੀਅਰ ਰਿਆਸਤ ਵਿਚ ਗੜਬੜ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਸੀ. ਨੇ ਖਦਸ਼ਾ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਕਿ ਜੇਕਰ ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਥਾਣੇ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਥਾਣੇ ਤੋਂ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਥਾਂ 'ਤੇ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਸਟੇਨ ਗੰਨ ਮਿਲੀ ਸੀ, ਪਰ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਡਾ: ਪਰਚੂਰੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਬੰਦ ਵੈਨ ਵਿੱਚ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਕਿਸੇ ਦੀ ਉਤਸੁਕਤਾ ਨੂੰ ਉਤੇਜਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਜੇਕਰ ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਣਾ ਅਤੇ ਕੋਰਟ ਹਾਊਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਂ ਬਾਹਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਲਗਭਗ ਤੈਅ ਸੀ।

ਡਾ: ਪਰਚੂਰੇ ਦੇ ਬਿਆਨ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਵਿਚ ਸੀ, ਉਸ ਨਾਲ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਿਵਹਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਸ੍ਰੀ ਡਫਤਰੀ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣੇ ਆਸਾਨ ਹਨ ਅਤੇ ਖੰਡਨ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ। ਡਾ: ਪਰਚੂਰੇ ਦਾ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ 18 ਫਰਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਕੇਸ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਦੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ 30 ਜੁਲਾਈ ਤੱਕ ਇਹ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਲਿਆ। ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਤੋਂ ਇੱਕ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਸੀ। ਇਸ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਡਾ.

ਪਰਚੂਰੇ ਨੇ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਬੁੱਲ੍ਹ ਬੰਦ ਰੱਖਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਰਜ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਸੰਭਵ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ, ਭਾਵ, ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਕਈ ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਖੁਦ ਮਿਸਟਰ ਡੈਫਟਰੀ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਦਸਤਖਤਾਂ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਡਾ: ਪਰਚੂਰੇ ਡਰਪੋਕ ਜਾਂ ਅਣਜਾਣ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਉਹ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ ਜੋ ਗਵਾਲੀਅਰ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੈ। ਉਹ ਗਵਾਲੀਅਰ ਰਾਜ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਜਾਇਜ਼ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਬਾਕੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। "ਉਸ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਸਬੰਧ ਨਬੂਰਾਮ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਹੈ ਜੋ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਪਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਜਾਂ ਲਗਭਗ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਦੁਬਾਰਾ ਫਿਰ, ਇਹ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਕਸਾਉਣ ਦੀ ਧਮਕੀ ਜਾਂ ਵਾਅਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਜਾਂ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦਲੀਲ ਦੀ ਖਾਤਰ ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦੇਣਗੇ। ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜੇਕਰ ਉਸਨੇ ਇਕਬਾਲ ਕੀਤਾ, ਤਾਂ ਇਹ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਕੋ ਇਕ ਧਮਕੀ ਜੋ ਸਬੂਤ ਵਿਚ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਉਹ ਧਮਕੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਉਸਨੇ ਇਕਬਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਮਿਸਟਰ ਡੈਫਟਰੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਫਾਈਲ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪ੍ਰੇਰਣਾ, ਧਮਕੀ ਜਾਂ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਅਖੌਤੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ, ਧਮਕੀ ਜਾਂ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦੇਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵਾਅਦਾ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਤੋਂ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਬੇਕਸੂਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ: -

"ਅਗਲੇ ਦਿਨ, ਯਾਨੀ ਕਿ 29 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ, ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਰਾਓ ਪਰਚੂਰੇ, ਜੋ ਵਿੱਤ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਸਕੱਤਰ ਹਨ, ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਦੋ ਸੱਜਣ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਲੈ ਕੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਏ ਸਨ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਪਿਸਤੌਲ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਸੀ।"

ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬਿਆਨ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਫਸਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਾਂ ਪੁਲਿਸ ਉਸ ਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਦੀ ਸੀ। ਇਕਬਾਲੀਆ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਬਿਆਨ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕਢਾਈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਇਨਾਮਦਾਰ ਨੇ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਵਿਚ ਹੋਈ ਦੇਰੀ ਲਈ ਢੁਕਵੀਂ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ 7 ਮਈ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸਨ। ਸ੍ਰੀ ਇਨਾਮਦਾਰ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਲਈ ਅਤੇ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦਰਜ

ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ ਬੀਮਾਰ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਇਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਕਿਲੇ ਵਿਚ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਇਨਾਮਦਾਰ ਇਸ ਬਿਆਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਸਥਿਤੀ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲੈਣ। ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ 3 ਜੂਨ, 1948 ਤੱਕ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਰੀਡਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਉਸਨੂੰ ਇਸਦੀ ਆਮਦ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕਰੇ। 3 ਜੂਨ ਨੂੰ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ 14 ਤਰੀਕ ਤੱਕ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਇਨਾਮਦਾਰ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਨਾ ਭੁੱਲ ਗਏ ਕਿਉਂਕਿ ਗਵਾਲੀਅਰ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ ਤੋਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਲੱਗਾ ਰਿਹਾ। . 22 ਜੂਨ ਨੂੰ ਮੁਲਜ਼ਮ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ। ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ, ਅਤੇ ਪੜ੍ਹੇ। ਡਾ: ਪਰਚੂਰੇ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੱਚਾਈ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਸਵੈ-ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਘਟਨਾ ਸਥਾਨ ਦਾ ਮੁਆਇਨਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ 26 ਜੂਨ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਇਨਾਮਦਾਰ ਨੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਲਿਖਤੀ ਦਰਖਾਸਤ ਦਿੱਤੀ। 1 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਦੋ ਨੁਕਸ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਗਏ, ਅਰਥਾਤ, (ਏ) ਕਿ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਕਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ (ਬੀ) ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਬੀਮਾਰ ਸਨ। ਉਹ ਮਿਤੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਗਵਾਲੀਅਰ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਅਤੇ 13 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਇਕ ਦਰਖਾਸਤ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ।

ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਬਿਆਨ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਮੰਨਣਯੋਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਨਿਆਂਇਕ ਤਜਰਬਾ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਅਜਿਹਾ ਕਹਿਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਆਪਣੇ ਫਾਇਦੇ ਲਈ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਪੁੰਜੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹੇਠ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਸ ਕਤਲ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਮੰਨਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਉਸਨੇ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਜੇਕਰ ਉਸਨੂੰ ਮਾਫੀ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸਨੂੰ ਤਸੀਹੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਹੋਰ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਸਲੂਕ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਤੁਰੰਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਝੂਠੀ ਕਬੂਲਨਾਮਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੁੱਖ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਜੋ ਉਸਦਾ ਇਕਬਾਲ ਉਸਦੇ ਲਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਿਆਣਪ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਕਿ, ਇੱਕ ਕੈਦੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੈ ਜੇਕਰ ਕਬੂਲਨਾਮਾ ਕਰਨਾ ਉਕਸਾਉਣ, ਧਮਕੀ ਜਾਂ ਵਾਅਦੇ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੋਇਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਵਿਚ ਭਰੋਸੇ ਜਾਂ ਚੰਗੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗੀ ਜਾਂ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਹ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਗੁਪਤਤਾ ਦੀ ਸਹੂ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਜਾਂ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਇਹ ਤਰੀਕਾ ਜੋ ਇਹ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੀ। ਇੱਕ ਇਕਬਾਲੀਆ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 24 ਵਿੱਚ "ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਗਲਤ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦੇ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਸਬੂਤ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੁਈਨ ਬਨਾਮ ਬੌਮਸਨ (1) ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਕੈਦੀ ਦੁਆਰਾ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਹ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਇਕਬਾਲੀਆ ਸੁਤੰਤਰ ਅਤੇ ਸਵੈ-ਇੱਛਤ ਸੀ, ਭਾਵ, ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੈਦੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਥਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦੁਆਰਾ,

ਜਾਂ ਇਹ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਭਰਮ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਵਾਪਸ ਲਿਆ ਗਿਆ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੀਆਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਬਹੁਤ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਪੁਲਿਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਕੱਚੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਘਟਾਇਆ ਹੈ। ਕੁਈਨ ਬਨਾਮ ਬੌਮਸਨ ਵਿੱਚ, ਜਿਸਦਾ ਹਵਾਲਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਕੇਵ, ਜੇ., ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ:-

"ਮੈਂ ਇਹ ਜੋੜਾਂਗਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਹਿੱਸੇ ਲਈ ਮੈਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨਾਂ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਜੋ ਪਛਤਾਵਾ ਅਤੇ ਪਛਤਾਵੇ ਦੀ ਔਲਾਦ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਫਿਰ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਕੈਦੀ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਕਮਾਲ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ। ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦੇ ਸਬੂਤ ਲਈ ਜਦੋਂ ਕੈਦੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਸਬੂਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਹੋਵੇ; ਪਰ, ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੈਦੀ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਪਛਤਾਵਾ ਅਤੇ ਪਛਤਾਵੇ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਨਾਲ ਪੂਰਕ ਕਰੋ; -ਇਕ ਇੱਛਾ ਜੋ ਨਿਆਂ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਅਲੋਪ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।"

ਆਰ. ਬਨਾਮ ਗੋਬਰਧਨ (1) ਵਿੱਚ, ਬ੍ਰੈਡਹਰਸਟ, ਜੇ. ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤੇ:-

"ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਵੀ ਅਕਸਰ ਸੱਚ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਮੇਰਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਲਗਭਗ ਹਰ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਗਵਾਹ ਬਣਾਏ ਜਾਣ 'ਤੇ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਦੁਆਰਾ, ਜਾਂ ਮਾਫੀ ਦੇ ਵਾਅਦੇ ਦੁਆਰਾ ਉਕਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਤਾਜ ਲਈ। ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸ਼ੱਕ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਅਕਸਰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੁਆਰਾ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਹ ਤੱਥ ਅਕਸਰ ਨਿਆਂਇਕ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਟਿੱਪਣੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।"

ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਸਾਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਦੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੈਨੂੰ ਇਕਬਾਲ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਬਾਰੇ ਕਾਫੀ ਸ਼ੱਕ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਡਾ: ਪਰਚੂਰੇ ਵੱਲੋਂ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਿੱਤੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਤੱਥ ਸੱਚ ਹਨ, ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਦੁਬਾਰਾ ਫਿਰ, ਜੇਕਰ ਉਸ ਦਾ ਬਿਆਨ ਸੱਚ ਹੈ, ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਦਬਾਅ ਅਧੀਨ ਕੀਤਾ ਜੋ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਹੈ। ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ ਨੂੰ ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਲਈ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਜਿਸ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਉਸ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਮੈਨੂੰ ਇਕਬਾਲ ਦੀ ਸੱਚਾਈ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਹੋਇਆ।

ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਵੀ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ, ਕੇਸ ਵਿਚਲੇ ਸਾਰੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਸੱਚ ਹੈ, ਬਸ਼ਰਤ ਕਿ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸੁਤੰਤਰ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਭੌਤਿਕ ਵੇਰਵਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

ਇਸਤਰਾਸਾ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ 27 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਬੰਬਈ-ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ ਅਤੇ ਰਾਤ 11-50 ਵਜੇ ਗਵਾਲੀਅਰ ਪਹੁੰਚੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ ਦੇ ਘਰ ਰਾਤ ਬਿਤਾਈ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਅਤੇ ਭਗੌੜੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਡੰਡਵਤੇ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪਿਸਤੌਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜੋ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਡਾ: ਪਰਚੂਰੇ ਨੂੰ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਮੌਤ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਤਾਂ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਮਿਠਿਆਈਆਂ ਵੰਡ ਕੇ ਅਤੇ ਕਤਲ ਹੋਏ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿੰਦਣਯੋਗ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕਰਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ।

ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਨੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਗਵਾਲੀਅਰ ਵਿਖੇ ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਉਹ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਉੱਥੇ ਰੇਲਗੱਡੀ ਰਾਹੀਂ ਗਏ ਸਨ ਜੋ 28 ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ 5 ਵਜੇ ਗਵਾਲੀਅਰ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ, ਨਾ ਕਿ 11-50 ਵਜੇ। 27 ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਉਹ ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ ਦੇ ਘਰ ਰੁਕਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਦੋ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਕੀਤੀਆਂ, ਇੱਕ ਸਵੇਰੇ 10 ਵਜੇ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਦੁਪਹਿਰ 4 ਵਜੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਵਿੱਚ ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ ਦੀ ਮਦਦ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾਉਣ ਜਾਂ ਇੱਕ ਪਿਸਤੌਲ ਖਰੀਦਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਬਲਕਿ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਗਵਾਲੀਅਰ ਤੋਂ ਵਲੰਟੀਅਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਗਵਾਲੀਅਰ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕੀਤੀ।

ਦੋ ਗਵਾਹ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤੱਥ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰੈਂਡ ਟਰੰਕ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਦੁਆਰਾ ਰਾਤ 22-38 ਵਜੇ ਗਵਾਲੀਅਰ ਪਹੁੰਚਦੇ ਸਨ।

ਗਰੀਬਾ (ਪੰ. 43) ਲਸ਼ਕਰ ਦੇ ਇੱਕ ਟੋਂਗਾ ਡਰਾਈਵਰ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਅਨੁਸਾਰ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕਤਲ ਤੋਂ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਬੰਬੇ-ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਤੋਂ ਦੋ ਸਵਾਰੀਆਂ ਉਤਰ ਕੇ ਪਹਿਲੀ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਗੇਟ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਗਈਆਂ। ਰਾਤ 11-30 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਟਾਂਗੇ ਵਿਚ ਡਾ: ਪਰਚੂਰੇ ਦੇ ਘਰ ਲੈ ਜਾਣ ਅਤੇ ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ 1/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦੇਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋਏ। ਟੋਂਗਾ ਅਜੇ ਕੁਝ ਗਜ਼ ਹੀ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਘੋੜੇ ਦੀ ਕਣੀ ਦੀ ਪੱਟੀ ਟੁੱਟ ਗਈ, ਅਤੇ ਗਵਾਹ ਨੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜੰਮੂ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 44 ਨਾਮ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਟੋਂਗਾਵਾਲਾ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜੰਮੂ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਡਾ. ਦੇ ਘਰ ਲੈ ਗਿਆ। ਪਰਚੂਰੇ ਅਤੇ ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ 1/2/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਤੋਂ ਤਕਰੀਬਨ ਅੱਠ ਦਿਨ ਬਾਅਦ, ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਮੰਡਲਿਕ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਰੇਲਗੱਡੀ ਰਾਹੀਂ ਵਾਪਸ ਆਉਣਾ ਸੀ ਜੋ ਸਵੇਰੇ 5 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਗਵਾਲੀਅਰ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਗਰੀਬਾ (ਪੰ: 43) ਦਾ ਟਾਂਗਾ ਲਗਾਇਆ। ਉਹ ਟੋਂਗਾ-ਡਰਾਈਵਰ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਲਈ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕਸਬੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਫਵਾਹ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਦੇ ਘਰ ਠਹਿਰੇ ਸਨ, ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕਤਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਨ। ਟੋਂਗਾਵਾਲਾ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਉਤਰੇ ਦੋ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜੰਮੂ ਦੇ ਟੋਂਗਾ 'ਚ ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ ਦੇ ਘਰ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਅਰਥਾਤ ਗਰੀਬਾ ਅਤੇ ਜੰਮੂ ਨੂੰ 9 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਜਾਂ ਕਰੀਬ 9 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਲਈ ਬੰਬਈ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਦੇ ਘਰ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਗਰੀਬਾ ਨੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਜਦੋਂਕਿ ਜੁਮਾ ਨੇ ਸਿਰਫ ਨੱਥੂਰਾਮ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇੱਕ ਗਲਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਚੁਣ ਲਿਆ। ਉਸ ਖਾਸ ਰੇਲਗੱਡੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕਾਫੀ ਵਿਵਾਦ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਗਵਾਲੀਅਰ ਪਹੁੰਚੇ। ਟੋਂਗਾ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਬੰਬਈ-ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਰਾਹੀਂ ਪਹੁੰਚੇ ਜੋ ਰਾਤ 11-50 ਵਜੇ ਗਵਾਲੀਅਰ ਪਹੁੰਚੀ। ਜੇ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਕੈਦੀ 11-50 ਵਜੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਉਹ 11-30 ਵਜੇ ਟਾਂਗਾ ਨਹੀਂ ਲਗਾ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜੇਕਰ ਉਹ ਰਾਤ 10-38 ਵਜੇ ਪਹੁੰਚੇ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਟਾਂਗਾ ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਘੰਟੇ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਿਉਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।

ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਗਵਾਹ ਇਕਮਤ ਹਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਕੈਦੀਆਂ ਨੇ ਰਾਤ 11-30 ਵਜੇ ਟਾਂਗਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਹ 28 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਗਵਾਲੀਅਰ ਵਿੱਚ ਸਨ, ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਉਣ ਦੀ ਪੂਰਵ-ਅਨੁਮਾਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਉਹ 28 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 5 ਵਜੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਉਹ ਗਵਾਹ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਕਿ ਉਹ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ। ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਉਣ ਦੀ

ਪੂਰਵ-ਅਨੁਮਾਨ ਦੇਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅਸਮਾਨ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਚੰਦ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਦਾ ਕਾਫ਼ੀ ਮੌਕਾ ਸੀ।

28 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਗਵਾਲੀਅਰ ਵਿਖੇ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀਆਂ ਤਰੀਕਾਂ ਬਾਰੇ ਕਹਾਣੀ ਮਿਸਟਰ ਐਮ ਕੇ ਕਾਲੇ (ਪੀ. ਡਬਲਯੂ, 50) ਦੁਆਰਾ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਗਵਾਲੀਅਰ ਦੇ ਇੱਕ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਕਲਰਕ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਹੈ। 28 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ, ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੋਂ ਦੁਪਹਿਰ 12 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਦਫ਼ਤਰ ਛੱਡਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮੰਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਬੈਂਕ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਪੈਸੇ ਕਢਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਘਰ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਉਹ ਰਾਤ 12-33 ਵਜੇ ਡਾ: ਪਰਚੂਰੇ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤੋਂ ਲੰਘਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸੱਤਾ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਕੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਅਤੇ ਗਵਾਲੀਅਰ ਦੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਏ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ 24 ਜਨਵਰੀ 1948 ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ। ਡਾ: ਪਰਚੂਰੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੇ ਹਾਲ ਵਿਚ ਇਕ ਸੌਖੀ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ, ਅਰਥਾਤ ਨੱਥੂਰਾਮ, ਆਪਟੇ ਅਤੇ ਡੰਡਵਤੇ ਨਾਲ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਦੇ ਰਿਵਾਲਵਰਾਂ ਦੇ ਟਰਿੱਗਰ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਸਨ। ਉਹ ਟਰਿੱਗਰਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਡੰਡਵਤੇ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਪਿਸਤੌਲ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਡੰਡਵਤੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਿਵਾਲਵਰ ਸੇਵਾਯੋਗ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਟਰਿੱਗਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਦਬਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਡੰਡਵਤੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਲੈ ਗਿਆ ਅਤੇ ਗਵਾਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਆਇਆ। ਫਿਰ ਡੰਡਵਤੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਇੱਕ ਕਾਰਤੂਸ ਲਿਆ, ਇੱਕ ਰਿਵਾਲਵਰ ਲੋਡ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਅਸਮਾਨ ਵਿੱਚ ਫਾਇਰ ਕੀਤਾ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਨੇ ਰਿਵਾਲਵਰ ਨੂੰ ਰੀਲੋਡ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਰਿਵਾਲਵਰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਡੰਡਵਤੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਿਵਾਲਵਰ ਦਿਵਾ ਦੇਣ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ 2-30 ਜਾਂ 3 ਵਜੇ ਤੱਕ ਚਲੇ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਰੇਲਗੱਡੀ ਡੰਡਵਤੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਇੱਕ ਰਿਵਾਲਵਰ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਰਾਤ ਦੀ ਰੇਲਗੱਡੀ ਦੁਆਰਾ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲਬਾਤ ਡਾ: ਪਰਚੂਰੇ ਦੀ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਵਿਹੜੇ ਵਿੱਚ ਹੋਈ। ਜਿਸ ਰਿਵਾਲਵਰ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਉਹ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਦੇਸੀ ਬਣੇ ਰਿਵਾਲਵਰ ਜਾਪਦੇ ਸਨ। ਨੱਥੂਰਾਮ, ਡੰਡਵਤੇ ਅਤੇ ਗਵਾਹ ਫਿਰ ਘਰ ਦੀ ਉਪਰਲੀ ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਚਲੇ ਗਏ। ਡੰਡਵਤੇ ਨੇ ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ ਨੂੰ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਰਜਿਸਟਰਡ ਪਿਸਤੌਲ ਦੇ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦੇਵੇ ਪਰ ਡਾ: ਪਰਚੂਰੇ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਇੰਨਾ ਮੂਰਖ ਨਹੀਂ ਕਿ ਆਪਣੀ ਲਾਇਸੈਂਸੀ ਪਿਸਤੌਲ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦੇਵੇ। ਪਾਰਟੀ ਫਿਰ ਹਾਲ 'ਚ ਉਤਰੀ ਅਤੇ ਗਵਾਲੀਅਰ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਦੌਰਾਨ ਡਾ: ਪਰਚੂਰੇ ਨੇ ਹੈਰਾਨੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਮਹਾਰਾਜੇ ਨੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਏ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਹ ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲੋਂ ਕਹੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਨੂੰ ਹਿੰਸਾ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਗਵਾਹ ਰਾਤ 1-40 ਵਜੇ ਡਾ: ਪਰਚੂਰੇ ਦੇ ਘਰੋਂ ਨਿਕਲਿਆ, ਬੈਂਕ (ਜੋ ਕਿ ਡਾ: ਪਰਚੂਰੇ ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਲਗਭਗ ਇਕ ਮੀਲ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਹੈ) ਵੱਲ ਗਿਆ, ਪੈਸੇ ਕਢਵਾ ਕੇ ਵਾਪਸ ਆਪਣੇ ਘਰ ਚਲਾ ਗਿਆ। 29 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੀਲਕੰਠ ਪਰਚੂਰੇ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨ ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ ਦੇ ਘਰ ਆਏ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀ ਨੱਥੂਰਾਮ ਵਿਨਾਇਕ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਸਨ।

ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਦੀ ਖਬਰ 30 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਲਗਭਗ 5 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੰਗਾਮੇ ਦੇ ਅੰਜਾਮ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਾਰਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਹ ਖਬਰ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਡਾ: ਪਰਚੂਰੇ ਦੇ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਨੇ ਐਮ.ਕੇ. ਕਾਲੇ (ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 50), ਐਮ.ਬੀ. ਖੀਰ (ਪ. 51), ਰਾਮਦਿਆਲ ਸਿੰਘ (ਪ. ਡਬਲਯੂ. 52) ਅਤੇ ਜਗਨਨਾਥ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਕਈ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। (ਪੰਨਾ 53)। ਕਾਲੇ ਨੇ ਸ਼ਾਮ 6 ਵਜੇ

ਦੇ ਕਰੀਬ ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ। 30 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਮਰਾਠਾ ਬੋਰਡਿੰਗ ਹਾਊਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ। ਉਸਨੇ ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਰੇਡੀਓ 'ਤੇ ਇਹ ਸੁਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੇ ਗਵਾਹ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜੇ ਖਬਰ ਮਿਲੀ ਸੀ ਉਹ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਜਾਂ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਗਵਾਹ ਫਿਰ ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸਦੀ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀ ਵਿੱਚ ਗਿਆ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀ ਵਿੱਚ ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ ਨਾਲ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਮਧੂਕਰ ਖੀਰੇ ਵੀ ਪਹੁੰਚੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਅਫਵਾਹ ਫੈਲ ਗਈ ਕਿ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਦੁਕਾਨ ਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੇ ਇਸਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ। ਫਿਰ ਗਵਾਹ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਾਪਸ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਗਵਾਹ ਨੇ ਸੁਣਿਆ ਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ ਵਿਨਾਇਕ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਸੀ। ਦੋ ਅਤੇ ਦੋ ਇਕੱਠੇ ਰੱਖ ਕੇ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਨੱਥੂਰਾਮ ਵਿਨਾਇਕ ਗੌਡਸੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ 1 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਅਤੇ 2 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਗੰਗਾਧਰ ਪਟਵਰਧਨ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਪਵਾਰ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਈ। ਮਧੂਕਰ ਖੀਰੇ ਵੀ 2 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਸਾਰੀ ਕਹਾਣੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈ। ਗੰਗਾਧਰ ਪਟਵਰਧਨ ਨੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੀ ਕਹਾਣੀ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਗਵਾਹ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਣ ਲਈ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ। ਪਟਵਰਧਨ ਇੱਕ ਕਾਰ ਲਿਆਇਆ ਅਤੇ ਮਧੂਕਰ ਖੀਰੇ ਅਤੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਗਵਾਲੀਅਰ ਰਾਜ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਘਰ ਲੈ ਗਿਆ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਤੱਥ ਬਿਆਨ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਤੁਰੰਤ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਉਸਨੂੰ ਪਛਾਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਬੰਬਈ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਵਿੱਚ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ।

ਐਮ ਕੇ ਕਾਲੇ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਇੱਕ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸ੍ਰੀ ਜੇ ਪੀ ਗੋਇਲ (ਪੀ. ਡਬਲਯੂ., 39), ਜੋ ਯੁੱਧ ਲਾਭ ਟੈਕਸ ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਲਰਕ ਅਤੇ ਗਵਾਲੀਅਰ ਰਾਜ ਦੇ ਇੱਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਐਮ.ਬੀ. ਖੀਰੇ (ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 51) ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਗੋਇਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 28 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 9 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ ਦਾ ਅੰਗ ਰੱਖਿਅਕ ਰੂਪਾ ਗਵਾਹ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀ ਵਿੱਚ ਮਿਲਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਗਵਾਹ ਸਵੇਰੇ 10-30 ਵਜੇ ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ ਦੀ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਬੈਠੇ ਦੇਖਿਆ। ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਗਵਾਹ ਜੋ ਆਪਣੇ ਦਫਤਰ ਜਾਣ ਦੀ ਕਾਹਲੀ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਡਿਸਪੈਂਸਰੀ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਉਸੇ ਸ਼ਾਮ ਕਰੀਬ 9 ਵਜੇ ਡੰਡਵਤੇ ਗਵਾਹ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ ਪਿਸਤੌਲ ਲੈਣ ਲਈ ਬੇਚੈਨ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਗਵਾਹ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਿਸਤੌਲ ਵੇਚ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਗਵਾਹ ਹਥਿਆਰ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਕੁਝ ਝਿਜਕ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਸ ਕੋਲ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਪਿਸਤੌਲ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਝਿਜਕ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰ ਲਿਆ ਜਦੋਂ ਡੰਡਵਤੇ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਪਿਸਤੌਲ ਲਈ 500 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਰਕਮ ਲਈ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਇੱਕ ਹੋਰ ਖਰੀਦ ਸਕਦਾ ਹੈ। . ਗਵਾਹ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਿਸਤੌਲ ਡੰਡਵਤੇ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਸੌਣ ਲਈ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਡੰਡਵਤੇ ਨੇ ਲਗਭਗ ਇੱਕ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ, ਯਾਨੀ ਕਿ ਰਾਤ 10 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਦੁਬਾਰਾ ਬੁਲਾਇਆ, ਉਸਨੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੇਸੀ ਰਿਵਾਲਵਰ ਅਤੇ 300 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦਿੱਤੀ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਰਿਵਾਲਵਰ ਅਤੇ ਪੈਸੇ ਲੈਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਡੰਡਵਤੇ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਉਸਨੂੰ 500 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਜਾਂ ਉਸਦੀ ਪਿਸਤੌਲ ਉਸਨੂੰ ਵਾਪਸ ਦੇਣ ਲਈ। ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗਵਾਹ 2 ਫਰਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਦੀ ਪਿਸਤੌਲ ਦੀ ਸਹੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਡਾ: ਪਰਚੂਰੇ ਨੇ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ।

ਕਾਲੇ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਐਮ.ਬੀ. ਖੀਰੇ (ਪੰਨਾ 51) ਨੇ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਸੁਣ ਕੇ ਇਹ ਗਵਾਹ ਡਾ: ਪਰਚੂਰੇ ਦੀ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀ ਵਿੱਚ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ, ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ

ਕਿ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਮੌਤ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸਿਧਾਂਤ। ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ ਨੇ ਇਸ 'ਤੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕੀ ਗਵਾਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਡਾ: ਪਰਚੂਰੇ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਕਤਲ ਕਿਸ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਡਾ: ਪਰਚੂਰੇ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਰਗਾ ਹੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ ਨੂੰ ਡਿਸਪੈਸਰੀ ਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੇ ਇਸਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ ਅਤੇ ਗਵਾਹ ਫਿਰ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਏ। ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਆਪਣਾ ਮਨ ਬਦਲ ਲਿਆ ਅਤੇ ਡਾ: ਪਰਚੂਰੇ ਦੇ ਨਾਲ ਰਾਜਪੂਤ ਬੋਰਡਿੰਗ ਹਾਊਸ ਵਿੱਚ ਚਲੇ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨੇ ਰਾਜਪੂਤ ਸੇਵਾ ਸੰਘ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਮਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਰਾਮਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਆਇਆ ਤਾਂ ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਪੂਰਾ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਰਾਮਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਾਕੀ ਦਾ ਕੰਮ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਡਾ: ਪਰਚੂਰੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੰਦੋਲਨ ਸਫਲਤਾ ਨਾਲ ਸਮਾਪਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ ਅਤੇ ਰਾਮਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਗੱਲਬਾਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਡਾ: ਪਰਚੂਰੇ ਬੋਰਡਿੰਗ ਹਾਊਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਏ ਅਤੇ ਡਾ: ਪਰਚੂਰੇ ਅਤੇ ਗਵਾਹ ਦੋਵੇਂ ਡਾ: ਪਰਚੂਰੇ ਦੇ ਘਰ ਚਲੇ ਗਏ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਘਰ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਰੇਡੀਓ ਚਾਲੂ ਸੀ। ਰੂਪਾ ਵੱਲੋਂ ਗਵਾਹ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਮਠਿਆਈਆਂ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਇਹ ਮਠਿਆਈਆਂ ਹਾਜ਼ਰ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਰੇਡੀਓ ਸੁਣ ਰਹੇ ਸਨ।

ਖੀਰੇ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਰਾਮਦਿਆਲ ਸਿੰਘ (ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 52) ਅਤੇ ਜਗਨਨਾਥ ਸਿੰਘ (ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 53) ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 52 ਰਾਮਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਜੋ ਕਿ ਰਾਜਪੂਤ ਸੇਵਾ ਸੰਘ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਨ, ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਡਾ: ਪਰਚੂਰੇ 30 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 7 ਜਾਂ 7-30 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਰਾਜਪੂਤ ਸੇਵਾ ਸੰਘ ਵਿਚ ਆਏ ਜਦੋਂ ਉਹ ਇਕ ਸਮਾਗਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਬੋਰਡਿੰਗ ਹਾਊਸ ਦੇ ਹਾਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ੋਕ ਸਭਾ ਹੋਣੀ ਸੀ। ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ ਦੇ ਜਣਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਹੁਣ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰਹੇਗਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਸੀ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਆਦਮੀ ਸੀ, ਕਿ ਜਿਸ ਪਿਸਤੌਲ ਨਾਲ ਇਹ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਗਵਾਲੀਅਰ ਤੋਂ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਦੱਖਣ ਤੋਂ ਆਇਆ ਸੀ। ਜਗਨਨਾਥ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ, 53, ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੌਜੂਦ ਸਨ, ਨੇ ਡਾ: ਪਰਚੂਰੇ ਨੂੰ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਚਲੇ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਡਾ: ਪਰਚੂਰੇ ਦੇ ਚਲੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਰਾਮਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਗਨਨਾਥ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਡਾ: ਪਰਚੂਰੇ ਨੂੰ ਜੋ ਵੀ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਲੈਣ ਦੀ ਆਦਤ ਸੀ। ਜਗਨਨਾਥ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ ਨੇ ਜੋ ਕਿਹਾ ਸੀ ਉਸ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਵੇਰੇ ਡਾ: ਪਰਚੂਰੇ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਸੋਚਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਹੋਏ ਸਨ।

ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 53 ਜਗਨਨਾਥ ਸਿੰਘ ਇੱਕ ਜੰਗਲਾਤ ਠੇਕੇਦਾਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਰਾਮਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕੁਝ ਕਥਨਾਂ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਨੂੰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਖੀਰ ਜਾਂ ਰਾਮਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ:-

"ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਨੇ ਆ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸਦਾ ਇੱਕ ਕੰਮ ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ (ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ) ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦਾ ਗੱਦਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦਾ 'ਓਤਾਰ' ਸੀ। ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਉਸਦਾ ਆਪਣਾ ਸੀ।" ਵਿਅਕਤੀ ਦੱਖਣ ਤੋਂ ਆਇਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਕਤ ਵਿਅਕਤੀ ਉਥੋਂ ਪਿਸਤੌਲ ਲੈ ਕੇ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੰਬ ਸੁੱਟਣ ਵਾਲਾ ਮਦਨ ਲਾਲ ਵੀ ਉਥੋਂ ਦਾ ਹੀ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ।"

ਡਾ: ਪਰਚੂਰੇ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਕਾਲੇ ਨੇ ਰਾਜ ਦੇ ਸੇਵਕ ਵਜੋਂ ਆਪਣੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ, ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਪੂਰੀ ਕਰਨ, ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਬਚਾਅ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਇੱਕ ਲੰਮਾ ਸੂਤ ਕੱਟਿਆ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਚਮੜੀ, ਉਸਨੇ ਬੀ,ਏ ਪਾਸ ਕੀਤਾ। 1947 ਵਿੱਚ ਅਤੇ 19 ਮਈ, 1947 ਨੂੰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ, ਉਹ ਗਵਾਲੀਅਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਾਮੂਲੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੱਤਾ ਵਿੱਚ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਨਾਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਜੋ ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਮੁਖੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜੇ.ਪੀ. ਗੋਇਲ (ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 39) ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਗਵਾਲੀਅਰ ਵਿੱਚ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ, ਜੋ ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਵਾਗਡੋਰ ਸੰਭਾਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਹਿੰਦੂ ਸਭਾ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਮੈਂਬਰ ਹਨ, ਕਾਲੇ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੱਤਾ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਨੂੰ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਾਲੇ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜੋ ਕਿ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰ ਸਨ, ਦੀ 45 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਉਸਦੀ ਵਿਧਵਾ ਨੂੰ ਤਰਸ ਭੱਤਾ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਧੀ ਨੂੰ ਵਿਦਿਅਕ ਭੱਤਾ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਲੋਡੀ ਹਾਰਡਿੰਗ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹ ਰਹੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਕਾਲੇ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਤਣਾਅਪੂਰਨ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਕਾਲੇ ਸਾਲ 1947 ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਸੈਨਾ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦੇ ਮੁਖੀ ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਹਨ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਉਸੇ ਸਾਲ ਉਹ ਰਾਜ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਅਤੇ ਤੁਰੰਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਸੈਨਾ ਪ੍ਰਤੀ ਉਸਦੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਅਸੰਗਤ ਹੈ। ਰਾਜ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਨਾਲ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਲਈ ਉਸਨੇ ਸੈਨਾ ਦੀਆਂ ਪਰੇਡਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਸੈਨਾ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਇਸ ਰਵੱਈਏ ਨੂੰ ਨਾਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗਵਾਹ ਨੇ ਖੁਦ ਕਬੂਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਪਰੇਡਾਂ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਸੰਭਵ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਖਾਸ ਦਿਨ ਡਾ: ਪਰਚੂਰੇ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਖੁਦ ਡਾ: ਪਰਚੂਰੇ ਦੁਆਰਾ ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ ਦੇ ਘਰ ਨਾ ਜਾਣ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਪਹਿਰ 12 ਵਜੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੈਂਕ ਤੋਂ ਪੈਸੇ ਕਢਵਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਸਤੂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦਫਤਰ ਤੋਂ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰ ਕਰੇਗਾ। ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗਵਾਹ ਲਈ ਉਸੇ ਦਿਨ ਬੈਂਕ ਤੋਂ ਪੈਸੇ ਕਢਵਾਉਣਾ ਕਿਉਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦਿਨ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਗਵਾਲੀਅਰ ਗਏ ਸਨ।

ਦੁਬਾਰਾ ਫਿਰ ਇਹ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਉਹ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਲਈ ਰਿਵਾਲਵਰ ਜਾਂ ਪਿਸਤੌਲ ਖਰੀਦਣ ਵਿਚ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਰੁੱਝਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਅਜੇ ਵੀ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਵਾਲੀਅਰ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਸਨ, ਨੇ ਕਿਸੇ ਅਜਨਬੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿਚ ਬਿਨਾਂ ਰੋਕ-ਟੋਕ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜਾਂ ਘਰ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਰਿਵਾਲਵਰ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਗਵਾਹ ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ ਦੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਸਹੀ ਘੰਟਾ ਅਤੇ ਮਿੰਟ (12.33 ਵਜੇ) ਅਤੇ ਉਕਤ ਘਰ ਤੋਂ ਉਸ ਦੇ ਜਾਣ ਦਾ ਸਹੀ ਘੰਟਾ ਅਤੇ ਮਿੰਟ, ਅਰਥਾਤ, 1.40 ਵਜੇ ਦੱਸਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ ਕਹਾਣੀ ਇੱਕ ਮਨਘੜਤ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ

ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਬੈਂਕ ਤੋਂ ਪੈਸੇ ਕਢਵਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਦਫਤਰ ਤੋਂ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਲੈ ਲਈ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ ਦੇ ਘਰ ਇੱਕ ਘੰਟਾ ਦਸ ਮਿੰਟ ਬਿਤਾਏ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੈਂਕ ਦੇ ਦਿਨ ਭਰ ਬੰਦ ਹੋਣ ਦਾ ਖਤਰਾ ਬਣਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਸਰਕਾਰੀ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਦਫਤਰ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨਾ

ਸਮਾਂ ਲੱਗਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਦਾ ਘਰ ਬੈਂਕ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਬੈਂਕ ਉਕਤ ਘਰ ਤੋਂ ਡੇਢ ਮੀਲ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਹੈ। ਗਵਾਹ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ। ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਭਰੋਸੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਸੌਂਪਣ ਦੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਲੈਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਜੇਕਰ ਮਹਾਸਭਾ ਨੇ 24 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰਾਜ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਜਿਸ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਇਹ ਗਵਾਹ ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਗੌਰਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਗੰਗਾਧਰ ਪਟਵਰਧਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋਈ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਮੁਖਬਰ ਹੈ ਜੋ ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਕਾਫ਼ੀ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ। ਗਵਾਹ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਗੰਗਾਧਰ ਪਟਵਰਧਨ ਗਵਾਹ ਦੇ ਘਰ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ। ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ, ਗਵਾਹ, ਸਾਰੀ ਕਹਾਣੀ ਜਾਣਦਾ ਸੀ। ਦੁਬਾਰਾ, ਇਹ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਹੋਰ ਗਵਾਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਐਮ.ਬੀ. ਖੀਰੇ (ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 51) ਜੋ ਘਰ ਦੀ ਉਪਰਲੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਟਵਰਧਨ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਗਵਾਲੀਅਰ ਰਾਜ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਦੇ ਕੁਝ ਘੰਟਿਆਂ ਬਾਅਦ, 3 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਤੜਕੇ 2.30 ਵਜੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ 3 ਫਰਵਰੀ ਤੋਂ 11 ਮਾਰਚ ਤੱਕ ਗਿਰਿਫਤਾਰ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਚ ਹਿਰਾਸਤ 'ਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਹੁੰਦਿਆਂ ਬੰਬਈ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਮੰਡਲਿਕ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਵਰਲੀ ਦੇ ਥਾਣੇ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਹੈ। ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਜੋ ਪੁਲਿਸ ਉਸਨੂੰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ।

ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿ ਕਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਭਾਵਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸੰਭਵ ਹੈ, ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਖੀਰੇ ਦੁਆਰਾ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ ਕਹਾਣੀ ਨਾਲ ਭਿੰਨ ਹੈ। ਕਾਲੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ 30 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਉਹ ਮਰਹਟਾ ਬੋਰਡਿੰਗ ਹਾਊਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀ ਗਏ। ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀ ਵਿੱਚ ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ ਅਤੇ ਕਾਲੇ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਖੀਰੇ ਵੀ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ, ਕਾਲੇ ਅਤੇ ਖੀਰੇ ਫਿਰ ਪੈਟਰੋਲ ਪੰਪ 'ਤੇ ਗਏ। ਕਾਲੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਖੀਰੇ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਖੀਰੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਲੇ ਚਲੇ ਗਏ ਜਦੋਂ ਕਿ ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਅਤੇ ਖੀਰੇ ਰਾਜਪੂਤ ਬੋਰਡਿੰਗ ਹਾਊਸ ਗਏ ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਾਮਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜਗਨਨਾਥ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ। ਜੇਕਰ ਕਾਲੇ 30 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਅਤੇ ਖੀਰੇ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੇ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਹ ਉਸ ਦਿਨ ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਦੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਉਹ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਸਨ ਕਿ ਖੀਰੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੈਟਰੋਲ ਪੰਪ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਖੀਰੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਨੇ ਰਾਜਪੂਤ ਬੋਰਡਿੰਗ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਰਾਮਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜਗਨਨਾਥ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਕਾਲੇ ਜਾਂ ਖੀਰੇ, ਰਾਮਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜਗਨਨਾਥ ਸਿੰਘ ਗਲਤ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਡਾ: ਪਰਚੂਰੇ ਦੇ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਾਲੇ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।

ਕਾਲੇ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰ ਹੋਣ ਦਾ ਤੱਥ, ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਅਤੇ ਭੈਣ ਰਾਜ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ, ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਡਾ: ਪਰਚੂਰੇ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕਾਲੇ ਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਇਹ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਕਾਲੇ ਨੇ ਡਾ: ਪਰਚੂਰੇ ਦੇ ਘਰ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ, ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ 3 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ 11 ਮਾਰਚ ਤੱਕ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ ਤੋਂ ਗਲਤ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਲਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੀ ਸੱਚਾਈ 'ਤੇ ਕਾਫ਼ੀ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ 28 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਘਟਨਾ ਦੇ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਕਾਲੇ ਨੇ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਇੱਕ ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਪਰੇਡ ਵਿੱਚ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਤੱਥ ਇਕੱਲੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਕਿ ਕਾਲੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਕਿਸ ਤਰੀਕੇ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੋਵੇਂ ਗਵਾਲੀਅਰ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਕਾਲੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉੱਥੇ ਦੇਖਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨੂੰ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਅਤੇ ਗਵਾਲੀਅਰ ਦੇ ਹੋਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਬਾਰੇ ਕੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ? ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਡੰਡਵਤੇ ਨੇ ਜੇ.ਪੀ. ਗੋਇਲ (ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 39) ਤੋਂ ਇੱਕ ਪਿਸਤੌਲ ਖਰੀਦਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਿਵਾਲਵਰ ਅਤੇ 200 ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਰਿਵਾਲਵਰ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਦਾ ਜੋ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਗੋਇਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਿਸਤੌਲ ਦੇ ਬਦਲੇ ਰਿਵਾਲਵਰ ਅਤੇ ਪੈਸੇ ਲੈਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। 3 ਫਰਵਰੀ 1948 ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਗਈ, ਪਰ ਉਹ ਪਿਛਲੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੋਂ ਭੱਜ ਗਿਆ ਅਤੇ 11 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1948 ਤੱਕ ਫਰਾਰ ਰਿਹਾ। 6 ਮਈ, 1948 ਤੱਕ ਉਹ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਰਿਹਾ। ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗਵਾਹ ਦੇਖਦੇ ਹੀ ਦੇਖਦੇ ਘਰੋਂ ਭੱਜ ਗਿਆ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਪਹੁੰਚੀ ਤਾਂ ਇਹ ਸੰਕੋਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸੱਚਾਈ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਪਿਸਤੌਲ ਨਾਲ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਹ ਉਸ ਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਡੰਡਵਤੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੇ ਉਸ ਤੋਂ ਖੋਹ ਲਿਆ ਸੀ। ਜੇ ਉਹ ਪਿਸਤੌਲ ਖੋਹ ਵੀ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਹਥਿਆਰ ਲੱਭਣ ਗਵਾਲੀਅਰ ਆਏ ਸਨ; ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਏਗਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਰਾਜ ਜਾਹਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਲੋੜਾ ਸੀ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਪਿਸਤੌਲ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਗੋਇਲ ਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਉਸ ਹਥਿਆਰ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਪਛਾਣ ਚਿੰਨ੍ਹ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਆਪਣੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 302 ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਡੈਮੋਕਲਸ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਵਾਂਗ ਲਟਕ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੇਸ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਝੂਠ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਉਕਸਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਡਾ: ਪਰਚੂਰੇ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇਕਬਾਲੀਆ ਧਮਕੀ ਜਾਂ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਕਾਲੇ ਦਾ ਬਿਆਨ ਝੂਠਾ ਅਤੇ ਮਨਘੜਤ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਖੈਰੇ, ਰਾਮਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਤੇ ਜਗਨਨਾਥ ਸਿੰਘ। ਖੈਰੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਅੰਗੂਠੇ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਪਟਵਰਧਨ, ਪੁਲਿਸ ਮੁਖਬਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਟਵਰਧਨ ਜੋ ਕਾਲੇ ਨੂੰ ਫੜਨ ਅਤੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸੀ। ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਗਵਾਹਾਂ, ਅਰਥਾਤ ਖੈਰੇ, ਰਾਮਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜਗਨਨਾਥ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਮੁਨਾਸਬ ਮੁੱਲ 'ਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਵੀ ਇਹ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿਚ ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਘਰ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੇ ਸ਼ਾਇਦ ਢਿੱਲੀ-ਮੱਠੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਮੌਤ 'ਤੇ ਖੁਸ਼ ਵੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਪਰ ਇਹ ਤੱਥ ਇਕੱਲੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਮਹਾਤਮਾ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚੀ ਸੀ।

ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਡਾ: ਪਰਚੂਰੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਸੀ, ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਇਸਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਵੇਰਵਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਕਾਲੇ ਅਤੇ ਗਵਾਲੀਅਰ ਦੇ ਹੋਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਬਿਲਕੁਲ ਬੇਕਾਰ ਹਨ।

ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਵੱਲ ਵਿਦਵਾਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਨੇ ਕੁਝ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਜੇਕਰ ਪੁਲਿਸ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਚੌਕਸ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ 30 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ

ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਵਾਪਰੀ ਦੁਖਾਂਤ ਨੂੰ ਟਾਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਮਿਸਟਰ ਡੈਫਟਰੀ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਹ ਨਿਰੀਖਣ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਇਹ ਇੱਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਨਿੰਦਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸਨੂੰ ਸੁਣਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਾ ਮਿਲਿਆ ਹੋਵੇ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਇਹ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਜਾਨ ਬਚਾਉਣੀ ਸੰਭਵ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਉਚਿਤ ਕਦਮ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕੇ ਗਏ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਸਵਾਲ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟੀਜਨਕ ਜਵਾਬ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਵਿਦਵਾਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਆਪਣੀ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਇਜ਼ ਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਲਈ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸਫਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਫਾਈਲ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਦੁਕਵਾਂ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਵਿੱਚ ਲਾਪਰਵਾਹ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

ਮੈਰਿਟ 'ਤੇ ਵੀ ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਹ ਆਮ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੌਕਾ ਜਿਸ 'ਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਖਾਸ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗਾ, ਉਹ 21 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਲਗਭਗ 4 ਵਜੇ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਡਾ: ਜੈਨ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਖੇਰ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਮੋਰਾਰਜੀ ਦੇਸਾਈ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ। ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਸਿਵਲ ਸਕੱਤਰੇਤ ਵਿਖੇ ਨਿਯੁਕਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 20 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਹੋਏ ਧਮਾਕੇ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਮਦਨਲਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਡਾ: ਜੈਨ ਨੇ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ; ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਰਵਾਨਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਸੀ; ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ (ਮਦਨਲਾਲ) ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਮਹਾਨ ਨੇਤਾ ਦੀ ਜਾਨ ਲੈਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਸਦਾ ਨਾਮ ਉਸਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਰੱਖਿਆ ਸੀ; ਕਿ ਡਾ: ਜੈਨ ਨੇ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਜੰਗਲੀ ਗੱਲਾਂ ਅਤੇ ਜੰਗਲੀ ਯੋਜਨਾ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ; ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਡਾਕਟਰ ਜੈਨ ਨਾਲ ਕਰਕਰੇ ਨਾਮ ਦੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਰਵਾਈ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮਦਨਲਾਲ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜੋ ਉਸ ਨਾਲ ਦੋਸਤਾਨਾ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਸੀ; ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਵਿਖੇ ਆਪਣੇ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਸੀ; ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਸਾਵਰਕਰ ਕੋਲ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ; ਕਿ ਸਾਵਰਕਰ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਤਕਰੀਬਨ ਦੋ ਘੰਟੇ ਲੰਮੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸਾਵਰਕਰ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਕੀਤੇ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ, ਉਸ ਦੀ ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਥੱਪੜ ਮਾਰਿਆ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲਈ ਕਿਹਾ; ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਵਿਖੇ ਹਥਿਆਰਾਂ, ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਅਤੇ ਵਿਸਫੋਟਕਾਂ ਦਾ ਡੰਪ ਸੀ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਵੱਲ ਵਧਣ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਸ੍ਰੀ ਦੇਸਾਈ ਨੇ ਡਾ: ਜੈਨ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਭ ਕੁਝ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ। ਜੈਨ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਜੰਗਲੀ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਆਦਤ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਮੰਨਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਉਹ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਸੀ ਜੋ ਉਹ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦਾ ਸੀ।

ਇਹ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਦੇਸਾਈ ਨੇ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਮੁਸਤੈਦੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਖੁਫੀਆ ਸ਼ਾਖਾ ਦੇ ਅਫਸਰ ਇੰਚਾਰਜ ਨਾਗਰਵਾਲਾ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ। ਮਿਸਟਰ ਨਾਗਰਵਾਲਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਰੁੱਝੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ, ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਦੇਸਾਈ ਨੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਦੇਸਾਈ ਨੂੰ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਮਿਲਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਉਸੇ ਰਾਤ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਲਈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਨਾਗਰਵਾਲਾ ਰਾਤ ਕਰੀਬ 8-15 ਵਜੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਆਏ। ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਦੇਸਾਈ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਡਾਕਟਰ ਜੈਨ ਨੇ ਕੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ੍ਰੀ ਨਾਗਰਵਾਲਾ ਨੂੰ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ, ਸਾਵਰਕਰ ਦੇ ਘਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ 'ਤੇ ਤਿੱਖੀ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਇਸ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਦਾ ਪਤਾ

ਲਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਦੇਸਾਈ 22 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਸਰਦਾਰ ਵੱਲਭ ਭਾਈ ਪਟੇਲ ਨੂੰ ਉਹ ਕਹਾਣੀ ਦੁਹਰਾਈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਡਾ: ਜੈਨ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ।

ਸ਼੍ਰੀ ਨਾਗਰਵਾਲਾ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਸਮਾਂ ਗੁਆਏ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ 5-30 ਵਜੇ ਤੱਕ ਸਾਵਰਕਰ ਦੇ ਘਰ 'ਤੇ ਬੇਰੋਕ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਅਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ। ਉਸਨੇ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਪੁਲਿਸ ਤੋਂ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕੀ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ 10 ਜਾਂ 15 ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਜਨਤਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਅ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਅਤੇ ਫੜਨ ਲਈ ਉਸਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੁਖਬਰਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਅਧੀਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤਰਜੀਹ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਮਦਨਲਾਲ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। 20 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਵਿਚ ਕਰਕਰੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਸਿਵਾਏ ਕੋਈ ਲਾਭਦਾਇਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਜ਼ਾਬਤਾ ਫੌਜਦਾਰੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 342 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ 'ਤੇ ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ:

“ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਬੈਜ ਦੇ ਵਰਕਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਪੁੱਛੇ ਜੋ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਠਹਿਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਪਤਾ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬੈਜ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਹਿ-ਕਰਮਚਾਰੀ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਇੱਕ ਕੋਠੇ ਵਾਲੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਨ।”

ਪੁਲਿਸ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਫੜਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਪਹੁੰਚੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਉੱਥੇ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਪੰਛੀ ਉੱਡ ਗਏ ਸਨ। ਪਹਿਲੀ ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਕੋਠੇ ਵਾਲੇ ਕਮਰੇ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਹੋਟਲ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਸਕਦੇ ਸਨ ਕਿ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਐਮ. ਦੇਸ਼ਪਾਂਡੇ ਅਤੇ ਐਸ ਦੇਸ਼ਪਾਂਡੇ ਦੇ ਨਾਮ ਹੇਠ ਠਹਿਰੇ ਸਨ। ਆਪਣੇ ਬਿੱਲਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਧਮਾਕੇ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਹੋਟਲ ਤੋਂ ਇੰਨੀ ਜਲਦਬਾਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਚਲੇ ਗਏ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੱਪੜੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਜਾਣ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਫਿਰ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਂਸਭਾ ਭਵਨ ਦੇ ਕਮਰੇ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ ਜਿਸ 'ਤੇ ਬੈਜ, ਸ਼ੰਕਰ, ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਸੀ। ਬੈਜ ਲਈ ਇਹ ਕਮਰਾ ਖਾਲੀ ਅਤੇ ਸੁੰਨਸਾਨ ਸੀ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਨੇ ਧਮਾਕੇ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਜਗ੍ਹਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਬਾਰੇ ਕੀ? ਸ਼ਰੀਫ ਹੋਟਲ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਰ ਸ਼੍ਰੀ ਬੀ.ਐਮ. ਦੇ ਟਿਕਾਣੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕੀ। ਬਿਆਸ ਜੋ 17 ਤੋਂ 19 ਜਨਵਰੀ ਤੱਕ ਉੱਥੇ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜੋ ਧਮਾਕੇ ਤੋਂ ਇੱਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਟਲ ਛੱਡ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਨਿਰਣਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀ ਕਿੱਥੇ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ। ਗੋਪਾਲ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਵੀ ਧਮਾਕੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੁਰਲਭ ਕਰ ਲਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਂਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਪਿਛਲੀ ਰਾਤ ਠਹਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਕੋਲ ਨਿੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਦੋਵਾਂ ਨੇ 20 ਤਰੀਕ ਦੀ ਰਾਤ ਜੀ ਐਮ ਜੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਰਾਜਗੋਪਾਲਮ ਦੇ ਨਾਮ ਹੇਠ ਫਰੰਟੀਅਰ ਹਿੰਦੂ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਬਿਤਾਈ। 21 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਾਰ ਬੈਜ, ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਹੀ ਜਾਣਦੇ ਸਨ। ਇੱਕ ਡਿਪਟੀ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਲੀ ਛੱਡ ਕੇ 22 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਪਹੁੰਚੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਾਰਾਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਉਹ 23 ਤਰੀਕ ਤੱਕ ਬੰਬਈ ਵਿੱਚ ਰਹੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼੍ਰੀ ਨਾਗਰਵਾਲਾ ਨੇ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੀ ਭਾਲ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ, ਜੋ ਕੋਈ ਸੀ। ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਬਾਂਬੇ ਸਿਟੀ ਪੁਲਿਸ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲੀ

ਕੁਝ ਸੂਚਨਾ 'ਤੇ ਉਸ ਨੇ 24 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਬੈਂਜ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ। ਸ੍ਰੀ ਰਾਣਾ ਡੀ.ਆਈ.ਜੀ. ਸੀ.ਆਈ.ਡੀ., ਜਿਸਦਾ ਹੈੱਡ-ਕੁਆਰਟਰ ਪੂਨਾ ਵਿੱਚ ਹੈ, 27 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਉਸੇ ਦਿਨ ਸ੍ਰੀ ਨਾਗਰਵਾਲਾ ਨੇ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਬਿਊਰੋ, ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨਾਲ ਟੈਲੀਫੋਨ 'ਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਵਿਖੇ ਵਾਪਰੇ ਦੁਖਾਂਤ ਦੇ ਇੱਕ ਦਿਨ ਬਾਅਦ, 31 ਤਰੀਕ ਤੱਕ ਬੈਂਜ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਸਕਿਆ। ਘਾਤਕ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾ ਤਾਂ ਬੈਂਜ ਜਾਂ ਕਰਕਰੇ ਜਾਂ ਮਦਨਲਾਲ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਭਾਵੇਂ ਧਮਾਕੇ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਵੀ ਇਹ ਦੁਖਾਂਤ ਟਾਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੋਰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਜਾਣਦੇ ਸਨ। ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ।

20 ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ 30 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਦੌਰ ਦੌਰਾਨ ਕਰਕਰੇ, ਬੈਂਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਦੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਰਕਰੇ 20 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਫਰੰਟੀਅਰ ਹਿੰਦੂ ਹੋਟਲ ਗਏ ਸਨ, 20 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਰਾਤ ਉਸ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਬਿਤਾਉਣ ਲਈ ਅਤੇ 21 ਨੂੰ ਉਸ ਹੋਟਲ ਤੋਂ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਸ ਨੂੰ 25 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਥਾਣਾ ਸਦਰ ਵਿਖੇ ਸ੍ਰੀ ਜੀ.ਐਮ.ਜ਼ੋਸ਼ੀ ਦੇ ਘਰ ਅਤੇ 29 ਨੂੰ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ। ਉਹ ਬੰਬਈ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਬਾਕਾਇਦਾ ਟਿਕਾਣਿਆਂ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਜਾਂ, ਜੇ ਉਹ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਬੰਬਈ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਔਡਿਆਂ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਬੈਂਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਯਕੀਨਨ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜੇਕਰ ਉਹ ਪੂਨਾ ਵਾਪਸ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦੇ ਸਨ। ਬੈਂਜ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਹੁਕਮ 24 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਰਾਣਾ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ 27 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਸ੍ਰੀ ਨਾਗਰਵਾਲਾ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਏ ਸਨ। ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਉਸ ਨੂੰ 31 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਮੰਦਰ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਲੁਕਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ 6 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਭਲੇਸ਼ਵਰ ਨੇੜਿਓਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਦੇ ਹੋਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਜੇ ਪੁਲਿਸ ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਇਕੱਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਗੋਪਾਲ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਰਾ। ਇਹ ਕੈਦੀ 20 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਫਰੰਟੀਅਰ ਹਿੰਦੂ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ, 24 ਜਾਂ 25 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਐਲਫਿੰਸਟਨ ਅਨੇਕਸੀ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਅਤੇ 25 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਥਾਨੇ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਨਾ ਤਾਂ ਐਲਫਿੰਸਟਨ ਹੋਟਲ ਬੰਬੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਥਾਣਾ ਵਿਖੇ ਸ੍ਰੀ ਜੀ.ਐਮ. ਜ਼ੋਸ਼ੀ ਦਾ ਘਰ ਉਹ ਥਾਵਾਂ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਜਾਣ ਲਈ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਪਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਸਬੰਧਤ ਸੀ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ, 26 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਉਹ ਗਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਨਿਯੁਕਤੀ 'ਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦਿਨ ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜੇਕਰ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਸੀ ਪਰ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਕੁਝ ਦਿਨ ਹੋਰ ਫਰਾਰ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਇੱਕ ਕਾਤਲਾਨਾ ਹਮਲੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਸਨ, ਗੁੱਸੇ ਵਿੱਚ ਆਈ ਭੀੜ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਘਰਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਸਬੰਧਤ ਦੱਸੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਸਾਵਰਕਰ ਦੇ ਘਰ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਟੁੱਟੇ ਹੋਏ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਿਜ਼ਾਈਲਾਂ ਨਾਲ ਵਿਛਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਕਾਤਲ ਦੇ ਭਰਾ ਵਜੋਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਗੋਪਾਲ ਦੀ ਜਾਨ ਨੂੰ ਖ਼ਤਰਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁੱਟਮਾਰ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇਣੀ ਪਈ। ਉਸਨੂੰ ਉਸਦੇ ਜੱਦੀ ਪਿੰਡ ਭੋਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਉਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪੱਖਪਾਤ ਸ਼ਾਇਦ ਪੂਨਾ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਇੰਨਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ 5 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਉਕਸਾਨ ਦੇ ਨੇੜੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸਦਾ ਨਾਮ ਸ਼ਾਇਦ ਬੈਂਜ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸਨੂੰ 31

ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਮਦਨਲਾਲ ਦੁਆਰਾ, ਜਿਸਨੂੰ 4 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਜਾਂ ਲਗਭਗ 4 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਬੰਬਈ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕੀ? ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ 20 ਤਰੀਕ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਰਾਹੀਂ ਕਾਨਪੁਰ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ ਅਤੇ 21 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਕਾਨਪੁਰ ਦੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਇੱਕ ਰਿਟਾਇਰਿੰਗ ਰੂਮ ਵਿੱਚ ਠਹਿਰੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਬੁਕਿੰਗ ਕਲਰਕ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ। ਉਹ 22 ਨੂੰ ਕਾਨਪੁਰ ਛੱਡ ਕੇ 23 ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਪਹੁੰਚੇ। ਉਹ ਰਾਤ 9 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਆਰੀਆ ਪਬਿਕ ਆਸ਼ਰਮ ਗਏ, ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੇ ਡੀ. ਨਰਾਇਣ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਦੋ ਬਿਸਤਰਿਆਂ ਵਾਲਾ ਕਮਰਾ ਮੰਗਿਆ। ਦੋ ਬਿਸਤਰਿਆਂ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਕਮਰਾ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਠ ਬਿਸਤਰਿਆਂ ਵਾਲੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਦੋ ਬਿਸਤਰੇ ਅਲਾਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਹ ਆਪਣਾ ਸਮਾਨ ਉਸ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਛੱਡ ਕੇ ਰਾਤ ਨੂੰ 1 ਵਜੇ ਆਸ਼ਰਮ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ। ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਢੁਕਵੀਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ 24 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਐਲਫਿੰਸਟਨ ਅਨੇਕਸੀ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਫਟ ਹੋ ਗਏ। ਉਹ ਐਨ. ਵਿਨਾਇਕਰਾਓ ਅਤੇ ਇੱਕ ਦੋਸਤ ਦੇ ਮਨੇ ਹੋਏ ਨਾਵਾਂ ਹੇਠ ਉੱਥੇ ਰੁਕੇ। 27 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 6.30 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ, ਉਹ ਡੀ. ਨਰਾਇਣ ਰਾਓ ਅਤੇ ਐਨ. ਵਿਨਾਇਕਰਾਓ ਦੇ ਨਾਮ ਹੇਠ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ। ਉਹ ਉਸੇ ਦਿਨ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ, ਰਾਤ ਨੂੰ ਗਵਾਲੀਅਰ ਪਹੁੰਚੇ, 28 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਗਵਾਲੀਅਰ ਵਿਚ ਬਿਤਾਇਆ ਅਤੇ 29 ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ 29 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਇੱਕ ਰਿਟਾਇਰਿੰਗ ਰੂਮ ਵਿੱਚ ਠਹਿਰੇ ਸਨ ਅਤੇ 30 ਤਰੀਕ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਲਈ ਜੋ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੇ ਐਨ. ਵਿਨਾਇਕਰਾਓ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਬੁੱਕ ਕੀਤਾ ਸੀ। 30 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਨੱਥੂਰਾਮ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਲਈ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਿਸਤੌਲ ਨਾਲ ਲੈਸ ਹੋ ਕੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ 'ਤੇ ਫਾਇਰਿੰਗ ਕੀਤੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਲਈ ਇਹ ਅਸੰਭਵ ਸੀ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਕਾਬਲ ਅਤੇ ਕੁਸ਼ਲ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੂੰ ਉਹ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਸਨੇ ਆਪਣਾ ਮਨ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਮਨੋ-ਪ੍ਰਮਨੇ ਨਾਵਾਂ ਹੇਠ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਘੁੰਮ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਥਾਂ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਫੜਨਾ ਅਸੰਭਵ ਸੀ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੇ ਉਹ ਜਾਣਿਆ-ਪਛਾਣਿਆ ਜਾਂ ਸਾਥੀ ਹੋਣ ਦਾ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ। -ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਰਤਾ. ਆਪਣੇ ਹਰ ਸਮੇਂ ਨੱਥੂਰਾਮ ਦੇ ਨਾਲ ਘੁੰਮਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਵੀ ਅਖੌਤੀ ਨਾਵਾਂ ਹੇਠ ਘੁੰਮਦਾ ਰਿਹਾ। ਭਾਵੇਂ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ 20 ਤਰੀਕ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਇਹ ਬਹੁਤ ਸ਼ੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਰੋਕ ਸਕਦੇ ਸਨ।

ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਹ ਸਭ ਕੀਤਾ ਜੋ ਮੁਨਾਸਬ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਸੀ। ਧਮਾਕੇ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਸ਼ੱਕੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਰਾਹੀਂ ਭੱਜਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕਈ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਭੇਜਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਬੈਜ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਨੌਕਰ ਸ਼ੰਕਰ ਲੈ ਕੇ ਟਾਂਗਾ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਪੂਨਾ ਲਈ 2 ਥਰਡ ਕਲਾਸ ਦੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ਖਰੀਦੀਆਂ ਤਾਂ ਪਲੇਟਫਾਰਮ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਹੰਗਾਮਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਪੁਲਿਸ ਇਧਰ-ਉਧਰ ਘੁੰਮ ਰਹੀ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਖਤਰੇ ਨੂੰ ਸਮਝਦਿਆਂ ਉਹ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਗਿਆ, ਟਾਂਗੇ ਵਿਚ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਉਂਗਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਖਿਸਕ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਸੀ। ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਸਬੰਧਤ. ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨੱਥੂਰਾਮ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਪਤਾ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਮਦਨਲਾਲ ਦਾ ਇਹ ਕਥਨ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਸਪਲਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਰਨਾ ਵਿਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਮਦਨਲਾਲ ਦੀ ਸੰਜੀਦਗੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਦੁਖਾਂਤ ਨੂੰ ਰੋਕ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਨੱਥੂ ਰਾਮ ਨੇ ਆਪਣਾ ਮਨ ਬਣਾ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਲੈਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਜੋਖਮ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਪਿਸਤੌਲ ਨਾਲ ਲੈਸ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦਾ ਜੋਖਮ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਘਾਤਕ ਗੋਲੀਆਂ ਉਦੋਂ ਚਲਾਈਆਂ ਜਦੋਂ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਭੀੜ ਵਿੱਚ

ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਭੱਜਣ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਇਕ ਖਾਸ ਵਸਤੂ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਦ੍ਰਿੜ ਸੀ। ਉਹ ਸਾਰੇ ਜੋਖਮ ਲੈਣ ਅਤੇ ਅਟੱਲ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸੀ। ਕੀ ਪੁਲਿਸ ਲਈ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਸੰਭਵ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਸਨ, ਜਾਂ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਝੂਠੇ ਨਾਵਾਂ ਹੇਠ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਘੁੰਮ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਾਂ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਆਪਣੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ ਦ੍ਰਿੜ ਸੀ? ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕੁਝ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕੌੜੇ, ਕਿੱਥੇ ਅਤੇ ਕਿਸ ਦੁਆਰਾ ਮਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਉਹ ਹਨੇਰੇ ਵਿੱਚ ਲਟਕ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਰਸਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਭ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕੀ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕੀਮਤੀ ਜਾਨ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜਾਂ ਉਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਮਝਦਾਰ ਹੋਣਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਸਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤ ਮੈਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਨ (ਏ) ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 30 ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੂੰ ਫੜਨ ਤੋਂ ਰੋਕਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਜਾਨ ਬਚਾਈ ਸੀ; (ਬੀ) ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ; (c) ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਨਾਵਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਪੁਲਿਸ ਲਈ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਸੀ, ਜੋ ਅਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਮਨੋ-ਪ੍ਰਮਾਣ ਨਾਵਾਂ ਹੇਠ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਘੁੰਮ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜੋ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਦੇ ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਦ੍ਰਿੜ ਸੀ।

ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਮੇਰਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਲਿਆਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਤਰਜੀਹੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਾਂਗਾ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖਾਂਗਾ ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਵਾਂਗਾ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਸ਼ੰਕਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮਾਮਲਾ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਅਤੇ ਸੰਦੇਹ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਜਾਨ ਲੈਣ ਲਈ ਰਚੀ ਗਈ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਤਲ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਸਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਹਥਿਆਰ ਐਕਟ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਵਿਸਫੋਟਕ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਮਾਲਕ ਬੈਜ ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਵਿਸਫੋਟਕਾਂ ਦਾ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕੈਦੀ ਨੇ ਉਕਤ ਦੋਵੇਂ ਐਕਟਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਬੈਜ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸੁਤੰਤਰ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ੰਕਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਹਾਂ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਬਹੁਤ ਪੱਕਾ ਸ਼ੱਕ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਢੁਕਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਾਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ੰਕਰ ਦੁਆਰਾ ਤਰਜੀਹੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਾਂਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰਾਂਗਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਬਾਕੀ ਕੈਦੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੇਸ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਜੋ ਵੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਨੀਤੀ ਤੋਂ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਇਨ੍ਹੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਸਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਕਤ ਨੀਤੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਲਈ ਅਖਬਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਆਤਮਘਾਤੀ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਲਿਖਤੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਵਿਰੋਧ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਜੀਵਨ ਭਰ ਦੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਿੰਸਕ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਅਹਿੰਸਾ ਦੇ ਇਸ ਰਸੂਲ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਕਤਲ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਸੋਚਿਆ ਗਿਆ, ਠੰਡੇ ਖੂਨ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਬੇਰਹਿਮ ਸੀ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹੇ ਘਿਨਾਉਣੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕੋ-ਇਕ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਮੌਤ ਹੈ।

ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਵੀ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 120 ਬੀ/302 ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਮਰ ਭਰ ਲਈ ਆਵਾਜ਼ਾਈ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਕਰਕਰੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਵਰਗੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਰੰਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦਿਖਾਈ ਗਈ ਦਿਲਚਸਪੀ ਉਸ ਦੇ ਵਧੇਰੇ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਅਤੇ ਵਧੇਰੇ ਦ੍ਰਿੜ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਕਾਫੀ ਘੱਟ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਉਪਯੋਗੀ ਸੰਦ ਲੱਭਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ 20 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰਨ ਵਾਲੀ ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਿੱਸਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਧਮਾਕਾ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਇੱਕ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ-ਸਲੈਬ ਨੂੰ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਦੂਜੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਹਿੱਸੇ ਨਿਭਾਏ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 20 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਣੀ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਨੱਥੂਰਾਮ, ਆਪਟੇ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਦੇ ਨਾਪਾਕ ਮਨਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਭਾਵੇਂ ਇੱਕ ਸੈਕੰਡਰੀ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਹੈ ਪਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਬੰਦੂਕ ਦੇ ਸਲੈਬ ਨੂੰ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੇ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਰਕਰੇ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਉਹ ਲਗਭਗ 20 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦਾ ਇੱਕ ਗੁੰਮਰਾਹਕੁੰਨ ਨੌਜਵਾਨ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਲਈ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਜਾਂ ਕੋਈ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਮੁਆਫੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਤਾਜ਼ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਕੇਸ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ।

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੈਨੂੰ ਇਕਬਾਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੋਪਾਲ ਦੇ ਕੇਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤਕ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਉਹ ਕਰੀਬ 27 ਸਾਲ ਦਾ ਨੌਜਵਾਨ ਹੈ। ਉਹ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਫੈਕਟਰੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਿਮਰ ਪਰ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਆਪਣਾ ਕੋਈ ਸਿਆਸੀ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਸ਼ਾਇਦ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਦੇ ਦੋਸਤ ਆਪਟੇ ਦਾ ਨਿੱਘਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਭਾਈਚਾਰਕ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਸਨੇਹ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਸ਼ੁਕਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰਕ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੇ ਆਪਣੀ (ਗੋਪਾਲ ਦੀ) ਪਤਨੀ ਨੂੰ 3,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਸੌਂਪੀ ਸੀ। ਗੋਪਾਲ ਨੇ 20 ਜਾਂ 30 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਾਰਾਂ ਲਈ ਹਥਿਆਰ ਖਰੀਦਣ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਜਾਂ ਕੋਈ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਲਈ। ਇੱਕ ਕੱਚਾ ਅਤੇ ਭੋਲੇ-ਭਾਲੇ ਨੌਜਵਾਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਦੁਆਰਾ ਲਏ ਗਏ ਅਹੁਦੇ ਦੇ ਪੂਰੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝੇ ਬਿਨਾਂ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਲਾਲਚ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਰਿਵਾਲਵਰ ਲੈ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚਿਆ ਸੀ ਜੋ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਰਿਵਾਲਵਰ ਜਾਂ ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲੈ ਗਿਆ। ਗੁੱਸੇ ਦਾ ਦ੍ਰਿੜ। ਉਸਨੇ ਆਪਣਾ ਰਿਵਾਲਵਰ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਆਰਾਮ ਜਾਂ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਗਿਆ ਪਰ ਉਹ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਹੈਰਾਨ ਹੋਏ ਦਰਸ਼ਕ ਵਾਂਗ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉੱਥੇ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਨਾਲ ਖੜੇ ਹੋਣਾ ਆਪਣਾ ਫਰਜ਼ ਸਮਝਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਭੂਮਿਕਾ ਨਹੀਂ ਨਿਭਾਈ। ਮੈਂ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਨਾਲ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਜੋ ਤਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਨਿਯਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਅੱਛਰੂ ਰਾਮ, ਜੇ. ਇਹ ਅਪੀਲਾਂ ਬੰਬੇ ਪਬਲਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਅ ਐਕਟ, 1947 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਗਠਿਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਜੱਜ ਸ੍ਰੀ ਆਤਮਾ ਚਰਨ, ਆਈ.ਸੀ.ਐਸ, ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਪ੍ਰਾਂਤ ਤੱਕ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਦੀ ਧਾਰਾ 120 ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਨਾਇਕ ਡੀ. ਸਾਵਰਕਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੱਥੂਰਾਮ ਵੀ. ਗੋਡਸੇ, ਨਰਾਇਣ ਡੀ. ਆਪਟੇ, ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਆਰ. ਕਰਕਰੇ, ਮਦਨਲਾਲ ਪਾਹਵਾ, ਸ਼ੰਕਰ ਕਿਸਤਿਆ, ਗੋਪਾਲ ਵੀ. ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਦੱਤਾਤ੍ਰੇਅ ਐੱਸ. ਪਰਚੂਰੇ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ। 1 ਦਸੰਬਰ, 1947 ਅਤੇ 30 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ, ਪੂਨਾ, ਬੰਬਈ, ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ, ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਦਿਰਾਂਬਰ ਆਰ. ਬੈਜ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸਹਿਮਤੀ ਅਤੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚਣ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਨੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰਨ ਲਈ ਗੰਗਾਧਰ ਐਸ ਡੰਡਵਤੇ, ਗੰਗਾਧਰ ਜਾਧਵ ਅਤੇ ਸੁਰਿਆਦੇਵ ਸ਼ਰਮਾ, ਜੋ ਹੋਰ ਅਣਜਾਣ ਸਨ, ਨੂੰ ਮਾਫੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ 30 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਾਵਰਕਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਏ ਗਏ ਸਨ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀਆਂ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਨ, ਉਹ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਨਵਰੀ, 1948 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਤੋਂ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਸਨ। ਮਦਨਲਾਲ ਪਾਹਵਾ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਕਿਸਤਿਆ ਨੂੰ ਇਸ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜੀਵਨ ਲਈ ਆਵਾਜ਼ਾਈ ਲਈ. ਹਾਲਾਂਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਇਸ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਸੁਣਾਈ ਗਈ।

ਸ੍ਰੀ ਸਾਵਰਕਰ ਅਤੇ ਦੱਤਾਤ੍ਰੇਅ ਐੱਸ. ਪਰਚੂਰੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ:

(ਏ) (1) ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕਤਲ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚਣ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਅਸਲਾ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਾਰਤੂਸ ਸਮੇਤ ਦੋ ਰਿਵਾਲਵਰ ਬਿਨਾਂ ਲਾਇਸੈਂਸ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਅਸਲਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 (ਡੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ,

(2) ਭਾਰਤੀ ਹਥਿਆਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 19(d) ਦੇ ਤਹਿਤ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 119 ਅਤੇ 114 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰਨ ਲਈ ਉਪਰੋਕਤ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ,

(ਬੀ) (1) ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 14 ਅਤੇ 15 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਬਿਨਾਂ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੇ ਦੋ ਰਿਵਾਲਵਰ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਆਪਣੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਧੀਨ ਰੱਖਣ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਅਸਲਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 19(f) ਅਧੀਨ,

(2) ਉਪਰੋਕਤ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਉਕਸਾਉਣ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 114 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਭਾਰਤੀ ਅਸਲਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 19(f) ਅਧੀਨ।

ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਸ੍ਰੀ ਸਾਵਰਕਰ ਅਤੇ ਦੱਤਾਤ੍ਰੇਅ ਐੱਸ. ਪਰਚੂਰੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ:-

(ਏ) (1) ਵਿਸਫੋਟਕ ਪਦਾਰਥ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4-ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਵਿੱਚ ਵਿਸਫੋਟਕ ਪਦਾਰਥ, ਅਰਥਾਤ, ਦੋ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ ਦੀਆਂ ਸਲੈਬਾਂ ਅਤੇ ਡੈਟੋਨੇਟਰ ਅਤੇ ਬੱਤੀਆਂ ਵਾਲੇ ਪੰਜ ਹੈਂਡ-ਗਰਨੇਡ ਰੱਖਣ ਲਈ। ਇਸਦੇ ਦੁਆਰਾ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ;

(2) ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4-ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਉਪਰੋਕਤ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਉਕਸਾਉਣ ਲਈ ਇਸਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

(ਬੀ) (1) ਵਿਸਫੋਟਕ ਪਦਾਰਥ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਵਿੱਚ, ਉਪਰੋਕਤ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਵਿਸਫੋਟਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਲਈ,

ਜੇ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਨੂੰਨੀ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸੀ,

(2) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 6 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ, ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਉਪਰੋਕਤ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਉਕਸਾਇਆ ਗਿਆ।

ਨਬੂਰਾਮ ਵੀ. ਗੋਡਸੇ, ਨਰਾਇਣ ਡੀ. ਆਪਟੇ, ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਆਰ. ਕਰਕਰੇ, ਮਦਨਲਾਲ ਪਾਹਵਾ, ਸ਼ੰਕਰ ਕਿਸਤਿਆ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਵੀ. ਗਾਡਸੇ, ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਸਫੋਟਕ ਪਦਾਰਥ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 4-ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਧਾਰਾ 5 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਿਹਾ ਐਕਟ ਜਾਂ ਧਾਰਾ 5 ਇਸਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ।

ਮਦਨਲਾਲ ਪਾਹਵਾ 'ਤੇ ਵਿਸਫੋਟਕ ਪਦਾਰਥ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਨੂੰ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਫਟਣ ਲਈ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ-ਸਲੈਬ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਾਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਵਿਸਫੋਟ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਪਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਨਬੂਰਾਮ ਵੀ. ਗੋਡਸੇ, ਨਰਾਇਣ ਡੀ. ਆਪਟੇ, ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਆਰ, ਕਰਕਰੇ, ਸ਼ੰਕਰ ਕਿਸਤਿਆ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਵੀ. ਗੋਡਸੇ, ਉੱਪਰ ਉਪਰੋਕਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਲਈ ਉਪਰੋਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਏ ਗਏ ਸਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਮਦਨਲਾਲ ਪਾਹਵਾ ਨੂੰ ਦਸ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਬਾਕੀ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸੱਤ-ਸੱਤ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ।

ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਪਹਿਲੇ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 115 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 302 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕਤਲ ਲਈ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਉਕਸਾਇਆ ਸੀ। ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਵਚਨਬੱਧ। ਸਾਵਰਕਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਏ ਗਏ। ਇਸ ਦੋਸ਼ ਤਹਿਤ ਮਦਨਲਾਲ ਪਾਹਵਾ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਕਿਸਤਿਆ ਨੂੰ ਸੱਤ-ਸੱਤ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਸੁਣਾਈ ਗਈ।

ਨਬੂਰਾਮ ਵੀ. ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਨਾਰਾਇਣ ਡੀ. ਆਪਟੇ 'ਤੇ 28 ਅਤੇ 30 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ, ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਤਹਿਤ, ਗਵਾਲੀਅਰ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਆਟੋਮੈਟਿਕ ਪਿਸਤੌਲ ਨੰ: 606824, ਬਿਨਾਂ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੇ ਲਿਆਉਣ ਲਈ, ਭਾਰਤੀ ਅਸਲਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 (ਸੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਾਰਤੂਸ ਸਮੇਤ। ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਨਾਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਦੱਤਾਤ੍ਰੇਯ ਐਸ. ਪਰਚੂਰੇ 'ਤੇ ਵੀ ਧਾਰਾ 19(ਸੀ) ਦੇ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 114 ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਪਰੋਕਤ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਉਕਸਾਉਣ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਅਸਲਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 (ਸੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 114 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 (ਸੀ) ਦੇ ਬਦਲ ਵਜੋਂ, ਦੱਤਾਤ੍ਰੇਯ ਐਸ. ਪਰਚੂਰੇ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਗੋਪਾਲ ਵੀ. ਗੋਡਸੇ 'ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 19(f) ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚਣ ਲਈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਟੋਮੈਟਿਕ ਪਿਸਤੌਲ ਨੰਬਰ 606824 ਕਾਰਤੂਸ ਸਮੇਤ ਭਾਰਤੀ ਧਾਰਾ 14 ਅਤੇ 15 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਥਿਆਰ ਐਕਟ. ਨਰਾਇਣ ਡੀ. ਆਪਟੇ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਆਰ. ਕਰਕਰੇ 'ਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਉਕਸਾਉਣ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ

114 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਭਾਰਤੀ ਹਥਿਆਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 19(f) ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਵੀ. ਗੌਡਸੇ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਹਥਿਆਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 19(f) ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾਰਾਇਣ ਡੀ. ਆਪਟੇ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਆਰ. ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 114 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਭਾਰਤੀ ਹਥਿਆਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 19(f) ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਨੱਥੂਰਾਮ ਵੀ. ਗੌਡਸੇ 'ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਤਹਿਤ 30 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਮੌਤ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਅਤੇ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਨਾਰਾਇਣ ਡੀ. ਆਪਟੇ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਆਰ. ਕਰਕਰੇ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 302 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 114 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ ਵੀ. ਗੌਡਸੇ ਦੁਆਰਾ ਉਪਰੋਕਤ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਉਕਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ੀਆਂ 'ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 109 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 302 ਅਧੀਨ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਕਤਲ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਉਕਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਵੀ. ਗੌਡਸੇ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਦੱਤਾਤ੍ਰੇਯ ਐਸ. ਪਰਚੂਰੇ, ਨਾਰਾਇਣ ਡੀ. ਆਪਟੇ, ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਆਰ. ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਵੀ. ਗੌਡਸੇ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 109 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 302 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਨਾਰਾਇਣ ਡੀ. ਆਪਟੇ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ ਜਦੋਂਕਿ ਦੱਤਾਤ੍ਰੇਯ ਐਸ. ਪਰਚੂਰੇ, ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਆਰ. ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਵੀ. ਗੌਡਸੇ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 109 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 302 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸਿਖਿਆਰਥੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਉਪਰੋਕਤ ਸੱਤ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸੱਤ ਵੱਖਰੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨੱਥੂਰਾਮ ਵੀ. ਗੌਡਸੇ ਨੇ 30 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕਤਲ ਦੇ ਜ਼ਰਮ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਅਧੀਨ ਆਪਣੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਦੇ. ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਅਪੀਲ ਅਤੇ ਬਾਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੀਮਤ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ, ਉਸਨੇ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਅਪੀਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ, ਮੈਨੂੰ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਮੁਹਾਰਤ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਨਾਲ, ਜੋ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸਿਹਰਾ ਦਿੰਦਾ ਸੀ, ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਜੋ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ. ਦੂਜੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਬੇਸ਼ੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਏ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਸਾਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੂਰੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰੇਗਾ।

ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ ਵੀ. ਗੌਡਸੇ ਅਤੇ ਨਾਰਾਇਣ ਡੀ. ਆਪਟੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 302 ਦੇ ਨਾਲ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 109 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੀ, ਪਰ ਵਿਦਵਾਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਆਮ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਪਰੋਕਤ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਉਕਤ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 374 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਿਕਾਰਡ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ।. ਉਸ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ, ਅਤੇ ਮੈਂ ਠੀਕ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਬੰਬੇ ਪਬਲਿਕ ਸਕਿਓਰਿਟੀ ਮੀਜ਼ਰਜ਼ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜੋ ਦਿੱਲੀ ਤੱਕ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਕੋਡ ਦੀ

ਧਾਰਾ 374 ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13(3) ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸੈਸ਼ਨ ਟਰਾਇਲਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੋਡ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣੇ ਹਨ, ਬੇਸ਼ੱਕ ਪਹਿਲੇ ਦੋ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਸਿਰਫ ਜਿੱਥੇ ਤੱਕ ਉਹ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 10 ਤੋਂ 20 ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:-

"ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕੋਈ ਵੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ"।

ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 31 ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਡ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਪੈਸ਼ਲ ਜੱਜ ਸੈਕਸ਼ਨ 31 ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਉੱਤੇ ਰੱਖੀ ਗਈ ਵਿਆਖਿਆ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਚੱਲਦੀ ਹੈ:

"(1) ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕੋਈ ਵੀ ਸਜ਼ਾ ਪਾਸ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(2) ਇੱਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕੋਈ ਵੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਵੇਗੀ"।

ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 31 ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਉਪ ਧਾਰਾ ਵਰਗੀ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਲਈ, ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ, ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਕੋਡ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹਨ, ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿ-ਵਿਆਪਕ ਹਨ।

ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਉੱਠਣ ਵਾਲੇ ਸਵਾਲਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਸਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੁਝ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ ਚੰਗਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਵਿੱਚ ਰਾਏ, ਉਹਨਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਬਿਹਤਰ ਸਮਝ ਅਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਨਜਿੱਠਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਤੱਥ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਕਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨਾਂ ਜਾਂ ਵਿਦਵਾਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਵੱਲੋਂ ਪੁੱਛੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨਾਂ ਤੋਂ ਲਏ ਗਏ ਹਨ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਸਵਾਲ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਮਝੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਨੱਥੂਰਾਮ ਵੀ. ਗੋਡਸੇ ਦੀ ਉਮਰ ਲਗਭਗ 37 ਸਾਲ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਭਰਾ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਦਸਵੀਂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਹ ਕਾਫ਼ੀ ਪੜ੍ਹਿਆ-ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਅਪੀਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦਿਆਂ ਉਸਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨਿਰਪੱਖ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਸੋਚਣ ਦੀ ਕਮਾਲ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ। ਕਾਫ਼ੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਉਹ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਸੰਗਠਨਵਾਦੀ ਅੰਦੋਲਨ (ਅਰਥਾਤ, ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਇਕਜੁੱਟਤਾ ਅਤੇ ਸੰਗਠਨ ਲਈ ਅੰਦੋਲਨ) ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਬਹੁਤ ਕੱਟੜ ਵਕੀਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਉਸਨੇ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਸੰਗਠਨ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ, ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਕੇ, ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ, "ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਪੈਨ-ਹਿੰਦੂ ਝੰਡੇ ਹੇਠ ਇੱਕ ਸਿਪਾਹੀ ਵਜੋਂ ਲੜਨ ਲਈ ਸਵੈ-ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ"।

ਨਾਰਾਇਣ ਡੀ. ਆਪਟੇ ਦੀ ਉਮਰ 34 ਸਾਲ ਹੈ। ਉਹ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਨ ਦੀ ਕਲਾ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਅਮਰੀਕਨ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ ਸੱਤ ਸਾਲ ਇੱਕ ਅਧਿਆਪਕ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਉਹ 1939 ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਅਤੇ 1941 ਵਿੱਚ ਨੱਥੂਰਾਮ ਵੀ. ਗੋਡਸੇ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਆਏ। ਸਮੇਂ ਦੇ ਬੀਤਣ ਨਾਲ ਉਹ ਬਹੁਤ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਅਤੇ ਗੂੜ੍ਹੇ ਦੋਸਤ ਬਣ ਗਏ। ਪਿਛਲੀ ਜੰਗ ਦੌਰਾਨ ਉਸਨੂੰ ਆਈ.ਏ.ਐਫ. ਵਿੱਚ

ਕਮਿਸ਼ਨ ਮਿਲਿਆ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸਨੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇੱਕ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਉਸਨੇ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਸਹਾਇਕ ਤਕਨੀਕੀ ਭਰਤੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵਜੋਂ ਵੀ ਕੰਮ ਕੀਤਾ।

1944 ਵਿੱਚ ਨੱਥੂਰਾਮ ਵੀ. ਗੌਡਸੇ ਅਤੇ ਨਾਰਾਇਣ ਡੀ. ਆਪਟੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ 'ਅਗਰਣੀ' ਨਾਮ ਦਾ ਇੱਕ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਮਰਹਾਟੀ ਅਖ਼ਬਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ, "ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਸੰਗਠਨਵਾਦੀ ਲਹਿਰ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਾ, ਮੁਸਲਿਮ ਪੱਖੀ ਜਾਂ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨਾ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਨੀਤੀ। ਇਸ ਅਖ਼ਬਾਰ ਦਾ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਨਾਮ ਬਦਲ ਕੇ "ਹਿੰਦੁਰਾਸ਼ਟਰ" ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਪੇਪਰਾਂ ਦਾ ਸੰਪਾਦਕੀ ਚਾਰਜ ਨੱਥੂਰਾਮ ਵੀ. ਗੌਡਸੇ ਕੋਲ ਸੀ ਜਦੋਂਕਿ ਨਾਰਾਇਣ ਡੀ. ਆਪਟੇ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੇਖਿਆ। ਕਾਗਜ਼ ਨੂੰ ਇੱਕ ਉੱਚ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਰੱਖਣ ਲਈ ਦੋਵਾਂ ਦੋਸਤਾਂ ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਲਿਮਟਿਡ ਨਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਲਿਮਟਿਡ ਕੰਪਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ, ਜਿਸਦਾ ਚਾਰਜ ਸੰਭਾਲਿਆ ਗਿਆ, ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਨ।

ਨੱਥੂਰਾਮ ਵੀ. ਗੌਡਸੇ, ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਕਸਾਏ ਗਏ ਅਤੇ ਕੁਝ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਅਫਸਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੂਆਂ ਉੱਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅੱਤਿਆਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਕਥਿਤ ਰਵੱਈਏ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ। ਇਹਨਾਂ ਅੱਤਿਆਚਾਰਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਕਥਿਤ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਸਲਿਮ ਭਾਈਚਾਰੇ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦੇ ਪੈਰਾ 35 ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਹੈ:

"1946 ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਨੋਆਖਲੀ ਵਿੱਚ ਸੁਹਰਾਵਰਦੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹੇਠ ਹਿੰਦੂਆਂ ਉੱਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁਸਲਿਮ ਅੱਤਿਆਚਾਰਾਂ ਨੇ ਸਾਡਾ ਲਹੂ ਉਬਾਲ ਲਿਆ। ਸਾਡੀ ਸ਼ਰਮ ਅਤੇ ਗੁੱਸੇ ਦੀ ਕੋਈ ਹੱਦ ਨਾ ਰਹੀ, ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਉਸੇ ਸੁਹਰਾਵਰਦੀ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆਏ ਸਨ ਅਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਭਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ 'ਸ਼ਹੀਦ ਸਾਹਿਬ' ਸ਼ਹੀਦ ਰੂਹ ਦਾ ਰੂਪ ਦੇਣ ਲਈ। ਇੰਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਦਿੱਲੀ ਆ ਕੇ, ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਨੇ ਭੰਗੀ ਕਲੋਨੀ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੰਦੂ ਮੰਦਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀਆਂ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਭਾਵਾਂ ਕਰਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕੁਰਾਨ ਦੇ ਪਾਠਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਪੜ੍ਹਨਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ। ਉਥੇ ਹਿੰਦੂ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਸ ਹਿੰਦੂ ਮੰਦਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਨਾਥੂਰਾਮ ਵੀ. ਗੌਡਸੇ, ਨਾਰਾਇਣ ਡੀ. ਆਪਟੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋਸਤਾਂ ਦੀਆਂ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਤੀ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਸੱਚਮੁੱਚ ਇੰਨੀਆਂ ਕੌੜੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਬਗ਼ਾਵਤ ਦਾ ਝੰਡਾ ਚੁੱਕਣ ਤੋਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਝਿਜਕਦੇ ਸਨ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਹਿ-ਸਹਿਯੋਗ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਫਿਰਕੂ ਸਦਭਾਵਨਾ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਇੰਨੀਆਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਕਿ 1944 ਅਤੇ 1946 ਵਿੱਚ ਵੀ, ਆਪਟੇ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ, ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪੰਚਗਨੀ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਕਿ 1946 ਵਿੱਚ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੂਰਨ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਨ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਵੀ. ਗੌਡਸੇ ਦੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦੇ ਪੈਰਾ 36 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ:

"ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਆਪਟੇ ਨੇ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਦੇ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦ ਸੁਹਰਾਵਰਦੀ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਜਲੂਸ ਕੱਢਿਆ ਅਤੇ ਭੰਗੀ ਕਲੋਨੀ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ"

ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰੀਆਂ ਦੁਖਦਾਈ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨੱਥੂਰਾਮ ਵੀ. ਗੌਡਸੇ ਅਤੇ ਨਾਰਾਇਣ ਡੀ. ਆਪਟੇ ਦੁਆਰਾ ਮਨਾਏ ਗਏ ਕੁੜਤਣ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ

ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਮੰਨਦੇ ਸਨ, ਜਿਸ ਲਈ ਉਹ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਨੀਤੀ ਸੀ। ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨਾਲ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜਾਨ-ਮਾਲ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਵਿਗੜ ਰਹੇ ਅਨਸਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਹਮਲਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਖਤ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਵੀ ਸਹਿਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਨਬੂਰਾਮ ਵੀ. ਗੌਡਸੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦੇ ਪੈਰਾ 40 ਵਿੱਚ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ:-

"ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਿਹਾਰ, ਕਲਕੱਤਾ, ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹੋਰ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਮੁਸਲਿਮ ਤਾਕਤਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਿੰਦੂਆਂ 'ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਚਲਾਉਣੇ ਅਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ"।

ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਆਰ. ਕਰਕਰੇ ਲਗਭਗ 38 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਹੋਟਲ ਮਾਲਕ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਕਾਫ਼ੀ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ। 1937 ਵਿੱਚ ਹੋਈਆਂ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚੋਣ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਵੱਲੋਂ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੀ ਟਿਕਟ 'ਤੇ ਚੋਣ ਲੜਨ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਈ ਗਈ। 1938 ਵਿੱਚ ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦਾ ਸਰਗਰਮ ਮੈਂਬਰ ਬਣ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਬੀਤਣ ਨਾਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਭਾ ਦਾ ਸਕੱਤਰ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ। 1942 ਵਿੱਚ ਉਹ ਮਹਾਸਭਾ ਦੀ ਟਿਕਟ 'ਤੇ ਸਥਾਨਕ ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ। ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹ ਨਰਾਇਣ ਡੀ ਆਪਟੇ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਜਦੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਲਾ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਇੱਕ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਆਪਟੇ ਨੇ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਚੋਣ ਜਿੱਤਣ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਸੀ। 1946 ਵਿੱਚ ਉਹ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਉਸ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਮੁਸਲਿਮ ਭੀੜ ਦੇ ਕਹਿਰ ਦੇ ਪੀੜਤਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਵਾਲੰਟੀਅਰ ਕੋਰ ਦੇ ਨਾਲ ਨੌਆਖਲੀ ਗਿਆ। ਉਸਨੇ ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਡੂੰਘੀ ਅਤੇ ਸਰਗਰਮ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲਈ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਥਾਨਕ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਗੁੱਟਾ ਵਿਅਕਤੀ ਬਣਾਇਆ ਜਿਸ ਨੇ ਸੂਬਾਈ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਸਨੂੰ, ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਗਰਾਨੀ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਘਰ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ। ਪ੍ਰੋਵਿੰਸੀਅਲ ਸਕਿਉਰਿਟੀ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਉਸ ਆਰਡਰ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਚਣ ਵਿੱਚ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਸਮਰੱਥ ਸੀ।

ਮਦਨਲਾਲ ਪਾਹਵਾ 20 ਸਾਲ ਦਾ ਇੱਕ ਨੌਜਵਾਨ ਲੜਕਾ ਹੈ। ਉਹ ਮਿੰਟਗੁਮਰੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਪਾਕਪਟਨ ਤਹਿਸੀਲ ਦੇ ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ 1945 ਵਿੱਚ ਦਸਵੀਂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਲਦੀ ਹੀ ਜਲ ਸੈਨਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਾਇਰਲੈੱਸ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਫਿਸਟ ਵਜੋਂ ਨੌਕਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਉਸਨੂੰ 1947 ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਰਿਹਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਕਾਫ਼ਲੇ ਨਾਲ ਉਥੋਂ ਕੱਢਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉਥੋਂ ਦੀ ਹਿੰਦੂ ਅਬਾਦੀ ਉੱਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅੱਤਿਆਚਾਰਾਂ ਦਾ ਚਜ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਅੱਤਿਆਚਾਰਾਂ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਉਸਦੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਨੁਕਸਾਨ ਝੱਲਣਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਵਜੋਂ ਉਹ ਸਤੰਬਰ 1947 ਦੇ ਆਖਰੀ ਹਫ਼ਤੇ ਬੰਬਈ ਪਹੁੰਚਿਆ ਅਤੇ ਚੈਂਬਰ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਕੈਂਪ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿੱਚ ਉਹ ਇੱਕ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਪਤਾ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਜਿਸਨੇ ਉਸਦੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਸਥਾਨਕ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਡਾਕਟਰ ਜਗਦੀਸ਼ ਚੰਦਰ ਜੈਨ ਨਾਲ ਕਰਵਾਈ। ਡਾ: ਜੈਨ ਉਸ ਵਿੱਚ ਡੂੰਘੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲੈਣ ਲੱਗੇ। ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਡਾਕਟਰ ਜੈਨ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵੇਚੀਆਂ। ਨਵੰਬਰ, 1947 ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ, ਉਹ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਚਲਾ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਆਰ ਕਰਕਰੇ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਅਤੇ ਜਲਦੀ ਹੀ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਦੇ ਬਨਾਮੀ ਕਰਕਰੇ ਦਾ

ਖਾਸ ਵਸਤੂ ਬਣ ਗਿਆ, ਉਸਨੇ ਨਾਰੀਅਲ ਦਾ ਕੁਝ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣਾ ਆਲਾ ਮੰਨਿਆ।

ਗੋਪਾਲ ਵੀ. ਗੋਡਸੇ ਉਮਰ 27, ਨਥੂਰਾਮ ਵੀ. ਗੋਡਸੇ ਦਾ ਤੀਜਾ ਭਰਾ ਹੈ ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਸੱਤ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸੀ। ਪਿਛਲੇ ਵਿਸ਼ਵ ਯੁੱਧ ਦੌਰਾਨ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਸਰਗਰਮ ਸੇਵਾ 'ਤੇ ਸਮਾਂ ਆਪਣੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਹ ਕਿਰਕੀ ਵਿਖੇ ਮੋਟਰ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਸਪੇਅਰਜ਼ ਸਬ ਡਿਪੂ ਜੋ ਕਿ ਪੂਨਾ ਤੋਂ ਲਗਭਗ ਛੇ ਮੀਲ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਹੈ, ਵਿੱਚ ਅਸਥਾਈ ਸਿਵਲ ਸਹਾਇਕ ਸਟੋਰ ਕੀਪਰ ਵਜੋਂ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸਦੀ ਸਰਵਿਸ ਬੁੱਕ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਉਸਦੇ ਪਤੇ ਤੋਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੂਨਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਸਦਾ ਪਤਾ "282 ਸੁਖਰਵਾਰ ਪੇਠ ਵਿਯਮ ਮੰਡਲ, ਪੂਨਾ, ਨੰਬਰ 2" (ਲੇਸਲੀ ਵਰਨਨ ਪਰਸੀਵਲ ਪਾਉਂਡੇ ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 75 ਦਾ ਵਿਡੀਓ ਸਟੇਟਮੈਂਟ) ਹੈ। ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ, ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਜਾਂ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਲਗਭਗ 20 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦਾ ਸ਼ੰਕਰ ਕਿਸਤਿਆ ਦਿਗੰਬਰ ਆਰ. ਬੈਂਜ ਪ੍ਰਵਾਨਕਰਤਾ ਦਾ ਨਿੱਜੀ ਸੇਵਕ ਹੈ ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਉਸਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਉਹ ਬੈਂਜ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਖੰਜਰਾਂ ਲਈ ਹੈਂਡਲ ਤਿਆਰ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਬੈਂਜ ਦੇ ਗਾਹਕਾਂ ਤੱਕ ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜੀਬ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ।

ਦੱਤਾਤਰਾਯ ਐਸ ਪਰਚੂਰੇ ਗਵਾਲੀਅਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੈਡੀਕਲ ਪ੍ਰੈਕਟੀਸ਼ਨਰ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਉੱਚੀ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲੀ ਸੀ ਅਤੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉੱਚ ਸਨਮਾਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਭਰਾ ਇੱਕੋ ਘਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ ਰਾਜ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਵੇਲੇ ਉਹ ਗਵਾਲੀਅਰ ਹਿੰਦੂ ਸਭਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਨ। ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸਨੇ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਸੈਨਾ ਵਜੋਂ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਇੱਕ ਸਵੈਸੇਵੀ ਕੋਰ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਆਪਣੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਬਹੁਤ ਗੂੜ੍ਹਾ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨੱਥੂਰਾਮ ਵੀ ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਨਾਰਾਇਣ ਡੀ ਆਪਟੇ ਦੱਤਾਤਰਾਯ ਐਸ ਪਰਚੂਰੇ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਆਏ ਅਤੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦੇ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਵੀ ਗੋਡਸੇ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਤਣਾਅ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਆਪ, ਆਪਟੇ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੁਆਰਾ ਆਯੋਜਿਤ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਸੈਨਾ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦਲ ਦੇ ਨਾਲ ਰਲੇਵੇਂ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਦਿਗੰਬਰ ਆਰ. ਬੈਂਜ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਚਾਲੀਸਗਾਓ ਨਾਮ ਦੇ ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਪਰ 1937 ਤੋਂ ਪੂਨਾ ਵਿੱਚ ਸੈਟਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿੱਚ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਥਾਨਕ ਮਿਉਂਸਪਲ ਬੋਰਡ ਵਿੱਚ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਇੱਕ ਆਗੂ ਸ਼੍ਰੀ ਅਤਰੇ ਦੇ ਘਰ ਸੱਤਿਆਗ੍ਰਹਿ ਕਰ ਕੇ, ਉਹ 18 ਰੁਪਏ ਜਾਂ 20 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਵਾਲੀ ਪੋਸਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਿਉਂਸਪਲ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਡਿਸਚਾਰਜ ਹੋਣ 'ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਅਨਾਥ ਆਸ਼ਰਮ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਸੰਗਠਨ ਨਿਧੀ ਲਈ ਫੰਡ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸ਼੍ਰੀ ਜੀ.ਵੀ. ਕੇਤਕਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 1946 ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਜਾਂ 1947 ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਉਹ ਨਾਰਾਇਣ ਡੀ. ਆਪਟੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਵੀ. ਗੋਡਸੇ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦਲ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣ ਗਿਆ। 1942 ਵਿੱਚ 75 ਰੁਪਏ ਜਾਂ 100 ਰੁਪਏ ਦੀ ਪੁੰਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਕੁਝ ਘਰੇਲੂ ਸਮਾਨ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਦੁਆਰਾ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਉਸਨੇ ਸ਼ਾਸਤਰ ਭੰਡਾਰ ਦੇ ਨਾਮ ਹੇਠ ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਇੱਕ ਦੁਕਾਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਉਹ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦਾ ਹੀ ਵਪਾਰ ਕਰਦਾ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਭਾਰਤੀ ਅਸਲਾ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੇ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਸਮੇਂ ਦੇ ਬੀਤਣ ਨਾਲ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸਨੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਵਿਸਫੋਟਕਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਆਵਾਜਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸਨੂੰ ਉਸਨੇ ਕਿਰਕੀ ਵਿਖੇ ਸਰਕਾਰੀ

ਆਰਸਨਲ ਤੋਂ ਗੁਪਤ ਅਤੇ ਗੁਪਤ ਤਰੀਕਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਰਜ਼ਾਕਾਰ ਦੇ ਖਤਰੇ ਦੇ ਵਧਣ ਨਾਲ ਅਜਿਹੇ ਲੇਖਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਵਧ ਗਈ ਜਾਪਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬੈਜ ਨੇ ਕਾਫ਼ੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਇਹ ਵਸਤੂਆਂ ਬੈਜ ਰਾਹੀਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਖਰੀਦੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਸੂਬਾ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਜੋ ਕਿ ਰਜ਼ਾਕਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਮਲੇ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਵਰਤਣ ਲਈ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਆਪਣੇ ਨੇ ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਬੈਜ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਮਾਨ ਵੀ ਖਰੀਦਿਆ। ਬੈਜ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਉੱਦਮ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਨਾਥੂਰਾਮ ਵੀ. ਗੋਡਸੇ ਤੋਂ ਕੁਝ ਉਤਸ਼ਾਹ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਵਿੱਤੀ ਮਦਦ ਦਿੰਦੇ ਸਨ, ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਮਦਦ ਵਿੱਚ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਲਿਜਾਣਾ, ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਗੋਲਾ-ਬਾਰੂਦ ਦੀ ਲੋੜ ਵਾਲੇ ਪੈਸੇ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਸਦੀ ਕੀਮਤ ਵਸੂਲਣ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਕਈ ਵਾਰ ਉਹ ਉਸਨੂੰ 5 ਰੁਪਏ ਤੋਂ 100 ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਦੀ ਨਕਦ ਰਾਸ਼ੀ ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਸਨ।

ਬੈਜ ਦੇ ਦੋ ਹੋਰ ਗਾਹਕ ਮੰਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਨਾਲ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਅਰਥਾਤ, ਗੋਸਵਾਮੀ ਸ਼੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀਵਨਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਪੀ. ਡਬਲਯੂ 69 ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਗੋਸਵਾਮੀ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ, ਪੀ. ਡਬਲਯੂ 77। ਇਸ ਕੇਸ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਦੇ ਅਧੀਨ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਪਹਿਲੇ ਨੂੰ ਦਾਦਾ ਮਹਾਰਾਜ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸਦਾ ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਉਸਨੂੰ ਇਸ ਨਾਮ ਨਾਲ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦਾਦਾ ਮਹਾਰਾਜ ਅਤੇ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਮਹਾਰਾਜ ਵੈਸ਼ਨਵ ਸੰਪਰਦਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕ ਸ਼੍ਰੀ ਬੱਲਭ ਅਚਾਰੀਆ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਵੰਸ਼ਜ ਹਨ। ਦਾਦਾ ਮਹਾਰਾਜ ਉਸ ਸੰਪਰਦਾ ਦੇ ਮੁਖੀ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਹੈ। ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਵਾਲੀ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਹਰ ਸਾਲ ਦੇ ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਆਮਦਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਭੇਟਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਕਾਫ਼ੀ ਆਮਦਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਦਾਦਾ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ 1942 ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਝਿਜਕ ਹੋ ਕੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੀ ਤੁਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ, ਉਸ ਦਾ ਡੱਟ ਕੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਉਸਨੇ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਕਿ 9 ਅਗਸਤ, 1947 ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਹੋਏ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਹਿੰਦੂ ਸਮੇਲਨ ਵਿੱਚ ਉਦਘਾਟਨੀ ਭਾਸ਼ਣ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜਿਸਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਸ਼੍ਰੀ ਸਾਵਰਕਰ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਨਹਿਰੂ ਦੀ ਨੀਤੀ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਰੋਧ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ. ਦਾਦਾ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਤੀ ਇਸ ਗਿਆਨ ਦੁਆਰਾ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਉਦੋਂ ਹੋਈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਪੰਚਰਪੁਰ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਪੂਨਾ ਵਿਖੇ ਰਾਤ ਲਈ ਰੁਕਿਆ। ਉਹ ਅੱਗੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਚਰਪੁਰ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਮਿਲਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਚਰਪੁਰ ਵਿਚ ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇੰਟਰਵਿਊ 'ਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸਬੰਧ 'ਚ ਕੁਝ ਯੋਜਨਾ ਅਤੇ ਕੁਝ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਨੇਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਹੋਈ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੋ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਨਥੂਰਾਮ ਵੀ ਗੋਡਸੇ ਦੀਵਾਲੀ, 1947 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਦਾਦਾ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਗਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੀ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ, ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ (ਦਾਦਾ ਮਹਾਰਾਜ) ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕਿਸੇ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਦਘਾਟਨੀ ਸਮਾਰੋਹ ਸੀ, ਪਰ ਨਥੂਰਾਮ ਵੀ ਗੋਡਸੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੰਬੋਧਨ ਦੌਰਾਨ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਸਾਲਾਨਾ ਸਮਾਗਮ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਥੂਰਾਮ ਵੀ ਗੋਡਸੇ ਨੇ ਵੀ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੇ ਨੇ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਕਰਕਰੇ ਦੁਆਰਾ ਦੋ ਪਿਸਤੌਲਾਂ ਦਾਦਾ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਦੋ ਰਿਵਾਲਵਰਾਂ ਲਈ ਬਦਲੇ ਜਾਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਨਾਲ ਸੌਂਪੀਆਂ ਸਨ। ਦਾਦਾ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਿਸਤੌਲ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਹ ਦੂਜੀ ਪਿਸਤੌਲ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉਸਦੇ ਭਰਾ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਮਹਾਰਾਜ

ਦੁਆਰਾ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਸਟੇਟ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸਨੇ ਰਿਵਾਲਵਰ ਦੇ ਬਦਲੇ ਦੋਨੋਂ ਪਿਸਤੌਲ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਦਾਦਾ ਮਹਾਰਾਜ ਨਾਲ ਬੈਜ ਦੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਈ ਦੇਵੇਗਾ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਕਾਫੀ ਵਿਆਪਕ ਸੌਦਾ ਸੀ। ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਕਰਨ ਲਈ ਪੂਨਾ ਵਿਖੇ ਆਪਣੀ ਫੇਰੀ ਦੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ, ਦਾਦਾ ਮਹਾਰਾਜ ਬੈਜ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੁਝ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਕੁਝ ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਵਿਸਫੋਟਕਾਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ।

ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਵੀ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਝੁਕਾਅ ਵਾਲੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਏਕਤਾ ਦੇ ਸਵਾਲ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਕਠੋਰ ਅਤੇ ਸਮਝੌਤਾਹੀਣ ਰਵੱਈਏ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕਰਦਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੰਬਈ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਫਿਰਕੂ ਦੰਗਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਉਸਨੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਖੰਜਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਸਨੂੰ ਉਹ ਵਿਰੋਧੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹਮਲਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਰੱਖਿਆਤਮਕ ਵਰਤੋਂ ਵਜੋਂ ਵਰਣਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਹ ਬੈਜ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਦਸੰਬਰ, 1946 ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਬੰਬਈ ਵਿੱਚ ਫਿਰਕੂ ਗੜਬੜ ਦੇ ਰੁਕਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਸਥਾਨਕ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਰਾਜ ਦੀ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਬੈਜ ਤੋਂ ਹਥਿਆਰ ਖਰੀਦਣਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸੂਬਾ ਕਾਂਗਰਸ ਜਿਸ ਨੇ ਰਾਜ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਪਰਜਾ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਮਹਾਨ ਰਜ਼ਾਕਾਰ ਦੇ ਖਤਰੇ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਸਕਣ। ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਅਗਸਤ, 1947 ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਬਣ ਗਏ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਰਵਾਈ ਗਈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਹ ਨਾਥੂਰਾਮ ਵੀ ਗੋਡਸੇ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਆਰ. ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਭੌਤਿਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ। ਮਦਨਲਾਲ ਪਾਹਵਾ ਨੂੰ ਉਹ ਅਕਤੂਬਰ, 1947 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਾਰ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵੇਚਣ ਲਈ ਆਇਆ ਸੀ ਜਾਂ ਡਾਕਟਰ ਜੈਨ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਜਦੋਂ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ 5 ਰੁਪਏ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਖਰੀਦੀਆਂ ਸਨ।

ਬਾਬਾ ਸਾਹਿਬ ਪਰਾਂਜਪੇ, ਰਘੂਨਾਥ ਕੇਸ਼ਵ ਖਾਡੀਕਰ ਅਤੇ ਪਰਵੀਨ ਚੰਦਰ ਸੇਠੀਆ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੈਜ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਵਿੱਚ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਸਪਲਾਈ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਸ਼ਾਇਦ ਸੂਬਾ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਵਰਕਰ ਸਨ। ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਬੈਜ ਪਰਵੀਨ ਚੰਦਰ ਸੇਠੀਆ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਸਮਾਨ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਸਨ।

ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਜਨਵਰੀ, 1948 ਵਿੱਚ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਵਿੱਚ ਠਹਿਰੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਸ਼ਾਮ, ਨੌਕਰਾਂ ਦੇ ਕੁਆਰਟਰਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਪਈ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਥਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਦਾ ਮੂਹਰਲਾ ਗੇਟ ਐਲਬੂਕਰਕ ਰੋਡ 'ਤੇ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਕੋਈ ਉਕਤ ਸੜਕ ਤੋਂ ਇਸ ਗੇਟ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਦਫਤਰ ਅਤੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਕਮਰੇ ਵਾਲੀ ਮੁੱਖ ਇਮਾਰਤ ਹੈ। ਉਹ ਸੜਕ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਕੋਈ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਲੇ ਗੇਟ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਲਾਅਨ, ਟੈਂਕ, ਗੈਰੇਜਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੌਕਰਾਂ ਆਦਿ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤਣ ਲਈ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਇੱਕ ਗੇਟ ਵੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਨੌਕਰਾਂ ਦੇ ਕੁਆਰਟਰ ਉਸ ਗੇਟ ਵੱਲ ਖੁੱਲ੍ਹਦੇ ਹਨ। ਨੌਕਰਾਂ ਦੇ ਕੁਆਰਟਰਾਂ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਇੱਕ ਵਰਾਂਡਾ ਅਤੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਉੱਚਾ ਥੜ੍ਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੰਚ 'ਤੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਭਾਵਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਮਹਾਤਮਾ ਜੀ ਆਪ ਨੌਕਰਾਂ ਦੇ ਚੁਬਾਰੇ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਵਰਾਂਡੇ ਵਿੱਚ ਤਖਤ ਉੱਤੇ ਬੈਠਦੇ ਸਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਦੇ ਇੱਕ ਕਰਮਚਾਰੀ, ਛੋਟੂ ਰਾਮ ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 16, ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਕੁਆਰਟਰਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਕੈਦੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਹਨਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਭਾਵਾਂ ਸ਼ਾਮ 5 ਵਜੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ 5.30 ਵਜੇ ਸਮਾਪਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਕਤ ਗਵਾਹ ਅਨੁਸਾਰ ਕੁਰਾਨ ਅਤੇ ਗੀਤਾ ਦਾ ਪਾਠ ਅਤੇ ਮਹਾਤਮਾ ਜੀ ਦੇ

ਮਨਪਸੰਦ ਗੀਤ 'ਰਾਮਧੁਨ' ਦੇ ਗਾਇਨ ਵਿਚ ਲਗਭਗ 20 ਜਾਂ 25 ਮਿੰਟ ਲੱਗਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਹਾਤਮਾ ਜੀ ਦਾ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਭਾਸ਼ਣ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਨੱਥੂਰਾਮ ਵੀ ਗੋਡਸੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਦੇ ਉਪ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਾਨਯੋਗ ਸਰਦਾਰ ਵੱਲਭ ਭਾਈ ਪਟੇਲ ਵੱਲੋਂ 12 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਨੱਥੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਖਤ ਰਵੱਈਆ ਅਪਣਾਇਆ ਸੀ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਨਕਦ ਬਕਾਇਆ (55 ਕਰੋੜ) ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਸੀ ਅਤੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਡੋਮੀਨੀਅਨਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਏ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਕਾਏ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਾਰੇ ਬਕਾਇਆ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਸਵਾਲ ਸਮੇਤ ਰਾਜ-ਭਾਗ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਉਸੇ ਰਾਤ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਰੇਡੀਓ ਨੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਸੁਖਾਵੇਂ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਮਰਨ ਵਰਤ ਰੱਖਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਸਲਮਾਨ ਵਾਪਸ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਸਕਣ। ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਘਰ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਮੁਫਤ ਵਰਤੋਂ ਹੈ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਵੀ. ਗੋਡਸੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮਹਾਤਮਾ ਜੀ ਦਾ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਉਸੇ ਦਿਨ ਦੇ ਮਾਨਯੋਗ ਉਪ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਨਤੀਜਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਕਦ ਬਕਾਏ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਫੈਸਲਾ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਕਿ ਮਹਾਤਮਾ ਜੀ ਦਾ ਮਰਨ ਵਰਤ 'ਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਮਾਨਯੋਗ ਉਪ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੁਆਰਾ ਨਕਦ ਬਕਾਇਆ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਐਲਾਨ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਣ-ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ, 15 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਮੁਨਾਸਬ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, 1948 ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਉਕਤ ਨਕਦੀ ਬਕਾਏ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਜਿਸ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਨੱਥੂਰਾਮ ਵੀ ਗੋਡਸੇ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਨਾਲ ਨੱਥੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਕੁਝ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਹਿੰਦੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਕੁਝ ਲਿਖਤੀ ਭਰੋਸੇ 'ਤੇ ਵਰਤ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਵਰਤ ਤੋੜਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਹਾਤਮਾ ਜੀ ਨੇ 20 ਜਨਵਰੀ 1948 ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਭਾ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ 20 ਜਨਵਰੀ 1948 ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਪਰੋਕਤ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਭਾ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਮਦਨਲਾਲ ਪਾਹਵਾ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਗੇਟ ਦੇ ਕੋਲ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ-ਸਲੈਬ ਰੱਖ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਇਕ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰ ਸਕੇ। ਧਮਾਕਾ ਇਹ ਵੀ ਵਿਵਾਦਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਉਸ ਕੋਟ ਦੀ ਅੰਦਰਲੀ ਜੇਬ ਵਿੱਚੋਂ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਤਿਆਰ ਇਕ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੈਨੇਡ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਪਹਿਨਿਆ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਇਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ ਕਿ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ 15 ਉਹ ਕੋਟ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਧਮਾਕੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ, ਏਡਜ਼ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਮੁਤਾਬਕ ਕਰਕਰੇ ਧਮਾਕੇ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਟਾਂਗੇ 'ਚ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਪਹੁੰਚੇ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਕੰਮ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਸੀ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸੀ ਅਤੇ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਜਾਣ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਬਾਅਦ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਵੀ. ਗੋਡਸੇ ਨੇ ਉਸ ਦਿਨ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ, 17 ਅਤੇ 20 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਇੱਕ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ 30 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ, ਨੱਥੂ ਰਾਮ ਵੀ. ਗੋਡਸੇ ਨੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ 'ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ ਜਦੋਂ ਉਹ ਪਿਸਤੌਲ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਭਾ ਲਈ ਮੰਚ 'ਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਪੀ 39 ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰੋ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਮਹਾਤਮਾਜੀ

ਦੀ ਲਗਭਗ ਤੁਰੰਤ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਮਹਾਤਮਾਜੀ ਦੇ ਹਮਲਾਵਰ ਨੇ ਭੱਜਣ ਦੀ ਕੋਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਮਲੇ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਕੁਝ ਸੱਟ ਲੱਗ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਜੋ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਉਸ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਗੁੱਸੇ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਪਾਇਆ।

ਜਾਂਚ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਜੋ ਕਿ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੰਮੀ ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ ਸੀਮਾ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਾਂਚ ਅਥਾਰਟੀ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ ਹੈ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਪਾਹਵਾ ਅਤੇ ਨਾਥੂਰਾਮ ਵੀ ਗੋਡਸੇ ਦੁਆਰਾ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 20 ਅਤੇ 30 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਬਲਕਿ ਉਹ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕਤਲ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਭੇਜੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ, ਭਗੌੜੇ, ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਦੁਆਰਾ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਵੀ ਗੋਡਸੇ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੈਂਜ ਨੂੰ ਪੂਨਾ 'ਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 31 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਗੋਪਾਲ ਵੀ ਗੋਡਸੇ ਨੂੰ 5 ਫਰਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਉਕਸਾਨ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਆਰਾਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਦਾ ਜੱਦੀ ਘਰ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਾਇਦ ਉਸ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਮਿਸਟਰ ਲੈਸਲੀ ਵਰਨਨ ਪਰਸੀਵਲ ਪਾਉਂਡੇ, ਪੀ. ਡਬਲਯੂ 75, ਜੋ ਕਿ ਸਬ ਡਿਪੂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਹਾਇਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗੋਪਾਲ ਵੀ ਗੋਡਸੇ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨੌਕਰੀ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ, ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਅਦ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਦੁਬਾਰਾ ਡਿਊਟੀ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। 26 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਛੁੱਟੀ। ਉਹ 30 ਜਨਵਰੀ 1948 ਤੱਕ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ ਰਿਹਾ। ਦਫਤਰ 31 ਜਨਵਰੀ ਅਤੇ 1 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਉਹ 2 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਇਆ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕਾਤਲ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਦਫਤਰ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਕਾਰਨ ਆਪਣੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਕੁਝ ਪੁਲਿਸ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇਣੀ ਪਈ। ਉਹ 3 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਛੁੱਟੀ 'ਤੇ ਰਿਹਾ। ਉਹ 4 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇਣੀ ਮੁੜ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਈ। ਆਖਰਕਾਰ ਉਸਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਅ ਵਜੋਂ ਦਫਤਰ ਤੋਂ ਛੁੱਟੀ ਦੇਣੀ ਪਈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਇਹ ਉਦੋਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਲਗਭਗ ਪਿੰਡ ਪਹੁੰਚਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸ਼ੰਕਰ ਕਿਸਤਿਆ ਨੂੰ 6 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਅਤੇ ਦਾਦਾਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ਨੇੜੇ ਭੁੱਲੇਸ਼ਵਰ ਵਿਖੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ 14 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਦੇ ਪਾਈਰਕੇਸ ਅਪੋਲੋ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਦੱਤਾਤਰਾਯ ਐਸ ਪਰਚੂਰੇ ਨੂੰ ਗਵਾਲੀਅਰ ਰਾਜ ਦੇ ਪਬਲਿਕ ਆਰਡਰ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਦੇ ਤਹਿਤ 3 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਤੜਕੇ ਗਵਾਲੀਅਰ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਫੌਜੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਕਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ 17 ਫਰਵਰੀ, 1948 ਦੀ ਸਵੇਰ ਤੋਂ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਕਤਲ ਕੇਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਗੰਗਾਧਰ ਐਸ ਡੰਡਵਤੇ, ਗੰਗਾਧਰ ਜਾਧਵ ਅਤੇ ਸੂਰਿਆਦੇਵ ਸ਼ਰਮਾ, ਕਥਿਤ ਭਗੌੜੇ, ਦੀ ਭਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।

ਸੱਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਾਵਰਕਰ ਨੂੰ ਆਖਰਕਾਰ ਉਕਤ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਅਸਲਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 29 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਸਫੋਟਕ ਪਦਾਰਥ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਦੱਤਾਤਰਾਯ ਐਸ ਪਰਚੂਰੇ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਬੰਧ ਗਵਾਲੀਅਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 188 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ।

ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਪਰਚੂਰੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 27 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਗਵਾਲੀਅਰ ਵਿਖੇ, ਦਸੰਬਰ, 1947 ਦੇ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕਤਲ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ, ਮਨਜ਼ੂਰਕਰਤਾ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਨੌਕਰ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ 14 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਦੋ ਬੰਦੂਕਾਂ-ਕਪਾਹ-ਸਲੈਬਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜ ਹੈਂਡ ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਜੋ ਕਿ 14 ਤਰੀਕ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸਨ। ਅਤੇ 15 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਇੱਕ ਸੇਵਕ ਕੋਲ ਬਾਅਦ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਵੀ ਗੋਡਸੇ ਵੀ ਉਸੇ ਸ਼ਾਮ ਬੰਬਈ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ ਅਤੇ ਬੈਜ ਦੇ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸਮਾਨ ਲੈ ਕੇ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਘਰ ਗਏ ਸਨ। ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਆਰ. ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਪਾਹਵਾ ਪਹਿਲਾਂ ਬੰਬਈ ਆ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਭਵਨ ਵਿੱਚ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਜਿੱਥੇ ਬੈਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਨੇ ਵੀ ਰਾਤ ਠਹਿਰੀ ਸੀ। 15 ਤਰੀਕ ਨੂੰ, ਆਪਣੇ, ਕਰਕਰੇ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਵੀ. ਗੋਡਸੇ, ਬੈਜ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਪਾਹਵਾ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਘਰ ਗਏ, ਉਥੋਂ ਸਾਮਾਨ ਲਿਆ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਉਸੇ ਦਿਨ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਕੀਤਾ। ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਮਾਨ ਬਿਸਤਰੇ ਵਿੱਚ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਬੈਜ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਵੀ. ਗੋਡਸੇ ਪੂਨਾ ਵਾਪਸ ਪਰਤ ਆਏ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਜੋਖਮ ਭਰੇ ਉੱਦਮ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਘਰੇਲੂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਇਸ ਲਈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਗੋਪਾਲ ਵੀ. ਗੋਡਸੇ ਨੂੰ ਲਿਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਜਿਸ ਨੇ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇੱਕ ਰਿਵਾਲਵਰ. ਇਹ ਸਹਿਮਤੀ ਬਣੀ ਕਿ ਉਹ 17 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਮਿਲਣਗੇ। ਪੂਨਾ ਬੈਜ ਵਿਖੇ ਇੱਕ ਦਿਨ ਦੇ ਠਹਿਰਨ ਦੌਰਾਨ, ਇਸ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਕੁਝ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਇੱਕ ਆਮਦਾਰ ਖਰਾਤ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਜੋ ਵੀ ਉਸਦੇ ਕੋਲ ਬਚਿਆ ਹੋਇਆ ਹਥਿਆਰ, ਵਿਸਫੋਟਕ ਅਤੇ ਗੁਪਤ ਸਮਾਨ ਸੀ ਜੋ ਉਸਨੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਗੁਪਤ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵੰਡ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਨਾਥੂਰਾਮ ਵੀ. ਗੋਡਸੇ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਪਿਸਤੌਲ ਨੂੰ ਇੱਕ ਰਿਵਾਲਵਰ ਦੇ ਬਦਲੇ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਿਆ ਜੋ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੇ ਸ਼ਰਮਾ ਵਜੋਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਇੱਕ ਗਾਹਕ ਨੂੰ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਬੈਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ, ਜੋ ਕਿ ਸਾਬਕਾ ਦੇ ਨਾਲ ਪੂਨਾ ਲਈ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਦੇਰ ਰਾਤ ਦੀ ਰੇਲਗੱਡੀ ਦੁਆਰਾ ਪੂਨਾ ਤੋਂ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ ਅਤੇ 17 ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਪਹੁੰਚੇ। ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਵੀ. ਗੋਡਸੇ ਦੇ ਨਾਲ ਕਈ ਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਕਈ ਆਦਮੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ ਕੁਝ ਪੈਸਾ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਗਏ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਖਰਚਣ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਵੀ. ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਉਸੇ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਜਹਾਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ। ਉਹ ਦੇਰ ਸ਼ਾਮ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਠਹਿਰੇ। ਮਦਨਲਾਲ ਪਾਹਵਾ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਉਸੇ ਦਿਨ ਦੁਪਹਿਰ 12-30 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ ਅਤੇ ਮਹਾਸਭਾ ਭਵਨ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਾਰਨ ਸ਼ਰੀਫ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਠਹਿਰੇ ਸਨ। ਬੈਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ 17 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਰਾਤ ਦੀ ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ 18 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ 19 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਦੇਰ ਸ਼ਾਮ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ। ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਭਵਨ ਵਿਖੇ ਲਗਾਏ ਗਏ। ਗੋਪਾਲ ਵੀ. ਗੋਡਸੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 17 ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ ਇੱਕ ਹਫ਼ਤੇ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਲੈ ਲਈ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਸਨ। ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਮਦਨ ਲਾਲ ਵੀ ਉਸੇ ਸ਼ਾਮ ਸ਼ਰੀਫ ਹੋਟਲ ਤੋਂ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ। ਬੈਜ, ਸ਼ੰਕਰ, ਗੋਪਾਲ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਰਾਤ ਲਈ ਮਹਾਸਭਾ ਭਵਨ ਵਿੱਚ ਰੁਕੇ। ਕਰਕਰੇ ਬਾਰੇ ਸੁਝਾਅ ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਰਾਤ ਨਾਥੂਰਾਮ ਵੀ. ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਾਲੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਬਿਤਾਈ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਵੀ. ਗੋਡਸੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਾਰ, ਜੋ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਬੇਚੈਨ ਸਨ, ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਮਹਾਸਭਾ ਭਵਨ ਵਿੱਚ ਮਿਲੇ। ਆਪਣੇ ਬੈਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਟੈਕਸੀ ਵਿੱਚ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਲੈ ਗਏ ਅਤੇ ਨੌਕਰਾਂ ਦੇ ਕੁਆਰਟਰਾਂ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਮੈਦਾਨ ਦਾ ਸਰਵੇਖਣ ਕੀਤਾ। ਮਹਾਸਭਾ ਭਵਨ ਪਰਤਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਦੋ ਰਿਵਾਲਵਰ, ਇੱਕ ਬੈਜ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਗੋਪਾਲ ਦੁਆਰਾ, ਮਹਾਸਭਾ ਭਵਨ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ

ਅਜਮਾਏ ਗਏ ਅਤੇ ਕਾਫੀ ਬੇਕਾਰ ਪਾਏ ਗਏ। ਗੋਪਾਲ ਗੋਡਸੇ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਰਿਵਾਲਵਰ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਸਾਰੇ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਨੱਥੂਰਾਮ ਵੀ. ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਾਲੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਮਿਲੇ, ਜਿੱਥੇ ਬੰਦ ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਬੰਦੂਕਾਂ-ਕਪਾਹ-ਸਲੈਬਾਂ ਅਤੇ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਬਣੀ ਕਿ ਅਰਦਾਸ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਦਨਲਾਲ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਗੇਟ ਕੋਲ ਇਕ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ-ਸਲੈਬ ਨੂੰ ਵਿਸਫੋਟ ਕਰੇ ਤਾਂ ਜੋ ਹੰਗਾਮਾ ਮਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਦਹਿਸ਼ਤ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਬੈਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਦੋ ਰਿਵਾਲਵਰਾਂ ਨਾਲ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਇਕ-ਇਕ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਵੀ ਸੁੱਟਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬੈਜ ਨੇ ਰਿਵਾਲਵਰ ਨਾਲ ਫਾਇਰ ਕਰਨਾ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਉਸ ਕਮਰੇ ਦੀ ਖਿੜਕੀ ਦੇ ਟ੍ਰੇਲਿਸ ਵਰਕ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਿੱਛੇ ਨੌਕਰਾਂ ਦੇ ਕੁਆਰਟਰ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਦੇਣਾ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਮਹਾਤਮਾ ਜੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਬੈਠਦੇ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਭਾ ਦੀ ਫੋਟੋ ਖਿੱਚਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਇੱਕ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਗੋਪਾਲ, ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਮਹਾਤਮਾ ਜੀ 'ਤੇ ਬਾਕੀ ਬਚੇ ਹੱਥਗੋਲੇ ਸੁੱਟਣੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨਾਲ ਰਲ ਜਾਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅਹਿਮ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਆਪਟੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੇ ਸਹੀ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਨਾਟਕ ਦੇ ਦੂਜੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਕੇਤ ਦੇਣੇ ਸਨ। ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਇਕ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ-ਸਲੈਬ ਅਤੇ ਇਕ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ, ਬੈਜ ਨੂੰ ਇਕ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਅਤੇ ਇਕ ਰਿਵਾਲਵਰ, ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਇਕ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਅਤੇ ਇਕ ਰਿਵਾਲਵਰ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਨੂੰ ਇਕ-ਇਕ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ। ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਲਈ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਛੱਡਣ ਵਾਲੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਸਨ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਵੀ. ਗੋਡਸੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਲੋਕ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਟੈਕਸੀ ਵਿਚ ਚਲੇ ਗਏ। ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਨੱਥੂਰਾਮ ਵੀ. ਗੋਡਸੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਸਕਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਵਾਜਾਈ ਦੇ ਕਿਹੜੇ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਟੇ ਦੀ ਟੈਕਸੀ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਟੈਕਸੀ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਗੇਟ ਕੋਲ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਪਹੁੰਚਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਵਾਰ ਲੋਕ ਉਤਰ ਗਏ ਸਨ। ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਮਹਾਸਭਾ ਭਵਨ ਦੇ ਕੋਲ ਟੈਕਸੀ ਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਲਈ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਬੈਗ ਨੂੰ ਛੱਡ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਲਮਾਰੀ ਵਿੱਚ ਵਾਧੂ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ-ਸਲੈਬ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵਾਧੂ ਸਮੱਗਰੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ 'ਤੇ ਬੈਜ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਕੰਮ ਨੂੰ ਮੂਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਟਰੇਲਿਸ ਦੇ ਕੰਮ ਤੋਂ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਫਸ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਰਿਵਾਲਵਰ ਨਾਲ ਫਾਇਰ ਕਰਨਾ ਸੀ ਅਤੇ ਹੱਥ ਸੁੱਟ ਦੇਣਾ ਸੀ। ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਰਿਵਾਲਵਰ ਨਾਲ ਫਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਮਹਾਤਮਾ ਜੀ 'ਤੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤੋਂ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਸੁੱਟ ਦੇਣ।

ਕੁਝ ਹਿਚਕਚਾਹਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀ ਉਸਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੈ ਗਏ। ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਗੇਟ ਕੋਲ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ-ਸਲੈਬ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਹਿੱਸਾ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਬਾਕੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ, ਆਪਟੇ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਤੁਰੰਤ ਟੈਕਸੀ ਵਿੱਚ ਚਲੇ ਗਏ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਕਰਕਰੇ, ਬੈਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਭੱਜਣ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਏ। ਆਪਟੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਵੀ ਗੋਡਸੇ ਉਸੇ ਰਾਤ ਕਾਨਪੁਰ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ। ਬੈਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਪੂਨਾ, ਗੋਪਾਲ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ, ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਫਰੰਟੀਅਰ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਰਾਤ ਬਿਤਾਈ ਅਤੇ ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਚਲੇ ਗਏ। ਆਪਟੇ ਅਤੇ ਗੋਡਸੇ 23 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਆਰੀਆਪਾਥਿਕ-ਆਸ਼ਰਮ ਵਿੱਚ ਰਾਤ ਕੱਟੀ। 24 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਨੱਥੂਰਾਮ ਵੀ ਗੋਡਸੇ ਐਲਫਿੰਸਟਨ ਅਨੇਕਸੀ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਵਾਂ ਲਈ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਸੀ। ਆਪਟੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇੱਕ ਮਹਿਲਾ ਦੋਸਤ ਨਾਲ ਆਸ਼ਰਮ ਵਿੱਚ ਰਾਤ ਬਿਤਾਈ ਅਤੇ ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਹੀ ਐਲਫਿੰਸਟਨ ਅਨੇਕਸੀ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ

ਸ਼ਿਫਟ ਹੋ ਗਿਆ। 25 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 9 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਥਾਨਾ ਵਿਖੇ ਜੀ.ਐਮ ਜੋਸ਼ੀ ਦੇ ਘਰ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਨੂੰ ਮਿਲੇ, ਗੋਪਾਲ ਉਸੇ ਰਾਤ ਕਿਰਕੀ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ। ਆਪਟੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਵੀ. ਗੋਡਸੇ 27 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ। ਬੰਬਈ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਾਦਾਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਅਤੇ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਤੋਂ ਪਿਸਤੌਲ ਲੈਣ ਦੀ ਅਸਫਲ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਉਹ ਉਸੇ ਦਿਨ ਗਵਾਲੀਅਰ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ ਅਤੇ ਰਾਤ 10-30 ਵਜੇ ਗਵਾਲੀਅਰ ਪਹੁੰਚੇ। ਉਹ ਰਾਤ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਡਾ: ਪਰਚੂਰੇ ਕੋਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਰਹੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਅਤੇ ਡੰਡਵਤੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਮਿਲੇ ਸਨ, ਇੱਕ ਮਿਸਟਰ ਗੋਇਲ ਤੋਂ ਪਿਸਤੌਲ ਦੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ 39 ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਗਏ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ. ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਉਹ ਕਰਕਰੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਗਏ ਅਤੇ ਤਿੰਨਾਂ ਨੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਇੱਕ ਰਿਟਾਇਰਿੰਗ ਰੂਮ ਵਿਚ ਰਾਤ ਕੱਟੀ। ਅਗਲੀ ਸ਼ਾਮ ਨੱਥੂਰਾਮ ਵੀ. ਗੋਡਸੇ ਨੇ ਮਹਾਤਮਾ ਜੀ ਨੂੰ ਪਿਸਤੌਲ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ 39 ਨਾਲ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਗਵਾਲੀਅਰ ਤੋਂ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਰਸਾਏ ਢੰਗ ਨਾਲ।

ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ 15 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਰਾਤ ਦੀ ਰੇਲਗੱਡੀ ਰਾਹੀਂ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ 17 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ 12-30 ਵਜੇ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ ਅਤੇ ਸ਼ਰੀਫ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਠਹਿਰੇ ਸਨ। ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਵੀ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ 19 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਹੋਟਲ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ 19 ਤਰੀਕ ਦੀ ਰਾਤ ਤੱਕ ਮਹਾਸਭਾ ਭਵਨ ਵਿੱਚ ਰੁਕੇ ਸਨ। ਇਲਜ਼ਾਮ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਲੀ ਆਉਣਾ ਪਿਆ, ਕਿ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਵਰਤ ਬਾਰੇ ਸੁਣ ਕੇ, ਜਿਸਦਾ ਉਹ ਮੰਨਦਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ 55 ਕਰੋੜ ਦੀ ਰਕਮ ਦੇਣ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਕੱਢਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਮੁਸਲਿਮ ਘਰਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਾਲੇ ਮੁਸਲਿਮ ਘਰਾਂ ਦੀ ਵੀ ਉਸਨੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਦੇ ਇੱਕ ਡੈਪੂਟੇਸ਼ਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਮਹਾਤਮਾ ਜੀ ਕੋਲ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੀਆਂ ਜਾ ਸਕਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ। ਦੋਸ਼ ਇਹ ਵੀ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਰੀਫ ਹੋਟਲ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਮਦਨਲਾਲ, ਆਪਟੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਵੀ ਗੋਡਸੇ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਦੇ ਘਰ ਠਹਿਰੇ ਸਨ। ਗੋਡਸੇ ਨੇ 14 ਅਤੇ 15 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਮੰਨੀ ਸੀ ਅਤੇ 17 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਹ ਉਪਰੋਕਤ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਸ਼ੰਕਰ ਅਤੇ ਬੈਜ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਟੈਕਸੀ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੋਂ 1,110 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਵਸੂਲ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਪੱਖੀ ਅਤੇ ਮੁਸਲਿਮ ਪੱਖੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਵਿਰੋਧ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ, ਬੈਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਆਯੋਜਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਆਪਟੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਵੀ. ਗੋਡਸੇ 17 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚਣ 'ਤੇ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਠਹਿਰੇ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉੱਥੇ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਬੈਜ, ਗੋਪਾਲ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਦੀ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ 20 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਫੇਰੀ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਵੀ. ਗੋਡਸੇ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਾਲੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਹੋਈ ਕਥਿਤ ਕਾਨਫਰੰਸ ਨੂੰ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਹਾਲਾਂਕਿ ਬੈਜਜ ਨੇ ਆਪਟੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਵੀ. ਗੋਡਸੇ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ

ਆਏ ਸਨ ਕਿ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਕੀ ਹਨ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ 20 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਭਾ ਵਿਚ ਗਏ ਸਨ, ਪਰ ਇਹ ਸਮਝਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਥੇ ਇਹ ਵੇਖਣ ਲਈ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਅਸੰਭਵ ਸਮਝ ਕੇ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ। ਮਾਈਕ੍ਰੋਫੋਨ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦਿਨ. ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਤੋਂ ਬੈਂਚ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਧਮਾਕੇ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਦਨ ਲਾਲ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਸਮੇਤ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਵਿਸਫੋਟਕ ਸਮੱਗਰੀ ਵੇਚਣ ਬਾਰੇ ਵੀ ਦੱਸਿਆ। ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਲਈ ਬਣੀ ਬੈਰਕ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਬੈਰਕ ਵਿੱਚ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਉਸਨੂੰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਵਿਸਫੋਟਕਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਇੱਕ ਟਰੱਕ ਦਿਖਾਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਉਸਨੇ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ-ਸਲੈਬ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਾਨ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਕੈਨਵੈਸ ਕਰਨ ਲਈ ਨਮੂਨਾ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਉਸਨੇ ਇਹ ਸਾਵਧਾਨੀ ਵਰਤਦਿਆਂ ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ ਦੀ ਸਲੈਬ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਵਿਸਫੋਟ ਨਾਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣ ਲਈ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਨੋਟਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਦੀ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਵੀ ਗੋਡਸੇ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਗੰਭੀਰ ਸਿਰ ਦਰਦ ਕਾਰਨ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਦੇ ਕਮਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਆਏ ਸਨ। ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਹ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਧਮਾਕੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ਾਮ 5-30 ਵਜੇ ਉੱਥੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਰੱਖੇ ਟਾਂਗੇ ਦਾ ਡਰਾਈਵਰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਬਿਰਲਾ ਮੰਦਰ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ।

ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੇ 20 ਤਰੀਕ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਕਾਨਪੁਰ ਲਈ ਦਾਖਲਾ ਲਿਆ, 21 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਕਾਨਪੁਰ ਪਹੁੰਚੇ, ਅਤੇ 22 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 11-20 ਵਜੇ ਤੱਕ ਉੱਥੇ ਰਿਟਾਇਰਿੰਗ ਰੂਮ ਵਿੱਚ ਰਹੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਬੰਬਈ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ। ਉਹ 23 ਤੋਂ 27 ਜਨਵਰੀ ਤੱਕ ਬੰਬਈ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਵੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ 25 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਥਾਣਾ ਵਿਖੇ ਜੀ.ਐਮ. ਜੋਸ਼ੀ ਦੇ ਘਰ ਆਪਣੀ ਕਥਿਤ ਫੇਰੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਹ 27 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਦੇਹੀ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗਵਾਲੀਅਰ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਬੰਬੇ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਰਾਹੀਂ ਸਫਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜੋ 28 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 5-30 ਵਜੇ ਗਵਾਲੀਅਰ ਪਹੁੰਚੀ ਸੀ। ਉਹ ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਸਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਠਹਿਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੈਨਾ ਦੇ ਕੁਝ ਵਲੰਟੀਅਰਾਂ ਨੂੰ ਲੈਣ ਲਈ ਉਸ ਕੋਲ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਸਵੇਰੇ 7.30 ਵਜੇ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਉਸਨੂੰ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵਲੰਟੀਅਰ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਵਾਲੀਅਰ ਵਿਖੇ ਜਗਦੀਸ਼ ਪ੍ਰਸਾਦ ਗੋਇਲ ਤੋਂ ਕੋਈ ਪਿਸਤੌਲ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਗਵਾਲੀਅਰ 'ਚ ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੀ ਕੰਪਨੀ ਵੱਖ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਗੋਡਸੇ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਿੱਥੇ ਉਹ 29 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਅੱਧੇ ਦਿਨ ਪਹੁੰਚਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਬੰਬਈ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਜਾਂ ਕਰਕਰੇ 29 ਜਾਂ 30 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਸਨ। ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਰਿਟਾਇਰਿੰਗ ਰੂਮ ਵਿਚ ਗੋਡਸੇ ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਠਹਿਰਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੋਡਸੇ ਨੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਪਿਸਤੌਲ ਦੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ 39 ਨਾਲ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਕੁਝ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਕਰਕਰੇ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ 20 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਤੋਂ ਉਸੇ ਟੋਂਗਾ ਵਿਚ ਸਿੱਧਾ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਲਈ ਚੱਲਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਉਥੇ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮੁਥਰਾ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਰੇਲਗੱਡੀ ਫੜੀ ਜਿੱਥੋਂ ਉਹ ਬੰਬਈ ਲਈ ਰਵਾਨਾ

ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਉਹ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 14 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੱਕ ਰਿਹਾ। ਉਹ ਅੱਗੇ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਨਵਰੀ ਦੇ ਚੌਥੇ ਹਫਤੇ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਚੈਂਬਰ ਰਫਿਊਜ਼ੀ ਕੈਂਪ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾ।

ਗੋਪਾਲ ਗੋਡਸੇ ਨੇ ਬੇਸ਼ੱਕ ਜਨਵਰੀ 1948 ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਕਦੇ ਵੀ ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੁਝ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ 30 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਸਨ।

ਮਾਨਯੋਗ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਨੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਸੰਸਕਰਣ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ, ਸਿਵਾਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਾਵਰਕਰ ਨੂੰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਬੈਜ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਇਕ-ਇਕ ਰਿਵਾਲਵਰ ਦਰਾਮਦ ਕਰਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ।

ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕਤਲ ਦੀ ਕੋਈ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਸੀ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਵੀ ਗੋਡਸੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਤਹਿਤ 30 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਅਗਲਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੌਣ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੈ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਵੀ ਗੋਡਸੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਖੁਦ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ ਜਾਂ ਸਨ। ਮਦਨਲਾਲ ਪਾਹਵਾ ਅਤੇ ਸੰਕਰ ਕਿਸਤਵਵਾ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਵਿਦਵਾਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੀ ਖੋਜ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਗੋਡਸੇ ਦੇ ਕੇਸ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਨੱਥੂਰਾਮ ਵੀ ਗੋਡਸੇ ਦੁਆਰਾ ਸਾਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੁਝ ਦਲੀਲਾਂ 'ਤੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਗੋਪਾਲ ਗੋਡਸੇ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਦੀ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਇਹ ਵੀ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਵੱਖ ਹੋਣ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕੀ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸਤਰਾਸਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਮਹਾਤਮਾ ਜੀ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਤਹਿਤ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਧਿਰ ਸਨ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਪਾਹਵਾ ਦੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ ਦੇ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਇਨਾਮਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸ਼੍ਰੀ ਬੈਨੇਰੀ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕੁਝ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨੁਕਤਿਆਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਬੈਨਰਜੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਭਾਵ ਜਿੱਥੇ ਕਥਿਤ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਜੁਰਮ ਨੂੰ ਅਸਲ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਅਭੇਦ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਕਥਿਤ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਉੱਤੇ ਸਿਰਫ ਠੋਸ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਇਸ ਲਈ। ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਜੁਰਮ. ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਹੱਤਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 302 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੀ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਚਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੈਂ ਇਸਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਮਰੱਥ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

"ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼" ਦੇ ਜੁਰਮ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 120-ਏ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ: -

"ਜਦੋਂ ਦੋ ਜਾਂ ਦੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਾਂ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੇ ਹਨ, -

(1) ਇੱਕ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੰਮ, ਜਾਂ

(2) ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਕੰਮ ਜੋ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸਮਝੌਤਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਦ ਤੱਕ ਕਿ ਸਮਝੌਤੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਇੱਕ ਜਾਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਧਿਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ।

ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ- ਇਹ ਅਵੱਸ਼ਕ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੰਮ ਅਜਿਹੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਅੰਤਮ ਵਸਤੂ ਹੈ, ਜਾਂ ਉਸ ਵਸਤੂ ਲਈ ਮਹਿਜ਼ ਇਤਫਾਕਨ ਹੈ।"

ਜੁਰਮ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਲਦੀ ਹੈ:-

"ਜੇ ਕੋਈ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਇੱਕ ਧਿਰ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਮੌਤ, ਟ੍ਰਾਂਸਪੋਰਟ ਜਾਂ ਦੋ ਸਾਲ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਅਜਿਹੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਲਈ ਇਸ ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਉਪਬੰਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸਨੇ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਉਕਸਾਇਆ ਸੀ।"

(2) ਜੇ ਕੋਈ ਵੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਇੱਕ ਧਿਰ ਹੈ, ਉਪਰੋਕਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਲਈ, ਉਸ ਨੂੰ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਰਣਨ ਦੀ ਕੈਦ, ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨੇ ਜਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨਾਲ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।"

ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 1913 ਦੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਸੋਧ ਐਕਟ (1913 ਦਾ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਐਕਟ ਨੰ. 8) ਦੁਆਰਾ ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ 1913 ਦੇ ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੌਜੂਦ ਸੀ, ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਦੀਆਂ ਦੋ ਧਾਰਾਵਾਂ, ਅਰਥਾਤ, ਧਾਰਾ 107, ਦੂਜੀ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 121-ਏ ਦੁਆਰਾ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਜ਼ਿਠਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਧਾਰਾ 107 "ਉਕਸਾਹਟ" ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ ਦੁਆਰਾ ਦੂਜਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜਾਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਕੰਮ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਭੁੱਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਸ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ। ਧਾਰਾ 121-ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਬੇਸ਼ੱਕ, ਧਾਰਾ 121 ਦੁਆਰਾ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚਣਾ, ਜਾਂ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਭਾਰਤ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਕਿਸੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚਣਾ, ਜਾਂ ਇਸ ਦੁਆਰਾ, ਅਪਰਾਧਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਸਾਧਨ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਤਾਕਤ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਕੋਈ ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਧਾਰਾ 121-ਏ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ, ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਗੰਭੀਰ ਹੋਵੇ, ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਭੁੱਲ ਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਾਨੂੰਨ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿੱਚ ਵੱਖਰਾ ਅਤੇ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਖ਼ਤ ਸੀ। ਦ ਕੁਈਨ ਬਨਾਮ ਐਸਪਿਨਲ (1) ਵਿੱਚ, ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਬਰੇਟ ਜੇ.ਏ. ਨੇ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਪੰਨਾ 58 'ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ:-

"ਹੁਣ, ਪਹਿਲਾਂ, ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਜੁਰਮ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਚਨਬੱਧ ਹੈ, ਜੇ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਪਲ ਦੇ ਜਾਂ ਦੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨੇ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਾਂ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਚੀਜ਼ਾਂ ਕਰਨਗੇ, ਕੁਝ ਚੀਜ਼ਾਂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੁਰਮ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰੋ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਇੱਕ ਚੀਜ਼ ਸਮਝੋ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਰਤਾ ਪਛਤਾਵਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜਾਂ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਜਾਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਅਸਫਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ, ਅਪਰਾਧ ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ; ਜਦੋਂ ਉਹ ਸਹਿਮਤ ਹੋਏ ਤਾਂ ਇਹ ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।"

ਮੁਗਲ ਸਟੀਮਸ਼ਿਪ ਕੰਪਨੀ, ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਮੈਕਗ੍ਰੋਗਰ ਗੋ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ ਅਤੇ ਹੋਰ (2) ਵਿੱਚ, ਲਾਰਡ ਕੋਲਰਿਜ਼ ਨੇ ਪੰਨਾ 549 'ਤੇ ਕਿਹਾ:-

"ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਲਈ ਉਸ ਸੁਮੇਲ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਦਾ ਤੱਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉਹ ਸੁਮੇਲ ਹੈ ਜੋ ਖੁਦ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਖਲ ਦੇਣ ਲਈ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਇੱਕ ਸੱਜਣ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਗਠਜੋੜ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ, ਲਗਭਗ ਮੌਕੇ 'ਤੇ, ਉਹ ਹਟ ਗਿਆ, ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਗਿਆ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਪਰ ਜਨਤਕ ਅਪਰਾਧ ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਦ ਕਿੰਗ ਬਨਾਮ ਬੇਰੋਜ਼ਰ (1) ਦੇ ਪੰਨਾ 76 'ਤੇ ਜਸਟਿਸ ਬੇਲੇ ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਰੀਖਣ ਕੁਇਨ ਬਨਾਮ ਲੈਬਮ (2) ਵਿੱਚ ਹਾਊਸ ਆਫ ਲਾਰਡਜ਼ ਦੇ ਨਿਰਣੇ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

1913 ਦੀ ਸੋਧ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲਿਆਉਣਾ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਤੱਕ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਸੀ। ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 120-ਏ ਅਜੇ ਵੀ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਜੁਰਮ ਲਈ ਚਾਰਜਯੋਗ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਰਾਉਣਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਕੰਮ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜੁਰਮ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਪੱਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੰਮ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪਰਾਧ ਸਮਝੌਤਾ ਬਣਦੇ ਹੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਪੂਰੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਰ ਅਸ਼ਤੁਸ਼ ਮੁਖਰਜੀ, ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਪੁਲਿਨ ਬਿਹਾਰੀ ਦਾਸ ਬਨਾਮ ਸਮਰਾਟ (1) ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਨਿਰਣੇ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਿਰਫ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਾਰਵਾਈ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕਤਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕਤਾ ਤੋਂ ਸੁਤੰਤਰ ਹੈ।

ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪੂਰਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀ ਕੁਝ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਸਹਿਮਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਅਜਿਹਾ ਅਪਰਾਧ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਖੁਦ ਜੁਰਮ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਵੱਖਰੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਬੇਲੋੜੀ ਅਤੇ ਬੇਲੋੜੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 120-ਬੀ ਦੁਆਰਾ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਇੱਕ ਧਿਰ ਹੋਣ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਜ਼ਾ ਮੌਤ, ਆਵਾਜਾਈ ਜਾਂ ਦੋ ਸਾਲ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ

ਸਮਾਨ ਹੈ, ਜੇਕਰ, ਇੱਕ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਜਿੱਥੇ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀਆਂ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ, ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹੇ ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਅਪਰਾਧ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿਚ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਸਜ਼ਾ ਜਾਂ ਸਜ਼ਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਲੋੜੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਚੰਗਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਬਤ ਕੀਤੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਸਮਾਰੋਹ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਲੱਭਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਅਸਲ ਜੁਰਮ ਕਰਨ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਸੰਗੀਤ ਸਮਾਰੋਹ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਅਖੌਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਸੀ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਉਹ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੇ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸੰਸਥਾ ਨੇ, ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹਵਾਲੇ ਦੇ, ਪਹਿਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਜੁਰਮ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਉਕਸਾਉਣ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 107 ਦੂਜੀ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਧਾਰਾ 120-ਬੀ ਦੁਆਰਾ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਇੱਕ ਹੀ ਅਪਰਾਧ ਜਿਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਵਿੱਚ, ਮੈਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦਾ ਕਿ ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਇਹ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਅਪਰਾਧ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਜ਼ਿਸ਼. ਦੋਵੇਂ ਜੁਰਮ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੇ-ਵੱਖਰੇ ਜੁਰਮ ਹਨ ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ 'ਤੇ ਲਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਦਾਲਤ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਦੋਸ਼ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਝਦਾਰੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੇਗੀ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਖੁਦ ਜੁਰਮ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਲਈ ਵੱਖਰੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਅਭਿਆਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈਰੀਸਨ ਦੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਪੰਨਾ 73 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ: -

"ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋ ਵਾਰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਣਾ ਸੰਭਵ ਹੈ, ਇੱਕ ਵਾਰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਲਈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਅਪਰਾਧ ਲਈ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਲਾਰਡ ਕੈਂਪਬੈਲ ਦੁਆਰਾ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਓ'ਕੇਨਲ ਬਨਾਮ ਰਜ਼ਿ.(1), ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਜੱਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਵਜੋਂ ਨਿਰਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ [ਦੇਖੋ ਆਰ. ਬਨਾਮ ਬੋਲਟਨ (1)]"।

ਇਹ ਮੰਨਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਅਭਿਆਸ ਵੱਖਰਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੀ ਬੈਨਰਜੀ ਨੇ ਕੁਝ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵੱਲ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ ਅਤੇ, ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਲੀਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤਿਅੰਤ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਗਿਆ, ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਆਮ ਪ੍ਰਭਾਵ ਧਾਰਾ 120 ਦੇ ਅਧੀਨ ਮੁਕੱਦਮੇ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਸੀ। B ਇੱਕ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਲਈ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੇ ਜੁਰਮ ਲਈ ਜਿੱਥੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 107, ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਸਲ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦਾ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧਦੇ ਕਿ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਸਜ਼ਾ ਜਾਂ ਸਜ਼ਾ ਬੇਲੋੜੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ

ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਠੋਸ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਉਹ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚੀ ਜਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਉਕਸਾਉਣ ਲਈ ਪਾਇਆ ਗਿਆ।

ਪੰਜਾਬ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਜਾ ਸਮਰਾਟ (2) ਵਿੱਚ, ਸ੍ਰੀ ਬੈਨਰਜੀ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚੀ ਸੀ, ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਸ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੱਖਰੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਹਰਸ਼ ਨਾਥ ਚੈਟਰਜੀ ਬਨਾਮ ਸਮਰਾਟ (3) ਵਿੱਚ, ਉਸਦੇ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੂਜੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਮਿਸਟਰ ਬੈਨਰਜੀ ਨੇ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਪੰਨਾ 1168 'ਤੇ ਪਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਬੀਚਕ੍ਰਾਫਟ ਜੇ. ਦੇ ਕੁਝ ਹੁਕਮਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ 'ਤੇ ਹਥਿਆਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ, ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਜੇਕਰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਤਹਿਤ ਹਥਿਆਰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਜੁਰਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 116 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾ ਇਸ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਲੰਮੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਇੱਕ ਚੌਥਾਈ ਹਿੱਸੇ ਲਈ ਕੈਦ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਜੁਰਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 109 ਅਧੀਨ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਉਸੇ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਬੀਚਕ੍ਰਾਫਟ ਜੇ ਬਾਅਦ ਦੀ ਨੇੜਤਾ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ-

"ਸ਼ਾਇਦ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਕਹੀਏ ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਪਰ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਉਕਸਾਉਣ ਲਈ, ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ।"

ਜ਼ੋਗੇਸ਼ਵਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਕਿੰਗ ਸਮਰਾਟ (1) ਵਿੱਚ, ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਬੈਨਰਜੀ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੀਜੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਜਾਅਲਸਾਜ਼ੀ ਅਤੇ ਝੂਠ ਬੋਲਣ ਦੇ ਜੁਰਮਾਂ ਲਈ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਪਰਾਧ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ 'ਤੇ, ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ ਜਾਅਲਸਾਜ਼ੀ ਅਤੇ ਝੂਠ ਬੋਲਣ ਦੇ ਜੁਰਮ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਲਈ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚਣ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਾਧੂ ਦੋਸ਼ ਆਇਦ ਕੀਤੇ। ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ, ਸਗੋਂ ਝੂਠੀ ਗਵਾਹੀ ਅਤੇ ਜਾਅਲਸਾਜ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ। ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਰੋਲੈਂਡ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਿੱਚ, ਜੇ. ਨੇ ਦੱਖਿਆ:-

"ਜਦੋਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 120-ਏ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਧਾਰਾ 107 ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਅਤੇ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਲਈ, ਇਸ ਲਈ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਧਾਰਾ 107 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ, ਧਾਰਾ 120-ਏ ਅਤੇ 120-ਬੀ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਬੇਲੋੜਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਡ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਸਜ਼ਾ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਪਬੰਧ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਠੋਸ ਦੋਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸਨ।"

ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਬੈਂਚ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਚਾਰਜ ਨਹੀਂ ਲਗਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕਮੇਟੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ

ਵਾਧੂ ਚਾਰਜ ਲਗਾਉਣਾ ਬੇਲੋੜਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦਾ ਕਿ ਮਾਣਯੋਗ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਕੀਤਾ, ਜਾਂ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਵਾਧੂ ਚਾਰਜ ਲਗਾਉਣਾ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਤਰਾਜ਼ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸੀ।

ਐਸ. ਜੋਨ ਬਿਨ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮੈਨੂਅਲ (1), ਜਿਸ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਮਿਸਟਰ ਬੈਨਰਜੀ ਦੁਆਰਾ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਮੈਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਥੇ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਉਕਸਾਉਣ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਹੀਂ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਕਸਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਰੇ ਮੱਲੀਮੋਗਲਾ ਵੈਕਟਾਰਮੀਆ (2) ਵਿੱਚ, ਸ਼੍ਰੀ ਬੈਨਰਜੀ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਖਰੀ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਛੇ ਵਿਅਕਤੀ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਚਾਰ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 386, ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ (ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਡਰ ਜਾਂ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਸੱਟ ਪਹੁੰਚਾ ਕੇ ਜਬਰੀ ਵਸੂਲੀ ਕਰਨਾ), ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਛੇ ਧਾਰਾ 120 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਸਨ। ਧਾਰਾ 386 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਲਈ ਬੀ. ਧਾਰਾ 196 (ਏ) (2), ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕੋਈ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਜੁਰਮ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਇੰਡੀਅਨ ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ, ਜਾਂ ਇੱਕ ਚੀਫ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਸੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ, ਜਾਂ ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਅਧਿਕਾਰਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ, ਦੁਆਰਾ, ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਦੇਸ਼, ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ। ਧਾਰਾ 386 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਗਿਣਤੀਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਹੈ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ੇਧ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦੀ ਘਾਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ। ਰਿਵੀਜ਼ਨ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ ਨੂੰ ਇਸ ਕੇਸ 'ਤੇ ਗਲਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 386 ਧਾਰਾ 109 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰੋਲੈਂਡ ਜੇ ਦੁਆਰਾ ਪਟਨਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਹੁਣੇ ਹੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ ਦੀ ਧਾਰਾ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇਵੇਗਾ, ਦੂਜਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 107 ਵਿੱਚ, ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਦੁਆਰਾ ਉਕਸਾਉਣ ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਕੋਈ ਕੰਮ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪ੍ਰਤੱਖ ਸਬੂਤ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ, ਜੇ ਕਦੇ, ਕਿਸੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰੇਕਸ ਬਨਾਮ ਡਫੀਲਡ (1) ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਰਲ ਜੇ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, "ਇਹ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਵਾਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਿਉਰੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ:-

'ਮੈਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਜਦੋਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਕਸਦ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋਏ ਸਨ।' ਬਹੁਤ ਹੀ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਾਰਾਂ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਖੌਤੀ ਕੰਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਜੱਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਰਨ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੰਮ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਸਲਈ, ਜਿੱਥੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ 'ਤੇ ਇੱਕ ਜੁਰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਸਲ ਅਪਰਾਧ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਉਕਸਾਉਣ ਵਾਲਾ ਪਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਿੰਨਾ ਬਾਅਦ ਵਾਲਾ ਅਪਰਾਧ ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗੰਭੀਰ ਅਤੇ ਸਖਤ ਸਜ਼ਾ

ਦੇ ਨਾਲ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਗੰਭੀਰ ਜਾਂ ਘੱਟ ਸਖਤ ਸਜ਼ਾ ਨਾਲ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਸ਼ੁੱਧ ਅਤੇ ਸਧਾਰਨ, ਅਤੇ ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਇਹ ਨਿਰਪੱਖ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ. ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਗਲਤ ਕੰਮ ਜਾਂ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਦੋ ਵਾਰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ, ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚਣ ਲਈ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣਾ ਬੇਲੋੜਾ ਜਾਂ ਬੇਲੋੜਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਉਕਸਾਉਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਕਮਿਸ਼ਨ. ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ, ਇੱਕ ਅਜੀਬ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਨਾ ਸੱਚਮੁੱਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੁਬਾਰਾ: ਮੱਲੀਮੋਗਲਾ ਵੈਕਟਾਰਮੀਆ (1) ਵਿੱਚ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੇ ਸਿਰਫ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਮਿਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕੰਮ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਭੁੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਮਝੌਤਾ ਤਾਂ ਕਿ ਕੇਸ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 107 ਦੀ ਦੂਜੀ ਧਾਰਾ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆਇਆ ਜਾ ਸਕੇ, ਜਾਂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਜੁਰਮ ਖੁਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਜੁਰਮ ਅਜੇ ਵੀ ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਜੁਰਮ ਵਜੋਂ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਉਹਨਾਂ 'ਤੇ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਅਸਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਜਿਸਦੀ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚੀ ਸੀ। ਵਚਨਬੱਧ, ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣਾ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਇਹ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਬੈਨਰਜੀ ਦੁਆਰਾ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਨੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕਤਲ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚਣ ਲਈ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਚਾਰਜ ਕਰਨ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਕਤਲ ਨੂੰ ਉਕਸਾਉਣ ਲਈ ਵੱਖਰੀ ਗਿਣਤੀ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਬੈਨਰਜੀ ਨੇ ਅਗਲਾ ਦੋਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਗਲਤੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ। ਉਸਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੁੰਮਰਾਹਕੁੰਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਜੁਰਮ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਗਲਤ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਫਿਰ ਵੀ, ਜੇਕਰ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਨ, ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਗਲਤ ਜੁਰਮ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਵੈਧਤਾ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 239(d), ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇੱਕੋ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 239 ਦੀ ਧਾਰਾ (ਡੀ) ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ "ਟ੍ਰਾਂਜੈਕਸ਼ਨ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਕਲੀ ਜਾਂ ਤਕਨੀਕੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ, ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੰਦਰਭ ਨਾਲ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਖਾਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜੁਰਮ ਉਸੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਜਾਂ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਹੈ। ਇੰਪੀਰੇਟਰ ਬਨਾਮ ਕੇਸਵ ਲਾਲ ਤ੍ਰਿਭੁਵਨਦਾਸ ਪੰਚਾਲ (1) ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਲੜੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਹੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਉਹ ਉਦੇਸ਼, ਜਾਂ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਬਿੰਦੂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਬੰਧਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਭਾਵ ਜਾਂ ਮੁੱਖ ਅਤੇ ਸਹਾਇਕ ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਨਿਰੰਤਰ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨ ਲਈ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਜੋ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ

ਵਿਸ਼ਾ ਬਣੀਆਂ ਸਨ, ਕਥਿਤ ਸਨ, ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਹ ਵੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇੱਕ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਇੱਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਰਥਾਤ, ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਕਤਲ। ਇਹਨਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਉਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਹਨਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਹੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਦਿਲਚਸਪ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 239 ਦੀ ਧਾਰਾ (ਡੀ) ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ 'ਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰੰਤਰ ਰੱਖੇ ਗਏ ਨਿਰਮਾਣ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਿਸ ਉਸਾਰੀ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਸੀ। ਕਾਉਂਸਿਲ ਨੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਬਾਬੂ ਲਾਲ ਚੌਖਾਨੀ (1) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਅੰਤਮ ਫੈਸਲਾ, ਜੋ ਕਿ ਧਾਰਾ ਦੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਿਵੀ ਕਾਉਂਸਿਲ ਕੋਲ ਗਏ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਨ, ਅਤੇ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੁਝ ਠੋਸ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਠੋਸ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘਰ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚਣ ਦੇ ਦੋਸ਼, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੋਸ਼ੀ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਏ ਗਏ ਸਨ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕੋ ਸੌਦੇ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵੱਖਰੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਕੰਮ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਨੇ ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸਵਾਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਅਸਲ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ।

ਸ੍ਰੀ ਬੈਨਰਜੀ ਵੱਲੋਂ ਅੱਗੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਵੱਲੋਂ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਵਿਧੀ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤਰੀਕੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਵਾਰੰਟ ਕੇਸਾਂ ਦੇ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਆਇਦ ਕਰਨ ਲਈ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲਾਂ ਦੀਆਂ ਇਹ ਦਲੀਲਾਂ ਵੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ, ਮੈਨੂੰ ਬੜੇ ਪਬਲਿਕ ਸੇਫਟੀ ਮੀਜ਼ਰਜ਼ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 13 ਦੀ ਤੀਜੀ ਉਪ ਧਾਰਾ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਪ੍ਰਾਂਤ ਨੂੰ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਉਪ ਧਾਰਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕੁਝ ਸੋਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਸੈਸ਼ਨ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸੈਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਸੈਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸੋਧ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਉਸਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵਚਨਬੱਧ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਾਰੰਟ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਕੋਡ ਦੇ ਚੈਪਟਰ XXI ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸਿਰਫ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਾਰਵਾਈਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਧਿਆਇ XXIII ਵਿੱਚ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਚੈਪਟਰ XXI ਦੇ ਉਲਟ ਇਸ ਚੈਪਟਰ ਲਈ ਜੱਜ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਈ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਜਾਂ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 271 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸੈਸ਼ਨ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਣ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅਪਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਹ ਦੇਖਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਤਰਾਜ਼ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਕਿਵੇਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਬੈਨਰਜੀ ਨੇ ਅਗਲਾ ਉਸ ਫਾਰਮ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਵਿਦਵਾਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਜਾਂ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀ, ਜੇ ਕੋਈ, ਯੋਜਨਾ ਜਾਂ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼. ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਬਿਨਾਂ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਹੈ, ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਜੁਰਮ 'ਸਿਰਫ਼ ਕਿਸੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪੂਰਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਜੁਰਮ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਸਮਝੌਤੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੁਝ ਵੀ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਜੇਕਰ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਯੋਗ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਭਾਵੇਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਕੋਈ ਯੋਜਨਾ ਜਾਂ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਨਾ ਬਣਾਇਆ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਉਸ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਵੀ ਨਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ। ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਲਈ ਕਥਿਤ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਯੋਜਨਾ ਜਾਂ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣ ਜਾਂ ਸੰਕੇਤ ਦੇਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਯੋਜਨਾ ਜਾਂ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ।

ਦ ਕਿੰਗ ਬਨਾਮ ਗਿੱਲ ਅਤੇ ਹੈਨਰੀ (1) ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਲਈ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ ਜਾਂ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਇੱਕ ਇਲਜ਼ਾਮ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਏ ਗਏ ਸਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ "ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚੀ ਅਤੇ ਇਕੱਠੇ ਮਿਲ ਕੇ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਝੂਠੇ ਦਿਖਾਵੇ ਅਤੇ ਸੂਖਮ ਸਾਧਨਾਂ ਅਤੇ ਉਪਕਰਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੀ.ਡੀ. ਅਤੇ ਜੀ.ਡੀ. ਤੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵੱਡੀਆਂ ਰਕਮਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਕਤ ਪੀ.ਡੀ. ਅਤੇ ਜੀ.ਡੀ. ਦੇ ਸਬੰਧਿਤ ਪੈਸਿਆਂ ਦੇ ਪੈਸੇ।" ਇਲਜ਼ਾਮ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੇ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੂੰ ਉਸ ਖਾਸ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਬਚਾਅ ਕਰਨਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੀਆਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਐਬੋਟ, ਸੀ.ਜੇ., ਨੇ ਕਿਹਾ:-

"ਇਹ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖਾਸ ਸਾਧਨਾਂ ਅਤੇ ਉਪਕਰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀ ਇਕੱਠੇ ਮਿਲ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਚਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਚਾਲ ਅਤੇ ਯੰਤਰ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਧੋਖਾ ਦੇਣ ਦੇ ਬਿਨਾਂ, ਉਹ ਸਮਾਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਖਾਸ ਮਤਲਬ ਅਤੇ ਯੰਤਰ ਕੀ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੀ ਮੀਟਿੰਗ ਅਤੇ ਮਤਾ ਫਿਰ ਵੀ ਇੱਕ ਜੁਰਮ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ, ਇਸਲਈ, ਇੱਕ ਕੇਸ ਦਾ ਵਾਜਬ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਥੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਜੇਕਰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਜੁਰਮ, ਇਹ ਅਸੰਭਵ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।"

ਬੇਲੀ, ਜੇ. ਜੋ ਕਿ ਇਸੇ ਸਵਾਲ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਬੈਂਚ ਦੇ ਦੂਜੇ ਮੈਂਬਰ ਸਨ, ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ:-

"ਜਦੋਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਇੱਕ ਵਾਰ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਧੋਖਾਧੜੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਉਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਾਧਨ 'ਤੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਜੁਰਮ ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਕੇਸ ਮੇਰੇ ਲਈ ਸਿਧਾਂਤ ਵਿੱਚ ਕਿੰਗ ਬਨਾਮ ਈਕਲਸ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਜਿਸਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਾਧਨਾਂ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਬੁਲਰ, ਜੇ, ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਧਨ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਬੂਤ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ।"

ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦੀ ਬਹੁਤ ਲੰਮੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਅਤੇ ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਨਾਲ ਸਰ ਆਸ਼ੂਤੋਸ਼ ਮੁਖਰਜੀ ਨੇ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਲਾਲ ਹਾਜ਼ਰਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਸਮਰਾਟ (1) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਵਿਸਫੋਟਕ ਪਦਾਰਥ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਸੀ। ਦੋਸ਼ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ 'ਤੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਵਿਸਫੋਟਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਇਤਰਾਜ਼ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦਿਆਂ ਸਰ ਆਸ਼ੂਤੋਸ਼ ਮੁਖਰਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ:-

"ਦੂਜੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ, ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ ਮਾੜਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਵਿਸਫੋਟਕ ਪਦਾਰਥ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਹੈ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸੀ. ਬਣਾਉਣਾ ਅਤੇ ਰੱਖਣਾ। ਦਲੀਲ ਦਾ ਤੱਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸਫੋਟਕ ਪਦਾਰਥ ਬਣਾਉਣਾ ਅਤੇ ਰੱਖਣਾ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਜੁਰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 4, ਧਾਰਾ (0) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, 'ਕੋਈ ਵੀ ਕੰਮ ਜਾਂ ਭੁੱਲ। ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ; ਅਤੇ ਧਾਰਾ 40, ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ, ਦੇ ਦੂਜੇ ਪੈਰੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਧਾਰਾ 41 ਅਤੇ 42 ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ, 'ਉਸ ਸੰਹਿਤਾ ਜਾਂ ਸਥਾਨਕ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੰਡੀਅਨ ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, 'ਦੋ ਜਾਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਇੱਕ ਜੁਰਮ ਕਰਨ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈਯੋਗ ਗਲਤੀ ਕਰਨ ਲਈ ਮਿਲ ਕੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਐਕਟ, ਵਿਸਫੋਟਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਖਤਰਨਾਕ ਕਬਜ਼ਾ ਹੈ, ਵਿਸਫੋਟਕ ਪਦਾਰਥ ਐਕਟ, 1908 ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਅਰਥ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਵਿਸਫੋਟਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਕੋਲ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚੀ। ਇਹ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੰਮ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਨਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਲੀਸਬੀ ਬੀ ਦੁਆਰਾ ਰੇਗ ਬਨਾਮ ਹਿਬਬਰਟ (1) ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹੈ, ਕਿ ਦੂਜੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕੁਝ ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਜਾਂ ਉਸ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨਾ; ਸਾਜ਼ਿਸ਼, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਕੁਝ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਰਫ ਸਮਝੌਤੇ ਜਾਂ ਸੰਘ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਸਾਨੂੰ ਅਕਸਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚਣ ਲਈ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਤੱਥ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਜੋ ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਰੂਪ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਬੈਰਨ ਕਲੀਸਬੀ ਫਿਰ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਣ ਦਿੰਦੇ ਹਨ: 'ਲੰਡਨ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਅੱਗ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਬਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਲੰਡਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅੱਗ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਜਿੰਨੀ ਕਿ. ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਜੁਰਮ ਸਿਰਫ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਜਾਂ ਸੰਘ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਜੇਕਰ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਦਲੀਲ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚਣ ਲਈ ਕੋਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਹੀਂ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਕਤਲ ਜਾਂ ਡਕੈਤੀ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇੱਕ ਕਤਲ ਜਾਂ ਡਕੈਤੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਸਿੱਧ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚੀ ਗਈ ਸੀ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਕੋਈ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਘੜਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ। ਜੁਰਮ ਦਾ ਸਾਰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼, ਜਾਂ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੇ ਅਪਰਾਧ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧਦਾ, ਤਾਂ ਇਹ ਕਹਿਣਾ

ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਤਲ ਜਾਂ ਡਕੈਤੀ ਕਰਨ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਹੈ, ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ, ਕੀ ਖਾਸ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਸਫੋਟਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼, ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਕਿ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਵਿੱਚ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ. ਅਸੀਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਾਏ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਕਥਿਤ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਅਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਵਿਸਫੋਟਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।"

ਉਪਰੋਕਤ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਸਰ ਆਸੂਤੋਸ਼ ਮੁਖਰਜੀ ਨੇ ਬਾਰ ਵਿਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਕਈ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਿਆ ਅਤੇ ਸਮੀਖਿਆ ਕੀਤੀ।

ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਬੈਨਰਜੀ, ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਭਾਸ਼ਾ ਵਾਰੰਟਾਂ ਨਾਲੋਂ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੰਖੇਪ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਸੈਕਸ਼ਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਲਦਾ ਹੈ: -

"ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਮੰਨਣ ਦਾ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰ ਹੈ ਕਿ ਦੋ ਜਾਂ ਦੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਇੱਕ ਜੁਰਮ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈਯੋਗ ਗਲਤੀ ਕਰਨ ਲਈ ਮਿਲ ਕੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚੀ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਦੁਆਰਾ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਇਰਾਦੇ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਕਿਹਾ, ਕੀਤਾ ਜਾਂ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਅਜਿਹਾ ਇਰਾਦਾ ਹੋਵੇ। ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇੱਕ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚਣ ਵਾਲੇ ਮਨੋ ਜਾਂਦੇ ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ, ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਇੱਕ ਧਿਰ ਸੀ।"

ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਿਆਨ ਜਾਂ ਇੱਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਜਾਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮ, ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਅਤੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਜਾਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਭਾਗ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਵੇਗਾ, ਇੰਡੀਅਨ ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦੇ ਫਰੇਮਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਇਸ ਨਿਯਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਬੈਨਰਜੀ ਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਪਿਆ ਕਿ ਧਾਰਾ ਦੀ ਸਾਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਾਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਬਿਆਨ ਜਾਂ ਕੰਮ ਨੂੰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਦੂਜੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਇਰਾਦੇ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਜਿਹੇ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਮਿਰਜ਼ਾ ਅਕਬਰ ਬਨਾਮ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸਮਰਾਟ (1) ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰੀਵੀ ਕੌਂਸਲ ਨੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇੰਡੀਅਨ ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਿਯਮ, ਆਮ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲੋਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੱਕ ਦੇਖਭਾਲ ਦੇ ਬਾਅਦ! ਪ੍ਰੀਵੀ ਕਾਉਂਸਿਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਮੈਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਰਾਏ ਤੋਂ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਿਆਂ ਲਈ ਜੋ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਸਾਂਝੇ ਇਰਾਦੇ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਿਛਲੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਬਾਰੇ ਕਥਿਤ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਤੀਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਬਿਆਨ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਸੀ? ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹਾਉਸ ਆਫ ਲਾਰਡਜ਼ ਦੇ ਮਹਾਰਾਣੀ ਬਨਾਮ ਬਲੇਕ (2) ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਦੀ ਰਾਏ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਨਿਯਮ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਆਮ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰੀਵੀ ਕਾਉਂਸਿਲ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਸੈਕਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਅਰਥਾਂ ਨਾਲੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਇੰਡੀਅਨ ਐਕਟ ਵਿਚ ਦਰਜ

ਨਿਯਮ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਨਿਯਮ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਿਆਪਕ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਅਸਪਸ਼ਟ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ, ਇਨਾਮਦਾਰ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਰੱਖੀਏ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਮਾਫੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਨੂੰਨ ਦਾ ਸੰਬੰਧਤ ਉਪਬੰਧ 1947 ਦੇ ਬੰਬੇ ਪਬਲਿਕ ਸੇਫਟੀ ਮੀਜ਼ਰਜ਼ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 13 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ 2(ਏ) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਪ੍ਰਾਂਤ ਤੱਕ ਵਿਸਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ 1948 ਦੇ ਆਰਡੀਨੈਂਸ 14 ਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸੀ 1948 ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਐਕਟ 52 ਦੁਆਰਾ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ। ਉਪ-ਧਾਰਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲਦਾ ਹੈ:-

"ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸਬੂਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨਾਲ, ਜੋ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਜਾਂ ਗੁਪਤ ਤੌਰ' ਤੇ, ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਇੱਕ ਪੂਰਾ ਅਤੇ ਸੱਚਾ ਖੁਲਾਸਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਰਤ 'ਤੇ ਮਾਫੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

ਉਪਰੋਕਤ ਉਪ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਦੇ ਸ਼੍ਰੀ ਇਨਾਮਦਾਰ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਕੇਵਲ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਹੀ ਮੁਆਫੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸਬ ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿੱਚ "ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦ "ਅਪਰਾਧ" ਨੂੰ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਨਾ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਪਰ ਰਹੇ ਸ਼ਬਦ "ਕੋਸ਼ਿਸ਼" ਲਈ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਸ਼ੱਕ ਹੈ ਕਿ ਸਬ ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿੱਚ "ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ" ਸ਼ਬਦ "ਮੁਕੱਦਮੇ" ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣ ਵਜੋਂ ਵਰਤੇ ਗਏ ਹਨ ਨਾ ਕਿ "ਅਪਰਾਧ" ਦੇ ਯੋਗ ਵਜੋਂ। ਸ਼੍ਰੀ ਇਨਾਮਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸੁਝਾਈ ਗਈ ਉਪ ਧਾਰਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਆਮ ਕਾਰਜਕਾਲ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 13 ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੰਗਤ ਜਾਪਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਰੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਲਈ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਾਂ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਸੂਬਾਈ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੈਰ-ਵਾਜ਼ਬ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਸੈਕਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਸੈਕਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਵਿੱਚ, ਕੁਝ ਜੋੜਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 7 ਅਤੇ 9 ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਦੇ ਮਾਮੂਲੀ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਮਾਫੀ ਦੇਣ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਨਾ ਸੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਆਮ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ, ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿੱਚ, ਸਾਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਸਬੂਤ ਦਾ ਸਾਡਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਤੋਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸੇਧ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਘੱਟ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਕਦੇ ਵੀ ਸਿੱਧੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਸਾਬਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਲਗਭਗ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਬਾਰੇ ਸਬੂਤ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਮੌਕਿਆਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ। ਆਰ. ਵੀ. ਪਾਰਸਨਜ਼ (1) ਵਿੱਚ, ਲਾਰਡ ਮੈਨਸਫੀਲਡ ਨੇ ਜ਼ਿਊਰੀ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਅਸਲ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ

ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਪੱਤੀ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਤੋਂ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਪਾਰਨੇਲ ਦੇ ਮਾਮਲੇ (2) ਵਿੱਚ, ਫਿਟਜ਼ਗੇਰਾਲਡ, ਜੇ. ਨੇ ਦੋਖਿਆ:-

"ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਬੂਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮਿਲੀਆਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਇਕੱਠੇ ਰੱਖੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋਏ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਥਿਤ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੋਖਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕਦੇ ਪੱਤਰ-ਵਿਹਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ; ਇੱਕ ਨੇ ਕਦੇ ਦੂਜੇ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਸੁਣਿਆ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਫਿਰ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਉਹ ਇੱਕੋ ਸਾਂਝੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਧਿਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।"

ਦ ਕਿੰਗ ਬਨਾਮ ਬ੍ਰਿਸੈਕ ਅਤੇ ਸਕਾਟ (1) ਵਿੱਚ, ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਉੱਠਿਆ ਸਵਾਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਝੂਠੇ ਵਾਉਚਰ ਬਣਾ ਕੇ ਕ੍ਰਾਊਨ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦੇਣ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚਣ ਦਾ ਜੁਰਮ, ਜਿਸ ਲਈ ਕੈਪਟਨ ਅਤੇ ਜੰਗ ਦੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਪਰਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਸਿਰਫ ਐਡਮਿਰਲਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬੈਂਚ ਲਈ ਇਸ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਵਾਲ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹੋਏ, ਗ੍ਰੇਜ਼, ਜੇ. ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤੇ:-

"ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਇੱਕ ਅਨੁਮਾਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ, ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਧਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਪਰਾਧਿਕ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।"

ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਹਾਊਸ ਆਫ ਲਾਰਡਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਡੇਨਿਸ ਡਾਉਲਿੰਗ ਬਨਾਮ ਦ ਕਵੀਨ (2) ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

'ਬਰਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਘੋਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਸਮਰਾਟ (3), (ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਾਨਿਕਟੇਲਾ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕੇਸ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਵਿਚ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦਾ ਮੁੱਖ ਫੈਸਲਾ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਸਰ ਲਾਰੈਂਸ ਜੇਨਕਿੰਸ, ਸੀ.ਜੇ. ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੰਮ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਲਈ ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਸਾਂਝੇ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਤੋਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਦ ਕਰਾਊਨ (1) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਲਾਹੌਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬੀ.ਐਨ. ਮੁਖਰਜੀ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਰਾਜਾ ਸਮਰਾਟ (2) ਵਿਰੁੱਧ ਨਾਗਪੁਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿਚ।

ਸਾਰੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਹਾਲਾਤੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਨਾਲ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕਰੇ, ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਸ ਸੁਲਝੇ ਹੋਏ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਹਾਲਾਤੀ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। , ਦੋਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਮਾਨ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ, ਦੋਸ਼ੀ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਨਿਰਦੋਸ਼ਤਾ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੰਗਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਾਜਬ ਪਰਿਕਲਪਨਾ 'ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇ ਅਯੋਗ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗੁਰੂਦੱਤ ਬਨਾਮ ਸਮਰਾਟ (3) ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮੁੱਖ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਹੁਣ ਤੱਕ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਲੜੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਨਿਰਦੋਸ਼ਤਾ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਸਿੱਟੇ ਲਈ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰ ਨਾ ਛੱਡਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸੱਚ ਹੈ, ਇੱਕ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ, ਜੁਬਾਨੀ ਜਾਂ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਅਤੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਜਾਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਥਿਤ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਹਨਾਂ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ

ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਕਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਮੇਂ ਵੀ ਜਦੋਂ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਹ ਕਥਿਤ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਗਵਾਹਾਂ ਦਾ ਖ਼ਤਰਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਇਮਾਨਦਾਰ ਹੋਣ ਅਤੇ ਸੱਚ ਬੋਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋਣ, ਕਾਫ਼ੀ ਅਣਜਾਣੇ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਮਤਲਬ ਦੇ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਜੋ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂ ਸੁਣਿਆ ਉਸ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਅਨੁਮਾਨਾਂ ਨਾਲ ਉਲਝਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਹ ਖਿੱਚਣ ਲਈ ਝੁਕਾਅ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂ ਸੁਣਿਆ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਜੋ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂ ਸੁਣਿਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਰ ਲਾਰੈਂਸ ਜੇਨਕਿੰਸ, ਸੀ.ਜੇ. ਦੁਆਰਾ, ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਪੰਨਾ 508 'ਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਾਨਿਕਟੋਲਾ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕੇਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਨੁਮਾਨ ਜਾਂ ਸ਼ੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਬੂਤ ਦੀ ਥਾਂ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਨੇ, ਆਪਣੇ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਰੈਗ ਬਨਾਮ ਹਾਜ਼ (1) ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਉਰੀ ਨੂੰ ਬੈਰਨ ਐਲਡਰਸਨ ਦੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਹੇਠਲੇ ਹਵਾਲੇ ਦਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ:-

"ਮਨ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਨੰਦ ਲੈਣ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਥੋੜਾ ਜਿਹਾ ਦਬਾਉਣ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਜੁੜੇ ਸਮੁੱਚੇ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਦਿਮਾਗ ਜਿੰਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚੁਸਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਅਤੇ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ, ਕੁਝ ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਲਿੰਕ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਜੋ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ, ਕੁਝ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।"

ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਤੋਲਣ ਵਿੱਚ ਬੈਰਨ ਐਲਡਰਸਨ ਅਤੇ ਸਰ ਲਾਰੈਂਸ ਜੇਨਕਿੰਸ ਦੀਆਂ ਉਪਰੋਕਤ ਚੇਤਾਵਨੀਆਂ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕਤਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਨਾਲ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਕੌਣ ਸੀ? ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕਥਿਤ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਦੇਸ਼ਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਬਹੁਗਿਣਤੀ, ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਗਵਾਹਾਂ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੇ ਫਰਜ਼ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲੇ, ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੇ ਸਨਮਾਨ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਡੂੰਘਾ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਤਲ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਮ ਅਤੇ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਭਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਤਿੰਨ ਸਿਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਰਥਾਤ।

(1) 20 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਤੱਕ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ, ਜਦੋਂ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਵਿੱਚ ਮਦਨਲਾਲ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ-ਸਲੈਬ ਵਿੱਚ ਧਮਾਕਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ;

(2) ਉਪਰੋਕਤ ਧਮਾਕੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 30 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਤੱਕ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ, ਜਦੋਂ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਨੇ ਪਿਸਤੌਲ ਪੀ 39 ਨਾਲ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ; ਅਤੇ

(3) ਘਟਨਾਵਾਂ ਜੋ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਦੀ ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਪਰੀਆਂ, ਇਹ ਘਟਨਾਵਾਂ ਸਿਰਫ ਉਹ ਹਨ ਜੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਦੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਵਿਹਾਰ ਅਤੇ ਹਰਕਤਾਂ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਪਹਿਲੇ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮੁੱਖ ਗਵਾਹ ਦਿਗੰਬਰ ਆਰ ਬੈਜ, ਪ੍ਰਵਾਨਕਰਤਾ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 57 ਹੈ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਦੁਆਰਾ ਸਾਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਕੀਲ, ਬਿਲਕੁਲ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਉਸ ਦੇ

ਸਬੂਤ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਿਦਿਅਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ:-

20 ਜੁਲਾਈ, 1948 ਤੋਂ 30 ਜੁਲਾਈ, 1948 ਤੱਕ ਇਮਤਿਹਾਨ ਅਤੇ ਜਿਰ੍ਹਾ-ਜਾਂਚ ਚੱਲਦੀ ਰਹੀ। ਲਗਭਗ ਸੱਤ ਦਿਨ ਉਸ ਦੀ ਜਿਰ੍ਹਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਢੰਗ-ਤਰੀਕੇ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਗਵਾਹੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਸੰਸਕਰਣ ਸਿੱਧੇ ਅਤੇ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਦਿੱਤਾ। ਉਸਨੇ ਜਿਰ੍ਹਾ ਤੋਂ ਬਚਣ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸਵਾਲ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਜਾਂ ਵਾੜ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਕਿਸੇ ਲਈ ਵੀ ਇਹ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਇੰਨੇ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਸਬੂਤ ਦਿੱਤੇ ਹੋਣ। ਇੰਨੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਵਾਪਰਿਆ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਇੰਨੀ ਲੰਮੀ ਅਤੇ ਇੰਨੀ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਜੋ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਨਾਂ ਬੁਨਿਆਦ ਦੇ ਹੋਵੇ।"

ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਬੈਂਚ ਨੇ ਮਰਾਹਤੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਸਿੱਖਣ ਵਾਲੇ ਸਪੈਸ਼ਲ ਜੱਜ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸੀ। ਗਵਾਹ-ਬਾਕਸ. ਮੈਂ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਉਸ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹ ਨੇ ਆਪਣੀ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇੱਕ ਦੁਭਾਸ਼ੀਏ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ, ਉਹ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਆਮ ਵਿਵਹਾਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਗਵਾਹ ਦੇ ਡੱਬੇ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਕਿਸੇ ਗਿਆਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਦੇਖਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਗਵਾਹ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਚੋਰੀ ਜਾਂ ਅੜਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਉਸਨੂੰ ਜਿਰ੍ਹਾ ਵਿੱਚ ਪੁੱਛੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਬਹੁਤ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੇਰੇ ਦਿਮਾਗ 'ਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਛੱਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਗਵਾਹੀ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਪੂਰਵ-ਅਨੁਮਾਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਅਤੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਅਸਲ ਵਿੱਤੀ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਪੂਰਵ-ਅਨੁਮਾਨਾਂ ਬਾਰੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਸਾਫ਼-ਸਾਫ਼ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਪੂਨਾ ਆ ਕੇ ਉਹ ਚੇਅਰਮੈਨ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ 'ਤੇ ਸੱਤਿਆਗ੍ਰਹਿ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿਰਫ਼ 18 ਰੁਪਏ ਜਾਂ 20 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਦੀ ਤਨਖ਼ਾਹ ਵਾਲੀ ਨੌਕਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਿਉਂਸਪਲ ਬੋਰਡ. ਉਸਨੇ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ 1942 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਸਤਰ ਭੰਡਾਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ 75 ਰੁਪਏ ਜਾਂ 100 ਰੁਪਏ ਦੀ ਛੋਟੀ ਪੂੰਜੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਘਰੇਲੂ ਸਮਾਨ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰਾਂ, ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਅਤੇ ਵਿਸਫੋਟਕਾਂ ਦੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਟਰੈਫਿਕ ਦੁਆਰਾ ਅਮੀਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਹੈਦਰਾ ਵਿੱਚ ਫਿਰਕੂ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਅਤੇ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਦਾ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਬਿਨਾਂ ਝਿਜਕ ਉਹਨਾਂ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਹਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਉਸਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਗੋਡਸੇ 20 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਸਿਰ ਦਰਦ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਬੂਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਉਸਦੇ ਭਰਾ ਨਰਾਇਣ ਜੋ ਪੂਨਾ ਵਿਖੇ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਕਰਮਚਾਰੀ ਹੈ, ਦੁਆਰਾ ਉਸਨੂੰ ਅਕਸਰ ਮਿਲਣ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਕਰਕਰੇ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਕੰਮ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬਾਅਦ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ: -

"ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਦੇ ਕੰਮ 'ਤੇ ਪੈਸਾ ਖਰਚਦਾ ਹੈ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਵੀ ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਨੂੰ

ਮੁਫਤ ਬੋਰਡ ਅਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਰਵਾਈ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਦੁਆਰਾ। ਇਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਨੌਆਖਲੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।"

ਮੈਂ ਬੇਸ਼ੱਕ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਕਿ ਉਸਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਆਮ ਸਾਥੀ ਨਾਲੋਂ ਕਿਸੇ ਉੱਚੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ, ਉਸਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਵਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਜੋ ਨਿਆਂ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੀ ਹਰੇਕ ਸਭਿਅਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ। ਅਜਿਹੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਵੇ। ਮੇਰਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਅਜਿਹੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਅ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸਦੇ ਥੋਕ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਤਰਜੀਹੀ ਆਧਾਰ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਥੋਕ ਵਿੱਚ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ, ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕਈ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਕੋਈ ਸੁਤੰਤਰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮਨਜ਼ੂਰਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਰ ਤੱਥ ਦੀ ਇੰਨੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਹਾਉਸ ਆਫ ਲਾਰਡਸ ਦੁਆਰਾ 1916 ਵਿੱਚ ਰੇਕਸ ਬਨਾਮ ਬਾਸਕਰਵਿਲ (1), ਵਿਸਕਾਉਂਟ ਰੀਡਿੰਗ, ਸੀ.ਜੇ. ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਵਾਲੇ ਪੰਜ ਲਾਅ ਲਾਰਡਸ ਦੇ ਬੈਂਚ, ਜਿਸਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਗਠਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਸਬੂਤ ਦੇ ਉਪ-ਭਾਗ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਮੁੜ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਕੁਝ ਵਿਰੋਧੀ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ। ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਪੰਨਿਆਂ 33 ਅਤੇ 34 'ਤੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਹਵਾਲੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਸਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ: -

"ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਅੱਜ ਤੱਕ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਜਨਤਕ ਰਾਏ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬੈਰਨ ਪਾਰਕੇ ਦੁਆਰਾ ਰੈਗ ਬਨਾਮ ਸਟੱਬ (2) ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ, ਇੱਕ ਸਾਥੀ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਸਗੋਂ ਕੈਦੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਬਾਰੇ ਵੀ। ਸਿੱਖਿਅਕ ਬੈਰਨ ਦਾ ਇਹ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ; ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਇਹ ਬੇਲੋੜੀ ਹੈ।

ਇਹ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਜੁਰਮ ਦੀ ਭੌਤਿਕ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੋਵੇ। ਬੈਰਨ ਪਾਰਕੇ ਨੇ ਇਹ ਰਾਏ 25 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਜੱਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪੁਸ਼ਟੀ ਵਿਚ ਸਬੂਤ ਸੁਤੰਤਰ ਗਵਾਹੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜੁਰਮ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਜਾਂ ਜੋੜਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਉਹ ਸਬੂਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ - ਜੋ ਕਿ ਕੁਝ ਸਮੱਗਰੀ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਕੈਦੀ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਤਾੜਨਾ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਸੀਮਾ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਲਾਗੂ ਟੈਸਟ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਕੇਸ ਆਮ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਉਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਤਾੜਨਾ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਦੀਆਂ ਖਾਸ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸਬੂਤ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨਾ ਇੱਕ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸਨੂੰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਸਿਵਾਏ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੇ ਕਿ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਬੂਤ ਉਹ ਸਬੂਤ ਹਨ ਜੋ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਾਥੀ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਸੱਚ ਹੈ। , ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਕਿ ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਪੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਸਿੱਧੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ: ਇਹ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਹ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਉਸਦੇ ਸਬੰਧ ਦਾ ਸਿਰਫ਼ ਹਾਲਾਤੀ ਸਬੂਤ ਹੈ। ਇਸ ਅਸਿੱਧੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਉਦਾਹਰਣ ਰੋਗ ਬਨਾਮ ਬਿਰਕੇਟ (1) ਵਿੱਚ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਪਰਾਧ ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਥੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਗੁਪਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਨੈਤਿਕਤਾ, ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਅਪਰਾਧ, ਜਾਂ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ (ਸਡੋਮੀ), ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਨਿਆਂ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।"

ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਤੱਥ ਸੱਚ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਬਹੁਤ ਚਲਾਕੀ ਅਤੇ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਨਾਲ ਸਿਰਫ਼ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਝੂਠ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਗੜੀ ਹੋਈ ਤਸਵੀਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ, ਉਪਰੋਕਤ ਨੋਟਿਸ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਤੇ ਹੁਣ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨਿਯਮ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਸਹਿਯੋਗੀ ਸਬੂਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਆਮ ਨਿਯਮ, ਉੱਥੇ ਇੱਕ ਸੱਚਾਈ ਹੈ। ਲਾਗੂ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਦਲੀਲ ਭਾਵੇਂ ਚੁਸਤ-ਦਰੁਸਤ ਹੈ, ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਸਹੀ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੋਲਦੇ ਹੋਏ, ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਵਾਨਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਅਤੇ ਭੌਤਿਕ ਤੱਥ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸੱਚ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਉਸਦੇ ਸਬੂਤ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੋਰ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਹੱਦ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੰਭਾਵਿਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਕਿ, "ਸਾਬਤ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਦੀ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੀ ਗਈ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ, ਇੱਕ ਸੂਝਵਾਨ ਆਦਮੀ ਨੂੰ, ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਧਾਰਨਾ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਦਰਸਾਏਗਾ, ਜੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਜੋ ਕਿ ਹੋਰ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰੀਆਂ ਮੰਨੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਅਟੱਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ, ਘੱਟੋ ਘੱਟ, ਦੂਜੇ ਦੇ ਉਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵੀ ਸੱਚੀਆਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ।

ਜੇ ਮੈਂ ਉੱਪਰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਉਸ ਤੋਂ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸਾਥੀ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਪਦਾਰਥਕ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਅਦਾਲਤ 'ਤੇ ਉਸਦੇ ਬਾਕੀ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਜ਼ੁਮੇਵਾਰੀ ਲਗਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੇ ਫਰਜ਼ ਤੋਂ ਰਾਹਤ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। , ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ, ਮੈਂ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ, ਉਪਰੋਕਤ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੇ ਹਾਊਸ ਆਫ਼ ਲਾਰਡਜ਼ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸਨੂੰ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ, ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿ ਇੱਕ ਸਾਥੀ ਦੀ ਗੈਰ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਗਵਾਹੀ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਏ ਤਰੀਕੇ ਅਤੇ ਹੱਦ ਤੱਕ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਇੱਕ ਅਦਾਲਤ, ਅਜਿਹੀ ਪੁਸ਼ਟੀ 'ਤੇ, ਉਸਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਗੈਰ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਇਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਹ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਹੋਰ ਹੈ

ਅਜਿਹੀ ਗਵਾਹੀ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਗਵਾਹੀ ਦਾ ਪੂਰਾ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹਿੱਸਾ ਜਾਂ ਤਾਂ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸੰਭਵ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਕੁਦਰਤੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਹੋਰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਂ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਤੱਥਾਂ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਇਸਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੋਵੇਗਾ ਅਜਿਹਾ ਕਰੇ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਚਲਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਤੱਥ ਜੋ ਕਿ ਹੋਰ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਸਾਬਤ

ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਨੂੰ ਝੂਠ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਮੈਂ ਇਸ ਸੰਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਵੀ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਚਲਾਕੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਉਪਲਬਧ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਬਟਰਫਿਊਜ਼, ਲੋੜੀਂਦੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਾਥੀ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਇਹ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਾਥੀ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਤੱਥਾਂ ਬਾਰੇ ਤੱਥ ਜਿਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਸਿਰਫ ਉਹੀ ਹਨ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।

ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਜਾਂਚ ਦੇ ਕਾਫ਼ੀ ਦੇਰ ਨਾਲ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਸਨ ਅਤੇ ਲਗਭਗ ਸਾਰੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਵੀ. ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕੁਝ ਦੇਰ ਤੱਕ ਉਸ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਦੋਂ ਉਪਰੋਕਤ ਗਵਾਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਾਫ਼ੀ ਗਿਣਤੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਇਹ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਸਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੋਰ ਬਿਆਨਾਂ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਪਕਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਫਿੱਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅੱਗੇ ਇਹ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੇ ਕੀ ਕਹਿਣਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿਰੂਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਅਤੇ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ. ਇਹ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਵਜੋਂ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਸਾਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਸਾਰੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਵਜ਼ਨ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਇਹ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿ ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹਨ। ਦਿਗੰਬਰ ਆਰ ਬੈਜ, ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ 31 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਪੂਨਾ ਵਿਖੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਿਸਟਰ ਦੇਉਲਕਰ, ਡਿਪਟੀ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਆਫ ਪੁਲਿਸ, ਸੀ.ਆਈ.ਡੀ., ਪੂਨਾ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 123 ਦੇ ਸਬੂਤ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਦਿਨ ਉਸ ਤੋਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਰੀਬ 123 ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇੱਕ ਘੰਟਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸਦਾ ਬਿਆਨ ਨਿਯਮਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 2 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਬੈਜ ਸ੍ਰੀ ਨਾਗਰਵਾਲਾ ਵੱਲੋਂ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਪੁਲਿਸ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 133, ਜੋ ਆਖਿਰਕਾਰ ਜਾਂਚ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤਕ ਚਾਰਜ ਸੰਭਾਲਣ ਲਈ ਆਇਆ ਸੀ, ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹਨਾਂ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਬੰਬਈ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਦੇਉਲਕਰ 3 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਇਆ, ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ 31 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਬੈਜ ਦੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ ਉਸਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਕੁਝ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ। 4 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਬੰਬਈ ਬੈਜ ਵਿਖੇ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਭਿੜਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ। 5 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਨਾਗਰਵਾਲਾ ਅਤੇ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਪ੍ਰਧਾਨ (ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 130) ਵੱਲੋਂ ਬੈਜ ਪੂਨਾ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕੁਝ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਗੋਪਾਲ ਵੀ. ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਕਿਸਤਿਆ ਦੀ ਭਾਲ ਕੀਤੀ। ਗੋਪਾਲ ਨੂੰ ਉਸੇ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੱਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 8 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਸ਼ੰਕਰ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਦੇ ਨਾਲ ਬੈਜ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਬੰਬਈ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਦਿਨ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੁਝ ਰਿਕਵਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। 9 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ, ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ (ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 77) ਦਾ ਬਿਆਨ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਉਸ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਇਹ ਵੀ ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੈਜ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ 'ਤੇ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੂਚਨਾ 'ਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ 80, ਟੈਕਸੀ ਡਰਾਈਵਰ ਅਤੱਪਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਕੋਟੀਅਨ ਨੂੰ ਵੀ ਉਸੇ ਦਿਨ ਬੰਬਈ ਤੋਂ

ਲੀਭਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। 10 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ, ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਨਾਗਰਵਾਲਾ ਇੱਕ ਜਹਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਦਿੱਲੀ ਲੈ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ, ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਭਵਨ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਦੋ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਹੈਂਡ ਗ੍ਰੈਨੇਡ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸਮਾਨ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਪੁੱਟਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੀ। ਧਮਾਕੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 20 ਜਨਵਰੀ 1948 ਨੂੰ ਬੈਂਜ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤਹਿਤ ਸ਼ੰਕਰ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਦਫਨਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਬੰਬਈ ਪਰਤਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ੍ਰੀ ਨਾਗਰਵਾਲਾ ਨੇ ਮਾਨਯੋਗ ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਮੋਰਾਰਜੀ ਦੇਸਾਈ, ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ, ਬੰਬਈ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੇ.ਸੀ. ਜੈਨ ਦੇ ਬਿਆਨ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 13 ਅਤੇ 17 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤੇ, ਜੋ ਕਿ ਮਦਨ ਦੁਆਰਾ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੁਝ ਸੰਚਾਰਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਨ। ਲਾਲ ਨੇ 15 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਆਪਣੇ ਠਹਿਰਾਅ ਦੌਰਾਨ। 21 ਅਤੇ 22 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਬੈਂਜ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਵਾਏ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ ਕਿ ਇਹ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਦੇਰੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਹ ਮੰਨਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਬਿਆਨ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਇਹ ਬਿਆਨ ਖੁਦ ਬੈਂਜ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਪਦੇ ਹਨ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ 21 ਅਤੇ 22 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਬੈਂਜ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਮੋੜ ਦੇਵੇਗਾ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਸਮੇਂ, ਪੁਲਿਸ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਬੁਲਾਉਣ ਲਈ ਸੁਝਾਏ ਗਏ ਢੰਗ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਬਿਆਨ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਮਨੋਰਥ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਸੀ।

ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ 56 ਹੋਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੈਂਜ ਤੋਂ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕਿਸੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਾਂ ਬੇਨਿਯਮੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚਮੁੱਚ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਜੋ ਉਹ ਚੁਣਦੇ ਹਨ। ਦਲੀਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਪੱਖਪਾਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਬੈਂਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜਾਂਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬੈਂਜ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਸਦੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਿਹੜਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥਾ ਸੀ। . ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੈਂਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ 56 ਗਵਾਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿਰਫ ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ (ਪ. 9), ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ (14), ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਲੋਚਨਾ ਦੇਵੀ (15), ਫੋਟੂ ਰਾਮ (16) ਦੇ ਗਵਾਹ ਹਨ। ਅਤੇ ਭੂਰ ਸਿੰਘ (ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 17), ਨੂੰ 20 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਵਾਪਰੀਆਂ ਦੇ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਖੁਦ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਪੰਜ ਗਵਾਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਅਸੀਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਏ ਗਏ, ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਦੇ ਹੋਏ, ਬੇਸ਼ੱਕ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਕ੍ਰਾਊਨ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਦਾ ਕੀ ਕਹਿਣਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮਹੱਤਵ ਦੇਣ ਲਈ ਝੁਕਾਅ ਨਹੀਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ। ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ (ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 9), ਮਿਸਟਰ ਦਫਤਰੀ ਨੇ ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਛੂਹਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਸ਼ਬਦ ਨਾ ਕਹੇ, ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮੰਗੀਆਂ ਗਈਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਹਵਾਲਾ ਨਾ ਦੇਣ ਕਰਕੇ, ਉਸਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਵਿਖੇ 20 ਤਰੀਕ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਦੀ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਸਿਰਫ ਚਾਰ ਗਵਾਹ ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ। ਮੈਂ ਇਹਨਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਬੈਂਜ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੇ ਅਪਾਹਜ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗਾ, ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਾਂਗਾ। ਮਨ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਗੁਣਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਆਉਂਦਾ ਹਾਂ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੈਂ ਇਹ ਮੰਨਣ ਦਾ ਆਪਣਾ ਤਰੀਕਾ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ, ਉਸ ਖਾਤੇ 'ਤੇ, ਉਸ ਹੱਦ ਤੱਕ

ਗੈਰ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਇਸ ਲਈ ਜਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਤਾੜਨਾ ਮੰਗੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ।

ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕਾਲਕ੍ਰਮਿਕ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਸੰਬੰਧਿਤ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਮੈਂ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਬੈਂਜ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਸਪਲਾਈ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ 'ਚ ਮੰਨਿਆ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪੇਪਰ-ਪ੍ਰਸਤਕ ਦੀ ਦੂਜੀ ਜਿਲਦ ਵਿੱਚ ਪੰਨਾ 70 'ਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਹਵਾਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:-

"ਮੈਂ ਬੈਂਜ ਨੂੰ ਲਗਭਗ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ। ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਟੇਟ ਕਾਂਗਰਸ ਲਈ ਕੁਝ ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤਾ ਸੀ"।

ਬੈਂਜ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਯਰੰਦਾਵਨੇ ਵਿਖੇ ਮਿਲਿਆ ਜਦੋਂ ਉਹ ਖੁਦ ਇੱਕ ਤੀਰਥ ਯਾਤਰਾ 'ਤੇ ਭੇਰ ਰਾਜ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਸਪਲਾਈ ਕਰੇ। ਬੈਂਜ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਠ ਜਾਂ ਦਸ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਪੂਨਾ ਵਾਪਸ ਪਰਤਿਆ ਅਤੇ ਪੂਨਾ ਪਹੁੰਚਣ ਦੇ ਇੱਕ-ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਹ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਮਾਨ ਲੈਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦਫਤਰ ਗਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਬਾਹਰ ਗਏ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਮਾਨ ਖਰੀਦਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਬੈਂਜ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੇ ਦਸੰਬਰ, 1947 ਦੇ ਅਖੀਰਲੇ ਹਫਤੇ ਸ਼ਾਸਤਰ ਭੰਡਾਰ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ, ਅਤੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਦੁਆਰਾ ਦੋ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮਾਨ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਬੈਂਜ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਪਣੇ ਸ਼ਾਮ 6 ਜਾਂ 6-30 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਆਪਣੇ ਘਰ ਆਏ। 9 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ, ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੋਕ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਮਿਲਣਗੇ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਸਮਾਨ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਆਪਣੇ ਦੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ, ਕਰਕਰੇ ਪਾਹਵਾ, ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਤੇ ਚੋਪੜਾ ਦੇ ਨਾਲ ਗਵਾਹ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਆਏ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਤਿੰਨ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਨਾਲ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਰਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਨ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੈਂਜ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨੌਕਰ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਉਹ ਸਮਾਨ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ ਦੀਆਂ ਸਲੈਬਾਂ, ਹੈਂਡਗ੍ਰੇਨੇਡ, ਕੈਟਰਿਜ, ਪਿਸਤੌਲ ਅਤੇ ਫਿਊਜ਼ ਤਾਰ ਪਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਬੈਂਜ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਉੱਥੇ ਦੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ 10 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਆਪਣੇ ਦੁਬਾਰਾ ਬੈਂਜ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦਫਤਰ ਲੈ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਵੀ. ਗੋਡਸੇ ਅਹਾਤੇ ਵਿੱਚ ਲੱਗੇ ਇੱਕ ਤੰਬੂ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦਫਤਰ ਵਜੋਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਨੇ ਬੈਂਜ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ ਦੀਆਂ ਸਲੈਬਾਂ, ਪੰਜ ਹੈਂਡਗ੍ਰੇਨੇਡ ਅਤੇ ਦੋ ਰਿਵਾਲਵਰ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਬੈਂਜ ਨੇ ਕੋਈ ਰਿਵਾਲਵਰ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸਨੇ ਮੰਗੀ ਗਈ ਬਾਕੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀ ਤਿਆਰੀ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ। ਆਪਣੇ ਨੇ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਡਿਲੀਵਰ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ ਦੇ ਸਲੈਬਾਂ ਅਤੇ ਹੈਂਡਗ੍ਰੇਨੇਡਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਬੈਂਜ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਿਆ ਪਰ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਤੁਰੰਤ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਪਣਾ ਘਰ ਵੇਚਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਚਾਲੀਸਗਾਓਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਨੇ ਹਾਮੀ ਭਰੀ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਵੀ. ਗੋਡਸੇ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਜੋ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਤੰਬੂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਇਆ ਸੀ ਕਿ ਬੈਂਜ ਸਮਾਨ ਸੌਂਪਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਕੰਮ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਫਿਰ ਬੈਂਜ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਮੱਗਰੀ 14 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਦਾਦਰ ਸਥਿਤ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਪਹੁੰਚ ਜਾਣੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਬੈਂਜ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਿਆ।

12 ਜਨਵਰੀ 1948 ਨੂੰ ਬਿਲੋ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਬੂਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਚਾਲੀਸਗਾਓਂ ਜਾ ਕੇ ਮਕਾਨ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਅਗਲੇ ਦਿਨ, ਭਾਵ 13 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਪੂਨਾ ਵਾਪਸ ਪਰਤਿਆ, ਅਤੇ ਉਸ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨੌਕਰ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਮਾਨ ਲੈ ਕੇ ਬੰਬਈ ਪਹੁੰਚਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮਾਨ ਖਾਕੀ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਥੈਲੇ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਬੈਗ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਸਮਾਨ ਵਿੱਚ ਦੋ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ ਦੀਆਂ ਸਲੈਬਾਂ, ਪੰਜ ਹੈਂਡਗ੍ਰੇਨੇਡ ਅਤੇ ਫਿਊਜ਼ ਤਾਰ ਅਤੇ ਡੈਟੋਨੇਟਰ ਸਨ।

ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੈਜ ਦੁਆਰਾ ਵਰਣਿਤ ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਬੈਜ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸੁਤੰਤਰ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਉਸ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਕੀ ਹਾਲਾਤਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸਮਰਥਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਤੇ ਚੋਪੜਾ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ ਕਾਰਨ ਨੌਬੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਦੇ ਹੋਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੂੰਜੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਜਦੋਂ ਉਹ ਬੈਜ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਸਮਾਨ ਦੇਖਣ ਗਏ ਸਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਨ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਸਬੂਤ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਹਰ ਸੰਭਵ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਭੁੱਲ ਤੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਅਨੁਮਾਨ ਨਹੀਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਬੈਜ ਲਈ ਕੋਈ ਅਜਨਬੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨਾਲ ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਗੋਲਾ-ਬਾਰੂਦ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੌਦਾ ਸੀ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ P 90 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਾਗਜ਼ ਦੇ ਇੱਕ ਟੁਕੜੇ 'ਤੇ ਚਿਪਕਾਏ ਗਏ ਇੱਕ ਫਟੇ ਹੋਏ ਪੱਤਰ ਦੇ ਅੱਠ ਟੁਕੜੇ ਸਨ। ਕਰਕਰੇ ਦੁਆਰਾ ਬੈਜ ਨੂੰ 29 ਮਈ, 1947 ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਪੱਤਰ ਮਰਾਹਤੀ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:

"ਬੈਜ ਨੂੰ,

ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਆਇਆ ਹੈ ਉਹ ਇੱਕ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸੱਜਣ ਹੈ। ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਕਾਰਨ ਕੱਲ੍ਹ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਿਆ। ਮੈਂ ਇਸ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਫਿਕ ਮਨੀ-ਆਰਡਰ ਦੁਆਰਾ ਭੇਜੇ ਗਏ 400 ਰੁਪਏ ਜ਼ਰੂਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਹੋਣਗੇ। 'ਪੁਸਤਕ' ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਹੋ, ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਭੇਜੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹਰ ਵਾਰ ਦਸ 'ਵਾਸਤੂ' ਸੌਪੇ ਜਾਣੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਹਰੇਕ 'ਵਾਸਤੂ' ਲਈ 15 ਰੁਪਏ ਵਸੂਲੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ 2 ਨੂੰ ਆਵਾਂਗਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਖਾਤੇ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਾਂਗਾ। ਪੈਸਿਆਂ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਨਾ ਕਰੋ। ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਸੱਜਣ ਜ਼ਰੂਰ ਆਏ ਹੋਣਗੇ। ਉਲਝਣ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਵੱਲੋਂ ਤਾਰ ਇੱਕ ਦਿਨ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਸੀ।"

23 ਮਈ, 1948 ਨੂੰ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਪ੍ਰਧਾਨ (ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 130) ਵੱਲੋਂ ਬੈਜ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚੋਂ ਫਟੇ ਹੋਏ ਪੱਤਰ ਦੇ ਅੱਠ ਟੁਕੜੇ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਪਰੋਕਤ ਗਵਾਹ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਨਾਗਰਵਾਲਾ ਨੇ ਇਹ ਵੇਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨਾਲ ਇੰਟਰਵਿਊ ਕਰਨ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਕਾਗਜ਼ ਜਾਂ ਲੇਖ ਨਹੀਂ ਲੈ ਕੇ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਟੁਕੜੇ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪੰਚਾਂ ਜਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਰਿਕਵਰੀ ਲਈ ਭੇਜਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪੰਚਨਾਮਾ ਜਾਂ ਰਿਕਵਰੀ ਸੂਚੀ, ਪੀ 229 ਰਿਕਵਰੀ ਸੂਚੀ ਹੈ। ਬੈਜ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੱਤਰ ਕਰਕਰੇ ਦੁਆਰਾ ਉਸਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ "ਪੁਸਤਕ" ਅਤੇ "ਵਾਸਤੂ" ਸ਼ਬਦ, ਅਰਥਾਤ, ਕਿਤਾਬਾਂ ਅਤੇ ਲੇਖ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਬੰਬ ਹਨ। 23 ਮਈ, 1948 ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਚਿੱਠੀ ਦੇ ਫਟੇ ਹੋਏ ਟੁਕੜੇ

ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਫੜਾਏ ਸਨ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਬੈਂਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਮਈ, 1948 ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਪੂਨਾ ਵਾਪਸ ਜਾਓ ਅਤੇ ਵਾਅਦਾ-ਨੋਟ ਅਤੇ ਚਿੱਠੀਆਂ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ 15 ਜਾਂ 16 ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਦੁਬਾਰਾ ਉਸਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਈ ਸੀ। ਉਹ ਇਹ ਦੱਸਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਉਸ ਪੱਤਰ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਜੋ ਹੁਣ ਪੀ. 90 ਬਣਦੇ ਹਨ, ਲੈ ਕੇ ਆਈ ਸੀ ਅਤੇ ਵਾਅਦਾ-ਨੋਟ ਅਤੇ ਚਿੱਠੀਆਂ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਉਕਤ ਬੇਨਤੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ। ਬੈਂਜ ਦੀ ਪਤਨੀ, ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਪੱਤਰ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਟੁਕੜੇ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੱਸੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਦੱਸਣ ਲਈ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਟੁਕੜੇ ਕਿਸ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਆਏ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਆਈ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਗਈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਟੁਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਉਸ ਤੋਂ ਉਸ ਮੌਕੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਚਿੱਠੀ ਜਾਂ ਪ੍ਰੋਨੋਟ ਬਰਾਮਦ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਬੈਂਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪੱਤਰ ਕਰਕਰੇ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਆਪਣੀ ਲਿਖਤ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਲਿਖਤ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਕਰੇ ਦੀ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਸਪੈਸ਼ਲ ਜੱਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਮਾਹਰ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਨੇ ਪੀ 90 ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕਰਕਰੇ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਨਮੂਨਿਆਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਨਾਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਉਹ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪੀ 90 ਵਿੱਚ ਲਿਖਤ ਕਰਕਰੇ ਦੀ ਸੀ। ਵਿਦਵਾਨ ਸਪੈਸ਼ਲ ਜੱਜ ਨੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਪੀ 90 'ਤੇ ਕੋਈ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਦੀ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਵਿਦਵਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ ਨੇ, ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੰਬੋਧਨ ਵਿੱਚ, ਹੱਥ-ਲਿਖਤ ਮਾਹਰ ਦੇ ਸਬੂਤ 'ਤੇ ਕੋਈ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸਨੇ ਕਰਕਰੇ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਿਰੂ ਵਿੱਚ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਬੈਂਜ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਹਵਾਲੇ ਵੱਲ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ: -

"ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਪੀ 90 ਇੱਕ ਕਾਗਜ਼ ਦੇ ਟੁਕੜੇ 'ਤੇ ਚਿਪਕਾਏ ਅੱਠ ਟੁਕੜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਹ ਟੁਕੜੇ ਕਾਗਜ਼ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਚਿਪਕਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ 150 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਲੇਖ ਦੀ ਕੀਮਤ ਸਟੀਲ ਕਮਰ ਕੋਟ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਟੀਲ ਦੇ ਕਮਰ ਕੋਟ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਇੰਨੇ ਸਾਰੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ 400 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਲਈ ਟੀ:ਐਮਓ ਮੈਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਨਹੀਂ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।"

ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਬਿਆਨ ਇੱਕ ਸੁਝਾਅ ਵਾਲੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ P 90 ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸ਼ਬਦ "ਵਾਸਤੂ" ਇੱਕ ਸਟੀਲ ਕਮਰ-ਕੋਟ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਇੱਕ ਸੁਝਾਅ ਹੈ ਕਿ 400 ਰੁਪਏ ਦੇ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਫਿਕ ਮਨੀ-ਆਰਡਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧੇ ਬੈਂਜ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੁਝਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਰਕਰੇ ਦੀ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਵਜੋਂ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ 29 ਜੁਲਾਈ, 1948 ਨੂੰ ਕਰਕਰੇ ਲਈ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਰਜ਼ੀ ਵੱਲ ਵੀ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਯਾਨੀ ਉਸ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਬੈਂਜ ਦੁਆਰਾ ਪੀ 90 ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਜ਼ਿਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਪਨੇ 'ਤੇ ਛਾਪੀ ਗਈ ਸੀ। ਪੇਪਰ-ਕਿਤਾਬ ਦੇ 6 ਵੇਂ ਭਾਗ ਵਿੱਚ 59. ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਦੂਜੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪੀ 90 ਦੀ ਸਵੀਕਾਰਤਾ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਫਟਿਆ ਹੋਇਆ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੁਕੜੇ, ਪਰ ਕਰਕਰੇ ਦੀ ਲਿਖਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਹੋਣ ਤੋਂ ਕੋਈ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਇਕਬਾਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਲੀਲਾਂ ਵਿਚ ਕਾਫ਼ੀ ਤਾਕਤ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੀ 90 ਨੂੰ ਫੜਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਪਾਇਆ ਕਿ

ਕਰਕਰੇ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਵਿੱਚ ਸਵਾਲ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਬੈਜ ਦੁਆਰਾ ਉਪਰੋਕਤ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਥਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ "ਵਾਸਤੂ" ਸ਼ਬਦ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਇਹ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਹ ਬੰਬ ਹੀ ਹੋਵੇ। ਪਰ ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ 400 ਰੁਪਏ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਫਿਕ ਮਨੀ-ਆਰਡਰ ਪੱਤਰ ਦੇ ਲੇਖਕ ਤੋਂ ਬੈਜ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਵੀ ਉਹ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ 29 ਜੁਲਾਈ, 1948 ਨੂੰ ਦਰਖਾਸਤ ਦੇਣ ਸਮੇਂ, ਵਕੀਲ ਸਿਰਫ ਉਹੀ ਆਧਾਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚੋਂ ਪੀ 90 ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਹਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਿ ਕੀ ਪੀ 90 ਕਰਕਰੇ ਦੀ ਹੱਥ-ਲਿਖਤ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਸਵਾਲ ਸੀ ਜਿਸਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸਬੰਧਤ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਵਕੀਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੀ 90 ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਕਰਕਰੇ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਸਬੂਤ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਹਨਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਜਿਹਨਾਂ ਵਿੱਚ P 90 ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਮੈਂ ਇਸਨੂੰ ਬੈਜ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਵਿਚਕਾਰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹਥਿਆਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੁਰਾਣੇ ਸੌਦੇ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਾਂਗਾ।

13 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਵੀ. ਗੌਡਸੇ ਨੇ ਨਾਰਾਇਣ ਡੀ. ਆਪਟੇ ਦੀ ਪਤਨੀ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਚੰਪੂਤਾਈ ਨਾਰਾਇਣ ਆਪਟੇ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਜੀਵਨ ਨੀਤੀ 2,000 ਰੁਪਏ ਲਈ ਸੌਂਪੀ, ਜੋ ਉਸਨੇ ਓਰੀਐਂਟਲ ਗਵਰਨਮੈਂਟ ਸਕਿਓਰਿਟੀ ਲਾਈਫ ਇੰਸ਼ੂਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ, ਲਿਮਿਟਡ ਵਿੱਚ ਰੱਖੀ ਸੀ। ਇੱਕ ਸਮਰਥਨ ਜੋ ਆਪਟੇ ਦੁਆਰਾ ਖੁਦ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, - ਪੀ 129 ਦੁਆਰਾ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਭਾਵ, 14 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੇ ਉਸੇ ਕੰਪਨੀ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਿੰਧੂਤਾਈ ਗੋਪਾਲ ਗੌਡਸੇ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ 3,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਆਪਣੀ ਹੋਰ ਜੀਵਨ ਨੀਤੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ, ਗੋਪਾਲ ਗੌਡਸੇ ਦੀ ਪਤਨੀ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਦੁਆਰਾ, ਜੋ ਕਿ ਨਾਰਾਇਣ ਡੀ. ਆਪਟੇ ਵੀਡੀ ਪੀ. 126 ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਉਸੇ ਦਿਨ ਗੋਪਾਲ ਵੀ. ਗੌਡਸੇ ਨੇ 15 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਤੋਂ 21 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਤੱਕ, ਸੱਤ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ, ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਛੁੱਟੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਪੀ 132 ਵਿਖੇ ਕੁਝ ਫੌਰੀ ਖੇਤੀ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸੀ। ਅਸਲ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਹੈ। ਇਹ ਅਰਜ਼ੀ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਭੇਜੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇਹ ਅੰਤਿਮ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ 16 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਬੋਰਡ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਅੰਤਿਮ ਹੁਕਮ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਬਿਨੈਕਾਰ 17 ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਛੁੱਟੀ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਉਸੇ ਦਿਨ, 14 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ, ਗੋਪਾਲ ਵੀ. ਗੌਡਸੇ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਭਰਾ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੌਡਸੇ ਦੁਆਰਾ 250 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਦੀ ਡਾਇਰੀ ਨੁਮਾਇਸ਼ ਪੀ 218 ਵਿੱਚ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੀ ਐਂਟਰੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਰਕਮ ਉਸ ਨੇ ਗੋਪਾਲ ਨੂੰ ਉਸ ਦਿਨ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਉਸ ਨਾਲ ਦੁਪਹਿਰ ਦਾ ਖਾਣਾ ਖਾਣ ਆਇਆ ਸੀ, ਇਹ ਮੱਘਰ ਸ਼ੰਕ੍ਰਾਂਤ ਸੀ। ਦਿਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗੋਪਾਲ ਨੇ ਇਹ ਮੰਗਿਆ ਸੀ। ਡਾਇਰੀ ਵਿਚ ਦਰਜ ਇੰਦਰਾਜ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਇਸ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿ ਗੋਪਾਲ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕੀਤੇ 250 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ 2,000 ਰੁਪਏ ਦੇ ਫੰਡ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਦੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ ਜੋ ਜ਼ਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਆਪਟੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ 14 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਵੰਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ. ਜਨਵਰੀ, ਨੂੰ ਦੋ ਲਾਟਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਤੱਕ ਦੋਵਾਂ ਲਈ ਹਵਾਈ

ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦੀ ਬੁਕਿੰਗ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਰਕਮ ਖਰਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਸਹੀ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਪੂਨਾ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਦੁਆਰਾ ਪੂਨਾ ਤੋਂ ਬੰਬਈ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ ਜੋ ਪੂਨਾ ਤੋਂ ਦੁਪਹਿਰ 3-20 ਜਾਂ 3-30 ਵਜੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ। ਉਹ ਦੂਜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਡੱਬੇ ਵਿੱਚ ਸਫਰ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਤੱਥ ਮਿਸ ਸ਼ਾਂਤਾਬਾਈ ਬੀ. ਮੋਡਕ, ਇੱਕ ਫਿਲਮ ਅਭਿਨੇਤਰੀ, ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 60, ਨੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਉਸੇ ਡੱਬੇ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹਿ-ਯਾਤਰੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸਦਾ ਭਰਾ, ਜੋ ਕਿ ਦਾਦਰ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੈਣ ਆਇਆ ਸੀ, ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੀਪ ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਲਿਫਟ ਦਿੱਤੀ। ਉਕਤ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਸਾਵਰਕਰ ਸਦਨ ਤੱਕ ਮਿਸ ਸ਼ਾਂਤਾਬਾਈ ਦੁਆਰਾ ਬਿਆਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮਿਸ ਸ਼ਾਂਤਾਬਾਈ ਨੇ ਉਸ ਗੱਲਬਾਤ ਦਾ ਸਬੂਤ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਉਪਰੋਕਤ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਨੇ ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸਦੇ ਭਰਾ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਕਿ ਉਹ ਕਾਰ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਖਰੀਦ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਉਹ ਬੰਬਈ, ਪੂਨਾ ਜਾਂ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਵੇਖਣਗੇ। ਵਾਪਸੀ 'ਤੇ ਉਸਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਧਾਰਾ 164, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਤੱਥ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਇਸ ਭੁੱਲ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਕੇਸ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਨੂੰ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ 'ਤੇ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਮਿਸ ਮੋਡਕ ਦੁਆਰਾ ਦੱਸੀ ਗਈ ਰੇਲਗੱਡੀ ਦੁਆਰਾ ਪੂਨਾ ਤੋਂ ਬੰਬਈ ਤੱਕ ਯਾਤਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸੇ ਡੱਬੇ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦਾਦਰ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਸਾਵਰਕਰ ਸਦਨ ਤੱਕ ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਿਫਟ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਮਿਸ ਮੋਡਕ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗੱਲਬਾਤ ਬਾਰੇ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਵੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਆਪਣੇ ਲੰਬੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮਿਸ ਮੋਡਕ ਨਾਲ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਭਰਾ ਦੁਆਰਾ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਲਿਫਟ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਕੋਈ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਰਤ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਜਾਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਬੰਬਈ ਆਏ ਸਨ, ਜਿਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ 55 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਅਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਮਿਸ ਮੋਡਕ ਦੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਗਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੰਬਈ ਜਾਂ ਪੂਨਾ ਜਾਂ ਨੇੜੇ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੀ ਹੋਰ ਕੋਈ ਮਹੱਤਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਕੋਈ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣਾ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਮਹਾਤਮਾਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਆਪਟੇ ਦੇ ਸੁਝਾਅ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਏ ਸਨ, ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਸਨ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਫਲਦਾਇਕ ਸਾਬਤ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦੇ ਪੈਰਾ 16 ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਹਵਾਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ: -

"ਆਪਟੇ ਨੇ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਭਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਪਰ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹੀ ਪੁਰਾਣਾ ਤਰੀਕਾ ਸੁਝਾਇਆ। ਮੈਂ ਅੱਧੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਇਸ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਇਸਦੀ ਵਿਅਰਥਤਾ ਨੂੰ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੈਂ ਉਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਈ ਵਿਕਲਪਕ ਯੋਜਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਜੇ ਤੱਕ ਮੇਰੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਸਥਿਰ ਹੈ।"

ਨੱਥੂਰਾਮ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਇਸ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਬੈਂਜ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਵੀ 14 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ ਦੀ ਰੇਲਗੱਡੀ ਰਾਹੀਂ ਬੰਬਈ ਲਈ ਪੂਨਾ ਤੋਂ ਉਹ ਬੈਂਗ ਲੈ ਕੇ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਪਰੋਕਤ ਸਮਾਨ ਸੀ ਜੋ ਬੈਂਜ ਨੇ ਉਸੇ ਸ਼ਾਮ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਆਪਟੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਨੇ ਬੈਜ ਦੀ ਪੂਨਾ ਤੋਂ ਬੰਬਈ ਦੀ ਕਥਿਤ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਦੋ ਨੁਕਤਿਆਂ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜੇ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਏ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੇ ਦੁਆਰਾ ਦੱਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਯਾਤਰਾ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ, ਤਾਂ ਉਹ ਚਾਲੀਸਗਾਓਂ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਪੂਨਾ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਆਪ ਹੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਸ਼ਾਮ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣਗੇ। ਅੱਗੇ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਇਹ ਅਜੀਬ ਗੱਲ ਸੀ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਨੇ ਉਸੇ ਰੇਲਗੱਡੀ ਰਾਹੀਂ ਸਫਰ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਆਪ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਫਰ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਬੈਜ ਨੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ ਦੀ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਮੈਂ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦਾ। ਆਪਣੇ ਜਾਂ ਨੱਥੂਰਾਮ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਸੰਚਾਰ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਜੇ ਪਿਛਲੇ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਲਈ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸੰਕੇਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਮਨ ਬਦਲ ਲਿਆ ਸੀ, ਬੈਜ ਲਈ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੇ ਬੰਬਈ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਚਿਤ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਹਿਮਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਜਾਂ ਹੋਰ ਭਰੋਸਾ ਲੈਣ ਲਈ ਕਿ ਉਹ ਅਜੇ ਵੀ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਅਤੇ ਤਿਆਰ ਹਨ। ਦੂਸਰਾ ਵਿਵਾਦ ਇਹ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੈਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਨੇ ਉਸੇ ਰੇਲਗੱਡੀ ਦੁਆਰਾ ਯਾਤਰਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੇ ਯਾਤਰਾ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਅਰਥਾਤ, ਪੂਨਾ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬੈਜ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਸ਼ਾਮ ਦੀ ਰੇਲਗੱਡੀ ਦੁਆਰਾ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ ਸਨ ਪਰ ਪੂਨਾ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਪੂਨਾ ਤੋਂ ਹੋਰ ਰੇਲ ਗੱਡੀਆਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਚਾਹੇ ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੱਕੋ ਰੇਲ ਰਾਹੀਂ ਸਫਰ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ, ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ। ਬੈਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਨੇ ਦੂਜੀ ਕਲਾਸ ਦੁਆਰਾ ਯਾਤਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਲਈ, ਉਹ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਕੰਪਾਰਟਮੈਂਟਾਂ ਵਿਚ ਹੋਣਗੇ ਜੋ ਕੁਝ ਦੂਰੀ ਦੁਆਰਾ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋਣਗੇ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਬੈਜ, ਜੋ ਕਿ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਸਮਾਨ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਤੋਂ ਇਹ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਲੋੜਾ ਸੰਪਰਕ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਾਈਡ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਡੱਬੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਵੀ ਕਿ ਉਹ ਜਾਣਦਾ ਸੀ। ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਉਸੇ ਟਰੇਨ ਰਾਹੀਂ ਸਫਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ ਗਏ ਸਨ।

ਬੈਜ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਹ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਦਾਦਰ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਉਤਰੇ ਅਤੇ ਤੁਰੰਤ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ। ਉੱਥੇ ਪਹੁੰਚਣ 'ਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਜਾਂ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਨੂੰ ਉੱਥੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇ। ਜਾਂਚ ਕਰਨ 'ਤੇ ਬੈਜ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਜਾਣਗੇ। ਉਹ ਕਰੀਬ ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਚਾਹ ਪੀਣ ਲਈ ਦਫਤਰ ਤੋਂ ਚਲੇ ਗਏ। ਬਾਹਰ ਜਾਂਦੇ ਸਮੇਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੈਜ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਮਾਨ ਰੱਖਣ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਬੈਜ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਬੂਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ੰਕਰ ਤੋਂ ਬੈਗ ਲੈ ਲਿਆ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਰੁਕਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਬੈਜ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੇ ਚਾਰ-ਪੰਜ ਰਫਤਾਰ ਚੱਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਫੁੱਟਪਾਥ 'ਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੂੰ ਮਿਲੇ। ਤਿੰਨੋਂ ਫਿਰ ਸਾਵਰਕਰ ਸਦਨ ਵੱਲ ਚੱਲ ਪਏ। ਉੱਥੇ ਪਹੁੰਚਣ 'ਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਬੈਗ ਲੈ ਕੇ ਉੱਪਰ ਚਲੇ ਗਏ ਜਦਕਿ ਬੈਜ ਹੇਠਾਂ ਰਹੇ। ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਕੁਝ ਮਿੰਟਾਂ ਬਾਅਦ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ। ਤਿੰਨੋਂ ਫਿਰ ਮਹਾਸਭਾ ਦਫਤਰ ਪਰਤ ਗਏ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸ਼ੰਕਰ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕ ਕਾਰ ਵਿਚ ਚਲੇ ਗਏ ਜੋ ਆਪਣੇ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਹ ਭੁੱਲੇਸ਼ਵਰ ਵਿੱਚ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਘਰ ਚਲੇ ਗਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁੱਤੇ ਹੋਏ ਪਾਇਆ (ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ 10 ਜਾਂ 10-30 ਵਜੇ ਸਨ) ਬੈਗ ਇੱਕ ਨੌਕਰ ਕੋਲ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ। ਬੈਜ ਦੇ ਦੱਸਣ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਹਾਲ ਵਿੱਚ ਬੈਠਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਹ ਤਿੰਨੋਂ ਘਰ ਵਿੱਚ ਚਲੇ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਬੈਗ ਘਰ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਬੈਗ ਵਾਪਸ ਲੈ ਜਾਣਗੇ। ਬੈਜ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਨੌਕਰ

ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਬੈਂਗ ਆਪ, ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਵਾਪਸ ਲੈ ਜਾਣਗੇ। ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਿਸ ਨੌਕਰ ਨੂੰ ਸਮਾਨ ਵਾਲਾ ਬੈਲਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਲਗਭਗ 12 ਜਾਂ 13 ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਉਸਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਬੈਂਜ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਨੌਕਰ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨਾਲ ਉਸਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਬਾਰੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਤਾ ਸੀ। ਬੈਂਜ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਪਰਵੀਨ ਚੰਦਰ ਸੇਠੀਆ ਨੂੰ ਸਮਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਰੁਪਏ ਦਾ ਸਮਾਨ ਡਿਲੀਵਰ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਹੈ।

ਬੈਂਜ ਨੇ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਉਸ ਨੇ ਮਹਾਸਭਾ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਉਸਦੇ ਬਾਕੀ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਦੇ ਹੋਏ ਅੱਗੇ ਵਧਾਂਗੇ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਹਵਾਲੇ ਮਿਲਣਗੇ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਉਸ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਾਂਗੇ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ। ਦਿੱਲੀ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਭਵਨ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਘਟਨਾਵਾਂ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਬੈਂਜ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਬੰਬਈ ਮਹਾਸਭਾ ਦਫਤਰ ਜਾਂ ਦਿੱਲੀ ਮਹਾਸਭਾ ਭਵਨ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਸ ਤੱਥ ਦੀ ਬਹੁਤ ਪੁੱਜੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਅਨੁਮਾਨ ਕੱਢਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਸਖ਼ਤ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਗੈਰ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਉਪਲਬਧ ਸੀ ਪਰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ।

ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਉਹ ਸਾਰਾ ਭਾਰ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਿਸ ਦਾ ਇਹ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ, ਮੈਂ ਬਿਨਾਂ ਝਿਜਕ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਮਹਾਸਭਾ ਦਫਤਰ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੁੱਲ ਤੋਂ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਅਨੁਮਾਨ ਕੱਢਣਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਬੰਬਈ ਜਾਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮਹਾਸਭਾ ਭਵਨ ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਲਈ। ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਉਹ ਬੰਬਈ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਦਾਦਰ ਵਿੱਚ ਮਹਾਸਭਾ ਦਫਤਰ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਫਤਰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਜਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਕਾਫੀ ਗੂੜ੍ਹੇ ਹੋਣਗੇ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਕਾਫੀ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਵਰਕਰ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਖਿਲ ਭਾਰਤੀ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰਨੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਦੌਰਾਨ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। 9 ਅਤੇ 10 ਅਗਸਤ, 1947 ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਹਿੰਦੂ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ, ਦੋਵੇਂ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨੇ ਮਹਾਸਭਾ ਨੂੰ ਲੜਾਈ ਦਾ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਵੀ ਬੇਤੁਕਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮਹਾਸਭਾ ਭਵਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸੰਪਰਕ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਦਰਅਸਲ, ਆਪਣੇ ਕੇਸ ਦੀ ਬਹਿਸ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਨੱਥੂ ਰਾਮ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੋ ਬਿਆਨ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਸੰਪਰਕਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ 17 ਤੋਂ 20 ਜਨਵਰੀ ਤੱਕ ਉੱਥੇ ਰਹਿਣ ਦੌਰਾਨ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਕਾਰ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੁਝ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੀ ਸਾਵਰਕਰ, ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਨੇਤਾ, ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਦੀ ਮੂਰਤੀ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਬੈਂਜ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਜੇ ਵੀ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਮਹਾਨ ਹਿੰਦੂ ਨੇਤਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਇੱਕ ਦੇਵਤਾ (ਰੱਬ) ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਖੁਦ ਨੂੰ 5 ਫਰਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦਾ

ਹੁਕਮ ਬੰਬੇ ਪਬਲਿਕ ਸਕਿਓਰਿਟੀ ਮੇਜਰਜ਼ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਕਤਲ ਕੇਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ 11 ਮਾਰਚ, 1948 ਤੋਂ ਹੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਕਤਲ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਕਥਿਤ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮਹਾਂਸਭਾ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਇਹ ਉਮੀਦ ਕਰਨਾ ਮਨੁੱਖੀ ਸੁਭਾਅ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦਬਾਅ ਪਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਕੇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗਾ, ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰੇਗਾ, ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਭ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੋ ਮਹਾਂਸਭਾ ਦਫਤਰਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਸੁਰਾਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਬੰਧਤ ਹਾਂ ਜਾਂ ਸਬੰਧਤ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਥੋਂ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ।

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਬੈਂਜ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ 14 ਵੀਂ ਰਾਤ ਦੀ ਦੂਜੀ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤੀ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੀ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ, ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਮਾਨ ਵਾਲੇ ਬੈਗ ਬਾਰੇ ਘਟਨਾ। ਇਸ ਸੇਵਕ ਦਾ ਨਾਂ ਨਰਾਇਣ ਵਿਠਲ ਆਂਗਰੇ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਬਿਆਨ ਬੰਬਈ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ 16 ਫਰਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਆਇਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਜਾਂਚ ਕੀਤੇ ਵਾਪਸ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਨਾਗਰਵਾਲਾ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕੇਸ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਉਸ ਦੇ ਸਬੂਤ ਲੋੜੀਂਦੇ ਹਨ। ਮੈਨੂੰ ਇਕਬਾਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਵਿਆਖਿਆ ਤੋਂ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸਬੂਤ, ਜਿਸਦਾ ਇਸ ਸਮੇਂ ਇੱਕ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ 14 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਅੰਗਰੇ ਕੋਲ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ ਦੀਆਂ ਸਲੈਬਾਂ ਅਤੇ ਹੈਂਡਗ੍ਰਨੇਡਾਂ ਸਮੇਤ ਕੁਝ ਸਮਾਨ ਵਾਲਾ ਬੈਗ ਛੱਡਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਿਵਾਏ ਬੈਂਜ ਦੇ ਖੁਦ, ਕਿ ਉਹ, ਉਸ ਸਮੇਂ, ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਆਂਗਰੇ ਕੋਲ ਬੈਗ ਛੱਡਿਆ ਸੀ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਦੇ ਨਾਲ, ਜਾਂ, ਇਸ ਗੱਲ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਦੁਆਰਾ ਵੀ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ 2 ਮਾਰਚ, 1948 ਨੂੰ ਹੋਈ ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਪਰੇਡ ਵਿੱਚ, ਆਂਗਰੇ ਆਪਟੇ ਜਾਂ ਨੱਥੂਰਾਮ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ ਸਨ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਬੈਂਜ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਹ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦੇ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਬੈਂਜ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਉਹ ਇਕੱਲਾ ਆਇਆ ਸੀ ਜਾਂ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਬੈਗ ਉਸਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਸੀ। ਕੀ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਬੰਬਈ ਵਿੱਚ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਦੀ ਦਾਖਲੇ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਅਤੇ ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਸਮਾਨ ਲਈ ਬੈਂਜ ਲੈ ਕੇ ਆਉਣ ਬਾਰੇ ਉਸ ਦੇ ਮਾਲਕ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਦੋ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਸਨ, ਉਸ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬੈਂਜ ਦੇ ਸਬੂਤ ਲਈ ਕੋਈ ਮਾਇਨੇ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਮੇਰੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਕਾਫੀ ਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਂਗਰੇ ਦੇ ਗੈਰ-ਉਤਪਾਦਨ ਦੇ ਤੱਥ ਤੋਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇੱਕ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਇਹ ਕੱਢਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਜੇ ਉਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਬੈਂਜ ਦੇ ਦੋ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ। ਜਦੋਂ ਉਹ 14 ਤਰੀਕ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਘਰ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬੈਗ ਸੌਂਪਿਆ।

ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਬੈਂਜ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਹ, ਸ਼ੰਕਰ, ਆਪਟੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਟੈਕਸੀ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਂਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਗਏ ਜਿੱਥੇ ਉਸਨੂੰ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਉਸਦੇ ਸਫਰ ਦੇ ਬਦਲੇ 50 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਗੋਡਸੇ ਦੁਆਰਾ ਖਰਚੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਟੇ ਦੁਆਰਾ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਆਖਰੀ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਲਈ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਦੀ ਡਾਇਰੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ 218 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਐਂਟਰੀ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ 323 ਉੱਤੇ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ 14 ਜਨਵਰੀ

ਨੂੰ ਇੱਕ ਬੰਦੋਪੰਤ ਨੂੰ 50 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨੋਟ ਹੈ, ਸੁਝਾਅ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬੰਦੋਪੰਤ ਬੈਂਜ ਲਈ ਇੱਕ ਕਾਲਪਨਿਕ ਨਾਮ ਸੀ। ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਕਿ ਬੰਦੋਪੰਤ ਨਾਮ ਦੁਆਰਾ, ਬੈਂਜ ਨੂੰ ਵਿਦਵਾਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਕੋਲ ਭੇਜਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ, ਨੇ ਬੈਂਜ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਵਜੋਂ ਇਸ ਦਾਖਲੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਮੈਂ ਖੁਦ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਵਿਚਾਰ ਲੈਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦਾ।

ਬੈਂਜ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ 'ਤੇ ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੇ ਉਸ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕਦੋਂ ਆਇਆ ਸੀ। ਬੈਂਜ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਹ ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪਛਾਣ ਸਕਿਆ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਪੂਨਾ ਵਿਖੇ 9 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਦੀ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਦਿਵਾਈ। ਬੈਂਜ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਕਿੱਥੇ ਹੈ, ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਥਾਣੇ 'ਚ ਹੈ।

ਬੇਸ਼ੱਕ ਬੈਂਜ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਇਸ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਕੋਈ ਸੁਤੰਤਰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਦਫਤਰੀ ਨੇ ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਜਿਰ੍ਹਾ ਦੌਰਾਨ ਬੈਂਜ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਹੇਠਲੇ ਵਾਕ ਵਿੱਚ ਪੁਸ਼ਟੀ ਲੱਭਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ: -

"ਇਹ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਮੈਨੂੰ 14 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਤੇ ਚੋਪੜਾ ਬੰਬਈ ਵਿੱਚ ਸਨ ਅਤੇ ਚੈਂਬਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਆਏ ਸਨ।" ਉਪਰੋਕਤ ਬਿਆਨ ਤੋਂ, ਬੇਸ਼ੱਕ, ਇਹ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਜਿਰਾਹ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਕੀਲ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਗਵਾਹ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ 14 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੈਂ ਇਸ ਪੁਸ਼ਟੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਉਪਰੋਕਤ ਬਿਆਨ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿ ਉਹ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਬੈਂਜ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਮਿਲੇ ਸਨ। ਮੰਡਨਲਾਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ 12 ਤੋਂ 15 ਜਨਵਰੀ ਤੱਕ ਬੰਬਈ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਪਰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਪਰੋਕਤ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਚੈਂਬਰ ਕੈਂਪ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਸਵਾਲ ਇਸ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੇ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇ, ਗਵਾਹ ਤੋਂ ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਇਸ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਅਤੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਬੰਬਈ ਆਏ ਸਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਨਹੀਂ।

15 ਜਨਵਰੀ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਬੈਂਜ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਵੇਰੇ 8-30 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਆਏ। ਗਵਾਹ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਦੋਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਚਲੇ ਗਏ, ਮਦਨ ਲਾਲ ਅਜੇ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕੱਪੜੇ ਨਹੀਂ ਪਾਏ ਸਨ, ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਗਏ ਸਨ। ਚਾਰੇ ਮਿਲੇ। ਕਰਕਰੇ ਕਿਤੇ ਅਗਨੀ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਪ੍ਰੈਸ ਦੇ ਨੇੜੇ। ਉਹ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੈਸ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ। ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਆਪਟੇ ਨੇ ਪ੍ਰੈਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪਈਆਂ ਤਖ਼ਤੀਆਂ 'ਤੇ ਬੈਠਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਆਪਟੇ, ਗੋਡਸੇ, ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਬੈਂਜ ਨੇ ਪ੍ਰੈਸ ਦੇ ਮਾਲਕ ਜੀ ਐਮ ਜੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ। ਬੈਂਜ ਨੂੰ ਦਫਤਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਕਿ ਬਾਕੀ ਅੰਦਰ ਚਲੇ ਗਏ। ਕਰੀਬ ਇਕ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਉਹ ਬਾਹਰ ਆਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੀ.ਐਮ. ਜੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਵਾਪਸ ਮਹਾਸਭਾ ਦਫਤਰ ਚਲੇ ਗਏ। ਉੱਥੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਬਿਸਤਰਾ ਲੈ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਆਪਟੇ ਕਾਰ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਸਨ। ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਗਏ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਚੜ੍ਹ ਗਏ। ਮਦਨਲਾਲ ਆਪਣਾ ਬਿਸਤਰਾ ਵੀ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਗਿਆ। ਉਹ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਘਰ ਚਲੇ ਗਏ। ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਆਪਣਾ ਬਿਸਤਰਾ ਹਾਲ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ। ਉਹ ਸਾਰੇ ਫਿਰ ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਚਲੇ ਗਏ ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਮਿਲੇ। ਬੈਂਜ ਨੇ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਉਸ ਬੈਲੇ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜੋ ਉਹ ਪਿਛਲੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਉੱਥੇ ਛੱਡ ਗਏ ਸਨ। ਲਗਭਗ ਇੱਕ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਬੈਗ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬੈਂਜ ਦੁਆਰਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਜਿਸਨੇ ਆਪਟੇ ਨੂੰ ਸਮੱਗਰੀ ਦਿਖਾਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੈਗ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਸੌਂਪ

ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਨਾਲ ਫਰੰਟੀਅਰ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬ ਮੇਲ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਫਿਰ ਬੈਗ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਬਿਸਤਰੇ ਵਿੱਚ ਬੰਨ੍ਹਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਫਿਰ ਜਗ੍ਹਾ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਲੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਨੇ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੰਮ 'ਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੋ ਰਿਵਾਲਵਰ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਕੋਈ ਰਿਵਾਲਵਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇ ਪਿਸਤੌਲ ਉਸ ਕੋਲ ਸੀ ਉਹ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਨੇ ਫਿਰ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਲਈ ਰਿਵਾਲਵਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਭ ਕੁਝ ਕਰਨ। ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਿੰਨੋਂ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਗਏ।

ਬੈਜ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦਾ ਇਹ ਹਿੱਸਾ ਦੀਕਸ਼ਿਤਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੁਆਰਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਹੈ, ਜਿਸਦੀ ਜਾਂਚ P.W 77 ਵਜੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਨਿਰਣੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੈਜ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਦੀਕਸ਼ਿਤਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸਨ। ਮਦਨਲਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਚਿਹਰੇ ਤੋਂ ਵੀ ਜਾਣਦਾ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸਨੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਅਤੇ 2 ਮਾਰਚ 1948 ਨੂੰ ਹੋਈ ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਪਰੇਡ ਵਿੱਚ ਇਸ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ, ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਉਸਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਲੜਕਾ ਹੈ ਜੋ ਕੁਝ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸੀ ਜੋ 15 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਆਏ ਸਨ। ਪੰਜਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸਨੇ ਉਕਤ ਪਰੇਡ ਵਿੱਚ ਪਛਾਣਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਸਨ ਨੱਥੂਰਾਮ ਵੀ ਗੋਡਸੇ, ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਬੈਜ। ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਵੇਂ ਮਹਿਮਾਨ ਦਾ ਨਾਮ, ਜਿਸ ਦੀ ਉਹ ਉਕਤ ਪਰੇਡ ਵਿੱਚ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ, ਬੈਜ ਦੁਆਰਾ ਦੌਰੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕਰਕਰੇ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਗਵਾਹ ਮੁਤਾਬਕ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 15 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਆਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿਚ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਹ 26 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਦੋ ਵਾਰ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੇ, ਇਕ ਵਾਰ ਸਵੇਰੇ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਦਾਦਾ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਸਥਿਤੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ। ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜੈਸਲਮੇਰ ਰਾਜ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਖਾਸ ਘੁਸਪੈਠ ਕਰਕੇ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਅਤੇ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਗਵਾਹ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕਾਤਲ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੋਡਸੇ ਦਾ ਨਾਮ ਸੁਣਨ 'ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਦਾਦਾ ਮਹਾਰਾਜ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ ਕਿ ਗੋਡਸੇ ਕੌਣ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਉਹੀ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ ਜੋ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਉਪਰੋਕਤ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਮਿਲ ਕੇ, ਅਤੇ ਆਖਰੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਦੇ ਚਾਰ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰੀ ਮਹਾਨ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਨਾਲ ਉਸਦੇ ਸਬੰਧ ਬਾਰੇ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਹ, ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਆਪਣੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸਪਸ਼ਟ ਯਾਦ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਦੇ ਯੋਗ ਸੀ। ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਅਤੇ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ 'ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ। ਕਰਕਰੇ, ਉਹ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਵਾਰ, ਯਾਨੀ 15 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਲਗਭਗ ਪੰਤਾਲੀ ਮਿੰਟ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਰਹੇ, ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਉਸ ਦਿਨ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਖੁਰਕ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਕਾਰਨ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਪਏ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ; ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਪਾਇਆ।

ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਸਬੂਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 15 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ, ਪੰਜ ਵਿਅਕਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਆਏ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਖੁਰਕ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਪਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਬੈਜ ਨੇ

ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਉਹ ਬੈਗ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨੌਕਰ ਨਾਲ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਖਾਸ ਨੌਕਰ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਖੁਦ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਬੈਜ ਉਸ ਨੌਕਰ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਬੈਗ ਸੌਂਪਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਗਵਾਹ ਦੇ ਨੌਕਰ ਨਰਾਇਣ ਵਿਠਲ ਆਂਗਰੇ ਨੇ ਵੀ ਬੁਲਾਇਆ। ਨਰਾਇਣ ਜਾਂ ਆਂਗਰੇ ਜਾਂ ਆਂਗਰੇ ਡਿੱਗਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਬੈਜ ਨੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਬੰਧਤ ਨੌਕਰ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ। ਉਸ 'ਤੇ ਗਵਾਹ ਨੇ ਆਂਗਰੇ ਨੂੰ ਬੈਗ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਨੂੰ ਬੈਜ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਆਂਗਰੇ ਨੂੰ ਬੈਗ ਲਿਆਉਣ ਵਿੱਚ ਅੱਧਾ ਜਾਂ ਤਿੰਨ-ਚੌਥਾਈ ਘੰਟੇ ਲੱਗ ਗਏ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਗਵਾਹ ਨੇ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਲੜਕਾ ਹੈ ਜੋ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਕੋਲ ਕੁਝ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵੇਚਣ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਹਾਂ ਵਿਚ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ। ਉਸਨੇ ਬੈਜ ਤੋਂ ਇਹ ਵੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪੰਜਵਾਂ ਆਦਮੀ ਕੌਣ ਸੀ ਅਤੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕਰਕਰੇਜੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗਵਾਹ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੋਂ ਕਰੀਬ 30 ਫੁੱਟ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਬਾਥਰੂਮ 'ਚ ਜਾ ਕੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਉਸਨੂੰ ਬਾਥਰੂਮ ਜਾਣ, ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵਾਪਸ ਤੁਰਨ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ 25 ਜਾਂ 30 ਮਿੰਟ ਲੱਗ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਬੈਜ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਚਾਰ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਬੈਗ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਪੰਜਾਂ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਦੇਖਿਆ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੁਣ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਜੋ ਲੇਖ ਦੇਖੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਦੋ ਹੱਥਗੋਲੇ ਅਤੇ ਦੋ ਚਿੱਟੀਆਂ ਇੱਟਾਂ ਸਨ। ਫਿਰ ਉਸਨੇ ਬੈਜ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਦੇਖਿਆ। ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਣ 'ਤੇ ਕਿ ਬੈਜ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਗਵਾਹ ਨੇ ਖੁਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਤਰੀਕਾ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਪਰਿੰਗ ਨੂੰ ਕੱਸ ਕੇ ਰੱਖਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਪਿੰਨ ਨੂੰ ਦੰਦਾਂ ਨਾਲ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੈਗ ਵਿੱਚੋਂ ਜੋ ਸਮਾਨ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਉਸ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ, ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਕਮਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਚਲੇ ਗਏ, ਬੈਜ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਗਏ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਬੈਜ ਨੂੰ ਉਸ ਸਵੇਰੇ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਆਉਣ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਪੁੱਛਿਆ। ਗਵਾਹ ਦੀ ਉਤਸੁਕਤਾ ਉਤਸੁਕ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਸਵਾਲ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਉਤਸਾਹਿਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਦਾ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਰਿਆਸਤ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸੋਚਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਦੌਰਾ ਵੀ ਸੀ। ਇਸੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮਿਸ਼ਨ 'ਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਿਵਾਲਵਰ ਜਾਂ ਪਿਸਤੌਲ ਮੰਗੀ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਿਵਾਲਵਰ ਜਾਂ ਪਿਸਤੌਲ ਦੇਣ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਉਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਨਹੀਂ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਮਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਗਵਾਹ ਨੇ ਬੈਜ ਨੂੰ ਰੁਕਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਬੈਜ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕਰਕੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਉਹ ਲਗਭਗ 15 ਜਾਂ 20 ਮਿੰਟਾਂ ਬਾਅਦ ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਅਤੇ ਗਵਾਹ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਦੁਬਾਰਾ ਦਬਾਅ ਪਾਉਣ 'ਤੇ, ਪਹਿਲਾਂ ਉਸਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਟਾਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕਰਕਰੇਜੀ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਲੜਕਾ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਆਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਇੱਕ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਆਖਰਕਾਰ ਉਸਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਮੰਗੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਗਵਾਹ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਸਬੰਧਾਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਅਪੀਲ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸਨੇ ਉਸੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਆਉਣ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੱਸਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਹ ਅੱਗੇ ਵਧ ਰਹੇ ਸਨ। ਗਵਾਹ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਬੈਜ ਇਸ ਵਾਅਦੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਆਇਆ ਸੀ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸਨੂੰ ਪੂਰਾ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਸੇ ਸ਼ਾਮ ਸੀ ਜਾਂ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੋ ਦਿਨ ਬਾਅਦ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੂਜੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਬੈਜ ਨੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਪਰਵੀਨ ਚੰਦਰ ਸੇਠੀਆ ਤੋਂ

ਆਪਣੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਕਾਇਆ ਪੈਸੇ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਰਿਵਾਲਵਰ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਿਵਾਲਵਰ ਨਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ 'ਤੇ ਰਿਵਾਲਵਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੋ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਰਿਵਾਲਵਰ 325 ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ ਖਰੀਦਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਉਪਰੋਕਤ ਰਕਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਗਵਾਹ ਦੇ ਜਵਾਬ 'ਤੇ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਉਦੋਂ ਹੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇਗਾ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਚੀਜ਼ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਿਵਾਲਵਰ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ, ਬੈਂਜ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲਗਭਗ 30,000 ਰੁਪਏ ਜਾਂ 40,000 ਰੁਪਏ ਦੇ ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵੱਲ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਧਾੜਵੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਤੇ ਤੋੜ-ਫੋੜ ਕਰਨ ਲਈ ਕਰੇ।

ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਧਿਆਨ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਉਸ ਹਿੱਸੇ ਵੱਲ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਜੋ 15 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ 18 ਜਨਵਰੀ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰਾਂਗਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਸਦੇ ਬਾਕੀ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਾਂਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ, ਬੈਂਜ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਫੇਰੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਸਬੂਤ ਸੰਬੰਧਤ ਹੈ, ਉਪਰੋਕਤ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਇਹ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਉਹ ਬੈਂਜ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੇ ਉਸਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਆਉਣ ਦੀ ਸਹੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਯਾਦ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਗਵਾਹ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਜੋਤਸ਼ੀ ਨੇ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ 17 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੁਰਘਟਨਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰੇਗਾ, ਜੋ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਡਿੱਗਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਖਮੀ ਕਰ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਯਾਦ ਆਇਆ ਕਿ ਬੈਂਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੋਕ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਦੋ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਏ ਸਨ। ਚਿੱਟੀਆਂ ਇੱਟਾਂ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਜੋ ਉਸਨੇ ਬੈਂਜ ਨੂੰ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਦੱਸਿਆ, ਗਵਾਹ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸ ਲਈ ਵਰਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ।

15 ਜਨਵਰੀ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੱਥੂਰਾਮ ਵੀ. ਗੋਡਸੇ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹੋਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਹਮਲੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਹ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਮਦਨ ਲਾਲ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਦੇ ਨਾਲ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਬੈਂਜ ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ ਸਨ ਜਦੋਂ ਸਾਬਕਾ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਰਿਵਾਲਵਰ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਬੈਂਜ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿਰਫ ਮਦਨ ਲਾਲ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਹੀ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਵੀ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਸੀ ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ ਨੇ ਰਿਵਾਲਵਰ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਬੈਂਜ ਅਤੇ ਗਵਾਹ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿਚ ਹੋਰ ਮਤਭੇਦ ਹੋਣ 'ਤੇ ਵੀ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰੇ ਗਵਾਹ ਦੇ ਕਮਰੇ ਤੋਂ ਚਲੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਗਵਾਹ ਅਨੁਸਾਰ ਬੈਂਜ ਇਕੱਲਾ ਹੀ 15 ਜਾਂ 20 ਮਿੰਟ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਜਦੋਂ ਦੋਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੁਝ ਹੋਰ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋਈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਬੈਂਜ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗਵਾਹ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੱਥ ਵੱਲ ਵੀ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਗਵਾਹ ਨੇ ਦੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੱਥਗੋਲੇ ਦੇਖੇ ਹੋਣ ਦਾ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਉਸਨੇ ਬੈਂਜ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਆਪਣੇ ਨੇ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਮਦਨ ਲਾਲ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਬੈਂਜ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਗਵਾਹ ਨੇ ਜਦੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚੋਂ ਬੈਂਜ ਕਿਸ ਨੇ ਲਿਆਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਯਾਦ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਗਵਾਹ ਦੀ ਇਹ ਜਾਣਨ ਦੀ ਬੇਚੈਨੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿ ਬੈਂਜ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਸਮਾਨ ਕਿਸ ਲਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿਚ ਉਸਦੀ ਬਹੁਤ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਉਹ ਇਸ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਬੈਂਜ. ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਬੈਂਜ ਦੀ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਉਸ ਵਸਤੂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜਿਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਿਵਾਲਵਰ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸੀ, ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕੁਦਰਤੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਭਰਾ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਸਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਅਤਿ ਹਿੰਦੂ ਪੱਖੀ ਹਮਦਰਦੀ ਬਾਰੇ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਗਵਾਹ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥਾ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਇਹ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਦੀ ਉਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨਾਲ ਕੋਈ ਮਹੱਤਵ ਨਹੀਂ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ 26 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਦੋ ਵਾਰ ਜ਼ਰੂਰ ਦੇਖਿਆ ਸੀ।

ਝੂਠੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਦੇ ਗਵਾਹ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵੰਡਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਕਾਰਨ ਉਹ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਪਕੜ ਵਿਚ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਪੂਰੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਸਿਰਫ ਆਪਣੀ ਚਮੜੀ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਸਬੂਤ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਮੈਂ ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਫਲ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਲੱਭ ਸਕੇ ਹਨ। ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ, ਮੈਂ ਉਸਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਜਿੰਨਾ ਨੇੜਿਓਂ ਦੇਖਿਆ, ਅਤੇ ਸਕੈਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਉਸਦੇ ਇੱਕ ਇਮਾਨਦਾਰ ਅਤੇ ਸੱਚੇ ਗਵਾਹ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਵਧੇਰੇ ਯਕੀਨ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਕੁਦਰਤੀ ਜਾਪਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਜੋ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਸਦੇ ਆਮ ਸੱਚਾਈ ਦੇ ਬਹੁਤ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦੇ ਹਨ. ਜੇ ਉਹ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਲਈ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਸ ਲਈ ਇਹ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਸੰਖਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਬੈਜ ਨੂੰ ਜੋ ਦੋ ਚਿੱਟੀਆਂ ਇੱਟਾਂ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ-ਸਲੈਬਾਂ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਵੇਖੀਆਂ ਸਨ, ਉਹ ਬੈਗ ਵਿਚ ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਸਨ। , ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਬੈਗ ਉਸਦੇ ਜਾਣਕਾਰ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ, ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਬੈਜ ਵਾਂਗ, ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਪਣੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਚੁੱਕਾ ਸੀ, ਉਹ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮਦਨ ਲਾਲ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਬਾਕੀ ਤਿੰਨਾਂ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡ ਕੇ ਇਕੱਠੇ ਹੀ ਕਮਰੇ ਤੋਂ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਤਿੰਨੋਂ ਵੀ ਰਿਵਾਲਵਰ ਬਾਰੇ ਗੱਲਬਾਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਬੈਜ ਆਪਣੇ ਦੋ ਨਾਲ ਰਵਾਨਾ ਹੋਣ ਤੋਂ 15 ਜਾਂ 20 ਮਿੰਟ ਬਾਅਦ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਸੀ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਇਹ ਬਿਆਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਮਤਿਹਾਨ-ਇਨ-ਚੀਫ਼ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜ਼ਿਰੂਾ ਵਿੱਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ ਕਿ ਬੈਜ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੀ ਲੰਘਿਆ ਜਦੋਂ ਉਹ ਉਸਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਸਨ, ਅਤੇ ਇਸਲਈ, ਸਿਰਫ ਮੁੱਖ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਆਂਗਰੇ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆਂਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਬੈਗ 'ਤੇ, ਬੈਜ ਦਾ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦਿਖਾਉਣਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਸੀ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਬਾਥਰੂਮ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆਉਣ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਦੇ ਦੇਖਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਸਿਰਫ ਦੋ ਸਲੈਬਾਂ ਅਤੇ ਦੋ ਹੱਥਗੋਲੇ ਹੀ ਵੇਖੇ ਹਨ। ਬਾਕੀ ਤਿੰਨ ਹੈਂਡ-ਗਰਨੇਡ ਜਾਂ ਤਾਂ ਬੈਗ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕੱਢੇ ਗਏ ਸਨ ਜਾਂ ਗਵਾਹ ਦੇ ਆਉਣ ਤੱਕ ਵਾਪਸ ਰੱਖ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਬੈਜ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਸਾਰੇ ਗ੍ਰੇਨੇਡਾਂ ਨੂੰ ਬੈਗ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਗਵਾਹ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣੂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵਰਤਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਵੀ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਬੈਜ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਪਾਇਆ ਗਿਆ, ਉਸਨੇ ਖੁਦ ਬਾਅਦ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਸਮਝਾਉਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ। ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ-ਸਲੈਬਾਂ ਨਹੀਂ ਵੇਖੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਿੱਟੀਆਂ ਇੱਟਾਂ ਵਾਂਗ ਦੱਸਿਆ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਉਸਨੇ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਉੱਥੇ ਮੌਜੂਦ ਲੋਕ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਇਹ ਜਾਣਨ ਲਈ ਬੇਚੈਨ ਸਨ, ਉਹ ਇਹ ਜਾਣਨ ਲਈ ਉਤਸੁਕ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਕਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਚਾਹੇ ਉਹ ਉਸਦੇ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਨੇੜੇ ਦੀ ਵਸਤੂ ਲਈ ਸਨ, ਅਰਥਾਤ, ਰਜ਼ਾਕਾਰ ਦੇ ਖਤਰੇ ਤੋਂ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਦੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ

ਉਦੇਸ਼ ਲਈ। ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਜਿਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ, ਉਸ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਉਸ ਦਾ ਜਨੂੰਨ ਬਣ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਵੇਰਵਿਆਂ ਵਿਚ ਸਾਰੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਗੁਆ ਦਿੱਤੀ।

ਕਰਕਰੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਵਿਚ ਗਵਾਹ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨਜਿੱਠ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਇੱਥੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹ ਦੀ ਆਮ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਦਾ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੰਕੇਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਜਿਰ੍ਹਾ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਦਾ ਧਿਆਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਵੱਲੋਂ ਧਾਰਾ 164, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ, ਬੈਜ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰ ਸਕੇਗਾ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਸਨੂੰ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਦੀ ਆਪਣੀ ਯੋਗਤਾ ਬਾਰੇ ਵੀ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸਨੇ 15 ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਉਸਨੂੰ ਦੋ ਵਾਰ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹਾਲਾਂਕਿ ਪਰੇਡ ਵਿੱਚ ਉਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਸੀ। ਕਰਕਰੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਗਵਾਹ ਪਰੇਡ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ, ਪਰ ਉਸਨੇ 9 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਾ ਸਿਰਫ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਦੱਸਿਆ, ਬਲਕਿ ਆਪਣਾ ਵੇਰਵਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਆਪਣੀ ਜਿਰ੍ਹਾ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ: -

"ਇਹ ਸੱਚਾਈ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਕਰਕਰੇਜ਼ੀ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਯਾਦ ਸੀ।"

ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਬਿਆਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਜਾਇਜ਼ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵਕੀਲ ਨੇ ਉਹ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਿਆ ਜਿਸ ਦਾ ਉਸਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਜਵਾਬ ਮਿਲਿਆ, ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਗਵਾਹ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਬਿਆਨ ਦੀ ਕਾਪੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧਾਇਆ, ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੰਕੇਤ ਹੈ ਕਿ ਗਵਾਹ ਨੇ ਕਰਕਰੇ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪੁਲਿਸ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸਹੀ ਵੇਰਵਾ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਮੈਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਲਗਭਗ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਬੂਤ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ 15 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਸੀ।

ਬੈਜ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਦਿਨ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਦਬਾਅ ਪਾਉਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਇਸ ਵਿਵਹਾਰ ਵਿੱਚ ਹੈਰਾਨ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦਾ, ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਕਿ ਬੈਜ 15 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਸਨ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਖੁਦ ਇਸ ਬਾਰੇ ਜਾਣੂ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ, ਬੈਜ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਿਸਦਾ ਇਸ ਸਮੇਂ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਗਵਾਹ ਦੇ ਕਮਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੁਆਰਾ। ਦਰਅਸਲ, ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹੁੰਦਾ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੱਖਰਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ। ਗਵਾਹ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਵੱਡਾ ਭਰਾ ਦੋਵੇਂ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਸ ਤੋਂ ਅਤੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਾਰੇ ਨੀਤੀ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਭਿੰਨ ਸਨ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਇਕਜੁੱਟ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸਨ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰਕ ਖਬਰ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਮਹਾਤਮਾਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ 'ਤੇ ਅਤਿਅੰਤ ਦਹਿਸ਼ਤ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਨਾਲ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ। ਦਾਦਾ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਡੋਮੀਨੀਅਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਵੀ ਅਣਸੁਖਾਵੀਂ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੇ ਅਤੇ ਉਹ ਜੋ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਉਹ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਰੱਖਿਆਤਮਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਕਰਨਾ ਸੀ।

ਗਵਾਹ ਅਤੇ ਬੈਂਜ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅਖੌਤੀ ਮਤਭੇਦ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਕੇਵਲ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਜਾਂ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਅਤੇ ਨਬੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਸਨ ਜੋ ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਦੇ ਚਲੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਬਕਾ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਕੀ ਬੈਂਜ ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਲੇ ਜਾਣ ਤੋਂ 15 ਜਾਂ 20 ਮਿੰਟ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਜਾਣਾ ਮੈਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਬੇਕਾਰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਦੀ ਘਾਟ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਧਿਰ ਜਾਂ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਉਲਝਣ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ ਜਾਪਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਦੋ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਬੈਂਜ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਦੀ ਘਾਟ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਮੰਨਣ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਝੁਕਾਅ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਆਪਣੇ ਦੁਆਰਾ ਦੱਸੇ ਗਏ ਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਸਟੀਕ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਆਪਣੇ ਜ਼ਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਸਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਵਿਵਹਾਰ ਦੇ ਕਾਰਨ ਬੈਂਜ ਕੱਢਣਾ ਬਹੁਤ ਸੌਖਾ ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ, ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਸ਼ਾਇਦ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਉਸਨੂੰ ਇਕੱਲੇ ਦੇਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ, ਅਤੇ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਬੈਂਜ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਰੇਗਾ।

ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਮੈਂ ਇਹ ਨੋਟ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਅਖੌਤੀ ਮਤਭੇਦ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੰਗਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੁਝ ਲੰਬਾਈ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ, ਅਰਥਾਤ, ਬੈਂਜ ਦਾ ਪੁਲਿਸ ਬਿਆਨ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਸੰਦਰਭ ਦੇ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣ ਲਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਆਖਰਕਾਰ ਮਨਜ਼ੂਰਕਰਤਾ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਜੋਂ ਵਰਤੇ ਜਾਣੇ ਸਨ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਬੈਂਜ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਗਿਆਰਾਂ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਾਕਤ ਲਈ ਬੈਂਜ ਨੂੰ ਉਹੀ ਕਹਿਣਾ ਆਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਬੈਂਜ ਦੀ ਫਰਜ਼ੀ ਕਹਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਨਣਯੋਗ ਬਿਆਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਸਮਰੱਥਾ ਬਾਰੇ ਬਾਰ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸੁਣਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਲ ਆਈ ਹੋਵੇਗੀ।

ਝੂਠੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਲਈ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸੁਝਾਏ ਇਰਾਦੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਇਸਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਬਦਨਾਮ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਦੇ ਪਰਿਵਰਤਨਸ਼ੀਲ ਦੌਰ ਦੌਰਾਨ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਗੋਲਾ-ਬਾਰੂਦ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਵੰਡਣਾ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਰਾਜ ਦੀ ਸਰਹੱਦ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਵੱਧ ਰਹੇ ਰਜ਼ਾਕਾਰ ਅੱਤਿਆਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸਥਿਤੀ ਦੀਆਂ ਸਖ਼ਤ ਹਕੀਕਤਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਪੱਤਰ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਗੇ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਸਖ਼ਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਦੇ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਉਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਅਰਾਜਕਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੇ ਅਸਲ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨਾ। ਇਸ ਲਈ, ਮੈਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਪਕੜ ਵਿੱਚ ਪਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਇੱਕ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਆਗੂ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਝੂਠ ਬੋਲ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰ ਨਤੀਜੇ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ

ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਉੱਚ ਦਰਜੇ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਆਫੀ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਮੈਂ ਬੈਜ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੁਤੰਤਰ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ:

(1) 14 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਰਾਤ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਬੈਜ ਨੇ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਇੱਕ ਸੇਵਕ ਆਂਗਰੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਬੈਗ ਸੌਂਪਿਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵਿਸਫੋਟਕ ਸਮੱਗਰੀ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਅਤੇ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ-ਸਲੈਬਾਂ ਸਨ;

(2) 15 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਬੈਜ ਆਪਣੇ ਦੋ ਨਾਲ, ਨੱਥੂ ਰਾਮ ਗੋਡਸੇ, ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਬੈਗ ਲੈਣ ਲਈ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਗਏ;

(3) ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹੇ ਜਾਣ 'ਤੇ, ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਨੌਕਰ ਨੇ ਬੈਗ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਬੈਜ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਨੇ ਇਸਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਅਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਵਰਤਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਵੀ ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ, ਖੁਦ ਵਿਧੀ ਸਮਝਾਈ;

(4) ਸਮਾਨ ਵਾਲਾ ਬੈਗ ਮੌਜੂਦ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਖੋਹ ਲਿਆ ਸੀ; ਅਤੇ

(5) ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਬੈਜ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਗ੍ਹਾ ਛੱਡ ਗਏ ਸਨ।

ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਕ ਹੋਰ ਨੁਕਤੇ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚੰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਨੱਥੂ ਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਰਥਾਤ, ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਘਰ, ਜੋ ਕਿ ਕਸਬੇ ਦੇ ਮੱਧ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਹੈ, ਇਕ ਟੈਕਸੀ ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਚਲਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਅਤਿਅੰਤ ਅਸੰਭਵਤਾ, ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੌਂਪਿਆ ਚਾਰ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਟੈਕਸੀ ਵਿੱਚ ਸਵਾਰੀਆਂ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।

ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਦੁਆਰਾ ਬਾਰ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਬੰਬਈ ਵਿੱਚ ਕਿਰਾਏ ਲਈ ਚੱਲਣ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਵੀ ਟੈਕਸੀ ਚਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲਿਜਾ ਸਕਦੀ। ਮਿਸਟਰ ਡੈਫਟਰੀ, ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ, ਬੰਬਈ ਨੇ ਬਾਰ ਵਿਖੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬੰਬਈ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਟੈਕਸੀਆਂ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਲਿਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਸਨ। ਬੈਜ ਜਿਸ ਨੇ ਟੈਕਸੀ ਵਿੱਚ ਸਵਾਰ ਪੰਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਤੋਂ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਕਦੇ ਵੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਮੈਂ ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵਜ਼ਨ ਨਹੀਂ ਜੋੜ ਸਕਦਾ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਹੋਵੇ, ਜੇਕਰ 15 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਪੰਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਬਾਰੇ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਟੈਕਸੀ ਰਾਹੀਂ ਗਏ ਸਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਮਹੱਤਵ ਗੁਆ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਬੈਜ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਝੂਠ ਬੋਲਿਆ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦਾ। ਸਮੱਗਰੀ ਕੀ ਹੈ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਘਰ ਪੰਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉੱਥੇ ਜਾਣ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਆਵਾਜਾਈ ਦੇ ਸਾਧਨ। ਪਹਿਲੇ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਸਹੁੰ ਚੁਕਾਈ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੈਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਦਾਗ ਅਤੇ ਕਾਫੀ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ।

ਬੈਜ ਦੇ ਅਤਿ ਭਾੜੇ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ 'ਤੇ ਵੀ ਕੁਝ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਸੰਭਵ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਵਰਗਾ ਆਦਮੀ ਉਸ ਸਮਾਨ ਦੀ ਡਿਲਿਵਰੀ ਲਈ ਬੰਬਈ ਤੱਕ ਦਾ ਸਫ਼ਰ ਕਰਨ ਦਾ ਬੀੜਾ ਚੁੱਕ ਲਵੇ, ਜਿਸਦੀ ਕੀਮਤ ਉਸ ਨੇ ਖੁਦ 1,150 ਰੁਪਏ ਰੱਖੀ ਸੀ, ਬਿਨਾਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਦੇ। ਖੁਦ ਇਹ ਕਿ ਕੀਮਤ ਉਸ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਪਰ ਕੀਮਤ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ। ਅੱਗੇ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਹੋਰ ਵੀ ਅਸੰਭਵ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਸਮਾਨ ਸੌਂਪਿਆ ਜਦੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੇ ਕੀਮਤ ਪੁੱਛੇ ਬਿਨਾਂ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ। ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਪਿਛਲੇ ਸੌਂਦਿਆਂ ਅਤੇ ਸਬੰਧਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਮੈਂ ਇਸ

ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦਾ। ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੈਂਜ ਨੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਉਚਿਤ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਬੈਂਜ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸੌਦਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਜੋ ਵੀ ਮੰਗਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਉਹ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਵਿੱਤੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਦਦ ਲਈ ਵੀ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਤੋਂ ਇਸ ਸੌਦੇ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਕਠੋਰ ਹੋਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਬੰਬਈ ਛੱਡਣ ਜਾਂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਬੰਬਈ ਜਾਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭੁਗਤਾਨ ਜਾਂ ਕੀਮਤ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨਾ ਗੈਰਵਾਜ਼ਬ ਹੋਵੇਗਾ। ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੈਂਜ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕ੍ਰੈਡਿਟ 'ਤੇ ਸਮਾਨ ਪਹੁੰਚਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੇਠੀਆ ਅਤੇ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਖੁਦ। ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਸਪੁਰਦਗੀ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਨਕਦ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਆਪਸੀ ਅਨੁਕੂਲਤਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਨੇ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਸਮਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਬੈਂਜ ਲਈ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਜਾਂ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਸਮਾਨ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਉਹ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਆਪਣਾ ਕਮਰਾ ਛੱਡਣ 'ਤੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬੈਂਜ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਸ ਸਮੇਂ ਇਸਤਿਹਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਕਿ ਸਬੂਤ ਸੱਚ ਹਨ, ਉਹ ਖੁਦ ਇਸ ਉੱਦਮ ਦਾ ਇੱਕ ਧਿਰ ਬਣਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਮਾਮਲਾ ਬਿੱਲੇ ਕੋਲ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਇਹੀ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦਿੱਤਾ।

ਬੈਂਜ ਅੱਗੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਣ 'ਤੇ ਅਤੇ ਮੰਦਰ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ, ਆਪਣੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਨ? ਇਹ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਕਿ ਜਿਸ ਕੰਮ 'ਤੇ ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਆਪਣੇ ਨੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਤਾਤਿਆ ਰਾਓ ਸਾਵਰਕਰ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਨਹਿਰੂ, ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਅਤੇ ਸੁਹਰਾਵਰਦੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਹ ਕੰਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਿਆ ਪਰ ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਤੁਰੰਤ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਘਰੇਲੂ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਪੂਨਾ ਜਾਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ 'ਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਗੋਪਾਲ ਨੂੰ ਲੈਣ ਲਈ ਪੂਨਾ ਵੀ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਰਿਵਾਲਵਰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਿੰਨੇ ਮੰਦਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਕੇ ਟੈਕਸੀ 'ਚ ਚੜ੍ਹ ਗਏ। ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਕਰੀਬ 15 ਜਾਂ 20 ਮਿੰਟ ਤੱਕ ਕਾਟਨ ਐਕਸਚੇਂਜ ਬਿਲਿਡਿੰਗ ਵਿੱਚ ਰੁਕੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਬੈਂਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ। ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਮਦਨਲਾਲ ਬੈਂਜ ਨੂੰ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮਿਲੇ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਦੀ ਰੇਲਗੱਡੀ ਖੁੰਝ ਗਈ ਸੀ, ਕਰਕਰੇ ਬਿਸਤਰੇ ਦੇ ਨਾਲ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਸਨ, ਕਿ ਉਹ ਖੁਦ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਲਈ ਆਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਰਾਤ ਦੀ ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ। ਬੈਂਜ ਖੁਦ ਸ਼ੰਕਰ ਨਾਲ ਉਸੇ ਰਾਤ ਪੂਨਾ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਿਆ।

ਉਪਰੋਕਤ ਪੈਰੇ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਅਤੇ ਬੈਂਜ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਘਟਨਾ ਦੀ ਕੋਈ ਸੁਤੰਤਰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੰਦਰ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਵਿਚ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਦੋਨਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਈ ਗੱਲਬਾਤ ਦੀ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੀ ਨਾਜ਼ੁਕ ਅਤੇ ਗੁਪਤ ਗੱਲ ਕਿਸੇ ਤੀਜੀ ਧਿਰ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਨੇ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਨ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਆਪਣਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਆਖਰਕਾਰ, ਪੂਰੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਇਹ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ, ਅਤੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨੇ ਬੰਬਈ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਜਾਣ ਲਈ, ਅਤੇ ਉਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਬੈਂਜ ਤੋਂ

ਸਮਾਨ ਮੰਗਵਾਇਆ ਸੀ, ਬੈਜ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦਾ ਇਹ ਹਿੱਸਾ ਇੰਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੰਭਾਵੀ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਕਾਫ਼ੀ ਵਾਜਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਹੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਬੈਜ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨੂੰ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਿਚ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਉਸ ਨੂੰ, ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ, ਉਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਦੱਸਣਾ ਪਏਗਾ, ਅਤੇ ਪੂਰੇ ਭਰੋਸੇ ਵਿਚ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਜਾਂ ਤਾਂ ਬੰਬਈ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੂਨਾ ਜਾਂ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਜੇ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਸਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੰਭਾਵਤ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਬੰਬਈ ਵਿਚ ਅਤੇ ਸਮਾਨ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ 16 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਬੈਜ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਬਾਰੇ ਜੋ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਲੈਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ, ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਅਜਿਹੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਦਿਖਾਈ ਦੇਵੇਗਾ।

ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਨੇ ਮੰਨਿਆ। 15 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਭਵਨ ਵਿਖੇ ਬੈਜ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿੱਚ। ਉਹ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਬੈਜ ਵਿਚਕਾਰ ਇਹ ਸਹਿਮਤੀ ਬਣੀ ਸੀ ਕਿ ਬੈਜ ਦਿੱਲੀ ਜਾ ਕੇ ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਉਹ ਅੱਗੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਬੈਜ ਖੁਦ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਲੀ ਆਉਣ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਦੱਸਣ 'ਤੇ, ਦਿੱਲੀ ਆਉਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਈ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨਾਅਰੇਬਾਜ਼ੀ ਕਰਨ। ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਆਪਟੇ ਦੇ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ।

ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਨੇ 15 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਬੈਜ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਏਅਰ-ਇੰਡੀਆ ਦੇ ਜਹਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਰਸਤਾ ਬੁੱਕ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਦੁਪਹਿਰ 2 ਵਜੇ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਣਾ ਸੀ। 17 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪਾਸਾ ਝੂਠੇ ਅਤੇ ਮਨੋ-ਪ੍ਰਮਾਣ ਨਾਵਾਂ, ਅਰਥਾਤ ਸ੍ਰੀ ਡੀ.ਐਨ. ਕਰਮਰਕਰ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਐਸ. ਮਰਾਠੇ ਦੇ ਨਾਮ ਹੇਠ ਬੁੱਕ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ। ਐਕਸ ਪੀ 260 ਅਤੇ ਪੀ 261 ਯਾਤਰੀ ਟਿਕਟਾਂ ਹਨ ਜੋ ਉਪਰੋਕਤ ਨਾਵਾਂ 'ਤੇ 15 ਜਨਵਰੀ 1948 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਐਕਸ ਪੀ 262 ਉਪਰੋਕਤ ਨਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਦੋ ਯਾਤਰੀਆਂ ਲਈ ਬੁੱਕ ਕੀਤੀਆਂ ਦੋ ਸੀਟਾਂ ਲਈ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਸਲਿੱਪ ਹੈ, ਜੋ ਉਸੇ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਨੂੰ ਸਲਿੱਪ ਵਿੱਚ "ਕਮਰਾ ਨੰਬਰ 6 ਸੀ ਗ੍ਰੀਨ ਹੋਟਲ" ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਬੰਬਈ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਠਹਿਰਨ ਦੌਰਾਨ ਉਪਰੋਕਤ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਠਹਿਰੇ ਸਨ। ਆਪਟੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ, ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਝੂਠੇ ਨਾਵਾਂ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ 14 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਏਅਰ-ਇੰਡੀਆ ਦਫਤਰ ਜਾ ਕੇ 17 ਜਨਵਰੀ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਦੋ ਸੀਟਾਂ ਰਾਖਵੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਕੋਲ ਦੋ ਟਿਕਟਾਂ ਸਨ। ਉਪਰੋਕਤ ਮਿਤੀ ਲਈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਰੱਦ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਉਸਨੇ ਉਸ ਤੋਂ ਉਕਤ ਦੋ ਟਿਕਟਾਂ ਖਰੀਦੀਆਂ ਸਨ ਜੋ ਡੀ.ਐਨ. ਕਰਮਰਕਰ ਅਤੇ ਐਸ. ਮਰਾਠੇ ਦੇ ਨਾਮ ਸਨ। ਉਹ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਦੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ਅਤੇ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਸਲਿੱਪ ਵਿੱਚ ਨੋਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਸਲਿੱਪ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਸ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੀ ਵਿਅਰਥਤਾ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਸਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਉਸਨੇ ਟਿਕਟਾਂ ਬੁਕਿੰਗ ਦਫਤਰ ਤੋਂ ਸਿੱਧੀਆਂ ਖਰੀਦੀਆਂ ਹੋਣ, ਉਸਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨੇ ਹੋਏ ਨਾਵਾਂ ਹੇਠ ਖਰੀਦਿਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਲਈ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ: -

“15 ਜਨਵਰੀ 1948 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਗਾਂਹਵਧੂ (ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ) ਵਿੱਚ ਸੰਪਾਦਕੀ ਦੀ ਪਿਚ ਹੋਰ ਉੱਚੀ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਅਖ਼ਬਾਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਲੇਖ ਫਿਰਕੂ ਝਗੜੇ ਜਾਂ ਹਿੰਸਾ

ਵੱਲ ਝੁਕਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ। ਹੋਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਮੰਗ ਦੇ ਨਾਲ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਰਹੇ ਪਰ ਸਾਡੇ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਏਗਾ। ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਲਿਖਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਪੱਤਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਨੱਥੂ ਰਾਮ ਗੌਡਸੇ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਛੁਪਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਲੈਂਦੇ।"

ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਮਰੱਥ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ। ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਧਮਕੀ ਵਾਲਾ ਪੱਤਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਪੂਨਾ ਸਥਿਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਲਰਕ ਪ੍ਰਭਾਕਰ ਲਕਸ਼ਮਣ ਅਫਲੇ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਪ੍ਰੈਸ ਮਾਮਲਿਆਂ ਅਤੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਪੱਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰਨਾ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੌਡਸੇ ਦੁਆਰਾ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਘੋਸ਼ਣਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਰਿਕਾਰਡ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ਿਵਾਜੀ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਵਰਕਸ ਅਤੇ "ਡੇਲੀ ਅਗਰਾਨੀ" ਅਤੇ ਉਕਤ ਪੇਪਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਭੂਤੀਆਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਜਾਂ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਲਈ। ਉਸਦੀ ਜਾਂਚ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ 83 ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਗਰੇਨੀ ਵਿੱਚ ਛਪੇ ਸੰਪਾਦਕੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਚੇਤਾਵਨੀ ਬਾਰੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵੀ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ 16,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਕਮ 15 ਅਗਸਤ 1947 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਦਭਾਵਨਾ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਵਜੋਂ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਚੇਤਾਵਨੀ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ 15 ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੌਡਸੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ, ਜਾਂ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਮੈਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟੀਜਨਕ ਅਤੇ ਅਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗ ਵਜੋਂ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੌਡਸੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੇ ਦਿੱਲੀ ਆਉਣ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਕੋਈ ਵਾਜਬ ਖਤਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ 15 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਉਹਨਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੌਡਸੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੈਂਜ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਜਾਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਨ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 17 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਛੱਡਣਾ ਹੈ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੌਡਸੇ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਬੈਂਜ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਪ੍ਰਵੀਨ ਚੰਦਰ ਸੇਠੀਆ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਮਾਨ ਦੇਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇੱਕ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ 17 ਜਨਵਰੀ 1948 ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਣਗੇ। ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਦਾ ਆਪਣਾ ਬਿਆਨ ਹੋਰ ਹੈ। ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ. ਉਹ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੌਡਸੇ ਨੇ ਬੈਂਜ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ 17 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਕਰੀਬ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਣਗੇ, ਤਾਂ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰਵੀਨ ਚੰਦਰ ਸੇਠੀਆ ਲਈ ਕੁਝ ਸਮਾਨ ਲੈ ਕੇ ਬੰਬਈ ਆਇਆ ਸੀ ਜੋ ਉਸਨੇ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਮਹਾਰਾਜ; ਪਰ ਇਹ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਜਾਣ ਦੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਉਥੇ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਜਾਂ ਇਸ ਪਾਸੇ ਝੁਕਾਅ ਵਾਲੇ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਲਈ ਲਿਜਾਣਾ ਪਸੰਦ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਮੁਨਾਫਾ ਕਮਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵੀ ਸਮਾਨ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦੇਣਗੇ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਸਮਾਨ ਵੀ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਜਾਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਵਲੰਟੀਅਰ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਲੈਣਗੇ ਅਤੇ ਬੈਂਜ ਨੇ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਸਮਾਨ ਨਾ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣਾ ਅਤੇ 17 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਟਰਮਿਨਸ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੌਡਸੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਜਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦਿੱਤਾ।

ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੌਡਸੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਬੇਸ਼ੱਕ 14 ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਜਾਂ 15 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਬੈਂਜ ਦੇ ਨਾਲ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਘਰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਇਹ ਇੱਕ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਮਦਨ ਲਾਲ ਪਾਹਵਾ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ 14 ਅਤੇ 15 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਵਿੱਚ ਸਨ ਅਤੇ ਰਾਤ 9-30 ਵਜੇ ਪੇਸ਼ਾਵਰ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ ਸਨ। 15 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਹ 14 ਜਾਂ 15 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਬੈਜ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਜਾਂ ਆਪਟੇ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਹੋਣ ਅਤੇ 15 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਘਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮਦਨ ਲਾਲ ਪਾਹਵਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਦੇ ਇੱਕ ਡੈਪੂਟੇਸ਼ਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਕੋਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਰੱਖਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਜਾਣਾ ਪਿਆ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਮਦਨ ਲਾਲ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਕਰਕਰੇ ਦੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਜਨਵਰੀ ਦੇ ਦੂਜੇ ਹਫ਼ਤੇ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਚੌਥਰ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਕੈਂਪ ਵਿੱਚ ਠਹਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਹੀ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਜਾਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਮਦਨ ਲਾਲ ਦਾ ਬਿਆਨ ਹੈ ਕਿ ਉਹ 12 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਪਹੁੰਚਿਆ ਅਤੇ 15 ਤਰੀਕ ਤੱਕ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਰਿਹਾ ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਰਕਰੇ ਜੇ. ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਏ।

ਮੈਂ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਵਾਂਗਾ ਕਿ ਮਦਨ ਲਾਲ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ 12 ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਬੰਬਈ ਵਿੱਚ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਬੈਜ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਿਰਪੱਖ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਭਵਨ ਵਿੱਚ ਰਹੇ ਸਨ, ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੀਆਂ ਜਾਪਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੇਖਾਂਗੇ ਕਿ 9 ਜਨਵਰੀ 1948 ਨੂੰ ਜਾਂ ਲਗਭਗ 9 ਜਨਵਰੀ 1948 ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿ ਸਰਕਾਰ, ਬੰਬਈ ਦੁਆਰਾ ਕਰਕਰੇ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਅਤੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਾਂਗੇ ਕਿ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਰਕਰੇ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਹਰ ਸੰਭਵ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਛੁਪਿਆ. ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਕੈਂਪ ਵਰਗੇ ਘੱਟ ਜਾਂ ਘੱਟ ਜਨਤਕ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਰਹੇਗਾ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਕੰਮ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਕੈਂਪ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਉਸ ਲਈ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ ਡੇਰੇ ਵਿਚ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਲੋਕ ਆਉਣਗੇ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਛੁਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਇੱਥੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਵਧੇਰੇ ਗੋਪਨੀਯਤਾ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਨੂੰ ਛੁਪਾਉਣ ਦੇ ਵਧੇਰੇ ਮੌਕੇ ਹੋਣਗੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਦੋਂ ਵੀ, ਉਹ ਬੰਬਈ ਆਏ, ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਉਹ ਠਹਿਰੇ ਸਨ, ਅਤੇ ਭਾਵੇਂ ਨਾਥੂ ਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਆਪਟੇ 14 ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਬੈਜ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਟੈਕਸੀ ਵਿੱਚ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਸਾਮਾਨ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਲਈ ਗਏ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ। ਮੇਰੇ ਕੋਲ, ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਮਦਨ ਲਾਲ, ਆਪਟੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਵੀ 15 ਤਰੀਕ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਬੈਜ ਦੇ ਨਾਲ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਘਰ ਗਏ ਜਦੋਂ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ-ਸਲੈਬਾਂ ਅਤੇ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡਾਂ ਵਾਲਾ ਬੈਗ ਜੋ ਬੈਜ ਜਾਂ ਤਾਂ ਇਕੱਲੇ ਜਾਂ ਨਾਲ ਸਨ। ਆਪਟੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਜਾਣ ਤੋਂ ਇਕ ਰਾਤ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸੇਵਕ ਨਾਲ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੇ.ਸੀ. ਜੈਨ, ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 67, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਇਸ ਫ਼ੈਸਲੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਦੇ ਮਿੱਤਰ ਅੰਗਦ ਸਿੰਘ, ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 72, ਨੇ ਮਦਨਲਾਲ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸਬੂਤ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਉਸ ਦੇ ਬੰਬਈ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਦਾ ਸਮਾਂ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਨੇ ਵੀ ਕਰਕਰੇ ਵੱਲੋਂ ਮਦਨਲਾਲ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮਾਨਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀ ਮੋਰਾਰਜੀ ਦੇਸਾਈ, ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ, ਬੰਬਈ ਸਰਕਾਰ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 78, ਨੇ 21 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਮਦਨਲਾਲ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੁਝ ਸੰਚਾਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕੁਝ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਵਰਤਮਾਨ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਸੱਜਣਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਢੁਕਵਾਂ ਪੜਾਅ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ:

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਬਨਾਰਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਐੱਮ.ਏ. ਅਤੇ ਬੰਬਈ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਪੀਐੱਚ.ਡੀ. ਹੈ ਅਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਸਮੇਂ, ਬੰਬਈ ਦੇ ਰਾਮ ਨਰਾਇਣ ਰੂਈਆ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਅਰਧਮਾਗਧੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਨ। ਕਾਲਜ ਦਾਦਰ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨੇੜੇ ਮਾਟੁੰਗਾ ਵਿਖੇ ਸਥਿਤ ਹੈ। ਅੰਗਦ ਸਿੰਘ, ਇੱਕ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਅਤੇ ਇੱਕ ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਬ੍ਰੋਕਰ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਦਾ ਬਹੁਤ ਗੂੜ੍ਹਾ ਮਿੱਤਰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਲੇਡੀ ਜਮਸ਼ੇਦ, ਜੀ ਰੋਡ ਵਿਖੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਸਦਾ ਘਰ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਤੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਮਿੰਟ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਹੈ।

ਅੰਗਦ ਸਿੰਘ ਇੱਕ ਕਾਂਗਰਸੀ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਪ੍ਰੋਵਿੰਸ਼ੀਅਲ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ ਲਈ ਚੋਣ ਲੜਨ ਲਈ ਆਪਣੀ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਸੀ। ਇੱਕ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਉਸਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਜਦੋਂ ਉਸਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਉਹਨਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਜਿਹਨਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਦਨਲਾਲ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਮੌਜੂਦ ਸਬੰਧਾਂ ਦਾ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਅੰਗਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਦੇ ਘਰ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਜਾਣਿਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਦਿਵਾਉਣ ਵਿਚ ਸਾਬਕਾ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ।

ਅਜਿਹਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮਦਨਲਾਲ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਬੰਬਈ ਛੱਡ ਕੇ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਹ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਕਿਤਾਬਾਂ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ। ਇੱਕ ਮਿਸਟਰ ਸੂਦ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਵੀ ਸੀ, ਮਦਨਲਾਲ ਨਾਲ ਇਹਨਾਂ ਪਕੌੜਿਆਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਵਿੱਚ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ 40 ਰੁਪਏ, ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਵਿਖੇ ਵੇਚੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਦੀ ਕਮਾਈ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਪੈਸੇ ਅਜੇ ਵੀ ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਸੂਦ ਕੋਲ ਪਏ ਸਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਨੂੰ ਅਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, 9 ਦਸੰਬਰ, 1947 ਨੂੰ, ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪੋਸਟ ਕਾਰਡ ਲਿਖਿਆ। ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਤੋਂ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਪੀ. 121) ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਦਾ ਕੰਮ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕੀ ਸੂਦ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। 30. ਉਸਨੇ ਇਹ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸੂਦ ਨੇ ਭੁਗਤਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਹ ਖੁਦ ਪੈਸੇ ਅਦਾ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਭੁਗਤਾਨ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਅਫਸੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਪੋਸਟ-ਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਕਰਕਰੇ ਸਾਹਿਬ, ਡੇਕਨ ਗੈਸਟ ਹਾਊਸ, ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਵਜੋਂ ਆਪਣਾ ਪਤਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। 21 ਦਸੰਬਰ, 1947 ਨੂੰ, ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੋਰ ਪੋਸਟ-ਕਾਰਡ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ 122 ਭੇਜਿਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਪੋਸਟ-ਕਾਰਡ ਦੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਜਵਾਬ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸਨੇ ਸੂਦ ਦੁਆਰਾ ਨਾ ਤਾਂ ਪੈਸੇ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਅਫਸੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ। ਉਸਨੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਉਸਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਮਨੀ ਆਰਡਰ ਦੀ ਉਮੀਦ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਬੰਬਈ ਵਾਪਸ ਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਨੂੰ ਚਿੰਤਾ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਇਸ ਪੋਸਟ-ਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਮਦਨਲਾਲ ਦਾ ਪਤਾ ਉਹੀ ਸੀ ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਇੱਕ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ (ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 67) ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਨਵਰੀ 1948 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵੇਖਿਆ, ਜਦੋਂ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਹੋਰ ਆਦਮੀ ਵੀ ਸੀ ਜਿਸਨੂੰ ਉਸਨੇ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਦੇ ਇੱਕ ਸੇਠ ਵਜੋਂ ਗਵਾਹ ਨਾਲ ਮਿਲਾਇਆ। ਮਦਨਲਾਲ ਫਿਰ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਦੱਸਣ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਖੁਦ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਵਿਖੇ ਫਲਾਂ ਦੇ ਦੋ ਸਟਾਲਾਂ ਦਾ ਮਾਲਕ ਸੀ ਅਤੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਜਿਸਨੂੰ ਉਸਨੇ ਸੇਠ ਦੱਸਿਆ ਸੀ, ਨੂੰ ਗਵਾਹ ਦੇ ਪੈਸੇ ਦੇਣ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਵੇਂ ਗਵਾਹ ਦੇ ਘਰੋਂ ਚਲੇ ਗਏ। ਮਦਨਲਾਲ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਨੂੰ ਸੜਕ 'ਤੇ ਛੱਡ ਕੇ ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਅਤੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦੱਸੇ ਗਏ ਦੋ ਫਲਾਂ ਦੇ ਸਟਾਲ ਸੇਠ ਦੇ ਸਨ, ਨਾ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਅਤੇ ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਰੇ

ਮੁਸਲਿਮ ਸਟਾਲ ਧਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਭਜਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦਾ ਇਕੱਲਾ ਏਕਾਧਿਕਾਰ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਦਨਲਾਲ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਮਿਲਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕਰਕੇ ਉੱਥੋਂ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਬਾਅਦ, ਮਦਨਲਾਲ ਪਲਾਜ਼ਾ ਸਿਨੇਮਾ ਦੇ ਨੇੜੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ, ਜੋ ਕਿ ਉਸਦੇ ਘਰ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨੇੜੇ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਉਸਦੇ ਘਰ ਆਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ; ਉਹ ਗਵਾਹ ਦੇ ਨਾਲ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਗਵਾਹ ਨੇ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਥੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮਦਨਲਾਲ ਫਿਰ ਰਾਤ 8 ਵਜੇ ਆਇਆ। ਉਸੇ ਸ਼ਾਮ ਜਦੋਂ ਅੰਗਦ ਸਿੰਘ ਵੀ ਗਵਾਹ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਸੀ। ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਵਿੱਚ ਦੋਨਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਹਮਲੇ ਦੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੇ ਕਾਰਨਾਮੇ ਸੁਣਾਏ, ਜਿਸਦਾ ਉਸਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਰਾਓ ਸਾਹਿਬ ਪਟਵਰਧਨ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਚਾਕੂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਹਿੰਦੂ-ਮੁਸਲਿਮ ਏਕਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪੁਲਿਸ ਕੋਲ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਚਿੰਤਕ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਫਾਇਦੇ ਲਈ ਇੱਕ ਵਲੰਟੀਅਰ ਕੋਰ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ, ਇੱਕ ਮਰਹੱਟੀ ਅਖਬਾਰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ, ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਇਹ ਪੜ੍ਹਣ ਅਤੇ ਦੇਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਕੰਮ ਦੀ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਗਵਾਹ ਅਨੁਸਾਰ ਅੰਗਦ ਸਿੰਘ ਉਸੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਫੇਰੀ ਮੌਕੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਆਏ ਸੇਠ ਦਾ ਨਾਂ ਕਰਕਰੇ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਵਿਖੇ ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ ਬਣਾਈ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਰਕਰੇ ਦੁਆਰਾ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਉਕਤ ਪਾਰਟੀ ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅੱਗੇ ਉਸਨੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਵੀਰ ਸਾਵਰਕਰ ਨੇ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਵਿਖੇ ਉਸਦੇ ਕਾਰਨਾਮੇ ਸੁਣ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਸੀ; ਦੋ ਘੰਟੇ ਤੱਕ ਉਸ ਨਾਲ ਲੰਮੀ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋਈ, ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਥੱਪੜ ਮਾਰ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਕਿਸੇ ਆਗੂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਰੁੱਧ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚੀ ਸੀ। ਗਵਾਹ ਤੋਂ ਉਸ ਨੇਤਾ ਦਾ ਨਾਮ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ, ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਕਾਫ਼ੀ ਝਿਜਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਮ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਗਵਾਹ ਦੇ ਦਬਾਅ ਅੱਗੇ ਝੁਕ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਸੀ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਮੂਰਖ ਬੱਚੇ ਵਾਂਗ ਵਿਵਹਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ: ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਫਿਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਭੰਬਲਭੂਸਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮਹਾਤਮਾ ਜੀ ਦੀ ਪੂਰਬਨਾ ਸਭਾ 'ਤੇ ਬੰਬ ਸੁੱਟਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਉਲਝਣ ਵਿੱਚ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਉਸਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹਾਵੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਗਵਾਹ ਨੇ ਮਦਨਲਾਲ ਨਾਲ ਲੰਮੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਮਦਨਲਾਲ! ਫਿਰ ਗਵਾਹ ਦੇ ਘਰੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਮਿਲਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕਰਕੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਦਾਦਰ ਵਿਖੇ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਦੀ ਉਸ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕੱਲੇ ਘੁੰਮਣ ਨਹੀਂ ਦੇਣਗੇ। ਗਵਾਹ ਦਾ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮੌਕੇ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਕਾਏ ਵਿੱਚੋਂ 15 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਦਨਲਾਲ ਦੁਆਰਾ ਦੱਸੀ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਮਹਾਤਮਾ ਜੀ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਗਾਲ਼ਾਂ ਕੱਢਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਇਕ-ਦੋ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਅੰਗਦ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਮਦਨਲਾਲ ਤੋਂ ਕੀ ਸੁਣਿਆ ਸੀ। ਅੰਗਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਗੱਲ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਨਾ ਲੈਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ। ਮਦਨਲਾਲ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਦੁਬਾਰਾ ਗਵਾਹ ਕੋਲ ਆਇਆ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਕਿ ਕੀ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਸਲਾਹ ਬਾਰੇ ਸੋਚਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ

ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਵਾਂਗ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਾ ਸੁਣੀ ਤਾਂ ਉਹ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੋ ਦਿਨ ਬਾਅਦ, ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਰਾਤ 8 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੇ ਦਿੱਲੀ ਜਾਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਉੱਥੇ ਕੁਝ ਕੰਮ ਹੈ। ਫਿਰ ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆਉਣ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਮਿਲਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕਰਕੇ ਗਵਾਹ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਛੱਡ ਗਿਆ।

ਗਵਾਹ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਜੋ ਪੌਦਾਰ ਕਾਲਜ ਦੁਆਰਾ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਉਸੇ ਸੰਸਥਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਉਸਦਾ ਆਪਣਾ ਕਾਲਜ ਹੈ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਜੇਵੀਅਰਜ਼ ਕਾਲਜ ਹਾਲ ਵਿੱਚ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਸ਼੍ਰੀ ਜੈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਰਾਇਣ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਸ਼੍ਰੀ ਜੈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਰਾਇਣ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਦੱਸਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਮਦਨਲਾਲ ਤੋਂ ਕੀ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਘਿਰੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਕੇਵਲ ਸ਼੍ਰੀ ਜੈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਰਾਇਣ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਣ ਦੇ ਯੋਗ ਸੀ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੇਰਵੇ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸ਼੍ਰੀ ਜੈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਰਾਇਣ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਬਣਾਇਆ ਪਰ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਕਾਰਨ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ ਜਿਸਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਣਾ ਪਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਹ ਸੱਜਣ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

21 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ, ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਮਹਾਤਮਾ ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਬੰਬ ਫਟਣ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਹੋਣ ਬਾਰੇ, ਗਵਾਹ ਅੰਗਦ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਕੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਖਬਰ ਪੜ੍ਹੀ। ਉਸ ਸਵੇਰੇ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਆਇਆ ਸੀ, ਉਸਨੇ ਮਾਣਯੋਗ ਸਰਦਾਰ ਵਲਭ ਭਾਈ ਪਟੇਲ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਬਾਰੇ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਜਾਣਦਾ ਸੀ, ਉਸਨੂੰ ਦੱਸਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਘਰ ਸਰਦਾਰ ਜੀ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਨੇ ਬੰਬਈ ਸੂਬਾਈ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੀ ਐਸ ਕੇ ਪਾਟਿਲ ਨਾਲ ਫੋਨ 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਉਹ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕੇ। ਫਿਰ ਉਸਨੇ ਬੰਬਈ ਦੇ ਪ੍ਰੀਮੀਅਰ ਸ਼੍ਰੀ ਬੀ.ਜੀ. ਖੇਰ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ 4 ਵਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ, ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਸ਼੍ਰੀ ਮੋਰਾਰਜੀ ਦੇਸਾਈ ਵੀ ਉੱਥੇ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਸਭ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਉਹ ਮਦਨਲਾਲ ਬਾਰੇ ਜਾਣਦਾ ਸੀ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਾਵਰਕਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਿਰ੍ਹਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਗਵਾਹ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਪਰਦਾਫਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰੇਗਾ ਜੇਕਰ ਉਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਕਾਲਜ ਦੇ ਏ.ਬੀ. ਯਾਜਨਿਕ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਧਮਾਕੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਦਨਲਾਲ ਦੁਆਰਾ ਦੱਸੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ। (ਇਹ ਏ.ਬੀ. ਯਾਜਨਿਕ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ)।

ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਿਰ੍ਹਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਗਵਾਹ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਮਦਨਲਾਲ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਹ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਦੱਸੇ। ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੋਪੜਾ, ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਤੇ ਵੇਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮਹਾਸਭਾ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਠਹਿਰੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਗਵਾਹ ਨੇ ਇਸ ਸੁਝਾਅ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹੋਰ ਸੁਝਾਅ

ਜੇ ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਪਦੇ ਹਨ ਉਹ ਸਨ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਵਿਖੇ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਲਈ ਇੱਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਆਪਣੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਸੁਝਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਗਵਾਹ ਨੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪਹਿਲਾਂ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕੇਸ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਉਸ ਨੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਸੀ।

ਅੰਗਦ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 72 ਦਾ ਸਬੂਤ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ 10 ਜਾਂ 11 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਦਿਨ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਜਾਂ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 7 ਜਾਂ 8 ਵਜੇ ਡਾਕਟਰ ਜੈਨ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਗਵਾਹ ਦੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦੇਰ ਬਾਅਦ, ਮਦਨ ਲਾਲ ਵੀ ਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਵਿਖੇ ਡਾਕਟਰ ਜੈਨ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਕਾਰਨਾਮੇ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲੱਗਾ, ਗੱਲ ਦਾ ਸਾਰ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਵਿਖੇ ਇਕ ਪਾਰਟੀ ਬਣਾਈ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੇਠ ਕਰਕਰੇ ਦੁਆਰਾ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਲਈ ਮੁਸੀਬਤ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਕਸਬੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਨਾ ਛੱਡਿਆ ਜਾਵੇ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਡਾਕਟਰ ਜੈਨ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਰੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਫਲਾਂ ਅਤੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੇ ਸਟਾਲ ਧਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਭਜਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹੇ ਖਾਲੀ ਪਏ ਸਟਾਲਾਂ ਨੂੰ ਸੇਠ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਖੁਦ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ ਸੀ। ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਓ ਸਾਹਿਬ ਪਟਵਰਧਨ ਨੂੰ ਭਾਸ਼ਣ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਵੇਖ ਕੇ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਭਰਾਵਾਂ ਵਾਂਗ ਰਹਿਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਉਹ ਸਪੀਕਰ ਕੋਲ ਆਇਆ, ਚਾਕੂ ਮਾਰਿਆ, ਸਪੀਕਰ ਦਾ ਕਾਲਰ ਫੜਿਆ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਦੁਹਰਾਉਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਕਰਦਾ ਹੈ? , ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇਸ 'ਤੇ ਦਖਲ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪਰ ਆਖਰਕਾਰ ਉਸਨੂੰ ਜਾਣ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਇੱਕ ਮਰਹੱਟੀ ਅਖਬਾਰ ਵੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰ ਜੈਨ ਨੂੰ ਵੀ ਉਹੀ ਪੜ੍ਹਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਦੇਖੋ ਕਿ ਇਹ ਉਸਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਗਵਾਹ ਨੇ ਡਾਕਟਰ ਜੈਨ ਦੇ ਘਰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ।

ਗਵਾਹ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਹ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੋ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਡਾਕਟਰ ਜੈਨ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਮਿਲਿਆ, ਸ਼ਾਇਦ ਇੱਕ ਦਿਨ ਬਾਅਦ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਪੂਰਾ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਡਾਕਟਰ ਜੈਨ ਨਾਲ ਲੰਮੀ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਨੇ ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਜਿਸ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ, ਉਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਇਕ ਨੇਤਾ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚੀ ਸੀ, ਉਹ ਨੇਤਾ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਸੀ। ਡਾਕਟਰ ਜੈਨ ਨੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਮਦਨਲਾਲ ਦੁਆਰਾ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਵਿਖੇ ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਬੈਰਿਸਟਰ ਸਾਵਰਕਰ ਸਨ। ਇਹ ਗੱਲਬਾਤ, ਜੋ ਡਾਕਟਰ ਜੈਨ ਨੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਦੱਸੀ ਸੀ, ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਸ ਦੇ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਈ ਸੀ। ਡਾਕਟਰ ਜੈਨ ਨੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਸਾਵਰਕਰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ, ਇਸਦੇ ਸੱਚ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਸੀ, ਉਸੇ ਸ਼ਕਤੀ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ। ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਡਾਕਟਰ ਜੈਨ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਦੀ ਇੱਕ ਲੰਮੀ ਗੱਲ ਸੀ, ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮਹੱਤਵ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਜਿੰਨਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਕਰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਸੀ ਕਿ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਗੱਲਬਾਤ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗਵਾਹ ਨੇ 21 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਡਾਕਟਰ ਜੈਨ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਜੋ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਹ ਅਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੱਚ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮਹਾਤਮਾ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਰੁੱਧ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸੱਚਾ ਹੋਣਾ ਫਿਰ

ਦੋਹਾਂ ਦੋਸਤਾਂ ਨੇ ਬੰਬੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਡਾਕਟਰ ਜੈਨ, ਸਰਦਾਰ ਪਟੇਲ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਐਸ ਕੇ ਪਾਟਿਲ ਨਾਲ ਫੋਨ 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ ਦੀ ਅਸਫਲ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਖਰਕਾਰ ਪ੍ਰੀਮੀਅਰ ਖੇਰ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਕੱਤਰੇਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮ 4 ਵਜੇ ਲਈ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦਾ ਸਮਾਂ ਲੈ ਲਿਆ। ਗਵਾਹ ਡਾਕਟਰ ਜੈਨ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦਿਨ ਉਸ ਦਿਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਉਥੋਂ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਿਆ।

ਜਿਹੜਾ ਵਿਚ ਗਵਾਹ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਡਾਕਟਰ ਜੈਨ ਦੁਆਰਾ ਦੱਸੇ ਗਏ ਪਲਾਟ ਬਾਰੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਉਹ ਸਬੰਧਤ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਡਾਕਟਰ ਜੈਨ ਦੇ ਘਰ ਮੌਜੂਦ ਸੀ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ ਸੀ। ਗੱਲਬਾਤ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸੋਚਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਸਿਰਫ ਬੁਖਲਾਹਟ ਵਿੱਚ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਮਾਨਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀ ਮੋਰਾਰਜੀ ਦੇਸਾਈ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 78, ਦੁਆਰਾ 21 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ ਸਕੱਤਰੇਤ ਵਿਖੇ ਡਾਕਟਰ ਜੈਨ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਇੰਟਰਵਿਊ ਦਾ ਨਿਚੋੜ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਡਾਕਟਰ ਜੈਨ ਨੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ 'ਚ ਧਮਾਕੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਉਹ ਜਾਣਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕਿਹੜੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਰਵਾਨਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨੇ ਇਕ ਮਹਾਨ ਨੇਤਾ ਦੀ ਜਾਨ ਲੈਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇਤਾ ਦਾ ਨਾਮ ਬਹੁਤ ਸੋਚ-ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਵਾਂਗ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਡਾਕਟਰ ਜੈਨ ਨੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਮਨ੍ਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਡਾਕਟਰ ਜੈਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਕ ਦੋਸਤ ਨਾਲ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਰਵਾਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਰਕਰੇ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਵਰਕਰ ਕੋਲ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਬਦਲੇ ਵਿਚ ਉਸ ਨਾਲ ਲਗਭਗ ਦੋ ਘੰਟੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਜੋ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਸ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਥੱਪੜ ਮਾਰਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਡਾਕਟਰ ਜੈਨ ਨੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਵਿਖੇ ਆਪਣੇ ਕਾਰਨਾਮੇ ਸੁਣਾਏ ਸਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਵੇਰਵਿਆਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਸੀ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਮਦਨਲਾਲ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਵਿਖੇ ਹਥਿਆਰਾਂ, ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਅਤੇ ਵਿਸਫੋਟਕਾਂ ਦਾ ਡੰਪ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਗਵਾਹ ਦੀ ਯਾਦ ਸਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਕੁਝ ਵਿਸਫੋਟਕ ਵੀ ਪੂਨਾ ਵਿਖੇ ਸਟੋਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਗਈ ਸੀ। ਗਵਾਹ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਾ ਦੇਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ, ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਆਦਤ ਵਿਚ ਸਨ, ਕਿ ਉਹ ਮੰਨਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਉਹ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ। ਕਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗਲਤੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਧਮਾਕੇ ਦੀ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹੀ ਹੋਇਆ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਇਹ ਸਭ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਬ੍ਰਾਂਚ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸ਼੍ਰੀ ਨਾਗਰਵਾਲਾ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ, ਜੋ ਕਿ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਰੁੱਝੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਆਉਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ ਅਤੇ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਰਾਤ 8 ਵਜੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਗਵਾਹ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਲਈ ਰੇਲਗੱਡੀ ਫੜਨ ਗਿਆ ਸੀ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਨਾਗਰਵਾਲਾ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਡਾਕਟਰ ਜੈਨ ਤੋਂ ਕੀ ਸੁਣਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ, ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ, ਸਾਵਰਕਰ ਦੇ ਘਰ ਅਤੇ ਹਰਕਤਾਂ 'ਤੇ ਨੇੜਿਓਂ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਕੌਣ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਗਵਾਹ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਨਾਗਰਵਾਲਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੁਖਬਰ ਦੇ ਨਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਜਿਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ

ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ, ਉਹ ਖਤਰੇ ਦੇ ਡਰੋਂ ਉਸਦਾ ਨਾਮ ਜਨਤਕ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੇਗਾ। ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਲਈ, ਪਰ ਜੇ ਲੋੜ ਪਈ ਤਾਂ, ਜਾਂਚ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਹ ਹਰ ਸੰਭਵ ਮਦਦ ਦੇਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਤਿਆਰੀ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਗਵਾਹ ਦੀ ਡਾਕਟਰ ਜੈਨ ਨਾਲ 24 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਅਤੇ 3 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਤੀਜੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਸੀ। ਇਸ ਆਖਰੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿੱਚ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜੋ ਦੁਖਾਂਤ ਵਾਪਰਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿੱਜੀ ਖਤਰੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖੇਗਾ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ। ਇਸ 'ਤੇ ਗਵਾਹ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਮਿਸਟਰ ਨਾਗਰਵਾਲਾ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਲਿਖਣ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਨਾਗਰਵਾਲਾ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਸਾਵਰਕਰ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਹਾਣੀ ਸੱਚ ਹੈ। ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਡਾਕਟਰ ਜੈਨ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਅੰਗਦ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕੋਈ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਜਨਵਰੀ, 1948 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਦਾ ਇੱਕ ਕਰਕਰੇ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁਸੀਬਤ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਕਸਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ 21 ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ ਲਗਭਗ 10 ਜਾਂ 12 ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਉਪਰੋਕਤ ਕਰਕਰੇ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿੱਧੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ। ਉਹ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤਹਿਤ ਰੋਜ਼ਾਨਾ 'ਅਗਰਾਨੀ' ਅਤੇ 'ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ' ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸਦਾ ਉਹ ਨਬੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਨੂੰ ਸੰਪਾਦਕ ਵਜੋਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸ ਸਕਿਆ ਕਿ ਕਿੰਨੀ ਵਾਰ, ਸੰਪਾਦਕ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਨਫ਼ਰਤ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਿੰਸਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਸੁਰੱਖਿਆ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀਭੂਤੀਆਂ 15 ਅਗਸਤ, 1947 ਨੂੰ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਵਧੀਆ ਵਿਵਹਾਰ ਦੀ ਅਪੀਲ ਦੇ ਨਾਲ ਸਦਭਾਵਨਾ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਵਜੋਂ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਉਹ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਜਦੋਂ 'ਅਗਰਾਨੀ' ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰਕੇ, ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਪ੍ਰੈਸ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਜਾਂ ਦੂਜਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਮਲਾ ਉਕਤ ਕਮੇਟੀ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸ਼੍ਰੀ ਨਾਗਰਵਾਲਾ (ਪ. ਡਬਲਿਊ. 133) ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ 21 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਦੇਸਾਈ ਨੂੰ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਦੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਮਿਲੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਸ਼੍ਰੀ ਸਾਵਰਕਰ ਦੇ ਘਰ 'ਤੇ ਅਚਨਚੇਤ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖੀ ਗਈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਕਰਕਰੇ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਅਤੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨਾ ਜਿਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਪੁਲਿਸ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕੀ ਕਰਕਰੇ ਜਿਸ ਦੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ 24 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਦਿਗੰਬਰ ਆਰ ਬੈਜ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਸਨ।

ਇਹ ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਡਾਕਟਰ ਜੈਨ ਨਾਲ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 4 ਜਾਂ 5 ਫਰਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਨਾਗਰਵਾਲਾ ਨੇ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਡਾਕਟਰ ਜੈਨ ਦਾ ਬਿਆਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ 17 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਮੋਰਾਰਜੀ ਦੇਸਾਈ ਦਾ ਚਾਰ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਰਥਾਤ, 13 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਅੰਗਦ ਸਿੰਘ ਦਾ ਬਿਆਨ 23 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। 2 ਮਾਰਚ, 1948 ਨੂੰ ਹੋਈ ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਪਰੇਡ ਦੌਰਾਨ ਡਾਕਟਰ ਜੈਨ ਨੇ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ।

ਬੰਬਈ ਦੇ ਚੀਫ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਿਵ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਮਿਸਟਰ ਬ੍ਰਾਊਨ ਨੇ 26 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 164 ਤਹਿਤ ਡਾਕਟਰ ਜੈਨ ਦਾ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਕਥਨ "ਉਸ ਨੂੰ" ਵਿਵਸਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ

ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਡੀ 11 ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਥਨ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਡਾਕਟਰ ਜੈਨ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਮੌਜੂਦ ਕਥਿਤ ਮਤਭੇਦਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ, ਮੈਂ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਇੱਥੇ ਕਹੇ ਗਏ ਕਥਨ ਨੂੰ ਜੁਬਾਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ:-

"ਮੈਂ ਰਾਮਨਰਾਇਣ ਰੁਈਆ ਕਾਲਜ, ਮਾਟੁੰਗਾ ਵਿੱਚ ਅਰਾਹਮਾਗਦੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹਾਂ। ਅਕਤੂਬਰ, 1947 ਵਿੱਚ, ਮੈਂ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ। ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਇੱਕ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਅਮੀਰ ਮੰਜ਼ਿਲ ਮਹਿਮ ਦੇ ਮਿਸਟਰ ਗੁਪਤਾ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਮਦਨਲਾਲ ਸੀ। ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਮੇਰੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵੇਚ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਵਿੱਚ ਫਲਾਂ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇੱਕ ਗੁਜਰਾਤੀ ਔਰਤ ਦੀ ਉਦਾਰਤਾ ਸਦਕਾ ਉਸਨੂੰ ਪਟਾਕੇ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਸੀ। ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਮੇਰੀ ਇੱਕ ਨਾਲ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਰਵਾਈ। ਸੂਦ, ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਮੀਟਿੰਗ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਰਾਓ ਸਾਹਿਬ ਪਟਵਰਧਨ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੂਆਂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਗਈ ਸੀ। ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਵਿਖੇ ਇਕ ਗਰੁੱਪ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਗਰੁੱਪ ਨੂੰ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਜਿਸ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਮਹਾਨ ਨੇਤਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚੀ ਸੀ। ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਨਾਂ ਲਿਆ। ਅਜਿਹਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਮਨ੍ਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਮੈਂ ਲਗਭਗ 2 ਘੰਟੇ ਤੱਕ ਉਸਨੂੰ ਮਨਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਲਈ ਅਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਲਈ ਬੇਲੋੜੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਚੇਤੇ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਸੂਝਵਾਨ ਨੌਜਵਾਨ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਬਲੀ ਦਾ ਬੱਕਰਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਸੁਣੀ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਸਲਾਹ ਲਈ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਮਦਨਲਾਲ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਆ ਜਾਣਗੇ। ਮੈਂ ਇਹ ਗੱਲ ਜੈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਰਾਇਣ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇੰਨਾ ਹੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਜਾਣ ਦੀ ਬਹੁਤ ਕਾਹਲੀ ਵਿੱਚ ਸਨ, ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੇਰਵੇ ਨਹੀਂ ਦੱਸ ਸਕਿਆ। 21 ਜਨਵਰੀ 1948 ਨੂੰ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਮੈਂ ਵੱਲਭ ਭਾਈ ਪਟੇਲ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਮੈਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਏਅਰੋਡਰੋਮ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਐਸ ਕੇ ਪਾਟਿਲ ਨਾਲ ਵੀ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਵੀ ਸਰਦਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀ। ਮੈਂ ਪ੍ਰੀਮੀਅਰ ਸ੍ਰੀ ਬੀ.ਜੀ. ਖੇਰ ਨੂੰ ਫ਼ੋਨ ਕੀਤਾ। ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਸਕੱਤਰੇਤ ਵਿਖੇ ਸ਼ਾਮ 4 ਵਜੇ ਲਈ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ। ਸ੍ਰੀ ਮੋਰਾਰਜੀ ਦੇਸਾਈ, ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਮੈਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੂਰਾ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਪਰਦਾਫਾਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਮੈਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ। ਮੈਂ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਸਕਾਂਗਾ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਵੀ ਪਛਾਣ ਸਕਾਂਗਾ।"

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ, ਅੰਗਦ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਦੇਸਾਈ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਬੈਨੇਰੀ, ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੇ ਵਕੀਲ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਡਾਂਗੇ, ਕਰਕਰੇ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਬਹੁਤ ਸਖ਼ਤ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੇ ਤਿੰਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਸਾਰੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਮਨਘੜਤ ਦੱਸਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਕਿ ਤਿੰਨੋਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਦੇਸਾਈ ਮਨੋ ਜਾਂਦੇ ਕੱਟੜ ਕਾਂਗਰਸੀ ਸਨ ਅਤੇ ਅੰਗਦ ਸਿੰਘ ਬਹੁਤ ਹੀ ਕੱਟੜ ਕਾਂਗਰਸੀ ਸਨ ਅਤੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਸਮੇਤ ਕਾਂਗਰਸ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋਏ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਇਸ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕਾਫ਼ੀ ਦੂਰ ਜਾਓ

ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਿਆਸੀ ਵਿਰੋਧੀਆਂ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਨੇਤਾ ਸ਼੍ਰੀ ਸਾਵਰਕਰ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਲਈ, ਸਿਆਸੀ ਮਨੋਰਥਾਂ ਤੋਂ, ਇਕੱਠੇ ਮਿਲ ਕੇ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਇਸ ਗੱਲ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਦੇਸਾਈ ਦੇ ਆਪਣੇ ਰਸਾਲਿਆਂ, 'ਡੇਲੀ ਅਗਰਾਨੀ' ਅਤੇ 'ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ' ਪ੍ਰਤੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਵਾਲਾ ਰਵੱਈਆ ਦੱਸਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਤੱਥ ਦੁਆਰਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲਗਭਗ ਇਕਲੌਤਾ ਕੇਸ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪ੍ਰੈਸ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪ੍ਰੈਸ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਪਾਵਰਜ਼ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ

ਹੋਰ ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਤ ਹੀ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਉਪਰੋਕਤ ਨਾਮੀ ਜਰਨਲਜ਼ ਦੀਆਂ 16,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਸਕਿਉਰਟੀ ਡਿਪਾਜ਼ਿਟ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲਈ ਗਈ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 21 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਤੋਂ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ 'ਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਦੇਸਾਈ ਵੱਲੋਂ ਉਚਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸਨੇ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਕਿ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ, ਸ਼੍ਰੀ ਦੇਸਾਈ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦਿਖਾਵੇ 'ਤੇ, ਸ਼੍ਰੀ ਨਾਗਰਵਾਲਾ ਨੂੰ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਸਾਵਰਕਰ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੁਖਬਰ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਸਾਬਕਾ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ ਲਈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਖੁਦ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਡਾ: ਜੈਨ ਨੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਪਰਦਾਫਾਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰ ਸੰਭਵ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀ ਤਿਆਰੀ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਦੇਸਾਈ ਦੇ ਇਸ ਬਿਆਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਨਾਗਰਵਾਲਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੁਖਬਰ ਦਾ ਨਾਮ ਦੱਸਣ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਾਬਕਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਬੇਨਤੀ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਇਸ ਤੱਥ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਨੇ ਖੁਦ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਕਿ ਉਸਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਦੇਸਾਈ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਉਸਨੇ ਇਹ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਪਰਦਾਫਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਹਰ ਸੰਭਵ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਤਿਆਰੀ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੱਥ ਵੱਲ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦਿਵਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਲਈ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸੂਬਾਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਿਸਦੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦਾ ਹੁਕਮ 9 ਜਾਂ 10 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਬੇਰੋਕ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਿਸਟਰ ਸਾਵਕਰ, ਮਿਸਟਰ ਨਾਗਰਵਾਲਾ ਦੇ ਘਰ, ਮੰਨਿਆ, ਬਿਲਕੁਲ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ; ਨੇ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਅਤੇ ਪੂਨਾ ਵਿਖੇ ਹਥਿਆਰਾਂ, ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਅਤੇ ਵਿਸਫੋਟਕ ਦੇ ਕਥਿਤ ਡੰਪ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕੇ, ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਵਿਖੇ ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਦਾਦਰ ਸਥਿਤ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਤੋਂ ਕੋਈ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਕਰੇ ਕਿ 11 ਤੋਂ 15 ਜਨਵਰੀ ਤੱਕ ਉੱਥੇ ਠਹਿਰੇ ਲੋਕ ਕੌਣ ਸਨ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਠਹਿਰੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਹ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਮੈਸਰਜ਼ ਦੇਸਾਈ ਅਤੇ ਨਾਗਰਵਾਲਾ ਦਾ ਆਚਰਣ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਜੀਵਨ 'ਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਨਹੀਂ ਕੱਢ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਸਮੁੱਚੇ 21 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਡਾਕਟਰ ਜੈਨ ਦੁਆਰਾ ਸ਼੍ਰੀ ਦੇਸਾਈ ਨੂੰ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀ ਨਾਗਰਵਾਲਾ ਨੂੰ ਉਸੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਜਿਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਝੂਠੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ, ਨਾ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ, ਬਲਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਦੋ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਵੀ, ਝੂਠ ਬੋਲਿਆ ਸੀ।

ਸ਼੍ਰੀ ਬੈਨਰਜੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਕੀਲ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਗਏ ਅਤੇ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਦੇਸਾਈ ਨੇ ਝੂਠੀ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਦੇਸਾਈ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਨਾਗਰਵਾਲਾ ਦੇ ਆਚਰਣ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸੀ ਗਈ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਧਾਗੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ।

ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚੀ ਗਈ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਵੀ ਇਹ ਅਸੰਭਵ ਸੀ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦਾ। ਉਸਨੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਦੁਆਰਾ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 164, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ, ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਚੀਫ ਪ੍ਰੋਜ਼ੀਕਿਊਟਿਵ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਅਤੇ ਉਸ ਸਬੂਤ ਅਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ 'ਤੇ ਵੀ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਅੰਗਦ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਿਸਟਰ ਦੇਸਾਈ ਦਾ, ਅਤੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਇੱਕ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਈਮਾਨ ਗਵਾਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਸ਼ਾਇਦ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਪੱਖ ਪੂਰਣ ਲਈ, ਜਾਂ, ਉਸਦੇ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੰਭਾਵੀ ਸ਼ੱਕ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਦਨਲਾਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਕਬੂਲ ਕਰਕੇ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਝੂਠੀ ਕਹਾਣੀ ਰਚੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਅੰਗਦ ਸਿੰਘ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਦੋਸਤ ਵਜੋਂ ਉਸ ਦੇ ਬਚਾਅ ਲਈ ਆਇਆ ਸੀ। ਸੁਝਾਅ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਤੋਂ ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਕਿ ਉਸਨੇ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਕੁਝ ਦੋਸਤਾਂ ਨੇ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਵਿੱਚ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਝ ਹਮਲਾਵਰ ਰਵੱਈਆ ਅਪਣਾਇਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਉਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਇੱਕ ਵਲੰਟੀਅਰ ਕੋਰ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕੋਰ ਨੂੰ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕਰਕਰੇ ਦੁਆਰਾ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਨੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਮਦਨਲਾਲ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਧਮਾਕੇ ਦਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਅਤੇ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਦਾ ਇਹ ਕਾਰਾ ਸ਼ਾਇਦ ਕਿਸੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਾਫ਼ੀ ਅਣਜਾਣੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਕਲਪਨਾ ਨੂੰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਿੱਤਾ, ਅਤੇ ਕਾਹਲੀ ਵਿੱਚ ਆ ਗਏ ਸਨ। ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਹੱਦ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ, ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਮਦਨਲਾਲ ਨਾਲ ਉਸਦੇ ਆਪਣੇ ਸਬੰਧਾਂ ਦੇ ਸੰਭਾਵੀ ਨਤੀਜਿਆਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣਾ ਸੀ।

ਅੰਗਦ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਬੂਤ ਕਿ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਤੋਂ ਮਦਨਲਾਲ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗੱਲਬਾਤ ਬਾਰੇ ਜੋ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੁਣਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਦੇਸਾਈ ਦੁਆਰਾ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਗੱਲਬਾਤ ਦਾ ਸਬੂਤ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ, ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 157 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਅੰਗਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਬੈਨਰਜੀ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦਾ ਸ੍ਰੀ ਦੇਸਾਈ ਦੇ ਸਬੂਤ ਲਈ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਉਪਰੋਕਤ ਤਿੰਨ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਬਾਰੇ ਦਲੀਲਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਮੈਂ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸੰਪੂਰਨ ਰੈਜ਼ਿਊਮੇ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਸ੍ਰੀ ਦੇਸਾਈ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦੀ ਮੈਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰਤਾ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 157 ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:-

"157. ਕਿਸੇ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ, ਅਜਿਹੇ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਤੱਥ ਦੇ ਵਾਪਰਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ, ਜਾਂ ਤੱਥ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਰੱਥ ਕਿਸੇ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਸੇ ਤੱਥ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਾਬਕਾ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। "

ਇਹ ਆਮ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਦੇਸਾਈ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਕਥਿਤ ਬਿਆਨ, ਮਦਨਲਾਲ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਕਥਿਤ ਗੱਲਬਾਤ ਤੋਂ ਇੱਕ ਹਫ਼ਤੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖੁਲਾਸੇ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਬਾਰੇ ਜਦੋਂ ਗੱਲ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਖੁਲਾਸੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਪਰੋਕਤ ਹਵਾਲੇ ਦੇ ਭਾਗ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਵਿਦਿਅਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਨੇ ਹਾਲਾਂਕਿ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਦੇਸਾਈ ਇੱਕ ਅਥਾਰਟੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖੁਲਾਸੇ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਜਾਂ ਝੂਠ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਹਨ, ਜੋ ਮਦਨਲਾਲ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਨੂੰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਇਹ ਕੇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਦਾਇਰੇ

ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। , ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ, ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਬਿਆਨ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਬੈਨਰਜੀ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੈਨੂੰ ਵਿਦਵਾਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੇ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੋਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਦੇਸਾਈ ਦੁਆਰਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪੁਲਿਸ, ਅਪਰਾਧ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ 'ਹੋਮ' ਦੇ ਪੋਰਟਫੋਲੀਓ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਪ੍ਰਾਂਤ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਉਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਸਨ, ਅਰਥਾਤ, ਮਦਨਲਾਲ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖੁਲਾਸਿਆਂ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਜਾਂ ਝੂਠ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ। ਇਸ ਵਿੱਚ, ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ, ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੁਲਾਸਿਆਂ ਬਾਰੇ ਜੋ ਬਿਆਨ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਸਹੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਮੈਂ ਤਿੰਨ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਇਰਾਦਿਆਂ ਤੋਂ ਝੂਠੇ ਸਬੂਤ ਦੇਣ ਲਈ ਮਿਲ ਕੇ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਸੁਝਾਅ ਵਿਚ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਸੱਚਾਈ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੀ ਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ ਜਾਂ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਸੰਪਾਦਿਤ ਕਾਗਜ਼ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਗੁੱਸੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸਨ। ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਦੇਸਾਈ ਨੇ ਮੰਨਿਆ, ਪ੍ਰੈਸ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਹਵਾਲੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ 'ਅਗਰਾਨੀ' ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰੈਸ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਪਾਵਰਜ਼ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਲਗਭਗ ਸਾਰੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਸੀ। ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਲਿਆ ਗਿਆ, ਇਹ ਉਕਤ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੈਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਕਾਫੀ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਜਾਂ ਦੂਜਾ ਮਾਮਲਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਸਮਝ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਰੁਟੀਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਪੁਰਾਣੀ ਨੌਕਰਸ਼ਾਹੀ ਸਰਕਾਰ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਨੀਤੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਸਮਾਂ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੀ ਦੇਸਾਈ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਸੂਬਾਈ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰੈਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਦੀ ਆਮ ਮੁਆਫੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਜ਼ਮ੍ਹਾਂ ਰਕਮਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਮੰਤਰੀ ਨੇ 'ਅਗਰਾਨੀ' ਅਤੇ 'ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ' ਨਾਲ ਕੋਈ ਵਿਤਕਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੂੰ 16,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜੋ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਕਿਉਰਿਟੀ ਡਿਪਾਜ਼ਿਟ ਦੀ ਕੁੱਲ ਰਕਮ ਸੀ।

ਇਹ ਮੰਨਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਦੇਸਾਈ ਜਾਂ ਦੋ ਹੋਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਟਕਰਾਅ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਅਤੇ ਅੰਗਦ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸ਼੍ਰੀ ਦੇਸਾਈ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਸਾਂਝੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੀ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਇੱਕ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਾਸੇਹੀਣਾ ਸੁਝਾਅ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤਿੰਨਾਂ ਨੇ ਇਕੱਠੇ ਮਿਲ ਕੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਝੂਠੀ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਸ ਸੁਝਾਅ ਨੂੰ ਵੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਹ ਸੁਮੇਲ ਮਿਸਟਰ ਸਾਵਰਕਰ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੇਸ ਢੁਕਵੇਂ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਨਾ ਮਨੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ। ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇਕੋ-ਇਕ ਸਬੂਤ ਮਨਜ਼ੂਰਕਰਤਾ ਦਾ ਬਿਆਨ ਸੀ ਕਿ 17 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਗਏ ਸਨ ਤਾਂ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਆਏ ਸਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸ਼ਬਦ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਸੀ "ਸਫਲ ਰਹੋ ਅਤੇ ਵਾਪਸ ਆਓ।" ਇਸ ਸਮੇਂ ਅਸੀਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨ ਗਵਾਹਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਕਥਿਤ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੁਝ ਵੀ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਫਲ

ਅਤੇ ਸਬਜ਼ੀ ਵਿਕਰੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਵਿੱਚ ਮਦਨਲਾਲ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ। ਯਕੀਨਨ, ਜੇ ਤਿੰਨਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਸਾਵਰਕਰ ਨੂੰ ਫਸਾਉਣ ਲਈ ਝੂਠੀ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਹੁੰਦੀ, ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਆਪਣੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸ਼ਬਦ ਪਾ ਸਕਦੇ ਸਨ ਜੋ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਸਨ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਸਾਵਰਕਰ ਨੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਰੁੱਧ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਅਤੇ ਚਲਾਕ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸੁਮੇਲ ਨੇ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਝੂਠ ਬੋਲਣ ਤੋਂ ਮਨ੍ਹਾ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਝੁਕਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਗਵਾਹੀ ਇਨ੍ਹੇ ਕੋਸ਼ੇ ਅਤੇ ਅੱਧੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ, ਜੇ, ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੀ ਸਾਵਰਕਰ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਵਰਗੇ ਉੱਚੇ ਦਾਅ 'ਤੇ ਖੇਡ ਰਹੇ ਸਨ।

ਮੈਂ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਦੇਸਾਈ ਜਾਂ ਸ਼੍ਰੀ ਨਾਗਰਵਾਲਾ ਦੇ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਨੂੰ 21 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੰਗਤ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ, ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਡਿਪਲੋਮੈਟ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜੋ ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਨਾਗਰਵਾਲਾ ਨੂੰ ਦੱਸੀ ਗਈ ਸੀ। ਲੋੜੀਂਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼੍ਰੀ ਦੇਸਾਈ ਦੇ ਕਥਨ ਵਿੱਚੋਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅੰਸ਼, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਇਸ ਮੌਕੇ ਉਹਨਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਈ ਗੱਲਬਾਤ ਦਾ ਪੂਰਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਹੈ:-

"ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਨੇ ਫਿਰ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਈ। 'ਕਹਾਣੀ' ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਮੇਰਾ ਮਤਲਬ ਉਸਦੀ ਬਿਰਤਾਂਤ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ 21 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਦੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਸਫੋਟ ਦੀ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਸੀ, ਜਿਸਦਾ ਨਾਮ ਵੀ ਸੀ। ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਸੀ, ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਇਕ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਵਜੋਂ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਸੀ. ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵੇਚਣ ਲਈ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਕੁਝ ਪੈਸਾ ਕਮਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਉਹ ਉਸ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਕਰੀਬ 3-4 ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਿਸਫੋਟ ਦੀ ਘਟਨਾ। ਮੈਨੂੰ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜੈਨ ਨੇ ਕਿੰਨੇ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ (ਮਦਨਲਾਲ) ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਜਾਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ (ਜੈਨ) ਫਿਰ ਉਸ ਨੇਤਾ ਦਾ ਨਾਮ ਦੇਣ ਲਈ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ। ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਫਿਰ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਨੇ ਫਿਰ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਜੰਗਲੀ ਗੱਲ ਅਤੇ ਜੰਗਲੀ ਯੋਜਨਾ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਦਾ ਇੱਕ ਦੋਸਤ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮਦਨਲਾਲ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਨੂੰ ਵੀ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਕਰਕਰੇ ਵਜੋਂ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਰਵਾਈ ਸੀ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਵਿਖੇ ਆਪਣੇ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਵੇਰਵੇ ਦਿੱਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਉਸ ਨੂੰ (ਮਦਨਲਾਲ) ਸਾਵਰਕਰ ਕੋਲ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ, ਸਾਵਰਕਰ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਤਕਰੀਬਨ ਦੋ ਘੰਟੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸਾਵਰਕਰ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਕੀਤੇ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਥੱਪੜ ਮਾਰਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਹਿਮਦਨਗਰ 'ਚ ਹਥਿਆਰਾਂ, ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਅਤੇ ਵਿਸਫੋਟਕਾਂ ਦਾ ਡੰਪ ਹੈ। ਜੇ ਮੈਨੂੰ ਸਹੀ ਯਾਦ ਹੈ, ਤਾਂ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕੁਝ ਵਿਸਫੋਟਕ ਪੂਨਾ ਵਿਖੇ ਵੀ ਸਟੋਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਜੈਨ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਤੁਰੰਤ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ। ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਜੰਗਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਆਦਤ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਮੰਨਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਉਹ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਸੀ ਜੋ ਉਹ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ।"

ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦਾ ਕਿ ਇੱਕ ਪੇਸ਼ੇਵਾਰ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਵਜੋਂ ਸ਼੍ਰੀ ਦੇਸਾਈ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੀ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਰ ਕੁਝ ਕਿਵੇਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਮਦਨਲਾਲ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਬੰਬਈ ਵਿੱਚ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਨੇ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਜਾਂ ਕੋਡਜੂਟਰਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸੁਰਾਗ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਮਿਸਟਰ ਦੇਸਾਈ ਦੁਆਰਾ ਤੁਰੰਤ ਮਿਸਟਰ ਨਾਗਰਵਾਲਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਤੁਰੰਤ ਉਸ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿੱਚ ਦੇਖਾਂਗੇ ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਨੂੰ ਛੁਪਾਉਣ ਲਈ ਜਿੰਨਾ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਲੱਭਣਾ ਇੱਕ ਆਸਾਨ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੱਸਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਹਾਤਮਾ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਰੁੱਧ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਰਚ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਦਾਦਰ, ਪਰ ਉਪਰੋਕਤ ਐਬਸਟਰੈਕਟ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ

ਸ਼੍ਰੀ ਦੇਸਾਈ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅੰਗਦ ਸਿੰਘ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਨੇ ਕੀ ਸੁਣਾਇਆ ਸੀ

ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਇਕ-ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਇਹ ਭੁੱਲ ਅਚਾਨਕ ਸੀ ਜਾਂ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ, ਜਾਂ ਕੀ ਇਹ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਵਜ਼ਨ ਨੂੰ ਕਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਅਜਿਹੇ ਸਵਾਲ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਚਿੰਤਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਹੀ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਪੈਦਾ ਹੋਣਗੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ, ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ 'ਤੇ, ਸ਼੍ਰੀ ਦੇਸਾਈ ਤੋਂ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦਫਤਰ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਜਾਂਚ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸ਼੍ਰੀ ਨਾਗਰਵਾਲਾ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸਾਵਰਕਰ ਦੇ ਮਦਨਲਾਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਤਾਂ ਸ਼੍ਰੀ ਦੇਸਾਈ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਇਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਰਕਰੇ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਲੈ ਕੇ ਗਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਇੱਕ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਸੀ।

ਉਸ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰੋ, ਉਸ ਨੇ ਜੋ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਸ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ, ਉਸ ਦੀ ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਥੱਪੜ ਮਾਰਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ ਕਿ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਸਟਰ ਸਾਵਰਕਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮਿਸਟਰ ਨਾਗਰਵਾਲਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਿਵਾਸ 'ਤੇ ਇੱਕ ਬੇਰੋਕ ਪਹਿਰਾ ਦੇ ਕੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਨਾਲੋਂ ਕੋਈ ਸਖਤ ਜਾਂ ਵਧੇਰੇ ਸਖਤ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਵਾਰੰਟੀ ਦੇਣ ਲਈ ਵਾਜਬ ਸਮਝੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਕੋਈ ਵੀ ਸਖਤ ਕਾਰਵਾਈ ਬਦਲਾਖੋਰੀ ਦਾ ਸੁਆਦ ਲੈ ਸਕਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇੱਕ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ।

ਸਾਰੇ ਸਿਆਸੀ ਵਿਰੋਧ ਨੂੰ ਦਬਾਉਂਦੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਦੁਆਰਾ ਹਥਿਆਰਾਂ, ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਅਤੇ ਵਿਸਫੋਟਕਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀ ਨਾਗਰਵਾਲਾ ਦੀ ਅਯੋਗਤਾ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਸ਼੍ਰੀ ਦੇਸਾਈ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ, ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਵਿੱਚ ਡੰਪ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਵਿਸਫੋਟਕ ਜੋ ਪੂਨਾ ਵਿੱਚ ਸਟੋਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ, ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਜਾਂ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਦਾ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਵਿਖੇ ਹਥਿਆਰਾਂ, ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਅਤੇ

ਵਿਸ਼ਵੋਟਕਾਂ ਦੇ ਡੰਪ ਅਤੇ ਪੂਨਾ ਵਿਖੇ ਵਿਸ਼ਵੋਟਕਾਂ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਅਤੇ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਤੁਰੰਤ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਅਣਗਹਿਲੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ, ਅਤੇ ਘੋਰ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਪਰਾਧਿਕ, ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਈ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਰੱਖਣਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਨੇੜਿਓਂ ਅਤੇ ਵਧੇਰੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਨ 'ਤੇ, ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਕਿੱਥੇ ਲੱਭਣਾ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਸੁਰਾਗ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਤੁਰੰਤ ਕਾਰਵਾਈ ਬੇਤੁਕੀ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਸਾਬਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ। . ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਅਤੇ ਪੂਨਾ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਦੀ ਸਰਹੱਦ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਅਤੇ, ਸੰਭਾਵਿਤ ਪੁਲਿਸ ਛਾਪੇ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਮਿਲਣ 'ਤੇ, ਸਬੰਧਤ ਧਿਰਾਂ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਅਜਿਹੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ, ਜੇ ਕੋਈ ਸੀ, ਸਰਹੱਦ ਦੇ ਪਾਰ ਜਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖ ਸਕਦੀਆਂ ਸਨ।

ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਮੈਂ ਸ੍ਰੀ ਦੇਸਾਈ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਆਪਣੇ ਵਿਹਾਰ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਨਾਗਰਵਾਲਾ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਤਰੀਕੇ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ, ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਸਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ 21 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਅੱਗੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਦੇਸਾਈ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸਪੱਸ਼ਟ ਝੂਠ ਸਨ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੱਚਾ ਗਵਾਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਗਵਾਹ ਦੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਦੋ ਹੀ ਝੂਠੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਸੀ:-

1. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਖਾਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ 'ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ' ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੈਸ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਪਾਵਰਜ਼ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਅਪੀਲ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ; ਅਤੇ

2. ਗਵਾਹ ਦਾ ਬਿਆਨ ਕਿ ਦਾਦਾ ਮਹਾਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਸੋਸ਼ਲਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਗੋਲਾ-ਬਾਰੂਦ ਦੀ ਵੰਡ ਬਾਰੇ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪ੍ਰੈਸ ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਪਹਿਲੇ ਬਿਆਨ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਝੂਠਾ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਵਿਦਵਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਸਹੀਤਾ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ। ਮਿਸਟਰ ਡੈਫਟਰੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਪਾਇਆ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੇ ਅੰਤਮ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਕੁਝ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਤੋਂ ਜੋ ਮੈਂ ਇਕੱਠਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਸਹੀ ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਜਾਪਦੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਅਪੀਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਬੇਅਸਰ ਹੋ ਗਈ ਜਦੋਂ 15 ਅਗਸਤ, 1947 ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਰਕਮ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਦੇਸਾਈ ਨੇ ਝੂਠਾ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਵੇਲੇ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਬੋਲਿਆ।

ਦੂਜੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਦੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਝੂਠਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਦਾਦਾ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸਬੂਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਦੇਸਾਈ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪ੍ਰੈਸ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵੰਡਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣੂ ਸਨ।

ਦਾਦਾ ਮਹਾਰਾਜ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.69 ਦੇ ਸਬੂਤ ਦਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸਾ, ਜੋ ਕਿ 10 ਅਗਸਤ, 1949 ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ: -

"ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਇੱਕ ਉੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੋਲ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗਾ ਜਿਸਦਾ ਇਰਾਦਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਡੋਮੀਨੀਅਨ ਵਿੱਚ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਸੀ। ਉਹ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਮਾਨਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਮੋਰਾਰਜੀ ਦੇਸਾਈ ਸਨ। ਸੁਣਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਾਣਯੋਗ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਜੀ ਨੂੰ ਮੇਰੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਗਲਤਫਹਿਮੀਆਂ ਸਨ। ਮੈਂ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਜੋ ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਉਹ ਗਲਤਫਹਿਮੀਆਂ ਦੂਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਣ। ਇਹ 1947 ਵਿੱਚ ਜਨਮ ਅਸ਼ਟਮੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਸੀ। ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੇਰੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਬਾਰੇ ਮਾਨਯੋਗ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਨਾਲ ਵੀ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋਈ ਸੀ।"

ਸ੍ਰੀ ਦੇਸਾਈ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸਾ, ਜੋ ਕਿ ਲਗਭਗ ਇੱਕ ਪੰਦਰਵਾੜੇ ਬਾਅਦ 24 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲਦਾ ਹੈ:-

"ਮੈਂ ਦਾਦਾ ਮਹਾਰਾਜ ਅਤੇ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਮਹਾਰਾਜ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ 1947 ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਅਫਵਾਹਾਂ ਸੁਣੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਦਾਦਾ ਮਹਾਰਾਜ ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਅਤੇ ਤਸਕਰੀ ਵਿੱਚ ਸਬੰਧਤ ਸਨ। ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਦਾਦਾ ਮਹਾਰਾਜ ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਸੋਸ਼ਲਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਉਦੋਂ ਲੱਗਾ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਦਾਦਾ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਸਬੂਤ ਇੱਕ ਅਖਬਾਰ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹੇ।"

ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਵੇਂ ਬਿਆਨ ਸ੍ਰੀ ਸਾਵਰਕਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਜਿਹੜਾ ਵਿੱਚ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਮੈਂ ਦੋਨਾਂ ਕਥਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਅੰਤਰ ਦੇਖਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਦੇਸਾਈ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਸੱਚਾਈ ਨਹੀਂ ਦੱਸੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਦੇਸਾਈ ਦੇ ਕਥਨ ਅਨੁਸਾਰ, ਦਾਦਾ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਉਸਨੂੰ 1947 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਾਰ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਅਫਵਾਹਾਂ ਸੁਣੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਅਤੇ ਤਸਕਰੀ ਵਿੱਚ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਦਾਦਾ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 1947 ਦੀ ਜਨਮ ਅਸ਼ਟਮੀ ਬਾਰੇ ਸੁਣਿਆ ਕਿ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਗਲਤਫਹਿਮੀਆਂ ਸਨ, ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗਲਤਫਹਿਮੀਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਗਏ ਸਨ, ਅਤੇ ਉਸ ਮੌਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋਈ ਸੀ। ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਦੀ ਵੰਡ. ਮੈਂ ਦੋਵਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸੰਸਕਰਣਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਭੌਤਿਕ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਮਿਲੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਦਾਦਾ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੋਸ਼ਲਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ ਗੋਲਾ-ਬਾਰੂਦ ਵੰਡਣ ਬਾਰੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕੋਈ ਗੱਲ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਦੇਸਾਈ ਨੇ ਝੂਠ ਬੋਲਿਆ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਾਦਾ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੈਸ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਦਾਦਾ ਮਹਾਰਾਜ ਸੋਸ਼ਲਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਵੰਡ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਦਰਅਸਲ, ਦਾਦਾ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਦੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਕਤ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਵੰਡਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਰਾ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਮਹਾਰਾਜ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਗਵਾਹੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ 21 ਅਗਸਤ, 1948 ਨੂੰ ਇਹ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ:-

"ਮੈਂ ਸੋਸ਼ਲਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਰਿਵਾਲਵਰ, ਪਿਸਤੌਲ, ਬੰਦੂਕ, ਕਾਰਬਾਈਨ, ਰਾਈਫਲਾਂ, ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ, ਡੈਟੋਨੇਟਰ ਆਦਿ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੇ ਸਨ।"

ਅਜਿਹਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਸੀ ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਦੇਸਾਈ ਨੇ ਪ੍ਰੈਸ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹੀ ਸੀ ਪਰ ਉਸਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਦਾਦਾ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨਾਲ ਉਲਝਾਇਆ ਸੀ, ਜਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਿਹੜਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਦਾਦਾ ਮਹਾਰਾਜ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸੋਸ਼ਲਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਵੰਡਦਾ

ਰਿਹਾ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਦਾਦਾ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਉਸ ਪੂਰੇ ਤਾਣੇ-ਬਾਣੇ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਢਾਹ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੇ ਆਪਣੀ ਦਲੀਲ ਦਾ ਇਹ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਇਆ ਸੀ।

ਸ੍ਰੀ ਦੇਸਾਈ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਬਾਰ ਵਿੱਚ ਜੋ ਵੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਸਭ ਤੋਂ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਕਿ ਉਹ ਸੱਚਾਈ ਦਾ ਗਵਾਹ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਹੁਣ ਮੈਂ ਖੁਦ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਦੋਸਤ ਅੰਗਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵੱਲ ਆਉਂਦਾ ਹਾਂ।

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦੱਸੀਆਂ ਗਈਆਂ ਤਰੀਕਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਮਦਨਲਾਲ ਉਹਨਾਂ ਤਾਰੀਖਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ। 9 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਕਰਕਰੇ ਦੇ ਨਾਲ, ਆਪਣੇ ਦੀ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਲਈ, ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਿਤੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਕੁਝ ਭੰਬਲਭੂਸਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਜਨਵਰੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਉਸਨੇ ਬਚਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਨਵਰੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਜਿਹੜਾ ਦੌਰਾਨ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ 6 ਜਾਂ 7 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਅੰਤ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਗੇ। ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਡੂੰਘੀ ਜਾਂਚ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਦਰਸਾਏਗੀ ਕਿ ਉਲਝਣ ਅਸਲ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਗਵਾਹ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਟਕਰਾਅ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਗਵਾਹ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਚਾਰ ਵਾਰ ਦੇਖਿਆ, ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਰਕਰੇ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸਦੇ ਕੋਲ ਆਇਆ, ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਉਸਨੂੰ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਰੁੱਧ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ, ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਉਸਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਇਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਉਸਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਸਲਾਹ, ਅਤੇ ਚੌਥੀ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਉਸਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਰਾਤ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮਦਨਲਾਲ ਦੀ ਚੌਥੀ ਫੇਰੀ, ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਗਵਾਹ ਸੱਚ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, 15 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ। ਗਵਾਹ ਤੀਜੀ ਫੇਰੀ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਤੋਂ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੋ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਤੀਜੀ ਫੇਰੀ ਤੋਂ ਦੋ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਪਹਿਲੀ ਫੇਰੀ ਦੂਜੀ ਤੋਂ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਪਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਮਦਨਲਾਲ ਦੀ ਤੀਜੀ ਫੇਰੀ ਜਾਂ ਤਾਂ 14 ਜਾਂ 13 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ, ਦੂਜੀ ਜਾਂ ਤਾਂ 12 ਜਾਂ 11 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਅਤੇ ਪਹਿਲੀ ਜਾਂ ਤਾਂ 9 ਜਾਂ 10 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਦਾ ਸਬੂਤ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਦੇ 9 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਬੈਠ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਗਿਆ ਸੀ, ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ। ਉਹ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਬੈਠ ਦੇ ਘਰ ਜੋ ਕੁਝ ਦੇਖਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਤੁਰੰਤ ਦੇ ਸਕਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸੇ ਰਾਤ ਜਾਂ ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ 10 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਲਈ ਕੋਈ ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਲੈ ਸਕਦੇ ਸਨ।

ਵਿਦਵਾਨ ਸਪੈਸ਼ਲ ਜੱਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ, ਉਸਦੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ, ਉਸਦੇ ਦੋਸਤ ਕਰਕਰੇ ਦੇ ਲਿਖਤੀ ਅਤੇ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਬਿਆਨਾਂ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਪਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀ ਤੋਂ, ਮਦਨ ਲਾਲ ਬਾਰੇ ਮੇਰੇ ਦਿਮਾਗ 'ਤੇ ਛਾਪ ਛੱਡੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਹੁਸ਼ਿਆਰ, ਲਾਪਰਵਾਹ ਅਤੇ ਕਾਹਲੀ ਵਾਲਾ ਨੌਜਵਾਨ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਉੱਚ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ, ਬਦਨਾਮੀ ਦੇ ਜਨੂੰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਬਹਾਦਰੀ ਵਾਲਾ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਉਸ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਖਾਈ ਗਈ ਮਾਮੂਲੀ ਜਿਹੀ ਕਿਰਪਾ ਦਾ ਬਹੁਤ ਧੰਨਵਾਦ ਨਾਲ ਜਵਾਬ ਦੇਵੇਗਾ। ਇੱਕ ਬੇਸਹਾਰਾ, ਬੇਘਰ, ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਸੁਆਗਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨਾਲ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਹੋਈ ਸੀ, ਉਸ ਲਈ ਨੌਕਰੀ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦਿਖਾਈ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਕਮਿਸ਼ਨ 'ਤੇ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ। ਵਿਕਰੀ-ਪ੍ਰਾਪਤ ਰਕਮ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਅਤੇ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਵਿਖੇ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ-ਪ੍ਰਾਪਤ ਰਕਮ ਵਿਚੋਂ

ਲਗਭਗ 30 ਜਾਂ 40 ਰੁਪਏ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਅਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਕੋਈ ਬੇਚੈਨੀ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿਚ, ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਅਤੇ ਸੁਭਾਅ ਵਾਲੇ ਨੌਜਵਾਨ ਲਈ ਇਹ ਸੁਭਾਵਿਕ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਅਸਾਧਾਰਨ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਸ਼ੁਕਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਵੇਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਵੇ। ਮਦਨ ਲਾਲ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਇਹ ਉਸ ਦੇ ਦੋ ਪੋਸਟ ਕਾਰਡਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉੱਪਰ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਭਰਾ-ਭੈਣ ਕਹਿ ਕੇ ਬੁਲਾਉਂਦੇ ਸਨ।

ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਜਾਣ 'ਤੇ, ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਕਰਕਰੇ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਿਆਲਤਾ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਮਦਨਲਾਲ ਦੁਆਰਾ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਲਈ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਸੰਵੇਦਨਾਵਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਰਕਰੇ ਦੇ ਬਹੁਤ ਨੇੜੇ ਲਿਆ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਅਤੇ ਦਾਨੀ ਨਾਲ ਬੰਬਈ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਹ ਬੇਚੈਨ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਦਾਨੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਣਉਚਿਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਚਿੰਤਤ ਸੀ ਜੋ ਸ਼ਾਇਦ ਵਿਕਰੀ-ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ, ਬੰਬਈ ਪਹੁੰਚਣ ਦੇ ਦਿਨ, ਕਰਕਰੇ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਦੇ ਨੱਕ 'ਤੇ ਗਏ, ਸਾਬਕਾ ਨੂੰ ਓਇਗ ਸੇਠ ਅਤੇ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਹਾਨ ਕਾਰਜਕਰਤਾ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ, ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਰਕਮ ਵੀ ਅਦਾ ਕਰੇਗਾ। ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਕਮਾਈ ਦੇ ਕਾਰਨ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਨੇ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਪਹਿਲੀ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਕਰਕਰੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਵਜੋਂ ਕੀਤੀ ਜੋ ਮਦਨਲਾਲ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਆਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ 2 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ 14 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ 25 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਪਰੇਡ ਤੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ 1 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਬੰਬਈ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ, ਪਛਾਣ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦੀ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਵਿਖੇ ਆਪਣੇ ਕਾਰਨਾਮੇ ਸੁਣਾਏ। ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਭਿੜ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦਾਨੀ ਨਾਲ ਸੰਚਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਮੌਕੇ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਏਗਾ, ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਫ਼ੀ ਵਧਾ-ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ, ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਮਹੱਤਵ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਵੇਂ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਗੈਰ-ਕੁਦਰਤੀ ਜਾਂ ਅਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। , ਧੁੰਦਲਾ ਹੋ ਕੇ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਨੇਤਾ ਦੇ ਜੀਵਨ 'ਤੇ ਇੱਕ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਅਤੇ, ਉਸਦੇ ਦਾਨੀ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਖਤ ਦਬਾਅ ਪਾਏ ਜਾਣ 'ਤੇ, ਉਸ ਨੇਤਾ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਉਸਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪਛਤਾਵਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ। ਡਾਕਟਰ ਜੈਨ ਦੇ ਮਦਨਲਾਲ ਨਾਲ ਉਸਦੀ ਤੀਜੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪਛਤਾਵਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਗੁਜ਼ਿਅਾਰੀ ਦਾ ਪਛਤਾਵਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਦਿਵਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਸ ਤੱਥ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ, ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਕਿ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਕਥਿਤ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਸੀ, ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਨੂੰ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਇੱਕ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਜੋਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜੋ 1942 ਵਿੱਚ ਜੇਲ੍ਹ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ 'ਭਾਰਤ ਛੱਡੋ' ਅੰਦੋਲਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਮਨੁੱਖੀ ਸੁਭਾਅ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੋਸ਼ ਅਤੇ ਅਨੰਦ ਦੇ ਇੱਕ ਪਲ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਪ੍ਰੇਰਣਾਦਾਇਕ ਅਤੇ ਆਵੇਗਸ਼ੀਲ ਨੌਜਵਾਨ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਰੀ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਅਤੇ ਦੂਰਦਰਸ਼ੀ ਨੂੰ ਹਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਇੱਕ ਝੂਠੀ ਕਹਾਣੀ ਘੜਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਉਦੇਸ਼ ਸਵੈ-ਰੱਖਿਆ ਦੀ ਇੱਛਾ ਸੀ। ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ 21 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਬੀਤੀ ਸ਼ਾਮ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਧਮਾਕੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮਦਨਲਾਲ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਬਾਰੇ ਛਪੀ ਖ਼ਬਰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਘਬਰਾ ਗਏ ਅਤੇ ਡਰਦੇ ਹੋਏ, ਮਦਨਲਾਲ ਨਾਲ ਉਸਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਸੰਪਰਕਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਉਹ ਮੁਸੀਬਤ ਵਿੱਚ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਸ਼ੱਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਕੁੱਕੜ ਅਤੇ ਬਲਦ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਨਾਲ ਗ੍ਰਹਿ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀਆਂ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਸੁਝਾਅ ਸਿਰਫ਼ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ 'ਭਾਰਤ ਛੱਡੋ' ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਲੰਮੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਨੂੰ ਮਦਨਲਾਲ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਦਾ ਸ਼ੱਕ ਹੋਣ ਦਾ ਮਾਮੂਲੀ ਵੀ ਖ਼ਦਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਮਦਨਲਾਲ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਨਾਲ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲੰਮੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਉਸ ਦੀ ਅਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੈਰ-ਕੁਦਰਤੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਦੇ ਕੋਲ ਅਜਿਹੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਨਾਲ ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੇ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ਬਰਾਂ ਦੇ ਸੰਚਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਨੇ ਕਿਵੇਂ ਵਿਵਹਾਰ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ। ਮੈਂ ਇਸਨੂੰ ਬਹੁਤ ਕੁਦਰਤੀ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ, ਅਤੇ ਇਹ ਉਸਦੇ ਬਾਕੀ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਸੰਭਾਵਿਤ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸਬੂਤ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਕਾਫ਼ੀ ਸੱਚ ਹੈ। ਇਕ ਨੌਜਵਾਨ ਲੜਕਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਕੁਝ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲੈ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਹਮਦਰਦੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸੀ ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਉਸ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਕਾਹਲੀ ਅਤੇ ਕਾਹਲੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੁਝ ਚੰਗੇ ਗੁਣ ਸਨ, ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਗੁਪਤ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ। ਖੁਦ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਦੋਸਤ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੁਦਰਤੀ ਸੀ, ਉਸਨੇ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਅਜਿਹੇ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਨਾਲ ਕਰੇ। ਲੜਕੇ ਦੇ ਚਲੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਮਿਲਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਉਸਦਾ ਮਨ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਾਟ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਕੁਝ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਉਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸੱਚਾਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਲੜਕਾ ਸਿਰਫ਼ ਬੁਖਲਾਹਟ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਸੁਝਾਅ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਨਾਲ, ਅਤੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸ਼ੋਖੀ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਨਾਲ, ਉਹ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਝੁਕਾਅ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਹ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ

ਸਮਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜੋ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਉਸ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸੱਚ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਦੀ ਗੱਲ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸੱਚਾਈ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਬੇਲੋੜੀ ਮੁਸੀਬਤ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੇ ਡਰੋਂ ਕੋਈ ਤੁਰੰਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਸੁਭਾਵਕ ਤਰੀਕਾ ਅਪਣਾਇਆ, ਅਤੇ ਅੰਗਦ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਗੂੜ੍ਹੇ ਦੋਸਤ ਦੀ ਸਲਾਹ ਲਈ। ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਸੀ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜੋ ਕਿਹਾ ਸੀ ਉਹ ਇੱਕ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਦੀ ਉੱਚੀ ਗੱਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਪਰ, ਦੋਵਾਂ ਦੋਸਤਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅੱਗੇ ਇਹ ਸਹਿਮਤੀ ਬਣੀ ਕਿ ਕੋਈ ਜੋਖਮ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਸੇ ਜਾਂ ਅਗਲੀ ਰਾਤ, ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਇਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਉਸਦੀ ਸਲਾਹ ਮੰਨ ਲਈ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਸੋਚਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਾਲ ਝੁਕੇ ਹੋਏ ਸਨ ਕਿ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਰੁੱਧ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ

ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸੀ ਗਈ ਕਹਾਣੀ ਇੱਕ ਬੁਖਲਾਹਟ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅਤੇ ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੂੰ ਬੇਲੋੜੀ ਮੁਸੀਬਤ ਵਿੱਚ ਨਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਚਿੰਤਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਨੇ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਭਰੋਸੇ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਸੱਚਾ ਮੰਨ ਲਿਆ। ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਅੰਗਦ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਲਏ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕੀਤਾ। ਫਿਰ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਤੌਰ, ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਉਸਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਲੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਉਸਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਜੈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਾਰੀਅਨ ਨੂੰ ਕੰਟਰੈਕਟ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਅਣਜਾਣ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਇੰਨਾ ਸੁਭਾਵਕ ਹੈ, ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਇਸ ਦੇ ਵਰਣਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਬਾਰੇ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਰਿੰਗ ਹੈ, ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਇਸਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

ਇਸ ਤੱਥ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਅੰਗਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮਦਨ ਲਾਲ ਦੇ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਵਿਖੇ ਆਪਣੇ ਕਾਰਨਾਮੇ ਸੁਣਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਉਸ ਸੇਠ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਪਣਾ ਘਰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਫੇਰੀ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀ। ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੁਆਰਾ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਸੇਠ ਦੁਆਰਾ ਵਿੱਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅੰਗਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮਦਨ ਲਾਲ ਦੁਆਰਾ ਆਯੋਜਿਤ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸੇਠ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਵਿੱਤ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਵੀ ਉਸਦੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਈ ਸੀ। ਮੈਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ ਕਿ ਇਸ ਮਤਭੇਦ ਨੂੰ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਦੀ ਸੱਚਾਈ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਦੀ ਯਾਦ ਉਸ ਸਮੇਂ ਬਾਰੇ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਅੰਗਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣਾ ਘਰ ਛੱਡਿਆ ਸੀ, ਬਿਲਕੁਲ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੇ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੋ ਮਿੰਟ ਛੱਡ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂ ਕਹਿ ਲਓ ਪੰਜ ਮਿੰਟ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਅੰਗਦ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਬਿਹਤਰ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੱਸਣ ਲਈ ਕਿ ਜੈਨ ਅਤੇ ਮਦਨ ਲਾਲ ਵਿਚਕਾਰ ਗੱਲਬਾਤ ਦੇ ਕਿਹੜੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਉਹ ਛੱਡ ਗਏ ਸਨ। ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਇਹ ਅਖੌਤੀ ਮਤਭੇਦ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਗਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ, ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਇੰਨੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਨੋਟਸ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕਰੋ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਸਬੂਤਾਂ ਬਾਰੇ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕਰੋ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰ ਇੱਕ ਦੇਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਾਂ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਖੌਤੀ ਭੇਦ ਗਵਾਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਅੰਤਰ ਸੀ। ਦੋਵੇਂ ਸੂਝਵਾਨ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਆਦਮੀ ਹਨ ਅਤੇ ਜੇ ਉਹ ਇਸ ਅੰਤਰਾਲ ਦੌਰਾਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਗੱਲ ਕਰਦੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਨੇ ਸਬੂਤ ਦੇਣਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਸ ਮਤਭੇਦ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਟਾਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਅਤੇ ਅੰਗਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਦੇਸਾਈ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਹੋਰ ਮਤਭੇਦਾਂ ਦਾ ਨਿਚੋੜ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:

(1) ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਨੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਸਾਵਰਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਅੰਗਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਪ੍ਰਭਾਵ. ਦਰਅਸਲ, ਅੰਗਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਚਿੰਤਤ ਅਤੇ ਇਹ ਸੋਚਣ ਲਈ ਝੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਆਖਰਕਾਰ ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੇ ਜੋ ਕੁਝ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਉਹ ਸ਼ੁੱਧ ਬੁਖਲਾਹਟ ਨਹੀਂ ਸੀ;

(2) ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਬੰਬ ਵਿਸਫੋਟ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਏ ਹੰਗਾਮੇ ਵਿੱਚ, ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਹਾਵੀ ਹੋ ਜਾਣਗੇ, ਅਤੇ ਉਹ ਉਹ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀ ਦਾਦਰ ਵਿਖੇ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ

ਬੈਠੇ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅੰਗਦ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਦੇਸਾਈ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਕੋਈ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਮਦਨ ਲਾਲ ਦੁਆਰਾ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ;

(3) ਸ਼੍ਰੀ ਦੇਸਾਈ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਮਦਨ ਲਾਲ ਤੋਂ ਜੋ ਸੁਣਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰਕੇ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਸਾਵਰਕਰ ਕੋਲ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਵੱਲੋਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜੋ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਕਰਕੇ ਦੁਆਰਾ ਸਾਵਰਕਰ ਕੋਲ ਲਿਜਾਏ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅੰਗਦ ਸਿੰਘ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਸੀ।

(4) ਸ਼੍ਰੀ ਦੇਸਾਈ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਵਿਖੇ ਹਥਿਆਰਾਂ, ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਅਤੇ ਵਿਸਫੋਟਕਾਂ ਦੇ ਡੰਪ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਬਲਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੂਨਾ ਵਿੱਚ ਵਿਸਫੋਟਕ ਸਟੋਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅੰਗਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਹੋਈ ਗੱਲਬਾਤ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਇਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਤੀਜੀ ਮਤਭੇਦ ਬਹੁਤ ਹੀ ਆਸਾਨ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਵਿਖੇ ਉਸਦੇ ਕਾਰਨਾਮੇ ਸੁਣ ਕੇ ਸਾਵਰਕਰ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਮੁਨਾਸਬ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਨੇ ਇੰਨੇ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ, ਜੋ ਕੋਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਸਾਵਰਕਰ ਨਾਲ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਵਿਖੇ ਮਦਨ ਲਾਲ ਦੇ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜੇਕਰ, ਲਈ ਭੇਜਿਆ, ਕਰਕੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਬਾਅਦ ਵਾਲਾ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਵਰਕਰ ਹੈ, ਮਹਾਸਭਾ ਦੀ ਟਿਕਟ 'ਤੇ ਸਥਾਨਕ ਨਗਰਪਾਲਿਕਾ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮਹਾਸਭਾ ਸੰਗਠਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਮੁਸਲਿਮ ਔਤਿਆਚਾਰਾਂ ਦੇ ਪੀੜਤਾਂ ਦੀ ਰਾਹਤ ਵਿੱਚ ਮੋਹਰੀ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਪੂਰਬੀ ਬੰਗਾਲ। ਮੈਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਸ ਵਰਗਾ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼੍ਰੀ ਸਾਵਰਕਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਜਾਂ ਉਸ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣਾ ਵੀ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਸ਼੍ਰੀ ਸਾਵਰਕਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਹ ਨਾ ਸਿਰਫ ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਬਲਕਿ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਵਿਖੇ ਉਸਦੇ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣੂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਕਰਦਾ ਸੀ।

ਬਾਕੀ ਤਿੰਨ ਅੰਤਰ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸਲੀ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਅਤੇ ਅੰਗਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮਤਭੇਦ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਝੂਠ ਦਾ ਮਤਭੇਦ ਮੰਨਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਾਂ, ਜਾਂ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਸਬੰਧਤ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਸੱਚਾਈ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਲਗਭਗ ਨਿਸ਼ਚਤ ਸੂਚਕਾਂਕ ਵਜੋਂ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਯਾਦਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਪਿਛਲੀ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰੇ ਜਾਂ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਦੇ ਆਪਣੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਉਣਤਾਈਆਂ ਇਮਤਿਹਾਨ-ਇਨ-ਚੀਫ਼ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਪਾਈਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜ਼ਿਰੂ ਵਿੱਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਟਾਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜੇਕਰ ਗਵਾਹ ਕਿਸੇ ਬਾਹਰੀ ਏਜੰਸੀ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਗਏ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਦੁਹਰਾ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਜਾਂ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕੱਠੇ ਮਿਲੇ ਹੁੰਦੇ।

ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਮਤਭੇਦਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਮੈਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨਾਂਗਾ ਕਿ ਗਵਾਹ ਸੱਚ ਦੇ ਗਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਖੋਜ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਯਕੀਨਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੇ ਕੀ ਸੰਚਾਰ ਜਾਂ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸਮੱਗਰੀ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਨੂੰ ਬਣਾਓ। ਮੈਂ ਵਰਤਮਾਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਕੇਸ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਚੇਤਾਵਨੀ, ਰੈਗ ਬਨਾਮ ਹੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਬੈਰਨ ਐਲਡਰਸਨ ਦੁਆਰਾ, ਜਿਉਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੰਖੇਪ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸਦਾ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕੇਸ ਨੇ ਕਾਫ਼ੀ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੱਦ ਤੱਕ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਨਿਆਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਘੱਟ ਹੀ ਸੁਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ; ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੈਸ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਹਮੇਸ਼ਾ ਬਹੁਤ ਸਹੀ ਨਹੀਂ, ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸਾਵਧਾਨੀ ਦੀ ਲੋੜ, ਸਬੂਤ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਹੁਣੇ ਹੀ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਨ ਦੇਖੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰੈਸ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਦੇਸਾਈ ਦੁਆਰਾ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦਾਦਾ ਮਹਾਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤ ਅਤੇ, ਇਸ ਧਾਰਨਾ 'ਤੇ, ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਸਾਰੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਹੈਂਡਲ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ। ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ, ਅਤੇ ਇਸ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿਚ, ਸਭ ਤੋਂ ਇਮਾਨਦਾਰ ਅਤੇ ਸਿੱਧੇ ਗਵਾਹ ਦੇ ਭੰਬਲਭੂਸੇ ਵਿਚ ਪਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕਿਤੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਇਕ ਸਰੋਤ ਤੋਂ ਸੁਣਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਸਰੋਤ ਦੁਆਰਾ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸਬੂਤ ਹਨ ਤਿੰਨ ਗਵਾਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਸਮੂਹ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਉਸ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਜੋ ਹੋਣਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਉਸ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦੇਵਾਂਗਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਉਸਨੇ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਪਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ, ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਭੰਬਲਭੂਸਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਬੰਬ ਸੁੱਟਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਭੰਬਲਭੂਸੇ ਵਿੱਚ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹਾਵੀ ਹੋਣਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਅੰਗਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਉਸ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਖਤਮ ਕਰ ਦੇਵਾਂਗਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਮਦਨ ਲਾਲ ਤੋਂ ਸੁਣਿਆ ਸੀ ਕਿ ਬੈਰਿਸਟਰ ਸ਼੍ਰੀ ਸਾਵਰਕਰ ਉਸਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਸਨ। ਮੈਂ, ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਦੇਸਾਈ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਉਸ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਖਤਮ ਕਰ ਦੇਵਾਂਗਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਮਦਨ ਲਾਲ ਤੋਂ ਇਹ ਵੀ ਸੁਣਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਪੂਨਾ ਵਿੱਚ ਵਿਸਫੋਟਕ ਸਟੋਰ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਜੇਕਰ 9 ਅਤੇ 10 ਜਨਵਰੀ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬੈਜ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਲਪਨਾਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ, ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਮਦਨ ਲਾਲ ਤੋਂ ਉਪਲਬਧ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਬਾਰੇ ਰਿਪੋਰਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਦੋ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ-ਸਲੈਬਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰਜ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ, ਇਹ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਲੈਬਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਭੰਬਲਭੂਸਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸਫੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ (ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਅਸਮਰੱਥ ਹਨ, ਸਿਵਾਏ ਕਿਸੇ ਮਾਮੂਲੀ ਨੁਕਸਾਨ ਤੋਂ ਸੰਪਤੀ), ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭੰਬਲਭੂਸੇ ਵਿੱਚ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਹਾਵੀ ਹੋਣਾ ਪਿਆ। ਇਹ ਵੀ ਕਲਪਨਾਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂ ਤਾਂ ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਲੈਬ ਨੂੰ ਫਟਣ ਦਾ ਕੰਮ ਉਸਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਾਂ ਉਸਨੇ ਇਹ ਮੰਨ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕੰਮ ਉਸਦੀ ਹਿੰਮਤ ਅਤੇ ਬਹਾਦਰੀ ਨਾਲ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਨੌਜਵਾਨ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ, ਮੈਂ ਇਸ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਬੰਬ ਵਿਸਫੋਟ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ

ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਅੰਗਦ ਸਿੰਘ ਜਾਂ ਸ੍ਰੀ ਦੇਸਾਈ ਨੂੰ ਕਰਨਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਸੰਭਵ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਕਲਪਨਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਵਰਗਾ ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇਗਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤ ਜਾਂ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਹੋਰ ਸੀ। ਮਦਨ ਲਾਲ ਤੋਂ ਜੋ ਵੀ ਸੁਣਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਣ ਲਈ ਬੇਚੈਨ ਸੀ। ਉਹ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਗੁਰੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮਦਨ ਲਾਲ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਠਹਿਰੇ ਹੋਏ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ, ਜਿਸਨੂੰ ਉਹ ਧਮਾਕੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਿਲਿਆ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇਸ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਪਰਦਾਫਾਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਜਿਸ ਲਈ ਉਹ ਖੁਦ ਵੀ ਬਹੁਤ ਚਿੰਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਵੀ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਨੂੰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਬੰਬ ਵਿਸਫੋਟ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਸੌਂਪੇ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ, ਦਾ ਕੋਈ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਧਾਰਾ 164 ਅਧੀਨ ਚੀਫ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਿੰਗ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ, ਐਕਸ ਡੀ 11. ਮੈਂ ਰਾਓ ਸਾਹਿਬ ਪਟਵਰਧਨ 'ਤੇ ਹੋਏ ਹਮਲੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਅਤੇ ਦਿੱਤੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਾਵਰਕਰ ਦੁਆਰਾ ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਮਹੱਤਵ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਦੁਆਰਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੁੱਲ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਵਿਆਖਿਆ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਮਿਸਟਰ ਡਾਫਟਰੀ ਨੇ ਬਾਰ ਵਿਖੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 164, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ, ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਬੰਬ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘਟੀਆ, ਅਸੰਗਤ ਅਤੇ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟੀਜਨਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਸਮਰਥਨ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਸਾਬਕਾ ਡੀ 11 ਮੁੱਖ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਿੰਗ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 164, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਕੇਸ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਸਮਝੇ ਗਏ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਹਟਾਇਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਲਈ ਸਾਰੇ ਵਾਜਬ ਭੱਤੇ ਦੇਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨਾ ਔਖਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂ ਤਾਂ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਨੇ ਮਦਨ ਲਾਲ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਿੱਸੇ ਬਾਰੇ ਇੰਨਾ ਗੈਰ-ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਦਾ ਬਿਆਨ ਚੀਫ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਿੰਗ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕੇਸ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਮੰਨਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਮੇਰਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਇਸ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨਾ ਮੇਰੇ ਲਈ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਅਤੇ ਵਾਜਬ ਤਰੀਕਾ ਹੈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਸੰਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਸਾਵਰਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੂਨਾ ਵਿਖੇ ਵਿਸਫੋਟਕ ਵੀ ਸਟੋਰ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਅਤੇ ਅੰਗਦ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਨੂੰ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਹਿਲਾ ਮਾਮਲਾ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਬਾਰੇ ਮਿਸਟਰ ਦੇਸਾਈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੈਂ ਇਸ ਸੰਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਵੀ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅੰਗਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮਦਨ ਲਾਲ ਦੁਆਰਾ ਆਯੋਜਿਤ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਸ੍ਰੀ ਸਾਵਰਕਰ ਦੇ ਹੋਣ ਦਾ ਇੱਕ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਦੁਆਰਾ ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੂੰ ਬੁਲਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ, ਇੱਕ ਲੰਮੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਦਿੱਤੀ, ਅਤੇ ਉਕਤ ਸੱਜਣ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਅਤੇ ਅਚੇਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਲਪਨਾ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਤੋਂ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਦਨ ਲਾਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਬੈਰਿਸਟਰ ਸਾਵਰਕਰ ਉਸਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਸਨ।

ਸ੍ਰੀ ਦੇਸਾਈ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਅਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਨੇ ਸਿਰਫ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਵਿੱਚ

ਹਥਿਆਰ, ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਅਤੇ ਵਿਸਫੋਟਕ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਸੁੱਟੇ ਸਨ, ਫਿਰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਬੈਜ ਦੇ ਆਪਣੇ ਵਿਸਫੋਟਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੂੰ ਦਿਖਾਏ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਬੈਜ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੈਸ ਰਿਪੋਰਟ ਪੜ੍ਹ ਕੇ, ਉਹ ਅਚੇਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਕਲਪਨਾ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਕਿ ਡਾ: ਜੈਨ ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸਟੇਰੇਜ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ। ਪੂਨਾ ਵਿਖੇ ਵਿਸਫੋਟਕਾਂ ਦੀ ਗੌਰਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਬੈਜ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਸਫੋਟਕਾਂ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਸਬੂਤ ਸ੍ਰੀ ਦੇਸਾਈ ਦੇ ਦਰਜ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇੱਕ ਮਹੀਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਅੱਗੇ ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਦੇਸਾਈ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਇਸ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ "ਜੇ ਮੈਨੂੰ ਸਹੀ ਯਾਦ ਹੈ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਜੋੜ ਦੁਆਰਾ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਖੁਦ ਵੀ ਪੱਕਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਮਦਨ ਲਾਲ ਤੋਂ ਪੂਨਾ ਵਿਖੇ ਵਿਸਫੋਟਕ ਸਟੋਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਸੁਣਿਆ ਸੀ।

ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਮੰਨੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਵਾਹ ਨੇ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਜਾਂ ਸੁਚੇਤ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਸੂਝ-ਬੂਝ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਪੱਖ ਤੋਂ ਕੋਈ ਝੂਠ ਬੋਲਿਆ ਹੈ, ਮੈਂ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਉਸ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਹੀ ਭਰੋਸਾ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਮਦਨ ਲਾਲ ਕੋਲ ਕੀ ਸੀ, ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਦੂਜੀ ਫੇਰੀ ਦੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਦੱਸਿਆ, ਜਿਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਅੰਗਦ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਦੇਸਾਈ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਮੈਂ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਮਦਨ ਲਾਲ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 10 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਮੌਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕਰਕਰੇ ਵੀ ਸਨ, ਮੈਂ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਲਗਭਗ ਦੋ-ਦੋ ਸਾਲ ਬਾਅਦ। ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਮਦਨ ਲਾਲ ਫਿਰ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਅੰਗਦ ਸਿੰਘ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਅੰਗਦ ਸਿੰਘ ਉਥੇ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਤਾਂ ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੇ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਾਰਨਾਮੇ ਸੁਣਾਏ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ ਰੱਖੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੋ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਆਏ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਜਿਸਦਾ ਨਾਮ ਕਰਕਰੇ ਸੀ। , ਅਤੇ ਜੋ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਦਾ ਇੱਕ ਸੇਠ ਸੀ। ਮੈਂ ਅੱਗੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅੰਗਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਚਲੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਸ਼੍ਰੀ ਸਾਵਰਕਰ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਨਾਲ ਲੰਮੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਵਿਖੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਪਿੱਠ ਥਪਥਪਾਈ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ, ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਵਿਖੇ ਹਥਿਆਰ, ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਅਤੇ ਵਿਸਫੋਟਕ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਸਨ ਅਤੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੇ ਸਨ, ਨੇ ਇੱਕ ਨੇਤਾ ਦੀ ਜਾਨ ਲੈਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਕਾਫ਼ੀ ਝਿਜਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨੇਤਾ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ। ਮੈਂ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਨੇ ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਕਥਿਤ ਨਾਪਾਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਦੋ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਇਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਉਸਦੀ ਸਲਾਹ ਮੰਨ ਲਈ ਹੈ।

15 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਤੱਕ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ; ਮੈਂ ਹੁਣ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ 'ਤੇ ਪਾਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਬੈਜ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, 15 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਰਾਤ ਦੀ ਰੇਲਗੱਡੀ ਰਾਹੀਂ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਕੇ, ਉਹ ਸ਼ੰਕਰ ਨਾਲ 16 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਤੜਕੇ 2 ਵਜੇ ਪੂਨਾ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਉਸਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸਦੇ ਪੂਨਾ ਦੌਰੇ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਹਥਿਆਰਾਂ, ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ, ਵਿਸਫੋਟਕਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਾਣੂ ਸਮਾਨ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਕੁਝ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ ਸੀ ਜੋ ਉਸਨੇ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਾਮ 7 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਉਹ ਉਸ ਸਮਾਨ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਅਮਦਾਰ ਖਰਾਤ (ਸ਼੍ਰੀ ਗਣਪਤ ਸੰਭਾਜੀ ਖਰਾਤ, ਐਮ.ਐਲ.ਏ., ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 81) ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਸਮਾਨ ਨੂੰ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਰਾਜ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਨਾਲ ਉਸਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਲੋਕ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੀਮਤ ਚੁਕਾਉਣੀ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਗਣਪਤ ਸੰਭਾਜੀ ਖਰਾਤ, ਪੰਨਾ 81, ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜ-ਛੇ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਬੈਜ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਡੇਢ ਸਾਲ ਤੋਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ। 8 ਫਰਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਬੈਜ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ 'ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ। ਗਵਾਹ ਨੇ 9 ਫਰਵਰੀ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਗਲਤ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਸ੍ਰੀ ਨਾਗਰਵਾਲਾ ਅਤੇ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇਖੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਬੈਜ ਨਾਲ ਪੂਨਾ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ 8 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਗਵਾਹ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਬੈਜ ਉਸ ਤਰੀਕ ਤੋਂ ਲਗਭਗ ਤਿੰਨ ਹਫ਼ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਿਨ ਰਾਤ 9 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋ ਬੰਡਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਲਈ ਸਨ, ਅਤੇ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਸਟੇਟ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਵਰਕਰਾਂ ਬਾਬਾ ਸਾਹਿਬ ਪਰਾਂਜਪੇ ਅਤੇ ਗਵਾਹ ਨੇ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਗਵਾਹ ਵੀ ਹਮਦਰਦ ਸੀ। ਬਿਸਰ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਸਟੇਟ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸੋਚਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਲੇਖ ਉਸ ਕੋਲ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਸਨ। ਬੈਜ ਦੇ ਚਲੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਨਾਗਮੋਡ, ਪੀ. ਡਬਲਯੂ 119 ਅਤੇ ਸ਼ੈਲਰ ਪੀ. ਡਬਲਯੂ 120 ਗਵਾਹ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਆਏ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਬੰਡਲ ਸੌਂਪਿਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਸਮਾਨ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਉਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਦੋ ਬੰਡਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀ ਸਮੱਗਰੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਬੈਜ ਸਮੇਤ ਪੁਲਿਸ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੰਡਲਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਟਿਕਾਣੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ ਤਾਂ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਕਤ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਲੈ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੰਡਲਾਂ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਣ 'ਤੇ ਕੁਝ ਹਥਿਆਰ, ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਅਤੇ ਵਿਸਫੋਟਕ ਸਮੱਗਰੀ ਬਰਾਮਦ ਹੋਈ।

ਨਾਮਦੇਵ ਤਯੱਪਾ ਨਾਗਮੋਡ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 119 ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਗਣਪਤ ਸੰਭਾਜੀ ਖਰਾਤ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਨ ਦੇ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਹੈ ਅਤੇ ਜਨਵਰੀ, 1948 ਦੀ ਇਕ ਰਾਤ, ਲਗਭਗ 9-30 ਜਾਂ 10 ਵਜੇ, ਉਸ ਨੇ ਸੰਭਾਜੀ ਖਰਾਤ ਦੇ ਘਰ ਜਾਣ ਦੀ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਹਿਦਾਇਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਬੰਡਲ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਉਸੇ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਗਵਾਹ ਨੇ ਇਹ ਬੰਡਲ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਲੇ ਮੰਦਰ 'ਚ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਪੁਲਸ ਗਣਪਤ ਸੰਭਾਜੀ ਖਰਾਤ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਆਈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਹੋਨਾਜੀ ਗਣਪਤ ਸ਼ੈਲਰ ਪੀ. ਡਬਲਯੂ 120 ਦਾ ਸਬੂਤ ਉਸੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ 219 ਪੰਚਨਾਮਾ ਜਾਂ ਰਿਕਵਰੀ ਮੀਮੋ ਹੈ, ਮਿਤੀ 9 ਫਰਵਰੀ, 1948, ਪੀ. ਡਬਲਯੂ 120 ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਬੰਡਲ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਗਏ ਲੇਖਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ। ਇਸ ਬੰਡਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਲੇਖਾਂ ਵਿੱਚ ਦੋ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਿੱਟ ਕੀਤੇ ਹੱਥ ਸਨ। ਗ੍ਰੇਨੇਡ, ਦੋ ਡੈਟੋਨੇਟਰ, ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਕਾਰਤੂਸ ਅਤੇ ਪਿਸਤੌਲਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ-ਜੁਲਦੇ ਕੁਝ ਵਸਤੂਆਂ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪਿਸਤੌਲ ਨਹੀਂ।

ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ 252 ਪੰਚਨਾਮਾ ਜਾਂ ਰਿਕਵਰੀ ਮੀਮੋ ਹੈ, ਮਿਤੀ 8 ਫਰਵਰੀ, 1948, ਪੀ. ਡਬਲਯੂ 119 ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਮਾਰੂਤੀ ਮੀਂਦਰ ਕਹੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮੰਦਰ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਬੰਡਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਲੇਖਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਲੇਖਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਨ:-

1. ਢੱਕਣ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਰਿੰਗ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪੇਚ ਦੇ ਸਿਖਰ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਟੀਨ ਦਾ ਡੱਬਾ ਅਤੇ ਦੋਨਾਂ ਪਾਸੇ ਕੁਝ ਲਿਖਤਾਂ ਵਾਲੇ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਚਿਪਕਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਲਿਖਤ ਵਿਅੰਜਨ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ-ਸਲੈਬ ਜਾਂ ਸਲੈਬ, ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਡੱਬਾ ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਿਸੈਪਟਕਲ ਸੀ, ਨਿਰਮਾਣ ਦਾ ਸਾਲ 1942 ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਲਿਖਤ ਟੈਸਟ ਦੀ ਸੰਖਿਆ ਸੀ ਜੋ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਢੱਗ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਮਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਲੈਬ ਜਾਂ ਸਲੈਬਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ;

2. ਗਲਾਸਗੋ ਵਿੱਚ ਨਿਰਮਿਤ 34 ਵਿਸਫੋਟਕ ਸਟਿਕਸ;
3. ਤਿੰਨ ਚਿੱਟੇ ਸਲੈਬ;
4. ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਾਰਤੂਸ;

5. ਫਿਉਜ਼ ਤਾਰ ਦੇ ਕਈ ਕੋਇਲ;

6. ਚੌਦਾਂ ਡੈਟੋਨੇਟਰ।

ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਹਿਸਾਂ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਕੁਝ ਵਿਵਾਦ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਪਰੋਕਤ ਲੇਖਾਂ ਵਾਲੇ ਬੰਡਲ ਬੈਜ ਦੁਆਰਾ 16 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਪੀ. ਡਬਲਯੂ 81 ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਸੀ ਜਾਂ 18 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਨਬੂਰਾਮ ਦੁਆਰਾ ਸੁਝਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਗੋਡਸੇ। ਮੈਂ ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਬਾਰੇ ਥੋੜੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਦੱਸਾਂਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਵਿਵਾਦਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਵਾਜਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਵਾਦਗ੍ਰਸਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਲੇਖਾਂ ਵਾਲੇ ਬੈਜ ਉਪਰੋਕਤ ਗਵਾਹ ਦੇ ਕੋਲ ਬੈਜ ਦੁਆਰਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਨਬੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਦੇ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਜਾਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਉਸਦਾ ਇੱਕ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਸੀ। ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੂਨਾ ਵਾਪਸ ਆਉਣਾ, ਇਹਨਾਂ ਲੇਖਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹਿਰਾਸਤ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮੁੱਲ ਦੇ ਲੇਖ ਸਨ, ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਬੈਜ ਦੋਵਾਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਨਿੱਜੀ ਜੋਖਮ 'ਤੇ ਸਨ, ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ, ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਨਾਲ ਬੁਰੀ ਬਦਬੂ ਵਿੱਚ ਸਨ, ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਸੋਚ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਕੋਈ ਵੀ ਉੱਦਮ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਲੇਖਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹਿਰਾਸਤ ਲਈ, ਲੋੜੀਂਦੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਬਿਨਾਂ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਘਰ ਤੋਂ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਦੀ ਲੋੜ ਪਵੇ।

ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 81 ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਰਿਕਵਰੀ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿ ਉਹ 16 ਜਾਂ 18 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਗਵਾਹ ਕੋਲ ਛੱਡੇ ਗਏ ਸਨ।

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਉਹ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬੈਜ ਦੇ ਕੋਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹਥਿਆਰ, ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਵਿਸਫੋਟਕ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ ਦੀਆਂ ਸਲੈਬਾਂ, ਹੈਂਡ-ਗਰਨੇਡ ਅਤੇ ਕੁਝ ਪਿਸਤੌਲ ਵਰਗੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਿਸਤੌਲ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਉਹ ਪਿਸਤੌਲ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਕੁਝ ਦੇਸੀ-ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਉਸ ਦੇ ਸਬੂਤ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਹ ਸਮਝਾਏਗਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਦੋ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ ਦੀਆਂ ਸਲੈਬਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜ ਹੈਂਡ-ਗਰਨੇਡਾਂ, ਦੋ ਰਿਵਾਲਵਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੂੰ, 9 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ, ਆਪਣੇ ਦੋ ਕਹਿਣ 'ਤੇ, ਬੈਜ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਸਾਰਾ ਸਮਾਨ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ ਦੀਆਂ ਸਲੈਬਾਂ, ਹੈਂਡ-ਗਰਨੇਡਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਮਾਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪਿਸਤੌਲਾਂ ਜਾਂ ਰਿਵਾਲਵਰਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ-ਜੁਲਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪਹੁੰਚਾ ਦੇਣਗੇ, ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ, ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਬੈਜ ਦੇ ਰਿਵਾਲਵਰਾਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਹ ਬੈਜ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਲੰਮਾ ਸਫ਼ਰ ਤੈਅ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੇ 14 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸਮਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੇ ਇੱਕ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਬੰਬਈ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਮਾਨ ਸੀ ਜਿਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪਾਉਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਉਸ ਨੂੰ ਪੂਨਾ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਕੋਈ ਸੂਹ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਉਹ ਬਾਕੀ ਬਚੇ ਸਮਾਨ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਕੇ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ। ਉਹ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਸੁਝਾਅ ਨੂੰ ਵੀ ਅਸੰਭਵ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬੈਜ ਨੇ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਸਟੇਟ ਕਾਂਗਰਸ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਰਤਣ ਲਈ ਸੇਠੀਆ ਲਈ ਬੰਬਈ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸਮਾਨ ਲਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਨਬੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਨਾਲ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਜਾਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ-

ਸਭਾ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਬਿਨਾਂ, ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਜਾਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਵੇਚ ਕੇ ਵੱਡਾ ਮੁਨਾਫਾ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਸਮਾਨ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਲਿਆ। ਜੇ ਉਹ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਸਟੇਟ ਕਾਂਗਰਸ ਲਈ ਬੰਬਈ ਸਮੱਗਰੀ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਸਾਰਾ ਸਮਾਨ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਨਾ ਕਿ ਸਿਰਫ ਉਸਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਰਿਕਵਰੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਅਤੇ ਪੀ. ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਡਬਲਯੂ 81 ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਪਿਛੇ ਛੱਡਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਉਹ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੂਬਾ ਕਾਂਗਰਸ ਲਈ ਸੀ। ਫਿਰ, ਜੇ ਉਸਨੇ ਉਸ ਸਮਾਨ ਬਾਰੇ ਆਪਣਾ ਮਨ ਬਦਲ ਲਿਆ ਜੇ ਉਹ ਸੂਬਾ ਕਾਂਗਰਸ ਲਈ ਬੰਬਈ ਲੈ ਕੇ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੀਮਤ ਮਿਲਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਵਿੱਚ ਵੇਚਣ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਲਿਜਾਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਮਝ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ ਕਿ, ਉਸਦੇ ਉੱਤੇ ਕਿਉਂ? ਪੂਨਾ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ, ਉਹ ਬਾਕੀ ਸਮਾਨ ਵੀ ਉਸੇ ਮਕਸਦ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਨਹੀਂ ਲੈ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਉਸਨੇ ਇਸਨੂੰ P.W 81 ਕੋਲ ਕਿਉਂ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ।

ਬੈਂਜ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 81 ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆਉਣ 'ਤੇ, ਸ਼ੰਕਰ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਦੱਸਣ 'ਤੇ ਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਨੇ ਉਸਦੀ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਬੁਲਾਇਆ ਸੀ, ਉਹ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਤਿਆਰ ਹੈ, ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਸੀ। ਫਿਰ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਿਸਤੌਲ ਦੇ ਕੇ ਰਿਵਾਲਵਰ ਬਦਲੇ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਗਵਾਹ ਨੇ, ਇਸ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇੱਕ ਸ਼ਰਮਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਰਿਵਾਲਵਰ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਦੀ ਪਿਸਤੌਲ ਦੇ ਬਦਲੇ ਉਹ ਰਿਵਾਲਵਰ ਦੇਣ ਲਈ ਰਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

ਉਪਰੋਕਤ ਘਟਨਾ ਦਾ ਬੇਸ਼ੱਕ ਨੱਥੂ ਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਨੇ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ 16 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਪੂਨਾ ਵਿੱਚ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸਦਾ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬੈਂਜ ਵੀ ਉਸ ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਉੱਥੇ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬੈਂਜ 15 ਤਰੀਕ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ 17 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਪੂਨਾ ਪਰਤਿਆ ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਲੇਖਾਂ ਵਾਲੇ ਬੰਡਲ ਉਸ ਰਾਤ ਜਾਂ ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ 81 ਕੋਲ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੇ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਬੈਂਜ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬੈਂਜ ਜਾਂ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਦੇ 16 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਪੂਨਾ ਵਿਖੇ ਹੋਣ ਦਾ ਕੋਈ ਸਿੱਧਾ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਪੀ. ਡਬਲਯੂ 81, ਜਿਸ ਨੂੰ ਬੈਂਜ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਪੂਨਾ ਵਾਪਸ ਆਉਣ 'ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਸੀ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸਟੀਕਤਾ ਨਾਲ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਤੈਅ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਸ਼ਰਮਾ, ਇੱਕ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਬੈਂਜ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਦੀ ਪਿਸਤੌਲ ਨੂੰ ਰਿਵਾਲਵਰ ਬਦਲੇ ਲੈਣ ਦੇ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਪੂਨਾ ਵਿਖੇ ਮਿਲਿਆ ਸੀ, ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਨਾਗਰਵਾਲਾ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਦੁਆਰਾ ਖੁਦ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬੈਂਜ 16 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਪੂਨਾ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਦੋਵਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ 15 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਗਏ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਜਾਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਹ 17 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣਗੇ। ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਟਰਮੀਨਸ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਨੁਸਾਰ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੈਂਜ ਕਿਤੇ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿੱਥੋਂ ਉਹ 17 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਟਰਮੀਨਸ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਲੀ ਕਿਸੇ ਰੇਲਗੱਡੀ ਰਾਹੀਂ ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਸੁਝਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਉਹ ਪੂਨੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਥਾਂ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਦੁਆਰਾ ਉਪਰੋਕਤ ਦਰਸਾਏ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਲਈ ਆਪਣੀ ਦਲੀਲ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ, ਇਹ ਸੀ ਕਿ

ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਟਰਮੀਨਸ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨੂੰ 17 ਤਰੀਕ ਲਈ ਮੀਟਿੰਗ ਸਥਾਨ ਵਜੋਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਵੇਰੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸੀ ਗ੍ਰੀਨ ਹੋਟਲ ਦੇ ਬਹੁਤ ਨੇੜੇ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰਹੇ ਸਨ, ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਇਹ ਵਧੇਰੇ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਸੀ ਕਿ ਬੈਜ ਨੂੰ ਦਾਦਰ ਤੋਂ ਉਪਰੋਕਤ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਲੋਕਲ ਰੇਲਗੱਡੀ ਦੁਆਰਾ ਸਫ਼ਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਚੁੱਕਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉੱਥੇ, ਰਿਲਾਇੰਸ ਨੂੰ ਇਸ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਬੈਜ 17 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਟਰਮੀਨਸ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਮਾਨ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਇਕੱਲਾ ਪਹੁੰਚਿਆ ਸੀ। ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਹੋਣ, ਪਰੀਖਿਆ ਨੂੰ ਸਹਿਣ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਜੇ ਬੈਜ ਨੇ 16 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ 17 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਕਿਉਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਨਾ ਕਿ 16 ਨੂੰ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 17 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ ਤੱਕ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹਨਾਂ ਅਤੇ ਬੈਜ ਦੁਆਰਾ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਜਾਂ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰੇ ਨਾਲ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਉਹ 16 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਅਤੇ ਵਧੇਰੇ ਵਿਹਲ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਫਿਰ ਇਸਨੂੰ 17 ਤਰੀਕ ਤੱਕ ਕਿਉਂ ਟਾਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ? ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਾਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਜਾਂ ਬੈਜ ਦੀ 16 ਤਾਰੀਖ ਲਈ ਕੋਈ ਹੋਰ, ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ, ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਸੀ। ਜਦੋਂ 17 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਘਟਨਾ 'ਤੇ ਆਵਾਂਗੇ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ ਉਸ ਦਿਨ ਤਿੰਨਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸਮਾਂ ਮਹਾਸਭਾ ਦਫਤਰ ਸਮੇਤ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਘੁੰਮਣ ਵਿਚ ਹੀ ਬੀਤਿਆ। ਮੈਂ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਕਿ ਨਾਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਤੋਂ ਬੈਜ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੀ ਖਾਸ ਮੁਸ਼ਕਲ ਜਾਂ ਅਸੁਵਿਧਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਕਸਰ ਆਉਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ 15 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ। ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਾਲਾਤਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਟੈਕਸੀ ਵਿਚ ਘੁੰਮਣ ਦਾ ਬਹੁਤ ਸੌਕੀਨ ਸੀ ਅਤੇ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਉਕਸਾਹਟ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਰੇ ਸਬੰਧਤ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਹੁੰਦਾ, ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਸਮਾਂ ਬਚ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਬੈਜ ਨੂੰ ਦਾਦਰ ਤੋਂ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਟਰਮੀਨਸ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੱਕ ਆਉਣ ਲਈ ਕਹਿਣ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੇ ਖੁਦ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਨੂੰ ਗੱਡੀ ਚਲਾ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਉਥੋਂ ਚੁੱਕ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਟਰਮੀਨਸ ਤੋਂ ਉਸਨੂੰ ਲੈਣ ਲਈ ਵੀ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੀ ਗ੍ਰੀਨ ਹੋਟਲ ਤੋਂ ਡੇਢ ਮੀਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਇਸਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਖੁਦ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਦਾ ਬਿਆਨ (ਪੇਪਰ ਬੁੱਕ ਦੇ ਖੰਡ 2 ਦੀ ਪੰਨਾ 3, ਲਾਈਨ 25 ਵੀਡੀਓ) ਦਾਦਰ ਵਿਖੇ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦਾ ਦਫਤਰ ਉਹ ਦੂਜਾ ਸਥਾਨ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਟਰਮੀਨਸ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ, ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ ਬੰਬੇ ਡਾਇੰਗ ਮਿੱਲ ਸੀ। ਬੈਜ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਲੈਣ ਲਈ ਮਹਾਸਭਾ ਦਫਤਰ ਗਏ ਸਨ। ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਜਾਣਾ ਪਿਆ, ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬੈਜ ਚੁੱਕਣ ਦੇ ਬਹੁਤ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ, ਮੈਂ ਬੈਜ ਨੂੰ ਦਾਦਰ ਤੋਂ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਟਰਮੀਨਸ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਲਈ ਕਹਿਣ ਦਾ ਕੋਈ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਸਕਦਾ। ਅਤੇ ਨਾਥੂਰਾਮ ਖੁਦ ਹੋਟਲ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਬੁਥ ਤੱਕ ਚਲੇ ਗਏ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਅਤੱਪਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਕੋਟਿਅਨ, ਪੀ. ਡਬਲਯੂ 80, ਟੈਕਸੀ-ਡਰਾਈਵਰ, ਜਿਸਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਲਈ ਇਸ ਸਮੇਂ ਹੋਰ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਜਿਸਦੀ ਟੈਕਸੀ ਆਪਣੇ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਬੈਜ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਈ ਗਈ ਸੀ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਤਿੰਨਾਂ ਨੂੰ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਸਵੇਰੇ 7-30 ਵਜੇ ਚੁੱਕਿਆ ਜੋ ਪੂਨਾ ਤੋਂ ਰੇਲਗੱਡੀ ਦੇ ਆਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸੀ। ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇਹ ਸੀ ਇਹ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ 17 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਟਰਮੀਨਸ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬੈਜ ਲੈਣਗੇ, ਇਹ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ 16 ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਦੂਰ ਜਾਣਾ ਸੀ ਅਤੇ 17 ਨੂੰ ਸਵੇਰ ਦੀ ਰੇਲਗੱਡੀ ਰਾਹੀਂ ਉੱਥੇ ਪਹੁੰਚਣਾ ਸੀ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਬੈਜ ਸ਼ੰਕਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਟਰਮੀਨਸ 'ਤੇ ਉਤਰਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਲਈ ਕਾਫੀ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼

ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਸ਼ੱਕਰ ਨੂੰ ਦਾਦਰ ਵਿਖੇ ਉਤਾਰਿਆ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਮਹਾਸਭਾ ਦਫਤਰ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਇਹ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਦੁਆਰਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਟਰਮੀਨਸ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਬੈਂਜ ਕੋਲ ਕੋਈ ਸਮਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਨਾਮੀ ਟੈਕਸੀ ਡਰਾਈਵਰ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਤਿੰਨਾਂ ਨੂੰ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਚੁੱਕਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਬਿਸਤਰਾ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਬਿਸਤਰਾ, ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਸਿਰਫ਼ ਬੈਂਜ ਦਾ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਦੁਆਰਾ 15 ਤਰੀਕ ਦੀ ਸਵੇਰ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੈਂਜ ਦੁਆਰਾ ਇਕੱਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਫੇਰੀ ਬਾਰੇ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਕਾਫ਼ੀ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਸਬੂਤ ਨੇ ਬੈਂਜ ਦੇ ਪੂਨਾ ਵਿਖੇ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। 16 ਜਨਵਰੀ. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ. ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਖਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸਬੂਤ, ਤਾਰੀਖ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ, ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਣਾਇਕ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਤਰੀਕ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਫੇਰੀ ਦੀ ਤਰੀਕ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਦਿਨ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਏ ਸਨ ਅਤੇ ਜੈਸਲਮੇਰ ਰਾਜ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨਿਰਵਿਵਾਦ 26 ਜਨਵਰੀ ਸੀ। ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਰਿਵਾਲਵਰ ਦਿਖਾਇਆ ਸੀ ਜੋ ਉਸਨੇ ਸੱਤ ਜਾਂ ਅੱਠ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬੈਂਜ ਦੇ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੇ 13 ਤਰੀਕ ਦੀ ਸਵੇਰ ਦੇ ਵਾਅਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਦੌਰੇ ਦੀ ਤਰੀਕ 18 ਜਾਂ 19 ਜਨਵਰੀ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਫਿਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੈਂਜ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਰਿਵਾਲਵਰ ਜਾਂ ਤਾਂ 15 ਤਰੀਕ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਜਾਂ ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਦਿਖਾਇਆ ਸੀ ਜਾਂ ਇਹ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੋ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ, ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਅਸੰਭਵ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਕਿ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਬੈਂਜ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਸਿਰਫ 16 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਸੀ, ਜਾਂ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਸਬੂਤ ਵਿਚ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਸ਼ਚਤ ਹੋਇਆ ਕਿ, ਤਰੀਕ ਜੋ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਬੈਂਜ ਉਸ ਨੂੰ ਪੂਨਾ ਜਾਣ ਅਤੇ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਗਵਾਹ ਅਨੁਸਾਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਗਿਆ ਤਾਂ ਬਿੱਲੇ ਕੋਲ ਰਿਵਾਲਵਰ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗੱਲ ਮੰਨ ਲਈ ਜਾਵੇ, ਅਤੇ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਬੈਂਜ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਰਿਵਾਲਵਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਉਸਨੂੰ 15 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਲੈਣ ਲਈ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਬੈਂਜ ਨੇ ਦੂਜੀ ਫੇਰੀ ਵੇਲੇ ਜੋ ਰਿਵਾਲਵਰ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿਖਾਇਆ ਸੀ, ਉਹ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਕਲਪਨਾ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਬੰਬਈ ਵਿਚ ਇਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸਾਧਨ ਸੀ। ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਇਹ ਹਨ ਕਿ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ, ਉਸਨੇ ਇਸਨੂੰ ਪੂਨਾ ਵਿਖੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰ ਲਿਆ, ਜੋ ਉਸਦੀ ਗੁਪਤ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸਬੂਤ, 16 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਪੂਨਾ ਵਿਖੇ ਬੈਂਜ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮਰਥਨ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

16 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਪੂਨਾ ਵਿਖੇ ਨੱਥੂ ਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਬਾਰੇ ਬੈਂਜ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ, ਮਿਸਟਰ ਡਾਫਟਰੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਡਾਇਰੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ 218 ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਇੰਦਰਾਜਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਡਾਇਰੀ ਵਿੱਚ ਸੰਬੰਧਿਤ ਐਂਟਰੀਆਂ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਨੁਵਾਦ ਪੀ 323 ਅਤੇ ਪੀ 324 ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। , Exs P 323-A ਅਤੇ 324-A ਇਸਦੀ ਫੋਟੋ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਕਰਨਾ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਇੰਦਰਾਜ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੂਨਾ ਵਿਖੇ ਇੱਕ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਪੰਤ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਜਾਣ ਲਈ 50 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਐਂਟਰੀ ਦੇ

ਪਾਰ ਇੱਕ ਲਾਈਨ ਖਿੱਚੀ ਗਈ ਹੈ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਐਂਟਰੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ 16 ਤਰੀਕ ਦੀ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ 20 ਰੁਪਏ ਦੀ ਇੱਕ ਵਸਤੂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ "ਬੰਬੇ-ਪੂਨਾ" ਅਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਬੰਬਈ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਇੰਦਰਾਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਹੋਰ ਐਂਟਰੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਬਦ " ਪੂਨਾ ਵਿੱਚ ਟੈਕਸੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ" 30 ਰੁਪਏ ਦੀ ਇੱਕ ਵਸਤੂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਦਫਤਰੀ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਦਾਖਲਾ ਸਿੱਧ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਬਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ 15 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਪੂਨਾ ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਸੀ; ਕਿ ਉਸ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ 'ਤੇ ਉਸਨੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਪੰਤ ਨਾਮ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ 50 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਸੀ; ਕਿ ਉਹ 16 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਪੂਨਾ ਵਿਖੇ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਉਸਨੂੰ ਟੈਕਸੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ 'ਤੇ 30 ਰੁਪਏ ਖਰਚਣੇ ਪਏ; ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਦਿਨ ਦੁਪਹਿਰ ਦੀ ਰੇਲਗੱਡੀ ਰਾਹੀਂ ਬੰਬਈ ਪਰਤਿਆ ਅਤੇ 15 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਪੂਨਾ ਅਤੇ 16 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਵਾਪਸੀ ਦੇ ਦੋ ਸਫਰਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਖਰਚੇ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਡਾਇਰੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੰਯੁਕਤ ਇੰਦਰਾਜ ਕੀਤਾ।

ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਸਮੇਂ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਨੇ ਉਸਦਾ ਧਿਆਨ ਇਸ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ, ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਡਾਇਰੀ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਐਂਟਰੀ, ਅਰਥਾਤ, ਇੱਕ ਬੰਦੋਪੰਤ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਨੂੰ 50 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਆਪਣੇ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ 30 ਰੁਪਏ ਅਤੇ 20 ਰੁਪਏ ਦੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਕੁਝ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦਿੱਤਾ। 30 ਰੁਪਏ ਦੀ ਆਈਟਮ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਇਹ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਬੰਬਈ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੂਨਾ ਵਿਖੇ 13 ਅਤੇ 14 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖਰਚੇ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਐਂਟਰੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। 20 ਰੁਪਏ ਦੀ ਵਸਤੂ ਬਾਰੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਇਹ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ "ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ" ਦੇ ਕਿਸੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹਦਾਇਤਾਂ ਨਾਲ ਪੂਨਾ ਭੇਜਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਉਸ ਦੇ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਪੂਨਾ ਅਤੇ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਦੇ ਖਰਚੇ ਲਈ।

ਕ੍ਰਿਸ਼ਣਜੀ ਪੰਤ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਐਂਟਰੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਤੋਂ ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੀ ਐਂਟਰੀ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਇਸ 'ਤੇ ਕੋਈ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸਮਝਾਂਗਾ। 20 ਰੁਪਏ ਦੀ ਐਂਟਰੀ ਕਾਫ਼ੀ ਅਢੁੱਕਵੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਦੁਆਰਾ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਪੂਨਾ ਅਤੇ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ, ਵਾਜਬ ਯਕੀਨ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। 30 ਰੁਪਏ ਦੀ ਐਂਟਰੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਹੁਤੀ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਜਾਂ ਯਕੀਨਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਡਾਇਰੀ ਇੱਕ ਨਿਯਮਤ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ 13 ਜਾਂ 14 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਹੋਏ ਖਰਚੇ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਦੋ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸ੍ਰੀ ਦਫਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਐਂਟਰੀਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ 14 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਨੇ ਕੁਝ ਫੰਡ ਵਿੱਚੋਂ 2,000 ਰੁਪਏ ਲਏ ਸਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ 342 ਰੁਪਏ 14 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਬਾਕੀ ਬਚਿਆ ਸੀ। 1,658 ਰੁਪਏ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿਨ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਦੋ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, 829 ਰੁਪਏ ਹਰੇਕ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਰੁ. 30, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨੱਥੂ ਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਦੁਆਰਾ ਸੁਝਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, 13 ਜਾਂ 14 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਨੂੰ 14 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਖਾਤਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸ ਤੱਕ ਖਰਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਾਰੀ ਰਕਮ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ. ਦਿਨ, ਸੰਤੁਲਨ ਨੂੰ ਦੋ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਸੀ. ਦਲੀਲ ਬਿਨਾਂ ਤਾਕਤ ਦੇ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਐਂਟਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਮੈਂ ਸੰਕੋਚ ਕਰਦਾ ਹਾਂ

ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਰਣਾਇਕ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰੋ। ਹਾਲਾਂਕਿ 14 ਜਨਵਰੀ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੰਤੁਲਨ ਵਿਗੜਿਆ ਹੋਇਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਖਰਚਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ 'ਤੇ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਆਪਣੇ 15 ਤਰੀਕ ਨੂੰ, ਉਪਰੋਕਤ ਮਿਤੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਤੱਕ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਦੀਆਂ ਦੋ ਟਿਕਟਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ 'ਤੇ ਖਰਚੇ ਗਏ 308 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅੰਕੜੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ

ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ 14 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਬਕਾਇਆ ਦੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਕਥਿੱਤ ਵੰਡ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ, ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਤੱਕ ਖਾਤੇ ਦੀ ਰਸਮੀ ਅਤੇ ਸਹੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਦਿਨ. ਫਿਰ ਸਾਨੂੰ ਨੁਮਾਇਸ਼ ਪੀ 324 ਵਿੱਚ ਅਤੇ 30 ਰੁਪਏ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਐਂਟਰੀ ਦੇ ਉੱਪਰ "ਤਾਰੀਖ: 16, ਦੁਪਹਿਰ" ਵਜੋਂ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਖਿੱਚੀ ਗਈ ਇੱਕ ਲਾਈਨ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। 14 ਵੇਂ ਅਤੇ

15 ਤਾਰੀਖ ਦਿਨ ਦੇ ਖਰਚੇ ਦੀਆਂ ਆਈਟਮਾਂ ਦੇ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਨੋਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। 30 ਰੁਪਏ ਦੀ ਐਂਟਰੀ, ਖੁਦ ਮਿਸਟਰ ਦਫਤਰੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, 16 ਦੀ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਿਰਫ 10 ਰੁਪਏ।

ਉਸ ਸਮੇਂ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਸਨ, ਬਾਕੀ 10 ਰੁਪਏ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਪੂਨਾ ਦੇ ਰੇਲਵੇ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ 15 ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ 16 ਦੀ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ 20 ਰੁਪਏ ਦੇ ਖਰਚੇ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਸੰਯੁਕਤ ਐਂਟਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਸ਼ਬਦ "ਤਾਰੀਖ: 16, ਦੁਪਹਿਰ" ਉਪਰੋਕਤ ਇੰਦਰਾਜ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ 30 ਰੁਪਏ ਦੀ ਐਂਟਰੀ ਉਪਰੋਕਤ ਹਵਾਲੇ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਇੱਕ ਲਾਈਨ ਖਿੱਚਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ 30 ਰੁਪਏ ਦਾ ਖਰਚਾ ਇਸ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 16, ਪਰ ਕੁਝ ਪਿਛਲੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਚਾਹੇ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਮਿਸਟਰ ਦਫਤਰੀ ਨੇ ਜੋ ਕੁਝ ਕਹਿਣਾ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਵਜ਼ਨ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੈਂ 16 ਜਨਵਰੀ ਡਾਇਰੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ 218 ਵਿਚਲੇ ਇੰਦਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੂਨਾ ਵਿਖੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇਖ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਕਿ ਗੋਪਾਲ ਗੋਡਸੇ ਦੁਆਰਾ 15 ਜਨਵਰੀ 1948 ਤੋਂ 21 ਜਨਵਰੀ 1948 ਤੱਕ ਇੱਕ ਹਫ਼ਤੇ ਦੀ ਅਚਨਚੇਤ ਛੁੱਟੀ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ 14 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਅੰਤਮ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 15 ਅਤੇ 16 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਛੁੱਟੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਕੁਝ ਬੋਰਡ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣਾ ਪਿਆ ਸੀ। 16 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ, ਗੋਪਾਲ ਗੋਡਸੇ ਨੇ 17 ਤੋਂ 23 ਜਨਵਰੀ ਤੱਕ ਛੁੱਟੀ ਲਈ ਨਵੀਂ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਇਹ ਅਰਜ਼ੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀ ਗਈ, (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਪੀ 133 ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ)। ਜੇਕਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਇਸ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਗੋਪਾਲ ਗੋਡਸੇ ਨੇ 14 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਛੁੱਟੀ ਮੰਗੀ ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਰ 16 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਦਿੱਲੀ ਜਾਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ, ਮੈਂ ਇਸ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਾਂਗਾ। 16 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਕੁਝ ਪੁਸ਼ਟੀ ਮੰਨਣ ਲਈ ਝੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ 15 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਗੋਪਾਲ ਨੂੰ ਲੈਣ ਲਈ ਇੱਕ ਦਿਨ ਲਈ ਪੂਨਾ ਜਾਣ ਦਾ ਵੀ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇਖ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ 14 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ 3-30 ਵਜੇ ਦੀ ਰੇਲਗੱਡੀ ਰਾਹੀਂ ਪੂਨਾ ਤੋਂ ਰਵਾਨਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੁਪਹਿਰ 2-30 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਆਪਣੀ ਜਗ੍ਹਾ ਛੱਡ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦਿਨ 15 ਤਰੀਕ ਤੋਂ ਛੁੱਟੀ ਲਈ ਗੋਪਾਲ ਦੀ ਦਰਖਾਸਤ ਉਸ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਅੰਤਮ ਆਦੇਸ਼ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਦੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਨੇੜੇ ਹੋਣ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਦੇ ਚਲੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਅਸਵੀਕਾਰ ਹੋਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੋ ਛੁੱਟੀ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਉਸ ਦੇ ਉੱਦਮ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਜਾਣ ਲਈ ਸੀ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਜੋ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ 15

ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਬੰਬਈ ਵਿੱਚ ਗੋਪਾਲ ਦੀ ਉਮੀਦ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿ ਉਹ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਪੂਨਾ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ, ਜੇ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਬੈਂਜ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਹ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ 17 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ 2-40 ਵਜੇ ਦੀ ਰੇਲਗੱਡੀ ਰਾਹੀਂ ਪੂਨਾ ਤੋਂ ਬੰਬਈ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ। ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਦਾਦਰ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਉਤਾਰਿਆ ਗਿਆ ਜਿੱਥੋਂ ਉਸ ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਬੈਂਜ ਖੁਦ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਟਰਮੀਨਸ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਉਤਾਰਿਆ ਜਿੱਥੋਂ ਸਵੇਰੇ 7-30 ਵਜੇ ਰੇਲਗੱਡੀ ਪਹੁੰਚੀ, ਬੈਂਜ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਨੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਮਿਲੇ ਸਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਵੀ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਟੈਕਸੀ ਲਗਾਈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਏਅਰੋਡ੍ਰੌਮ ਵਿਚ ਉਤਾਰੇ ਜਾਣ ਤੱਕ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚਾਲੂ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬੈਂਜ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਦੇ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਦੇ ਕੁਰਲਾ ਵਿਖੇ ਇਕ ਮਿਸਟਰ ਪਟਵਰਧਨ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਛੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਅਤੱਪਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਕੋਟੀਅਨ, ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 80, ਟੈਕਸੀ ਨੰਬਰ ਬੀ.ਐਮ.ਟੀ. 110, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ 9 ਫਰਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਲੱਭ ਲਿਆ ਸੀ, ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੈਂਜ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੇ 2 ਮਾਰਚ, 1948 ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਪਹਿਲੀ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਆਪਣੇ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ, ਬੈਂਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਨੇ ਸਬੂਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਟੈਕਸੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਬੈਂਜ ਨੇ 17 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 7-30 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਲਗਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਬਿਸਤਰਾ ਵੀ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਲੇਡੀ ਜਮਸ਼ੇਦਜੀ ਰੋਡ ਤੋਂ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦੌਰਾਨ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇਖਿਆ ਹੈ, ਦਾਦਰ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨੇੜੇ ਹੈ। ਨਾ ਤਾਂ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪੀ ਡਬਲਯੂ 80 ਦੀ ਟੈਕਸੀ ਲੱਗੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅਤੇ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤ ਇਨ੍ਹੇ ਕੁਦਰਤੀ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹੇ ਯਕੀਨਨ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਇਸ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

ਬੈਂਜ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤ, ਸ਼੍ਰੀ ਸਾਵਰਕਰ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਵਰਕਰ ਸਦਨ ਦੇ ਦੌਰੇ ਦੀ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਦੀ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ; ਅਤੱਪਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਕੋਟਿਅਨ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 80, ਚਰਨਦਾਸ ਮੇਘਜੀ ਮਥੁਰਾਦਾਸ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। 74, ਗਣਪਤਰਾਓ ਭੀਮ ਰਾਓ ਅਫਜ਼ਲਪੁਰਕਰ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 73 ਅਤੇ ਆਰ.ਐਮ. ਪਾਟਨਕਰ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 87 ਅਤੇ ਮਹਾਦੇਓ ਗਣੇਸ਼ ਕਾਲੇ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 86, ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਹੱਦ ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਦੁਆਰਾ ਸਹੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਬੈਂਜ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਆਪਣੇ ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਟਰਮੀਨਸ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਮਿਲੇ ਸਨ, ਅਤੇ ਟੈਕਸੀ ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਦੇ ਖਰਚੇ ਲਈ ਕੁਝ ਪੈਸੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਉਹ P.W ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ 74, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 73 ਅਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 86. ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 74 ਬਾਂਬੇ ਡਾਇੰਗ ਮਿੱਲਜ਼ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 73 ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਫ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਕਰਮਚਾਰੀ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 86, ਬੰਬੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਐੱਮ.ਏ., ਲੇਟਸ ਇੰਕ ਦਾ ਨਿਰਮਾਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਕੁਰਲਾ ਦੇ ਇੱਕ ਬੰਗਲੇ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 74 ਅਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 73 ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਹ ਬੈਂਜ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਸਨ ਜੋ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਲਈ ਫੰਡ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਏ ਸਨ। ਨੂੰ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 73, ਉਸਨੇ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਸਟੀਲ ਦਾ ਕਮਰ ਕੋਟ ਵੀ ਵੇਚਿਆ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਗਵਾਹ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲੜਕੇ ਲਈ ਖਰੀਦਿਆ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਮੈਡੀਕਲ ਪ੍ਰੈਕਟੀਸ਼ਨਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਖੇਤਰਾਂ ਸਮੇਤ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 86

ਸਿਰਫ ਬੈਜ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਸੀ, ਪਹਿਲਾਂ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਲਈ ਫੰਡ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਕਈ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਇਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੇ ਲਗਭਗ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸੇਵਾ ਸੰਘ, ਕੁਰਲਾ ਵਿਖੇ ਭਾਸ਼ਣ ਦੇਣ ਲਈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਪੂਨਾ ਵਿਖੇ ਉਦਯਮ ਇੰਜਨੀਅਰਿੰਗ ਵਰਕਸ, ਲਿਮਟਿਡ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਕੰਪਨੀ ਨਾਲ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਦੇ ਭਰਾ ਦੱਤਾਤ੍ਰੇਯ ਗੋਡਸੇ ਦੀ ਕਾਫੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਸੀ, ਗਵਾਹ ਦਾ ਭਤੀਜਾ ਅਤੇ ਸਾਥੀ ਵਾਮਨ ਸੀ। ਕਾਲੇ। ਉਦਯਮ ਇੰਜਨੀਅਰਿੰਗ ਵਰਕਸ ਅਤੇ ਕਾਲੇਜ਼ ਸੇਲਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ, ਲਿਮਟਿਡ ਦੇ ਬੋਰਡ ਆਫ ਡਾਇਰੈਕਟਰਜ਼ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ, ਲੋਟਸ ਇੰਕ ਦੇ ਸੇਲ ਏਜੰਟ, ਉਦਯਮ ਇੰਜਨੀਅਰਿੰਗ ਵਰਕਸ, ਲਿਮਟਿਡ ਦੇ ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਏਜੰਟ ਵੀ ਹਨ। ਬੈਜ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਆਪਟੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਦੋ ਗਵਾਹਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਾਇਆ।

ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 2 ਮਾਰਚ 1948 ਨੂੰ ਹੋਈ ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਪਰੋਡ ਦੌਰਾਨ 74 ਨੇ ਆਪਟੇ ਅਤੇ ਬੈਜ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਦੀ ਥਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਰਕਰੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਲੋੜਾ ਹੈ, ਜਿੰਨਾ ਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਨੇ ਬੰਬੇ ਡਾਇੰਗ ਮਿੱਲਜ਼ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਆਪਟੇ, ਆਪਣੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦੇ ਪੈਰਾ 28 ਵਿੱਚ, ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਪੈਸੇ। ਗਵਾਹ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਬੈਜ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੋ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਨਾਲ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਰਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਆਪਟੇ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਹੈਦਰਾਬਾਦ 'ਤੇ ਸੋਚੇ-ਸਮਝੇ ਹਮਲੇ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਅੱਠ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਚਮਤਕਾਰ ਬਾਰੇ ਸੁਣੇਗਾ। ਗਵਾਹ ਆਪਟੇ ਦੀ ਗੱਲ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਇਆ, ਜਿੰਨਾ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਦੋ ਫਲੋਥ੍ਰੋਅਰ ਸਨ, ਜੋ ਕਿ ਕਾਫੀ ਰੀਫਿਲ ਸਨ, ਅਤੇ ਉਹ ਰਾਜ ਬਲਾਂ ਨੂੰ ਹਰਾ ਸਕਦੇ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿੱਚ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਆਪਟੇ ਵੱਲੋਂ ਗਵਾਹ ਤੋਂ 5,000 ਰੁਪਏ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਮੰਗਣ 'ਤੇ, ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇੱਕ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਜਾਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਸਲਾਹ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ ਖਾਣੇ ਲਈ ਆਪਣੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਆਉਣ 'ਤੇ, ਉਸਨੇ ਆਪਟੇ ਨੂੰ ਉਡੀਕਦਿਆਂ ਵੇਖਿਆ। ਉਸਨੇ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਦੋਸਤਾਂ ਤੋਂ ਮਦਦ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਆਪਟੇ ਨੇ ਗਵਾਹ ਤੋਂ 5,000 ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਮੰਗਿਆ। ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਣ 'ਤੇ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਫੈਕਟਰੀ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਐਡਵਾਂਸ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਆਪਟੇ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਕੁਝ ਪੈਸੇ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਇਸ 'ਤੇ ਗਵਾਹ ਨੇ ਦਾਨ ਵਜੋਂ 1,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਅਦਾ ਕੀਤੀ।

ਅਨੁਸਾਰ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 73, ਆਪਟੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਨੇ ਬੈਜ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਨਾਲ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਰਾਉਣ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਨ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਸੌਤਿਆਗ੍ਰਹਿ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਦੀ ਸਥਿਤੀ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਆਖਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਸੌਤਿਆਗ੍ਰਹਿ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਸੀ ਜੋ ਉਹ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਬੈਜ ਦੁਆਰਾ ਸੌਤਿਆਗ੍ਰਹਿ ਕਰਨ ਲਈ ਮਦਦ ਮੰਗਣ 'ਤੇ ਗਵਾਹ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ 100 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦਿੱਤੀ।

ਅਨੁਸਾਰ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 86, ਉਸ ਦੇ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਵਿਚਕਾਰ "ਅਗਰਾਨੀ" ਅਤੇ "ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ" ਬਾਰੇ ਆਮ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਉਕਤ ਪੱਤਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਟਰਾਂ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੁਕਮਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋਈ ਸੀ। ਆਪਟੇ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ "ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ" ਨੂੰ ਸਹੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸ਼ੇਅਰ ਵੇਚ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਪਟੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਨੇ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਸਮੱਗਰੀ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਉਸ ਤੋਂ 3,000 ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਮੰਗਿਆ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 1,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਉਧਾਰ ਦੇ ਕੇ ਦਿੱਤੀ।

ਆਪਟੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੁਪਏ ਮਿਲੇ ਹਨ। 100 ਤੋਂ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 73 ਅਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਤੋਂ 1,000 ਰੁਪਏ 86. ਆਪਟੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਤੋਂ 100

ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਸਨ। 73 ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਅਤੇ ਉਹ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 86 ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਲਿਮਿਟੇਡ ਵਿੱਚ ਸ਼ੇਅਰ ਖਰੀਦਣ ਲਈ 1,000 ਰੁਪਏ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ।

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 342 ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ, ਆਪਣੇ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਟੈਕਸੀ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਪੈਸਾ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਲਈ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬੈਂਜ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਕਾਰਨ ਪੈਸੇ ਵਸੂਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਸਵੇਰੇ ਪੈਸੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਕਲਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦੇ ਪੈਰਾ 28 ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਡਰ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਾਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਕੰਮ ਨੂੰ ਨਿਪਟਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਅੰਦੋਲਨ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਨਾਲ ਵੀ ਸਬੰਧਤ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸੇ ਪੈਰੇ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਦੌਰੇ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 74 ਬਾਂਬੇ ਡਾਇੰਗ ਮਿੱਲਜ਼ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਬੈਂਜ ਉਸ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਲਈ ਕੁਝ ਪੈਸੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਹਾਲਾਂਕਿ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਨੇ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਤੋਂ ਕੋਈ ਪੈਸਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। 74, ਮੈਨੂੰ ਉਸਦੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦਾਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ 1,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹੈਦਰਾਬਾਦ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸੋਚੇ-ਸਮਝੇ ਹਮਲੇ ਲਈ ਪੈਸੇ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਗਵਾਹ ਕਾਫੀ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਮੰਨਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਝੂਠੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਸਾਨੂੰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਲੰਬੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਵਿੱਚ, ਉਸਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਬਦਨਾਮ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਡੋਮੀਨੀਅਨ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਪ੍ਰਤੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸਮਰੱਥਾ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਬੇਚੈਨ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਜਦੋਂ ਰਜ਼ਾਕਾਰ ਆਗੂ ਦਿੱਲੀ ਵੱਲ ਮਾਰਚ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਗਵਾਹ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਵੀ ਅਜੀਬ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ 1,000 ਰੁਪਏ ਦਾ ਦਾਨ ਦੇਣ ਦੀ ਗੱਲ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ।

ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਕੋਈ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੰਗ੍ਰਹਿ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਅਤੇ ਛਪਾਈ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਖਰੀਦ ਲਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਸਗੋਂ ਇੱਕ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਨ ਜੋ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਫੇਰੀ ਨਾਲ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦਾ ਉਹ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ। ਮੈਂ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਸ ਖਾਸ ਦਿਨ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਲਈ ਕਥਿਤ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣ ਲਈ ਕਿਹੜਾ ਮੌਕਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਨੇੜੇ ਦਾ ਮਾਮਲਾ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਫਿਲਹਾਲ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੋਣ ਦੀ ਮੁਨਾਸਬ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਵੱਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੋਚੀ-ਸਮਝੀ ਮੁਹਿੰਮ ਸੀ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦੁਆਰਾ ਸੁਝਾਏ ਗਏ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਜਾਂ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੁਆਰਾ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਅੰਤ. ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਕੁਝ ਘੰਟਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਨ ਅਤੇ ਮੈਂ ਕਲਪਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ, ਉਸ ਸਾਹਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੁਝ ਸੋਚਣਗੇ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਲੈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਲਿਮਿਟੇਡ ਦੇ ਸ਼ੇਅਰ ਵੇਚਣ ਲਈ ਬੇਚੈਨ ਸਨ, ਤਾਂ ਉਹ 15 ਅਤੇ 16 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਿਹਲ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਬੰਬਈ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਠਹਿਰਨ ਦੇ ਆਖਰੀ ਘੰਟਿਆਂ ਤੱਕ ਇਸ ਨੂੰ ਟਾਲ ਨਾ ਦਿੰਦੇ।

ਫਿਰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੈਸੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਲੈ ਕੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਸੱਚਮੁੱਚ ਅਜੀਬ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਆਪਣੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਲਿਮਿਟਡ ਦੇ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਕਰਕੇ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਲਈ ਕੁਝ ਫੰਡ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਦੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਆਇਆ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਵਿਤ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ 'ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪੈਸਾ। ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 86 ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਲਿਮਿਟਡ ਵਿੱਚ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਲਈ 1,000 ਰੁਪਏ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਪੈਸਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਨੂੰ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਵਿਤ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਸ਼ੇਅਰ ਅਲਾਟ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਰਸਮੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੂਨਾ ਨੂੰ ਪੈਸਾ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਉਗਰਾਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਲਈ ਉਹ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ, ਸਗੋਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਕਿਸੇ ਅਣਕਿਆਸੀ ਸੰਕਟ ਨੂੰ ਉਸ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰੇ ਉੱਦਮ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ 2,100 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਦਾ ਤੱਥ ਵੀ ਇਸ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਣ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਸਾਹਸ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਮੰਚਨ ਸੀ ਜਾਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵੀ ਗੰਭੀਰ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਮੰਚਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਹਿੰਗਾ ਮਾਮਲਾ ਹੋਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ।

ਬੈਂਜ ਦੁਆਰਾ ਸਾਵਰਕਰ ਸਦਨ ਨੂੰ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸੁਝਾਅ 'ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਰਵਾਨਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਤਿਆਰਾਓ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਉਥੇ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ, ਪ੍ਰਵਾਨਕਰਤਾ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਉਸ ਖਾਸ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਕਿਸੇ ਸੁਤੰਤਰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਨੇ ਸਾਵਰਕਰ ਵਿਰੁੱਧ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਬੈਂਜ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਖੁਦ, ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਉਸ ਸਥਾਨ ਦੀ ਦੂਜੀ ਫੇਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੰਬੇ ਡਾਇੰਗ ਮਿੱਲ ਛੱਡ ਗਏ ਸਨ (ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਟੈਕਸੀ ਵਿੱਚ ਸੀ ਗ੍ਰੀਨ ਹੋਟਲ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ ਸਨ), ਉਹ ਟੈਕਸੀ ਵਿੱਚ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਘਰ ਚਲੇ ਗਏ। ਭੁੱਲੇਸ਼ਵਰ ਵਿਖੇ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਹਾਲ ਵਿੱਚ ਛੱਡ ਕੇ ਗਵਾਹ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਗਏ ਅਤੇ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਮਿਲੇ। ਆਪਣੇ ਦੇ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਤੋਂ ਰਿਵਾਲਵਰ ਮੰਗਣ 'ਤੇ, ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਪਿਸਤੌਲ ਦਿਖਾਈ, ਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਦਾਦਾ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਰਿਵਾਲਵਰ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਗਵਾਹ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਘਰ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਏਅਰੋਡ੍ਰੋਮ ਵੱਲ ਵਧੇ। ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਹੂ ਏਅਰੋਡ੍ਰੋਮ ਗਏ ਪਰ, ਆਪਣੇ ਨੂੰ, ਉਕਤ ਏਅਰੋਡ੍ਰੋਮ 'ਤੇ ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਕਰਨ 'ਤੇ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਜਹਾਜ਼ ਸਾਂਤਾ ਕਰੂਜ਼ ਏਅਰੋਡ੍ਰੋਮ ਤੋਂ ਉਡਾਣ ਭਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਵੱਲ ਚਲੇ ਗਏ। ਉਕਤ ਏਅਰੋਡ੍ਰੋਮ 'ਤੇ ਟੈਕਸੀ ਤੋਂ ਉਤਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਆਪਣੇ ਨੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ 350 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸੇ ਰਾਤ ਸ਼ੰਕਰ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਣ ਲਈ ਕਿਹਾ।

ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ 17 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਬੈਂਜ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੌਰੇ ਦਾ ਨਾ ਤਾਂ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਉਸਦੇ ਸਬੂਤ, ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ

ਵੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਦੇ ਜਾਪਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ, ਉਸਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, 15 ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਆਪਣੇ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਸਿਰਫ 26 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਵੇਖਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ, ਦੋਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰਾਲ ਦੌਰਾਨ। ਤਾਰੀਖਾਂ, ਉਹ ਸਿਰਫ ਇਕ ਵਾਰ ਬੈਜ ਦੁਆਰਾ ਇਕੱਲੇ ਹੀ ਮਿਲਣ ਗਿਆ ਸੀ।

ਅਤੱਪਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਕੋਟੀਅਨ ਦਾ ਸਬੂਤ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 80, ਬੈਜ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਇਸ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਮਰਥਨ ਦਿੰਦਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਦਿਨ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬੈਜ ਅਤੇ ਕੋਟੀਅਨ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮਝੌਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਅੰਤਰ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਮਤਭੇਦ, ਸ਼ਾਇਦ, ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸੁਭਾਵਕ ਸੀ ਕਿ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਵਾਪਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮਾਂ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਕੋਟੀਅਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਬਾਂਬੇ ਡਾਇੰਗ ਮਿੱਲਜ਼ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦੌਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਨੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਟੈਕਸੀ ਲਈ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਤਿੰਨ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਭੁੱਲੇਸ਼ਵਰ ਵੱਲ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਗਵਾਹ ਟੈਕਸੀ ਨੂੰ ਤੀਜੀ ਭੋਇਵਾੜਾ ਲੇਨ (ਜਿੱਥੇ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਘਰ ਸਥਿਤ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਲੈ ਜਾਵੇ, ਪਰ ਲੇਨ ਦੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ 'ਤੇ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖੇ ਬੋਰਡ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ। "ਦਾਖਲਾ ਮਨਾਂ ਹੈ"। ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਟੈਕਸੀ ਨੁੱਕਰ 'ਤੇ ਰੋਕੀ ਗਈ ਅਤੇ ਤਿੰਨੋਂ ਸਵਾਰੀਆਂ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰ ਕੇ ਲੇਨ ਵਿਚ ਚਲੇ ਗਏ। ਆਪਣੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਸੀ ਗ੍ਰੀਨ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਿੱਥੋਂ ਉਸਨੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਮਾਨ ਨਾਲ ਚੁੱਕਿਆ, ਉਸਨੂੰ ਅਤੇ ਸਮਾਨ ਨੂੰ ਏਅਰ-ਇੰਡੀਆ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ, ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਥਾਵਾਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਿਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਭੁੱਲੇਸ਼ਵਰ ਵੱਲ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ, ਲੇਨ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਜਾ ਕੇ, ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਦੋ ਹੋਰ ਸਹਿ-ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਨੂੰ ਲਿਆਇਆ ਅਤੇ ਤਿੰਨਾਂ ਨੂੰ ਡਾਇੰਗ ਮਿੱਲਾਂ ਵੱਲ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਇਸ ਸਬੂਤ ਤੋਂ ਕੋਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭੋਇਵਾੜਾ ਲੇਨ ਤੋਂ ਉਤਰਨ ਵਾਲੇ ਯਾਤਰੀ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਘਰ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ, ਅਰਥਾਤ, ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਬੈਜ, ਸੱਜਣ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਸਨ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਕਲਪਨਾ ਕਰਨਾ ਕੁਝ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ। ਲੇਨ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਜਾਣ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਕਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਟੀਅਨ ਦਾ ਸਬੂਤ ਬੈਜ ਦੇ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ। ਸਾਬਕਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਆਪਣੇ ਲੇਨ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਜਾਣ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ ਅਤੇ ਬੈਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਇਕੱਲੇ ਰਹਿ ਗਏ, ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਉਹ ਲੇਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਗਏ ਸਨ, ਕਾਫ਼ੀ ਦੇਰ ਤੱਕ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਬੈਜ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਹ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਨੂੰ ਗਏ ਸਨ। ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੇ, ਅਤੇ ਇਕੱਠੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਮੈਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਪਣਾਉਣ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਅਤੇ ਵਾਜਬ ਤਰੀਕਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬੈਜ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੇ 17 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਰਿਵਾਲਵਰ ਲਈ ਦੁਬਾਰਾ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਬੈਜ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨੇ ਵੱਖ ਹੋਣ ਵੇਲੇ ਉਸੇ ਰਾਤ ਸ਼ੰਕਰ ਨਾਲ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਸਨੇ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਰ.ਕੇ. ਪਟਵਰਧਨ ਦੇ ਘਰ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਪਹੁੰਚਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਕੋਲ ਉਹ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੁਝ ਪੈਸੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਏਅਰੋਡ੍ਰੌਮ ਤੋਂ ਟੈਕਸੀ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧਾ ਪਟਵਰਧਨ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ 55-10-0 ਰੁਪਏ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉੱਥੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਛੁੱਟੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਅਤੇ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। 3.30 ਵਜੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾ ਮਿਲੇ। ਸੁਝਾਅ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਗਵਾਹ ਪਟਵਰਧਨ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਬਾਅਦ ਵਾਲਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਨਕਦ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗੁਆਂਢੀ ਆਰ.ਐਮ. ਪਾਟਨਕਰ ਤੋਂ 200 ਰੁਪਏ ਉਧਾਰ ਲੈਣੇ ਪਏ ਸਨ। ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 87, ਜਿਸ ਦੇ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਦਫਤਰ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕ ਆਚਾਰੀਆ

ਮਾਸਟਰ ਤੋਂ ਬਕਾਇਆ ਸੀ। ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 87 ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦਾ ਘਰ ਪਟਵਰਧਨ ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਹੋਰ ਘਰ ਦੁਆਰਾ ਵੱਖ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿ ਰਾਮ ਰਾਤ 8.30 ਵਜੇ ਆਪਣੇ ਦਫ਼ਤਰ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। 17 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਪਟਵਰਧਨ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ, ਰਾਤ 9 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਬੈਂਜ਼ ਮਿਲਿਆ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਪਟਵਰਧਨ ਕੋਲ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਤੋਂ 200 ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਮੰਗਿਆ ਸੀ, ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਘਰੋਂ ਉਪਰੋਕਤ ਰਕਮ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਚਾਰੀਆ ਮਾਸਟਰ ਵੀ ਪਟਵਰਧਨ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲਿਆ ਅਤੇ ਕੁਝ ਪੈਸੇ ਉਸ ਤੋਂ 200 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਪਟਵਰਧਨ ਨੇ ਸਾਰੀ ਰਕਮ, ਅਰਥਾਤ, ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਮੌਜੂਦ ਪੈਸੇ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ 200 ਰੁਪਏ ਬੈਂਜ਼ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਜੋ ਲਗਭਗ ਪੰਜ ਮਿੰਟ ਬਾਅਦ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਬੈਂਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਭਾਵੀ ਦੁਰਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਪੈਸਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਚਿੰਤਤ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਫਸ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਆਪਣੇ ਦੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਰਾਤ ਬੰਬਈ ਨਾ ਛੱਡਣ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਇਸ ਸਬੂਤ ਦਾ ਕੇਸ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਬੈਂਜ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਹ ਸ਼ੰਕਰ ਦੇ ਨਾਲ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ 10 ਜਾਂ 10.30 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ, ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਮਿਲਣ 'ਤੇ, ਗਵਾਹ ਨੇ 750 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ, ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਤੋਂ ਬਕਾਇਆ ਸੀ। ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਪੈਸਾ ਕਢਵਾਉਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਉਹ ਰਿਵਾਲਵਰ ਦਿਖਾਇਆ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ 16 ਵੀਂ ਰਾਤ ਨੂੰ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੌਡਸੇ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਪਿਸਤੌਲ ਦੇ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਮਿਲਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਉਸਨੇ ਇਸਨੂੰ 350 ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ ਖਰੀਦਿਆ ਸੀ, ਬੇਸ਼ੱਕ, ਉਸਨੂੰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਉਪਰੋਕਤ ਰਕਮ ਜੇਕਰ ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਰਿਵਾਲਵਰ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਵੀ ਉਹ ਕਾਮਯਾਬ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਇਹ ਸਬੂਤ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਸ਼ਾਇਦ ਤਾਰੀਖ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਜਿਸ ਬਾਰੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਯਕੀਨਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ 750 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਬੈਂਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਉਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਸੇਠੀਆ ਦੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਮਾਨ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਇਸ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਰਕਮ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਬੈਂਜ਼ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਦੇ ਨਾਲ। ਬੈਂਜ਼ ਨੇ ਜੋ ਰਿਵਾਲਵਰ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਦਿਖਾਈ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿਚ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਅੰਤਰ ਹੈ। ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਸਨੂੰ ਬੈਂਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਰਿਵਾਲਵਰ 325 ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ ਖਰੀਦਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਉਹ ਰਕਮ ਸੀ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਖੁਦ ਅਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਸੀ। ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਮਹਾਰਾਜ ਇਸ ਬਾਰੇ ਵੀ ਕੁਝ ਹੋਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕੀ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬੈਂਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜੋ ਬਾਅਦ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੈਂਜ਼ ਤੋਂ ਰਿਵਾਲਵਰ ਜਾਂ ਰਿਵਾਲਵਰ ਦੀ ਕੀਮਤ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਦੀ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ ਤਾਂ ਹੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਮਕਸਦ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਜਿਸ ਲਈ ਰਿਵਾਲਵਰ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਉਹ ਅੱਗੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ 'ਤੇ ਬੈਂਜ਼ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲਗਭਗ 30,000 ਰੁਪਏ ਜਾਂ 40,000 ਰੁਪਏ ਦੇ ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਰਨ ਅਤੇ ਤੋੜ-ਫੋੜ ਕਰਨ ਲਈ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵੱਲ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਵੀ, ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਬੈਂਜ਼ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਦਾ ਆਪਣਾ ਰਸਤਾ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਬਿਮਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਕੁਝ ਵੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ।

ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਮਹਾਰਾਜ ਇੱਕ ਸੱਚਾ ਗਵਾਹ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਲੱਭ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਬੈਜ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੀ ਉਪਰੋਕਤ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਉਹ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਾਂ ਝੂਠ ਬੋਲਣ ਦਾ ਕੋਈ ਮਨੋਰਥ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਸਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਇਸ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਬੈਜ ਅਤੇ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ 16 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਹੋਈ ਮੁਲਾਕਾਤ ਬਾਰੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਸੁਝਾਅ ਨੂੰ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨਜ਼ਿੱਠ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਬੈਜ ਉਸ ਦਿਨ ਬੰਬਈ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਪੂਨਾ ਵਿਚ ਸੀ। ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਬੈਜ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਰਿਵਾਲਵਰ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਦਬਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਬੰਬਈ ਵਿਚ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਕੋਲ ਕੋਈ ਰਿਵਾਲਵਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਪੂਨਾ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਇੱਕ ਰਿਵਾਲਵਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿ ਉਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ 16 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਪੂਨਾ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ 17 ਤਰੀਕ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਵਾਪਸ ਪਰਤਿਆ ਸੀ, ਇਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ 17 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ 18 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਵਾਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ 'ਚ ਰਿਵਾਲਵਰ ਅਤੇ ਉਹ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਬੈਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ 18 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਮੇਲ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਰਾਤ 9.30 ਜਾਂ 10.30 ਵਜੇ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚੇ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ 15 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਰਾਤ 9.15 ਵਜੇ ਪੇਸ਼ਾਵਰ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ। ਸ਼ਾਂਤਾਰਾਮ ਅੰਗਚੇਕਰ, P.W 5, ਬੰਬਈ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਸੀ ਵਿੱਚ ਸਾਵੰਤਵਾੜੀ ਰਿਆਸਤ ਦਾ ਇੱਕ ਮਰਹੱਟਾ, ਜੋ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਕਰਾਚੀ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਵਜੋਂ ਉਹ ਥਾਂ ਛੱਡਣੀ ਪਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਜੋ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਦਰਜ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਟਰਾਂਸਫਰ ਬਿਊਰੋ ਵਿਚ ਉਸਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇੰਡੀਅਨ ਡੋਮੀਨੀਅਨ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਉਸੇ ਰੇਲਗੱਡੀ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਉਸੇ ਡੱਬੇ ਵਿਚ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਹੋਇਆ ਸੀ। 17 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ, ਗਵਾਹ ਨੇ, ਇੱਕ ਯਾਤਰੀ ਨੂੰ ਮਰਹੱਟੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਬੋਲਦਿਆਂ ਸੁਣਿਆ, ਜੋ ਕਿ ਉਸਦੀ ਆਪਣੀ ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ ਵੀ ਸੀ, ਉਸਨੂੰ ਸੁਣਾਉਣ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਹੋਇਆ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰੇਲਗੱਡੀ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ, ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਚਿੰਤਾ ਹੋਣ ਲੱਗੀ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਖਤਮ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸੇ ਦਿਨ ਵਾਪਸ ਆ ਸਕੇ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸਨੇ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਿਸਨੂੰ ਉਸਨੇ ਮਰਹੱਟੀ ਵਿੱਚ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਸੁਣਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਦਿੱਲੀ ਫੇਰੀ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਦੱਸਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕੀ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਕੋਈ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਮਿਲਣਾ ਸੰਭਵ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਸ ਨੂੰ ਰਾਤ ਲਈ ਉੱਥੇ ਰਹਿਣਾ ਪਏਗਾ? ਜਿਸ ਯਾਤਰੀ 'ਤੇ ਗਵਾਹ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਦਾ ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਆਰ. ਕਰਕਰੇ ਸੀ, ਕਿ ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦਾ ਵਰਕਰ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਕੰਮ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਬਿਰਲਾ ਮੰਦਰ ਵਿਖੇ ਗਵਾਹ ਲਈ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਡੱਬੇ ਵਿਚ ਦੇਖਿਆ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਸਾਥੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਸਫ਼ਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਤਿੰਨੋਂ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਉਤਰੇ ਜਿੱਥੇ ਦੁਪਹਿਰ 12.30 ਵਜੇ ਰੇਲਗੱਡੀ ਆਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਲਈ ਟੋਂਗਾ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲਿਆ। ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬਿਸਤਰਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਟੀਲ ਦਾ ਟਰੰਕ ਸੀ। ਤਿੰਨੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਗਏ ਪਰ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਉੱਥੇ ਕੋਈ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਫਿਰ ਉਹ ਬਿਰਲਾ ਮੰਦਰ ਚਲੇ ਗਏ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਇਸ 'ਤੇ ਟਾਂਗਾ ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਕ ਸਥਿਤ ਕਿਸੇ ਹੋਟਲ 'ਚ ਲੈ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਹੋਟਲ ਲੈ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਤਿੰਨਾਂ ਨੂੰ ਕਮਰੇ

ਨੰਬਰ 2 ਵਿੱਚ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ। ਉਹ 19 ਤਰੀਕ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਹੋਟਲ ਦੇ ਉਸ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਰਹੇ। ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 5, ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦਫਤਰ ਅਤੇ ਬਿਰਲਾ ਮੰਦਰ ਦੇ ਦੌਰੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਦੁਆਰਾ ਦਾਖਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ P. 2 ਹੋਟਲ ਦੇ ਵਿਜ਼ਿਟਰਜ਼ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ ਸੰਬੰਧਿਤ ਐਂਟਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.5 ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਨੇ 17 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ 2 ਵਜੇ ਕਮਰਾ ਨੰਬਰ 2 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ 19 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 7.15 ਵਜੇ ਹੋਟਲ ਛੱਡਣ 'ਤੇ ਉਹੀ ਖਾਲੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਸਲੀ ਨਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ 'ਬੀ. ਐਮ. ਬਿਆਸ' ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਮ 'ਤੇ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਵਿਜ਼ਿਟਰਜ਼ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿਚ ਐਂਟਰੀ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ। ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਛੁਪਾਇਆ ਪਰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਪਤਾ 'ਭੁਲੇਸ਼ਵਰ' ਦੱਸਿਆ। 'ਬੀ. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਐਮ. ਬਿਆਸ ਦਾ ਪਤਾ 'ਬੰਬੇ' ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਮਨੋ ਹੋਏ ਨਾਮ ਹੇਠ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਠਹਿਰਿਆ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਨਜ਼ਰਬੰਦ. ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸਨੂੰ ਡਰ ਸੀ ਕਿ ਬੰਬਈ ਪੁਲਿਸ ਸ਼ਾਇਦ ਉਸਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਹ ਬਚਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਬੰਬਈ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਬਿਆਨ, ਜਿਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਰਕਰੇ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਅਤੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਬਾਰੇ ਉਸ ਦੇ ਬੰਬਈ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ। ਕਾਫ਼ੀ ਗੈਰ-ਵਾਜ਼ਬ. ਸ੍ਰੀ ਦਫਤਰੀ ਨੇ ਹਾਲਾਂਕਿ ਕਰਕਰੇ ਦੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵੱਲ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਬੰਬਈ ਦੇ ਚੈਂਬਰ ਕੈਂਪ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲੀ ਕਿ ਉਸਦੇ ਖਿਲਾਫ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ। ਕੈਂਪ ਵਿੱਚ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸਨੇ 15 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਜਾਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ 30 ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ, ਉਸਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਕੈਂਪ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਸੁਝਾਅ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਥੇ ਕਿਸੇ ਮਨੋ-ਪ੍ਰਮਾਣ ਨਾਮ ਹੇਠ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਤੋਂ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਉਥੇ ਸੀ ਤਾਂ ਪਛਾਣ ਨੂੰ ਛੁਪਾਇਆ ਜਾਣਾ। ਇਹ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਬੰਬਈ ਦੇ ਇੰਨੇ ਨੇੜੇ ਕਿਸੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ, ਕਰਕਰੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਛੁਪਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਛੁਪਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਈ ਵਾਜ਼ਬ ਉਮੀਦ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਸਦਾ

ਪਛਾਣ, ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਦਿੱਲੀ ਵਰਗੇ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਉਡਾਣ ਭਰਨ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਇੱਕ ਝੂਠੇ ਨਾਮ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਇੱਛਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਉਸ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਚੋ। ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਜ਼ੋਰ ਹੈ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅੰਤਮ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ, ਕਰਕਰੇ, ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਕੈਂਪ ਵਿੱਚ, ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ।

ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਜਾਣੀ-ਪਛਾਣੀ ਦਿਲਚਸਪੀ, ਉਹਨਾਂ ਦੋਸਤਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸੀ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਧੋਖਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੈਂਪ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਜਾਂ ਦਖਲ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਮੈਂ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਦਲੀਲ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਾ ਹੋਵਾਂ। ਜੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਉਸਨੇ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਰਾਹਤ ਕਾਰਜਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਇੰਨੀ ਨੇੜਿਓਂ ਕਰ ਲਈ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਚੋਬੂਰ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਕੈਂਪ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਘਰ ਸਮਝਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਵੀ ਉਹ ਬੰਬਈ ਗਿਆ ਤਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਥੇ ਹੀ ਰਿਹਾ, ਇਹ ਵਾਜ਼ਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਹ ਤੱਥ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਡੇਰੇ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਭਾਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ। ਇਹ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਉਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸਤਾਨਾ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ

ਕੈਪ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਦੇਖੇਗਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਵੇਗਾ। ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਬਾਹਰੀ ਲੋਕ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਕੈਪ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹੋਣਗੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਰਾਹਤ ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਕਈ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਕਰਕਰੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕੈਪ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਹੋ ਅਤੇ ਕਦੇ ਵੀ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਗਏ। ਇਹ ਬਾਅਦ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਚੋਬੂਰ ਕੈਪ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਰਾਹਤ ਕਾਰਜ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਸਥਾਨਕ ਰੇਲ ਗੱਡੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਬੰਬਈ ਦੇ ਉਪਨਗਰਾਂ ਵਿੱਚ ਅਕਸਰ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਕਰਕਰੇ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਝੂਠੇ ਨਾਮ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਲਈ ਸੁਝਾਏ ਗਏ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸੰਕੋਚ ਹੈ।

ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਝੂਠਾ ਨਾਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਪਰ ਝੂਠਾ ਪਤਾ ਜ਼ਰੂਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਭੁੱਲੇਸ਼ਵਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੌਕਰ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਠੀਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਬੰਬਈ ਛੱਡਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਨਾਮ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਭੁੱਲੇਸ਼ਵਰ ਨੂੰ ਇਲਾਕਾ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ।

ਪੀ ਡਬਲਯੂ 5 ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਹੋਟਲ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਦੋ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ, ਕਰਕਰੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਬਾਹਰ ਚਲੇ ਗਏ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦਫਤਰ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਗਵਾਹ ਖੁਦ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਵੀ ਚਲੇ ਗਏ ਕਿਉਂਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਆਪਣੇ ਮਾਮੇ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਕ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਰਾਤ ਕਰਕਰੇ ਕਿਸ ਸਮੇਂ ਹੋਟਲ ਵਾਪਸ ਆਏ ਸਨ। ਉਸ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਹ ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਗਾਇਬ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਦੂਰ ਰਿਹਾ। ਉਹ 19 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਤਬਾਦਲਾ ਬਿਊਰੋ ਲਈ ਗਵਾਹ ਦੇ ਰਵਾਨਾ ਹੋਣ ਤੱਕ ਵੀ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ 3 ਵਜੇ ਬਿਊਰੋ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆਉਣ 'ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹੋਟਲ ਦੇ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਦੇਖਿਆ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬੈਠਾ ਪਾਇਆ ਸੀ। ਇੱਕ ਚਾਰਪਾਈ ਇੱਕ ਅਜਨਬੀ ਦੇ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਇੱਕ ਹੋਰ ਚਾਰਪਾਈ ਉੱਤੇ ਬੈਠਾ ਸੀ।

ਪੀ ਡਬਲਯੂ 5 ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ 18 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਹੋਟਲ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 19 ਤਰੀਕ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਟਰਾਂਸਫਰ ਬਿਊਰੋ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਣ ਤੱਕ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਦਾ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਵੇਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੁਝ ਤੱਥ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਵਿਚ ਦੱਸੇ ਸਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਬਾਕੀ ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਜਿਰ੍ਹਾ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਸਨ। ਇਹਨਾਂ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਇਸ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਲਗਭਗ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਢਾਹ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਗਿਆ ਸੀ, ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਉਸਦੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ। ਗਵਾਹ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰਕਰੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਚਲੇ ਗਏ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਹੈ, ਖੁਦ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਸਬਜ਼ੀ ਮੰਡੀ ਚਲੇ ਗਏ। ਮਦਨਲਾਲ ਆਪਣੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਨੂੰ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਵੀ ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਸੰਭਾਵੀ ਰਿਸ਼ਵਤ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਬਜ਼ੀ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਇਕ ਖਾਸ ਘਰ ਲੱਭਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਵਿਚ ਵੀ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਏ, ਪਰ ਮਦਨਲਾਲ ਉਸ ਸਮੇਂ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਗਵਾਹ ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਚਾਚੇ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ। ਦੁਪਹਿਰ ਬਾਅਦ ਦੋਵੇਂ ਜਣੇ ਦੁਬਾਰਾ ਸਬਜ਼ੀ ਮੰਡੀ ਚਲੇ ਗਏ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਲੇ ਘਰ ਵਿਚ ਚਲੇ ਗਏ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਵੇਰੇ ਲਗਾਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਕਰੀਬ ਇੱਕ ਘੰਟਾ ਉੱਥੇ ਰਹੇ ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਘਰ ਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨਾਲ ਕੁਝ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ। ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਉਹ ਚਾਹ ਪੀ ਰਹੇ ਸਨ ਜਦੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਈਆਂ। ਇੱਕ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਸੱਜਣ ਸ਼ਾਮ 7 ਜਾਂ 7.30 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਮਦਨਲਾਲ ਨਾਲ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਆਇਆ, ਉੱਥੇ ਖਾਣਾ ਖਾਧਾ ਅਤੇ ਉਸ ਰਾਤ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਸੌ ਗਿਆ। ਇਹ ਸੱਚਮੁੱਚ ਬਹੁਤ ਦਿਲਚਸਪ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਦਿਨ ਦੀ ਇਹ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਮਦਨਲਾਲ ਨਾਲ ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਗੱਲਬਾਤ ਅਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ

ਵਿੱਚ ਘੁੰਮ ਰਹੀ ਸੀ, ਕਰਕਰੇ, ਜੋ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਤੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਆਇਆ ਸੀ, ਅਚਾਨਕ ਆ ਗਿਆ ਸੀ। 18 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ-ਸਵੇਰੇ ਗਾਇਬ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦਿਨ ਭਰ ਕਿਤੇ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਇਆ, ਇੰਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਿ ਉਹ ਰਾਤ ਨੂੰ ਹੋਟਲ ਵਾਪਸ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਸੁੱਤਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਹੋਰ ਸੰਕੇਤ ਇਹ ਵੀ ਜਾਪਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਰਕਰੇ ਸਵੇਰੇ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ, ਕਿ ਉਹ ਰਾਤ ਨੂੰ ਵੀ ਹੋਟਲ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਧਾਰਨਾ 'ਤੇ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਨੂੰ ਕਮਰੇ ਨੰਬਰ 2 ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਰਾਤ ਬਿਤਾਉਣ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ ਸੀ।

ਆਪਟੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ, 17 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ 2 ਵਜੇ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਕੇ, ਸ਼ਾਮ 7.30 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਪਾਲਮ ਏਅਰੋਡਰੋਮ ਪਹੁੰਚੇ। ਇਹ ਤੱਥ ਵਿਵਾਦਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਵੀ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਕਮਰੇ ਨੰਬਰ 40 ਵਿਚ 'ਐਸ ਦੇਸ਼ਪਾਂਡੇ' ਅਤੇ 'ਐਮ ਦੇਸ਼ਪਾਂਡੇ' ਦੇ ਨਾਮ ਹੇਠ ਠਹਿਰੇ ਸਨ। ਵਿਜ਼ਿਟਰਜ਼ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿਚ ਦਰਜ ਐਂਟਰੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਹ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ। ਰਾਤ 8.30 ਵਜੇ ਮਨੋ-ਪ੍ਰਮਨੋ ਨਾਵਾਂ ਹੇਠ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਠਹਿਰਨ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਝੂਠੇ ਨਾਵਾਂ ਹੇਠ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਬੁੱਕ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੈ, ਅਤੇ, ਉਸ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਮੇਰੇ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਮੈਂ ਬਿਨਾਂ ਝਿਜਕ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਾਂਗਾ।

ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਸਬੂਤ ਹਨ ਜੋ ਮੈਂ ਕਾਫੀ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ 17 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਸ਼ਰੀਫ ਹੋਟਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਦੇ ਉੱਥੇ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮਿਲੇ। . ਗੋਬਿੰਦਰਾਮ P.W 11 ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਧਾਰਕ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਡਿਊਟੀ ਡਰਿੰਕਸ ਸਰਵ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਉਹ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਦਿਨ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਹੋਟਲ ਪਹੁੰਚੇ, ਜੋ ਕਿ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਧਮਾਕੇ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਕਮਰੇ ਨੰਬਰ 40 ਵਿਚ ਇਕ ਪੈਗ ਵਿਸਕੀ ਪਰੋਸਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦਾ ਡਰਿੰਕ ਪਰੋਸਿਆ ਸੀ। . ਉਹ ਅੱਗੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਉਸਨੇ ਉਸੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਵਿਸਕੀ ਦੇ ਦੋ ਪੈਗ ਪਰੋਸ ਦਿੱਤੇ। ਗਵਾਹ ਨੇ 30 ਮਾਰਚ, 1948 ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਪਰੇਡ ਦੌਰਾਨ ਕਰਕਰੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ। ਆਪਣੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿੱਚ, ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਹੋਈਆਂ ਕਈ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਆਮ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ। ਬੰਬਈ, ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਸਾਡੇ ਲਈ ਲੰਬੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਫਿਲਹਾਲ, ਮੈਂ ਸਿਰਫ ਇੰਨਾ ਹੀ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਕਿ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸੁਝਾਅ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਤੱਤ ਹੈ, ਅਤੇ ਇੱਥੇ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨਾ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਬੰਬਈ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ 21 ਮਾਰਚ, 1948 ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲਗਭਗ 20 ਜਾਂ 22 ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਐਸ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਡਿਪਟੀ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਆਫ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ ਜਾਂ ਕਾਂਸਟੇਬਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕੱਠੇ ਯਾਤਰਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਲਗਭਗ ਦੋ ਦੋ ਸਫਰ ਦੌਰਾਨ। ਦਿਨ-ਦਿਹਾੜੇ ਗਵਾਹ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਪੁਲਿਸ ਕਰਮਚਾਰੀ ਜੋ ਇਕੱਠੇ ਸਫਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਆਪਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਘਟਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰਦੇ ਸਨ ਜੋ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀਆਂ ਜਾਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਨੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ, ਜੋ ਕਿ ਜਾਂਚ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਸੀ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਵੀ ਸਨ। ਅਪਰਾਧ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਣ ਦਾ ਸ਼ੱਕ ਹੈ। ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਲਤ ਖੇਡ ਦਾ ਸ਼ੱਕ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਆਮ ਸਮਝਦਾਰੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਛਾਣ ਬਾਰੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 11 ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਸਾਵਧਾਨੀ ਵਰਤਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੈਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਗਵਾਹ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਰਕਰੇ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਸੱਚ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੇ ਉਸਨੇ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਰਾਤ ਵਿਸ਼ਕੀ ਦਾ ਇੱਕ ਪੈਗ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਦੋ ਪੈਗ ਪਰੋਸਿਆ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ 2 1/2 ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਉਸਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਗਵਾਹ ਦੇ ਸਬੂਤ, ਅੱਗੇ, ਹੋਟਲ ਦੀਆਂ ਡੇ-ਸ਼ੀਟਾਂ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀਆਂ ਪੀ 21 ਅਤੇ ਪੀ 22 ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮਰਥਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਾਬਕਾ ਅਨੁਸਾਰ, 17 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਕਮਰੇ ਨੰਬਰ 40 ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਕੀ ਦਾ ਇੱਕ ਪੈਗ ਅਤੇ ਦੋ ਪੈਗ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਪਰੋਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। 18 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਉਹੀ ਕਮਰਾ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ, ਇੱਕ ਚਾਹ ਅਤੇ ਮੀਟ ਦੀ ਇੱਕ ਪਲੇਟ ਵੀ ਉਕਤ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਵਾਧੂ ਪਰੋਸ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਰਕਰੇ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਲਈ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਾਂਗਾ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀਆਂ P 18 ਅਤੇ 19 ਇਹਨਾਂ ਡਰਿੰਕਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਾਉਚਰ ਹਨ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ P 19 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਪੜ੍ਹਨਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ ਪਰ P 18 'ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਸ਼ਪਾਂਡੇ ਦੁਆਰਾ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਕਿ ਇਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਜਾਂ ਆਪਟੇ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਕੋਈ ਨਿਆਂਇਕ ਲੇਖਾ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ਕੀ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨ ਪੈਗ ਦੀ ਕੀਮਤ ਬਿਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸਦੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ 17 ਕਾਰਬਨ ਕਾਪੀ ਹੈ, ਜੋ 20 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 6 ਵਜੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦਾ ਉਸਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸਮਾਂ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਰਿਸੈਪਸ਼ਨਿਸਟ ਕਲਰਕ, ਮਾਰਟਿਨ ਬੈਡੀਅਸ P.W 13 ਦੇ ਸਬੂਤ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਆਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ 21 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਪਰੇਡ ਦੌਰਾਨ ਕਰਕਰੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਲਈ, ਬੰਬਈ ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਪਰੇਡਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਛਾਣ ਬਾਰੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੇਰੇ ਦੁਆਰਾ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਵਿਚਾਰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਗੋਬਿੰਦਰਾਮ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 11 ਦਾ ਸਬੂਤ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਧਮਾਕੇ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਬੈਜ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਗੋਡਸੇ (ਜਿਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਉਸ ਨੇ 30 ਮਾਰਚ 1948 ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਵੀ ਕੀਤੀ ਸੀ) ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਦਿੱਲੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਬੈਜ 19 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਰਾਤ ਨੂੰ ਉੱਥੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਗੋਡਸੇ ਵੀ 16 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 4 ਵਜੇ ਤੱਕ ਕਿਰਕੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਸੀ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਨਾਲ ਧਮਾਕੇ ਤੋਂ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਜੇ ਉਸ ਨੇ ਗੋਪਾਲ ਅਤੇ ਬੈਜ ਨੂੰ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਅਣਜਾਣੇ ਵਿਚ ਹੀ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਦੇ ਆਉਣ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਵੀ ਪੀਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਧਮਾਕੇ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਆ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦਿਨ ਧਮਾਕਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਸ ਦਿਨ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ, ਉਹ ਕਰਕਰੇ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਫੇਰੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਵਿਸ਼ਕੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪੈਗ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਕੁਝ ਸਟੀਕਤਾ ਨਾਲ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹਨ। ਇਹ ਗੱਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਲਪਨਾਯੋਗ ਹੈ ਕਿ, ਸਿਰਫ ਸੋਚਣ ਦੇ ਭੁਲੇਖੇ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਇਹ ਮੰਨ ਲਿਆ ਕਿ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਦੋ ਮਹਿਮਾਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸਨੇ ਸਿਰਫ ਅਚਾਨਕ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਪਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਜੋੜ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਉਸੇ ਦਿਨ ਆਏ ਸਨ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਬੈਜ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਬਾਰੇ ਇਹ ਉਲਝਣ ਵਾਲਾ ਬਿਆਨ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਆਪਣੇ

ਸਬੂਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫੀ ਆਧਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੱਚੇ ਗਵਾਹ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਸ ਦੇ ਹੋਣ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਰੱਦ ਹੋਣ ਦੀ ਵਾਰੰਟੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ। ਗਵਾਹੀ ਭਾਵੇਂ ਕਰਕਰੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚਣ ਦੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਵੀ ਕੀਤੀ।

ਪੀ. ਡਬਲਯੂ 5 ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ 19 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ 3 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਟਰਾਂਸਫਰ ਬਿਊਰੋ ਤੋਂ ਸ਼ਰੀਫ ਹੋਟਲ ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਉਸੇ ਚਾਰਪਾਈ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਇਕ ਅਜਨਬੀ ਨਾਲ ਬੈਠੇ ਦੇਖਿਆ। . ਇਸ ਅਜਨਬੀ ਦੀ ਪਛਾਣ 16 ਮਾਰਚ 1948 ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਪਰੇਡ ਦੌਰਾਨ ਗਵਾਹ ਨੇ ਗੋਪਾਲ ਗੋਡਸੇ ਵਜੋਂ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਨਾਗਰਵਾਲਾ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ, ਇਸ ਗਵਾਹ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਮੁਸ਼ਕਲ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕੁਝ ਦੇਰੀ ਹੋਈ। ਉਸ ਨੇ ਸ਼ਰੀਫ ਹੋਟਲ ਦੇ ਵਿਜ਼ਿਟਰਜ਼ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ ਐਂਟਰੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਬਿਊਰੋ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ 12 ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਆਪਣਾ ਪਤਾ "C/o ਰਾਮਾ ਜੀ. ਭਾਈਪ, ਕਲਰਕ, ਇਨਲੈਂਡ ਮਨੀ ਆਰਡਰ ਵਿਭਾਗ, G.P.O, ਬੰਬਈ" ਵਜੋਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਖੀਰਲੇ ਸੂਤਰ ਤੋਂ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ (ਅੰਗਚਾਰੀ) ਦੀ ਭਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸਰੋਤ ਨੇ ਉਸਦੇ ਉਪਨਾਮ ਦਾ ਗਲਤ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਸਬੰਧਤ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਵਰਣਨ ਨੂੰ ਗਲਤ ਸਮਝਿਆ ਹੋਵੇ। ਇਹ 4 ਮਾਰਚ, 1948 ਨੂੰ ਹੀ ਸਾਵੰਤਵਾੜੀ ਰਿਆਸਤ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ 8 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਉਸ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਹਿਲੀ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ 16 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸਨੇ ਗੋਪਾਲ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਜੇਕਰ ਗਵਾਹ ਸੱਚ ਦੱਸਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਗੋਪਾਲ ਦੇ ਨਾਲ ਦੋ ਘੰਟੇ ਤੱਕ ਇੱਕੋ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸੀ।

ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਹੋਟਲ ਪਹੁੰਚਿਆ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਕਮਰਾ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਕਿ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿੱਚ ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਜਲੰਡੂਰ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵਿਚਕਾਰਲੇ ਸਮੇਂ ਲਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 'ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਨਿਵਾਸ' ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਰੱਖਿਆ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਉਸੇ ਸ਼ਾਮ ਬੰਬਈ ਵਾਪਸ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕਰਕਰੇ ਤੋਂ ਉਸ ਦਾ ਪੱਕਾ ਪਤਾ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ, ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪਤਾ "ਚੈਂਬਰ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਕੈਂਪ" ਵਜੋਂ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਸ਼ਾਮ 5 ਵਜੇ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ 20 ਰੁਪਏ ਦੇ ਬਿੱਲ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਟਲ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ, ਕਰਕਰੇ, ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਅਜੇ ਵੀ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸਨ ਜਦੋਂ ਗਵਾਹ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਇਆ।

ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ, ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਗੋਪਾਲ ਗੋਡਸੇ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਬਹੁਤ ਸਖ਼ਤ ਆਲੋਚਨਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਤੱਥ ਸ਼ੇਅਰ, ਗਵਾਹ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਕਮਰਾ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਬੂਤ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਭੈੜੇ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਨਹੀਂ ਆਏ ਸਨ ਅਤੇ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਸਮਾਨ ਨਹੀਂ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ।

ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੌਡਸੇ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਗੌਡਸੇ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਗਵਾਹ ਲਗਭਗ ਦੇ ਘਟੇ ਤੱਕ ਗੋਪਾਲ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕੋ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਵੀ ਨਾ ਸਿਰਫ ਉਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਬਲਕਿ ਉਸ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਦੁਆਰਾ ਨਾਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਨਾਲ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ, ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਗੋਪਾਲ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਬਾਰੇ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤ ਇੱਕ ਸ਼ੁੱਧ ਮਿੱਥ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਯੋਗ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਕਬਾਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਦਲੀਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹਾਂ, ਜੇਕਰ ਗੋਪਾਲ ਉਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਆਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਲਈ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਇਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਤੋਂ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਗਵਾਹ ਨਾਲ ਮਿਲਾਉਣ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉਸ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਕਰਨਗੇ ਜੇ ਸੰਭਵ ਸੀ। ਪਛਾਣ ਅਤੇ ਉਸ ਬਾਰੇ ਸਾਰੇ ਵੇਰਵੇ ਛੁਪਾਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਉੱਥੇ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕੇ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਨਗੇ। ਮੈਂ ਗਵਾਹ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵੀ ਗੈਰ-ਕੁਦਰਤੀ ਜਾਂ ਅਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਅਜਨਬੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਚੁਣਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੇ ਖੁਦ ਇਕ ਰਵੱਈਆ ਅਪਣਾਇਆ ਸੀ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਕਰਕੇ ਜਾਂ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿਚ ਖਿੱਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਾ ਕਰ ਕੇ ਬੇਲੋੜੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਵੱਲ ਰਿਜ਼ਰਵ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਕਰਕਰੇ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪਤੇ ਬਾਰੇ ਉਸ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਠੋਕਵਾਂ ਜਵਾਬ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਬਾਰੇ ਕਰਕਰੇ ਤੋਂ ਕੋਈ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸੱਚਮੁੱਚ ਨਿਰਾਸ਼ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਨਾ ਸਿਰਫ ਮੈਂ ਗਵਾਹ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਇਸ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਗੈਰ-ਕੁਦਰਤੀ ਜਾਂ ਅਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗ ਨਹੀਂ ਲੱਭ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਮੈਂ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੰਭਾਵਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਕੁਦਰਤੀ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ।

ਇਹ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਗਵਾਹ ਸਿਰਫ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਸੀ, ਕੋਈ ਰੁਤਬਾ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਅਤੇ ਲਗਭਗ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ, ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਮਾਮੂਲੀ ਭਰਮਾਉਣ ਲਈ ਝੂਠੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਲਈ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਮਰੱਥ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਹੁਣ ਇੱਕ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਹੈ, ਪਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ 12 ਤੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗਵਾਹ ਨੇ ਵੱਡੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੰਧ ਵਿੱਚ ਕਾਫੀ ਵਧੀਆ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਆਮ ਮਿਆਦ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮਾਮੂਲੀ ਚਿੰਤਾ ਜਾਂ ਇੱਛਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਜੇ ਉਸ ਦਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਝੁਕਾਅ ਹੁੰਦਾ, ਜਾਂ ਉਹ ਇੱਕ ਅਧੀਨ ਜਾਂ ਪੜ੍ਹਿਆ-ਲਿਖਿਆ ਗਵਾਹ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਉਹ ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਬਾਰੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ, ਗੋਪਾਲ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਬਹੁਤ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਸਾਬਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਬਹੁਤ ਮਦਦਗਾਰ ਸਾਬਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਬਿਸਤਰੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕੱਪੜੇ ਦਾ ਬੈਗ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਸਟੀਲ ਦਾ ਤਣਾ ਦੇਖਿਆ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇਸਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਵੇਖੀ ਸੀ। ਗੋਪਾਲ ਦੀ ਨੰਗੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਤੋਂ ਸਿਵਾਏ ਉਹ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਉਹ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਚੰਗੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਬਚਾਅ ਲਈ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚਣ 'ਤੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਚਾਚੇ ਦੇ ਘਰ ਰਹਿਣ। 18 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਸਫਰਨਾਮੇ ਅਤੇ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਜੋ ਸਬੂਤ ਉਸ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਲਈ ਬਹੁਤ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੇ ਬਚਾਅ ਵਿਚ ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਿਆਹ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਆਇਆ ਸੀ। ਦਰਅਸਲ, ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਮਦਨਲਾਲ ਕਿਸੇ ਹੋਰ

ਮਕਸਦ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਆਇਆ ਸੀ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਿਆਹ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਦੇ ਮੌਕੇ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਉਣ ਲਈ ਸੱਚਮੁੱਚ ਬੇਚੈਨ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿੰਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੈਂ ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ, ਮੈਂ ਉਸ ਦੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਅਤੇ ਸੱਚਾਈ ਬਾਰੇ ਵਧੇਰੇ ਯਕੀਨ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਉਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਗੋਪਾਲ ਗੋਡਸੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਦਿੱਲੀ 19 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 3 ਤੋਂ 5 ਵਜੇ ਤੱਕ ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਨਾਲ ਸ਼ਰੀਫ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹੋਰ ਸਬੂਤ ਵੀ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਕਾਫ਼ੀ ਬੇ-ਮੁਹਾਰੇ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ, ਜੋ ਉਪਰੋਕਤ ਸਿੱਟੇ ਦਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਰਾਮਲਾਲ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 2, ਸ਼ਰੀਫ ਹੋਟਲ ਦੇ ਮੈਨੇਜਰ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ 19 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਸ਼ਰੀਫ ਹੋਟਲ 'ਚ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਆਇਆ ਅਤੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਕਿਸ ਕਮਰੇ 'ਚ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਗਵਾਹ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਦੁਪਹਿਰ 2 ਵਜੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸਨੂੰ ਖਾਲੀ ਕਰ ਦੇਣਾ ਸੀ। (ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਿੱਤਾ 17 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ 2 ਵਜੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ), ਪਰ ਉਪਰੋਕਤ ਮਹਿਮਾਨ ਦੇ ਆਉਣ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਦੁਪਹਿਰ 2 ਵਜੇ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਣਗੇ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀਆਂ ਪੀ 5 ਤੋਂ ਪੀ 7 ਮਦਨਲਾਲ, ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤਾਰਾਮ ਅੰਗਚੇਕਰ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ 5 ਦੇ ਖਾਤੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਲੇਖਾ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਇੰਦਰਾਜ ਹਨ, ਜਿਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ 55-9-0 ਰੁਪਏ 'ਤਿੰਨਾਂ ਤੋਂ 19 ਤਰੀਕ ਦੀ ਦੁਪਹਿਰ ਤੱਕ ਬਕਾਇਆ ਸਨ। ਇਸ ਵਿੱਚ 7 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਕਮਰੇ ਦਾ ਕਿਰਾਇਆ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ P9 ਬਿਲ ਦਾ ਕਾਊਂਟਰਫੋਇਲ ਹੈ ਜੋ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਸਮਝ 'ਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਮਰਾ ਦੁਪਹਿਰ 2 ਵਜੇ ਤੱਕ ਖਾਲੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਸ਼ਾਂਤੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.3, ਹੋਟਲ ਦੇ ਇੱਕ ਸਾਥੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਬੀ.ਐਮ. ਬਿਆਸ (ਅਰਥਾਤ, ਕਰਕਰੇ) ਇੱਕ ਬਾਹਰੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਖਾਤਿਆਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਜਾਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ P9 ਦਾ ਮੂਲ ਆਧਾਰਿਤ ਸੀ, ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੇ ਵੇਰਵੇ ਦੇ ਕੇ ਬਿੱਲ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੁਪਹਿਰ 2 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ, ਉਹ ਦੁਬਾਰਾ ਗਵਾਹ ਕੋਲ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਕੁਝ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਣਗੇ। ਦੁਪਹਿਰ 2 ਵਜੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰੁਕਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਉਹ ਪੂਰੇ ਦਿਨ ਦੇ ਕਿਰਾਏ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੋਣਗੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਗਵਾਹ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ 1 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਿਆਇਤ ਦੇਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪੂਰਕ ਬਿੱਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਿਸਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ P10 ਕਾਊਂਟਰਫੋਇਲ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ 6 ਰੁਪਏ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਰਕਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਪੀ ਡਬਲਯੂ 2 ਅਤੇ ਪੀ ਡਬਲਯੂ 3 ਦੋਵਾਂ ਨੇ 30 ਮਾਰਚ, 1948 ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਪਰੇਡ ਦੌਰਾਨ ਗੋਪਾਲ ਗੋਡਸੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ। ਪੀ ਡਬਲਯੂ 2 ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਗੋਪਾਲ ਗੋਡਸੇ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ ਜੋ 19 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਹੋਟਲ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਜਿਸ ਦੇ ਆਉਣ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ 2 ਵਜੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰੁਕਣਾ ਪਿਆ, ਜਿਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਘੱਟ ਦਰ 'ਤੇ ਕਿਰਾਇਆ ਵਸੂਲਣਾ ਪਿਆ। ਪੀ ਡਬਲਯੂ 3 ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਗੋਪਾਲ ਗੋਡਸੇ ਉਹ ਅਜਨਬੀ ਸੀ ਜੋ ਬਿਆਸ (ਅਰਥਾਤ ਕਰਕਰੇ) ਨਾਲ ਦਫਤਰ ਆਇਆ ਸੀ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੇਖਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ, ਭਾਵ 23 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਮੰਨਣ ਦੇ ਵਾਜਬ ਕਾਰਨ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਆਏ ਅਜਨਬੀ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿੱਤਾ, ਅਤੇ ਮਦਨ ਲਾਲ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ, ਅਤੇ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕਰਕਰੇ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਦਫਤਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਗੋਪਾਲ ਗੋਡਸੇ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਦੋਵਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਜਿਹੜਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 2 ਨੇ ਕਿਹਾ:-

“ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਪੁਛਿਆ ਜੋ ਮਦਨ ਲਾਲ ਕੇ ਪਾਹਵਾ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਇਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਹੁਣ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਕੀ ਵੇਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।”

ਪੀ ਡਬਲਯੂ 3 ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ: -

“ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਪੁਛਿਆ। ਮੈਂ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਬਾਹਰਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿੱਤਾ।”

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਬਿਆਨਾਂ ਦੀਆਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਸਾਰੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਮਿਸਟਰ ਪੇਟੀਗਾਰਾ, ਜੋ ਮਿਸਟਰ ਡਫਟਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਜੋ ਕਿ ਵਿਦਵਤਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਡਫਟਰੀ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਨੇ ਬਾਰ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਅਸਲ ਪੁਲਿਸ ਬਿਆਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਿਆਨਾਂ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਨੁਵਾਦ ਵੀ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਕੀਲ ਨੇ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਕਿ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਪਰੋਕਤ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਵਰਣਨ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਗੋਪਾਲ ਦੇ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਅਨੁਮਾਨ, ਕਾਫੀ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਵਰਣਨ ਸਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਦੇ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ, ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨੂੰ ਅਸਲ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 5 ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵੱਲ ਮੁੜਦੇ ਹੋਏ, ਮੈਂ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਦੁਆਰਾ ਸਾਂਝੇ ਕਰਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕਮਰਾ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਕੁਝ ਅਸਲੀਲ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਆਉਣ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ, ਸਟੀਲ ਦਾ ਟਰੰਕ ਜੋ ਗਵਾਹ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ, ਉਹ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸਥਾਨ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਤਰਾਲ ਦੌਰਾਨ ਖਰੀਦਿਆ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਿੱਚ, ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ-ਸਲੈਬਾਂ ਵਾਲਾ ਬੈਗ। ਅਤੇ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ, ਜੋ ਕਿ ਬੈਜ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਬਿਸਤਰੇ ਵਿੱਚ ਬੰਨ੍ਹੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਤਣੇ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਿੰਨਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਟਰੰਕ ਨੂੰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਬੈਗ ਨੂੰ ਟਰੰਕ ਵਿੱਚ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਉਣ ਨਾਲ, ਗਵਾਹ ਦੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣ ਦਾ ਕੋਈ ਵਾਜਬ ਖਤਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਸਮਾਨ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 5 ਦਾ ਕਦੇ ਵੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਟਰਾਂਸਫਰ ਬਿਊਰੋ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਲੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਰਹਿਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ 17 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਦੇ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਪਹੁੰਚਣ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਅਸਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਸੋਮਵਾਰ ਤੱਕ ਰੁਕਣਾ ਪਿਆ। ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਗਵਾਹ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜੇਕਰ ਉਸਨੂੰ ਰਾਤ ਲਈ ਠਹਿਰਨਾ ਪਵੇ, ਤਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਜਾਂ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਸਾਂਝੀ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਬਿਰਲਾ ਮੰਦਰ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਲਈ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ

ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਹ ਖੁਦ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ, ਬੈਂਜ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਬੰਬਈ ਛੱਡ ਗਏ ਸਨ। ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 5 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਗਏ ਸਨ। ਉੱਥੇ ਕੋਈ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅਤੇ ਬਿਰਲਾ ਮੰਦਰ ਵਿਖੇ ਗਵਾਹ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰੀਫ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਠਹਿਰਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸੀ। ਵਰਤ ਕਾਰਨ ਮਹਾਤਮਾ ਜੀ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਹ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਮੁਅੱਤਲ ਰਹੀਆਂ, ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਦਾ ਗਵਾਹ ਨਾਲ ਕਮਰਾ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਵਿਘਨ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗਵਾਹ ਦੇ ਚਲੇ ਜਾਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਵਾਜਬ ਉਮੀਦ ਸੀ। ਵਰਤ ਤੋੜਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮਹਾਤਮਾ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਭਾ ਰੱਖੀ, ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ 19 ਤਰੀਕ ਨੂੰ, ਅਤੇ ਇਹ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦਿਨ ਜਿੰਨੀ ਜਲਦੀ ਹੋ ਸਕੇ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 5 ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਟਲ ਅਤੇ ਭਾਗ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਲਈ ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਦੀ ਬੇਚੈਨ ਚਿੰਤਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਟਰਾਂਸਫਰ ਬਿਊਰੋ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੁਪਹਿਰ 2 ਵਜੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਟਲ ਛੱਡਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਬਿਲ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਗੋਪਾਲ ਗੋਡਸੇ ਦੇ ਆਉਣ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਾਣ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਹੋਈ।

ਮਦਨਲਾਲ, ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਸ਼ਾਮ 7.15 ਵਜੇ ਸ਼ਰੀਫ ਹੋਟਲ ਤੋਂ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ। ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਸੁਝਾਅ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਫਟ ਹੋ ਗਏ ਜਿੱਥੇ ਗੋਪਾਲ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਰਾਤ ਲਈ ਰਹੇ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਨਾਲ ਰਾਤ ਬਿਤਾਈ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਇਸ ਆਖਰੀ ਤੱਥ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਗੋਪਾਲ ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਮਹਾਸਭਾ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਠਹਿਰੇ ਹੋਣ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ, ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਬੈਂਜ ਦੇ ਸਬੂਤ ਹਨ ਜੋ ਸ਼ੰਕਰ ਦੇ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸੇ ਰਾਤ ਲਗਭਗ 9.30 ਜਾਂ 10 ਵਜੇ, ਉਸੇ ਰਾਤ ਮਹਾਸਭਾ ਦਫਤਰ ਨੂੰ ਟੋਂਗਾ ਵਿਚ ਰਵਾਨਾ ਹੋਇਆ।

ਬੈਂਜ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਮਹਾਸਭਾ ਦਫਤਰ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹਾਲ ਵਿੱਚ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਮਦਨ ਲਾਲ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਗਵਾਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਰਵਾਈ ਸੀ। ਬੈਂਜ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਇਸ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਨੇ ਉਕਤ ਸਬੂਤ ਦੇ ਇਕ ਹੋਰ ਹਵਾਲੇ ਵੱਲ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਗਵਾਹ ਨੇ ਖੁਦ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਬਹੁਤ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਅਤੇ ਗੂੜ੍ਹੇ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਬਿਆਨਾਂ ਦਾ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਮੈਂ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਕਥਨ ਸਹੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਸੰਗਤ ਕਿਉਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਦਲੀਲ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ, ਪੂਨਾ ਤੋਂ 7 ਮੀਲ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਕਿਰਕੀ ਵਿਖੇ ਰਹਿੰਦੇ ਗੋਪਾਲ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ, ਜੋ ਪਿਛਲੇ 7 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਅਤੇ ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨ ਹੋਣ ਦੀ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੇ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸਦਾ ਖੁਦ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਨਾਲ ਕਾਫੀ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸਬੰਧ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਗੋਪਾਲ ਗੋਡਸੇ ਨੂੰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਹੋਵੇ।

ਬੈਂਜ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਆਪਟੇ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਉੱਥੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਮਹਾਸਭਾ ਭਵਨ ਪਹੁੰਚੇ ਪਰ ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਜਲਦੀ ਹੀ ਵਾਪਸ ਚਲੇ ਗਏ। ਗਵਾਹ ਅੱਗੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਟੇ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ 8.30 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਮਹਾਸਭਾ ਦਫਤਰ ਵਾਪਸ ਆਏ ਜਦੋਂ ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਪਾਣੀ ਗਰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਬਾਲਣ ਲੈਣ ਲਈ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਕੁਝ ਪੈਸੇ ਦਿੱਤੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਵੇਂ ਉੱਥੋਂ ਚਲੇ ਗਏ ਪਰ ਕਰੀਬ ਅੱਧੇ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ।

ਹਾਲਾਂਕਿ ਬੈਜ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੌਡਸੇ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਗਵਾਹ ਦੇ ਉੱਥੇ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 19 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਰਾਤ ਨੂੰ ਮਹਾਸਭਾ ਦਫਤਰ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਾਂ ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਨੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਉੱਥੇ ਠਹਿਰਿਆ ਸੀ। ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਜਿਹਾ ਦੌਰਾਨ ਗਵਾਹ ਤੋਂ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਕੁਝ ਦਿਲਚਸਪ ਸਵਾਲ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਆਪਣੇ 19 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਰਾਤ ਨੂੰ ਮਹਾਸਭਾ ਦਫਤਰ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਉੱਥੇ ਸੀ। ਰਾਤ ਅਤੇ ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ। ਅਜਿਹੀ ਜਿਹਾ 'ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਗਵਾਹ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਬਿਆਨ ਮਿਲਦੇ ਹਨ:-

“ਇਹ ਕੋਈ ਸੱਚਾਈ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ 19 ਜਨਵਰੀ 1948 ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਮਦਨ ਲਾਲ ਨਾਲ ਗੋਲ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਖਾਣਾ ਖਾਣ ਗਿਆ ਸੀ। 20 ਜਨਵਰੀ। ਇਹ ਅਸਲੀਅਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮੈਂ 19 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦਫਤਰ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਲੇਟ ਆਉਣ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਵਲੰਟੀਅਰ ਨਾ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਝਿੜਕਿਆ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਪੈਸੇ ਛੱਡ ਗਿਆ ਸੀ। .”

ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਜਿਹਾ ਵਿਚ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੁਝ ਸੁਝਾਅ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਝਾਅ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਜਾਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇੱਕ ਅਨੁਮਾਨ, ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ, ਅਤੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਜਿਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਸਵਾਲ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਸੁਝਾਅ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਸੁਝਾਅ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਉਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰੀ ਬੇਤਰਤੀਬੇ ਸਵਾਲ ਸਲਾਹਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝੇ ਬਿਨਾਂ, ਜਿਹਾ-ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਕੀਲ ਦੀ ਗੰਭੀਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਜਵਾਬ ਵਾਪਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਬੇਤਰਤੀਬ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੇ। ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਅਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਜਾਪਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਿਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਮਦਨਲਾਲ ਦਾ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 19 ਤਰੀਕ ਦੀ ਰਾਤ ਅਤੇ 20 ਤਰੀਕ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਮਹਾਸਭਾ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਵਿਵਾਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਕਿ ਉਹ ਉੱਥੇ ਸੀ, ਅਤੇ ਬੈਜ ਵੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਆਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਲਈ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਦੁਆਰਾ ਕੁਝ ਵਲੰਟੀਅਰਾਂ ਨੂੰ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਫੜਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ, ਮਦਨਲਾਲ, ਸ਼ਰੀਫ ਹੋਟਲ ਛੱਡ ਕੇ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਜਾ ਬੈਠਾ।

ਬੈਜ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਦੇ ਮਹਾਸਭਾ ਦਫਤਰ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਾਬਕਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਲੈ ਗਿਆ। ਜੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਬੈਜ ਸੱਚ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਹ ਸਮਝ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਇਕੱਲੇ ਹੀ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਲਿਜਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਮਕਸਦ ਲਈ ਕਿਉਂ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਵੇਲੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇਵੇਗਾ, ਪੁਨਰ-ਨਿਰਧਾਰਨ ਕਰਨ ਲਈ। ਉਹ ਵੀ ਨਵੇਂ ਆਏ ਸਨ। ਗੋਪਾਲ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ 17 ਤਰੀਕ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਸਨ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਵੀ 19 ਤਰੀਕ ਦੀ ਸਵੇਰ ਤੋਂ ਹੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਅਤੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਉੱਥੇ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉੱਥੇ ਹੋਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਬੈਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪਿਛਲੀ ਰਾਤ ਕਾਫ਼ੀ ਦੇਰ ਨਾਲ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ, ਅਜੇ ਇਸਨੂੰ ਵੇਖਣਾ ਬਾਕੀ ਸੀ ਅਤੇ, ਇਸਲਈ, ਆਪਣੇ ਦੁਆਰਾ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉੱਥੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਸਨ। ਬੈਜ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਰ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਗੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਸਾਰੇ ਉਸ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰ ਗਏ। ਆਪਣੇ ਨੇ ਗੇਟਕੀਪਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਚਿੱਠੀ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਬੰਗਲੇ ਵੱਲ ਚੱਲ ਪਿਆ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ, ਕਾਲੇ ਕੱਪੜੇ ਪਹਿਨੇ ਇੱਕ ਪਤਵੰਤੇ ਸੱਜਣ ਬੰਗਲੇ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆਏ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਸੁਹਰਾਵਰਦੀ ਵਜੋਂ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ। ਤਿੰਨਾਂ ਨੇ ਫਿਰ

ਜਗ੍ਹਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ, ਸਦਨ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ, ਰੇਤ, ਗੇਟ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਕੇ ਅਤੇ ਚੌਲ ਲੰਘ ਕੇ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਚਲੇ ਗਏ ਜਿੱਥੇ ਨਮਾਜ਼ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਨੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਉਸ ਥਾਂ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਅਤੇ ਸੁਹਰਾਵਰਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਬੈਠਦੇ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਥਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਟ੍ਰੇਲਿਸ-ਵਰਕ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਖਿੜਕੀ ਵੀ ਦਿਖਾਈ ਅਤੇ, ਇੱਕ ਤਾਰਾਂ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਨਾਲ ਟ੍ਰੇਲਿਸ-ਵਰਕ ਦੇ ਖੁੱਲਣ ਨੂੰ ਮਾਪਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਰਿਵਾਲਵਰ ਨਾਲ ਫਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਸੁੱਟਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਖਿੜਕੀ ਅਤੇ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੀ ਦੂਰੀ ਜਿੱਥੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਸਿਰਫ ਚਾਰ ਜਾਂ ਪੰਜ ਪੈਦਲ ਹੀ ਬੈਠਦੇ ਸਨ। ਆਪਣੇ ਨੇ ਫਿਰ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੋਵੇਂ (ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਅਤੇ ਸੁਹਰਾਵਰਦੀ) ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਟ੍ਰੇਲਿਸ-ਵਰਕ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਇੱਕ ਕਮਰੇ ਵੱਲ ਵੀ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫਰ ਵਾਂਗ ਦਾਖਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੇਟ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਥਾਵਾਂ ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਜਿੱਥੇ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ-ਸਲੈਬਾਂ ਲਗਾਈਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਸਨ। ਗਵਾਹ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਹ ਕਮਰੇ ਨੰਬਰ 3 ਨੂੰ ਟੈਂਟ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅੰਦਰੋਂ ਟ੍ਰੇਲਿਸ-ਵਰਕ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਜਾਂ ਕਮਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਫਰਸ਼ ਤੋਂ ਖਿੜਕੀ ਦੀ ਉਚਾਈ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵਿਚਾਰ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਅੱਖ ਵਾਲਾ ਆਦਮੀ ਸੀ। ਉੱਥੇ ਬੈਠਾ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਬਾਹਰਲੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਤੋਂ ਟ੍ਰੇਲਿਸ ਵਿੱਡੋ ਦੀ ਉਚਾਈ 4 1/2 ਜਾਂ 5 ਫੁੱਟ ਪਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਗਵਾਹ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਟ੍ਰੇਲਿਸ-ਵਰਕ, ਇੱਕ ਇੱਟ ਵਰਗੀ ਕੁਝ ਲਾਲ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਬਣੇ ਕਰਾਸਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੇ ਦੋ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਖੁੱਲਣ ਦੇ ਮਾਪ ਲਏ ਅਤੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਖੁੱਲਣ ਦਾ ਕਰਾਸ ਭਾਗ ਜੋ ਮਾਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਬਰਾਬਰ ਸੀ। ਇੱਕ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਦੇ ਵਿਆਸ ਤੱਕ ਤਾਂ ਕਿ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਇਸ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘ ਸਕੇ। ਗਵਾਹ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਵਿਚਾਰ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਪਿੰਨ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਾ, ਟ੍ਰੇਲਿਸ-ਵਰਕ ਵਿੱਚ ਖੁੱਲਣ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਨੂੰ ਫੜਨਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇੱਕ ਰਿਵਾਲਵਰ ਦੇ ਰੋਕੇ ਸਿਰੇ ਨਾਲ ਇਸਨੂੰ ਖੁੱਲਣ ਵਿੱਚ ਧੱਕਣਾ ਸੀ। ਗਵਾਹ ਮੁਤਾਬਕ ਉਹ ਸਵੇਰੇ 11-30 ਵਜੇ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਤੋਂ ਨਿਕਲੇ।

ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਦੀ ਫੇਰੀ ਬਾਰੇ ਬੈਜ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਉਪਰੋਕਤ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਕੁਝ ਸਵਾਲ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਸੁਝਾਅ ਦਿਓ ਕਿ ਉਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 20 ਤਰੀਕ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਤੱਥ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ ਜੋ ਪੇਪਰ ਬੁੱਕ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਖੰਡ ਦੇ ਪੰਨਾ 116 'ਤੇ ਪਾਏ ਜਾਣੇ ਹਨ: -

“ਇਹ ਕੋਈ ਤੱਥ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ 20 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸਵੇਰ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਭਗਵਾਂ ਦੀ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਜਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਵਣ ਗਾਰਡਾਂ ਦੁਆਰਾ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।”

ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਟ੍ਰੇਲਿਸ-ਵਰਕ ਦੇ ਅਦਾਲਤੀ ਮਾਡਲ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਦੀ ਜੇਬ ਅਤੇ ਮਹਾਸਭਾ ਦਫਤਰ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚੋਂ ਬਰਾਮਦ ਹੋਏ ਹੈਂਡ ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਸਨ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇੱਕ ਹੈਂਡ ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਬੈਜ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਟ੍ਰੇਲਿਸ ਦੇ ਕੰਮ ਦੇ ਖੁੱਲਣ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਕੁਝ ਵਕੀਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ 20 ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸਲੀ ਟ੍ਰੇਲਿਸ-ਵਰਕ ਦੀ ਥਾਂ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਓਪਨਿੰਗ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਨਾਲ ਫਿੱਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਸੁਝਾਅ ਮੈਨੂੰ ਕਾਫੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਬੈਜ ਦੇ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਸੁਝਾਅ ਲਈ ਸਮਰਥਨ ਮੰਗਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਟ੍ਰੇਲਿਸ-ਵਰਕ ਕ੍ਰਾਸ ਦੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਸਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਟ੍ਰੇਲਿਸ-ਵਰਕ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਹੁਣ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਮਾਡਲ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਕਰਾਸ ਦੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਿੱਚ, ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਕਰਾਸ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੀ ਅਰਥ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮੀਕਰਨ ਨੂੰ ਢਿੱਲੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਰਤਿਆ ਹੈ। ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਦੇ ਆਰਕੀਟੈਕਟ, ਜਿਸ

ਦੀ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਨੇ ਸਹੁੰ ਖਾਧੀ ਹੈ ਕਿ ਟ੍ਰੇਲਿਸ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਬਦਲਾਅ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਸ ਤੱਥ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅੰਦਰੋਂ ਖਿੜਕੀ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਹੇਠਲੇ ਬਿੰਦੂ ਦੀ ਉਚਾਈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਕਿ ਫਰਸ਼ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਟਰੇਲਿਸ-ਵਰਕ ਦੇ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਖੁੱਲੇ ਵਿੱਚੋਂ ਰਿਵਾਲਵਰ ਜਾਂ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਨਹੀਂ ਸੁੱਟ ਸਕਦਾ ਸੀ। , ਅਤੇ ਇਹ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ, ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਬੈਜ ਲਈ ਰਿਵਾਲਵਰ ਨਾਲ ਫਾਇਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਰਾਹੀਂ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਸੁੱਟਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਣਾ ਅਸੰਭਵ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬੈਜ ਦੁਆਰਾ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਅੰਦਰੋਂ ਟ੍ਰੇਲਿਸ-ਵਰਕ ਦੀ ਉਚਾਈ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਸਿਰਫ ਉਸ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਬਣਾਈਆਂ ਜੋ ਉਹ ਬਾਹਰੋਂ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਮੇਰੇ ਲਈ ਸਬੂਤ ਬਹੁਤ ਕੁਦਰਤੀ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਮੇਰਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਇੱਕ ਰਿਵਾਲਵਰ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਖਿੜਕੀ ਦੀ ਉਚਾਈ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਟ੍ਰੇਲਿਸ ਰਾਹੀਂ ਫਰਸ਼ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਹੈਂਡ ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਨਹੀਂ ਸੁੱਟਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ- ਉਸ ਵਿੰਡੋ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਾਜਬ ਸੰਕੇਤ ਵਜੋਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ 20 ਤਰੀਕ ਦੀ ਸਵੇਰ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਬੈਜ ਦੇ ਸਬੂਤ ਮਨਘੜਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਬੈਜ, ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਖੁਦ ਕੇਸ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕਹਾਣੀ ਘੜ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਦੀ ਉਚਾਈ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਅੰਦਰੋਂ ਖਿੜਕੀ। ਇਸ ਲਈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਬੈਜ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੀ ਵਿਹਾਰਕ ਅਸੰਭਵਤਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖੇ ਬਿਨਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਕਹਾਣੀ ਘੜਨ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ, ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਬੁੱਧੀ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਵਿੱਚ ਅੰਦਰੂਨੀ ਨੁਕਸ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਸਵੇਰ ਦੀ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੈਦੀ ਦੁਆਰਾ ਬੈਜ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਕੋਈ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਨੌਕਰਾਂ ਦੇ ਕੁਆਰਟਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰਾਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਕੋਈ ਉਜਾੜ ਜਗ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਠਹਿਰਨ ਦੌਰਾਨ ਇੱਥੇ ਕਾਫ਼ੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਦੇ ਆਉਣ ਅਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਦਿਨ ਦੇ ਹਰ ਸਮੇਂ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਤੋਂ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸਮਝ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ, ਬੈਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਮੁੜ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂ ਦੇਖਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮਾਂ ਲੱਗਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬੈਜ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ 15 ਜਾਂ 20 ਮਿੰਟਾਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ। ਇਹ ਵੀ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੋਕ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਠਹਿਰਨ ਦੌਰਾਨ ਉਥੇ ਤਾਇਨਾਤ ਪੁਲਿਸ ਗਾਰਡ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚੇ ਬਿਨਾਂ ਬੈਜ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਏ ਗਏ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜਗ੍ਹਾ ਦੀ ਮੁੜ-ਨਿਰਧਾਰਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਆਪਣੇ ਲਈ ਇਹ ਉੱਦਮ ਕਰਨ ਦੀ ਬਹੁਤ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੈਂ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਤਾਕਤ ਲੱਭਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਜੇਕਰ ਬੈਜ ਸੱਚ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਸਵੇਰੇ 11 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਗਏ ਸਨ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਅਤੇ ਆਸ਼ਰਿਤ ਆਪਣੇ ਆਮ ਕੰਮਾਂ-ਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਰੁੱਝੇ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਲੇਟਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਬਾਰੇ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਠਹਿਰਨ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਦਿਨ ਦੇ ਹਰ ਸਮੇਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸੈਲਾਨੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਇਮਾਰਤ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਅਤੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਦੋ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵੱਲ ਖਾਸ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਣ ਤੋਂ ਰੋਕਦਾ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਮਹਾਤਮਾ ਜੀ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਭਾਵਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ।

ਬੈਂਜ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ, ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਤੋਂ ਨਿਕਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ, ਖੁਦ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਵਾਪਸ ਮਹਾਸਭਾ ਦਫਤਰ ਚਲੇ ਗਏ। ਉੱਥੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਆਪਣੇ ਚਲੇ ਗਏ ਪਰ ਕਰੀਬ 20 ਜਾਂ 25 ਮਿੰਟ ਬਾਅਦ ਵਾਪਸ ਪਰਤ ਗਏ। ਫਿਰ ਲਗਭਗ 20 ਜਾਂ 25 ਮਿੰਟਾਂ ਬਾਅਦ ਵਾਪਸੀ 'ਤੇ, ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਦੇ ਇਕ ਸੁਝਾਅ 'ਤੇ, ਗਵਾਹ, ਗੋਪਾਲ ਗੋਡਸੇ, ਸ਼ੰਕਰ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਖੁਦ ਮਹਾਸਭਾ ਦਫਤਰ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਦੋ ਰਿਵਾਲਵਰਾਂ ਨੂੰ ਅਜ਼ਮਾਉਣ ਲਈ ਚਲੇ ਗਏ, ਅਰਥਾਤ, ਇਕ ਗੋਪਾਲ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਖੁਦ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ। ਜਦੋਂ ਗੋਪਾਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰਿਵਾਲਵਰ ਨਾਲ ਫਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਰਿਵਾਲਵਿੰਗ ਚੈਂਬਰ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਨੇ ਰਿਵਾਲਵਰ ਜੋ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜੋ ਕਿ ਸ਼ੰਕਰ ਕੋਲ ਸੀ, ਉਸ ਵਿਚ ਚਾਰ ਕਾਰਤੂਸ ਪਾ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਇਸ ਨਾਲ ਦਰੱਖਤ 'ਤੇ ਫਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਰਿਵਾਲਵਰ ਤੋਂ ਸ਼ੰਕਰ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਈ ਗਈ ਗੋਲੀ ਦਰੱਖਤ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚੀ ਸੀ, ਆਪਣੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਿਵਾਲਵਰ ਦਾ ਵੀ ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ 'ਤੇ ਗੋਪਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣਾ ਰਿਵਾਲਵਰ ਠੀਕ ਕਰਵਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਉਸਨੇ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬੈਗ ਵਿੱਚੋਂ ਤੇਲ ਦੀ ਇੱਕ ਬੋਤਲ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪੈੱਨ ਚਾਕੂ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜੋ ਮਹਾਸਭਾ ਦਫਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਿਆ ਸੀ। ਸ਼ੰਕਰ ਨੇ ਗੋਪਾਲ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਮੰਨ ਲਈ। ਉਹ ਸਾਰੇ ਫਿਰ ਬੈਠ ਗਏ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਰਿਵਾਲਵਰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਤਿੰਨ ਵਣ ਗਾਰਡਾਂ ਨੂੰ ਗਵਾਹ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ। ਜੰਗਲਾਤ ਗਾਰਡਾਂ ਨੇ ਦੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਦੋ ਰਿਵਾਲਵਰ ਉਸ ਸ਼ਾਲ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਲੁਕੇ ਲਏ ਜੋ ਬੈਠਣ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਵਿਛਾਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਹ ਸਾਰੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਵਣ ਗਾਰਡਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਲਕਾਰੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਗੋਪਾਲ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਹ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਗਏ।

ਬੈਂਜ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਇਸ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਮੋਹਰ ਸਿੰਘ ਪੀ. ਡਬਲਯੂ 9 ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਜੰਗਲ ਦੇ ਗਾਰਡਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਸੀ। ਪੀ. ਡਬਲਯੂ 117 ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਗਵਾਹ ਨਾਲ ਮਾਰਚ, 1948 ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ, ਗੋਪਾਲ, ਸ਼ੰਕਰ ਅਤੇ ਬੈਂਜ ਨੂੰ ਬਿਰਲਾ ਮੰਦਰ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। 24 ਮਾਰਚ, 1948 ਨੂੰ ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਪਰੇਡ ਹੋਈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਹ ਕੋਈ ਖਾਸ ਕਾਰਨ ਦੱਸਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉਪਰੋਕਤ ਚਾਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਿਵੇਂ ਕਰ ਸਕਿਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦਿਖਾਵੇ 'ਤੇ ਹੀ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਬਹੁਤ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਸੀ। ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਸਮੇਂ ਦੀ ਇੰਨੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਅਸਾਧਾਰਨ ਜਾਂ ਅਸਾਧਾਰਨ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਜੋੜ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਸਿਵਾਏ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਵੇਲੇ ਇਹ ਤੱਥ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਪੰਜਾਬੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਕੁਝ ਬਾਹਰਲੇ ਲੋਕ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੈਂ ਇਸ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣ ਲਈ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸ਼ਾਨਦਾਰ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਮਿਲਿਆ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਹੋਏ ਧਮਾਕੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜੋੜਿਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਖਾਸ ਦਿਨ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਬੀਟ 'ਤੇ ਲਗਭਗ 2 ਜਾਂ 2½ ਮੀਲ ਦਾ ਸਫਰ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਨੂੰ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਦੇਖਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦੱਸ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਆਮ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ, ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਸਮਝਾਂਗਾ। ਉਸ ਦੇ ਸਬੂਤ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਸਿਰਫ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਰੇਡਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਵਿੱਚ ਉਪਰੋਕਤ ਚਾਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਨੋਟ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਅਸੀਂ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ, ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਮਿਸਟਰ ਡੈਫਟਰੀ ਕੀ ਕਹਿਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗਵਾਹ ਅਤੇ ਮਿਸਟਰ ਡੈਫਟਰੀ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮਹੱਤਵ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੇਸ ਨੇ ਉਕਤ ਗਵਾਹ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਵਿਦਵਤਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨਕਰਤਾ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਮੇਰਾ ਕਹਿਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸੁਤੰਤਰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੇ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਬੈਜ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੰਗਲਾਤ ਗਾਰਡਾਂ ਦੇ ਚਲੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਆਪਣੇ ਦੇ ਸੁਝਾਅ 'ਤੇ ਉਹ ਸਾਰੇ ਵਾਪਸ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦਫਤਰ ਚਲੇ ਗਏ ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦ ਪਾਇਆ। ਆਪਣੇ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਉਹ ਤੁਰੰਤ ਮਹਾਸਭਾ ਦਫਤਰ ਤੋਂ ਉਕਤ ਹੋਟਲ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਏ। ਬੈਜ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਿਸਤਰੇ 'ਤੇ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਬੈਗ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਬਦਲੇ ਵਿਚ ਗੋਪਾਲ ਨੂੰ ਉਹ ਬੈਗ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਬੈਗ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਦੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ, ਆਪਣੇ ਨੇ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਗਏ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਵੱਲ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ, ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਸਮਾਨ ਵਾਲਾ ਬੈਗ ਲੈ ਕੇ ਗਏ ਸਨ।

ਗਵਾਹ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਦੇ ਕਮਰੇ ਨੰਬਰ 40 ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਨੂੰ ਬਿਸਤਰੇ 'ਤੇ ਪਿਆ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਸਿਰ ਦਰਦ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਸੀ। ਗੋਪਾਲ ਗੋਡਸੇ ਨੇ ਸਮਾਨ ਵਾਲਾ ਬੈਗ, ਜੋ ਉਹ ਮਹਾਸਭਾ ਦਫਤਰ ਤੋਂ ਲਿਆਇਆ ਸੀ, ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ। ਗਵਾਹ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਖਾਣਾ ਲੈਣ ਲਈ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਗਏ। ਕਮਰੇ ਨੰਬਰ 40 ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਆਉਣ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਗੋਪਾਲ ਗੋਡਸੇ ਆਪਣਾ ਰਿਵਾਲਵਰ ਠੀਕ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਕਮਰੇ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਅੰਦਰੋਂ ਬੰਦ ਸੀ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਜਾਣ ਲਈ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਬੋਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਪਣੇ, ਮਦਨ ਲਾਲ, ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਗਵਾਹ ਫਿਰ ਬਾਥਰੂਮ ਵਿਚ ਚਲੇ ਗਏ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕੀਤਾ। ਆਪਣੇ, ਕਰਕਰੇ, ਮਦਨ ਲਾਲ ਅਤੇ ਗਵਾਹ ਨੇ ਹੈਂਡ ਗ੍ਰੇਨੇਡਾਂ ਵਿੱਚ ਸਲੈਬਾਂ ਅਤੇ ਡੈਟੋਨੇਟਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਈਮਰ ਅਤੇ ਫਿਊਜ਼ ਦੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕੀਤਾ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੇ ਫਿਰ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਖਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਉਸ ਸ਼ਾਮ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਹੋਈ। ਕੁਝ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗਵਾਹ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਭੰਬਲਭੂਸਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਰਫ ਇਕ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ-ਸਲੈਬ ਨੂੰ ਫਟਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਗਵਾਹ ਦੇ ਸੁਝਾਅ 'ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਸਹਿਮਤੀ ਬਣੀ ਕਿ ਸਲੈਬ ਦੇ ਵਿਸਫੋਟ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਭੰਬਲਭੂਸੇ ਵਿਚ ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੂੰ ਇਕ ਸੂਤੀ ਸਲੈਬ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ 'ਤੇ ਇਕ ਹੱਥਗੋਲਾ ਵੀ ਸੁੱਟਿਆ ਜਾਵੇ। ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਖੁਦ ਇਕ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਅਤੇ ਇਕ ਰਿਵਾਲਵਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਰਿਵਾਲਵਰ ਨਾਲ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਵੀ ਸੁੱਟੇਗਾ। ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਵੀ ਉਸੇ ਵਸਤੂ ਨਾਲ ਇੱਕ ਰਿਵਾਲਵਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਗੋਪਾਲ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਇਕ-ਇਕ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ 'ਤੇ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਸੁੱਟਣ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਵਿਵਸਥਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸਾਰੇ ਹੱਥਗੋਲੇ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਸੁੱਟੇ ਜਾਣੇ ਸਨ। ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਸਿਰਫ ਸੰਕੇਤ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵੀ ਸਹਿਮਤੀ ਬਣੀ ਕਿ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਵਿਖੇ ਉਸ ਸ਼ਾਮ ਜੋ ਨਾਟਕ ਖੇਡਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਕੱਪੜੇ ਬਦਲਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਫਰਜ਼ੀ ਨਾਂ ਵੀ ਰੱਖਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਉਹ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੇ ਹਾਫ-ਸਲੀਵ ਕਮੀਜ਼, ਸ਼ਾਰਟਸ ਅਤੇ ਸਟੋਕਿੰਗਜ਼, ਸਾਰੇ ਖਾਕੀ ਰੰਗ ਦੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਿਲਟਰੀ ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਪਹਿਨੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ਪਾਂਡੇ ਕਹਿ ਕੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਨੇ ਗੂੜ੍ਹੇ ਨੀਲੇ ਰੰਗ ਦਾ ਕੋਟ ਅਤੇ ਪੈਂਟ ਪਹਿਨਿਆ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਵਾਈ ਸੈਨਾ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਕਰਮਰਕਰ ਵਜੋਂ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਨਹਿਰੂ ਕਮੀਜ਼, ਧੋਤੀ ਅਤੇ ਗਾਂਧੀ ਟੋਪੀ ਪਾਈ। ਉਸਨੇ ਝੁਠੀਆਂ ਮੁੱਛਾਂ ਵੀ ਪੋਟ ਕੀਤੀਆਂ, ਆਪਣੀਆਂ ਭਰਵੀਆਂ ਕਾਲੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਲਾਲ

ਨਿਸ਼ਾਨ ਬਣਾਇਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਬਿਆਸ ਕਹਿ ਕੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੇ ਕੋਟ-ਪੰਜਲਾ ਪਾ ਦਿੱਤਾ। ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਉਹ ਨਾਮ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਗੋਪਾਲ ਗੋਡਸੇ ਨੇ ਇੱਕ ਕੋਟ, ਇੱਕ ਕਮੀਜ਼ ਅਤੇ ਸ਼ਾਰਟਸ ਪਹਿਨੇ ਸਨ, ਪਰ ਗਵਾਹ ਉਸ ਨਾਮ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸ਼ੰਕਰ ਨੇ ਇੱਕ ਚਿੱਟਾ ਕੋਟ, ਇੱਕ ਕਮੀਜ਼, ਇੱਕ ਧੋਤੀ ਅਤੇ ਟੋਪੀ ਪਾਈ ਹੋਈ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਗਵਾਹ ਆਪਣੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਤੁਕਾਰਾਮ ਦਾ ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਨਹਿਰੂ ਕਮੀਜ਼ ਅਤੇ ਧੋਤੀ ਪਾਈ ਹੋਈ ਸੀ, ਜੋ ਉਹ ਪਹਿਰਾਵਾ ਵੀ ਸੀ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਸਮੇਂ ਪਹਿਨਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬੰਦੋਪੰਤ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਫੈਸਲੇ ਲਏ ਜਾਣ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਸੰਭਵ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ, ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮਦਨ ਲਾਲ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ। ਆਪਣੇ, ਗੋਪਾਲ ਗੋਡਸੇ, ਸ਼ੰਕਰ ਅਤੇ ਗਵਾਹ ਇੱਕ ਟੈਕਸੀ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕੀਤਾ ਜੋ ਹੋਟਲ ਦੇ ਨੇੜੇ ਕਿਸੇ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਗੋਪਾਲ ਨੇ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ-ਸਲੈਬ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦਾ ਸਮਾਨ ਜੋ ਕਿ ਵਰਤਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਰਥਾਤ, ਫਿਊਜ਼ ਦੀ ਤਾਰ, ਆਦਿ; ਆਪਣੇ ਬੈਗ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਟੈਕਸੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਗਿਆ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੇ 15 ਜਾਂ 20 ਮਿੰਟ ਬਾਅਦ ਪਿੱਛਾ ਕਰਨਾ ਸੀ।

ਬੇਸ਼ੱਕ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਦੇ ਕਮਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੋਈ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਅਤੇ ਲਏ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਯੋਜਨਾ ਬਾਰੇ ਬੈਜ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਕੋਈ ਸੁਤੰਤਰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਅਕਤੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਹੋਟਲ ਦੇ ਕਮਰੇ ਨੰਬਰ 40 ਵਿੱਚ ਮਿਲੇ ਸਨ। ਇਹ ਸਬੂਤ ਬਹੁਤ ਮਾਮੂਲੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੇਵਾਦਾਰ, ਨੈਨ ਸਿੰਘ ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 8 ਦੇ ਬਿਆਨ ਅਤੇ ਹੋਟਲ ਰਜਿਸਟਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਐਂਟਰੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 8 ਦਾ ਸਬੂਤ ਸਿਰਫ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਸ਼ੰਕਰ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਕਮਰੇ ਨੰਬਰ 40 ਵਿੱਚ ਚਾਹ ਪੀਂਦਿਆਂ ਦੇਖਿਆ ਸੀ, ਕਿ ਉਸਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦੋ ਚਾਹ ਪਰੋਸੀਆਂ ਸਨ, ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਤਿੰਨ ਪੀਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਾਧੂ ਚਾਹ ਜੋ ਉਸਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਸੁਝਾਅ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਾਧੂ ਚਾਹ ਉਪਰੋਕਤ ਦੋ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਪੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਿਸ ਦਿਨ ਜਾਂ ਕਿਸ ਸਮੇਂ ਉਸ ਨੇ ਵਾਧੂ ਚਾਹ ਵਰਤਾਈ ਸੀ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਾਂਦੇ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਫਿਕਸ ਕਰਨ ਲਈ ਰਿਲਾਇੰਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ 24 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ 20 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਆਰਡਰ ਕੀਤੇ ਤਿੰਨ ਵਾਧੂ ਚਾਹਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਕਮਰਾ ਨੰਬਰ 40 ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਐਸ. ਐੱਡ ਐਮ. ਦੇਸ਼ਪਾਂਡੇ ਨੂੰ 3 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਡੈਬਿਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਪੁਲਿਸ ਨੇ 18 ਮਾਰਚ, 1948 ਨੂੰ ਨੈਨ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ। ਉਸਨੇ 30 ਮਾਰਚ, 1948 ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਪਰੇਡ ਵਿੱਚ ਸ਼ੰਕਰ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਕੁਝ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਮਿਸਟਰ ਬਰਾਊਨ, ਚੀਫ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਿਵ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ, ਬੰਬਈ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਜਿਸ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਪਰੇਡ ਹੋਈ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਪਰੇਡ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਇੱਕ ਗਲਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ, ਜੋ ਕਮਰੇ ਨੰਬਰ 40 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਸ਼ੰਕਰ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਨੂੰ ਕੋਈ ਖਾਸ ਮਹੱਤਵ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੈਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ ਕਿ 20 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਕਮਰੇ ਨੰਬਰ 40 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਵਾਧੂ ਚਾਹ ਮੰਗਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਖਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਲਏ ਗਏ ਅਸਲ ਫੈਸਲਿਆਂ ਅਤੇ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਸਬੂਤ ਕਿਸੇ ਸੁਤੰਤਰ ਗਵਾਹੀ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਵੀ ਹੋਟਲ ਦੇ ਕਮਰੇ ਨੰਬਰ 40 ਵਿੱਚ ਮੁਲਾਕਾਤ ਹੋਈ ਸੀ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਤੱਖ ਗਵਾਹੀ ਦੁਆਰਾ

ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੇਰਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਹਾਲਾਤੀ ਸਬੂਤ ਹਨ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਬੈਜ ਨੇ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਨੂੰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 20 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਉਪਰੋਕਤ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਬੈਜ ਇੱਕ ਸਾਂਝੀ ਵਸਤੂ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਾਂਝੀ ਯੋਜਨਾ ਲੈ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਆਏ ਸਨ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਸਾਂਝੀ ਵਸਤੂ ਅਤੇ ਸਾਂਝੀ ਯੋਜਨਾ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਮੰਚਨ ਸੀ ਜਾਂ ਕੁਝ ਹੋਰ। ਗੰਭੀਰ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਦੇਣ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਰਾਹ ਨੂੰ ਨਿਪਟਾਉਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਮਿਲਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਮਰੀਨਾ ਵਿਚ ਨਬੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਾਲੇ ਕਮਰੇ ਨਾਲੋਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਜਗ੍ਹਾ ਹੋਰ ਢੁਕਵੀਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਹੋਟਲ। ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦਾ ਸੀ ਜਾਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਗੰਭੀਰ ਕਰਨਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਗੁਪਤਤਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਲੋੜੀਂਦੀ ਗੋਪਨੀਯਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ, ਜਿੱਥੇ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕਿਸਮ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉੱਥੇ ਪਹੁੰਚ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਲੋੜੀਂਦੀ ਗੁਪਤਤਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਵਾਜਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਲਈ. ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਦੇ ਕਮਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਹ ਕਿਸੇ ਬਾਹਰੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਰੁਕਾਵਟ ਨਾ ਬਣਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਜਿੰਨੀ ਗੰਭੀਰ ਯੋਜਨਾ ਸੀ, ਓਨੀ ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗੋਪਨੀਯਤਾ ਅਤੇ ਗੁਪਤਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ।

ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਨਬੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਅਸਲ ਵਿਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਇਕ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਅਮਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਬੈਜ ਦੀ 30 ਜੁਲਾਈ, 1948 ਨੂੰ ਗੋਪਾਲ ਗੌਡਸੇ ਅਤੇ ਡਾ: ਪਰਚੂਰੇ ਦੇ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਇਨਾਮਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜਿਰਾਹ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਜਿਰਾਹ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਉਸਨੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਸਵਾਲ ਰੱਖਿਆ ਜੋ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਸਪੈਸ਼ਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਤੇ ਪੇਪਰ ਬੁੱਕ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਜਿਲਦ ਦੇ ਪੰਨਾ 117 'ਤੇ ਛਾਪਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਲਦਾ ਹੈ: -

"ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਮਾਨ ਦੀ ਵੰਡ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਉਸ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਸਮਾਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨਬੂਰਾਮ ਗੌਡਸੇ ਬਿਮਾਰ ਪਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਬੂਰਾਮ ਗੌਡਸੇ ਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉੱਥੇ ਚੀਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਬਾਥਰੂਮ ਵਿੱਚ ਜਾਣਾ। ਕੀ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ?"

ਇਸ ਸਵਾਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਦਵਾਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਨੋਟ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ:-

"ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਭੋਪਟਕਰ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਦਬਾਉਂਦੇ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਉਹ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ।"

ਉਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸਾਵਰਕਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਸਨ, ਪਰ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਭੋਪਟਕਰ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਕੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਬਾਰ ਵਿੱਚ ਮਿਸਟਰ ਡਾਫਟਰੀ ਦੁਆਰਾ ਜੋ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਮੁੱਖ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਕੀਲ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ: -

"ਇਹ ਤੱਥ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਨਬੂਰਾਮ ਗੌਡਸੇ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਜੋ ਚਰਚਾ ਹੋਈ ਸੀ, ਉਹ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਥਾਨ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਇਹ ਤੱਥ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਚਰਚਾ ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਨਬੂਰਾਮ ਗੌਡਸੇ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਬਾਥਰੂਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਫਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ।"

ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਉਪਰੋਕਤ ਜਵਾਬਾਂ ਵਿੱਚ ਜੋ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹਨਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਜੋ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਨਬੂਰਾਮ ਗੌਡਸੇ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਉੱਚੀ ਉੱਚੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਥਾਨ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਨਬੂਰਾਮ ਨੇ ਨੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ਾਇਦ ਆਪਣੀ ਬੇਚੈਨੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਬਾਥਰੂਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਫਟ ਹੋ ਜਾਣ। ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ

ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਵਾਲ ਅਸਲ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਸ਼ਾਇਦ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਜ਼ਿਰ੍ਹਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਕੀਲ ਅਤੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਭ ਤੋਂ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਵਿਚਕਾਰ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। , ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਦੇ ਨਾਲ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਿ ਉਸ ਫਾਰਮ ਤੋਂ ਇੱਕ ਅਨੁਮਾਨ ਕੱਢਣਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਨੁਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਵਾਲ ਉਠਾਏ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਦੇ ਕਮਰੇ ਨੰਬਰ 40 ਵਿੱਚ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਸ਼ਾਮ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਕੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ 30 ਜੁਲਾਈ, 1948 ਤੱਕ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਝੂਠੀ ਅਤੇ ਗਲਤ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦਿਨ ਉਸ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਨੋਟ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ 20 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਗਏ ਬੈਜ ਨੂੰ ਆਪਟੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੁਲਾਕਾਤ ਸਵੇਰੇ ਹੋਈ ਸੀ, ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ।

ਬੈਜ ਨੇ ਜ਼ਿਰ੍ਹਾ ਵਿਚ ਕਿਹਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਐਗਜ਼ਾਮੀਨੇਸ਼ਨ-ਇਨ-ਚੀਫ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ, ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਆ ਰਹੇ ਸਨ ਜਿੱਥੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਦਾ ਕਮਰਾ ਸਥਿਤ ਸੀ, ਉਸਨੇ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰਨਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਗਵਾਹ ਖੁਦ ਗੋਲੀ ਮਾਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਹੈਂਡ ਗ੍ਰੈਨੇਡ ਸੁੱਟਣਾ ਸੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਗਵਾਹ ਹੈਂਡ ਗ੍ਰੈਨੇਡ ਸੁੱਟਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਨਾਮ ਦਾ ਇਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ।

ਬੈਜ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਰਿਵਾਲਵਰ ਅਤੇ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੈਨੇਡ ਉਸ ਬੈਗ ਵਿਚ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਉਸ ਨੇ 14 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਪੂਨਾ ਤੋਂ ਲਿਆਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਲਿਆਂਦਾ ਸਾਰਾ ਸਮਾਨ ਸੀ।

ਬੈਜ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਟੈਕਸੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਗਵਾਹ ਖੁਦ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਗੋਡਸੇ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰੇ। ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੇ ਉਹ ਬੈਗ ਰੱਖਿਆ ਜੋ ਉਹ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਾਧੂ ਸਮਾਨ ਇੱਕ ਅਲਮਾਰੀ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਹਾਲ ਵਿੱਚ ਪਈਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਤੰਲੀਆ ਕੱਢ ਲਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਦੋਵੇਂ ਟੈਕਸੀ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਚਲੇ ਗਏ ਜੋ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਚਲੀ ਗਈ ਸੀ। ਟੈਕਸੀ ਉਥੇ ਖੜੀ ਸੀ। ਟੈਕਸੀ ਤੋਂ ਉਤਰਦਿਆਂ ਹੀ ਗਵਾਹ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਵਾਲੀ ਗੋਲਾਕਾਰ ਥਾਂ ਤੋਂ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਕਦਮ ਅੱਗੇ ਨਿਕਲ ਕੇ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਮਿਲੇ। ਆਪਟੇ ਨੇ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਤਿਆਰ ਹੈ ਅਤੇ ਹਾਂ ਵਿਚ ਜਵਾਬ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਇਕ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਸਲੈਬ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਗੇਟ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਗਵਾਹ ਨੇ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਥਾਨ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਆਉਂਦੇ ਹੋਏ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਕਮਰੇ ਵੱਲ ਵਧਦੇ ਹੋਏ ਦੇਖਿਆ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਟੇ ਨੇ ਸਵੇਰੇ ਦਿਖਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਫਿਰ ਗਵਾਹ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਸੇ ਆ ਗਏ। ਉਹ ਵੀ ਉਸ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਵਧੇ ਜਿੱਥੋਂ ਕਰਕਰੇ ਆਉਂਦੇ ਦਿਸ ਰਹੇ ਸਨ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਮਿਲੇ, ਜਦੋਂ ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਆਪਟੇ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਮਾਂ ਬੀਤ ਗਿਆ ਹੈ, ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਆ ਗਏ ਹਨ, ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫਰ ਵਜੋਂ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੇਣ ਲਈ ਕਮਰਾ। ਇਸ 'ਤੇ ਆਪਟੇ ਨੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫਰ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਮਰੇ 'ਚ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਗਵਾਹ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਵੇਰੇ ਇਹ ਤੈਅ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸ ਨੇ ਰਿਵਾਲਵਰ ਨਾਲ ਫਾਇਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਟਰੇਲਿਸ-ਵਰਕ ਦੇ ਖੁੱਲੇ ਤੋਂ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੈਨੇਡ ਸੁੱਟਣ ਦੇ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਕਮਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਕੋਲ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਟੇ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ। ਜਦੋਂ ਆਪਟੇ ਨੇ

ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਵੀ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਸੀ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਕਮਰੇ ਵੱਲ ਝਾਤੀ ਮਾਰਨ 'ਤੇ ਦੋ ਆਦਮੀ ਖੜ੍ਹੇ ਪਾਏ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਕ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਇਕ ਅੱਖਾਂ ਵਾਲਾ ਆਦਮੀ ਬੈਠਾ ਹੋਇਆ। ਉਹ ਡਰ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਕਮਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਫਸ ਗਿਆ ਹੈ। ਨੱਥੂ ਰਾਮ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਘਬਰਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਭੱਜਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਗਵਾਹ ਇਸ ਸੁਝਾਅ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਗਾਂਧੀ ਜੀ 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਵੇਗਾ। ਨੱਥੂਰਾਮ, ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰੇਲਿਸ-ਵਰਕ ਰਾਹੀਂ ਹੈਂਡ ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰਨ ਅਤੇ ਸੁੱਟਣ ਲਈ ਰਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ, ਪਰ ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਝਾਅ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਹ ਆਖਰਕਾਰ ਉਸਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਏ। ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਤੋਂ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਭਾਵ, ਸਾਹਮਣੇ ਤੋਂ ਜਿੱਥੇ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗਵਾਹ ਸ਼ੰਕਰ ਦੇ ਨਾਲ ਟੈਕਸੀ ਵਿੱਚ ਚਲਾ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ, ਆਪਣੇ, ਕਰਕਰੇ, ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਚਾਵਲ ਦਾ ਅਹਾਤਾ। ਟੈਕਸੀ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਦਿਆਂ ਹੀ ਗਵਾਹ ਨੇ ਦੋ ਰਿਵਾਲਵਰ ਜੋ ਉਹ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਮਹਾਸਭਾ ਦਫਤਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਸਨ, ਉਸ ਤੌਲੀਏ ਵਿਚ ਲਪੇਟ ਲਏ ਅਤੇ ਰਿਵਾਲਵਰ ਨਾਲ ਲਪੇਟਿਆ ਤੌਲੀਆ ਉਸ ਬੈਗ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਟੈਕਸੀ ਵਿਚ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ ਗਵਾਹ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਿਵਾਲਵਰ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਸੁੱਟਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁੱਟਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਕੋਲ ਕੋਈ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਬਚਦਾ। ਉਸਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਇਸ ਹਿੱਸੇ ਤੋਂ ਇਹ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਰਿਵਾਲਵਰਾਂ ਵਾਲਾ ਬੈਗ ਟੈਕਸੀ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸਨੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਰਿਵਾਲਵਰ ਨਾ ਵਰਤਣ ਅਤੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਨਾ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਗਵਾਹ ਨੇ ਫਿਰ ਆਪਣਾ ਹੈਂਡ ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਵੀ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਦੋਵੇਂ ਫਿਰ ਟੈਕਸੀ ਛੱਡ ਕੇ ਉਸ ਵੱਲ ਚੱਲ ਪਏ ਜਿੱਥੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੋਕ ਸਨ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਆਪਣੀ ਤਿਆਰੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਕਮੀਜ਼ ਦੀ ਬਾਹਰੀ ਜੇਬ ਵਿੱਚ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਰੱਖੇ। ਆਪਣੇ ਦੁਆਰਾ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਤਿਆਰ ਹੈ, ਗਵਾਹ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਨੇ ਮਦਨ ਲਾਲ ਦੀ ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਕੇ 'ਚਲੋ' ਕਿਹਾ। ਆਪਣੇ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗਵਾਹ ਨੇ ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੂੰ ਉਸ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਵਧਦਿਆਂ ਦੇਖਿਆ ਜਿੱਥੇ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ-ਸਲੈਬ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ। ਗਵਾਹ ਫਿਰ ਅੰਦਰ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਕਰਕਰੇ ਉਸ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਕਰਕਰੇ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ। ਕਰੀਬ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਮਿੰਟ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਧਮਾਕਾ ਸੁਣਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਧੂੰਆਂ ਨਿਕਲਦਾ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ। ਪੰਜ-ਛੇ ਵਿਅਕਤੀ ਉਸ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਭੱਜਦੇ ਦੇਖੇ ਗਏ। ਬਾਕੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਆਪਣੀਆਂ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਡਟੇ ਰਹੇ। ਪੰਜ-ਛੇ ਮਿੰਟਾਂ ਬਾਅਦ, ਗਵਾਹ ਨੇ ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਗੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲੱਗੇ ਟੈਟ ਵੱਲ ਲਿਜਾਂਦਿਆਂ ਦੇਖਿਆ। ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਗਵਾਹ ਨੇ ਤੰਬੂ ਵਿੱਚੋਂ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਉਂਦੇ ਦੇਖਿਆ, ਅਤੇ ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਣ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੋਣ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਸ਼ੱਕ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਛੁਪਾਉਣ ਲਈ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਹ ਗਲਤ ਸੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਆਦਮੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਥਾਨ ਛੱਡ ਕੇ ਜਾ ਕੇ ਗਵਾਹ ਨੇ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ। ਦੋਵੇਂ ਫਿਰ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਥਾਨ ਛੱਡਣ ਜਾ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਰਲ ਗਏ, ਮੁੱਖ ਗੇਟ ਛੱਡ ਕੇ, ਟਾਂਗਾ ਲਗਾਇਆ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵੱਲ ਚਲੇ ਗਏ। ਮਹਾਸਭਾ ਦਫਤਰ ਪਹੁੰਚਣ 'ਤੇ ਗਵਾਹ ਨੇ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਦਫਤਰ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਜੰਗਲ 'ਚ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੱਗੇ ਹੱਥਗੋਲੇ ਸੁੱਟਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਗੋਪਾਲ ਨੇ ਆਪਣਾ ਬੈਗ ਵੀ ਅਲਮਾਰੀ ਵਿੱਚ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਗਵਾਹ ਨੇ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਵਿੱਚੋਂ ਸਮਾਨ ਵੀ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਦੇਵੇ, ਜੋ ਉਸਨੇ ਕੀਤਾ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਿਸ ਸਮਾਨ ਦੀ ਕੀਮਤ 500 ਰੁਪਏ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੇ 'ਚ ਨਾ ਸੁੱਟਣ ਸਗੋਂ ਕਿਤੇ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ

ਸੀ। ਗਵਾਹ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਆਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਕਿ ਕੀ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਸਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਗਵਾਹ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਬਿਸਤਰਾ ਲੈ ਕੇ ਬਾਹਰ ਚਲੇ ਗਏ, ਟਾਂਗਾ ਲਗਾਇਆ, ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਗਏ ਅਤੇ ਪੂਨਾ ਲਈ ਰਾਤ 9.30 ਜਾਂ 10 ਵਜੇ ਰੇਲਗੱਡੀ ਫੜੀ, 22 ਜਨਵਰੀ 1948 ਨੂੰ ਕਲਿਆਣ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਉਸੇ ਦਿਨ ਸ਼ਾਮ 4.30 ਵਜੇ ਪੂਨਾ ਪਹੁੰਚ ਗਏ।

ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.14, ਸ਼. ਸਲੋਚਨਾ ਦੇਵੀ ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 15, ਛੋਟੂ ਰਾਮ ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 16 ਅਤੇ ਭੂਰ ਸਿੰਘ ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 17 ਬੈਂਜ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਉਹਨਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਉਸਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਆਪਣੇ, ਗੋਪਾਲ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਨੇ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ-ਸਲੈਬ ਦੇ ਵਿਸਫੋਟ ਅਤੇ ਮਦਨ ਲਾਲ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਵਾਪਰੀਆਂ ਸਨ।

ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 14, ਇੱਕ ਟੈਕਸੀ ਡਰਾਈਵਰ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਇਸਤਰਾਸਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਟੈਕਸੀ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਈ ਗਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਤੋਂ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਗਵਾਹ ਜਿਸ ਕਾਰ 'ਤੇ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਨੰਬਰ ਪੀ.ਬੀ.ਐਫ. 671 ਸੀ। ਇਹ ਮੋਗੀਆ ਰੰਗ ਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਸਮਾਨ ਕੈਰੀਅਰ ਸੀ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਿਸ ਦਿਨ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਧਮਾਕਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਸ ਦਿਨ ਸ਼ਾਮ 4 ਜਾਂ 4.15 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਉਸ ਨੇ ਰੀਗਲ ਸਿਨੇਮਾ ਨੇੜੇ ਚਾਰ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਚਾਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਦਾੜੀ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ। 28 ਫਰਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਦੌਰਾਨ, ਗਵਾਹ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਵਜੋਂ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਨੇ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਜਾਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਟੈਕਸੀ ਲਗਾਈ ਸੀ। 30 ਮਾਰਚ, 1946 ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਪਰੇਡ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਗੋਪਾਲ ਅਤੇ ਬੈਂਜ ਦੀ ਪਛਾਣ ਤਿੰਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਜੋਂ ਕੀਤੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 20 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 4.30 ਵਜੇ ਆਪਣੀ ਟੈਕਸੀ ਲਗਾਈ ਸੀ। ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਸ਼ੰਕਰ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ 7 ਫਰਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੂੰ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਵਜੋਂ ਪਛਾਣ ਲਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਥਾਂ ਤੋਂ ਵਾਪਸੀ ਦੀ ਯਾਤਰਾ 'ਤੇ ਟੈਕਸੀ ਵਿਚ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਦੀ ਥਾਂ ਲੈ ਲਈ ਸੀ।

ਗਵਾਹ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਆਪਣੇ ਨੇ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਅਤੇ ਉੱਥੋਂ ਵਾਪਸ ਕਨਾਟ ਪਲੇਸ ਤੱਕ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਕਿਰਾਏ ਵਜੋਂ 12 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਤੈਅ ਕੀਤੀ। ਬੈਂਜ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਅਗਲੀ ਸੀਟ 'ਤੇ ਬੈਠ ਗਏ, ਜਦਕਿ ਬਾਕੀ ਤਿੰਨ ਪਿੱਛੇ ਬੈਠ ਗਏ। ਟੈਕਸੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਬਿਰਲਾ ਮੰਦਰ ਵੱਲ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਚਾਰੋਂ ਸਵਾਰੀਆਂ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਲਗਭਗ 15 ਜਾਂ 20 ਮਿੰਟਾਂ ਬਾਅਦ ਵਾਪਸ ਪਰਤ ਗਈਆਂ। ਗੌਰਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਬਿਰਲਾ ਮੰਦਰ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦਫਤਰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਕਾਫੀ ਨੇੜੇ ਸਥਿਤ ਹਨ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਬੈਂਜ ਵਜੋਂ ਲੈਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਅਤੇ ਬੈਂਜ ਵਿਚ ਜ਼ਾਹਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਤਭੇਦ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਕਾਰ ਪਾਰਕ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰੇ ਸਨ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਮਹਾਸਭਾ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਸੀ ਜਾਂ ਬਿਰਲਾ ਮੰਦਰ ਵਿਚ।

ਗਵਾਹ ਅੱਗੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਿਰਲਾ ਮੰਦਰ ਤੋਂ ਨਿਕਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਰ ਨੂੰ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਚਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਆਪਣੇ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਰਕ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਚਾਰੇ ਸਵਾਰੀਆਂ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰੀਆਂ ਅਤੇ ਨੌਕਰਾਂ ਦੇ ਕੁਆਰਟਰਾਂ ਵੱਲ ਚੱਲ ਪਈਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ-ਤਿੰਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਗਵਾਹ ਫਿਰ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਵੱਲ ਗਿਆ ਪਰ 15 ਜਾਂ 20 ਮਿੰਟ ਬਾਅਦ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰਾਂ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਕਾਰਨ ਉਹ ਕੁਝ ਵੀ ਸੁਣ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ, ਅਗਲੀ ਸੀਟ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਯਾਤਰੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਯਾਤਰੀ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਆਇਆ। ਉਹ ਕਾਰ

ਵਿਚ ਚੜ੍ਹ ਗਏ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਉਸ ਨੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਧਮਾਕੇ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣੀ ਪਰ ਉਹ ਇਹ ਦੱਸਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਆਵਾਜ਼ ਕਾਰ ਸਟਾਰਟ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਣੀ ਸੀ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ। ਉਹ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਨਾਟ ਪਲੇਸ ਲੈ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਕੇ ਛੁੱਟੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਇਹ ਗਵਾਹ ਪੁਲਿਸ 4 ਫਰਵਰੀ 1948 ਨੂੰ ਵਾਪਰੇ ਇੱਕ ਦੁਰਘਟਨਾ ਵਿੱਚ ਹੀ ਲੱਭ ਸਕੀ ਸੀ। ਸਰਦਾਰ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਡਿਪਟੀ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਆਫ ਪੁਲਿਸ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 117, ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਇੱਕ ਟੈਕਸੀ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਉੱਤੇ ਸੁਰਜੀਤ ਦੀ ਇੱਕ ਟੈਕਸੀ ਲਈ। ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਫਤਰ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ। ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਹ ਮੌਗੀਆ ਰੰਗ ਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਜੰਗਲਾ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਉਸ ਟੈਕਸੀ ਦਾ ਵਰਣਨ ਸੀ ਜੋ ਵਿਸਫੋਟ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਗੇਟ ਕੋਲ ਖੜੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਡਰਾਈਵਰ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕੀ ਉਹ 20 ਜਨਵਰੀ 1948 ਨੂੰ ਉਸ ਥਾਂ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਹਾਂ ਵਿਚ ਜਵਾਬ ਦੇਣ 'ਤੇ ਗਵਾਹ ਨੇ ਆਪਣਾ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ।

ਮਾਤਾ ਸਲੋਚਨਾ ਦੇਵੀ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 15, ਇੱਕ ਮੋਟਰ ਡਰਾਈਵਰ ਦੀ ਪਤਨੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਘਰ ਵਿਚ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਤੋਂ 200 ਜਾਂ 300 ਪੈਸਿਆਂ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਹੈ। ਉਹ ਖੁਦ ਉਸ ਥਾਂ ਤੋਂ 13 ਜਾਂ 14 ਪੈਸਿਆਂ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਧਮਾਕੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ-ਸਲੈਬ ਫਟਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਗੋਲਾਕਾਰ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਉੱਥੇ ਖੇਡ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇੱਕ ਮੌਗੀਆ ਰੰਗ ਦੀ ਕਾਰ ਗੋਲਾਕਾਰ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਸੜਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਯਾਨੀ ਕਿ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਦੇ ਪਾਸਿਓਂ ਲੰਘਦੀ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਕਾਰ ਨੂੰ ਨੌਕਰਾਂ ਦੇ ਕੁਆਰਟਰ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਰੁਕਦਿਆਂ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਚਾਰ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰਦੇ ਦੇਖਿਆ। ਉਹ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲੇ। ਉਸਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਗੇਟ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੜਦਿਆਂ, ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਥਾਨ ਵੱਲ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦੇ ਵੇਖਿਆ। ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਕਾਰ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੁਆਰਟਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠੇ ਛੋਟੇ ਰਾਮ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਦੇਖਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਫਿਰ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਜਾਂਦਾ ਦੇਖਿਆ ਜਿੱਥੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਧਮਾਕਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਕਾਰ ਤੋਂ ਉਤਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸਨੇ ਉਸਨੂੰ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਬੰਬ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਦੇਖਿਆ ਜਿੱਥੇ ਆਖਰਕਾਰ ਵਿਸਫੋਟ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਮਾਚਿਸ ਦੀ ਸਟਿਕ ਰੋਸ਼ਨੀ ਅਤੇ ਬੰਬ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ। ਉਹ ਆਦਮੀ ਫਿਰ ਗਵਾਹ ਦੇ ਕੁਆਰਟਰ ਵੱਲ ਵਧਿਆ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਮਾਚਿਸ ਦੀ ਸਟਿਕ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਥਾਂ ਤੋਂ ਚਾਰ ਜਾਂ ਪੰਜ ਕਦਮਾਂ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਦੇਖਿਆ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਬੰਬ ਫਟਣ ਵੇਲੇ ਸੀ। ਫਿਰ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਆਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਭੂਰ ਸਿੰਘ ਪੀ ਡਬਲਯੂ ਸਮੇਤ ਤਿੰਨ ਜਣੇ ਕੰਧ ਟੱਪ ਕੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ 'ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਜਿਸ ਨੇ ਬੰਬ 'ਤੇ ਮਾਚਿਸ ਦੀ ਸਟਿਕ ਲਗਾਈ ਸੀ।

ਸ੍ਰੀ ਕਿਸ਼ਨ ਚੰਦ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 92, ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ 7 ਫਰਵਰੀ 1948 ਨੂੰ ਹੋਈ ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਗਵਾਹ ਨੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਦੀ ਪਛਾਣ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਵਜੋਂ ਕੀਤੀ ਜੋ ਬੰਬ ਵਿਸਫੋਟ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਮੌਗੀਆ ਰੰਗ ਦੀ ਕਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆਇਆ ਸੀ। 28 ਫਰਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਹੋਈ ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਪਰੇਡ ਵਿੱਚ ਉਸੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਕਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਉਤਰਨ ਵਾਲੇ ਚਾਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਵਜੋਂ ਚੁੱਕਿਆ। 30 ਮਾਰਚ, 1948 ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਪਰੇਡ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ 20 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦੇਖੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਵਜੋਂ ਬੈਜ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ (ਮਿਸਟਰ ਬ੍ਰਾਊਨ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 114 ਦੇ ਸਬੂਤ ਵੇਖੋ)। ਉਸਨੇ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਾਰ ਦੀ ਪਛਾਣ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸਨੇ ਸਮੱਗਰੀ ਸਮੇਂ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਦੇਖੀ ਸੀ।

ਛੋਟੂ ਰਾਮ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ 16 ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਾਰ ਕਲੀਨਰ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਉਸਨੇ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਾਰ ਚਾਲਕ ਵਜੋਂ ਲਗਭਗ ਗਿਆਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਨੌਕਰਾਂ ਦੇ ਕੁਆਰਟਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕਮਰਾ ਨੰਬਰ 3 ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਯਾਨੀ ਕਿ ਟ੍ਰੇਲਿਸ ਦੇ ਕੰਮ ਰਾਹੀਂ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਬੈਜ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, 20 ਤਰੀਕ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ 'ਤੇ ਰਿਵਾਲਵਰ ਨਾਲ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਹੈਂਡ ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਸੁੱਟਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਗਵਾਹ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਮੌਰੀਆ ਰੰਗ ਦੀ ਕਾਰ ਜਿਸ ਦੇ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਜੰਗਲਾ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਰੁਕਦਿਆਂ ਦੇਖਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਕਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਚਾਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਵੀ ਦੇਖਿਆ। ਉਹ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਜਣਿਆਂ ਦੇ ਟੋਲੇ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਕੁਆਰਟਰਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਥਾਨ ਵੱਲ ਗਏ ਅਤੇ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਚੱਕਰ ਲਾਏ। ਫਿਰ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਥੈਲਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਭਾਰੀ ਚੀਜ਼ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਸੀ, ਉਸਦੇ ਕੋਲ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚੋਂ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਫੋਟੋ ਖਿੱਚਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਬੇਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸਿਰਫ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਹੀ ਫੋਟੋ ਲੱਗੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਫੋਟੋ ਖਿੱਚਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਲਈ ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ 5 ਰੁਪਏ ਜਾਂ 10 ਰੁਪਏ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਕੈਮਰਾ ਕਿੱਥੇ ਹੈ। ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਕਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਕੈਮਰਾ ਲੈ ਲਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇੰਨਾ ਕਹਿ ਕੇ ਗੇਟ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀ ਗੇਟ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ। ਉਹ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀ ਫਿਰ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਗੋਲਾਕਾਰ ਥਾਂ ਵੱਲ ਵਧੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਉਸ ਥਾਂ ਵੱਲ ਮੁੜਿਆ ਜਿੱਥੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਧਮਾਕਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਬੰਬ ਫਟਿਆ ਤਾਂ ਗੇਟ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਕਾਰ ਵੱਲ ਵਧੇ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ 7 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਪਰੇਡ ਵਿੱਚ ਨਥੁਰਮ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਸ਼ਨਾਖਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਕਿਸ਼ਨ ਚੰਦ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 92 ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਥੁਰਮ ਦੀ ਪਛਾਣ ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਕਾਰ ਤੋਂ ਉਤਰਦੇ ਸਮੇਂ ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਨਾਲ ਦੇਖੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਵਜੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਸਨੇ 28 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਪਰੇਡ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 92 ਦੇ ਸਬੂਤ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸਨੇ ਉਹਨਾਂ ਚਾਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਜੋਂ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਜੋ ਸ਼ਾਮ 4.30 ਜਾਂ 5 ਵਜੇ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਵਿੱਚ ਆਏ ਸਨ। 30 ਮਾਰਚ, 1948 ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਪਰੇਡ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਗੋਪਾਲ, ਬੈਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ 17 ਹੋਰਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 114 ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ੰਕਰ ਅਤੇ ਦੋ ਗਲਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਗੋਪਾਲ ਜਾਂ ਬੈਜ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਕਮਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਮਹਾਤਮਾ ਜੀ ਦੀ ਫੋਟੋ ਖਿੱਚਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ।

ਭੂਰ ਸਿੰਘ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 17, ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਵਿੱਚ ਚੌਕੀਦਾਰ ਹੈ ਅਤੇ 2 ਜਾਂ 2 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਉਹ ਸਾਮਾਨ ਸਮੇਂ ਨੌਕਰਾਂ ਦੇ ਕੁਆਰਟਰ ਵਿੱਚ ਕਮਰਾ ਨੰਬਰ 1 ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਸਬੂਤ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਰਦਾਸ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਛੋਟੂ ਰਾਮ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 16, ਉਸ ਤੋਂ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਕਦਮ ਦੂਰ ਤਖਤ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਇੱਕ ਕਾਰ ਦੇਖੀ ਜਿਸ ਦੇ ਉੱਪਰ ਜੰਗਲਾ ਸੀ। ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਸਰਕੂਲਰ ਸਪੇਸ ਵੱਲ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਕਾਰ ਪਿਛਲੇ ਗੇਟ ਰਾਹੀਂ ਅਹਾਤੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਰੋਕ ਦੇਵੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਾਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਗੇਟ ਦੇ ਬਾਹਰ ਰੁਕ ਗਈ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਜਾਂ ਚਾਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਗਵਾਹ ਨੇ ਉੱਥੋਂ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰਦੇ ਦੇਖਿਆ। ਦੋ-ਤਿੰਨ ਵਿਅਕਤੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਗੋਲਾਕਾਰ ਥਾਂ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਅਤੇ ਕਾਰ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰੇ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਉਹ ਫਿਰ ਗਵਾਹ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤੋਂ

ਲੰਘੇ, ਉਸਨੂੰ ਲਗਭਗ ਚਾਰ ਜਾਂ ਪੰਜ ਪੈਸਿਆਂ ਦੀ ਦੂਰੀ ਤੋਂ ਲੰਘਦੇ ਹੋਏ, ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਥਾਨ ਵੱਲ ਚਲੇ ਗਏ। ਤਕਰੀਬਨ ਪੰਜ-ਛੇ ਮਿੰਟਾਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਤਿੰਨ ਜਾਂ ਚਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਆਏ ਅਤੇ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਾਅਦ ਆਏ। ਇੱਕ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਾਰੇ ਗੇਟ ਵੱਲ ਵਧੇ। ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਗਏ ਨੇ ਛੋਟੂ ਰਾਮ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕਮਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਮਹਾਤਮਾ ਜੀ ਦੀ ਫੋਟੋ ਖਿੱਚਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮੰਗੀ। ਛੋਟੂ ਰਾਮ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਵੇਖਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਛੋਟੂ ਰਾਮ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਨਾ ਮੰਨਣ ਦਾ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਖੁਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਪਰੋਕਤ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਜਾਂ ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜਾਣਦਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਛੋਟੂ ਰਾਮ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਗਵਾਹ ਸਿਰਫ ਕਲਪਨਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਛੋਟੂ ਰਾਮ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਦੋ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਅੰਤਰ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕੋਈ ਮਹੱਤਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਗਵਾਹ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਛੋਟੂ ਰਾਮ ਨੂੰ 4 ਰੁਪਏ ਜਾਂ 5 ਰੁਪਏ ਦੇਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ, ਜੇਕਰ ਉਸਦੀ ਬੇਨਤੀ ਮੰਨ ਲਈ ਗਈ ਤਾਂ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਉਸਦਾ ਕੈਮਰਾ ਕਿੱਥੇ ਹੈ। ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਖਾਕੀ ਰੰਗ ਦਾ ਕੱਪੜੇ ਦਾ ਥੈਲਾ ਸੀ, ਫਿਰ ਉਸ ਪਾਸੇ ਚਲਾ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀ ਗਏ ਸਨ। ਜਿਹੜਾ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਛੋਟੂ ਰਾਮ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਉਹ ਪਤਲਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਰੰਗ ਕਣਕਵੰਨਾ ਸੀ। ਗਵਾਹ ਫਿਰ ਆਪਣੀ ਵਰਦੀ ਪਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸ਼ਾਮ 6 ਵਜੇ ਡਿਊਟੀ 'ਤੇ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਣ 'ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਕਰੀਬ ਚਾਰ-ਪੰਜ ਮਿੰਟ ਬਾਅਦ ਧਮਾਕੇ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਉਹ ਦੋ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਚਾਰਦੀਵਾਰੀ ਤੋਂ ਛਾਲ ਮਾਰ ਗਿਆ। ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਲੋਚਨਾ ਦੇਵੀ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 15 'ਤੇ ਉਸ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਧਮਾਕਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਰੱਖੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਫੜ ਲਿਆ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਸ੍ਰੀ ਸਹਾਣੇ ਨੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਗੇਟ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਤੰਬੂ 'ਚ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਗਵਾਹ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਗਈ ਅਤੇ ਕੋਟ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਸੱਜੀ ਜੇਬ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਬੰਬ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਪਾਇਆ ਸੀ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਰਿਕਵਰੀ ਮੀਮੋ ਪੀ 32 ਦੀ ਆਪਣੀ ਤਸਦੀਕ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜੋ ਖੋਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਤਲਾਸ਼ੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ 14 ਅਤੇ ਸਰਜ ਕੋਟ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ 15 ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ 28 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਪਰੇਡ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਸਨੇ 31 ਮਾਰਚ, 1948 ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਪਰੇਡ ਵਿੱਚ ਬੈਜ, ਨੱਥੂਰਾਮ, ਗੋਪਾਲ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ। ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਨੱਥੂਰਾਮ, ਆਪਟੇ, ਕਰਕਰੇ, ਮਦਨਲਾਲ, ਗੋਪਾਲ ਅਤੇ ਬੈਜ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸਨੇ 20 ਤਰੀਕ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਕੁਆਰਟਰਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਘੁੰਮਣਾ ਅਤੇ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨਾ। ਕਰਕਰੇ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਗਵਾਹ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਗਾਂਧੀ ਟੋਪੀ, ਇੱਕ ਕਮਰ ਕੋਟ ਅਤੇ ਇੱਕ ਚਿੱਟੀ ਕਮੀਜ਼ ਪਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। 7 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਹੋਈ ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਪਰੇਡ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਤੋਂ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਛੁੱਟੀ 'ਤੇ ਜੈਪੁਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਗ੍ਰਹਿ ਪਿੰਡ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਦਸ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਸੀ। ਜਿਸ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਪਰੇਡ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 14 ਦੇ ਸਬੂਤ, ਜੇਕਰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਬੈਜ ਦੇ ਇਸ ਸਬੂਤ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਦੇ, ਆਪਟੇ, ਗੋਪਾਲ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ 20 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 4.30 ਵਜੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਟੈਕਸੀ ਵਿੱਚ

ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਥੋਂ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰੇ ਸਨ। ਪਿਛਲਾ ਗੇਟ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਗਵਾਹ ਨੇ ਸ਼ੰਕਰ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸਨੇ ਬੈਜ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਬੈਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਯਾਤਰੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸੀ ਜੋ ਗਵਾਹ ਦੀ ਟੈਕਸੀ ਵਿੱਚ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਵੱਲ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ, ਤਾਂ ਇਹ ਕਾਫ਼ੀ ਤਰਕਸੰਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ੰਕਰ ਵੀ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਸੀ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਨੇ ਕੀਤਾ, ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਦ, ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਗਿਆ, ਆਪਣੇ ਮਾਲਕ ਦਾ ਅਨੁਸਰਣ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਗਵਾਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਰੀਗਲ ਸਿਨੇਮਾ ਦੇ ਨੇੜੇ ਮੋਟਰ ਸਟੈਂਡ ਤੋਂ ਜਿੱਥੇ ਉਸਦੀ ਟੈਕਸੀ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਤੱਕ ਦੇ ਸਫ਼ਰ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਚਾਰ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਵਾਰ ਕੀਤਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਤਿੰਨ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਸੀ। ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਅਸਮਰੱਥਾ ਇਸ ਕਰਕੇ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਨੌਕਰ ਵਜੋਂ ਆਪਣੇ ਅਧੀਨ ਅਹੁਦੇ ਦੇ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦਾ ਖਾਸ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਸੀ। ਆਪਣੇ, ਗੋਪਾਲ ਅਤੇ ਬੈਜ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਦੇਵੇਂ ਉਸੇ ਸ਼ਾਮ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਤੋਂ ਕਨਾਟ ਪਲੇਸ ਤੱਕ ਟੈਕਸੀ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ, ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸੈਟਲ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਫਿਰ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਟੈਕਸੀ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲਈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਬੈਜ ਆਪਣੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਅਤੇ ਲੰਬੇ ਵਾਲਾਂ ਕਾਰਨ ਬਹੁਤ ਹੀ ਕਮਾਲ ਦੀ ਦਿੱਖ ਵਾਲਾ ਸੀ ਅਤੇ ਗਵਾਹ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨੇੜੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਲੀ ਸੀਟ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਸੀ।

ਭੌਤਿਕ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ 'ਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦੇ ਕੇ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 14 ਬੈਜ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਵੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੇ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਕਈ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ, ਇਸ ਤੱਥ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕਾਫ਼ੀ ਦੇਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਭਾਵ ਘਟਨਾ ਦੇ ਲਗਭਗ ਪੰਦਰਵਾੜੇ ਬਾਅਦ, ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਦੁਰਘਟਨਾ ਦੁਆਰਾ ਲੱਭਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੇਰੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਲੱਭਣ ਲਈ ਦੂਰ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਪਿਆ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਇਹ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ ਉਸ ਦਿਨ ਕਾਰ ਬਾਰੇ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਉਹ ਸੀ ਇਸਦਾ ਰੰਗ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਸਮਾਨ ਕੈਰੀਅਰ ਜਾਂ ਜੰਗਲਾ ਹੋਣ ਦਾ ਤੱਥ। ਇਸ ਦਾ ਨੰਬਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮਾਲਕ ਜਾਂ ਡਰਾਈਵਰ ਦਾ ਨਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਟੈਕਸੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਕਾਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਜਿਸਟਰਡ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਕਿ ਇਹ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਰਜਿਸਟਰਡ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਸੁਰਾਗ ਲੱਭਣਾ ਜਾਂ ਦਿੱਲੀ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਇਸਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਆਸਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਨਵਰੀ ਅਤੇ ਫਰਵਰੀ 1948 ਦੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਆਮਦ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੋਰ ਵੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਅਜੇ ਸੈਟਲ ਹੋਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਟੈਕਸੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰ ਆਈਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਪੀ 35 ਅਤੇ ਮਿਸਟਰ ਸਹਾਨੇ, ਪੀ. ਡਬਲਯੂ 18 ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਅੱਗੇ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਬੱਚੇ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਗਲਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ, ਪਹਿਲੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਟਰੇਸ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਲਤ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਪਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਟੈਕਸੀ ਜੇਕਰ ਇਹ ਇਤਫ਼ਾਕ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਮਾਤਹਿਤ ਨੇ 4 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਐੱਸ.ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਡਿਪਟੀ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਆਫ਼ ਪੁਲਿਸ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 117 ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਟੈਕਸੀ ਮੰਗੀ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ, ਤਾਂ ਟਰੇਸ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਦੇਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਇਹ. ਮੈਨੂੰ ਪੀ. ਡਬਲਯੂ 117 ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਟੈਕਸੀ ਦੀ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਪੀ. ਡਬਲਯੂ 14 ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਆਏ।

ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵੀ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕਾਰ ਵਜੋਂ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.14 ਟੈਕਸੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਟੈਕਸੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੇਇੱਜ਼ਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਗਵਾਹ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਸੀ. ਉਸਦੇ ਪਕੜ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਹੇਠਾਂ ਹੋਣ ਦਾ ਕਾਰਨ. ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਝੂਠੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ

ਵੀ ਕੋਈ ਤੱਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਗਵਾਹ ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਇੱਕ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਕਾਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਰਜਿਸਟਰਡ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਆ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਟੈਕਸੀ ਵਜੋਂ ਚਲਾਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਟੈਕਸੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਲਾਇਸੈਂਸ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਉਸਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਸਨੂੰ ਚਲਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਰਿਕਾਰਡ. ਇਹ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਬਿਨਾਂ ਲਾਇਸੈਂਸ ਟੈਕਸੀ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਗਵਾਹ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਪੀ. ਡਬਲਯੂ 117 ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਹੀਂ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਲਾਇਸੈਂਸ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਵਿੱਚ, ਉਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਅਕਸ਼ਾਂਸ਼ ਅਤੇ ਢਿੱਲ-ਮੱਠ ਦਿਖਾਉਣੀ ਪੈਂਦੀ ਸੀ ਜੋ ਅਚਾਨਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੱਛਮ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਅਤੇ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਤੋਂ ਬੇਘਰ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਡੋਮੀਨੀਅਨ ਦੇ ਇਸ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੀਆਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਲਈ ਉਡਾਣ ਭਰਦੇ ਸਨ।

ਅੱਗੋਂ, ਧਿਆਨ ਇਸ ਤੱਥ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਗਵਾਹ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੇ ਯਾਤਰੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਲੈ ਕੇ ਗਿਆ ਸੀ, ਟੈਕਸੀ ਵਿਚ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ, ਸਿਵਾਏ ਦਾੜ੍ਹੀ ਵਾਲੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਜੋ ਅਗਲੀ ਸੀਟ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਸੀ, ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ। 7 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ (ਨਬੂਰਾਮ ਵੀ. ਗੋਡਸੇ) ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਪਰੇਡ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਆ ਕੇ ਅਗਲੀ ਸੀਟ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਕਾਰ ਸਟਾਰਟ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਚਾਰ ਯਾਤਰੀ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਇਹ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਬੈਜ ਦੀ ਸ਼ੰਕਰ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੀ ਸੀ, ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਚੌਥਾ ਯਾਤਰੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਨੂੰ ਟਾਂਗੇ ਵਿਚ ਛੱਡ ਕੇ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ, ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਗਵਾਹ ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਸ਼ੰਕਰ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਬਸ਼ਰਤੇ ਗਵਾਹ ਸੱਚ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਕਿ ਉਸਨੇ ਉਸ ਯਾਤਰੀ ਦਾ ਦੂਜਿਆਂ ਵਾਂਗ ਖਾਸ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸਮਝਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ, ਜਦੋਂ ਤਿੰਨ ਸਵਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਯਾਦ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਤੀਜੇ ਦੀ ਥਾਂ ਇੱਕ ਨਵਾਂ, ਆਇਆ, ਆਪਣੀਆਂ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ, ਅਤੇ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਉਸਨੂੰ ਕਾਰ ਸਟਾਰਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ, ਉਸਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਸਾਰੇ ਦਾੜ੍ਹੀ ਵਾਲੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਪਿਛਲੇ ਯਾਤਰੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਥਾਂ ਨਵੇਂ ਆਏ ਸਨ, ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਕਾਫ਼ੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਸਾਹ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਰ ਸਟਾਰਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਬੈਠ ਗਏ ਸਨ, ਪਰ ਕੁਝ ਹੀ ਮਿੰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਨਾਟ ਪਲੇਸ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਜਾਂਦੇ ਸਮੇਂ ਜਾਂ ਤਾਂ ਤਿੰਨ ਸਨ ਜਾਂ ਉਸਦੀ ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਸਵਾਰੀਆਂ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਸੀਖਿਆ ਬਾਰੇ ਬਿਲਕੁਲ ਪੱਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸ਼ੰਕਰ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਅਤੇ ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਕਿ ਇਹ ਉਸਦੇ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਸਲ ਮੁਸਾਫਰ ਸਨ ਜੋ ਟੈਕਸੀ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਆਏ ਸਨ, ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿਲਦੇ-ਜੁਲਦੇ ਜਾਪਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਬਾਰੇ ਗਵਾਹ ਦਾ ਬਿਆਨ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇੰਨਾ ਸੁਭਾਵਕ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ, ਇਸ ਦੁਆਰਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਸੱਚ ਦਾ ਗਵਾਹ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਅਧਾਰ ਹੈ।

ਗਵਾਹ ਦੇ ਸਬੂਤ, ਅੱਗੋਂ, ਉਸ ਦੇ ਝੂਠ ਬੋਲਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਨਬੂਰਾਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਯਾਤਰੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਤੋਂ ਕਨਾਟ ਪਲੇਸ ਤੱਕ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਹ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਨਬੂਰਾਮ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਆਏ ਹਨ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਬੈਜ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਨਬੂਰਾਮ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਸਿਰ ਦਰਦ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਸੀ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ 'ਤੇ ਤਣਾਅ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਬੈਜ ਦੇ ਆਪਣੇ ਦਿਖਾਉਣ 'ਤੇ ਵੀ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਟਲ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ ਸੀ। ਇਹ

ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਸ ਦਾ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਜਾਣ ਦਾ ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਉਸ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਜਾਣ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੰਦਾ ਜੋ ਟੈਕਸੀ ਦੁਆਰਾ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਸੰਭਵ ਸੀ। ਕਿ ਉਹ ਪਿੱਛੇ ਰਹੇਗਾ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪੈਦਲ ਜਾਂ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਟਾਂਗੇ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਗੇਟ ਦੇ ਨੇੜੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਟੈਕਸੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਹੈ। ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਨੱਥੂਰਾਮ ਦੀ ਪਛਾਣ 'ਤੇ ਇਸ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਾਬਕਾ, ਤੁਗਲਕ ਰੋਡ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਤਾਲੇ ਵਿਚ ਸੀਮਤ ਸੀ, ਉਸ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਅੱਗੋਂ, ਇਸ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਪੱਟੀ ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਪਰੋਡ 'ਤੇ ਕਾਫ਼ੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਬਹੁਤ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਵਾਦਾਂ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ. ਆਪਣੇ ਨੇ ਵਿਦਵਤਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੇ 17 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਤੋਂ 20 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਤੱਕ ਆਪਣਾ ਸਮਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਕੈਂਪਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ 20 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਵਲੰਟੀਅਰਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬਿਤਾਇਆ ਸੀ। ਜਨਵਰੀ, 1948 ਜਾਂ 21 ਜਨਵਰੀ, 1948, ਕਿ ਕੁਝ 20 ਜਾਂ 25 ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵਲੰਟੀਅਰਾਂ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਅਤੇ 20 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਏ ਬੈਂਜ 'ਤੇ ਉਸਨੇ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਸ਼ਾਮ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉੱਥੇ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਕਿ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਕੀ ਉਸ ਸ਼ਾਮ ਉੱਥੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ 20 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 4-30 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਇੱਕ ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਗਿਆ ਸੀ - ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਬੈਂਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸਨੂੰ ਉਹ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਸਮੇਂ ਮਿਲਿਆ ਸੀ।, ਪਰ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਲੰਟੀਅਰਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰਾਂ ਦੇ ਵਿਗੜ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦਿਨ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ।. ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਵੀ ਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੁਆਰਾ 20 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਯੋਜਨਾ ਆਪਣੇ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਬਿਆਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗੰਭੀਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਮੈਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿ ਸਿਰਫ ਸਿਰਦਰਦ ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਗੰਭੀਰ ਹੋਵੇ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੂੰ ਰੋਕ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਭਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੇ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਪੂਨਾ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਆਏ ਸਨ, ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਖਰਚਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਵਲੰਟੀਅਰਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਕਰਨ ਵਿਚ ਇੰਨਾ ਸਮਾਂ ਲਗਾਇਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਵਲੰਟੀਅਰਾਂ ਨਾਲ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਉਸ ਖਾਸ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਮੈਂ ਇਸ ਸਾਰੇ ਸੁਝਾਅ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲੈਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ, ਇਸ ਸਭ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਵੇਖਣ ਲਈ ਇਕੱਲੇ ਛੱਡਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਖੁਦ ਇਸ ਲਈ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਿਰ ਦਰਦ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਪੰਜ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅੱਠ ਜਾਂ ਨੌਂ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕੇਸ ਦੀ ਬਹਿਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਮੈਂ ਕਲਪਨਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਸਦੀ ਯੋਗਤਾ ਦਾ ਕੋਈ ਆਦਮੀ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਬੈਂਜ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਹ ਚਾਰ ਇੱਕ ਟੈਕਸੀ ਵਿੱਚ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ, ਮੈਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਕੁਦਰਤੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਦੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪੰਜ ਆਦਮੀ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਗਏ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿਰਫ ਚਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਇੱਕ ਟੈਕਸੀ ਵਿੱਚ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਪੰਜਵੇਂ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹੋਰ ਪ੍ਰਬੰਧ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਬੈਂਜ, ਸ਼ੰਕਰ ਅਤੇ

ਗੋਪਾਲ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਆਪਣੇ ਲਈ ਸ਼ਿਫਟ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਬਚਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਆਪਣੇ ਜਾਂ ਨੱਥੂਰਾਮ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਦੇ ਠੀਕ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਆਪਣੇ ਲਈ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨਾ ਸੁਭਾਵਕ ਸੀ, ਪਹਿਲਾਂ ਨੂੰ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣਾ ਸੀ, ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਮੰਚਨ ਸੀ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗੰਭੀਰ ਚੀਜ਼।

ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਨੱਥੂਰਾਮ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ, ਬਾਅਦ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਬਿਆਨ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਸਾਬਕਾ ਨੇ 20 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਤੋਂ ਕਨਾਟ ਪਲੇਸ ਤੱਕ ਆਪਣੀ ਟੈਕਸੀ ਰਾਹੀਂ ਯਾਤਰਾ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਗਵਾਹ ਵਾਜਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਦਲੀਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੰਨੀ ਯਾਤਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੀ ਅਖੌਤੀ ਪਛਾਣ, ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੱਸੇ ਗਏ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਉਸ ਦੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਤੁਗਲਕ ਰੋਡ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸਾਈਟ ਪਲਾਨ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇੱਥੇ ਦੋ ਪਾਸਿਆਂ 'ਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀਆਂ ਦੋ ਕੋਠੜੀਆਂ ਹਨ, ਹਰੇਕ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਰਸਤੇ ਦੇ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਹੈ। ਇਕ ਕੋਠੜੀ ਉਸ ਪਾਸੇ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਥਾਣੇ ਵਿੱਚ ਤਾਇਨਾਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਕੁਆਰਟਰ ਹਨ। ਸੈੱਲ ਉਸ ਪਾਸੇ ਹੈ ਜਿਸ ਪਾਸੇ ਦਫਤਰ ਸਥਿਤ ਹੈ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੂੰ 6 ਫਰਵਰੀ ਤੱਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸੈੱਲ ਵਿੱਚ ਸੀਮਤ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸ ਸੈੱਲ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਬਿਆਨ ਇਸ ਥਾਣੇ ਵਿੱਚ 4 ਫਰਵਰੀ 1948 ਨੂੰ ਦਰਜ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਸੀ ਕਿ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਵਿਹੜੇ ਵਿੱਚ ਇਕ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿੱਥੋਂ ਉਸ ਦੀ ਕੋਠੜੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਸੁਝਾਅ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ ਮਿਸਟਰ ਐਨ.ਵਾਈ. ਦਿਓਲਕਰ, ਡਿਪਟੀ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਆਫ ਪੁਲਿਸ, ਸੀ.ਆਈ.ਡੀ., ਪੂਨਾ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 123, ਜੋ 4 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਥਾਣਾ ਤੁਗਲਕ ਰੋਡ ਵਿਖੇ ਸੀ। ਇਹ ਹਵਾਲਾ ਨੱਥੂਰਾਮ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਜਿਰ੍ਹਾ 'ਤੇ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਜਾਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਹੈ:-

"ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੁਗਲਕ ਰੋਡ 'ਤੇ ਜਿਸ ਕੋਠੜੀ ਵਿੱਚ ਨੱਥੂਰਾਮ ਵੀ. ਗੋਡਸੇ ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਕ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਜਗ੍ਹਾ ਹੈ। ਸੈੱਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਕ ਵਰਾਂਡਾ ਹੈ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਅਧਿਕਾਰੀ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਜਗ੍ਹਾ ਵਿੱਚ ਬੈਠਦੇ ਸਨ। ਦਫਤਰ ਦਾ ਕਮਰਾ। ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਥਾਂ ਦੇ ਇਸ ਹਿੱਸੇ ਤੋਂ ਉਸ ਕੋਠੜੀ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨੱਥੂਰਾਮ ਵੀ. ਗੋਡਸੇ ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।"

ਗਵਾਹ ਨੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਦੁਬਾਰਾ ਜਾਂਚ ਕਰਨ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੋਠੜੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਸਲੇਟੀ ਰੰਗ ਦਾ ਕੰਬਲ ਲਟਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸ: ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 117, ਜਿਸ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਕੋਠੜੀ ਵਿੱਚ ਨੱਥੂਰਾਮ ਵੀ. ਗੋਡਸੇ ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਉਸ ਥਾਂ ਤੋਂ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਨੇ ਉਕਤ ਗਵਾਹ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਉਹ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਲਾਕ-ਅੱਪ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਇੱਕ ਕੰਬਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਕੋਠੜੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਟੰਗਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਪੈਸ਼ਲ ਜੱਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਿੱਤੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਥਾਣੇ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਕ ਵਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕੋਠੜੀ ਨੇੜੇ ਉਸ ਵੱਲ ਝਾਕਦੇ ਦੇਖ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪੁਛਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕੀ ਹੈ। ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਜਵਾਬ "ਕੁਝ ਨਹੀਂ" ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਇਹ ਤੱਥ ਪਰੇਡ ਵਿੱਚ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦੇ ਸਨ, ਉਸਦੀ ਭੁੱਲ ਦਾ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਜੁਰਮ ਕਬੂਲ ਕਰਨ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਜਦੋਂ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਤਾਂ ਵੀ ਜਿਰ੍ਹਾ ਵਿੱਚ

ਉਸ ਤੋਂ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਮੈਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਕੋਈ ਤੱਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਾਂ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਪੱਟੀ ਬੰਨ੍ਹਣ ਕਾਰਨ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ, ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਐਸ. ਦਸਵੰਦਾ ਸਿੰਘ, ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 116, ਅਤੇ ਐਸ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਡਿਪਟੀ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਆਫ ਪੁਲਿਸ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 117, ਕਿ 6 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਮੈਡੀਕਲ ਪ੍ਰੈਕਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਸਲਾਹ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੱਟੀ ਨੂੰ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮੈਡੀਕਲ ਪ੍ਰੈਕਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਪਰੇਡ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ, ਅਰਥਾਤ, ਸ਼੍ਰੀ ਕਿਸ਼ਨ ਚੰਦ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 92, ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਬਿਆਨ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਮੈਂ ਇਸ ਭੁੱਲ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮਹੱਤਵ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਾਂ, ਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ ਕੋਲ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕੋਈ ਪੱਟੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। . ਇਸੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 12, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 14 ਅਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 15, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਵੀ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਸਾਰੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਉਲਟ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਦੁਆਰਾ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 13 ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ:-

"ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਪੱਟੀ ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਪੱਟੀ ਸੀ।"

ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਅਤੇ ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਹੋਰ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਤੌਲੀਆ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਪੂਰੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪੱਟੀ ਲਈ ਤੌਲੀਏ ਨੂੰ ਗਲਤ ਸਮਝਿਆ। ਇਹ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਨੱਥੂਰਾਮ ਦੇ ਨਾਲ ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਤੌਲੀਏ ਬੰਨ੍ਹੇ ਹੋਏ ਸਨ। 30 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਗੀ ਸੱਟ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਖੁਰਚਣ ਜਾਂ ਹੋਰ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾਉਣ ਲਈ, ਪੂਰੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਿੱਚ, ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਇੱਕ ਤੌਲੀਆ ਬੰਨ੍ਹਿਆ।

ਮੈਂ, ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਨੱਥੂਰਾਮ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨੂੰ ਅਸਲੀ ਮੰਨਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦਾ।

ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਅਤੇ ਬੈਂਚ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿਚਲੀ ਮਤਭੇਦ 'ਤੇ ਵੀ ਕੁਝ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ, ਬਿਰਲਾ ਮੰਦਿਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਟੈਕਸੀ ਨੂੰ ਰੋਕੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਕੌਣ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਦੋਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਬਿਆਨ। , ਬੇਸ਼ੱਕ, ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦਫਤਰ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨੇੜੇ ਹੈ। ਇਸ ਮਤਭੇਦ ਨੂੰ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਮਾਮੂਲੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਜਿਸਦਾ ਕੋਈ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਗਵਾਹ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹ ਕੇ, ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਉਸ ਸਬੂਤ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜੋ ਵੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਸ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੈਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹਾਂ ਕਿ ਉਸਨੇ ਸੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਇਹ ਸਿੱਧ ਹੋਇਆ ਕਿ ਆਪਣੇ, ਬੈਂਚ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਜੋ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਸੀ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਟੈਕਸੀ ਵਿੱਚ 20 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 4-30 ਜਾਂ 5 ਵਜੇ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ ਸਨ। ਉਹੀ ਟੈਕਸੀ ਅਤੇ ਕਨਾਟ ਪਲੇਸ 'ਤੇ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਸਮੱਗਰੀ ਸਮੇਂ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਲੋਚਨਾ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ 15, ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮਦਨਲਾਲ ਦੁਆਰਾ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ, (1) ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਬਾਕੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਹੈ, ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਛੋਟੂ ਰਾਮ ਨਾਲ ਗੱਲ ਹੋਈ ਸੀ, ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸੀ ਜੋ ਹੇਠਾਂ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਆਇਆ ਸੀ। ਕਾਰ, ਅਤੇ (2) ਕਿ ਉਸਨੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੂੰ ਕਾਰ ਰਾਹੀਂ ਆਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ।

ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕੌਣ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕੌਣ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉੱਥੇ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦੇ ਵਰਣਨ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲਝਣ ਦਾ ਇੱਕ ਚੰਗਾ ਸੌਦਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਇੱਕ ਕੁਦਰਤੀ ਗਵਾਹ ਹੈ, ਉਸਨੇ ਕਾਰ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸਨੇ ਪਛਾਣਿਆ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ-ਸਲੈਬ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਦੇਖਿਆ। ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਉਸ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਉਸਦੇ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੋਰ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਮੈਂ ਉਸਦੀ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸਮਝਾਂਗਾ। ਇਸ ਲਈ, ਮੈਂ ਇਹ ਮੰਨਾਂਗਾ ਕਿ ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਕੁਝ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਇੱਕ ਟੈਕਸੀ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਦੇਖਿਆ ਜੋ ਉੱਥੇ ਖੜੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜੋ P.W 14 ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਈ ਜਾਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਸਮਾਨ ਸੀ, ਉਸਨੇ ਮਦਨਲਾਲ, ਕਰਕਰੇ, ਨੱਥੂਰਾਮ, ਆਪਟੇ ਅਤੇ ਬੈਜ ਉਸ ਸ਼ਾਮ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਦੇ ਨੇੜੇ ਜਾਂ ਨੇੜੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ-ਸਲੈਬ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਦੇਖਿਆ।

ਛੋਟੂ ਰਾਮ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁੱਖ ਹਮਲਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ, ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕਰਕਰੇ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਉਸ ਕੋਲ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ, ਤਾਂ ਉਸ ਕੋਲ ਇੱਕ ਬੈਗ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਭਾਰੀ ਚੀਜ਼ ਸੀ। ਇਹ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਬੈਜ ਨੇ ਮਹਾਸਭਾ ਦਫਤਰ ਅਤੇ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਦੋ ਬੈਗਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ, ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਸਮੇਤ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਸਨ। 15 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ, ਜੋ ਉਸ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਉਸ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸਮਾਨ ਨੂੰ ਵਰਤਣ ਲਈ ਵੰਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਉਸਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਆਇਆ, ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਤੌਲੀਏ ਵਿੱਚ ਲਪੇਟ ਕੇ ਦੋ ਰਿਵਾਲਵਰਾਂ ਨਾਲ ਟੈਕਸੀ ਵਿੱਚ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ; ਅਤੇ ਦੂਸਰਾ ਗੋਪਾਲ ਦਾ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਅਲਮਾਰੀ ਵਿੱਚ ਛੱਡ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਕੋਲ ਮੌਜੂਦ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਬੈਗ ਦਾ ਕਿਸੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਕੋਈ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਉਹ ਛੋਟੂ ਰਾਮ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵੇਲੇ ਲੈ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਬਾਅਦ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਅਤੇ ਮਨਘੜਤ ਕਹਿ ਕੇ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਮੈਂ ਉਪਰੋਕਤ ਦਲੀਲ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਬੈਜ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਦੇ ਬੈਗ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਬੈਗ ਦਾ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਕਰਕਰੇ ਦੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਹੋਰ ਬੈਗ ਹੋਣ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਨਹੀਂ ਕੱਢਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਰਕਰੇ ਕੋਲ ਬੈਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਗਿਆ। ਬੈਜ ਦੁਆਰਾ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਦੇ ਬੈਗ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੁਝ ਸਮਗਰੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਉਸਦੇ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਮੁੱਖਤਾ ਨਾਲ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਕਰਕਰੇ ਜਦੋਂ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੇ ਕੋਲ ਇੱਕ ਖਾਲੀ ਬੈਗ ਸੀ, ਅਤੇ ਬੈਜ ਨੇ ਇਸਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਉਹ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਇਸ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਵੀ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ, ਜਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਕੋਲ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਬੈਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਜਾਂਦੇ ਸਮੇਂ ਇੱਕ ਬੈਗ ਖਰੀਦਿਆ ਸੀ। ਆਖਰਕਾਰ ਗਵਾਹ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜੋ ਬੈਗ ਉਸਦੇ ਕੋਲ ਸੀ ਉਹ ਇੱਕ ਸਾਧਾਰਨ ਖਾਕੀ ਕੱਪੜੇ ਦਾ ਬੈਗ ਸੀ ਜੋ ਹੁਣ ਬਹੁਤ ਆਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਗਭਗ ਕਿਤੇ ਵੀ ਅਤੇ ਹਰ ਜਗ੍ਹਾ ਵਿਕਦਾ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਜੋ ਭਾਰੀ ਚੀਜ਼ ਪਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਹ ਹੈਂਡ ਗ੍ਰੈਨੇਡ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਬੈਜ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਬੈਗ ਸਿਰਫ ਇਸ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰੈਨੇਡ ਲਿਜਾਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਖਰੀਦਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। . ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਹੋਵੇ, ਮੈਂ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਅਤੇ ਛੋਟੂ ਰਾਮ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇਸ ਅਖੌਤੀ ਮਤਭੇਦ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਝੂਠਾ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਢੁਕਵਾਂ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਸਕਦਾ।

ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਛੋਟੂ ਰਾਮ ਅਤੇ ਭੂਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ, ਬਿਰਲਾ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਲਚਸਪੀ ਵਾਲੇ ਗਵਾਹ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਮੈਂ ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਲਪਨਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਨਿੱਜੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਹੈ ਜਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੇਕਸੂਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਝੂਠੇ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਲਈ ਕਹਿਣਗੇ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਕਤਲ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਹੋਵੇ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਗਵਾਹ ਨੇ 7 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ 28 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਪਛਾਣਾਂ ਦੀ ਸੱਚਾਈ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੈਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਹੈ ਕਿ ਕੀ 30 ਮਾਰਚ, 1948 ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਪਰੇਡ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਪਛਾਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵਜ਼ਨ ਜੋੜਨਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਸ਼ੰਕਰ ਅਤੇ ਦੋ ਗਲਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਬੈਜ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਛਾਣ ਸਕਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਲੰਬੇ ਵਾਲ ਅਤੇ ਲੰਬੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਨਾਲ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਇਸ ਨੂੰ ਗਵਾਹ ਦੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਬਰਾਬਰ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਸਮੇਂ ਦੇ ਬੀਤਣ ਕਾਰਨ ਗਵਾਹ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਯਾਦ ਗੁਆ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ 20 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਸੁਣੇ ਗਏ ਕੁਝ ਵਰਣਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੀ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਫਸਿਆ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਬਿਲਕੁਲ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਪਾਸੇ ਹੋਣ ਲਈ, ਮੈਂ ਬੰਬਈ ਪਰੇਡ ਵਿੱਚ ਸ਼ੰਕਰ ਦੇ ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਪਛਾਣ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਇਹ ਮੰਨਾਂਗਾ ਕਿ ਭੌਤਿਕ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਵਿੱਚ ਨੱਥੂਰਾਮ, ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਤੱਥ ਵੀ ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਉਸ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਮਹਾਤਮਾ ਜੀ ਦੀ ਫੋਟੋ ਲੈਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਨਾਲ ਉਸ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੁਆਰਾ ਸਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਭੂਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਮੰਗਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਸਿਵਾਏ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਜੇ ਵੇਰਵਾ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਿਨ ਧਮਾਕਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਛੋਟੂ ਰਾਮ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਹੋਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਫੋਟੋ ਖਿੱਚਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ, ਕਰਕਰੇ ਦੀ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ। ਇਹ ਸਹੀ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਸਿਰਫ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਛੋਟੂ ਰਾਮ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਾਲ ਉਲਝਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੁਆਰਟਰਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਘੁੰਮਦੇ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਦਮੀਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਛੋਟੂ ਰਾਮ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਬੇਨਤੀ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਸੁਣਿਆ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਨੌਕਰਾਂ ਦੇ ਕੁਆਰਟਰਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਘੁੰਮਦੇ ਹੋਏ ਦੇਖੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨੇ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਉਸਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਇਹ ਭੌਤਿਕ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ 28 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ 31 ਮਾਰਚ, 1948 ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਪਰੇਡ ਦੌਰਾਨ ਬੈਜ, ਨੱਥੂਰਾਮ, ਗੋਪਾਲ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਕਈ ਪਛਾਣਾਂ ਸੱਚੀਆਂ ਹਨ। ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਉਹ ਭੁੱਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਫੜ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਕਲਪਨਾ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਚਾਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਸੀ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਗਲਤੀ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧਤ ਵਰਣਨ ਦੇ ਬਿਰਤਾਂਤਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜੇ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਕੁਝ ਸਹਿ ਯਾਤਰੀਆਂ ਜਾਂ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਸੁਣਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਰੇਲ ਰਾਹੀਂ ਬੰਬਈ ਜਾਂਦੇ ਸਮੇਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ। ਇੱਕ ਚੌਕੀਦਾਰ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦੇਖੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਨੂੰ ਨੇੜਿਓਂ

ਨਿਰੀਖਣ ਅਤੇ ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕੁਝ ਯੋਗਤਾ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਮੈਂ ਸਾਬਤ ਕੀਤੇ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਵਿਖੇ ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਪਛਾਣੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਰੱਖਾਂਗਾ।

ਬੇਸ਼ੱਕ, ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਗੇਟ ਦੇ ਨੇੜੇ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ-ਸਲੈਬ ਵਿੱਚ ਵਿਸਫੋਟ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਵੀ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਜਿੰਦਾ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ, ਜੋ ਤੁਰੰਤ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸੀ, ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੋਟ ਦੀ ਜੇਬ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜੋ ਉਸਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਵੀ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ-ਸਲੈਬ ਇੰਨੀ ਫਟ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਬੈਜ ਤੋਂ ਆਇਆ ਸੀ। ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਵਿਦਵਤਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸਨੂੰ 20 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਬੈਜ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ-ਸਲੈਬ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਕੈਂਪ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਬੈਜ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰਾਂ, ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਅਤੇ ਵਿਸਫੋਟਕਾਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਆਇਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਟਰੰਕ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਸਮਾਨ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਲੇਖ ਉਸਨੂੰ ਵੇਚਣ ਲਈ ਨਮੂਨੇ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੇ। ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ, ਉਪਰੋਕਤ ਲੇਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਉਸਨੂੰ ਇਹ ਝਟਕਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਤੋਂ ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ-ਸਲੈਬ ਨੂੰ ਵਿਸਫੋਟ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਦਾਲਤੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਕਰਨਾ ਬਿਹਤਰ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਸਕਣ।

ਮਦਨਲਾਲ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਕਿ ਉਹ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ-ਸਲੈਬ ਅਤੇ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਆਇਆ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸਮਝ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਬੈਜ ਵਰਗਾ ਚਲਾਕ ਵਿਅਕਤੀ ਪੂਨਾ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਤੱਕ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਸਮੱਗਰੀ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਉੱਦਮ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬੇਲੋੜੇ ਜੋਖਮ ਵਿੱਚ ਪਾ ਲਵੇਗਾ। ਉਸ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਲੋੜ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਪੂਨਾ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਕੋਈ ਘੱਟ ਸਮਝ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੱਥ-ਗੋਲੇ ਅਤੇ ਇੱਕ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ-ਸਲੈਬ ਦੇ ਨਾਲ ਸਿਰਫ਼ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਮਾਨ ਦੀ ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਮਦਦ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਵੰਡ ਦੇਵੇਗਾ। ਇਹ ਵੀ ਸਮਝ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਕੈਂਪ ਦੀ ਬੈਰਕ ਵਾਂਗ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਸਮਾਨ ਦੇ ਟਰੰਕ-ਲੋਡ ਰੱਖੇਗਾ। ਇਹ ਅਜੇ ਵੀ ਸਮਝ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕੱਠਾ ਰੱਖੇਗਾ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਤੁਰੰਤ ਤਿਆਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਸਮਝ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਖੁਦ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਆਪਣੇ ਕੋਟ ਦੀ ਜੇਬ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਰੱਖਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਘਿਨਾਉਣੀ ਹਰਕਤ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਆਪਣੇ ਦਿਖਾਵੇ 'ਤੇ ਉਹ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ-ਸਲੈਬ ਨੂੰ ਵਿਸਫੋਟ ਕਰਕੇ ਅਦਾਲਤੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਸਕਦਾ ਸੀ-ਸਭ ਤੋਂ ਮੂਰਖ ਆਦਮੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਸਕਦਾ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਜਾਣ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਖਤਰਨਾਕ ਵਿਸਫੋਟਕ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕੱਠਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਤਿਆਰ, ਉਸ ਦੀ ਸੋਚੀ-ਸਮਝੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ, ਤਾਂ ਕੋਈ ਸਮਝਦਾਰ ਆਦਮੀ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਅਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਮਹਾਤਮਾ ਜੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਰੱਖਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਉੱਥੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਮੈਨੂੰ ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਇਸ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਲੈਬ ਅਤੇ ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਆਇਆ ਸੀ।

ਹੁਣ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਵੀ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੋਟ ਐਗਜ਼ੀਬਿਟ 15, ਜੋ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਪਹਿਨਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਤੋਂ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਦਾ ਕੋਟ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ 20 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਤਲਾਸ਼ੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਕੋਲੋਂ ਬਰਾਮਦ ਹੋਇਆ ਕੋਟ, ਇਹ ਇਨਕਾਰ ! ਜ਼ਾਹਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਬਾਅਦ ਵਾਲੀ ਸੋਚ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ 15 ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਮਦਨ ਲਾਲ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਸੁਝਾਅ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਐੱਸ. ਦਸਵੰਦਾ ਸਿੰਘ, ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 117, ਜਿਸ ਨੇ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਸੀ, ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਨੇ, ਇੱਕ ਪੰਜਾਬ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 18, ਅਤੇ ਭੂਰ ਸਿੰਘ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 17, ਤਲਾਸ਼ੀ ਦੇ ਗਵਾਹ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਿਕਵਰੀ ਮੀਮੋ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਪੀ.32। ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ 15 ਉਸ ਸਮੇਂ ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕੋਟ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵੀ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਇਸ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਜਾਂ ਉਸ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮੇਂ ਤੱਕ. ਡਬਕੇ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ 105, ਦਰਜ਼ੀ ਜਿਸ ਨੇ ਕੋਟ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ 15 ਸਮੇਤ ਸੂਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਨੂੰ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਕੋਟ ਆਪਣੇ ਦਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿ ਬੈਜ ਵੀ, ਬਦਲਣ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ। ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਰਾਵਾ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦਾ ਕੋਟ ਪਾਇਆ ਸੀ, ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੋਟ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ 15 ਦੇ ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 105 ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ, ਅਤੇ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਇਹ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚੈਂਬਰ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਕੈਂਪ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਸੀ। ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਸ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਉਥੋਂ ਹੀ ਮਿਲਿਆ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਵਾਰੀ ਵਿੱਚ, ਆਪਣੇ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਕੋਟ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ 15 ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ 16 ਅਪ੍ਰੈਲ 1948 ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ 'ਚੋਂ ਟਰਾਊਜ਼ਰ ਐਗਜ਼ੀਬਿਟ 67, ਕੋਟ ਐਗਜ਼ੀਬਿਟ 15 ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸਤਗਾਸਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਸਬੂਤ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਸੀ.ਆਈ.ਡੀ. ਬੰਬਈ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ, ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਸੰਤੋਸ਼ਜਨਕ ਅਤੇ ਸ਼ੱਕੀ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਨੂੰ 14 ਫਰਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਜਾਂ ਹੋਟਲ ਦੇ ਉਸ ਕਮਰੇ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਲੇਖ ਜਿੱਥੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਸੰਬੰਧਿਤ ਰਿਕਵਰੀ ਮੀਮੋ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਪੀ 117, ਪੀ. 125 ਅਤੇ ਪੀ 227 ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੋਟ ਐਗਜ਼ੀਬਿਟ 15 ਨੂੰ 9 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1948 ਨੂੰ ਸੀ.ਆਈ.ਡੀ., ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 135 ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ, ਸੀ.ਏ. ਪਿੱਟੋ, ਦੁਆਰਾ ਬੰਬਈ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਨਾਗਰਵਾਲਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਪੂਨਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ ਭੇਜੀ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ 9 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1948 ਨੂੰ ਪਟਲਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਟਰਾਊਜ਼ਰ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਕੋਟ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ 15, ਪਰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸਫਲਤਾ ਦੇ। ਪੂਨਾ ਵਿਖੇ ਆਪਣੇ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਮਿਸਟਰ ਨਾਗਰਵਾਲਾ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋ ਵਾਰ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਗਈ, ਇਕ ਵਾਰ 31 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਅਪ੍ਰੈਲ, 1948 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਅਤੇ ਕੁਝ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨਹੀਂ, ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਪੈਂਟ ਨਹੀਂ, ਬਰਾਮਦ ਹੋਇਆ। 16 ਅਪ੍ਰੈਲ 1948 ਨੂੰ ਟਰਾਊਜ਼ਰ ਐਗਜ਼ੀਬਿਟ 67 ਦੀ ਅਚਾਨਕ ਅਤੇ ਨਾਟਕੀ ਰਿਕਵਰੀ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਨਾਇਕ ਸ਼ੰਕਰਰਾਓ ਡਾਲਵੀ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 106, ਰਿਕਵਰੀ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ:-

"ਮੈਨੂੰ ਪੰਚ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ 16 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1948 ਦਾ ਦਿਨ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ੍ਰੀ ਨਾਗਰਵਾਲਾ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਉੱਥੇ ਦੋ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ 'ਪੰਚ' ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਸਨ। ਸ੍ਰੀ ਨਾਗਰਵਾਲਾ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਇੱਕ ਕੋਟ ਦਿਖਾਇਆ। ਇਹ ਕੋਟ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ, ਅਤੇ ਨੁਮਾਇਸ਼ 15 ਹੈ। ਕੋਟ 'ਤੇ ਮੇਰੇ ਪਹਿਲੇ ਅੱਖਰ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਦੋ ਪੰਚਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਅੱਖਰ ਵੀ ਹਨ। ਇਸ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਹਨ, ਨਾ ਕਿ ਨਾਮ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਅੱਖਰ। ਮਿਸਟਰ ਨਾਗਰਵਾਲਾ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਕੋਟ ਦਿਖਾਇਆ। ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹਾ। ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਨਾਮ ਪਤਾ ਕਰੋ। ਸ੍ਰੀ ਨਾਗਰਵਾਲਾ ਫਿਰ ਸਾਨੂੰ ਦੂਜੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਗਏ। ਮੈਂ ਉਸ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬੈਠਾ ਦੇਖਿਆ। ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹੈ (ਨਰਾਇਣ ਦੱਤਾਤ੍ਰੇਯ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ)। ਕੋਟ ਵੀ ਉਸ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਉਸਦਾ ਨਾਮ ਕੀ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸਦਾ ਨਾਮ ਨਰਾਇਣ ਦੱਤਾਤ੍ਰੇਯ ਆਪਣੇ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕੋਟ ਨੁਮਾਇਸ਼ 15 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਟਰਾਊਜ਼ਰ ਦਾ ਜੋੜਾ ਕਿੱਥੇ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਨੇ ਅੰਦਰੋਂ ਦੋ ਚਾਬੀਆਂ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਚਾਬੀ ਦੀ ਮੁੰਦਰੀ ਕੱਢੀ। ਉਸਦੀ ਜੋਬ। ਉਸਨੇ ਇਸ ਨਾਲ ਇੱਕ ਟਰੰਕ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਅਤੇ ਇੱਕ ਜੋੜਾ ਟਰਾਊਜ਼ਰ ਕੱਢਿਆ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ 67 ਟਰਾਊਜ਼ਰ ਦਾ ਜੋੜਾ ਹੈ। ਇਸ 'ਤੇ ਮੇਰੇ ਦਸਤਖਤ ਹਨ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦੋ ਪੰਚਾਂ ਦੇ ਵੀ ਦਸਤਖਤ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਚਨਾਮਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ 'ਤੇ ਮੇਰੇ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦੋ ਪੰਚਾਂ ਨੇ ਵੀ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ 221 ਪੰਚਨਾਮਾ ਹੈ"।

ਇਹ ਸੱਚਮੁੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਿੱਚਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਨਿਗਲ ਲਵੇਗੀ ਕਿ ਅਚਾਨਕ, ਇਕ ਚੰਗੀ ਸਵੇਰ, ਟਰਾਊਜ਼ਰ, ਜਿਸ ਨੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਟਾਲ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। , ਇੱਕ ਟਰੰਕ ਵਿੱਚ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਪਏ ਹੋਏ ਪਾਏ ਗਏ ਸਨ ਜੋ ਕਾਫੀ ਰਹੱਸਮਈ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਚਾਬੀਆਂ ਵੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਹੱਸਮਈ ਢੰਗ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਦੀ ਜੋਬ ਵਿੱਚ ਪਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਇਹ ਦੱਸਣ ਦੀ ਕੋਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਇਹ ਟਰੰਕ ਆਪਣੇ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਅਤੇ ਕਦੋਂ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਸੁਝਾਅ ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪ੍ਰੈਲ, 1948 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ, ਜਦੋਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਸੀ.ਆਈ.ਡੀ. ਵਿੱਚ ਇੰਟਰਵਿਊ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਮਾਰਤਾਂ, ਆਪਣੇ ਦੇ ਕੁਝ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਪਤਲੂਨਾਂ ਵਾਲੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਦੇ ਇਸ ਟਰੰਕ-ਲੋਡ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਕੀਤੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਸੱਚਮੁੱਚ ਆਪਣੇ ਦਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਿਆਣਾ ਅਤੇ ਸੂਝਵਾਨ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਸੱਚਾ ਸੁਭਚਿੰਤਕ ਵੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਹ ਟਰਾਊਜ਼ਰ ਲਿਆਂਦਾ ਸੀ ਜਿਸਦੀ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਖੋਜਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ ਸਨ, ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਬਾਕੀ ਸਭ ਕੁਝ ਤਣੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਸ਼ੱਕੀ ਜਾਪਦਾ ਹੈ-ਮੈਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸਬਦ-ਸਥਾਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗਾ, ਜੋ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਮਿਸਟਰ ਡੈਫਟਰੀ ਨੇ, ਬਿਲਕੁਲ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ, ਇਸ ਰਿਕਵਰੀ ਬਾਰੇ ਸਬੂਤ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।

ਟਰਾਊਜ਼ਰ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਬਾਰੇ ਹਾਲਾਤ ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨੇ ਵੀ ਸ਼ੱਕੀ ਜਾਪਦੇ ਹੋਣ, ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ, ਸਿਰਫ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਟ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ 15 ਮਦਨਲਾਲ ਤੋਂ ਉਸ ਦੇ ਸਮੇਂ ਬਰਾਮਦ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਅਜਿਹੀ ਰਿਕਵਰੀ ਦੇ ਸਬੂਤ ਇਸ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਕਾਫੀ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਹੜਾ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਹ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਕੋਟ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ 15 ਨੂੰ ਮਦਨਲਾਲ ਤੋਂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੋਟ ਦਾ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਬੈਜ ਦੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਬਦਲ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਇਹ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਪਣੇ ਦਾ ਕੋਟ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪਾਇਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੱਪੜੇ ਬਦਲਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ 15 ਉਹ ਕੋਟ ਸੀ? ਅਜਿਹਾ ਬਿਆਨ, ਜੇਕਰ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਸਬੂਤ ਬਣਾਉਣ ਲਈ

ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਿੰਤਤ ਸੀ, ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹੋਰ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਿੱਟ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਬੈਂਜ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਿ ਸ਼ੰਕਰ ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਰੱਖੇ ਸਨ, ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਜੇਬ ਵਿਚ ਸਨ, ਇਕ ਬੈਂਜ ਦੁਆਰਾ ਸੁੱਟੇ ਜਾਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਆਪਣੇ ਦੁਆਰਾ, ਅਤੇ ਫਿਰ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਅਲਮਾਰੀ ਵਿੱਚ ਛੱਡੇ ਗਏ ਗੋਪਾਲ ਦੇ ਬੈਗ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ, ਸ਼ੰਕਰ ਦੁਆਰਾ 12 ਫਰਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਉਸ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਐੱਸ. ਦਸਵੰਦਾ ਸਿੰਘ, ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 116 ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ 11 ਫਰਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਸ਼ੰਕਰ ਕਿਸਤਿਆ ਉਸ ਨੂੰ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਨਾਗਰਵਾਲਾ ਸਮੇਤ ਕੁਝ ਹੋਰ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ ਸਮੇਤ ਦੋ ਖੋਜੀ ਗਵਾਹਾਂ ਸਮੇਤ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਲੈ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕੁਝ ਉਕਤ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਤੋਂ ਸਾਮਾਨ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਮਾਨ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਹੈਂਡ ਗਰਨੇਡ, ਇੱਕ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ-ਸਲੈਬ, 25 ਕਾਰਤੂਸ ਅਤੇ ਇੱਕ ਡੈਟੋਨੇਟਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਲੇਖ ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ 41 ਅਤੇ ਪੀ 42 ਉਕਤ ਲੇਖਾਂ ਦੀ ਰਿਕਵਰੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦੋ ਰਿਕਵਰੀ ਮੈਮੋ ਹਨ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਰਿਕਵਰੀ ਮੈਮੋ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਦਸਤਖਤ ਸਾਬਤ ਕੀਤੇ। ਚਮਨ ਲਾਲ ਗਰੋਵਰ ਜਿਸਨੇ ਦੋ ਰਿਕਵਰੀ ਮੈਮੋ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤੀ, ਨੂੰ ਵੀ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਸ. ਦਸਵੰਦਾ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ।

ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ. 41 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੁਝ ਰੇਤ ਅਤੇ ਕੰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ:-

- (1) ਪਿੰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਲਾਈਵ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ;
- (2) ਇੱਕ ਆਇਤਾਕਾਰ ਚਿੱਟੀ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ-ਸਲੈਬ;
- (3) ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਗਨ ਪਾਊਡਰ ਸਟਿਕ ਵਾਲਾ ਫਿਊਜ਼; ਅਤੇ
- (4) 38 ਬੋਰ ਦੇ 25 ਰਿਵਾਲਵਰ ਕਾਰਤੂਸ ਕਾਗਜ਼ ਦੇ ਦੋ ਟੁਕੜਿਆਂ ਵਿਚ ਲਪੇਟ ਕੇ।

ਐਗਜ਼ੀਬਿਟ ਪੀ 42 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਖੱਡ ਦੇ ਪੂਰਬੀ ਕਿਨਾਰੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੱਥਰਾਂ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਤੋਂ ਚਾਰ ਵੱਡੇ ਪੱਥਰਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਹੋਰ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਪਿੰਨ ਬਰਕਰਾਰ ਦੋ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹੱਥਗੋਲੇ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਐਗਜ਼ੀਬਿਟ ਪੀ 41 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਬਰਾਮਦਗੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੋਪਾਲ ਦੇ ਬੈਗ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ, ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਅਤੇ ਗੁਪਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡਾਂ ਨੂੰ ਬੈਗ ਵਿੱਚ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ, ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਬੈਂਜ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਵਾਧੂ ਸਮਾਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਾਧੂ ਫਿਊਜ਼ ਤਾਰ, ਵਾਧੂ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ ਦੀ ਸਲੈਬ ਜਿਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਕਾਰਤੂਸ ਸਨ। ਪੀ 41 ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੀ ਬਾਕੀ ਸਮੱਗਰੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹ ਵਾਧੂ ਸਮਾਨ ਹੈ।

ਪੀ 42 ਵਿਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਦੋ ਹੱਥਗੋਲੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹ ਦੋ ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਹਨ ਜੋ ਬੈਂਜ ਦੇ ਸਬੂਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ੰਕਰ ਦੀ ਜੇਬ ਵਿਚ ਸਨ ਜਦੋਂ ਉਹ ਖੁਦ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਦੇ ਨੇੜੇ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ ਜਿੱਥੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਭਾ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ।

ਜੰਗਲ ਵਿੱਚੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤਿੰਨ ਹੈਂਡ-ਗਰਨੇਡਾਂ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਗੱਲ ਬਹੁਤ ਹੀ ਕਮਾਲ ਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤਿੰਨੋਂ ਹੀ ਮਦਨਲਾਲ ਦੀ ਜੇਬ ਵਿੱਚੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਵਾਂਗ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸਨ। ਇਹ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਸੁਝਾਅ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਸਮੱਗਰੀ, ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਸੀ, ਨੂੰ ਬੈਂਜ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਦਫਨਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੂਨਾ ਵਿਖੇ ਉਸ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਆਟੋਮੈਟਿਕ ਵਿਸਫੋਟ ਦੇ ਖਤਰੇ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਅਤੇ

ਡੈਟੇਨੇਟਰ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੱਬਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਇਹਨਾਂ ਨਾਲ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 120 ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਮਾਨ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਬੰਡਲ 16 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਗਣਪਤ ਸੰਭਾਜੀ ਖਰਾਤ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ 81, ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਪੂਨਾ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੈਜ ਦੁਆਰਾ ਇਸਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। . ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਵੇਰਵਾ P. 219, ਸੰਬੰਧਿਤ ਰਿਕਵਰੀ ਮੀਮੋ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਤੋਂ ਇਹ ਸਾਹਮਣੇ ਆਵੇਗਾ ਕਿ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 120 ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚੋਂ ਬਰਾਮਦ ਹੋਏ ਬੰਡਲ ਵਿੱਚ ਦੋ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਸਨ, ਬੇਸ਼ੱਕ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਿੱਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਡਿਟੋਨੇਟਰ ਫਿਕਸ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਅਤੇ ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੈਕੇਟਾਂ ਵਿੱਚ ਦੋ ਡੈਟੋਨੇਟਰ ਇੱਕ ਫਿਊਜ਼ ਸ਼ਾਮਿਲ ਵੀ ਸਨ।

ਮੌਜੂਦਾ ਦੋ ਵਿਵਾਦਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਇਹ ਢੁਕਵਾਂ ਪੜਾਅ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵਿਦਵਾਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਠਾਏ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਵਕੀਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇਹ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਹੋਈ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ 'ਤੇ ਦੋ ਰਿਵਾਲਵਰਾਂ ਤੋਂ ਫਾਇਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਪੰਜ ਹੈਂਡ ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਸੁੱਟੇ ਜਾਣ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਬਹੁਤ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਸੀ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਦੀ ਜਾਨ ਲੈਣ ਲਈ ਸਾਰੀਆਂ ਸੱਤ ਮਿਜ਼ਾਈਲਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਸਫੋਟ ਹੋਣ 'ਤੇ ਪੰਜ ਹੈਂਡ ਗ੍ਰੇਨੇਡਾਂ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ, ਬਲਕਿ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹਰ ਇੱਕ ਦੀ ਜਾਨ ਲੈ ਲਈ ਸੀ। ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਨੇ ਖੁਦ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਸੰਭਵ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੰਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜਾਨ-ਮਾਲ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਖਤਰਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਅਗਲਾ ਵਿਵਾਦ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਜੋ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ 'ਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਨਹੀਂ ਸੁੱਟਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਰਿਵਾਲਵਰ ਨਹੀਂ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਉੱਥੇ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਗਏ ਸਨ, ਸਗੋਂ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ ਦੇ ਸਲੈਬ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਅਗਲੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਅਰਥਾਤ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ 'ਤੇ ਹੈਂਡ ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਸੁੱਟਣ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਦੌੜਨ ਦੀ ਕੋਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਸਿਰਫ ਉਸ ਨੇ ਸਲੈਬ ਨੂੰ ਵਿਸਫੋਟ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕਸਾਰ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਖ਼ਤ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਲਏ ਜਾਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਸੀ, ਪਰ ਸਿਰਫ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਕਥਿਤ ਵਸਤੂ ਨਾਲ।

ਪਹਿਲੀ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹੋਏ ਵਿਦਿਅਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਉਸਦਾ ਆਮ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਆਪਟੇ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਦਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਬੈਜ ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੇਵਕ ਸ਼ੰਕਰ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸੰਸਥਾ ਕੁਝ ਵੀ ਕਰੇ, ਇਹ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਿ ਬਾਕੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ 'ਤੇ ਕੋਈ ਹੱਥਗੋਲਾ ਸੁੱਟ ਦੇਵੇ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਲੋਕ ਅਸਲ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਖੱਲ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿਚ ਰੱਖਣ ਲਈ ਚਿੰਤਤ ਸਨ ਅਤੇ ਬੈਜ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਬਲੀ ਦਾ ਬੱਕਰਾ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਸਖ਼ਤ ਅਪਵਾਦ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਦੁਆਰਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਅਜਿਹੀ ਬੇਵਕੂਫੀ ਲਈ ਅਯੋਗ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਖੁਦ ਵਿਦਵਾਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹਾਂ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਮਰਥਨ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੋਪਾਲ ਨੇ ਆਪਣਾ ਹੈਂਡਗ੍ਰੇਨੇਡ ਉਸ ਬੈਗ ਵਿੱਚ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜੋ ਉਸਨੇ ਮਹਾਸਭਾ ਵਿੱਚ ਅਲਮਾਰੀ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਦਫਤਰ। ਮੇਰਾ ਆਪਣਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਮਿਜ਼ਾਈਲਾਂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਵਿਉਂਤ ਅਨੁਸਾਰ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਨੇ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਨੂੰ ਬੈਗ ਵਿੱਚ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕਿ ਉਹ

ਫੰਕੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਬੈਜ਼। ਆਪਣੀ ਗਵਾਹੀ ਅਨੁਸਾਰ ਰਿਵਾਲਵਰ ਟੈਕਸੀ ਵਿੱਚ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਮੂਲ ਵਿਚਾਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਸਾਰੇ ਭਾਗੀਦਾਰਾਂ ਦੇ ਬਚਣ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਸੀ। ਇਹ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਕਿ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ-ਸਲੈਬ ਦੇ ਧਮਾਕੇ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਮਹਾਤਮਾ ਜੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਲਗਭਗ ਹਰ ਕੋਈ ਖੁਦ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਥਾਨ ਛੱਡ ਦੇਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਘਬਰਾਹਟ ਵਿਚ, ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਵੱਲ ਭੱਜ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿੱਥੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ ਸੀ। ਲਗਭਗ ਇੱਕ ਮਿੰਟ ਜਾਂ 1 1/2 ਮਿੰਟ ਦੇ ਅੰਤਰਾਲ ਵਿੱਚ ਜੋ ਵਿਸਫੋਟਕ ਮਾਹਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਗਨੀਸ਼ਨ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿਸਫੋਟ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਮਦਾਨੀਏਲ ਨੇ ਕਾਹਲੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ 'ਤੇ ਹੱਥਗੋਲੇ ਸੁੱਟਣੇ ਸਨ, ਜਿਸ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਖੁਦ ਹੀ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਛੋਟਾ ਹੈ, ਧਮਾਕੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਬਚ ਨਿਕਲਣ ਲਈ। ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਰੇ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੁੱਟੇ ਜਾਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਲੇਖਕ ਕੋਈ ਵੀ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇੱਕ ਜਾਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਨੂੰ ਨਾ ਫਟਣ ਜਾਂ ਨਾ ਟਕਰਾਉਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹੇ ਸਾਰੇ ਗ੍ਰੇਨੇਡਾਂ ਦੇ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਵਿਸਫੋਟ ਕਾਰਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਘਬਰਾਹਟ ਅਤੇ ਭੰਬਲਭੂਸਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਥਾਨ ਦੇ ਨੇੜੇ ਮੌਜੂਦ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿੱਥੇ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਫਟਣ ਵਾਲੇ ਸਨ, ਚਿੰਤਤ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਆਪਣੀ ਨਿੱਜੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਧਮਾਕਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਉਸ ਦੇ ਨੇੜੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਜਾਣ ਤੋਂ ਸੰਕੋਚ ਕਰੇਗਾ। ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਯੋਜਨਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯਥਾਰਥਵਾਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਇਸਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਲੋੜੀਂਦਾ ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਸੰਭਾਵੀ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਦੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਜਾਂ ਨਿੱਜੀ ਨੁਕਸਾਨ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਯਕੀਨੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਪਰ ਫਿਰ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਪਿਛਲਾ ਤਜਰਬਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗਲਤੀ ਅਤੇ ਗਲਤ ਗਣਨਾ ਕੀਤੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਜਾਂ ਹੈਂਡ-ਗਰਨੇਡ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਸੁੱਟੇ ਗਏ ਸਨ, ਇਸਦਾ ਇੱਕ ਕਾਰਨ ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਥਾ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰੀਨ ਵਿੱਚ ਭੰਬਲਭੂਸਾ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜਿਸਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੀਨਕੁਆਨਨ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਬਾਕੀ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ, ਅਤੇ ਜਿਸਦੀ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ-ਸਲੈਬ ਦੇ ਵਿਸਫੋਟ ਦੇ ਬਾਅਦ ਹੋਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਸੀ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਸਬੂਤ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਧਮਾਕੇ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਛੇ ਜਾਂ ਸੱਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹਿੱਲੇ। ਮਹਾਤਮਾ ਜੀ ਤੋਂ, ਬੇਸ਼ੱਕ, ਇਹ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਹਲਚਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਉਸਨੇ ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਹੱਥ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਉਠਾਇਆ ਕਿ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੁਣੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਨਾ ਹੋਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ। ਉਸ ਦੇ ਸੰਕੋਚ ਦਾ ਲੋੜੀਂਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੋਇਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਅਤੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਿਸਟਰ ਕੇ.ਐਨ. ਸਹਾਨੇ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 18 ਦੁਆਰਾ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਧਮਾਕੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਜਾਰੀ ਰਹੀ ਅਤੇ ਭੀੜ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਹੰਗਾਮਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਲਗਭਗ ਮਾਮੂਲੀ। ਇਸ ਕਵਰ ਹੇਠ ਸੰਭਾਵਿਤ ਹੰਗਾਮਾ ਅਤੇ ਉਲਝਣ ਜਿਸ ਦੀ ਬਾਕੀ ਯੋਜਨਾ ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਹੋਰ ਕੋਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਮਦਨਲਾਲ, ਭੋਲੇ-ਭਾਲੇ ਨੌਜਵਾਨ, ਜੋ ਕਿ ਉਹ ਸੀ, ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਜੋ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਉਹ ਬੇਪਰਵਾਹ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਹਲੀ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਲਈ ਇਗਨੀਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸਲੈਬ ਦੇ ਵਿਸਫੋਟ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਤਰਾਲ ਦਾ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲਿਆ

ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਬੇਲੋੜੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ, ਚਾਰਦੀਵਾਰੀ ਤੋਂ ਛਾਲ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਲਾਗੂ ਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਕਾਰਨ, ਇਸਦੇ ਲਾਗੂ ਨਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਸਦੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸ਼ਰਤ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸ਼ਾਮਲ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ, ਸ਼ਾਇਦ ਡਰਾਮੇ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦ੍ਰਿੜ ਅਭਿਨੇਤਾ, ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਅਸਲ ਨਿਰਮਾਤਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਹਥਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅਤੇ ਲਗਭਗ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ, ਕੁਝ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਦੂਸਰੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। - ਸੰਚਾਲਿਤ। ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਦੇ ਹੀ ਗੋਪਾਲ ਲਗਭਗ ਮਜ਼ਾਕੀਆ ਹੋ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਉਸ ਕੋਲ ਕੋਈ ਵੀ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਉਹ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਬੈਂਜ ਜੋ ਸ਼ਾਇਦ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰੌਲਾ-ਰੱਪਾ ਪਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ੋਰੀਲੇ ਹੋਣ ਦਾ ਢੰਗ ਰਚਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਲਾਟ ਵਿੱਚ ਸਨ, ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਨੌਕਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨੌਕਰੀਆਂ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਡਰਪੋਕ ਅਤੇ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਭਾੜੇ ਵਾਲਾ ਆਦਮੀ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਉਸਦੀ ਨਿੱਜੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਆਪਣਾ ਆਰਥਿਕ ਲਾਭ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਰਵਉੱਚ ਵਿਚਾਰ ਹਨ। ਉਸਦੇ ਆਪਣੇ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ, ਜੋ ਇਹ ਲਾਈਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਟੈਕਸੀ ਵਿੱਚ ਰਿਵਾਲਵਰ ਛੱਡਣ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥਗੋਲੇ ਦਿੱਤੇ, ਕੁਝ ਵੀ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਮਦਨਲਾਲ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇਖ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ, ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਮਾਮੂਲੀ ਜਿਹਾ ਮੌਕਾ ਗੁਆ ਬੈਠਾ ਸੀ ਜੋ ਉਸ ਕੋਲ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਥਾਨ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਣ ਅਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਿਰਫ਼ ਕਰਕਰੇ ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ ਸਨ ਜੋ ਸ਼ਾਇਦ ਬੈਂਜ ਦੇ ਪਹਿਲ ਕਰਨ ਲਈ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਵੀ ਬੇਚੈਨ ਸਨ।

ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਮੈਂ ਮਦਨਲਾਲ ਜਾਂ ਬਾਕੀ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਦੇਖਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਅਤੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਵਿੱਚ ਗਏ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

20 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਤੱਕ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੈਂ ਹੁਣ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵੱਲ ਆਉਂਦਾ ਹਾਂ।

ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਧਮਾਕੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਫਸਟ ਕਲਾਸ ਵਿੱਚ ਨਾਈਟ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਰਾਹੀਂ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਕਾਨਪੁਰ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਕਾਨਪੁਰ ਪਹੁੰਚ ਕੇ 11-20 ਵਜੇ ਤੱਕ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਰਿਟਾਇਰਿੰਗ ਰੂਮ ਵਿੱਚ ਰਹੇ। 22 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.45, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 46, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 47 ਅਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 134 ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨੇੜੇ ਸਥਿਤ ਫਰੰਟੀਅਰ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਰਾਤ ਠਹਿਰੇ ਅਤੇ ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ 8 ਵਜੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਸਪੈਸ਼ਲ ਜੱਜ ਨੇ ਇਸ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਦੀ ਬਹਿਸ ਕਰਨ ਲਈ ਮਿਸਟਰ ਡੈਫਟਰੀ ਦੁਆਰਾ ਇਸ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਨੇ, ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕੀ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਫਰੰਟੀਅਰ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਰਾਤ ਬਿਤਾਈ ਸੀ, ਇਹ ਉਸ ਸਬੂਤ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਜਾਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੀ ਹੈ।

ਕੁਝ ਸਬੂਤ ਇਹ ਵੀ ਦਿਖਾਏ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਗੋਪਾਲ 22 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਪੂਨਾ ਵਿਖੇ ਸੀ, ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਉਦਯਮ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਕੰਪਨੀ, ਲਿਮਟਿਡ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ, ਪਾਂਡੁਰੰਗ ਵਿਨਾਇਕ ਗੋਡਬੋਲੇ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 85, ਨੂੰ ਰਿਵਾਲਵਰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਉਸਦੇ ਇੱਕ ਦੋਸਤ ਗੋਵਿੰਦ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਕਾਲੇ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ 88, ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ, ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਰਿਵਾਲਵਰ ਕਿਸੇ ਸੜਕ 'ਤੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਨੇ ਇਸ ਸਬੂਤ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਗਲਤ ਜਾਂ ਅਸੰਭਵ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣ ਦਾ ਝੁਕਾਅ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਨੇ ਸਾਰੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਲਿਜਾਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ, ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਰਿਵਾਲਵਰ ਜਾਂ ਰਿਵਾਲਵਰ ਰੱਖਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਜਾਂ ਦੋਵੇਂ, ਅਤੇ ਕਰਾਊਨ ਨੇ ਉਸ ਬਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅੰਤਮ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ, ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ, ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਇਸ ਧਾਰਨਾ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲਈ ਕਿ ਗੋਪਾਲ ਦਾ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਰਿਵਾਲਵਰ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਗੋਪਾਲ ਦੁਆਰਾ ਰਿਵਾਲਵਰ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਉਸ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਸੀ। ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹੈ।

ਇਹ ਵੀ ਵਿਵਾਦਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ 23 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਦੇ ਆਰੀਆ ਪਾਠਕ ਆਸ਼ਰਮ ਵਿੱਚ ਠਹਿਰੇ ਸਨ, ਆਪਣੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਇੱਕ ਦੋਸਤ ਲਈ ਡੀ ਨਾਰਾਇਣ ਦੇ ਮਨੇ ਹੋਏ ਨਾਮ ਹੇਠ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਿਸਦਾ ਨਾਮ ਜਾਂ ਪਛਾਣ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਫਿਰ ਵੀ ਵਿਵਾਦਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ 24 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਐਨ ਵਨਾਇਕ ਰਾਓ ਦੇ ਮਨੇ ਹੋਏ ਨਾਮ ਹੇਠ ਐਲਫਿੰਸਟਨ ਅਨੇਕਸੀ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੀਤੀ, ਆਪਣੇ ਦੋ ਨਾਮ ਦਾ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਪਣੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ 24 ਤਰੀਕ ਦੀ ਰਾਤ ਆਪਣੀ ਇੱਕ ਮਹਿਲਾ ਦੋਸਤ ਨਾਲ ਆਰੀਆ ਪਥਿਕ ਆਸ਼ਰਮ ਵਿੱਚ ਬਿਤਾਈ ਅਤੇ 25 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਐਲਫਿੰਸਟਨ ਅਨੇਕਸੀ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਫਟ ਹੋ ਗਿਆ।

ਕੁਝ ਸਬੂਤ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਨ ਕਿ ਗੋਪਾਲ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਠਹਿਰਨ ਦੌਰਾਨ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਬੂਤ ਉਪਰੋਕਤ ਹੋਟਲ ਦੇ ਮਾਲਕ ਜੀ.ਡਬਲਯੂ. ਮਾਲੇਕਰ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 64, ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ 2 ਮਾਰਚ 1948 ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਪਰੇਡ ਦੌਰਾਨ ਗੋਪਾਲ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਅਨੁਸਾਰ ਗੋਪਾਲ ਦੋਵਾਂ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਇਆ ਸੀ। ਕਮਰਾ ਨੰਬਰ 6 ਵਿੱਚ ਠਹਿਰਿਆ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇੱਕ ਔਰਤ ਵੀ ਉਕਤ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਗਈ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਗਵਾਹ ਨੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਵਜੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹ ਨੇ ਇਹ ਦੱਸਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪੁਰਸ਼ ਅਤੇ ਮਹਿਲਾ ਮਹਿਮਾਨ ਕਿਸ ਤਰੀਕ ਜਾਂ ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਆਏ ਸਨ ਪਰ ਉਸਨੂੰ ਪੂਰਾ ਯਕੀਨ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉਸੇ ਦਿਨ ਨਹੀਂ ਆਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਔਰਤ ਗੋਪਾਲ ਦੇ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਆਈ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੁਰਸ਼ ਮਹਿਮਾਨ 25 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਰਾਤ 9 ਵਜੇ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਮਹਿਲਾ ਵਿਜ਼ਟਰ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਆਇਆ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿੱਚ ਦੇਖਾਂਗੇ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਹੋਰ ਸਬੂਤ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਕਿ ਗੋਪਾਲ ਉਪਰੋਕਤ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਜੀ.ਐਮ. ਜੋਸ਼ੀ ਦੇ ਘਰ ਥਾਨਾ ਵਿਖੇ ਸੀ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਸ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 4 ਵਜੇ ਤੋਂ ਉੱਥੇ ਸੀ ਅਤੇ ਉਥੋਂ ਪੂਨਾ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸੇ ਰਾਤ 10 ਵਜੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ। ਉਸ ਸਬੂਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਸੀ ਕਿ ਗੋਪਾਲ ਰਾਤ 9 ਵਜੇ ਐਲਫਿੰਸਟਨ ਅਨੇਕਸੀ ਹੋਟਲ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। 24 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ, ਨਾ ਕਿ 25 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਗਵਾਹ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਮੈਨੂੰ ਸੁਝਾਅ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਅਸੰਭਵ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਜਾਂਚ-ਪੜਤਾਲ ਵਿੱਚ, ਗਵਾਹ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ:-

"24 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ, ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਜਦੋਂ ਉਹ ਹੋਟਲ ਪਹੁੰਚੇ। ਫਿਰ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 25 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 7 ਵਜੇ ਦੇਖਿਆ।"

ਵਿਜ਼ਿਟਰਜ਼ ਰਜਿਸਟਰ ਐਗਜ਼ੀਕਿਊਟਿਵ ਪੀ 104 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਐਂਟਰੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਯਾਤਰੀ 24 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ 2.15 ਵਜੇ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ। ਗਵਾਹ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ 24 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ 2-15 ਵਜੇ ਤੋਂ 25 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 7 ਵਜੇ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ਇਸ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਗੋਪਾਲ ਨੂੰ 24 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਰਾਤ 9 ਵਜੇ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਡਫਤਰੀ ਨੇ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਬਦ "ਫਿਰ" ਵਿਦਵਾਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਬੋਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਅਰਥ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਰਥ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਇਸਦੀ ਘੱਟ ਜਾਂ ਘੱਟ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਆਦਤ ਪੈਦਾ ਕਰ ਲਈ ਸੀ। ਰੁਟੀਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ. ਮੈਨੂੰ ਡਰ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਮਿਸਟਰ ਡੈਫਟਰੀ ਦੇ ਇਸ ਸੁਝਾਅ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਖੁਦ ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਰਥਾਂ ਤੋਂ ਖੁੰਝ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਜਾਂਚ ਕਰਕੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਇਸ ਗਵਾਹ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਵਿਕਲਪ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਗੋਪਾਲ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਐਲਿਫਿੰਸਟਨ ਅਨੇਕਸੀ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਮਿਲਣ ਗਿਆ ਸੀ।

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤ ਹਨ ਜੋ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ, ਆਪਣੇ, ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ 25 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਥਾਨਾ ਵਿਖੇ ਮਿਲੇ ਸਨ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੀ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕਦੋਂ ਮਿਲੇ ਸਨ। ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਸਬੂਤ ਵਸੰਤ ਗੱਜਾਨਨ ਜੋਸ਼ੀ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 79, ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਸ਼ਿਵਾਜੀ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਪ੍ਰੈਸ ਦੇ ਮਾਲਕ ਜੀ ਐਮ ਜੋਸ਼ੀ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ, ਜੋ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਵਿਖੇ ਸੀ। ਉਸੇ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਪਕ ਵਜੋਂ ਨੌਕਰੀ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਗਣਿਤ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਸਨ। ਵਸੰਤ ਜੋਸ਼ੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕਰਕਰੇ 25 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 5 ਤੋਂ 6 ਵਜੇ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਜੀ ਐਮ ਜੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਕੁਝ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਮ ਭੇਜਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਖੁਦ ਬੰਬਈ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਸ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਜੋ ਤਾਰ ਭੇਜਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਸੀ, ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੁਆਰਾ ਕਾਗਜ਼ ਦੇ ਟੁਕੜੇ 'ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਐਤਵਾਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸ਼ਾਇਦ ਸਥਾਨਕ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਫ ਦਫਤਰ ਤੋਂ ਤਾਰ ਭੇਜਣ ਵਿਚ ਕੁਝ ਮੁਸ਼ਕਲ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕਾਰਨ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਫ ਦਫਤਰ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਮ ਭੇਜਣ ਲਈ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਗਵਾਹ ਰੇਲਗੱਡੀ ਰਾਹੀਂ ਬੰਬਈ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਫ ਦਫਤਰ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਡੇਢ ਘੰਟਾ ਲੱਗਾ। ਉਸਨੇ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਫ ਫਾਰਮ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੀ ਨਕਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਫ ਕਲਰਕ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ। ਉਸਨੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ 134 ਨੂੰ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਫ ਫਾਰਮ ਵਜੋਂ ਪਛਾਣਿਆ ਜੋ ਉਸਦੇ ਦੁਆਰਾ ਭਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ 134 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਆਪਣੇ, ਆਨੰਦਾਸ਼ਰਮ ਪੂਨਾ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਇੱਕ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਮ ਸੀ, ਅਤੇ ਵਿਆਸ ਦੁਆਰਾ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਪਾਠ ਕੀਤਾ:- "ਦੋਵੇਂ ਤੁਰੰਤ ਆ ਜਾਓ।" ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਮ ਦੀ ਮਿਤੀ 25 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਹੈ, ਅਤੇ ਵਸੰਤ ਜੋਸ਼ੀ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇਸ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਸੱਚਾਈ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ. 134 ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਰਕਰੇ ਆ ਗਏ ਸਨ। - ਜੀ.ਐਮ. ਜੋਸ਼ੀ ਦੇ ਘਰ, ਉਹ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੇ ਟਿਕਾਣੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਿੱਚ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਪੂਰੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਿੱਚ

ਪੂਨਾ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ। ਜ਼ਾਹਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਆਪਣੇ ਦੇ ਪੂਨਾ ਪਤੇ 'ਤੇ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਮ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਬੰਬਈ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਗਵਾਹ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੌਡਸੇ ਦਾ ਭਰਾ ਗੋਪਾਲ ਗੌਡਸੇ ਉਸੇ ਦਿਨ ਦੁਪਹਿਰ 4 ਵਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਟਰੱਕ ਰੱਖਦਾ ਸੀ, ਰਾਤ 9 ਵਜੇ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਵੀ ਆ ਗਏ ਅਤੇ ਚਾਰਾਂ ਅਰਥਾਤ ਨੱਥੂਰਾਮ, ਆਪਣੇ, ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਨੇ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਗਵਾਹ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਲਗਭਗ ਅੱਧੇ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਚਲੇ ਗਏ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਉਸੇ ਰਾਤ 10 ਵਜੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੂਨਾ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ। ਗਵਾਹ ਮੁਤਾਬਕ ਕਰਕਰੇ 26 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਘਰੋਂ ਨਿਕਲੇ ਸਨ।

ਗਵਾਹ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ 25 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦੇਖਿਆ ਸੀ, ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ।

ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਐਮ ਜੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਸੀ, ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਨਾਗਰਵਾਲਾ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਸਿਰਫ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਕ੍ਰਾਊਨ ਨੇ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਸਦੇ ਸਬੂਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੋਰ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਬੇਲੋੜੇ ਅਤੇ ਲੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਣਗੇ। ਅੱਗੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਪਰੇਡ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਗੋਪਾਲ ਅਤੇ ਨੱਥੂ-ਰਾਮ ਉਸਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਗਵਾਹ ਵੱਲੋਂ ਉਪਰੋਕਤ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਪਰੇਡ ਵਿੱਚ 25 ਜਨਵਰੀ 1948 ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਘਰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਸਬੰਧੀ ਸਬੂਤ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੈਂ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦਾ।

ਗਵਾਹ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਐਮ ਜੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸੀ, ਅਤੇ ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਅਨੁਮਾਨ ਨਹੀਂ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿ ਗਵਾਹ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਗਵਾਹ ਦਾ ਕਰਕਰੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਕਾਫ਼ੀ ਨੇੜਤਾ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਝੂਠੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਦਾ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਨਣ ਦਾ ਕੋਈ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਬੋਲ ਰਿਹਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਕਰਕਰੇ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਫੇਰੀ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਮ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ 134 ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸਮਰਥਨ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਲਈ ਨਾ ਤਾਂ ਨੱਥੂਰਾਮ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ- ਗਵਾਹ ਦੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਕਿ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਮ ਭੇਜਣ ਲਈ ਪੈਸੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਨਾ ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਨੇ। ਮੈਂ ਇਹ ਦੇਖਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਸਥਿਤੀ P 134 ਦੇ ਕਾਰਨ ਭਾਰ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਘਟ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਮ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਜੀ.ਐਮ. ਜੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਵਿਆਸ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜੋ ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਦਾ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਨਾਮ ਸੀ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕਰਕਰੇ ਕੋਲ ਪੈਸੇ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਜਾਂ ਫਿਰ ਜੀ.ਐਮ. ਜੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਜੀ.ਐਮ. ਜੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਏ ਸਨ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ 25 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਆਉਣ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਅਸਾਧਾਰਨ, ਗੈਰ-ਕੁਦਰਤੀ ਜਾਂ ਅਜੀਬ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਲੱਗੀ। 20 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਆਪਣੀ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਉਸ ਥਾਂ ਤੋਂ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਚਲੇ ਜਾਣ ਤੋਂ

ਬਾਅਦ, ਉਹ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਰਕਰੇ ਦੇ ਠਿਕਾਣੇ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਜਾਣਨ ਲਈ ਬੇਚੈਨ ਹੋਏ ਹੋਣਗੇ, ਅਤੇ ਉਹ ਸ਼ਾਇਦ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਕਿ ਬੰਬਈ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਉਪਨਗਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਜਗ੍ਹਾ ਕਿੱਥੇ ਹੈ। ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਲਈ ਜਾਂ ਉਸ ਦਾ ਠਿਕਾਣਾ ਲੱਭਣ ਲਈ ਜੀ.ਐਮ. ਜੋਸ਼ੀ ਦਾ ਥਾਨਾ ਵਿਖੇ ਘਰ ਸੀ। ਗੋਪਾਲ ਵੀ ਜਦੋਂ ਬੰਬਈ ਵਿੱਚ ਸੀ ਤਾਂ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਹ ਜੀ ਐਮ ਜੋਸ਼ੀ ਦੇ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮੁਨਾਸਬ ਉਮੀਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਗੋਪਾਲ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦਾ ਠਾਣੇ ਵਿਖੇ ਜੋਸ਼ੀ ਦੇ ਘਰ ਜਾਣਾ ਮੈਨੂੰ ਸੁਭਾਵਿਕ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਐਤਵਾਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਬੰਬਈ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰੈਸ ਸ਼ਾਇਦ ਕੰਮ ਨਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਠਾਣੇ ਜਾਣਾ ਪਿਆ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਸੰਤ ਜੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਪਰੇਡ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸ੍ਰੀ ਨਾਗਰਵਾਲਾ ਜਾਂ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਚ ਪੁਲਸ ਦੀ ਇਸ ਅਣਗਹਿਲੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਕੀ ਸੀ, ਇਸ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਸਕਿਆ ਹੈ।

ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੀ.ਐਮ. ਜੋਸ਼ੀ ਦੇ ਕਰਕਰੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਗੂੜ੍ਹੇ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦਾ ਪੁੱਤਰ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ, ਸਗੋਂ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਨਾਲ ਵੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣੂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਬੇਲੋੜਾ, ਫਾਲਤੂ ਅਤੇ ਬੇਲੋੜਾ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰੋ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਹੋਵੇ, ਮੈਂ ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ। ਮੈਂ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕਰਕਰੇ, ਆਪਣੇ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਅਸਲ ਵਿੱਚ 25 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਥਾਨਾ ਵਿਖੇ ਜੀ ਐਮ ਜੋਸ਼ੀ ਦੇ ਘਰ ਮਿਲੇ ਸਨ।

ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ 25 ਜਨਵਰੀ 1948 ਨੂੰ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੇ 27 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਜਹਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਏਅਰ ਇੰਡੀਆ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਲਈ ਦੋ ਸੀਟਾਂ ਰਾਖਵੀਆਂ ਰੱਖੀਆਂ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਡੀ. ਨਾਰਾਇਣ ਰਾਓ ਅਤੇ ਐੱਨ ਵਿਨਾਇਕ ਰਾਓ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ P 264 ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਸਲਿੱਪ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ P 265 ਅਤੇ P 266 ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਖਰੀਦੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਸਲ ਟਿਕਟਾਂ ਹਨ।

ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੋਵੇਂ 26 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਦਾਦਾ ਮਹਾਰਾਜ ਅਤੇ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸੇ ਸ਼ਾਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਸਨ ਤਾਂ ਜੋ ਕੁਝ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜਾਂ ਦੇ ਘੁਸਪੈਠ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਸਥਿਤੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਜੈਸਲਮੇਰ ਖੇਤਰ. ਦਾਦਾ ਮਹਾਰਾਜ ਅਤੇ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਵੇਰੇ ਰਿਵਾਲਵਰ ਮੰਗੀ ਅਤੇ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਰਿਵਾਲਵਰ ਦੀ ਮੰਗ ਵੀ ਦੁਹਰਾਈ ਗਈ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਸਵੇਰੇ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੇ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਰਿਵਾਲਵਰ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ।

ਦਾਦਾ ਮਹਾਰਾਜ, ਜਾਂ ਹੋਰ ਸਹੀ ਕਹੀਏ ਤਾਂ ਗੋਸਵਾਮੀ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀਵਨਜੀ ਮਹਾਰਾਜ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 69, ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ 26 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਤਾਂ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਿਵਾਲਵਰ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ, ਉਸਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕਿਉਂ? ਉਹ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਰਿਵਾਲਵਰ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਦੇਖੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਨਾਲ ਕੀ ਕਰਨ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਆਪਣਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਗੁਆਉਣ ਕਾਰਨ ਉਸਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਬੋਲਿਆ ਅਤੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਉਸਨੇ ਉਸਨੂੰ ਕੋਈ ਰਿਵਾਲਵਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ।

ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਮਹਾਰਾਜ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 77, ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੈਸਲਮੇਰ ਰਿਆਸਤ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕਸ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਹ ਇੰਨੀ ਜਲਦੀ ਵਾਪਸ ਕਿਵੇਂ ਆਉਣ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ

ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਭੇਜਣ ਲਈ 30,000 ਰੁਪਏ ਜਾਂ 40,000 ਰੁਪਏ ਦੇ ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ ਗੋਲਾ-ਬਾਰੂਦ ਖਰੀਦਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਅੱਧਾ ਸਾਮਾਨ ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਭੇਜਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਅੱਧੇ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਲਈ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ ਸਨ। ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਰਿਵਾਲਵਰ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਇਸ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨਾ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਆਪਣੀ ਖਰਾਬ ਸਿਹਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਉਸ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਰਿਵਾਲਵਰ ਲੈਣ ਲਈ ਕੁਝ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਪਾਇਆ। ਗਵਾਹ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੇ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਰਿਵਾਲਵਰ ਵਿਖਾਇਆ ਜੋ ਕਿ ਉਹੀ ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਸੱਤ ਜਾਂ ਅੱਠ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਬੈਂਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸਨੇ ਉਸਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ 325 ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ ਖਰੀਦਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਹੋਰ ਰਿਵਾਲਵਰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦਾਦਾ ਮਹਾਰਾਜ ਜਾਂ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਮਹਾਰਾਜ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਰਿਵਾਲਵਰ ਜਾਂ ਇੱਕ ਪਿਸਤੌਲ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾਦਾ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਦੋ ਰਿਵਾਲਵਰਾਂ ਦੇ ਬਦਲੇ ਦੋ ਪਿਸਤੌਲ ਸੌਂਪੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪਿਸਤੌਲ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਨਿਪਟਾਇਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਦੂਜਾ ਦਾਦਾ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇੰਜ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਦੀ ਇੱਕ ਪਿਸਤੌਲ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਮਹਾਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਨਿਪਟਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਬਦਲੇ ਉਸਨੂੰ ਕੋਈ ਪਿਸਤੌਲ ਜਾਂ ਰਿਵਾਲਵਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਦੁਆਰਾ ਦੋਵਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਰਿਵਾਲਵਰ ਲਈ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰਨ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਸੀ। ਪਿਸਤੌਲ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਰੁਤਬੇ ਦੇ ਕਾਰਨ ਆਪਣੇ ਨੇ ਹਮਲਾਵਰ ਰਵੱਈਆ ਅਪਣਾਉਣ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ, ਉਸਨੇ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਿਵਾਲਵਰ ਜਾਂ ਪਿਸਤੌਲ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਉਸਨੇ ਵਧੇਰੇ ਨਿਮਰ ਅਤੇ ਵਧੇਰੇ ਨਿਮਰ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਇੱਕ ਪੱਖ. ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿ ਰਿਵਾਲਵਰ ਜਾਂ ਪਿਸਤੌਲ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਦੇ ਦੋ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸੀ, ਮੈਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਬਹੁਤ ਸੰਭਾਵਨਾ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ, ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਮਿਲਣਾ ਹੋਇਆ। ਉਸਨੂੰ ਰਿਵਾਲਵਰ ਰੱਖਣ ਦਿਓ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਮੈਨੂੰ ਦਾਦਾ ਮਹਾਰਾਜ ਜਾਂ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦਿਨ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਦੁਆਰਾ ਦਾਦਾ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਦਾਦਾ ਮਹਾਰਾਜ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਰਿਵਾਲਵਰ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੋਵੇਂ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਜਹਾਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ ਸਨ ਜੋ ਸਵੇਰੇ 9 ਵਜੇ ਉਡਾਣ ਭਰਦੇ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ P.W 71 ਅਤੇ P.W 125 ਦੇ ਸਬੂਤ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਹਾਜ਼ 12-40 ਵਜੇ ਪਾਲਮ ਐਰੋਡਰੋਮ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ-ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਪੀ 259, ਉਪਰੋਕਤ ਵਾਚ ਲੌਗ ਏਅਰੋਡਰੋਮ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ।

ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਕਿ 27 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਰਾਤ 12-40 ਵਜੇ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਦੋਵੇਂ ਜੀ.ਟੀ.ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਰਾਹੀਂ ਗਵਾਲੀਅਰ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ ਸਨ, ਜੋ ਕਿ ਗਵਾਲੀਅਰ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਬੁਕਿੰਗ ਕਲਰਕ ਮਧੂਸੂਦਨ ਗੋਪਾਲ ਗੋਲਵਲਕਰ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.84 ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀ। ਦੁਪਹਿਰ 3.20 ਵਜੇ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਰਵਾਨਾ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਜੋ ਉਸੇ ਗਵਾਹ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਤ 10.38 'ਤੇ ਗਵਾਲੀਅਰ ਪਹੁੰਚਿਆ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਰਾਤ 9.56 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣਾ ਸੀ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਹ 27 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਗਵਾਲੀਅਰ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ ਸਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਜੀ.ਟੀ. ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਕਿਸੇ ਰਾਤ ਦੀ ਰੇਲਗੱਡੀ ਦੁਆਰਾ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ ਅਤੇ 28 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 5 ਵਜੇ ਗਵਾਲੀਅਰ ਪਹੁੰਚੇ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੰਭਾਵਿਤ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਬੰਬਈ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗਵਾਲੀਅਰ ਜਾਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ

ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚਣ 'ਤੇ, ਰਾਤ ਤੱਕ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। , ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਹਾਜ਼ ਦੇ ਏਅਰੋਡ੍ਰੌਮ 'ਤੇ ਉਤਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਗਭਗ ਤਿੰਨ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਰੇਲਗੱਡੀ ਗਵਾਲੀਅਰ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਸੀ। ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਉਸ ਸ਼ਾਮ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਖਾਸ ਚੀਜ਼ ਸੀ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਇਸਤਰਾਸਾ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਕੇਸ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿਚ ਦੋ ਟੋਂਗਾ ਡਰਾਈਵਰ ਗਰੀਬਾ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ 43 ਅਤੇ ਜੁਮਾ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ 44 ਦੀ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਗਰੀਬਾ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਅਨੁਸਾਰ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਤੋਂ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ 9 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1948 ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਪਰੇਡ ਦੌਰਾਨ ਦੋ ਯਾਤਰੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਵਜੋਂ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਬੰਬਈ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰ ਕੇ ਆਪਣਾ ਟੰਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਰਾਤ ਕਰੀਬ 11.30 ਵਜੇ ਯਾਤਰੀ ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ ਦੇ ਘਰ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਗਵਾਹ ਦੇ ਟਾਂਗੇ ਦੀਆਂ ਪੱਟੀਆਂ ਕੁਝ ਰਫ਼ਤਾਰ ਚੱਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਟੁੱਟ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਉਸਨੇ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਲਿਜਾਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਜੰਮੂ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ 44 ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਜੰਮੂ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 44, ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗਰੀਬਾ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ ਦੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਗਵਾਹ ਉੱਪਰ ਦੱਸੀ ਗਈ ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਪਰੇਡ ਦੌਰਾਨ ਨੱਥੂਰਾਮ ਦੀ ਪਛਾਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਵਜੋਂ ਕਰ ਸਕਿਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਡਾ: ਪਰਚੂਰੇ ਦੇ ਘਰ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਇੱਕ ਗਲਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਵਜੋਂ ਪਛਾਣ ਲਿਆ।

ਪੀ.ਡਬਲਯੂ 44 ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ ਜਦੋਂ ਦੋ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਗਰੀਬਾ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਦਾ ਪਤਾ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਤੋਂ ਚਾਰ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਲੱਗਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਤਲ ਬਾਰੇ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਗਰੀਬਾ ਨੇ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਕਥਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਿਸ ਦਿਨ ਮਹਾਤਮਾਜੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਗਰੀਬਾ ਦੁਆਰਾ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕਤਲ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ ਦੇ ਘਰ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਿਹੜਾ ਵਿੱਚ ਪੁੱਛੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਕਤਲ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਡਾ: ਪਰਚੂਰੇ ਦੇ ਘਰ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ।

ਨੱਥੂਰਾਮ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਲਈ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੁੰਜੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਗਰੀਬਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਉਸਨੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਬੰਬਈ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਕਥਨ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗਰੀਬਾ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਯਾਤਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਸਨ, ਕਿ ਇਹ ਕੁਝ ਵੱਖਰੇ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜੋ ਬੰਬਈ ਸਾਈਡ ਤੋਂ ਬੰਬਈ-ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਦੁਆਰਾ ਆਏ ਸਨ ਜੋ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ 84 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਈ ਸੀ। ਉਸ ਰਾਤ 11.50 ਵਜੇ ਗਵਾਲੀਅਰ ਵਿਖੇ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਗਵਾਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਉਲਝਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ P.W 84 ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਗਵਾਲੀਅਰ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸਾਰੇ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਰੇਲ ਗੱਡੀਆਂ ਰੁਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਗਵਾਹ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਭਾਵਨਾ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਮੰਨ ਲਈ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਦੋ ਸਵਾਰੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸਦਾ ਟੋਂਗਾ ਲਗਾਇਆ ਸੀ, ਉਹ ਬੰਬਈ-ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰ ਗਏ ਸਨ, ਜੋ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਜੀ.ਟੀ. ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਦੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਇੱਕ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ ਸੀ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ 'ਤੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਯਾਤਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਗਵਾਹ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਦਾ ਟਾਂਗਾ ਰਾਤ ਦੇ 11.30 ਵਜੇ, ਯਾਨੀ ਜੀ ਟੀ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਦੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਲਗਭਗ

50 ਮਿੰਟ ਬਾਅਦ ਲੱਗਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸਮਾਂ ਵੀ ਬੰਬਈ ਦੇ ਆਉਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ। - ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਜੋ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦੱਸੇ ਗਏ ਸਮੇਂ ਤੋਂ 20 ਮਿੰਟ ਬਾਅਦ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਸਹੀ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵ ਦੇਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਯਾਤਰੀ ਉਸ ਰੇਲਗੱਡੀ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰੇ ਸਨ, ਜਾਂ ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਉਸਦਾ ਟੈਂਗਾ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਯਾਤਰੀਆਂ ਵਜੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਛਾਣਿਆ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸਨੇ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਕੋਈ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿਖਦਾ ਕਿ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਅਸਲ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਹੈ।

ਇਸ ਗਵਾਹ ਨਾਲ 6 ਫਰਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਸ਼ੰਕੋਰਾਓ ਰੰਗਰਾਓ ਮੰਡਲਿਕ, ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ, ਗਵਾਲੀਅਰ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ 131 ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੀ.ਡਬਲਯੂ 131 ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਗਵਾਲੀਅਰ ਪਰਤਿਆ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਦੋ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਡੰਡਵਤੇ, ਜਾਧਵ ਅਤੇ ਸੂਰਿਆਦੇਵ ਸ਼ਰਮਾ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਨਿਕਲਿਆ ਸੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਰਾਹੀਂ ਜੋ ਸਵੇਰੇ 6 ਵਜੇ ਗਵਾਲੀਅਰ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ, ਕਰੀਬ ਇਕ ਘੰਟਾ ਲੇਟ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਗਵਾਹ ਦਾ ਟੀਗਿਆ। ਉਸਨੂੰ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਉਸਦੇ ਘਰ ਲਿਜਾਣ ਲਈ। ਇਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ 131 ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਦੋ ਯਾਤਰੀ ਉਤਰੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸਨੇ ਜੰਮੂ ਦੇ ਟਾਂਗਾ ਸਥਿਤ ਡਾ: ਪਰਚੂਰੇ ਦੇ ਘਰ ਲਿਜਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਗਵਾਹ ਤੋਂ ਇਹ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਬਾਅਦ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ 131 ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।

27 ਅਤੇ 28 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੀ ਰਾਤ, ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਦੀ ਰਾਤ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਗਵਾਹ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਸ ਰਾਤ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੂੰ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਚੁੱਕ ਲਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯਾਦ ਰੱਖੇਗਾ। . ਹਾਰਨੇਸ ਨਾਲ ਵਾਪਰੀ ਦੁਰਘਟਨਾ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਸਨੂੰ ਯਾਤਰੀਆਂ ਲਈ ਇੱਕ ਹੋਰ ਆਵਾਜਾਈ ਲੱਭਣੀ ਪਈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਟਾਂਗੇ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨਾ ਪਿਆ, ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਮੈਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸਨੇ 27 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਗਵਾਲੀਅਰ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਜੰਮੂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਡਾ: ਪਰਚੂਰੇ ਦੇ ਘਰ ਇਕ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਲਿਜਾਇਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਨੇ ਉਸ ਦਿਨ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਭੰਬਲਭੂਸਾ ਦਿਖਾਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦਿਨ ਇਹ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਜਿਹੜਾ ਵਿਚ ਇਕ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਸੀ। ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜੋ ਘਟਨਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰੀ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਹੋਵੇ, ਮੈਂ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਦਿਖਾਏ ਗਏ ਦਿਨਾਂ ਬਾਰੇ ਇਸ ਭੰਬਲਭੂਸੇ ਦਾ ਕੋਈ ਸਿੱਟਾ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ, ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿ ਉਸਨੇ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਗਰੀਬਾ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਾਲਾ ਬਹੁਤ ਹੈ। ਇਹ ਘਟਨਾ ਕਿਸ ਦਿਨ ਵਾਪਰੀ ਸੀ, ਬਾਰੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ।

ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ 27 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਗਵਾਲੀਅਰ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ ਅਤੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ ਦੇ ਘਰ ਹੀ ਬਿਤਾਇਆ ਸੀ।

ਦੋ ਗਵਾਹਾਂ, ਅਰਥਾਤ ਜਗਦੀਸ਼ ਪਰਸ਼ਾਦ ਗੋਇਲ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ 39 ਅਤੇ M. K. ਕਾਲੇ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ 50, ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂ ਰਾਮ ਦੀਆਂ ਗਵਾਲੀਅਰ ਵਿਖੇ ਹੋਣ ਵੇਲੇ ਕੀਤੀਆਂ ਕੁਝ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਜਗਦੀਸ਼ ਪਰਸ਼ਾਦ ਗੋਇਲ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 39, ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਦੀ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੈਨਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹਨ। ਉਹ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਡਾਕਟਰ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ 1941 ਵਿਚ ਹੋਈ, ਜਦੋਂ ਇਕ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੁਲਾਉਣਾ ਪਿਆ। ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਡਾਕਟਰ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਸੈਨਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਿਆ, ਡਾਕਟਰ ਸੈਨਾ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸੀ। ਗਵਾਹ ਯੁੱਧ ਲਾਭ ਟੈਕਸ ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ ਕਲਰਕ ਹੈ।

ਇਸ ਗਵਾਹ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਸੀ। ਸਾਬਕਾ ਸ਼੍ਰੀ ਸਾਵਰਕਰ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਦਾਮਲੇ ਦੀ ਕੰਪਨੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਕੰਮ ਲਈ 1941 ਵਿੱਚ ਗਵਾਲੀਅਰ ਆਇਆ ਸੀ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਦੋ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੂੰ ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਦੀ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀ ਵਿਚ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ "ਅਗਰਾਨੀ" ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਇਸ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਗਵਾਹ ਦੀ ਜ਼ਿਰੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਗਵਾਹ ਅੱਗੋਂ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ 28 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 9 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ ਦਾ ਨੌਕਰ ਰੂਪਾ ਉਸ ਕੋਲ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਡਾਕਟਰ ਦੇ ਘਰ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਗਵਾਹ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਬੇਨਤੀ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਪਾਇਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਫਤਰ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਸਵੇਰੇ 10.30 ਵਜੇ ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ ਦੀ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉੱਥੇ ਡਾਕਟਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਪਰ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸਨੇ ਡਾਕਟਰ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦਫਤਰ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਿਆ।

ਉਸੇ ਦਿਨ ਰਾਤ 9 ਵਜੇ ਗਵਾਲੀਅਰ ਦਾ ਡੰਡਵਤੇ, ਜੋ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ, ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਿਸਤੌਲ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਿਸਤੌਲ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਗਵਾਹ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਪਿਸਤੌਲ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਡੰਡਵਤੇ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ 500 ਰੁਪਏ ਮਿਲਣਗੇ ਅਤੇ ਉਸ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਹੋਰ ਖਰੀਦ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਗਵਾਹ ਨੇ ਪਿਸਤੌਲ ਡੰਡਵਤੇ ਨੂੰ ਸੱਤ ਰੌਂਦ ਦੇ ਨਾਲ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਉਸ ਕੋਲ ਸੀ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਐਗਜ਼ੀਬਿਟ ਪੀ 39, ਪਿਸਤੌਲ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਉਹ ਪਿਸਤੌਲ ਵਜੋਂ ਜੋ ਉਸਨੇ ਡੰਡਵਤੇ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਗਵਾਹ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਡੰਡਵਤੇ ਉਸੇ ਰਾਤ ਕਰੀਬ 10 ਵਜੇ ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਦੇਸੀ ਰਿਵਾਲਵਰ ਅਤੇ 350 ਰੁਪਏ ਨਕਦ ਦਿੱਤੇ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ 500 ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਜਾਂ ਉਸਦੀ ਪਿਸਤੌਲ ਉਸਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਸਦਾ ਪਿਸਤੌਲ ਗਵਾਲੀਅਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਰਜਿਸਟਰਡ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਪੁਲਿਸ 3 ਫਰਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਆਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਉਂਦੇ ਦੇਖ ਕੇ ਉਹ ਪਿਛਲੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਤੋਂ ਭੱਜ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ 11 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1948 ਤੱਕ ਫਰਾਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦਿਨ ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। 6 ਮਈ, 1948 ਤੱਕ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ। ਉਸਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਸਨੂੰ 16 ਜੂਨ, 1948 ਤੱਕ ਬੰਬਈ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ 18 ਜੂਨ, 1948 ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਲਾਲ ਕਿਲੇ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸਨੇ ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ 6 ਜੂਨ, 1948 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਮਈ, 1948, ਫਿਰ ਵੀ ਉਸਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਦਾ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਉਸ ਮਿਤੀ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦਿਨ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਮਧੂਕਰ ਕੇਸ਼ਵ ਕਾਲੇ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 50 ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੈਨਾ ਨਾਲ 1941 ਤੋਂ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ 1947 ਵਿੱਚ ਬੀ.ਏ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਅਤੇ 19 ਮਈ, 1947 ਨੂੰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਦੇ ਘਰ ਅਕਸਰ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ, ਭਾਵ ਮਈ, 1947 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ।

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸ ਨੇ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਉਸ ਕੋਲ ਜਾਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੋਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸੰਗਠਨ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਨਾ ਬਣੇ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਖੁਦ ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ ਨੇ ਵੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਆਉਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਵੇ।

ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ 28 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ 12 ਵਜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਪੈਸੇ ਲੈਣ ਲਈ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਰਾਮ ਬਲਦੇਵ ਬੈਂਕ ਜਾਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਦਫ਼ਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮਿਲੀ। ਬੈਂਕ ਡਾ: ਪਰਚੂਰੇ ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਡੇਢ ਮੀਲ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਹੈ। ਦੁਪਹਿਰ 12.33 ਵਜੇ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਸਮੇਂ, ਗਵਾਹ ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤੋਂ ਲੰਘਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਜਾਣਨ ਲਈ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਨੇ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਰੱਖੀ ਹੈ ਕਿ ਸੱਤਾ ਉਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। 24 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਸ਼ਾਸਕ ਦੁਆਰਾ ਕਾਂਗਰਸ, ਮਹਾਸਭਾ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸਦੇ ਉਲਟ। ਉਸਨੇ ਡਾ: ਪਰਚੂਰੇ ਨੂੰ ਹਾਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੌਖੀ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਵੇਖਿਆ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਹਾਲ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ, ਅਰਥਾਤ ਡੰਡਵਤੇ, ਆਪਟੇ ਅਤੇ ਨਥੂਰਾਮ ਨੂੰ ਵੀ ਵੇਖਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਨਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਨੂੰ ਦੋ ਦੇਸੀ ਬਣੇ ਰਿਵਾਲਵਰਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਪਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਿਵਾਲਵਰਾਂ ਦੇ ਟਰਿੱਗਰ ਖਿੱਚਣ ਦੀ ਅਸਫਲ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਡੰਡਵਤੇ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਪਿਸਤੌਲ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਡੰਡਵਤੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਰਿਵਾਲਵਰ ਕਾਫੀ ਸੇਵਾਯੋਗ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਹੜੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਗਏ, ਗਵਾਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਡੰਡਵਤੇ ਨੇ ਰਿਵਾਲਵਰ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਫਾਇਰ ਅਸਮਾਨ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ। ਆਪਟੇ ਅਤੇ ਨਥੂਰਾਮ ਨੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਿਵਾਲਵਰ ਮੁੜ ਲੋਡ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਫਿਰ ਡੰਡਵਤੇ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਪਿਸਤੌਲ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਦੁਪਹਿਰ 2-30 ਜਾਂ 3 ਵਜੇ ਦੀ ਰੇਲਗੱਡੀ ਰਾਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਡੰਡਵਤੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਪਿਸਤੌਲ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਤ ਦੀ ਰੇਲਗੱਡੀ ਰਾਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਸਾਰੇ ਗਵਾਹ ਸਮੇਤ ਖੁਦ ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਗਏ ਜਿੱਥੇ ਡੰਡਵਤੇ ਨੇ ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ ਨੂੰ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਲਾਇਸੈਂਸੀ ਅਤੇ ਰਜਿਸਟਰਡ ਪਿਸਤੌਲ ਨਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਨੂੰ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੂਰਖ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗਵਾਹ ਦੁਪਹਿਰ 1.40 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ ਦੇ ਘਰੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਅਤੇ ਬੈਂਕ ਚਲਾ ਗਿਆ ਜਿੱਥੋਂ ਉਸ ਨੇ ਪੈਸੇ ਕਢਵਾਏ ਅਤੇ ਵਾਪਸ ਆਪਣੇ ਘਰ ਆ ਗਿਆ।

ਮੈਂ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 50 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਥੋੜ੍ਹੀ ਝਿਜਕ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਉਸਨੇ 19 ਮਈ, 1947 ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਦੀ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੈਨਾ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਖ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸੰਗਠਨ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲੈਣਾ-ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਦੁਆਰਾ ਖੁਦ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰਨਾ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨਾ ਔਖਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਖਾਸ ਦਿਨ ਅਤੇ ਖਾਸ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਅਚਾਨਕ ਡਾਕਟਰ ਦੇ ਘਰ ਜਾਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ, ਆਪਣੇ ਅਫਸਰ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਚੇਤਾਵਨੀਆਂ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਗਿਆ। ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨਾ ਦੁਬਾਰਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਪੈਸੇ ਕਢਵਾਉਣ ਲਈ ਬੈਂਕ ਜਾਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਆਪਣੇ ਦਫ਼ਤਰ ਤੋਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਲੈ ਕੇ ਉਸਨੇ ਪੈਸੇ ਕਢਵਾਉਣ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਹੋ ਜਾਣ ਦਾ ਜੋਖਮ ਲਿਆ ਸੀ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਉਹ ਡਾ: ਪਰਚੂਰੇ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਸੀ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਸੌਂਪਣ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਮਹਾਸਭਾ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕਰਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਕੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਰੱਖ ਰਹੀ ਸੀ। ਇੱਕ ਪਿਛਲਾ ਭਰੋਸਾ। ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਇਹ ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਨੇ 24 ਜਨਵਰੀ 1948 ਨੂੰ ਸ਼ਾਸਕ ਦੀ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿਰੁੱਧ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੇਖ

ਸਕਦਾ ਕਿ ਗਵਾਹ ਨੂੰ 28 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ ਕੋਲ ਜਾਣ ਲਈ ਉਸ ਤੋਂ ਕੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨੀ ਪਈ ਸੀ। ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੇ ਸੜਕ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਡਾਕਟਰ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਲੰਘਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਘਰ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਲਗਭਗ 35 ਕਦਮਾਂ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਬੈਂਕ ਜਾਣ ਲਈ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਵੀ ਸਮਝ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਮਈ, 1947 ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਜੋ ਕੁਝ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਨਾ ਆਉਣ ਦੀਆਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਡਾ: ਪਰਚੂਰੇ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਘਰ ਵਿਚ ਆਉਣ 'ਤੇ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਦੋਂ ਉਹ ਰੁੱਝੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਆਪਣੇ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਨਾਲ। ਇਹ ਹੋਰ ਵੀ ਸਮਝ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ, ਡੰਡਵਤੇ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਨੇ ਗਵਾਹ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਆਪਣੀਆਂ ਗੱਲਬਾਤ ਅਤੇ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀਆਂ।

ਗਵਾਹ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਸਦੀ ਭੈਣ ਸਰਕਾਰੀ ਖਰਚੇ 'ਤੇ ਲੇਡੀ ਹਾਰਡਿੰਗ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹ ਰਹੀ ਹੈ, ਕਿ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਇੱਕ ਰਾਜ ਸੇਵਕ ਸਨ, ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਜ ਤੋਂ ਤਰਸ ਭੱਤਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮਧੂਕਰ ਬਾਲਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਖੀਰੇ ਪੀ. ਡਬਲਯੂ 51 ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਗੂੜ੍ਹਾ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਪਟਵਰਧਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜੋ ਗਵਾਹ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖਬਰ ਸੀ। ਉਹ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ 2 ਫਰਵਰੀ 1948 ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਪਟਵਰਧਨ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਈ। ਉਹ ਛੇ-ਸੱਤ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪਟਵਰਧਨ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਪਟਵਰਧਨ ਨੂੰ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਰ ਵਿਚ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਕੋਲ ਲੈ ਗਿਆ। ਗਵਾਹ ਨੂੰ 3 ਫਰਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ 11 ਮਾਰਚ, 1948 ਤੱਕ ਗਿਰਿਡ ਥਾਣੇ ਵਿਚ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਉਹ ਅਜੇ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਸੀ ਅਤੇ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਮੰਡਲਿਕ ਦੇ ਕੋਲ ਵਰਲੀ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਇਮਾਰਤ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਆਪਟੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਦੀ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਪਰੋਕਤ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਸਾਰੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਮੈਂ ਅਜਿਹੀ ਪਛਾਣ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਮਹੱਤਵ ਦੇਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਜਦੋਂ ਕਿ, ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਮੈਂ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 50 ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਮੈਨੂੰ ਜਗਦੀਸ਼ ਪਰਸ਼ਾਦ ਗੋਇਲ ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 39 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਕਿ ਪਿਸਤੌਲ ਪੀ 39 ਦੀ ਨੁਮਾਇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਨਾਥੂਰਾਮ ਨੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦੁਆਰਾ ਬਿਆਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੋਰ ਵੇਰਵਿਆਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਾ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਦਬਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਉਂਜ, ਇਹ ਤਰਕਸੰਗਤ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪਿਸਤੌਲ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਿਉਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਭਗੌੜਾ ਕਿਉਂ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ। ਉਸਦੇ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਸਿਰਫ ਇਸ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਣ 'ਤੇ ਕਿ ਉਸਦੀ ਪਿਸਤੌਲ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਹ ਘਬਰਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਡਰ ਗਿਆ ਕਿ ਕਿਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਾ ਕਰ ਲਵੇ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਨੱਥੂ ਰਾਮ ਨੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਪਿਸਤੌਲ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਇਕ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਤੋਂ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਹੋਰ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ, ਮੈਂ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਥਾਂ ਤੋਂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਵਧੀਆ ਅਤੇ ਸੇਵਾਯੋਗ ਪਿਸਤੌਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ ਕਾਰਨ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਟੇ, ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦੇਖਣ ਲਈ ਗਵਾਲੀਅਰ ਗਏ ਕਿ ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉੱਥੋਂ ਇੱਕ ਪਿਸਟਲ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਜਾਣਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਉਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋਣਗੇ ਕਿ

ਡਾ: ਪਰਚੂਰੇ ਨੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਮੀਦ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਕਰਨ ਦੀ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਚਾਲਾਂ ਕਰਕੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਬਹੁਤ ਸਖਤ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਦਾ ਰਵੱਈਆ ਸੁਣਿਆ ਜਾਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਸੀ। ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸੱਤਾ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ, ਉਹ ਕਾਫੀ ਮੁਨਾਸਬ ਉਮੀਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਉਸਦੇ ਸਮਰਥਨ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਦੁਆਰਾ ਸੁਝਾਏ ਗਏ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਗਵਾਲੀਅਰ ਜਾਣ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਵਿਕਲਪਿਕ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੈਨਾ ਵਾਲੰਟੀਅਰਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਮੰਚਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਰਤਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਉਧਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਲਈ ਉੱਥੇ ਗਏ ਸਨ। ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਭਾ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਕਿ ਅਜੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਦਾ ਜਨੂੰਨ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਸਦੀ ਨਿਰਾਰਥਕਤਾ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੇ ਨਾਲ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾ ਪਵੇ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਉਸਦੇ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੋਸਤ ਮੈਨੂੰ ਇਕਬਾਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਸੁਝਾਅ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਇਹ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਇੰਨੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਸਲ ਜਾਂ ਮੰਨੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹੋਣਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਇੰਨਾ ਦੁੱਖ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਆਦਮੀਆਂ ਦੇ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਅਤੇ ਭਾਵੁਕ ਸੁਭਾਅ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਦੁੱਖ ਝੱਲਣਾ ਪਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵੰਡ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਅਵੇਸਲੀ ਅਤੇ ਬੇਸਮਝੀ ਵਾਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸਮਝਦੇ ਸਨ, ਕਿਸੇ ਲਈ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਖੇਡਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਹ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਵਾਲੰਟੀਅਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੋ ਅਤੇ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਗਵਾਲੀਅਰ ਤੱਕ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਿਆ।

ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੇ 28 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਗਵਾਲੀਅਰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ ਜਦੋਂ ਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਬੰਬਈ ਲਈ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਇਕੱਲੇ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਦਾ ਕੇਸ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ 29 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਪੂਨਾ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੁਪਹਿਰ 1 ਵਜੇ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰਕਰੇ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਤਿੰਨੋਂ ਉਸ ਦਿਨ ਦੁਪਹਿਰ 1 ਵਜੇ ਤੋਂ ਉਸੇ ਦਿਨ ਤੱਕ ਰਹੇ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਰਿਟਾਇਰਿੰਗ ਰੂਮ ਨੰਬਰ 6 ਵਿੱਚ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸ ਕਮਰੇ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਮਾਨ ਫਸਟ ਕਲਾਸ ਵੇਟਿੰਗ ਰੂਮ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਪਰੋਕਤ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਉਪਰੋਕਤ ਰਿਟਾਇਰਿੰਗ-ਰੂਮ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਅਤੇ 30 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ 1 ਵਜੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣਾ ਸਮਾਨ ਵੇਟਿੰਗ ਰੂਮ ਵਿੱਚ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹ, ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਦੋਨਾਂ ਨੇ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਕਮਰਾ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਦੀ 29 ਅਤੇ 30 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਮੌਜੂਦਗੀ ਬਾਰੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਕੇਸ ਤਿੰਨ ਗਵਾਹਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਸੁੰਦਰੀਲਾਲ ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 26, ਹਰੀ ਕਿਸ਼ਨ ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 27 ਅਤੇ ਜੰਨੂ ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 28 ਦੀ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 26 ਦੀ ਬੁਕਿੰਗ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਕਲਰਕ, ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 27 ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਰਿਟਾਇਰਿੰਗ ਰੂਮ ਦਾ ਧਾਰਕ ਹੈ, ਅਤੇ ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 28 ਉੱਥੇ ਬੂਟ-ਪਾਲਿਸ਼ ਹੈ। ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 26 ਦਾ ਸਬੂਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 29 ਅਤੇ 30 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਉਹ ਸਵੇਰੇ 8 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 4 ਵਜੇ ਤੱਕ ਡਿਊਟੀ 'ਤੇ ਸਨ, ਕਿ 29 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਰਾਤ 12 ਵਜੇ ਇਕ ਵੇਨਾਇਕ ਰਾਓ ਉਸ ਕੋਲ ਆਇਆ ਅਤੇ ਰਿਟਾਇਰਿੰਗ ਰੂਮ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਕਮਰਾ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਅੱਧੇ ਘੰਟੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦੇ ਖਾਲੀ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਸੀ, ਉਸਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਵੇਨਾਇਕ ਰਾਓ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ,

ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਦੁਪਹਿਰ 1 ਵਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਉਸਨੇ ਕਮਰਾ ਨੰ.6 ਬੁੱਕ ਕਰਵਾ ਲਿਆ। 24 ਘੰਟਿਆਂ ਲਈ 5 ਰੁਪਏ ਦੇ ਆਮ ਕਿਰਾਏ ਦੀ ਰਸੀਦ 'ਤੇ ਉਸ ਲਈ ਗਵਾਹ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋ ਟਿਕਟਾਂ ਦਿਖਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਇੱਕ ਗਵਾਲੀਅਰ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਪੂਨਾ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ। ਜਦੋਂ ਵੈਨਾਇਕ ਰਾਓ ਉਸਦੇ ਕੋਲ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਇੱਕ ਸਾਥੀ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਸੀ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਪੰਜ ਜਾਂ ਸੱਤ ਪੈਸਿਆਂ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਵੈਨਾਇਕ ਰਾਓ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਸਾਥੀ ਫਿਰ ਆਏ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਨੇ ਸਮਾਂ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਮਾਂ ਵਧਾਉਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ। ਕਮਰੇ ਦੀ ਚਾਬੀ ਵਾਪਸ ਨਾ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਗਵਾਹ ਇਹ ਦੇਖਣ ਗਿਆ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਕਮਰੇ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਵੈਨਾਇਕ ਰਾਓ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀ ਨੂੰ ਬੈਠੇ ਅਤੇ ਇੱਕ ਤੀਸਰਾ ਵਿਅਕਤੀ ਖੜ੍ਹਾ ਦੇਖਿਆ। ਉਸਨੇ ਵੈਨਾਇਕ ਰਾਓ ਨੂੰ ਕਮਰਾ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੇ ਖੜ੍ਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਿਸਤਰਾ ਬੰਨ੍ਹਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਗਵਾਹ ਕਰੀਬ 10 ਜਾਂ 15 ਮਿੰਟ ਤੱਕ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਕਿ ਯਾਤਰੀਆਂ ਦਾ ਸਮਾਨ ਹਟਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕਮਰਾ ਖਾਲੀ ਹੋਇਆ। 24 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਪਰੇਡ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਦੀ ਪਛਾਣ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਵਜੋਂ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਐਨ ਵੈਨਾਇਕ ਰਾਓ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕਮਰਾ ਬੁੱਕ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਵਜੋਂ ਆਇਆ ਸੀ ਜੋ ਉਸ ਨਾਲ ਆਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਰਕਰੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਵਜੋਂ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੇ ਬਿਸਤਰਾ ਬੰਨ੍ਹਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.27 ਦਾ ਸਬੂਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 29 ਅਤੇ 30 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਕਮਰੇ ਨੰਬਰ 6 ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਵਿਅਕਤੀ ਠਹਿਰੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ (ਜਿਸ ਨੂੰ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਏ ਜਾਣ 'ਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ) ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਕੁਝ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧੋਣ ਲਈ ਕੱਪੜੇ, ਕਿ ਉਸਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 28 ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ, ਕਿ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਧੋਣ ਦੇ ਖਰਚੇ ਵਜੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੂੰ 2 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ; ਕਿ ਤਿੰਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਕੋਲ ਹੀ ਸਮਾਨ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ 30 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ 1.30 ਵਜੇ ਜਦੋਂ ਸਮਾਨ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਵੇਟਿੰਗ ਰੂਮ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਕਮਰਾ ਖਾਲੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਗਵਾਹ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਕਮਰਾ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸਮਾਂ ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਕਿ ਕੀ ਸਮਾਂ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਹ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਜਵਾਬ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਮਾਨ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਕਮਰਾ ਖਾਲੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। 24 ਮਾਰਚ, 1948 ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਪਰੇਡ ਵਿਚ, ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਜੋਂ ਪਛਾਣਿਆ ਅਤੇ ਇਕ ਗਲਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ। ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਤੀਸਰਾ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਰੁਕਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 28 ਦਾ ਸਬੂਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕਤਲ ਤੋਂ ਇੱਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਤਿੰਨ ਬਾਬੂ ਕਮਰੇ ਨੰਬਰ 6 ਵਿੱਚ ਠਹਿਰੇ ਸਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ (ਗਵਾਹ ਨੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ) ਗਵਾਹ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬੂਟ ਪਾਲਿਸ਼ ਕਰਵਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਪੰਜ ਕੱਪੜੇ ਧੋਣ ਲਈ, ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਤੱਕ ਵਾਪਸ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 27 ਦੁਆਰਾ ਧੋਣ ਦੇ ਖਰਚੇ ਵਜੋਂ 2 ਰੁਪਏ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਜੋ ਉਪਰੋਕਤ ਬਾਬੂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ 28 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਪਰੇਡ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਸਨੇ 31 ਮਾਰਚ, 1948 ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਵਿੱਚ ਨੱਥੂਰਾਮ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ, ਇਸ ਤੱਥ 'ਤੇ ਕੁਝ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 26 ਅਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 27 ਨੇ 28 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਪਰੇਡ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਰਕਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ

ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 27 ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਭੋਜਾਰਾਮ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 139 ਦੇ ਸਬੂਤ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਹਨ ਕਿ ਉਹ 28 ਫਰਵਰੀ, 29 ਫਰਵਰੀ ਅਤੇ 1 ਮਾਰਚ, 1948 ਨੂੰ ਛੁੱਟੀ 'ਤੇ ਸੀ। 28 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਹੋਈ ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਪਰੇਡ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਬੁਲਾਏ ਜਾਣ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਕਾਫੀ ਸਰਲ ਅਤੇ ਕਾਫੀ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਹੈ। ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 26 ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਉਸੇ ਗਵਾਹ ਦੇ ਸਬੂਤ, ਅਰਥਾਤ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 139 ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿ ਉਹ 27 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 8 ਵਜੇ ਤੋਂ 28 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 4 ਵਜੇ ਤੱਕ ਡਿਊਟੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸੀ, ਸੁਝਾਅ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਹ 28 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 4 ਵਜੇ ਤੱਕ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦਿਨ ਹੋਈ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਮੈਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਆਸਾਨ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਗਵਾਹ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪਤਾ ਉਸ ਦੇ ਦਫਤਰ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਅਤੇ ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਕਹਿਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਲ ਕਿਉਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ।

ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 26 ਦਾ ਸਬੂਤ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ 1.30 ਵਜੇ ਕਮਰਾ ਨੰਬਰ 6 ਵਿਚ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। 30 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਇਹ ਜਾਣਨ ਲਈ ਉਥੇ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਚਾਬੀ ਅਜੇ ਤੱਕ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਾ ਦੇਖਿਆ, ਜਦਕਿ ਬਾਕੀ ਦੇ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਪਿਆ ਕਿ 8 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਦਰਜ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਇਹਨਾਂ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਇਸ ਭੁੱਲ ਲਈ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਕਿ 2/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਵਾਧੂ ਅਦਾਇਗੀ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਰਿਟਾਇਰਿੰਗ ਰੂਮ ਵਿੱਚ ਤੀਜੇ ਯਾਤਰੀ ਨੂੰ ਦੋ ਲਈ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਉਸਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕਮਰਾ ਨੰਬਰ 6 ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਤੀਜੇ ਯਾਤਰੀ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਇੰਨਾ ਵਾਧੂ ਭੁਗਤਾਨ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਮੰਗਿਆ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੂੰ ਕੁਝ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਉਸਦੇ ਦੁਆਰਾ ਵੇਖੇ ਗਏ ਤੀਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਰਾਤ ਨਹੀਂ ਕੱਟੀ ਸੀ। ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਜੇ ਉਸ ਨੇ ਸਿਰਫ ਧਾਰਕ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 27, ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਸਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ ਕਿ ਕਮਰਾ ਤਿੰਨ ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਮੈਂ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਸ਼ੱਕੀ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਗਵਾਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ 30 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਕਮਰੇ ਨੰਬਰ 6 ਵਿੱਚ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਥੇ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਵਰਨਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.27 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਤਿੰਨ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਬੋਲੀ 'ਤੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਸਾਮਾਨ ਉਤਾਰਿਆ ਅਤੇ ਕਮਰਾ ਖਾਲੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪਰ ਉਪਰੋਕਤ ਗਵਾਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 26 ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦਾ ਕੋਈ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 26 ਨੇ ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਪਰੇਡ ਦੌਰਾਨ ਕਰਕਰੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਹੱਤਵ ਦੇਣ ਲਈ ਮੁਨਾਸਿਬ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਬੰਬਈ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਹੋਰ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਅਤੇ ਯਕੀਨਨ ਹੋਣ ਦਾ ਸਬੂਤ। ਜੇ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਸ਼ੱਕ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਗਵਾਹ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਬੋਲ ਰਿਹਾ, ਜਾਂ ਵਧਾ-ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਕੁਝ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਪਰੇਡ ਵਿੱਚ ਉਸ ਜਾਂ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਰਫ ਸਥਿਤੀ ਮੇਰੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਸਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਉਸ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਜੇ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਮੈਂ ਦਿੱਲੀ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਕਰਕਰੇ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਤਾਕਤ 'ਤੇ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗਾ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਉਕਤ ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਉਸਦੀ ਪਛਾਣ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਝੂਠਾ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਬਿਆਨ ਕਿ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਦੇਖਣਾ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਉਸ ਨੇ ਕਮਰੇ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਇੱਕ ਦੁਰਘਟਨਾ ਕਾਰਨ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਸੀ। , ਅਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 27 ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਸਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦਾ

ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਦੋਂ ਕਮਰਾ ਖਾਲੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਸਿਰਫ ਇੰਨਾ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਮੈਂ ਕਰਕਰੇ ਦੀ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਰਿਟਾਇਰਿੰਗ ਰੂਮ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦਗੀ ਬਾਰੇ ਖੋਜ ਨੂੰ ਅਧਾਰ ਬਣਾਉਣਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੈਂ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਦੋ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਨਬੂਰਾਮ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਲਾ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਇਆ ਸੀ।

ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 27 ਰਿਟਾਇਰਿੰਗ ਰੂਮ ਦਾ ਧਾਰਕ ਹੋਣਾ ਇੱਕ ਕੁਦਰਤੀ ਗਵਾਹ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਉਸਦੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੇ 29 ਅਤੇ 30 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੈਂ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਬਾਰੇ ਉਸਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸੰਕੋਚ ਕਰਾਂਗਾ। ਸਨਾਖਤੀ ਪਰੇਡ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਦੀ ਥਾਂ ਇੱਕ ਗਲਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ, ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਕਮਰੇ ਦੇ ਤੀਜੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਨਾ ਸਿਰਫ ਆਪਣੀ ਅਸਮਰੱਥਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ ਬਲਕਿ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਬਿਲਕੁਲ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਦਾ ਸਬੂਤ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 26 ਅਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 27 ਨਾਲੋਂ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੀਵੇਂ ਰੁਤਬੇ ਦਾ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ 28 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ। ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ 14 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ 25 ਫਰਵਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਲੀ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਸੁਝਾਅ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਤੱਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਇੱਕ ਰਿਫਰੈਸ਼ਮੈਂਟ ਰੂਮ ਵਿੱਚ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਸੁਝਾਅ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਗਵਾਹ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ੱਕੀ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰੇਡ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਸਨ, ਪੁਲਿਸ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਰੁੱਝੀ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਰੁੱਝੀ ਹੋਈ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਸਕਣ। 27 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਗਵਾਲੀਅਰ ਲਿਜਾਣਾ ਪਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਇਸ ਬਹੁਤ ਹੀ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ, ਗਵਾਹ ਲਈ ਦੋ ਸ਼ੱਕੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਣ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਮੌਕਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਵੇਖਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਗਵਾਹ ਵੱਲੋਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਥਾਨ ਬਦਲਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਐਨਕਾਂ ਦਾ ਜੋੜਾ ਪਹਿਨਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਉਸ ਕੋਲ ਸੀ। ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਗਿਆ, ਅਤੇ ਫਿਰ ਵੀ ਗਵਾਹ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਮੁਸ਼ਕਲ ਦੇ ਤਿੰਨਾਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਦੇ ਯੋਗ ਸੀ। ਜੇ ਸਬੂਤ ਗਵਾਹ ਨੇ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਉਸਦੇ ਸੰਪਰਕਾਂ ਬਾਰੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸੁਭਾਵਕ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ, ਮੈਂ ਉਸਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿ 29 ਅਤੇ 30 ਜਨਵਰੀ 1948 ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਆਪਣੇ, ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਨਬੂਰਾਮ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

ਰਿਲਾਇੰਸ ਨੇ ਕਰਕਰੇ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ 'ਚੋਂ ਰੇਲਵੇ ਟਿਕਟ ਐਗਜ਼ੀਬਿਟ ਡੀ 9 ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ 'ਚੋਂ ਰੇਲਵੇ ਟਿਕਟ ਐਗਜ਼ੀਬਿਟ ਡੀ 6 ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਦਰਅਸਲ, ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਸਮੇਂ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ 'ਚੋਂ ਕਾਫੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ਬਰਾਮਦ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਆਪਣੇ ਐਗਜ਼ੀਬਿਟ ਡੀ 5 ਮਿਤੀ 30 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਡੀ 6, ਮਿਤੀ 31 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ

ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ, ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਵਾਂ ਮਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਉਸਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 31 ਜਨਵਰੀ 1946 ਨੂੰ ਕਰਕਰੇ ਦੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਡੀ 8 ਅਤੇ ਡੀ 9 ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚੋਂ ਬਰਾਮਦ ਹੋਈਆਂ ਟਿਕਟਾਂ 'ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਉਸੇ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ 31 ਜਨਵਰੀ 1946 ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਐਗਜ਼ੀਬਿਟ ਡੀ 5 ਅਤੇ ਐਗਜ਼ੀਬਿਟ ਡੀ 8 ਬਾਰੇ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜੋ ਸਿੱਧ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਬਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧਤ ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਸ੍ਰੀ ਡਾਂਗੇ ਨੇ ਉਸ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਸਬੂਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਪਹੁੰਚੇ ਸਿੱਟੇ ਨੂੰ ਵੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਡੀ 6 ਅਤੇ ਡੀ 9 ਦੋਵੇਂ ਲਗਾਤਾਰ ਨੰਬਰਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ 4490 ਅਤੇ 4489, ਦੋਵੇਂ ਮਿਤੀ 31 ਜਨਵਰੀ 1948 ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਮਾਟ੍ਰੰਗਾ ਤੋਂ ਸਿਓਂ ਤੱਕ, ਇਹ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਸਮੇਂ ਇਹਨਾਂ ਟਿਕਟਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਨੇ 31 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਮਾਟ੍ਰੰਗਾ ਤੋਂ ਸਿਓਂ ਤੱਕ ਇਕੱਠੇ ਸਫਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਦਿੱਲੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। 30 ਜਨਵਰੀ. ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਮੈਂ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਲਈ ਮਾਮੂਲੀ ਵੀ ਤਰਕ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ 30 ਅਤੇ 31 ਜਨਵਰੀ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਰੇਲਵੇ ਟਿਕਟਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ ਉਮੀਦ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਕੋਲ ਲੈ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਲੀਬੀ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ। ਅਸੀਂ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਇੱਕ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਮਿਲੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਹੁਣ ਇੱਕ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਇੰਨੇ ਵਸੀਲੇ ਹੁੰਦੇ ਕਿ ਉਹ ਰੇਲਵੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਕਸਟਡੀ ਤੋਂ ਟਿਕਟਾਂ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟਿਕਟਾਂ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਲੀਬੀ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ, ਜਦੋਂ ਉਠਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਹਮੇਸ਼ਾ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਸਬੰਧਤ ਟਿਕਟਾਂ ਖਰੀਦੀਆਂ ਸਨ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਯਾਤਰਾ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਟਿਕਟਾਂ ਦਾ ਸਿਰਫ਼ ਕਬਜ਼ਾ ਹੀ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਤਾਂ ਮੂਲ ਦੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਨ, ਜਾਂ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਮੰਜ਼ਿਲ ਦੇ. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਟਿਕਟਾਂ ਅਲੀਬੀ ਦੇ ਸਬੂਤ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਵਸਤੂ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ।

ਆਪਣੇ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਰਿਲਾਇੰਸ ਨੂੰ ਅਲੀਬੀ ਦੀ ਅਪੀਲ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਡੀ 115, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਡੀ 116 ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਡੀ 117 ਉੱਤੇ ਵੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਡੀ 115 ਨੱਥੂਰਾਮ ਦੀ ਲਿਖਤ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦਿਨ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਘਿਨਾਉਣੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 30 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਲਿਖੀ ਗਈ ਇੱਕ ਚਿੱਠੀ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨਿਰਾਸ਼ਾਜਨਕ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਉਸਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਡੀ 116 ਉਹ ਲਿਫਾਫਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਪਤਾ ਪਾਇਆ ਜਾਣਾ ਹੈ:-

"ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ,
ਪੀ ਓ ਬਾਕਸ ਨੰ 504,
ਲਕਸ਼ਮੀ ਰੋਡ,
ਪੁਣੇ 2"

ਇਸ 'ਤੇ 30 ਜਨਵਰੀ 1948 ਦਾ ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਪੋਸਟ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੈ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਡੀ 117 ਨੱਥੂਰਾਮ ਦੀ ਫੋਟੋ ਹੈ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਲਈ ਕੇਸ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੇ 30 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਟ੍ਰੀਟ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫਰ ਦੁਆਰਾ ਫੋਟੋ ਖਿੱਚੀ ਸੀ, ਜਿਸਦੀ ਫੋਟੋ ਡੀ 117 ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਪੱਤਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਡੀ 115 ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਲਿਫਾਫੇ ਵਿੱਚ ਫੋਟੋ ਨੂੰ ਨੱਥੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ

ਲਿਫਾਫੇ ਵਿੱਚ ਫੋਟੋ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਡੀ 116, ਪੱਤਰ ਸੀ। ਉਸ ਘਿਨਾਉਣੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਰਾਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਉਸਨੇ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਤਸਵੀਰ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। P.W 136 ਨੂੰ, ਬਾਲਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਰਾਜਾਰਾਮ ਰਾਜੇ, ਚੀਫ ਪੁਲਿਸ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫਰ, ਬੰਬਈ, ਐਗਜ਼ੀਬਿਟ ਡੀ 117 ਨੂੰ ਨੱਥੂਰਾਮ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੀ ਮਾਹਰ ਰਾਏ ਲੈਣ ਲਈ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਇੱਕ ਸਟ੍ਰੀਟ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫਰ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਲਗਭਗ ਦੋ ਸੀ। ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦਾ। ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਸੁਝਾਅ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਸੱਚਾਈ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ 30 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਟਰੀਟ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫਰ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਵਿਦਿਅਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਨੇ ਐਗਜ਼ੀਬਿਟ ਡੀ 115 ਪੱਤਰ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਨੱਥੂ ਰਾਮ ਨੇ ਸ਼ਾਇਦ 30 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਫਤਰ ਨੂੰ ਕੁਝ ਵਪਾਰਕ ਪੱਤਰ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਆਖਰੀ ਹਦਾਇਤਾਂ ਸਨ, ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਨੱਥੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੋਸਟ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਲਿਫਾਫਾ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਡੀ 116, ਅਤੇ ਉਹ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਡੀ 115 ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਲੰਬਿਤ ਮਿਆਦ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਨੱਥੂਰਾਮ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਨੱਥੂਰਾਮ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੇ ਗਏ ਪੱਤਰ ਦੀ ਥਾਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਕਤ ਲਿਫਾਫੇ ਵਿੱਚ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਦੇ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ 'ਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਖਿਅਤ ਜੱਜ ਦਾ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਲਤ ਸੀ ਕਿ ਹਿਰਾਸਤ ਦੌਰਾਨ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਗਜ਼ ਅਤੇ ਲਿਖਤੀ ਸਮੱਗਰੀ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਕਾਗਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਹਰ ਪੱਨੇ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਜਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ D 115 ਲਿਖਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਕਾਗਜ਼ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਕਾਗਜ਼ ਦੀ ਇੱਕ ਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਟੁਕੜਾ ਕੱਟਣ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਦਸਤਖਤ ਜਾਂ ਨਾਮੀ ਅੱਖਰ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਐਗਜ਼ੀਬਿਟ ਡੀ 116 'ਤੇ ਪਤਾ, ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਤੱਕ ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦਿਨ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਸਕੇ ਸਨ, ਅਤੇ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਉਹ ਦੋਸਤ ਜਿਸ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕੌਣ ਹੈ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਦੋ ਬਿਆਨ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਜਿਹਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵਿਦਵਾਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਲਏ ਗਏ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ D 115 ਦੇ ਉਸ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਲਿਖੇ ਜਾਣ ਦੀ ਵਧੇਰੇ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਇਹ ਅਪਣੇ ਦੋ ਅਲੀਬੀ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਸਪਸ਼ਟ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। 30 ਤਰੀਕ ਨੂੰ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਤੋਂ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਚਿੱਠੀਆਂ ਲਿਖਣ ਲਈ ਮਨ ਦੀ ਫਿੱਟ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਉਸ ਕੋਲ ਪੈਂਸ ਜਾਂ ਅਖਬਾਰ ਨੂੰ ਸੰਪਾਦਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਹਦਾਇਤ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਹ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜੇਕਰ ਉਹ ਉਸ ਦਿਨ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ। ਜਿਸ ਲਿਫਾਫੇ ਵਿਚ ਇਹ ਪੱਤਰ ਨੱਥੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਆਪਣੇ ਪੂਨਾ ਕਦੋਂ ਪਹੁੰਚਣਗੇ।

ਰਿਲਾਇੰਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਡੀ 7 'ਤੇ ਵੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਫ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਰਸੀਦ ਜੋ 31 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਮ ਭੇਜੀ ਗਈ ਸੀ। ਵਿਦਵਾਨ ਸਪੈਸ਼ਲ ਜੱਜ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਦੋ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਉਪਰੋਕਤ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਗੈਰ ਰੋਡ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਫ ਦਫਤਰ ਨੇੜੇ ਆਪਣੀ ਸਹੇਲੀ ਮਿਸ ਸਾਲਵੀ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਸਭਾ, ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਇਕ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਮ ਭੇਜਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਤਰਫੋਂ, ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਕਿ ਉਹ ਗੋਡਸੇ ਦੇ ਬਚਾਅ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਲਈ ਪਹੁੰਚ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਿਸ ਸਾਲਵੀ ਨੇ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਮ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਭੇਜਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਰਸੀਦ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਡੀ 7 ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ

ਸੀ। ਮਿਸ ਸਾਲਵੀ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਜਾਂ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਲਈ, ਆਪਣੇ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਬੂਤ, ਰਸੀਦ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਡੀ 7 ਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਦਿਲਚਸਪ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ 31 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਜਮਨਾ ਦਾਸ ਮਹਿਤਾ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਟੈਲੀਫੋਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵਕੀਲਾਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਲੈਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਲੈਣ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। , ਨੱਥੂਰਾਮ ਦੇ ਬਚਾਅ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਲਓ। ਮਿਸਟਰ ਮਹਿਤਾ ਜਾਂ ਹੋਰ ਵਕੀਲ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਦਿਨ ਸਲਾਹ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਇਸ ਬਿਆਨ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਜਮਨਾ ਦਾਸ ਮਹਿਤਾ ਮੁਢਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਇੱਕ ਵਕੀਲ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਉਸ ਨੂੰ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਗੋਂ ਬਾਰ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਵੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਲਈ. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਇਕੱਲਾ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ, ਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਗਵਾਲੀਅਰ ਗਏ ਸਨ, ਜੇ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇ, ਇੱਕ ਪਿਸਤੌਲ ਲੈਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੋਏ, ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ ਆਪਣੇ ਨੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਦੀ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਗਵਾਲੀਅਰ ਵਿਖੇ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਇਕੱਲੇ ਛੱਡ ਕੇ ਬੰਬਈ ਵੱਲ ਚੱਲ ਪਏ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਘਿਨਾਉਣੀ ਹਰਕਤ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਚਲੇ ਗਏ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਬਹੁਤ ਬੇਚੈਨ ਹੋ ਕੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਆਖਰਕਾਰ ਇੱਕ ਪਿਸਤੌਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਏ ਸਨ।

ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ 30 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਪਿਸਤੌਲ ਦੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ 39 ਨਾਲ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਮੰਚ ਵੱਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਇਹ 30 ਜਨਵਰੀ ਤੱਕ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਅਗਲੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖਦਾ ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਾਂਗਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ 'ਤੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਨਣ ਦਾ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਾਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਜੁਬਾਨੀ ਜਾਂ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਬਿਆਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸਬੂਤ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਆਪਣੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਦੁਆਰਾ ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਥਿਤ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕੋਈ ਵੀ ਕੰਮ ਜਾਂ ਬਿਆਨ ਉਸ ਦੇ ਇਕੱਲੇ ਆਪਣੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਬੂਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਉਸਦੇ ਕਿਸੇ ਕਥਿਤ ਸਹਿਯੋਗੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ।

ਹੁਣ ਤੱਕ 20 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਤੱਕ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੂਰਵਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਨਤੀਜੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ 20 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਤੱਕ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਹ ਸਿੱਟੇ ਸਿਰਫ਼ ਅਜਿਹੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ, ਜੋ ਜਾਂ ਤਾਂ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜਾਂ ਬੇਲੋੜੇ ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਮਨਜ਼ੂਰਕਰਤਾ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਤੋਂ, ਤੱਥ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਸ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਸ ਸਮੇਂ ਲਈ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(1) 13 ਅਤੇ 14 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਦੀਆਂ ਪਤਨੀਆਂ ਨੂੰ ਓਰੀਐਂਟਲ ਲਾਈਫ ਇੰਸ਼ੂਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਿਟਡ ਵਿੱਚ ਦੋ ਜੀਵਨ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 2,000 ਰੁਪਏ ਅਤੇ 3,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਾਸ ਤਾਰੀਖਾਂ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ

ਲਈ, ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਰਸਤੇ ਬੰਬਈ ਲਈ ਰਵਾਨਗੀ ਦੀ ਨਜ਼ਰ 'ਤੇ, ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। 14 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਸ਼ਾਮ ਦੀ ਰੇਲਗੱਡੀ ਰਾਹੀਂ ਪੂਨਾ ਤੋਂ ਬੰਬਈ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ।

(2) 14 ਜਨਵਰੀ 1948 ਨੂੰ ਬੈਂਜ ਸੰਕਰ ਦੇ ਨਾਲ ਬੰਬਈ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਦੋ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ ਦੀਆਂ ਸਲੈਬਾਂ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹੈਂਡ-ਗਰਨੇਡ ਸਨ, ਜੋ ਕਿ ਹੋਰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਤੱਥਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਚਾਰ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਹ ਥੈਲਾ 14 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਨੌਕਰ ਨਾਰਾਇਣ ਅੰਗਰੇ ਕੋਲ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(3) 15 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਸਵੇਰੇ ਬੈਂਜ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ ਜਿੱਥੇ ਬੈਂਜ 14 ਤਰੀਕ ਦੀ ਰਾਤ ਠਹਿਰੇ ਸਨ। (ਇਹ ਤੱਥ, ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਦੋਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ)।

(4) ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਵੀ 14 ਅਤੇ 15 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਵਿੱਚ ਸਨ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਅਤੇ ਅੰਗਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ 10 ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ ਉਥੇ ਸਨ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਹ ਜਿਸ ਵੀ ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ, ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਨਾਲ ਇੱਕ ਵਾਰ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਅੰਗਦ ਸਿੰਘ ਵੀ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਮਦਨਲਾਲ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਨੂੰ ਇਕੱਲਾ ਮਿਲਣ ਗਿਆ ਤਾਂ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨ ਉਸ ਨੂੰ ਕਰਕਰੇ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਵਿਚ ਇਕ ਪਾਰਟੀ ਬਣਾਈ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਵਿੱਤ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜੋ ਹਥਿਆਰ, ਗੋਲਾ-ਬਾਰੂਦ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਅਤੇ ਵਿਸਫੋਟਕ ਜੋ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਸਨੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਨੂੰ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਵੀ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਇੱਕ ਨੇਤਾ ਦੀ ਜਾਨ ਲੈਣ ਦੀ ਸਾਜਿਸ਼ ਰਚੀ ਸੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਨੇਤਾ ਦਾ ਨਾਮ ਦੱਸਣ ਲਈ ਦਬਾਅ ਪਾਉਣ 'ਤੇ ਉਸਨੇ ਉਸਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਜਿਸ ਨੇਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਾਜਿਸ਼ ਰਚੀ ਸੀ ਉਹ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਸੀ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਇਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਉਸਦੀ ਸਲਾਹ ਮੰਨ ਲਈ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰੇਗਾ। ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਮਦਨਲਾਲ 15 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਰਾਤ 8 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਸਨ।

(5) 15 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ, ਆਪਟੇ, ਕਰਕਰੇ, ਮਦਨਲਾਲ, ਬੈਂਜ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਮਿਲੇ। ਬੈਂਜ ਦੇ ਉਸ ਬੈਗ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ 'ਤੇ ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨੌਕਰ ਕੋਲ ਰਾਤ ਨੂੰ ਛੱਡ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨੌਕਰ ਵਜੋਂ ਨਰਾਇਣ ਅੰਗਰੇ ਨੂੰ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਬੈਗ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਬੈਗ ਲੈ ਕੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੈਂਜ ਦੁਆਰਾ ਇਸਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਗਿਆ, ਅਤੇ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ, ਜੋ ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਗਏ ਸਨ, ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋ ਬੰਦੂਕਾਂ-ਕਪਾਹ-ਸਲੈਬਾਂ ਅਤੇ ਦੋ ਹੱਥਗੋਲੇ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਦੇਖਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਬੈਗ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੈਂਡ ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਸਮਝਾਉਣਾ। ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਖੁਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸਫੋਟਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਸਹੀ ਤਰੀਕਾ ਸਮਝਾਇਆ। ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਕਮਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਆਪਟੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਰਿਵਾਲਵਰ ਦੇਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮਿਸ਼ਨ 'ਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਸ ਲਈ ਰਿਵਾਲਵਰ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਰਿਵਾਲਵਰ ਮੰਗਣ ਤੋਂ ਟਾਲਾ ਵੱਟ ਲਿਆ।

(6) ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ 15 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਰਾਤ ਦੀ ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ। ਉਹ 17 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ। ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਰੇਲਗੱਡੀ ਦੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੰਬਈ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਸੀ ਵਿਚ ਸਾਵੰਤਵਾੜੀ ਰਿਆਸਤ ਦਾ ਇਕ ਮਰਾਠਾ ਸ਼ਾਂਤਾਰਾਮ ਅੰਗਚੇਕਰ ਜੋ ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੰਧ ਵਿਚ

ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਵਿਚ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇ ਉਸੇ ਰੇਲਗੱਡੀ ਵਿਚ ਅਤੇ ਉਸੇ ਡੱਬੇ ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਯਾਤਰਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਡੋਮੀਨੀਅਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਲਈ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਬਿਊਰੋ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਦਰਜ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ, ਕਰਕਰੇ ਤੋਂ ਇਹ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਕਿ ਕੀ ਉਸ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਉਸ ਨੂੰ ਰਾਤ ਲਈ ਉੱਥੇ ਰਹਿਣਾ ਪਿਆ ਤਾਂ ਕੀ ਇਹ ਸੰਭਵ ਹੈ? , ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਬਿਰਲਾ ਮੰਦਰ ਵਿਖੇ ਉਸ ਦੇ ਠਹਿਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਮਦਨਲਾਲ, ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਅੰਗਚੇਕਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਿਰਲਾ ਮੰਦਰ ਗਏ, ਪਰ ਦੋਵਾਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਕ ਸਥਿਤ ਸ਼ਰੀਫ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਰੁਕੇ। ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਦੁਪਹਿਰ 2 ਵਜੇ ਪਹੁੰਚੇ। ਕਰਕਰੇ ਇੱਕ ਮਨੋ-ਪ੍ਰਮਨੋ ਨਾਮ ਹੇਠ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਠਹਿਰੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਝੂਠੇ ਨਾਮ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਛੁਪਾਇਆ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਵਿਜ਼ਿਟਰਜ਼ ਰਜਿਸਟਰ 'ਚ ਐਂਟਰੀ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਗਲਤ ਪਤਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

(7) ਬੈਂਜ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਨੌਕਰ ਸ਼ੰਕਰ 15 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਰਾਤ ਦੀ ਰੇਲਗੱਡੀ ਰਾਹੀਂ ਪੂਨਾ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ। 16 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਬੈਂਜ ਨੇ ਕਾਫੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਹਥਿਆਰ, ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਅਤੇ ਵਿਸਫੋਟਕ ਸਮੱਗਰੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਈ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਸਟੇਟ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਹਮਦਰਦ ਗਣਪਤ ਸੰਭਾਜੀ ਖਰਾਤ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 81, ਕੋਲ 14 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੱਸੇ ਗਏ ਵਿਸਫੋਟਕਾਂ ਦੇ ਬੈਗ ਦੇ ਨਾਲ ਬੰਬਈ ਜਾਣ ਸਮੇਂ ਛੱਡ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੂਬਾ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਕੁਝ ਵਰਕਰਾਂ ਤੱਕ ਸਮੱਗਰੀ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ। ਇਹ ਸਮਾਨ ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਬੈਗਾਂ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਖਰਾਤ ਨੇ ਉਸੇ ਰਾਤ, ਇੱਕ ਬੈਗ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 119 ਨੂੰ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 120 ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹਿਰਾਸਤ ਲਈ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਇਸ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ।

(8) 17 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ, ਆਪਟੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੇ 15 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਪਿਛਲੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਟਰਮੀਨਸ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਬੈਂਜ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਟੈਕਸੀ ਲਗਾਈ ਅਤੇ ਫੰਡ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 74, 73 ਅਤੇ 86 ਤੋਂ 2,100 ਰੁਪਏ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ। ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 74 ਅਤੇ ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 73 ਤੋਂ ਜਿਸ ਪ੍ਰਤੱਖ ਵਸਤੂ ਲਈ ਪੈਸਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਅੰਦੋਲਨ ਸੀ, ਅਤੇ ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 86 ਤੋਂ 1,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਲਈ ਛਪਾਈ ਸਮੱਗਰੀ ਖਰੀਦਣ ਦੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ। ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੁਹਿੰਮ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ 2,100 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਭਾਵੇਂ ਇਸਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਜੋ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਵੱਲ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ 15 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਆਪਟੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂ ਰਾਮ ਦੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਅਤੇ ਬੈਂਜ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੂਸਰਾ ਇਹ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਨੌਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਦਿੱਲੀ ਚਲੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉੱਦਮ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ।

(9) ਆਪਟੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ 17 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ ਵੇਲੇ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ। ਉਹ ਮਨੋ-ਪ੍ਰਮਨੋ ਨਾਵਾਂ ਹੇਠ ਯਾਤਰਾ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਅਜਿਹੇ ਨਾਵਾਂ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟੀਜਨਕ ਹੈ। ਨਾਵਾਂ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਕਿਸੇ ਮਾਸੂਮ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਦੇਰ ਸ਼ਾਮ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਠਹਿਰੇ।

(10) ਕਰਕਰੇ ਨੇ 17 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਉੱਥੇ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਆਪਟੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸ਼ਰੀਫ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਸੌਂ ਗਿਆ ਪਰ ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਹੈ। ਉਹ ਪੂਰੇ ਦਿਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਹੋਟਲ ਤੋਂ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰ ਰਿਹਾ ਪਰ 19 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ। ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਆਪਟੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੂੰ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ, ਦਿਨ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਮਿਲੇ ਸਨ। ਮਦਨਲਾਲ 18 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਆਹ ਦੇ

ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਅੰਗਚੇਕਰ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣ ਵਿਚ ਰੁੱਝਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਪਰ ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੰਮ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਲਈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਉਸਦੇ ਵਿਆਹ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਗਿਆ ਸੀ।

(11) ਬੈਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ 18 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਰੇਲਗੱਡੀ ਰਾਹੀਂ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ। ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੈਜ ਨੇ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ।

(12) ਨੱਥੂਰਾਮ ਦਾ ਭਰਾ ਗੋਪਾਲ, ਜਿਸ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 14 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹਫ਼ਤੇ ਦੀ ਆਮ ਛੁੱਟੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੇ 16 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਛੁੱਟੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਉਹ 18 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਜਾਂ 19 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਉਹ 19 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ 1 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 7 ਵਜੇ ਤੱਕ ਸ਼ਰੀਫ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਸੀ।

(13) ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ 19 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 7 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸ਼ਰੀਫ ਹੋਟਲ ਛੱਡ ਕੇ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਚਲੇ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸੇ ਸ਼ਾਮ 5 ਵਜੇ ਹੋਟਲ ਛੱਡਣ ਵਾਲੇ ਅੰਗਚੇਕਰ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਰਾਤ ਲਈ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਫਟ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਜਲੰਧਰ ਜਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ 19 ਤਰੀਕ ਦੀ ਰਾਤ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਬਿਤਾਈ ਜਿੱਥੇ ਬੈਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਵੀ ਰਾਤ 9 ਤੋਂ 10 ਵਜੇ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਪਹੁੰਚੇ।

(14) ਬੈਜ ਦਾ 20 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਕਮਰਾ ਨੰਬਰ 40 ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕੀਤਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਬੈਜ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਬਾਕੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੌਣ ਉੱਥੇ ਗਿਆ ਸੀ।

(15) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀ, ਅਰਥਾਤ, ਆਪਟੇ, ਨੱਥੂਰਾਮ, ਕਰਕਰੇ, ਮਦਨਲਾਲ, ਗੋਪਾਲ, ਬੈਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ 20 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਭਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਆਪਟੇ ਦਾ ਕੋਟ ਐਗਜ਼ੀਬਿਟ 15 ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਕੋਲ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ ਦੀ ਸਲੈਬ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਗੇਟ ਕੋਲ ਕਿਤੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਅੱਗ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ, ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਧਮਾਕਾ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਪਹਿਨੇ ਹੋਏ ਕੋਟ ਦੀ ਅੰਦਰਲੀ ਜੇਬ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਤਿਆਰ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਅਤੇ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ ਦੀ ਸਲੈਬ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੈਜ ਦੇ ਵਿਸਫੋਟਕਾਂ ਦੇ ਸਟਾਕ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਸੀ। ਮਦਨਲਾਲ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਕਿਸ ਮੰਤਵ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਬੈਜ ਤੋਂ ਸਲੈਬ ਅਤੇ ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਸੂਤੀ ਦੀ ਸਲੈਬ ਕਿਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਫਟਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਬਾਰੇ ਵੀ ਉਸ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ। ਆਪਟੇ, ਬੈਜ, ਸ਼ੰਕਰ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਦੀ ਟੈਕਸੀ ਵਿੱਚ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਚਲੇ ਗਏ। ਵਾਪਸੀ ਦੀ ਯਾਤਰਾ 'ਤੇ ਆਪਟੇ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਨੇ ਇਕੱਲੇ ਇਸ ਟੈਕਸੀ ਵਿਚ ਸਫਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਨਾਟ ਪਲੇਸ 'ਤੇ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਇਹ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੌਕਰਾਂ ਦੇ ਕੁਆਰਟਰਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਧਰ-ਉਧਰ ਘੁੰਮ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਦੀ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਦੇ ਇਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਛੋਟੂ ਰਾਮ ਨਾਲ ਅਤੇ ਨੌਕਰਾਂ ਦੇ ਕੁਆਰਟਰਾਂ ਵਿਚ ਕਮਰੇ ਨੰਬਰ 3 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੌਰਾਨ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸਾਬਕਾ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਫੋਟੋ ਖਿੱਚਣ ਦੇ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਦੇਣ। ਛੋਟੂ ਰਾਮ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰੇਲਿਸ ਦੇ ਕੰਮ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਖਿੜਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਜਗ੍ਹਾ ਜਿੱਥੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਭਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਬੈਠਦੇ ਸਨ, ਉਸ ਖਿੜਕੀ ਤੋਂ ਕੁਝ ਕਦਮਾਂ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਸੀ।

(16) ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ 20 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਦੋ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਦੁਆਰਾ ਤਿੰਨ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਇਕ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ-ਸਲੈਬ ਅਤੇ ਇਕ ਵਾਯੂ ਫਿਊਜ਼ ਤਾਰ

ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸਨ। ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ 'ਤੇ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ ਦੇ ਸਲੈਬ ਦੇ ਧਮਾਕੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਸਮੇਂ ਜਿਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਸਨ, ਉਹ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹਿਰਾਸਤ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਦਖਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਦਾ ਹੈ।

(17) ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਜੋ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਵਿੱਚ ਸਨ, 20 ਦੀ ਰਾਤ ਜਾਂ ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਕਾਹਲੀ ਵਿੱਚ ਦਿੱਲੀ ਛੱਡ ਗਏ। ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਕਾਨਪੁਰ ਗਏ ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਰਿਟਾਇਰਿੰਗ ਰੂਮ ਵਿੱਚ ਦੋ ਦਿਨ ਬਿਤਾਏ। ਕਰਕਰੇ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੱਤਰਾ ਗਿਆ, ਬੈਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਪੂਨਾ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਕਾਨਪੁਰ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ 23 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਆਰੀਆ ਪਬਿਕ ਆਸ਼ਰਮ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਐਲਫਿੰਸਟਨ ਅਨੇਕਸੀ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਮਨੋ-ਪ੍ਰਮਨੋ ਨਾਵਾਂ ਹੇਠ ਠਹਿਰੇ।

ਕਰਕਰੇ 25 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਤੜਕੇ ਥਾਨਾ ਸਥਿਤ ਸ਼ਿਵਾਜੀ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਪ੍ਰੈਸ ਦੇ ਮਾਲਕ ਜੀ ਐਮ ਜੋਸ਼ੀ ਦੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚੇ। ਉਸ ਕੋਲ ਪੂਨਾ ਦੇ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਪਤੇ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਮ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਵਿਅਕਤੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬੰਬਈ ਵਿੱਚ ਸਨ। ਇਹ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਮ ਬਿਆਸ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸ਼ਰੀਫ ਹੋਟਲ 'ਚ ਠਹਿਰਣ ਦੌਰਾਨ ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਅਪਣਾਇਆ ਸੀ। ਗੋਪਾਲ ਸ਼ਾਮ 4 ਵਜੇ ਜੋਸ਼ੀ ਦੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਐਸੇ ਰਾਤ 9 ਵਜੇ ਆਏ। ਚਾਰਾਂ ਨੇ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ, ਅੱਧੇ ਘੰਟੇ ਵਿੱਚ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਗੋਪਾਲ ਰਾਤ ਦੀ ਰੇਲਗੱਡੀ ਰਾਹੀਂ ਪੂਨਾ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਕਰਕਰੇ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਿਆ।

(19) 26 ਜਨਵਰੀ 1948 ਨੂੰ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਵੇਰੇ ਦਾਦਾ ਮਹਾਰਾਜ ਅਤੇ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਘਰ ਗਏ, ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਿਵਾਲਵਰ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਪਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਨੁਕੂਲ ਹੁੰਗਾਰਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਦੋਵੇਂ ਜੈਸਲਮੇਰ ਰਾਜ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦਾਦਾ ਮਹਾਰਾਜ ਅਤੇ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਮੀਟਿੰਗ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਿਸਤੌਲ ਰੱਖਣ ਦਿਓ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਮੰਨਣ ਲਈ ਮਨਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋਏ।

(20) 27 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ, ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂ ਰਾਮ ਮਨੋ-ਪ੍ਰਮਨੋ ਨਾਵਾਂ ਹੇਠ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ।

(21) ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਜੀ.ਟੀ. ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਦੁਆਰਾ ਗਵਾਲੀਅਰ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ ਅਤੇ ਰਾਤ 10-30 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਉੱਥੇ ਪਹੁੰਚੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਟਾਂਗੇ ਵਿਚ ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਦੇ ਘਰ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਰਾਤ ਰਹੇ। ਗਵਾਲੀਅਰ ਵਿਖੇ ਉਹ ਜੇਪੀ ਗੋਇਲ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ 39 ਤੋਂ ਪਿਸਤੌਲ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ 39 ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਏ।

(22) 28 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਰੇਲਗੱਡੀ ਰਾਹੀਂ ਗਵਾਲੀਅਰ ਤੋਂ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਨਾਥੂ ਰਾਮ 29 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚੇ। ਕਰਕਰੇ ਵੀ ਦਿਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜ ਗਏ। ਤਿੰਨੋਂ ਉਸ ਦਿਨ ਦੁਪਹਿਰ 1 ਵਜੇ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਦੁਪਹਿਰ 1-30 ਵਜੇ ਤੱਕ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਇੱਕ ਰਿਟਾਇਰਿੰਗ ਰੂਮ ਵਿੱਚ ਰਹੇ।

(23) 30 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੇ ਗਵਾਲੀਅਰ ਤੋਂ ਲਿਆਂਦੇ ਪਿਸਤੌਲ ਦੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ 39 ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ।

ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੁਝ ਤੱਥ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਸਿੱਧੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਜੋ ਕੁਝ ਹੋਰ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਲਗਭਗ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਪਦੇ ਹਨ ਜੋ ਮੈਂ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਮਨਜ਼ੂਰਕਰਤਾ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਅਤੇ ਜੋ ਕਿ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੰਭਾਵਿਤ ਜਾਪਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਨੂੰ ਰੱਖਦਾ ਹਾਂ:

(1) ਨੱਥੂਰਾਮ ਦਾ 16 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਪੂਨਾ ਵਿਖੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੌਰਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਰਿਵਾਲਵਰ ਬਦਲੇ ਬਦਲੇ ਜਾਣ ਦੇ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਬੈਜ ਨੂੰ ਪਿਸਤੌਲ ਸੌਂਪਣਾ।

(2) ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੁਆਰਾ 15 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਬੈਜ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਦਿੱਲੀ ਫੇਰੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਬਾਰੇ ਸੰਚਾਰ।

(3) 15 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਪੂਨਾ ਜਾਣ ਸਮੇਂ ਹੱਥ-ਗੋਲੇ ਅਤੇ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ ਦੀਆਂ ਸਲੈਬਾਂ ਵਾਲਾ ਬੈਗ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਗਏ ਸਨ।

(4) 20 ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਬੈਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਦੁਆਰਾ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਦੀ ਫੇਰੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਪੁਨਰ-ਸਥਾਪਨਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਅਤੇ

(5) 20 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਵਿਖੇ ਮੀਟਿੰਗ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਸਫੋਟਕ ਵੰਡੇ ਗਏ।

ਗੋਪਾਲ ਜਿਸ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਲਈ ਪਹਿਲੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ 14 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਪੂਨਾ ਤੋਂ ਬੰਬਈ ਲਈ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਪਾਇਆ, ਉਹ 16 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਨਵੀਂ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਗੋਪਾਲ ਮੂਲ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬੰਬਈ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਸੀ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੇ ਕਾਰਨ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਪੂਨਾ ਨੂੰ ਕਾਹਲੀ ਕੀਤੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਸੰਭਾਵਨਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਪੂਨਾ ਵਿਖੇ ਗੋਪਾਲ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੇ ਛੁੱਟੀ ਲਈ ਦੂਜੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਬੈਜ ਕੋਲ 15 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਕੋਈ ਰਿਵਾਲਵਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਦੋਂ ਉਹ 15 ਤਰੀਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਇਕੱਲੇ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਿਵਾਲਵਰ ਦਿਖਾਈ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ 16 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਨੱਥੂਰਾਮ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਪਿਸਤੌਲ ਦੇ ਬਦਲੇ ਰਿਵਾਲਵਰ ਮਿਲਣ ਬਾਰੇ ਉਸ ਦਾ ਬਿਆਨ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੰਭਾਵਿਤ ਜਾਪਦਾ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬੈਜ ਦੇਖਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ 14 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਦਿੱਲੀ ਜਾਣ ਦਾ ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਾਕੀ ਬਚੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਅਤੇ ਉਸ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ। ਪੂਨਾ ਵਾਪਸ ਪਰਤਣ ਲਈ ਜੋ ਸਮਾਨ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡ ਗਿਆ ਸੀ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹਿਰਾਸਤ ਲਈ ਦੁਕਵੇਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਲਈ। ਅਸਲ ਵਿਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਦੋਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ 15 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਵਿਚ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਅਤੇ ਬੈਜ ਵਿਚਕਾਰ ਇਹ ਸਹਿਮਤੀ ਬਣੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਨੌਕਰ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮਝੌਤਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਨ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਪਰੋਕਤ ਖੋਜਾਂ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਲਗਭਗ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਅਸਲ ਉਦੇਸ਼ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਵੱਲ ਵਧ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਹ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗੰਭੀਰ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਹ ਅਸਲ ਵਸਤੂ ਸੀ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ 15 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਬੈਜ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬੈਜ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋਏ ਸਨ।

ਆਪਣੇ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਪੂਨਾ ਤੋਂ ਬੈਜ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਸਮਾਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰਹਿਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ ਸਨ, ਜੇਕਰ ਉਪਰੋਕਤ ਖੋਜਾਂ ਤੋਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਮਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਆਮ ਵਸਤੂ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਬੈਜ ਨੂੰ ਉਹ ਸਮਾਨ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਉਹ ਉਸ ਵਸਤੂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਜਿਸ

ਲਈ ਉਹ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਸੋਚਿਆ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਮਾਨ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਬੈਂਜ ਤੋਂ ਲੈ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੂਲ ਯੋਜਨਾ ਵਿਚ ਉਸ ਢੰਗ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਬਦਲਾਅ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਾਮਾਨ ਨੂੰ ਬੈਂਜ 'ਤੇ ਵੀ ਦਿੱਲੀ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਖੁਦ ਇਸ ਉੱਦਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਬੈਂਜ ਨੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਝ ਜ਼ਰੂਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਲਈ ਪੂਨਾ ਵਾਪਸ ਜਾਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਕੋਈ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰੇਗਾ ਜਾਂ ਪੂਨਾ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਆਪਣਾ ਮਨ ਬਦਲ ਲਵੇਗਾ। ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਉਸ ਕੋਲ ਸਾਮਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਛੱਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ, ਉਹ ਵੀ ਇੱਕ ਵਾਰ ਇਸ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਲੈ ਕੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਬੈਂਜ ਲਈ ਇਸਨੂੰ ਵਾਪਸ ਪੂਨਾ ਲੈ ਜਾਣਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਸਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਬੰਬਈ ਲਿਆਉਣਾ ਅਤੇ ਉਥੋਂ ਦਿੱਲੀ ਲੈ ਜਾਣਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਜਾਂ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਸੰਕੇਤ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਸਾਂਝੀ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੀ ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਮਦਨ ਲਾਲ ਬਾਕੀ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੰਭਾਵਨਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਸਮਾਨ ਲੈ ਗਏ ਹਨ।

ਛੋਟੇ ਰਾਮ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ, ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਕਮਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਫੋਟੋ ਖਿੱਚਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਨਾਲ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਮੈਂ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਟੱਲ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਨੇ ਸਾਰੀ ਜਗ੍ਹਾ ਦਾ ਪੁਨਰ-ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਉਪਰੋਕਤ ਬੇਨਤੀ ਕਰਕਰੇ ਦੁਆਰਾ ਛੋਟੇ ਰਾਮ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਕਰਕਰੇ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ 18 ਅਤੇ 19 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਸਨ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਵੀ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 19 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਉਥੇ ਸਨ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਵਿੱਚ ਗਏ ਹੋਣ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ। ਬੈਂਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ, ਹਾਲਾਂਕਿ, 19 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਦੇਰ ਰਾਤ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਫ਼ ਸੰਕੇਤ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਹ ਬਹੁਤ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਵਿੱਚ ਲੈ ਗਏ ਸਨ। 20 ਤਰੀਕ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਸਥਾਨ ਦੀ ਮੁੜ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ।

ਉੱਪਰ ਦਰਜ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ 20 ਤਰੀਕ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਮਦਨਲਾਲ, ਆਪਣੇ, ਨੱਥੂਰਾਮ, ਗੋਪਾਲ, ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਬੈਂਜ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਪਿੱਛੇ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਸੀ। ਇਹ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਮਿਲੇ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੱਸ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੋਈ ਹੋਰ ਜਗ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।

ਜੇ ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸਮੂਹਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਵੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਮੈਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਟੱਲ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕਤਲ ਦੀ ਕੋਈ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲਈ ਉਪਰੋਕਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਉਦੇਸ਼, ਅਰਥਾਤ, ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਵੱਲ ਝੁਕਾਅ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਚੁੱਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਕਈ ਕਦਮ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਇਕਬਾਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੇਸਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਹੀ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਭਿਆਨਕ ਲੜੀ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਜੋ ਇਕ ਸਾਂਝੀ ਯੋਜਨਾ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਉਪਰੋਕਤ ਗਿਣੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕੁਝ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਜੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮਿਆਂ 'ਤੇ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਪਦੀਆਂ ਹਨ, ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ, ਬਿਲਕੁਲ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਪਦੀਆਂ ਹਨ।

ਉਪਰੋਕਤ ਗਿਣੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕੁਝ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਜੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮਿਆਂ 'ਤੇ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਪਦੀਆਂ ਹਨ, ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ, ਬਿਲਕੁਲ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਪਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ,

ਨੱਥੂਰਾਮ ਦੁਆਰਾ 13 ਅਤੇ 14 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਭਰਾ ਅਤੇ ਦੋਸਤ ਦੀਆਂ ਪਤਨੀਆਂ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਜੀਵਨ ਨੀਤੀਆਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਬਕਾਇਆ ਰਕਮਾਂ ਦੇ ਵਾਰਸ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਸਮੂਹਿਕ ਅਤੇ ਸੰਚਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰ ਇੱਕ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਵਸਤੂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੇਖਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ, ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਤਣਾਅ ਅਤੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਭ ਤੋਂ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੁਝ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ। ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 20 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਗੋਪਾਲ ਅਤੇ ਪਰਚੂਰੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਾਰੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਦੇ ਤੱਥ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਅਸੰਭਵ ਪਾਇਆ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਅਸੰਭਵ ਪਾਇਆ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਹੁਤਿਆਂ ਦੀ ਭੌਤਿਕ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦਗੀ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਆਪਣੇ ਸਫ਼ਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਮੰਨੇ-ਪ੍ਰਮਾਣੇ ਨਾਵਾਂ ਹੇਠ ਘੁੰਮਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਐਕਟਾਂ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਆਖਿਆਵਾਂ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਲਨਲਾਲ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ, ਆਪਟੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਬੈਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਦੇ ਦਿੱਲੀ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਦੋ ਸਮੂਹਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਤੰਤਰ ਹੋ ਕੇ ਇੱਕ ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਵਿੱਚ ਬਾਕੀ ਚਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਨੇ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਨ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਵੱਲੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਮੁਸਲਿਮ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਰਤ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਭਾ ਵਿੱਚ। ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਸਮੂਹ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਕੈਂਪਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਵਿੱਚ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਲਈ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਰਥਨ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੇ ਵਾਅਦੇ ਵੀ ਲਏ ਸਨ। ਆਪਟੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਦੁਆਰਾ ਗਵਾਲੀਅਰ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਨੂੰ ਵੀ ਉਸੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਉਥੋਂ ਵਲੰਟੀਅਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸ਼ਰੀਫ ਹੋਟਲ ਤੋਂ ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਦੇ ਅਚਾਨਕ ਚਲੇ ਜਾਣ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰਾਤ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਮਾਮੇ ਦੇ ਘਰ ਬਿਤਾਈ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਨਾਲ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਮਦਨਲਾਲ ਦੇ ਮਾਮੇ ਤੋਂ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਕੋਈ ਵੀ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਜਾਂ ਕਰਕਰੇ ਜਾਂ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਟੇ ਨੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਨ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਆਪਣੇ ਸਮਰਥਨ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਇਸ ਅਪੀਲ ਦੀ ਬਹਿਸ ਦੌਰਾਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦਾ ਧਿਆਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਮੀਆਂ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਜਵਾਬ ਸਦਾ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਇਹ ਫਰਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰੇ ਅਤੇ ਕਿ ਆਪਣੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਹਰ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰੇ। ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸੱਚ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਪ੍ਰਿਥਮ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਕੇਸ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੱਥ ਲਗਭਗ ਨਿਰਣਾਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਦੋਸ਼ੀ ਕੇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਸਿਰਫ ਸੁਝਾਅ ਦੇ ਕੇ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਜੋ, ਜੇਕਰ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਢਾਹ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਪਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤੱਥ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਾਨੂੰ ਰੋਜ਼ੀਨਾ ਬਨਾਮ ਫਰੋਸਟ (1) ਵਿੱਚ ਟਿੱਡਲ ਸੀ.ਜੇ. ਦੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ-

“ਕੈਦੀ ਦੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਜੋ ਉਸ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਜਾਇਜ਼ ਹਨ, ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਉਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਇਰਾਦਾ ਕੀ ਸੀ ਜੋ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਸ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਉਸ 'ਤੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਜੁਰਮ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਲਈ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਂ ਅੰਦਰ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਕੈਦੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੇਸ ਦਾ ਸਬੂਤ ਉਸ ਦੇ ਸਮਰਥਨ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਕੈਦੀ ਦੀ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ 'ਤੇ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਸਬੂਤ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਜੋ ਤਾਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਵਾਜ਼ਬ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੀਵਾਨੀ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਜਾਂਚਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਧਿਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਖਾਸ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਸਬੂਤ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਕਾਫ਼ੀ ਸ਼ੱਕ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ, ਉਸਦੇ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ, ਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਜੋ ਵੀ ਹੋਣ, ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ੱਕੀ ਦਿੱਖਾਂ ਦਾ ਸੰਪੂਰਨ ਨਿਰਦੋਸ਼ਤਾ ਨਾਲ ਮੇਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।”

ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ 13 ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੇ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਲਿਆ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਇੰਨਾ ਗੰਭੀਰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਜੀਵਨ ਨੀਤੀਆਂ ਲਈ ਤੁਰੰਤ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਚੋਣ ਫਿਰ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਮੁਨਾਸਬ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਦੀਆਂ ਪਤਨੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ ਕੋਲ ਇਹ ਮੰਨਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸੀ, ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ। ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੁਸੀਬਤ ਵਿੱਚ ਪਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪਤਨੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀਆਂ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਕਿ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕੁਝ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਬੈਂਜ ਨੇ ਬੰਬਈ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਉਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਰੱਖੇ ਸਮਾਨ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਕੁਝ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ-ਸਲੈਬਾਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੱਥਗੋਲੇ ਲਏ ਸਨ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਵਾਜ਼ਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। 15 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਘਰ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵੀ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੀਆਂ ਜਾਪਦੀਆਂ ਹਨ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੇ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਰਵਾਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਪੂਰਵ ਸੰਧਿਆ 'ਤੇ 2,000 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੇ ਫੰਡਾਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿੰਤਨ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਡੇ ਹੋਣ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸੰਕੇਤ ਹੈ। ਬੈਂਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ, ਮਦਨਲਾਲ, ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਨੇ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਯਾਤਰਾ ਕੀਤੀ ਪਰ ਉਹ ਸਾਰੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਮਿਲੇ ਅਤੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਅਤੇ 20 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਇਹ ਸਾਰੇ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਵਿੱਚ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ-ਸਲੈਬ ਵਿੱਚ ਵਿਸਫੋਟ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਜੇਬ ਵਿੱਚ ਤੁਰੰਤ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਇੱਕ ਜਿੰਦਾ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਸੰਕੇਤ ਹਨ ਕਿ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਤਿੰਨ, ਅਤੇ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚਾਰ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਸਨ ਜੋ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਭਾ ਵਿਚ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਵੀ ਸਨ ਪਰ ਅਸਲ ਵਿਚ ਵਰਤੇ ਨਹੀਂ ਗਏ ਸਨ। ਯੋਜਨਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਿਕਸਤ ਹੋਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ 20 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਅਸਫਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੇ ਉਸ ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਖਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ ਜੋ ਉਸਦੀ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਸਰਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੁਆਰਾ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਆਸਾਨ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਣਾ ਇੱਕ ਗਲਤੀ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸਹੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਪਿਸਤੌਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਏ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ, ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ

ਦ੍ਰਿੜ ਸੰਕਲਪ, ਜਿਸ ਨੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਘਰੇਲੂ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ, ਕੋਈ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਸਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਅਤੇ ਸਹਿ-ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ, ਜੇ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇ, ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅੰਤਮ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਬੀੜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਅਤੇ ਉਸੇ ਲਈ ਦੁੱਖ ਝੱਲਿਆ।

ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਿੱਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੀ ਹੋਂਦ ਬਾਰੇ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਕੇਸਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੀ ਖੋਜ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨੱਥੂਰਾਮ ਦੁਆਰਾ ਸਾਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੁਝ ਆਮ ਦਲੀਲਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ 9 ਜਾਂ 10 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕਤਲ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚਣ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਾ ਆਵੇ। ਇਹ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ 12 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਤੱਕ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਜਾਂ ਮੁਸਲਿਮ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਰਗਰਮੀ ਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਵਾਂ ਜਾਂ ਅਸਾਧਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ 12 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਰੇਡੀਓ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਵਰਤ, ਜ਼ਾਹਰਾ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮਸਜਿਦਾਂ ਅਤੇ ਪੂਜਾ ਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ 55 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਨਕਦ ਰਾਸ਼ੀ ਅਦਾ ਕਰੇਗੀ। ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ 9 ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਰਚੀ ਗਈ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਬਾਰੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਹਾਣੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੰਭਵ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਝੂਠੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਝੂਠੇ ਕੇਸ ਨਾਲ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਜੀਵਨ ਨੀਤੀਆਂ 'ਤੇ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀਆਂ ਦੀਆਂ ਤਰੀਕਾਂ ਵੱਲ ਵੀ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਤੱਥ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਤਰੀਕਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਇਹ ਸਿਰਫ 13 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਹੀ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ 12 ਜਾਂ 13 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕਤਲ ਦੀ ਕੋਈ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਰਚੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। 13 ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਕੇਸ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਢਾਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕਤਲ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚੀ ਗਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਲੋੜੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ 9 ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਘੜੀ ਗਈ ਸੀ ਜਾਂ 13 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ। ਭਾਵੇਂ ਮੁਕੱਦਮਾ 13 ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਤੱਥ ਅਸਲ ਵਿੱਚ 13 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਇਕੱਲੇ ਇਸ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਅਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਰਚਨਾ ਬਾਰੇ ਮਦਨਲਾਲ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਨੂੰ ਕਹੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸੰਚਾਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਤੱਥ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਦੁਆਰਾ 13 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਮੈਨੂੰ ਮਦਨਲਾਲ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਨੂੰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੰਚਾਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਪਵੇ। ਮੇਰੇ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹੋਰ ਖੋਜਾਂ 'ਤੇ ਸਾਬਤ ਹੋਈ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਨੂੰ ਫੜਨ ਵਿੱਚ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।

ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ 12 ਜਾਂ 13 ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਸਾਇਦ ਕਰਕਰੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਮਹਾਤਮਾ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ

ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਉਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਗਾਂਧੀ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਦੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਕਿਸੇ ਅਚਾਨਕ ਜਾਂ ਤਤਕਾਲ ਭੜਕਾਹਟ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਇੱਕ ਖਾਸ ਲਾਈਨ ਵਿੱਚ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਸੀ। 12 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਸਖ਼ਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਸਬੰਧਤ ਅੰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ ਨਾਲ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਦੋਸਤ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਉਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਸਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਆਤਮ-ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸੀ, ਪਰ ਪੁਰਾਣੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਏ ਗਏ ਨਰਮ ਰਵੱਈਏ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚਿੜਚਿੜਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ। ਭੰਗੀ ਕਲੋਨੀ ਵਿੱਚ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਦੋਸਤਾਂ ਦੀ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਪ੍ਰਤੀ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਅਤੇ ਗੁੱਸਾ ਵਧਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਘਟਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਅਪਣਾਏ ਰਵੱਈਏ ਤੋਂ ਹੋਰ ਗੁੱਸੇ ਅਤੇ ਨਿਰਾਸ਼ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਲਈ, ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਜਨਤਕ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚੋਂ ਗਾਇਬ ਕਰਨ ਲਈ ਜੋ ਵੀ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ 13 ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਮਰਨ ਵਰਤ ਬਾਰੇ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਇਸ ਤੱਥ ਦੀ ਬਹੁਤ ਪੁੰਜੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ 20 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਸਹਿ-ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕਥਿਤ ਸਹਿਯੋਗੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਮਦਨਲਾਲ ਕਰਕਰੇ ਦੇ ਨਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਲਈ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਾਵਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੇ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਵੱਲ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇ ਉਸਨੇ 20 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਉਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਉਸਦਾ ਆਪਣਾ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਕੰਮ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਮਿਸਟਰ ਨਾਗਰਵਾਲਾ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ 22 ਜਨਵਰੀ 1948 ਨੂੰ ਸਰਦਾਰ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ., ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਸਮੇਤ ਬੰਬਈ ਪਹੁੰਚੇ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗਵਾਹ ਦੀ ਇੱਛਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਾਰਾਂ ਨੂੰ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨ। 24 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮਿਸਟਰ ਨਾਗਰਵਾਲਾ ਵੱਲੋਂ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬੈਂਜ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਸ੍ਰੀ ਨਾਗਰਵਾਲਾ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਇਸ ਹਿੱਸੇ ਤੋਂ ਇਹ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਦੀ 20 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਬੈਂਜ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹਾਲਾਂਕਿ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਾਵਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੋਰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਾਰਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੋਰ ਨਾਵਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵੇਰਵੇ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸੰਪਰਕ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਜਾਪਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ, ਉਸ ਦੇ ਤੇਜ਼ ਅਤੇ ਆਵੇਗਸ਼ੀਲ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਉਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਲਿਜਾਣ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਉਪਯੋਗੀ ਸਾਧਨ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ।

ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਬਿਆਨ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਦਨਲਾਲ ਦੁਆਰਾ ਖੁਦ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਰਕਰੇ ਉਸ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਰਕਰੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮਦਨਲਾਲ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸਿਰਫ ਉਹ ਸੰਪਰਕ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸੰਕੇਤ ਹਨ:-

(1) 14 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਭਵਨ ਵਿੱਚ ਸਨ, ਰਾਤ ਨੂੰ ਬੈਜ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਦੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਆਏ ਅਤੇ ਬੈਜ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਗਏ, ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਵਰਕਰ-ਸਦਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਘਰ।

(2) 15 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਮਦਨਲਾਲ ਨੱਥੂਰਾਮ, ਆਪਣੇ, ਬੈਜ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਨਾਲ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ।

(3) ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਭਵਨ ਵਿਖੇ ਉਸਨੇ 19 ਦੀ ਰਾਤ ਗੋਪਾਲ ਅਤੇ ਬੈਜ ਨਾਲ ਬਿਤਾਈ ਅਤੇ ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਭਵਨ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ।

(4) 20 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਵਿਖੇ ਕਾਨਫਰੰਸ।

ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਜਾਂ ਗੋਪਾਲ ਬਾਰੇ ਸਾਰੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵੇਰਵੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਜਾਣੂ ਕਰਾਏ ਗਏ ਸਨ, ਜਾਂ ਹੋਰ ਜਾਣੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ 17 ਤਰੀਕ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਕਰਕਰੇ ਇਕੱਲੇ ਹੀ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲੈ ਗਏ ਸਨ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਅਤੇ ਰਾਤ ਕਰਕਰੇ ਨੇ ਸ਼ਰੀਫ ਹੋਟਲ ਤੋਂ ਦੂਰ ਬਿਤਾਈ। ਮਦਨਲਾਲ ਇਸ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੰਭਾਵਿਤ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ, ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੋਪਾਲ ਆਦਿ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਬੈਜ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਵਿਸਫੋਟਕ ਦੇਖਣ ਲਈ ਉੱਥੇ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਬੰਬਈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਇਕੱਠੇ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਦੇ ਮੌਕੇ ਵੀ ਮਿਲੇ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦਸਵੰਧਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਰਦਾਰ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਮਦਨਲਾਲ ਨੂੰ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਦੇ ਕਮਰੇ ਨੰਬਰ 40 ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਪਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨੱਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ 17 ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ 20 ਜਨਵਰੀ ਤੱਕ ਰਹੇ ਸਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਸੇ ਸ਼ਾਮ ਉਹ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹੋਟਲ ਅਤੇ ਉਸ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ, 26 ਫਰਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਭਵਨ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਇੱਕ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਕਵਰੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਗਵਾਲੀਅਰ ਵਿਖੇ ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਕਵਰੀ 'ਤੇ ਵੀ ਕੁਝ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। 26 ਫਰਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੁਆਰਾ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਚਾਰ ਗੋਲੀਆਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਵਾਲਾ ਦਰੱਖਤ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਬੈਜ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜਦੋਂ 20 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਭਵਨ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਰਿਵਾਲਵਰ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਗੋਲੀ ਦਰੱਖਤ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲੱਗੀ ਸੀ। ਇਹ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਦਰੱਖਤ ਨੂੰ ਚਾਰ ਗੋਲੀਆਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਨਾਲ ਬਰਾਮਦ ਕਰਨਾ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਝੂਠੇ ਸਬੂਤ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਪਰਚੂਰੇ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਕੰਧ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਗੋਲੀਆਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਅਤੇ ਉਥੋਂ ਬਰਾਮਦ ਹੋਇਆ ਬਲਦ ਵੀ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਝੂਠੇ ਸਬੂਤ ਘੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਲੇ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜਦੋਂ ਰਿਵਾਲਵਰ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪਰਚੂਰੇ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕੰਧ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਅਸਮਾਨ ਵਿੱਚ ਫਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਿਦਿਆਲੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਰਿਕਵਰੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਖ ਸਬੂਤ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਇਹਨਾਂ

ਰਿਕਵਰੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਬੰਧਿਤ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦੀ ਕੋਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਇਹਨਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਹਨਾਂ ਵਸੂਲੀ ਦੇ ਤੱਥ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੇਸ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਵਰਤਣ ਦੀ ਕੋਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਨੂੰ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਝੂਠੇ ਸਬੂਤ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੋਣੀ ਸੀ ਜੇਕਰ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਸੂਲੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਭੌਤਿਕ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੁੰਦੀ ਜਾਂ ਇਹਨਾਂ ਰਿਕਵਰੀ ਦੀ ਕੁਝ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਆਪਣੇ ਜਿਸ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਇਹ ਰਿਕਵਰੀ ਇਕੱਲੇ ਕਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਜਾਣ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਗੋਲੀਆਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਕਿਵੇਂ ਅਤੇ ਕਦੋਂ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆਏ ਸਨ।

ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਅਗਲਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਵਿਅਕਤੀ ਉਸ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਧਿਰ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਨੱਥੂਰਾਮ ਵੀ. ਗੌਡਸੇ ਅਤੇ ਨਾਰਾਇਣ ਡੀ. ਆਪਣੇ ਦੋ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿਲ ਕੇ ਨਜਿੱਠਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਨੇੜਿਓਂ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਣ 'ਤੇ ਕਿ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕਤਲ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ 20 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ 'ਤੇ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ ਦੀ ਸਲੈਬ ਨਾਲ ਧਮਾਕਾ ਅਤੇ 30 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਪਿਸਤੌਲ ਦੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ 39 ਨਾਲ ਗੋਲੀ ਮਾਰਨ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਸਨ। ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ, ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਥੋੜ੍ਹੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਧਿਰ ਸਨ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਸਨ।

ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵੇਲੇ ਵੀ, ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸਿੱਟੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਕੱਢੇ ਹਨ ਜੋ ਸੁਤੰਤਰ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸੁਤੰਤਰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਿਵਾਏ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੱਥ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤੱਥ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਪਦਾ ਸੀ, ਸੁਤੰਤਰ ਸਬੂਤ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਲਗਭਗ ਅਟੁੱਟ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਹ ਨੋਟ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਅਜਿਹਾ ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਇਹ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਮਨਜ਼ੂਰਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਰੇਕ ਤੱਥ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਪਰ, ਕੇਸ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਸਿਰਫ ਸਮਝਦਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਨਿਆਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਲਤ ਢੰਗ ਦੀ ਦੂਰ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ। ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਕੇਸਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਰੈਕਸ ਬਨਾਮ ਬਾਸਕਰ ਵਿਲੇ (1) ਵਿੱਚ ਹਾਊਸ ਆਫ ਲਾਰਡਜ਼ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣਾ ਪਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੁਤੰਤਰ ਸਬੂਤ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਇਸਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਵੇਰਵਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਨੱਥੂਰਾਮ ਵੀ. ਗੌਡਸੇ ਅਤੇ ਨਾਰਾਇਣ ਡੀ. ਆਪਣੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਬਕਾ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ 2,000 ਰੁਪਏ ਅਤੇ 3,000 ਰੁਪਏ ਦੀਆਂ ਦੋ ਜੀਵਨ ਨੀਤੀਆਂ 'ਤੇ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਦੇ ਤੱਥ ਹਨ। ਭਰਾ ਗੋਪਾਲ ਵੀ. ਗੌਡਸੇ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 13 ਅਤੇ 14 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ, ਦੋਵਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀਆਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਾਰਾਇਣ ਡੀ. ਆਪਣੇ ਦੁਆਰਾ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਮਹਾਰਾਜ, ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 77 ਦੇ ਅਗਲੇ ਸਬੂਤ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ 15 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਮਦਨ ਲਾਲ, ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਆਰ ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਦਿਗੰਬਰ ਆਰ ਬੈਜ ਦੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਦੋਵਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਜਦੋਂ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ- ਵਾਲਾ ਬੈਗ ਸੀ। ਸਲੈਬਾਂ ਅਤੇ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡਾਂ ਨੂੰ ਗਵਾਹ ਦੇ ਨੌਕਰ ਕੋਲ ਇੱਕ ਰਾਤ ਪਹਿਲਾਂ

ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਬੈਂਗ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦਿਗੰਬਰ ਬੈਂਜ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਈ ਗਈ ਅਤੇ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਖੁਦ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਮੌਜੂਦ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ। ਨਰਾਇਣ ਡੀ. ਆਪਟੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਉਸਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਰਿਵਾਲਵਰ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮਿਸ਼ਨ 'ਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸਾਡੇ ਕੋਲ 17 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਦਿਗੰਬਰ ਆਰ. ਬੈਂਜ ਦੇ ਨਾਲ ਦੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਫੰਡ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਦੇ ਅਗਲੇ ਸਬੂਤ ਹਨ। ਫੰਡ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਪਰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਸਮਝਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਖਰਚ ਕਰਨਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਕਬੂਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਢੁੱਕਵੇਂ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਤੱਥ ਹਨ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਨੇ 17 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਤੱਕ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਰਾਹੀਂ 17 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਹਵਾਈ ਸਫ਼ਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ 17 ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ 20 ਜਨਵਰੀ ਤੱਕ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਨਾਵਾਂ ਹੇਠ ਠਹਿਰੇ ਸਨ।

ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਅਗਲਾ ਤੱਥ ਹੈ, ਜੋ ਆਪਟੇ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 14, ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 15 ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ 20 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਗੀ ਅਤੇ ਵੀ. ਪੀ. ਡਬਲਯੂ 14 ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਟੈਕਸੀ ਵਿੱਚ ਉਸ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਲਦੀ ਰਵਾਨਗੀ।

ਫਿਰ 20 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਦੋਵਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਰਵਾਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਤੱਥ ਹੈ। ਉਹ 22 ਤਰੀਕ ਤੱਕ ਕਾਨਪੁਰ ਵਿੱਚ ਰਹੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਬੰਬਈ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਏ। ਇਹ ਤੱਥ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਬਤ ਵੀ ਹੋਏ ਹਨ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੁਖਤਾ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੋਵੇਂ 23 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਦੇ ਆਰੀਆ ਪਾਠਕ ਆਸ਼ਰਮ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਲਈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਦੋਸਤ ਲਈ ਡੀ. ਨਰਾਇਣ ਰਾਓ ਦੇ ਮਨੇ ਹੋਏ ਨਾਮ ਹੇਠ ਨਰਾਇਣ ਡੀ. ਆਪਟੇ ਦੁਆਰਾ ਬੁੱਕ ਕੀਤੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਠਹਿਰੇ ਸਨ, ਜਿਸਦੀ ਪਛਾਣ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਨੱਥੂਰਾਮ ਵੀ. ਗੋਡਸੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਐਨ. ਵਿਨਾਇਕਰਾਓ ਦੇ ਮਨੇ ਹੋਏ ਨਾਮ ਹੇਠ ਐਲਫਿੰਸਟਨ ਅਨੇਕਸੀ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੋਵਾਂ ਲਈ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਸੀ।

ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਸੰਤ ਜੋਸ਼ੀ ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 79 ਦੇ ਸਬੂਤ ਹਨ ਕਿ ਦੋਵੇਂ 25 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਰਾਤ 9 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਘਰ ਠਾਣੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਆਰ ਕਰਕਰੇ ਨਾਲ ਕੁਝ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਸਵੇਰੇ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲ ਵੀ. ਗੋਡਸੇ ਜੋ ਸ਼ਾਮ 4 ਵਜੇ ਤੋਂ ਉਥੇ ਸਨ।

ਦਾਦਾ ਮਹਾਰਾਜ ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 69 ਅਤੇ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਮਹਾਰਾਜ ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 77 ਦੇ ਅਗਲੇ ਸਬੂਤ ਹਨ ਕਿ ਦੋਵੇਂ 26 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਸਾਬਕਾ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਮਿਲਣ ਆਏ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਤੋਂ ਰਿਵਾਲਵਰ ਜਾਂ ਪਿਸਤੌਲ ਮੰਗਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਹ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਸਨ।

ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਅਗਲੇ ਤੱਥ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 27 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਮੁੜ ਤੋਂ ਮਨੇ-ਪ੍ਰਮਨੇ ਨਾਵਾਂ ਹੇਠ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਅਤੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਦੋਵੇਂ ਗਵਾਲੀਅਰ ਵੱਲ ਚੱਲ ਪਏ। ਇਹ ਤੱਥ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਬਤ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 29 ਅਤੇ 30 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਦੋਵਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੇ ਸਬੂਤ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਮੈਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਫਿਰ ਨਾਥੂਰਾਮ ਵੀ ਗੋਡਸੇ ਨੇ 30 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਪਿਸਤੌਲ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ 39 ਨਾਲ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਮੰਨਿਆ ਹੋਇਆ ਤੱਥ ਹੈ।

ਜਗਦੀਸ਼ ਪਰਸਾਦ ਗੋਇਲ ਪੀ. ਡਬਲਯੂ 39 ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿਸਤੌਲ ਦੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ 39 ਡੰਡਵਤੇ ਭਗੋੜੇ ਨੇ 28 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਉਸ ਤੋਂ ਇਸ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ 'ਤੇ ਲੈ ਲਈ ਸੀ ਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ ਵੀ. ਗੋਡਸੇ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਦੋਵੇਂ ਇਸ ਪਿਸਤੌਲ ਨਾਲ ਗਵਾਲੀਅਰ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਵਾਪਸ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ।

ਆਪਣੇ ਦੋ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਾਧੂ ਤੱਥ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਸਦਾ ਕੋਟ ਐਗਜ਼ੀਬਿਟ ਪੀ 15 ਸੀ ਜੋ ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈਡਗ੍ਰੇਨੇਡ ਉਸ ਕੋਟ ਦੀ ਜੇਬ ਵਿੱਚ ਸੀ।

ਆਪਣੇ ਦੋ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ 3 ਫਰਵਰੀ ਤੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੱਕ ਉਹ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਆਰ. ਕਰਕਰੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਲਗਭਗ ਛੁਪਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਹੋਟਲ ਦੇ ਮਾਲਕ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ 61 ਦੇ ਸਬੂਤ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ 3 ਫਰਵਰੀ ਤੋਂ 5 ਫਰਵਰੀ, 1948 ਤੱਕ ਐਲਫਿੰਸਟਨ ਅਨੇਕਸੀ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਨਾਰਾਇਣ ਡੀ. ਆਪਣੇ ਦੁਆਰਾ ਡੀ. ਨਰਾਇਣ ਰਾਓ ਦੇ ਮੰਨੇ ਹੋਏ ਨਾਮ ਹੇਠ ਬੁੱਕ ਕੀਤੇ ਕਮਰੇ ਦੇ ਨਾਲ ਠਹਿਰੇ ਸਨ। ਪੀ ਡਬਲਯੂ 61 ਅਤੇ ਪੀ ਡਬਲਯੂ 64 ਹੋਟਲ ਦੇ ਸੰਚਾਲਕ ਦੋਵੇਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ 24 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਹੋਟਲ ਦੇ ਕਮਰੇ ਨੰਬਰ 6 'ਤੇ ਕਿਸ ਨੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਕੁਝ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਆਉਣ ਦੇ ਪੰਜ ਮਿੰਟ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਅਚਾਨਕ ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਦੋਵੇਂ ਉੱਥੋਂ ਚਲੇ ਗਏ। ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਮਰਾ ਨੰਬਰ 6 ਸੀ ਜੋ 24 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਅਤੇ ਨਰਾਇਣ ਡੀ. ਆਪਣੇ ਲਈ ਬੁੱਕ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਵਸੰਤ ਜੋਸ਼ੀ, ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 79, ਦਾ ਸਬੂਤ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਆਰ. ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਨਰਾਇਣ ਡੀ ਆਪਣੇ ਦੋਵੇਂ 5 ਤੋਂ 13 ਫਰਵਰੀ ਤੱਕ ਠਾਣੇ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਠਹਿਰੇ ਸਨ। 13 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਉਹ ਪਿਰਕਜ਼ ਅਪੋਲੋ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਫਟ ਹੋ ਗਏ ਜਿੱਥੋਂ 14 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ।

ਆਪਣੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿੱਚ ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਨਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੀਆਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਗੁਪਤ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਉਸਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਨਫਰਤ ਕਰਦੇ ਸਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਸਮਝਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਉਸਦੀ ਕਥਿਤ ਘਿਨਾਉਣੀ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਅੱਤਿਆਚਾਰਾਂ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਦੁੱਖਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਉਸਦੀ ਕਥਿਤ ਉਦਾਸੀਨਤਾ ਲਈ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਨਫਰਤ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਈਆਂ ਅਣਗਿਣਤ ਦੁੱਖਾਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਲਈ ਵੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਤੀਬਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਸਲਿਮ ਪੱਖੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਸਨ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਭਾਰਤੀ ਡੋਮੀਨੀਅਨ ਵਿਚ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਹਿੰਦੂਆਂ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਜ਼ੁਲਮ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਸਨ। . ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮਹਾਤਮਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਭਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਰਾਨ ਦੇ ਪਾਠ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਸਭਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਭਾਸ਼ਣਾਂ ਦੇ ਰੁਝਾਨ ਨੂੰ ਵੀ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਵਾਦ ਲਿਆ। ਕੋਈ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਅਤੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰ ਖਤਰਾ ਮੰਨਦੇ ਸਨ। 13 ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 30 ਜਨਵਰੀ ਤੱਕ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਸਤਾਰ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਅਤੇ ਆਚਰਣ, ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਪ੍ਰਤੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਵੀ. ਗੋਡਸੇ ਦੇ, ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ

ਨਾ ਸਿਰਫ ਮਹਾਤਮਾ ਦੇ ਕਤਲ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚਣ ਵਾਲੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਪਰ ਇਹ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਹ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਬੰਧਕ।

ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਆਰ. ਕਰਕਰੇ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਫ਼ੀ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਨਰਾਇਣ ਡੀ. ਆਪਟੇ ਨਾਲ ਕਾਫ਼ੀ ਗੂੜ੍ਹੇ ਸਬੰਧਾਂ 'ਤੇ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਚੋਣ ਵਿੱਚ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਵੀ. ਗੌਡਸੇ ਅਤੇ ਨਰਾਇਣ ਡੀ. ਆਪਟੇ ਵਿਚਕਾਰ ਮੌਜੂਦ ਬਹੁਤ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸਬੰਧਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਉਹ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਦੇ ਨਾਲ ਅਕਸਰ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਬਹੁਤ ਗੂੜ੍ਹੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਸਾਂਝ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਵਾਂਗ, ਉਹ ਵੀ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦਾ ਇੱਕ ਜੋਸ਼ੀਲੇ ਵਰਕਰ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਸਾਵਰਕਰ ਦਾ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਹੈ। ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਉਹ ਪੂਰਬੀ ਬੰਗਾਲ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਅੱਤਿਆਚਾਰਾਂ ਦੇ ਪੀੜਤਾਂ ਦੀ ਰਾਹਤ ਲਈ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲੈ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਬਾਕੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਉਹ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨੱਥੂਰਾਮ ਵੀ. ਗੌਡਸੇ ਅਤੇ ਨਰਾਇਣ ਡੀ. ਆਪਟੇ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਇੱਛੁਕ ਸਹਿਯੋਗ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤ ਹਨ ਜੋ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਸਿਰਫ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਧਿਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਵੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਸ਼ਰੀਕ ਮਦਨ ਲਾਲ ਦੇ ਨਾਲ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਾਂਝੀ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਉਪਯੋਗੀ ਅਤੇ ਉਪਯੋਗੀ ਯੰਤਰ ਲੱਭ ਲਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਬਾਕੀ ਸਭ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਬੰਬਈ ਵੱਲ ਚੱਲ ਪਿਆ। ਮਦਨ ਲਾਲ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਨਾਲ ਹੋਈ। ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਮਦਨ ਲਾਲ ਇਕੱਲੇ ਹੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਰੁੱਧ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਆਰ ਕਰਕਰੇ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਮਹਾਰਾਜ ਪੀ. ਡਬਲਯੂ 77 ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੀ 15 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਘਟਨਾ ਦੇ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਸੀ। ਪੂਨਾ ਤੋਂ ਦਿਗੰਬਰ ਆਰ ਬੈਂਜ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆਂਦੇ ਵਿਸਫੋਟਕਾਂ ਦੇ ਬੈਗ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਦਨ ਲਾਲ ਨਾਲ ਉਹ 15 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਰਾਤ ਦੀ ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਇਆ। ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚਣ 'ਤੇ ਉਹ ਮਦਨ ਲਾਲ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤਾਰਾਮ ਅੰਗਚੇਕਰ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 5 ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ਰੀਫ ਹੋਟਲ ਦੇ ਇੱਕ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਰੁਕੇ। ਉਹ ਇਸ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੰਨੇ-ਪ੍ਰਮੰਨੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਠਹਿਰਿਆ ਅਤੇ ਇੱਕ ਗਲਤ ਪਤਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੈਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 5 ਦੇ ਸਬੂਤ ਵੀ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੱਖ ਹੋਣ ਸਮੇਂ, ਉਸਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਪੱਕਾ ਪਤਾ ਮੰਗਿਆ, ਤਾਂ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੇ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇਹ ਆਖਰੀ ਤੱਥ ਬਹੁਤ ਮਾਮੂਲੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਨੂੰ ਛੁਪਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨਾ ਸਾਵਧਾਨ ਸੀ।

ਫਿਰ ਸਬੂਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ 17 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਵਿਖੇ ਨਥੂਰਾਮ ਵੀ. ਗੌਡਸੇ ਅਤੇ ਨਰਾਇਣ ਡੀ. ਆਪਟੇ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਫਿਰ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਮਿਲਣ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਡੇ ਕੋਲ 20 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਵਿਖੇ ਇਸ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਸਬੂਤ ਹਨ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਨਾ ਸਿਰਫ ਉਸ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਭੌਤਿਕ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਹੀ ਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਛੋਟੇ ਰਾਮ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ (ਕਮਰਾ ਨੰਬਰ 3) ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਨੌਕਰਾਂ ਦੇ ਕੁਆਰਟਰਾਂ ਵਿੱਚ) ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਫੋਟੋ ਖਿੱਚਣ ਲਈ। ਸਾਡੇ ਕੋਲ 20 ਜਨਵਰੀ ਦੀ

ਰਾਤ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਰਵਾਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਸਵੀਕਾਰ ਤੱਥ ਹੈ। ਇਸਤਰਾਸਾ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਫਰੰਟੀਅਰ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਨੋ-ਪ੍ਰਮਾਣ ਨਾਮ ਹੇਠ ਠਹਿਰਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਤੜਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਨੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਅਤੇ ਮੈਂ ਉਸ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ, ਪਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਖੁਦ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਉਸ ਰਾਤ ਮੁਤਰਾ ਲਈ ਰੇਲਗੱਡੀ ਫੜੀ ਜਿੱਥੋਂ ਉਹ ਬੰਬਈ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਇਆ।

ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਫਿਰ ਵਸੰਤ ਜੋਸ਼ੀ ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 79 ਦੇ ਸਬੂਤ ਹਨ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ, ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਆਸ ਦੇ ਉਸ ਦੇ ਮਨੋ ਹੋਏ ਨਾਮ ਦੁਆਰਾ, ਨਰਾਇਣ ਡੀ ਦੇ ਪੂਨਾ ਪਤੇ ਨੂੰ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਮ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ 134 ਦੁਆਰਾ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ, ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਜਿਸਦਾ ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਨਬੂਰਾਮ ਵੀ. ਗੋਡਸੇ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ 25 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਵਾਪਰਿਆ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਗਵਾਹ ਨੇ ਵੀ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਉਸ ਰਾਤ ਥਾਣਾ ਵਿਖੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਘਰ ਗੋਪਾਲ ਵੀ. ਗੋਡਸੇ, ਨਬੂਰਾਮ ਵੀ. ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਨਰਾਇਣ ਡੀ. ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਅਗਲੇ ਸਬੂਤ ਜੰਨੂ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 28, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੈਂ 29 ਅਤੇ 30 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਨਬੂਰਾਮ ਵੀ. ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਨਰਾਇਣ ਡੀ. ਆਪਣੇ ਦੇ ਨਾਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਬਾਰੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 30 ਜਨਵਰੀ 1948 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਨਰਾਇਣ ਡੀ. ਆਪਣੇ ਦੇ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਧਿਰ ਸੀ, ਅਤੇ ਕਾਫ਼ੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਮੰਦ ਅਤੇ ਸਰਗਰਮ ਧਿਰ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸ ਜੁਰਮ ਲਈ ਸਹੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਈ ਗਈ ਸੀ।

ਮੈਂ ਮਦਨਲਾਲ ਪਾਹਵਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਆਉਂਦਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਨੌਜਵਾਨ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵੰਡ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਬਹੁਤ ਦੁੱਖ ਝੱਲੇ ਸਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਜੱਦੀ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਕਾਫ਼ਲੇ ਨਾਲ ਸਫ਼ਰ ਕਰ ਕੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਦੁੱਖਾਂ ਅਤੇ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕਸੂਰ ਦੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਛੱਡਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਕੋਈ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਵਾਲਾ ਰਵੱਈਆ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤਾ। ਇੱਕ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਭਟਕਦੇ ਹੋਏ ਉਹ ਆਖ਼ਰਕਾਰ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜਿੱਥੋਂ ਉਹ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਆਰ. ਕਰਕਰੇ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਆਇਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਸ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਰਾਹਤ ਕਾਰਜਾਂ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਨੇੜਿਓਂ ਪਛਾਣ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਆਪਣੇ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਦਿਮਾਗ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਖਾਸ ਪਸੰਦੀਦਾ ਬਣ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਇੰਨਾ ਪੂਰਾ। ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਉਸ ਦੇ ਸਹਿ-ਧਰਮਵਾਦੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਝੱਲੇ ਗਏ ਦੁੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ-ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤਿਆਚਾਰਾਂ ਬਾਰੇ, ਉਹ ਗਾਂਧੀਵਾਦੀ ਮੱਤ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਡੋਮੀਨੀਅਨ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਪਸੰਦ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਲਈ, ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਿੱਤਰ ਅਤੇ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਉਣ ਅਤੇ ਮਹਾਤਮਾ ਦੀਆਂ ਮੁਸਲਿਮ ਪੱਖੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ-ਵਿਰੋਧੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਸੀ ਜੋ ਉਸ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਰਚੀ ਗਈ ਸੀ।

ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੈਨ ਦੇ ਸਬੂਤ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਬੰਬਈ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਠਹਿਰਨ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖੁਲਾਸੇ ਬਾਰੇ ਸਨ। ਸਾਡੇ ਕੋਲ 15 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਨਾਥੂ ਰਾਮ ਵੀ. ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਮਹਾਰਾਜ ਪੀ. ਡਬਲਯੂ 77 ਦੇ ਅਗਲੇ ਸਬੂਤ ਹਨ। ਫਿਰ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ 20 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਨਾ ਸਿਰਫ ਮੌਜੂਦ ਸੀ, ਬਲਕਿ ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਥੇ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ-ਸਲੈਬ ਵਿਚ ਧਮਾਕਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਕੋਲ ਉਸ ਕੋਟ ਦੀ ਅੰਦਰਲੀ ਜੇਬ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜਿੰਦਾ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਸੀ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਨਰਾਇਣ ਡੀ. ਆਪਟੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਜੁਰਮ ਲਈ ਸਹੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਮੈਂ ਗੋਪਾਲ ਵੀ. ਗੋਡਸੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਆਉਂਦਾ ਹਾਂ।

ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਪਿੱਛੇ ਕੋਈ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਜਾਂ ਹੋਰ ਇਰਾਦਾ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਬੂਤ ਕਿ ਉਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਧਿਰ ਸੀ, ਇੰਨਾ ਭਾਰੀ ਅਤੇ ਯਕੀਨਨ ਹੈ, ਕਿ ਇਰਾਦੇ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਪੀ ਡਬਲਯੂ 5, ਪੀ ਡਬਲਯੂ 2 ਅਤੇ ਪੀ ਡਬਲਯੂ 3 ਦੇ ਸਬੂਤ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲੰਮੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, 19 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਬਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਫਿਰ ਸੁਰਜੀਤ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ। ਸਿੰਘ, ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 14, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ 20 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਨਾਰਾਇਣ ਡੀ. ਆਪਟੇ ਅਤੇ ਦਿਗੰਬਰ ਆਰ. ਬੈਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਨਾਲ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਅਤੇ ਨਾਰਾਇਣ ਡੀ. ਆਪਟੇ ਨਾਲ ਉਥੋਂ ਜਲਦੀ ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਉਹ ਭੌਤਿਕ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਆਇਆ ਅਤੇ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਇਹ ਕਲਪਨਾ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਹੋਰ ਕਿਸ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਕੀਤਾ, ਜੇ ਉਸ ਦਾ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲੈਣਾ-ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਚਾਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੇਸ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨਜਿੱਠੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਦਿੱਲੀ ਆ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ। ਨਥੂਰਾਮ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਇਨਾਮਦਾਰ ਦੁਆਰਾ, ਕੁਝ ਅੱਧੇ ਮਨ ਨਾਲ, ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸ਼ਾਇਦ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਆਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਦਿੱਲੀ ਫੇਰੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਉਸਨੂੰ ਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਉਮੀਦ ਵਿੱਚ ਕਿ ਉਹ ਕੋਈ ਦੁਰਘਟਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੈਂ ਇਹ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇਹ ਪਤਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਭਰਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਉੱਥੇ ਕਿਸ ਸਟੀਕ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧ ਰਹੇ ਸਨ, ਦਿੱਲੀ ਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਟੈਕਸੀ ਵਿੱਚ ਨਰਾਇਣ ਡੀ. ਆਪਟੇ ਅਤੇ ਦਿਗੰਬਰ ਆਰ ਬੈਜ ਦੇ ਨਾਲ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਸ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਆਉਣ ਦਾ ਮਕਸਦ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਸੀ।

ਫਿਰ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਇਹ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਛੁੱਟੀ ਲਈ ਆਪਣੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਛੁੱਟੀ ਮੰਗਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਝੂਠਾ ਆਧਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜੇ ਉਸ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਦਿੱਲੀ ਫੇਰੀ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵੀ ਮਾੜੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਛੁੱਟੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਤੱਥ ਨੂੰ ਛੁਪਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਿਉਂ ਕੀਤੀ ਸੀ?

ਫਿਰ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਉਸਦੇ ਭਰਾ ਦਾ ਤੱਥ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਿਨ ਉਸਨੇ ਪੂਨਾ ਛੱਡਣਾ ਸੀ, ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ 3,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਆਪਣੀ ਜੀਵਨ ਨੀਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਤੱਖ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਤੱਥ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਉਸ ਦੇ ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ

ਪਤਨੀ ਲਈ ਕਿਸੇ ਦੁਰਘਟਨਾ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। . ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਇਹ ਨੱਥੂਰਾਮ ਵੀ. ਗੋਡਸੇ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ 14 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨਾਲ ਦੁਪਹਿਰ ਦਾ ਖਾਣਾ ਖਾਧਾ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਇਹ ਵਾਧੂ ਤੱਥ ਵੀ ਹੈ ਕਿ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨੱਥੂਰਾਮ ਦੀ ਡਾਇਰੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ 218 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦਿਨ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ 250 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਅਟੱਲ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਕੇ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਉਸ ਮਕਸਦ ਦੀ ਪੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਨਾਲ, ਜਿਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਉਹ ਸਾਰੇ ਉੱਥੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਇੱਕ ਅਗਾਊਂ ਯੋਜਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਚੱਲਿਆ ਸੀ।

ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਰਵਾਨਾ ਹੋਣ ਅਤੇ 25 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਥਾਨਾ ਵਿਖੇ ਜੀ.ਐਮ. ਜੋਸ਼ੀ ਦੇ ਘਰ ਉਸਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੇ ਤੱਥ 'ਤੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਆਰ. ਕਰਕਰੇ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਭਰਾ ਅਤੇ ਨਰਾਇਣ ਡੀ. ਆਪਟੇ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਸਨ।

ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਟੱਲ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਧਿਰ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੋਈ ਬਹੁਤਾ ਉਤਸ਼ਾਹੀ ਧਿਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਹੀ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਅਲਮਾਰੀ ਵਿਚ ਰੱਖੇ ਬੈਗ ਵਿਚ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਵਰਤਣ ਲਈ ਅਲਾਟ ਕੀਤੇ ਹੱਥਗੋਲੇ ਨੂੰ ਗੁਪਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਇਹ ਤੱਥ ਉਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਵਿਦਵਾਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮੈਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਜਾਇਜ਼ ਜਾਪਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਾਜਬ ਇਤਰਾਜ਼ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸ਼ੰਕਰ ਕਿਸਤਿਆ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੈਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਰਾਏ ਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਸਪੈਸ਼ਲ ਜੱਜ ਨੇ ਪਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮਿਸਟਰ ਦਫਤਰੀ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਦੋਂ 20 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰ ਕੇ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਨੂੰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਦਿਗੰਬਰ ਆਰ ਬੈਜ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਰਿਵਾਲਵਰ ਨੂੰ ਫਾਇਰ ਕਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਸੁੱਟਣਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਹ ਖੁਦ ਆਪਣਾ ਰਿਵਾਲਵਰ ਫਾਇਰ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਸੁੱਟੇਗਾ, ਅਤੇ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਨਾਮ ਦਾ ਇੱਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਪੈਸ਼ਲ ਜੱਜ ਦੀ ਖੋਜ ਅਤੇ ਮਿਸਟਰ ਦਫਤਰੀ ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਜਿੱਥੇ ਤੱਕ ਇਸ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਪਿਛਲੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਹੁਣ, ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸੁਤੰਤਰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਮਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਜਾਂਦੇ ਸਮੇਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੰਚਾਰ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਦੇਖੇ ਜਾਣ ਦੇ ਤੱਥ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਸਬੂਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੁਝ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਸਪੈਸ਼ਲ ਜੱਜ ਨੇ ਇਸ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਰਿਵਾਲਵਰ ਰੱਖਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਹ ਜਾਹਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਰਿਵਾਲਵਰ ਰੱਖਣ ਬਾਰੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਸਬੂਤ ਜਦੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਗਏ। ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਦੋ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਉਸ ਦੀ ਗੈਰ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਉੱਚਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਉਸ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਜਾਂ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਉਸ ਕੋਲ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਪਿਛਲੇ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਮਾਲਕ ਲਈ ਸਮਾਨ ਸਮਾਨ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਬਾਰੇ, ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ

ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਕਿਸੇ ਸੁਤੰਤਰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ। ਮੈਨੂੰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਉਸਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਮੇਰਾ ਇਹ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਅਪੀਲ ਵੀ ਸਫਲ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਵਿਦਵਤਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਾਪਸ ਲਏ ਗਏ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਅਤੇ ਮਧੂਕਰ ਕੇਸ਼ਵ ਕਾਲੇ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 50. ਮਧੂਕਰ ਬਾਲਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਖੀਰੇ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ 51 ਰਾਮ ਦਵੇਲ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ 52 ਅਤੇ ਜਗਨਨਾਥ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ 53।

ਇਕਬਾਲੀਆ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ 86 ਸ਼੍ਰੀ ਬੀ.ਆਰ. ਅਟਲ ਦੁਆਰਾ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 18 ਫਰਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਗਵਾਲੀਅਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਹਿਲੇ ਦਰਜੇ ਦਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 56।

ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਨੂੰ ਸਥਾਨਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੇ ਤਹਿਤ 3 ਫਰਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਤੜਕੇ 2 ਵਜੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਫੌਜੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਂ ਸਭਾ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 40 ਵਰਕਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 2 ਤੋਂ 3 ਫਰਵਰੀ ਦੀ ਰਾਤ ਦੌਰਾਨ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਦੋ ਵਾਰ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਗਈ, ਇਕ ਵਾਰ 3 ਨੂੰ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਵਾਰ 13 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ। 14 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ, ਬੰਬਈ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਮੈਸਰਜ਼ ਐਨ.ਵਾਈ. ਦੇਉਲਕਰ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 123 ਅਤੇ ਰਾਣਾ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਮਿਸਟਰ ਬਾਲਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਗਵਾਲੀਅਰ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਰਾਜ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਕੁਝ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਇੱਕ ਕਾਨਫਰੰਸ ਕੀਤੀ। 15 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੀਲਕੰਠ ਪਰਚੂਰੇ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ। 16 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਕੇ.ਆਰ. ਪਰਚੂਰੇ, ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਭਰਾ, ਅਤੇ ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਂਝੇ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੁਖੀ, ਜੋ ਕਿ ਰਾਜ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਉੱਚੀ ਨਿਯੁਕਤੀ 'ਤੇ ਸਨ, ਨੂੰ ਵੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਉਸੇ ਦਿਨ, ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਕੇ.ਆਰ. ਪਰਚੂਰੇ ਦੀਆਂ ਪਤਨੀਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਨੀਲਕੰਠ ਪਰਚੂਰੇ ਨੂੰ 27 ਮਾਰਚ 1948 ਤੱਕ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਕੇਆਰ ਪਰਚੂਰੇ ਨੂੰ ਜੂਨ, 1948 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਤੱਕ ਰਿਹਾਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਉਸੇ ਦਿਨ, ਯਾਨੀ 16 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 6 ਵਜੇ ਪੀ ਡਬਲਯੂ 123 ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਗਿਆ। ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਦੀ ਡਿਸਨੈਸਰੀ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ। ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ, ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ 110 ਮਿਸਟਰ ਨਾਗਰਵਾਲਾ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕਤਲ ਕੇਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 302 ਦੇ ਤਹਿਤ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਉਸੇ ਦਿਨ, ਇੱਕ ਦਰਖਾਸਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜੋ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ 123 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਸੀ.ਆਈ.ਡੀ. ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸ਼੍ਰੀ ਬਾਲਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਲਸ਼ਕਰ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਆਪਣਾ ਜੁਰਮ ਕਬੂਲ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਦਰਖਾਸਤ ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਦੁਆਰਾ ਸ਼੍ਰੀ ਅਟਲ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੇ ਇਸ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮ 6 ਵਜੇ ਹੁਕਮ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। 18 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਅਟਲ ਨੂੰ ਕਿਲ੍ਹੇ ਵੱਲ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ, ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ ਦੀ ਕੋਠੜੀ ਵਿੱਚ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕੋਠੜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਵਰਾਂਡੇ ਵਿੱਚ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਵਾਇਆ।

ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ 17 ਫਰਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਕਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਕਮਾਂਡਰ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾਲ ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਵੀ.ਐਸ. ਡਾਲਵੀ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 106, ਮੁਰਾਰ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਲੈ ਗਏ ਸਨ, ਜਿੱਥੋਂ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਜਿੱਥੋਂ ਇੱਕ ਸਟੇਨ-ਗੰਨ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਗਵਾਲੀਅਰ ਕਮਿਊਨਲ ਡਿਸਟਰਬੈਂਸ ਪ੍ਰੀਵੈਂਸ਼ਨ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੀ ਧਾਰਾ 110 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਨੂੰ ਹਵਾਲਗੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ 20 ਫਰਵਰੀ, 1948 ਅਤੇ 21 ਫਰਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਸਥਾਨਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। 24 ਮਈ, 1948 ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਕੇਸ 22 ਜੂਨ, 1948 ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਦੀ ਤਰਫੋਂ 13 ਜੁਲਾਈ, 1948 ਨੂੰ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਦੀ ਸਵੀਕਾਰਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼੍ਰੀ ਅਟਲ ਦੀ ਯੋਗਤਾ 'ਤੇ ਕੁਝ ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉੱਚੇ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਸਨ ਜਦੋਂ ਅਖੌਤੀ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਉਹ ਜੋ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ ਉਸ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਸਰੀਰ ਅਤੇ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਇੱਕ ਫਿੱਟ ਸਥਿਤੀ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਉਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ ਬਚਦਾ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਇਹ ਅਖੌਤੀ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਉਸ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਨਤੀਜੇ ਭੁਗਤਣ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ, ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ ਨੇ ਬਹੁਤ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਉਸ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਬਜ਼ੁਰਗ ਮਾਤਾ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਉਸਨੂੰ ਪੜ੍ਹੇ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਤਿਆਰ ਲਿਖਤੀ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਮਿਸਟਰ ਡੈਫਟਰੀ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਲੰਬੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਸੱਚਾ; ਕਿ ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਵੱਲੋਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਬਾਰੇ ਜੋ ਬਿਆਨ ਉਸ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਇੱਕ ਸੋਚਿਆ ਸਮਝਿਆ ਸੀ; ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ 13 ਜੁਲਾਈ, 1948 ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਆਧਾਰ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਧਾਰ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਅਸਲ ਬੁਨਿਆਦ ਸੀ। ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਉਸ ਤੋਂ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਆਪਣੇ ਗੁਨਾਹ ਕਬੂਲ ਕਰਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਦੇ ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ ਦੇ ਸੰਭਾਵੀ ਮਨੋਰਥ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਵਿਚਲੇ ਬਿਆਨ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਜੋ ਕਿ ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕਬਾਲ ਕੀਤਾ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਸੀ ਕਿ ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਂ ਸਭਾ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਕਰੀਬ 40 ਸਹਿ-ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਇਕਬਾਲ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਸਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਵੱਲੋਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਲਿਖਤੀ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਲੱਭ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿਸੇ ਅਸਲ ਧਮਕੀ ਬਾਰੇ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ, ਉਸ ਤੋਂ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਲੈਣ ਲਈ, ਫਿਰ ਵੀ, ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਅਜਿਹੇ ਸਨ ਜੋ ਕਿਸੇ ਦਾ ਮਨ ਇਸ ਦੇ ਸਵੈ-ਇੱਛਤ ਚਰਿੱਤਰ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ।

ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਤੋਂ 16 ਫਰਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਹ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਂ ਸਭਾ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹਿ-ਕਰਮਚਾਰੀ ਗਵਾਲੀਅਰ ਕਮਿਊਨਲ ਡਿਸਟਰਬੈਂਸ ਪ੍ਰੀਵੈਨਸ਼ਨ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਹੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਸਨ। ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕਤਲ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਦੇ ਸ਼ੱਕ ਵਿੱਚ ਉਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸੁਝਾਅ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਸੋਚ ਸਕਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸਹਿ-ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕਤਲ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬੇਲੋੜੀ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਚਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਨੂੰ ਕਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਇਕਾਂਤ ਕੋਠੜੀ ਵਿਚ ਸੀਮਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਸਦੇ ਸਾਰੇ ਸਾਥੀ ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਆਂਇਕ ਤਾਲਾਬੰਦੀ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਸਨ ਜਾਂ ਜੇਲ ਵਿਚ ਹੋ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਨੂੰ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਚੰਗਾ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ। ਇਕੋ ਇਕ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸੁਝਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਹਮਦਰਦਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਂ ਸਭਾ ਦੇ ਚਾਲੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਵਰਕਰ ਜੋ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਉਕਤ ਸਭਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਵਰਕਰ ਸਨ, ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਕੋਈ ਵਾਜਬ ਖ਼ਤਰਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨਾ ਹੀ ਮੈਂ ਇਹ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਦੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਬੰਬਈ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ 14 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਗਵਾਲੀਅਰ ਪਹੁੰਚੇ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਕੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ, ਉਸਦੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ, ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੁਖੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਰਾਜ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਨੂੰ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਇਹਨਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਸਦੀ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਭਰਾ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਜੋ ਕਿ 16 ਫਰਵਰੀ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਆਪਣੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਈ ਸੀ, ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਦੇ ਦਿਮਾਗੀ ਸੰਤੁਲਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਉਹ 3 ਫਰਵਰੀ, 1948 ਤੋਂ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਦੋ ਵਾਰ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਦੇਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਰਾਜ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਡਾਕਟਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਹਿ-ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਦੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਿੱਧੀ ਧਮਕੀ ਜਾਂ ਉਕਸਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਉਸ ਦੇ ਮਨ 'ਤੇ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। 15 ਅਤੇ 16 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਬੇਲੋੜੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਵਿੱਚ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਨੂੰ, ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ, ਮੁਨਾਸਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀ ਦਲੀਲ ਤੋਂ ਮੈਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਜਿਸ ਅਰਜ਼ੀ ਰਾਹੀਂ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਵਾਪਸ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਦਿਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਿਨ ਗਵਾਲੀਅਰ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਗਵਾਹ, ਅਰਥਾਤ, ਸਈਅਦ ਮੰਜੂਰ ਅਲੀ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 49, ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਸਬੂਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਇਨਾਮਦਾਰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਮਾਲ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਕੇਸ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ, ਨੇ ਬਾਰ ਵਿਚ ਇਕ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਇਹ ਇਕਬਾਲ ਕਾਫ਼ੀ ਦੇਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਂਚ ਲਈ ਉਸ ਕੋਲ ਉਪਲਬਧ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ

ਉਪਰੋਕਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੇ ਨਿਰੀਖਣ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਮੁਵੱਕਿਲ ਤੋਂ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਗੁਆਇਆ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਹ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਨਿਰਮਾਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵਾਪਸ ਲਿਆ ਗਿਆ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਆਧਾਰ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ ਬਸ਼ਰਤੇ ਇਹ ਸੱਚ ਅਤੇ ਸਵੈ-ਇੱਛਤ ਹੋਵੇ, ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸੁਤੰਤਰ ਪੁਸ਼ਟੀ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣਾ ਵਧੇਰੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੈ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਨੂੰ ਅਧਾਰ ਬਣਾਉਣਾ ਬਹੁਤ ਅਸਧਾਰਨ ਹੈ। ਇੱਕ ਅਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਵਾਪਸ ਕਬੂਲਨਾਮੇ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਮੈਂ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪੁਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਜਿੱਥੇ ਅਜਿਹੇ ਸੰਕੇਤ ਹਨ ਕਿ ਇਕਬਾਲ ਸ਼ਾਇਦ ਸਵੈਇੱਛਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣਾ ਅਸੰਭਵ ਲੱਗੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਮੈਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਲੱਭ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਰ ਸਬੂਤ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਹੈ।

ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਸ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਮਧੂਕਰ ਕੇਸ਼ਵ ਕਾਲੇ, ਪੀ. ਡਬਲਯੂ 50, ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ, ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, 28 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ 12.30 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਦੇ ਘਰ ਵਾਪਰੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਕਾਫੀ ਬੇਇਜ਼ਕ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਵਜੋਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਮਧੂਕਰ ਬਾਲਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਖੀਰੇ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 51, ਇੱਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੈ, ਜਿਸਦੀ ਉਮਰ ਲਗਭਗ 20 ਸਾਲ ਹੈ। ਉਹ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੈਨਾ ਦੀ ਪਰੇਡ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ ਮੁਖੀ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਵੀ ਮਿਲਣ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਖਬਰ ਸੁਣ ਕੇ ਉਹ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀ ਵੱਲ ਵਧਿਆ ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ। ਗਵਾਹ ਦੇ ਇਹ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਕਿ ਮਹਾਤਮਾ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ, ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰੀਖਣ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ। ਗਵਾਹ ਵੱਲੋਂ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਇਹ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਕਿ ਇਹ ਕਤਲ ਕਿਸਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, "ਕੋਈ ਸਾਡੇ ਵਰਗਾ"। ਗਵਾਹ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਦੋਵੇਂ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀ ਤੋਂ ਚਲੇ ਗਏ, ਗਵਾਹ ਆਪਣੇ ਘਰ ਜਾਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਡਾਕਟਰ ਦੇ ਨਾਲ ਰਾਜਪੂਤ ਬੋਰਡਿੰਗ ਹਾਊਸ ਚਲਾ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨੇ ਰਾਮ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ। ਜਦੋਂ ਰਾਮ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਆਇਆ ਤਾਂ ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਪੂਰਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦਾ ਕੰਮ ਰਾਮ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੰਦੋਲਨ ਸਫਲਤਾ ਨਾਲ ਖਤਮ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਗਵਾਹ ਮੁਤਾਬਕ ਇਸ ਗੱਲਬਾਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਵੇਂ ਰਾਜਪੂਤ ਬੋਰਡਿੰਗ ਹਾਊਸ ਤੋਂ ਚਲੇ ਗਏ। ਗਵਾਹ ਡਾਕਟਰ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ 'ਤੇ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਸੈਨਾ ਦੀ ਮੈਂਬਰ ਰੂਪਾ, ਜੋ ਹਮੇਸ਼ਾ ਡਾਕਟਰ ਦੇ ਨਾਲ ਘੁੰਮਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ, ਕੁਝ ਮਿਠਾਈਆਂ ਲੈ ਕੇ ਆਈਆਂ ਜੋ ਵੰਡੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ।

ਰਾਮ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ, ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 52, ਰਾਜਪੂਤ ਸੇਵਾ ਸੰਗ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਜ਼ਿੰਮੀਦਾਰ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਸਬੂਤ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਰਾਜਪੂਤ ਬੋਰਡਿੰਗ ਹਾਊਸ ਵਿੱਚ ਮਹਾਤਮਾ ਜੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਦੀ ਖਬਰ ਸੁਣੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਕਤ ਬੋਰਡਿੰਗ ਹਾਊਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ੋਕ ਸਭਾ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸ਼ਾਮੀ 7 ਜਾਂ 7-30 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਡਾ: ਪਰਚੂਰੇ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਚਾਰ-ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣਦੇ ਸਨ, ਬੋਰਡਿੰਗ ਹਾਊਸ ਵਿੱਚ ਆਏ ਜਦੋਂ ਉਹ ਖੁਦ ਝੰਡੇ ਦੇ ਖੰਡੇ 'ਤੇ ਸਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਦੋਸਤਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਜਗਨਨਾਥ ਸਿੰਘ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 53, ਅਤੇ ਕੁਝ ਵਿਦਿਆਰਥੀ. ਗਵਾਹ ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਉਹ ਉੱਥੇ ਪਹੁੰਚੇ, ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇੱਕ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਹੁਣ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰਹੇਗਾ। ਗਵਾਹ ਅਨੁਸਾਰ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਆਦਮੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਬੰਬ ਧਮਾਕਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੀ ਆਦਮੀ ਸੀ।

ਫਿਰ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਸਤੌਲ ਉਥੋਂ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੇ ਪਿਸਤੌਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਦੱਖਣ ਤੋਂ ਆ ਕੇ ਗਵਾਲੀਅਰ ਦੇ ਰਸਤੇ ਗਿਆ ਸੀ। ਗਵਾਹ ਤਾਂ ਚੁੱਪ ਰਿਹਾ ਪਰ ਜਗਨਨਾਥ ਸਿੰਘ ਨੇ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣ ਲਈ ਕਿਹਾ।

ਜਗਨਨਾਥ ਸਿੰਘ, ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 53 ਇੱਕ ਜੰਗਲ ਦਾ ਠੇਕੇਦਾਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਹੈ। ਉਹ ਰਾਜਪੂਤ ਸੰਗ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਸਬੂਤ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ 30 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 11 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਰਾਜਪੂਤ ਸੰਗ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਂ ਸਭਾ ਨੇ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਲਈ। ਗਵਾਹ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਡਾ: ਪਰਚੂਰੇ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਹੋਰ ਹਫ਼ਤੇ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਹੋਰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਉਹ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹੜੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਜਾਣੇ ਹਨ। ਮੰਤਰਾਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ. ਗਵਾਹ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਸਾਥੀ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਉਸੇ ਦਿਨ ਸ਼ਾਮ 7 ਵਜੇ ਗਵਾਹ ਰਾਜਪੂਤ ਬੋਰਡਿੰਗ ਹਾਊਸ ਵਿਖੇ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਸ਼ੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਗਿਆ ਸੀ। ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਉਥੇ ਆ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸਦਾ ਇੱਕ ਕੰਮ ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦਾ ਗੱਦਾਰ ਅਤੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦਾ ਅਤਰ ਸੀ, ਕਿ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਉਸਦਾ ਆਪਣਾ ਆਦਮੀ ਸੀ ਜੋ ਦੱਖਣ ਤੋਂ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਗਵਾਲੀਅਰ ਤੋਂ ਪਿਸਤੌਲ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਅਤੇ ਉਹ ਮਦਨ ਲਾਲ ਜਿਸ ਨੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਬੰਬ ਸੁੱਟਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਉਥੋਂ ਦਾ ਹੀ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗਵਾਹ ਨੇ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਬੋਰਡਿੰਗ ਹਾਊਸ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਰਾਮ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 52, ਨੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਡਾਕਟਰ ਸ਼ੇਖੀ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਗਵਾਹ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਡਾਕਟਰ ਜੋ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜੋ ਸਵੇਰੇ ਵਾਪਰਿਆ ਸੀ ਉਸ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸੱਚਾਈ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਗਵਾਹ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਚਲਾ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਅਜੇ ਕੁਝ ਦੇਰੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਹ ਅੱਗੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਤੋਂ ਜੋ ਕੁਝ ਸੁਣਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਸੀ।

ਪੀ ਡਬਲਯੂ 81 ਦੇ ਸਬੂਤ ਡਾਕਟਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਸਿਵਾਏ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਮਠਿਆਈਆਂ ਵੱਡਣ ਦੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅੱਗੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਗਵਾਹ ਪਟਵਰਧਨ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕੋ ਘਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। P.W 50 ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ, ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਟਵਰਧਨ (P.W 50 ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖਬਰ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਗਵਾਹ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਪਰ ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ) ਆਪਣੇ ਅਖੌਤੀ ਕੰਮਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਕਤ ਪਟਵਰਧਨ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਅੱਗੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਹ ਅਤੇ ਪਟਵਰਧਨ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕੋ ਘਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਸਗੋਂ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੇਸ਼ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਸਨ। ਗਵਾਹ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.50 2 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ, ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਆਖਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। 28 ਜਨਵਰੀ, ਮੈਂ ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਕੋਈ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵੀ ਇਨਕਾਰ ਕਰਾਂਗਾ।

ਪੀ ਡਬਲਯੂ 52 ਅਤੇ ਪੀ ਡਬਲਯੂ 53 ਦੇ ਸਬੂਤ ਇਨ੍ਹੇ ਅਸੰਭਵ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਕੁਦਰਤੀ ਜਾਪਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਬਿਆਨ ਕਿਉਂ ਦੇਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਮੈਂ ਇਸ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਸੰਕੋਚ ਕਰਾਂਗਾ। ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਹਿੱਤ ਜਾਂ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਉਹ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਮੌਤ 'ਤੇ ਸੋਗ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਇਕ ਸ਼ੋਕ ਸਭਾ ਕਰਨ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਚਕਾਰ ਕੁਝ ਵੀ ਸਾਂਝਾ ਨਹੀਂ

ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਗਰਲਾ ਕੋਈ ਕੱਚਾ ਤੇ ਭੋਲੇ-ਭਾਲੇ ਨੌਜਵਾਨ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਇੱਕ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਬੰਦਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਰਾਜ-ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਸੁਚੱਜੇ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਖੁਦ ਡਾਕਟਰੀ ਦਾ ਡਾਕਟਰ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਸੱਚਮੁੱਚ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੀ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀ ਬੰਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਘਰ ਜਾਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਰਾਜਪੂਤ ਬੋਰਡਿੰਗ ਹਾਊਸ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਰਸਤੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਦੋ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਗਏ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਧੁੰਦਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪੀ ਡਬਲਯੂ 53 ਦਾ ਸਬੂਤ ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦਾ ਓਤਰ ਅਤੇ ਗੱਦਾਰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਪੀ ਡਬਲਯੂ 52 ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਸੁਧਾਰ ਹੈ। ਸਦਨ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਹ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤੇ ਹੋਣ ਦਾ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਪੀ ਡਬਲਯੂ 52 ਅਤੇ ਪੀ ਡਬਲਯੂ 53 ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਵੇਖਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.50 ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮਹਾਤਮਾ ਜੀ ਦੇ ਕਤਲ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਸੁਣ ਕੇ 30 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 6 ਵਜੇ ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਦੀ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀ ਵਿੱਚ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ 51 ਵੀ ਆਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਦੋਂ ਡਾਕਟਰ ਪਰਚੂਰੇ ਨੇ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਉਹ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰ ਦੋਵੇਂ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਚਲੇ ਗਏ, ਪੀ ਡਬਲਯੂ 51 ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਛੱਡ ਕੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਚਲੇ ਗਏ। ਜੇਕਰ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ 50 ਦੇ ਸਬੂਤ ਦਾ ਇਹ ਹਿੱਸਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਬਾਕੀ ਤਿੰਨ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਕਾਫੀ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰ ਦੇ ਰਾਜਪੂਤ ਬੋਰਡਿੰਗ ਹਾਊਸ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ।

ਮੈਂ ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟੀਜਨਕ, ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ, ਅਤੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਾਪਸ ਲਏ ਗਏ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਦਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੱਸ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ, ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਉਸ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਮੈਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ। ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਲਾਭ ਦੇਵਾਂਗਾ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਕਤਲ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਜੁਰਮ ਮੰਨਾਂਗਾ। ਮਹਾਤਮਾ ਜੀ ਨੂੰ ਘਰ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ।

ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਦੋ ਹੋਰ ਸਵਾਲ ਬਾਕੀ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਉਸ 'ਤੇ ਮੌਤ ਦੀ ਅਤਿ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਅਤੇ ਭਾਵੇਂ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕਤਲ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ, ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕਤਲ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਨੱਥੂਰਾਮ ਵੀ. ਗੌਡਸੇ ਦੁਆਰਾ ਮਹਾਤਮਾ, ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਨਿਆਂ ਦਾ ਅੰਤ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਉਸਨੂੰ ਉਮਰ ਭਰ ਲਈ ਆਵਾਜਾਈ ਦੀ ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਸਭ ਤੋਂ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਅਤੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੋਚਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਦੋ ਕੇਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਰਮੀ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਸਕਿਆ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਸਪੈਸ਼ਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਦਿਮਾਗੀ ਸੀ। ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਪਿੱਛੇ. ਸਾਰੀ ਯੋਜਨਾ ਉਸ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਵੀ. ਗੌਡਸੇ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਹ ਇਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਰਹੇ। ਉਹ ਨੱਥੂਰਾਮ ਦੇ ਨਾਲ ਗਵਾਲੀਅਰ ਗਿਆ ਜਿੱਥੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਿਸਤੌਲ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ 39 ਲਿਆਇਆ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਮੌਤ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਹ ਘਟਨਾ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸੀ, ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਨੈਤਿਕ ਸਮਰਥਨ ਦੇਣ ਲਈ ਜਿਸ ਨੇ ਅਸਲ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨੀ ਸੀ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਦੇ ਕੋਈ ਲੱਛਣ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਏ। ਕੇਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਮੈਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ।

ਦੂਸਰਾ ਸਵਾਲ ਮਦਨ ਲਾਲ ਪਾਹਵਾ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਦਵਤਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਨਤੀਜਿਆਂ 'ਤੇ ਉੱਠਦਾ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਸਪੈਸ਼ਲ ਜੱਜ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ 20 ਜਨਵਰੀ 1948 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ, ਵਿਦਵਤਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੀ ਇਸ ਖੋਜ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਮਦਨ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ। ਲਾਲ ਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਸੈਕਸ਼ਨ 120-ਬੀ, ਜੋ 'ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੇ ਜੁਰਮ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚਣ ਵਾਲੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਮੌਤ, ਆਵਾਜ਼ਾਈ ਜਾਂ ਦੋ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਹੈ। ਸਾਲ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ, ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ, ਜਿੱਥੇ ਅਜਿਹੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਲਈ ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਉਪਬੰਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸਨੇ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਉਕਸਾਇਆ ਸੀ।

ਕਤਲ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚਣ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਲਈ ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਉਪਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸਨੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਉਕਸਾਇਆ ਹੋਵੇ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 115 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਉਕਸਾਇਆ ਗਿਆ ਅਪਰਾਧ ਮੌਤ ਜਾਂ ਉਮਰ ਭਰ ਲਈ ਆਵਾਜ਼ਾਈ ਦੀ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਹੈ ਪਰ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਾਂ ਤਾਂ ਸੱਤ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਵਰਣਨ. ਜਿੱਥੇ ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਧਾਰਾ 109 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਕਸਾਉਣ ਵਾਲਾ, ਉਸੇ ਸਜ਼ਾ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੈ ਜੋ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਕਤਲ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸਜ਼ਾ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਵੱਖਰੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਤਲ ਖੁਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਉਦੋਂ ਹੀ ਪੂਰਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਰਤਾਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਜਾਂ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਜੁਰਮ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਓ ਕਿ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੰਮ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ, ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸਜ਼ਾ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਅਸਲ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਵਚਨਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ. ਜੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਅਸਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚੀ ਗਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਅਜੇ ਵੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੈ, ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਉਹ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਜੋ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਸਨੂੰ ਸਰ ਰਾਬਰਟ ਰਾਈਟ ਦੇ "ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਉੱਤੇ ਮੋਨੋਗ੍ਰਾਫ" ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਹਵਾਲੇ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ, ਜਿਸਦਾ ਹਵਾਲਾ ਸਰ ਆਸੂਤੋਸ਼ ਮੁਖਰਜੀ ਨੇ ਪੁੱਲਨ ਬਿਹਾਰੀ ਦਾਸ ਦੇ ਕੇਸ (1) ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਹੈ:-

"ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਸਿਰਫ ਸਹਿਮਤੀ ਦੁਆਰਾ, ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਡਿਜ਼ਾਈਨ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਜਾਂ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਇੱਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਉਹ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ, ਸਿਵਾਏ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿ ਇਹ, ਵਧੇਰੇ ਖਾਸ ਸਬੂਤ ਦੇ ਨਾਲ, ਉਸ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ

ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਨਿਯਮ ਲਾਗੂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੇਸਪੋਹ, ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਇੱਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਘੋਰ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਉਹ ਇੱਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਮੰਨਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੰਮ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਸਿਵਾਏ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਕੰਮ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਧਿਰ ਸੀ।"

ਹੈਰੀਸਨ ਦੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਪੰਨਾ 153 'ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਹਵਾਲੇ ਵਿਚ ਇਕ ਸਮਾਨ ਨਿਯਮ ਮਿਲਦਾ ਹੈ: -

"ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜੇ ਉਹ ਕੋਈ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਛੱਡਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਮੰਨਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੰਮ ਤੋਂ ਉਹ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਸਿਵਾਏ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸਦੇ ਲਈ ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ।"

ਮੈਂ ਇਹ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਹਵਾਲੇ ਵਿੱਚ "ਡਿਜ਼ਾਈਨ" ਸ਼ਬਦ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਣਾਏ ਗਏ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਲਈ, ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਸਿਰਫ਼ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ, ਭਾਵੇਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਮਹਾਤਮਾਜੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਜਾਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਸੁੱਟ ਕੇ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਰਿਵਾਲਵਰ ਨਾਲ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਕਰਕੇ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਛੱਡਣ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ-ਸਲੈਬ ਤੋਂ ਬਾਅਦ। ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਣ ਲਈ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਦੇ ਬਾਹਰ ਵਿਸਫੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਉਹ ਉਸ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੰਮ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਜੇਕਰ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਜਾਂ ਅਸਫਲਤਾ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਪਰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਹੋਰ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਉਸਨੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ, ਤਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੰਮ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਇਹਨਾਂ ਹਵਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚ "ਡਿਜ਼ਾਈਨ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ "ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੰਮ" ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਵੈਬਸਟਰ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ "ਡਿਜ਼ਾਈਨ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਇੱਕ ਅਰਥ ਹੈ "ਇੱਕ ਮਾਨਸਿਕ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਜਾਂ ਸਕੀਮ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅੰਤ ਦਾ ਮਤਲਬ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ"। ਉਪਰੋਕਤ ਹਵਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, "ਡਿਜ਼ਾਈਨ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਇਸ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਜਾਂ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਸਾਧਨ ਵਜੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਸਮਝੌਤੇ ਜਾਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਅੰਤਮ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ।

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵਿਦਵਾਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮਦਨ ਲਾਲ ਆਪਣੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਧਿਰ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਹਿ-ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸਾਂਝੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਖੁਦ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕੋਈ ਗਿਆਨ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਦੇ ਵੀ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਜਿਸਨੇ ਇਹ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮਦਨ ਲਾਲ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕਤਲ ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦਾ ਇੱਕ ਧਿਰ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਸਮਝੌਤੇ ਤੋਂ ਵੱਖ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਧਿਰ ਬਣਨਾ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰਨਾ ਉਸ ਲਈ ਅਸੰਭਵ ਸੀ। ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸਹਾਇਤਾ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਇਹ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ ਕਿ 30 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਨੱਥੂਰਾਮ ਵੀ. ਗੌਡਸੇ ਦੁਆਰਾ ਕਤਲ ਦਾ ਜੁਰਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਵੀ ਮਦਨ ਲਾਲ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ

ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਧਾਰਾ 120-ਬੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹ ਉਸੇ ਸਜ਼ਾ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਸੀ ਜਿਸ ਲਈ ਉਹ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੁੰਦਾ ਜੇ ਉਸਨੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਉਕਸਾਇਆ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ। ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਉਮਰ ਭਰ ਲਈ ਆਵਾਜਾਈ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਉਹ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ ਸੀ ਜੋ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ।

ਨਥੂਰਾਮ ਵੀ. ਗੋਡਸੇ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਦਲੀਲ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਗੋਪਾਲ ਵੀ. ਗੋਡਸੇ ਭਾਵੇਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਇੱਕ ਧਿਰ ਬਣ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, 20 ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਗੋਪਾਲ ਵੀ. ਗੋਡਸੇ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਮਰੱਥ ਜਾਪਦਾ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕਤਲ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ, ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਪਹਿਲੇ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਤਹਿਤ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਨਾਥੂਰਾਮ ਵੀ. ਗੋਡਸੇ ਦੁਆਰਾ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਜੁਰਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 109, ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 302 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਸੱਤਵੇਂ ਅਤੇ ਆਖਰੀ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਨੂੰ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। 30 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕਤਲ ਕਿਸ ਉਕਸਾਹਟ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਰੂਪ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਆਖਰੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਪਰਾਧ ਸਿਰਫ ਉਸ ਦੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਾਰਵਾਈ, ਉਸ ਵੱਲੋਂ, ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਉਸ ਦੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਤੋਂ, ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ, ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। 6 ਵੇਂ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਨੇ ਨਥੂਰਾਮ ਵੀ. ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਨਰਾਇਣ ਡੀ. ਆਪਟੇ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਲਾਇਸੈਂਸ, ਗਵਾਲੀਅਰ ਤੋਂ ਕਾਰਤੂਸ ਸਮੇਤ ਪਿਸਤੌਲ ਦੀ ਨੁਮਾਇਸ਼ 39 ਦਿੱਲੀ ਲਿਆਉਣ ਵਿੱਚ ਉਕਸਾਉਣ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਵਿਦਿਅਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਹ ਬਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਕ੍ਰਾਊਨ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲ ਜਾਂ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਸਪੈਸ਼ਲ ਜੱਜ ਵੱਲੋਂ ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਨੂੰ ਇਸ ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਗਵਾਲੀਅਰ ਵਿਖੇ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਅਸਲਾ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਰਾਮਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜਗਨਨਾਥ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਦਿਆਂ ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਦੁਆਰਾ ਗਵਾਲੀਅਰ ਤੋਂ ਪਿਸਤੌਲ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕਾਤਲ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕਬਾਲ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਬੇਸ਼ੱਕ ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਵੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਡਾ. ਪਰਚੂਰੇ ਨੇ 18 ਫਰਵਰੀ 1948 ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਹ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਸੱਤਵੇਂ ਦੋਸ਼ 'ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਸਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੱਤਵੇਂ ਦੋਸ਼ 'ਤੇ ਵੀ ਉਸਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਹੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ੰਕਰ ਕਿਸਤਿਆ ਨੂੰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੇ ਜੁਰਮ ਲਈ ਪਹਿਲੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਤੀਜੇ, ਚੌਥੇ ਅਤੇ ਪੰਜਵੇਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤਹਿਤ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਤੀਜੇ ਦੋਸ਼ ਤਹਿਤ ਉਸ ਨੂੰ ਮਦਨ ਲਾਲ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਸੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਵਿਸਫੋਟਕ ਪਦਾਰਥ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 (ਬੀ) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 5 ਜਾਂ ਬਦਲਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ

ਸੀ। ਬਾਕੀ ਵਿਸਫੋਟਕਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 6 ਦੇ ਨਾਲ 5 ਪੜ੍ਹੋ। ਇਸ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਵਸਤੂ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਪਰਾਧ ਸਨ:-

(1) 10 ਜਨਵਰੀ ਅਤੇ 20 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ, ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਜਾਂ ਨਿਯੰਤਰਣ ਵਿੱਚ ਹੋਣ, ਇਸਦੇ ਦੁਆਰਾ ਜਾਨ ਨੂੰ ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਵਿਸਫੋਟਕ ਪਦਾਰਥ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜਾਨ ਨੂੰ ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣਾ, ਜਾਂ ਉਪਰੋਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ;

2) ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਵਿਸਫੋਟਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਜਾਂ ਨਿਯੰਤਰਣ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ, ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਸਫੋਟਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਜ਼ਬ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਉਹ ਉਸਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਸਤੂ ਲਈ, ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਉਕਸਾਉਣਾ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਚੌਥੇ ਦੋਸ਼ ਤਹਿਤ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਵਿਸਫੋਟਕ ਪਦਾਰਥ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੂੰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਤਹਿਤ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਬਦਨੀਤੀ ਨਾਲ ਬੰਦੂਕ-ਕਪਾਹ-ਸਲੈਬ ਨੂੰ ਫਟਣ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਲਈ, ਵਿਸਫੋਟ ਇੱਕ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਜਾਨ ਨੂੰ ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਪਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਵੇਂ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 115, ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 302 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ, ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕਤਲ ਨੂੰ ਉਕਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਕਤਲ ਉਸਦੇ ਦੁਆਰਾ ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਰੂਪ, ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਿਚ ਵਿਦਵਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਆਮ ਮਿਆਦ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ੱਕਰ ਕਿਸਤਿਆ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਹ ਵਾਜ਼ਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਸਪੈਸ਼ਲ ਜੱਜ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਹੁੰਦਾ ਜੇਕਰ ਉਸਨੂੰ ਇਹ ਨਾ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਉਹ 20 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਤੋਂ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ। ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਵਿਸਫੋਟਕਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਕਾ ਦੇ ਨੰਕਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਭਾਲਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਵਿਚ ਸੀ। ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਸਨੇ ਖੁਦ ਵਿਸਫੋਟਕਾਂ ਵਾਲਾ ਬੈਗ 14 ਤਰੀਕ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸੇਵਕ ਕੋਲ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ। ਬੈਗ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਘਰ ਮਦਨ ਲਾਲ ਅਤੇ ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਵਿਸਫੋਟਕ ਸਮੱਗਰੀ ਬੈਜ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਜਾਂ ਕਾਬੂ ਵਿਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮਗਰਲੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ 20 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ੱਕਰ ਕਿਸਤਿਆ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਵੀ ਕੋਈ ਹੈਂਡ ਗ੍ਰੈਨੇਡ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਸਫੋਟਕ ਸਮੱਗਰੀ ਸੀ। ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚੋਂ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਕੁਝ ਵਿਸਫੋਟਕਾਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਉੱਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ - ਬੈਜ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਹ ਹੀ ਸੀ, ਬੇਸ਼ੱਕ ਉਸਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਖੋਹ ਨੂੰ ਦਖਲ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ, ਜਾਂ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਜਿਹੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ, ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਨਿਵੇਕਲੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਦੁਆਰਾ ਅਪਰਾਧਕ ਲੇਖਾਂ ਦੀ ਰਿਕਵਰੀ, ਲੇਖਾਂ ਦੇ ਉਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਾਂ ਇਹ ਤੱਥ ਵੀ ਕਿ ਇਹ ਉਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਉਹ ਲੇਖ ਉਥੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਏ ਸਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਲੇਖ ਕਿਸੇ ਹੋਰ

ਦੁਆਰਾ ਉਥੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਇਸ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਮੁਨਾਸਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਬਹੁਤ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬੈਜ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਨੌਕਰ ਨੇ ਜਿਸਨੇ ਸਮਾਨ ਨੂੰ ਦਖਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੈਜ ਦੁਆਰਾ ਖੁਦ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਕੋਈ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਸ਼ੰਕਰ ਕਿਸਤਿਆ ਨੂੰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਵਿਦਵਤਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੀ ਖੋਜ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਪਹਿਲੇ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਬਰਕਰਾਰ ਰਹਿਣਾ। ਬੈਜ ਦੀ ਗੈਰ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ, ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸਫੋਟਕ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਉਸਦੇ ਅਸਲ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਇਕ ਧਿਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਾਰਵਾਈ ਵੀ ਉਸ 'ਤੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਿੰਮੇਦਾਰ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਜਾਂ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਿਸਫੋਟਕ ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਲਈ, ਪਹਿਲੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਉਸਦੇ ਬਰੀ ਹੋਣ ਦਾ ਆਟੋਮੈਟਿਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਉਸਦੇ ਦੂਜੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਬਰੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਮੈਂ ਡਾ: ਦੱਤਾਤ੍ਰਿਆ ਐਸ ਪਰਚੂਰੇ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਕਿਸਤਿਆ ਦੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਾਂਗਾ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਾਂਗਾ। ਮੈਂ ਬਾਕੀ ਸਾਰੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਾਂਗਾ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਸੁਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਾਂਗਾ।

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੈਂ ਗੋਪਾਲ ਵੀ. ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਮਦਨ ਲਾਲ ਪਾਹਵਾ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਮਰ ਭਰ ਲਈ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੋਵੇਂ ਕਾਫ਼ੀ ਜਵਾਨ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਖਿੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਦੋਵੇਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਅਤੇ ਵਧੇਰੇ ਦ੍ਰਿੜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਉਹਨਾਂ ਉੱਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਝੁਕ ਗਏ ਜਾਪਦੇ ਹਨ। ਗੋਪਾਲ ਵੀ. ਗੋਡਸੇ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਕਾਰਨ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ 20 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਬਿਰਲਾ ਹਾਊਸ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕੀਤਾ ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜੋ ਇਹ ਤੱਥ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਸ਼ਾਮ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਰਗਰਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਹੀਂ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਹੈਂਡ-ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਨਹੀਂ ਸੁੱਟਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਸਮਾਪਤੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ 20 ਤੋਂ 30 ਜਨਵਰੀ, 1948 ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਈ ਗਈ ਵਿੱਲ-ਮੱਠ ਬਾਰੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕੁਝ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, ਪਰ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੁਖਾਂਤ ਵਾਪਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਇਹਨਾਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਤਰਕਸੰਗਤ ਖੋਜਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਜੋ ਮੇਰੇ ਨਿਰਣੇ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੈਰ-ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਨ।

ਖੋਸਲਾ, ਜੇ. ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਵਿਦਵਾਨ ਭਰਾਵਾਂ ਭੰਡਾਰੀ ਅਤੇ ਅੱਛਰੂ ਰਾਮ, ਜੇ.ਜੇ ਦੁਆਰਾ ਪਹੁੰਚੇ ਸਿੱਟਿਆਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਦੱਤਾਤ੍ਰੇਯ ਦੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਾਂਗਾ। ਐਸ. ਪਰਚੂਰੇ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਰ ਕਿਸਤਿਆ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਬਾਕੀ ਸਾਰੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਾਂਗਾ ਅਤੇ ਨੱਥੂਰਾਮ ਵੀ. ਗੋਡਸੇ, ਨਾਰਾਇਣ ਡੀ. ਆਪਟੇ, ਗੋਪਾਲ ਵੀ. ਗੋਡਸੇ, ਮਦਨਲਾਲ ਪਾਹਵਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਆਰ. ਕਰਕਰੇ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਾਂਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਵਿਦਵਾਨ ਭਰਾ ਅੱਛਰੂ ਰਾਮ, ਜੇ ਦੁਆਰਾ ਮਦਨਲਾਲ ਪਾਹਵਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਰਹਿਮ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਪਾਹਵਾ ਨੇ

ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਸਲ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰ ਇੱਕ ਨੂੰ ਇੱਕ ਖਾਸ ਭੂਮਿਕਾ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਸੀ। ਮਦਨਲਾਲ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਤੋਂ ਇਜ਼ਕਿਆ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਚੇਤੰਨਤਾ ਨਾਲ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ 20 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਯੋਜਨਾ, ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਪਾਹਵਾ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਇਹ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਿਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਿਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਨ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਸੰਦੀਪ ਕੁਮਾਰ, ਅਨੁਵਾਦਕ